UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Petri Chrysologi Archiepiscopi Ravennatis, viri eruditissimi atque sanctissimi, Sermones In Evangelia De Dominicis & festis aliqvot solemnioribus totius anni, insignes & peruetusti

Petrus <Chrysologus>

Lvgdvni, 1623

Divi Petri Chrysologi Archiepiscopi Rauennatis de duobus filiis, Prodigo & Frugi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-50232

Visual Library

DIVI PETRI CHRYSOLOGI Archiepiscopi Rauennatis de duobus filiis, Prodigo & Frugi.

Sermo I.

HODIE nobis Dominus patrem cum filiis duobus vocauit & produxit in medium: vt immensum suæ pietatis indicium, sæuam Iudaicæ gẽtis inuidiam, reditum supplicem populi Christiani, pulcrã panderet per figuram: *Homo quidam habuit duos filios, & dixit adolescentior ex illis patri: Pater da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiam.* Quantum pius pater, tantum hæres impatiens: qui patris fatigatur ad vitã; qui patris, quia tempus audire non potest, nititur auferre sũbstantiam: hic ip'am prærogatiuã filij meruit non habere, qui ea quæ patris erant, noluit possidere cum patre. Sed quæramus quæ res filium rapuit hos ad ausus, ad petitionem tantam fiducia quæ leuarit. Quæ res? illa scilicet, qua cœlestem patrẽ sciebat nullo claudendum fine, concludendum tempore nullo, nulla mortis potestate soluendum. Et ideo cupit viuendi libertate gaudere, qui ditari noluerat facultatibus decedentis. Denique illam fuisse huius petitionis offensam, genitoris largitas comprobauit. *Et diuisit, inquit, illis substantiam.* Petente vno, ambobus totam substantiam mox diuisit, vt scirent filij, quod ante tenebat pater, non fuisse auaritiæ, sed amoris: prouidentia, non inuidentia, non dedisse. Tenebat pater seruare substantiam filiis, nõ negare, & manere ea pignoribus cupiens, non perire. Beati filij, quorum tota est in pa-

Luc. 15.

tris charitate ſubſtantia. Beati quibus manet tota in obſequio patris,in patris cultura poſſeſſio. Cæterùm facultates vnitatẽ ſcindunt, fraternitatem ſeparant, cognationem ſpargunt,parentum perdunt & violant charitatem , ſicut ex ſequentibus eluceſcit. *Pater, da mihi portionem ſubſtantiæ,quæ me contingit. Et diuiſit,inquit,illis ſubſtantiam. Et non poſt multos hos dies,congregatis omnibus adoleſcentior filius peregrè proſectus eſt in regionem longinquam, & ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam, viuendo luxurioſe. Et poſteaquam conſumpſiſſet omnia, facta eſt fames valida in regione illa,& ipſe cœpit egere , & abiit,& adhæſit vni ciuium regionis illius , & miſit illum in villam ſuã,vt paſceret porcos. Et cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis,quas porci manducabãt, & nemo illi dabat.* Ecce quid facit cupiditas ad cenſum præceps. Ecce quemadmodum ſine patre cenſus nudauit filiũ, non ditauit:cenſus filium tulit è gremio patris,eiecit de domo,exemit patria,ſpoliauit fama,exiuit caſtitate. Quod vitæ, quod morum,quod pietatis,quod libertatis,quod eſt gloriæ,nil reliquit. Ciuem denique in peregrinũ,filium in mercenarium , in egenum locupletem,liberum mutauit in ſeruum,iunxit porcis à patre piiſſimo quem ſeiunxit, vt ſeruiret cœnoſo pecori,qui pietati ſanctæ parere contempſit. *Congregatis, inquit,omnibus adoleſcentior.* Adoleſcẽtior iſte plane nõ ætate,ſed cenſu:qui congregauit bona patris,& abiit longè plus mente, quàm loco : vt dato, non accepto pretio miſere ſe venderet ſeruituti. Sic mercator ad talem contractum peruenit , qui parentum debitum neſcit ſoluere,qui vicem neſcit redhibere generanti. Eſt penes patrem dulcis conditio,libera ſeruitus,abſoluta cuſtodia, timor lætus, blanda vltio, paupertas diues, ſecura poſſeſſio. Namque ad patrem labor reſpicit,fructus redundat in filios. *Diſſipauit,inquit,ſubſtantiam*

ſtantiam ſuam. Quæ compoſita fuerant patre moderante, prodigente filio diſſipantur: vt vel tarde ſapiat patrem cuſtodem, non incubatorem fuiſſe ſubſtantię. *Viuendo luxurioſe.* Mortalis eſt iſta vita; quia moritur virtutibus, qui vitiis viuit: ſepelitur famæ, perit gloriæ, qui manet turpitudini: creſcit infamiæ. *Et poſtea quam conſumpſiſſet omnia, facta eſt fames valida in regione illa.* Luxuriæ, ventri, gulæ, fames tortor apponitur: vt ibi vltrix pœna ſæuiat, vbi pœnalis reatus exarſerat. *Facta eſt fames valida.* Ad talem finem ſemper voracitas tendit, ad talem peruenit terminum fugienda voluptatis effuſio, *Et ipſe cœpit egere.* Filium data facit egere ſubſtantia, quæ diuitem negata ſeruabat: vt penes ſe deficeret habendo qui penes patrẽ abundauerat, non habendo, *Et adhæſit vni ciuium regioni illius, & miſit illum in villam ſuam, vt paſceret porcos.* Sic inuenit, qui ſe negat patri, qui ſe committit extraneo: vt ſentiat ſe verum iudicem, qui fugit indulgentiſſimum proniſorem. Affectionis deſertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur ſeruituti, porcorum paſcua lutulenta percurrit, inquieti regis teritur & maculatur excurſu, vt ſentiat quàm miſerum ſit, amarum quàm ſit, quietis paternæ beatitudinem perdidiſſe. *Et cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat.* Quàm crudele miniſterium, quia neque conuiuit porcis, qui viuit porcis. Miſer, qui porcorum deficit, & eſurit in fagina m. Miſer, qui ſquallentis cibi cupit, nec imperat qualitatem. His edocti, inſtructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perduremus, cognatorum conſtringamur amplexibus, viſcera nos paterna conſtringant, ne nos ad ſupradicta mala pertrahat adoleſcẽtiæ miſeranda libertas. Sepiat nos paterna reuerentia, matris

componat affectio, cognatorum custodiamur affectibus. Inter propinquorum lumina non valent delicta versari. Propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est aspectus matris, Sol patris rutilat in vultu. Vnde viuenti inter tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt. Sed mensa patris nos alit virtutis cibo, salutis epulo, deliciis honestatis & gloriæ. Et quia latius nos de hac parabola dicere cogit prolixa series lectionis, quis sit pater in donando facilis, facilior in recipiendo: quis sit frater fratris tristissimus in salute, quis sit adolescentior absceſſu insipiens, sapientissimus in regressu: sequenti sermone votis communibus inquiremus.

De eisdem, Sermo II.

LVxuriosum filium, filium patris piissimi desertorem, quæ perculerint mala in tantum, vt fame tabidum porcorum dederit seruituti: superiore, quo valuimus, sermone perstrinximus. Nunc eius reditum, nunc eius pœnitentiam, meliore iam voto, verbis lætioribus prosequamur. *In se, inquit, reuersus dixit: Quanti mercenarij patris mei abundant panibus &c.* In se reuersus est, in se antè redit, vt rediret ad patrem, qui à se antè recesserat, cum recessit à patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paternæ pietatis
Luc. 15. immemor gratiæ genitoris oblitus. *Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.* Fames reuocat, quem saturitas exularat: fames illi patrē dedit sapere, cui copia tulerat sentire genitorem. Et si tantum præstitit vel inuita fames, probate quid volūtarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit, premit mentem, ne supernam va-
Sap. 9. leat sentire pietatem. Corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio

sensum

sensum multa cogitantem. Vnde & Dominus: Attendite ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Luc. 21.
Vacuandus est ergo venter moderatione ieiunij, vt exoneratus animus possit ad alta pertendere, conscēdere ad virtutes, possit ad ipsum pietatis authorem totus aliger peruolare. Hoc Elias probat, qui dominici continuatione ieiunij defæcatus à carnali pondere, 3. Re. 19. 4. Re. 2.
mortis victor euolauit ad cœlum. *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Iacebat qui dixit, surgam: intellexit lapsū, sensit ruinam, iacere se turpis luxuriæ: respexit in lubrico, & ideo exclamat: *Surgam, & ibo ad patrem meū.* Qua spe? qua fiducia? qua confidentia? qua spe? Illa qua pater est. Ego perdidi quod erat filij: ille, quod patris est, non amisit. Apud patrem nō intercedit extraneus, intus est in patris pectore ipse qui interuenit, & exorat affectus. Vrgentur patris viscera iterum filium genitura per veniam. Ibo ad patrem reus, sed pater viso filio cooperit mox reatum, dissimulat iudicē, qui magis vult implere genitorem, & sententiam citò vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire. *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam illi: Pater, peccaui in cœlum & coram te.* Confessio patrem pandit, genitorem loquitur pœnitudo. *Peccaui in cœlum & coram te.* Cui peccatur in cœlo, non terrenus pater est, sed & cœlestis, ideo adiecit: Coram te. Cui in cœlo, & in terra, ante oculos sunt omnia quæ geruntur. *Peccaui in cœlum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Peregrè profectus est iste, & in regionem longinquā fugit, sed accusatores suos, sed testes suos, diuini patris oculos non refugit. Hoc Dauid clarius aperit, sic dicendo: Quò ibo à spiritu tuo? & à facie tua quò fugiā? Psa. 138.
Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in postremo maris. Etenim illuc deducet

me manus tua,& tenebit me dextera tua. Videt iſte per totum mundum nuda Dei oculis delicta conſiſtere:non cœlum,non terram,non maria, non abyſſum, non ipſam noctem,Deo velare poſſe peccata. Sentit quantum ſit ſceleris, mali quantum,in ipſo Dei peccare conſpectu,& ideo clamat : Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci. Vnde & iſte adoleſcentior ſimiliter vociferatur,& clamat:*Peccaui in cœlum, & coram te,& iam non ſum dignus vocari filius tuus*. Non dicit : Non ſum dignus eſſe filius tuus,ſed non ſum dignus vocari filius tuus:quia vocari ad gratiam pertinet,eſſe ad naturam. Audi Apoſtolum dicentem: Ab eo qui vos vocauit in gratiam ſuam.Hic ergo adoleſcétior,quia perdiderat quoderat naturæ,iudicat ſe quod eſt gratiæ non mereri.*Fac me ſicut vnum de mercenariis tuis*. Ecce, poteſtatis ſuæ filius quò deuenit?voluptas luxuriæ, adoleſcentiæ libertas , ecce filium quò promouit?*Fac me ſicut vnum de mercenariis tuis*.Vt locatione annua ſeruitus innouetur, vt labore iugi conditio conducta deteratur,vt die toto in opere ſuſpiret miſeræ verna mercedis, vt ſit ſemper venditor ſui , nec vnquam negare ſuam valeat ſeruitutem.Et hoc petit, quia qui penes extraneum ſeruam ſenſerat libertatē, penes patrem credit ſibi futuram liberam ſeruitutem. Iam nunç fratres, vellem lectionis huius aperire myſterium,ſi non me reuocaret iſtius vtilitatis intentio, quia vos video non quaſi noſtra audire debito cū dolore,ſed quaſi extranea intellectu tranſuolare feſtino. Noſtra,noſtra & omnibus profutura nobis ſemper loquitur Chriſtus, & ob corrigendos nos myſtica frequentat exempla dominus, qui pater ſuorum voluit eſſe ſeruorum : qui magis amari voluit,quam timeri: qui panem vitæ ſe dedit ipſum:qui ſanguinem ſuum in poculum ſalutis effudit. Præteritis comparationi-

Pſal. 50.

Galat. 1.

bus

bus præsentes corrigit,& futuros:ne bonum patrem, ne genitorem pium deserentes,ad mundi longinqua, & nimis peregrina tendamus : ibíque viuendo luxurioſe,ſubſtantiam totam ſalutis diſſipemus, & vitæ omnibúſque conſumptis famem ſpei grauiſſimã perferamus : & ſic nos primario regionis illius, hoc eſt, deſperationis authori diabolo iam tradamur : & ille nos mittãt in villam ſuam,hoc eſt ad huius ſeculi illecebroſas conualles:mittat ad paſcendos porcos,eos videlicet qui proni ſemper in terram viuũt ventri,& æſtus carnis,in volutabro luti tẽperant, in cœno premunt, refrigerant in gurgite vitiorum. Quod autem mercenarios ſuos mittat ad porcos,facit hoc inſatiata crudelitas, quæ contenta non eſt homines criminoſos fieri:niſi eos vitiorum duces, criminum faciat & magiſtros. Cum eos tales fecerit, non ſinit eos ex ipſo porcorum cibo, paſtúque ſaturari : vt eſurientes vitia plus delinquant,luxurioſos ſatietas capere non poteſt : voluptas neſcit expleri. Vnde nos cum bono patre ſimus,permaneamus apud genitorem pium : vt & diaboli laqueos poſſimus euitate, & bonis patris iugiter perfruamur. Profunda poſt ſcrutabimur: quia communioni & moribus plus debemus.

De eiſdem, Sermo III.

FIlij luxurioſi abſceſſum, regreſſum,culpam,pœnitẽtiam percurrimus hactenus ſermone geminato: occurſum modò patris,bonitatem patris,patris ineffabilem miſericordiam proſequamur. *Surgens,inquit,* Luc. 15. *venit ad patrem ſuum, cùm autem eſſet longè, vidit illum pater ſuus,& miſericordia motus eſt, & accurrit,& cecidit ſuper collum eius,& oſculatus eſt illum.* Surgens venit ad patrem ſuum. Surrexit iſte mentis & corporis de ruina:ſurrexit de profundo inferni,cœli alta contingẽs:

apud cæleſtem patrem filius ſurgit plus de venia,quã corruit de reatu. *Surgens venit ad patrem ſuum.* Venit non greſſu pedum,ſed mentis inceſſu:longinquus terreni itineris non indiguit: quia compendia vitæ ſalutaris inuenit. Diuinum patrem neſcit viarum curſu quærere:qui fide quærens,mox ſibi illum inuenit eſſe præſentem. *Surgẽs venit ad patrem:cum autem eſſet longè.* Quomodo longè eſt is,qui venit? quia nondum peruenit. Iſte qui venit, venit ad pœnitentiam,ſed nondum peruenit ad gratiam:venit ad domum patris,ſed nondum peruenit ad gloriam priſtini,vel habitus,vel honoris. *Cum autem eſſet longè,vidit illum pater ſuus.* Vi-
*Pſal.*112. dit pater ille: qui in altis habitat,& humilia reſpicit, & alta à longè agnoſcit. *Vidit illum pater ſuus.* Pater vidit illum,vt & ille patrem poſſet attendere: patris viſus illuſtrauit filij venientis aſpectum,vt tota fugaretur obſcuritas,quæ circunfuſa fuerat de reatu. Non ſunt tales tenebræ noctis,quales illæ ſunt,quæ de cõfuſione veniunt peccatorum. Audi Prophetam dicen-
Pſal. 20. tem: Comprehenderunt me iniquitates meæ,& non
Pſal. 37. potui videre. Et alibi: Iniquitates meæ grauatæ ſunt ſuper me. Et poſt: Et lumen oculorum meorum non eſt mecum. Nox ſepelit heſternum lumen, peccata ſenſum,animum membra confundunt. Niſi ergo cœleſtis pater,redeuntis filij radiaſſet in vultu: & totam cõfuſionis caliginem reſpectus ſui lumine fuſtuliſſet, nunquam diuini vultus vidiſſet iſte filius claritatem. *Vidit eum de longè, & miſericordia motus eſt.* Mouetur miſericordia,qui loco non poteſt dimoueri, accurrit,
*Matt.*11. non progreſſu corporis,ſed pietatis affectu. *Cecidit ſuper collum eius.* Non lapſu viſcerum,ſed compaſſionis. *Cecidit ſuper collum eius.* Vt erigeret ſic iacentem. *Cecidit ſuper collum eius.* Vt amoris onere, onus tolleret peccatorum. Venite ad me,inquit,omnes qui laborantis

tis, & onerati estis. Tollite onus meũ super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuuatur istius patris onere, non grauatur. *Cecidit super collum eius, & osculatus est eum.* Sic pater iudicat, sic emẽdat, sic peccanti filio dat oscula, non flagella. Delicta non videt vis amoris, & & ideo pater peccata filij redemit osculo, clausit amplexu; ne nudaret pater filij crimina, pater filium ne fœdaret. Pater sic curat filij vulnera, ne filio cicatricem, næuum filio ne relinquat. Beati, inquit, quorum *Psal. 31.* remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Si adolescentis huius factum displicet, horret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus patris fugat crimina: expellit noxã: cunctam nequitiam & tentamenta propellit. Certè si abscessimus: si substantiam patris totam luxuriosè dispersimus nos viuendo: si quicquid vsquam commisimus facinoris, & delicti, si ad impietatis præruptum totum, totam venimus ad ruinam, surgamus aliquando, & ad talem patrem, tali inuitati redeamus exemplo. *Cum autem vĩderet eum, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Rogo quis hic desperationis locus? Quæ hic excusationis occasio? hic simulatio quæ timoris? Nisi fortè timetur occursus: terret osculum: turbat amplexus, & capere ad vindictam, non recipere ad veniam pater creditur, cum filiũ trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hãc cogitationem debellatricẽ vitæ, salutis inimicam expugnant nimis, nimis auferunt quæ sequuntur. *Dixit autẽ pater ad seruos suos, citò proferte stolã primã, & induite illũ, & date annulũ aureũ in manu eius, & calceamẽta in pedibus eius, & adducite vitulũ saginatũ, & occidite, & manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est.* His auditis adhuc moramur? adhuc nõ redimus ad patrẽ? *Citò proferte stolã primam,*

mam,& induite illum. Sustulit filij crimina,qui non sustulit nuditatem:hinc est quod à seruis antè vestiri voluit filium,quàm videri: vt soli patri nota esset nuditas: quia pater solus videre filij non poterat nuditatem. *Citò proferte stolam primam.* Pater hic qui in secundis esse nō passus est peccatorem,plus de venia quàm de iustitia gaudiū vult habere. *Citò proferte stolā primā.* Non dixit,vnde venis?fuisti vbi? vbi sunt quæ tulisti? quare tantam gloriam tanta turpitudine commutasti? sed:*Citò proferte stolam primam,& induite illum.* Videtis quia delicta non videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta qui discutit,prodit. *Et date annulum in manu eius.* Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam, nisi pristinum restituat & honorem. *Et date calceamenta in pedibus eius.* Quàm pauper rediit qui ditatus abscesserat, & de tota substantia calceamenta in pedibus non reportat. *Date calceamenta in pedibus eius.* Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis:certè vt calceatus anterioris vitæ rediret ad cursum. *Et adducite vitulum saginatum.* Cōmunis vitulus non sufficit,nisi fuerit pinguis,nisi fuerit saginatus:vitulus pinguis testatur paternæ pingue. dinem charitatis. *Et adducite vitulum saginatum,& occidite, & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat,& reuixit,perierat & inuentus est.* Historiam loquimur adhuc,& iam cogitamus arcanum nudare mysterium. Mortuus filius vituli suscitatur ex morte,& vnus vitulus totius familiæ funditur in saginam. Sed differendum est:vt senioris dolorem vetustum,vetustiorem fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem, Sermo IV.

DE iunioris filij reditu & salute gaudentes senioris flebiliter pandimus,& dolemus inuidiam,qui summum

ſummum frugalitatis bonum extremo zeli malo perdidit,& liuoris. *Erat,inquit,filius eius ſenior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui,audiuit ſymphoniã & choros,& vocauit vnum de ſeruis, & interrogauit quæ hæc eſſent. Iſque reſpondit,frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum ſaginatum,quia ſaluum illum recepit. Indignatus eſt autem,& nolebat introire. Erat, inquit, filius eius ſenior in agro.* Erat in agro terram percolens,ſe deſertans, duritiam ſoluit ceſpitis, perdurat affectum, ſentes eradicat & gramina,ſtimulos inuidiæ non euellit.Sic in ſegete cupiditatis fructum zeli colligit,& liuoris. *Et cùm veniret,inquit,& appropinquaret domui,audiuit ſymphoniam & choros.* Inuidum fugat ſymphonia pietatis,choris charitatis excludit,& quem venirę ad fratrem,& appropinquare domui,vocat ratio naturę, hunc peruenire zelus non ſinit, liuor non patitur introire.Inuidia malum vetuſtum prima labes,antiquũ virus,ſæculorum venenũ,cauſa funeris. Hæc in principio ipſum angelum eiecit,& deiecit de cœlo. Hæc de Paradiſo hominem principem noſtræ generationis excluſit. Ipſa hunc ſeniorem fratrem paterna ſecluſit è domo.Hæc Abrahæ progeniem,populũ ſanctitatis, ad auctoris ſuæ cædem,ad mortem ſui Saluatoris armauit.Inuidia inteſtinus hoſtis non carnis quatit muros,non elidit ſepta membrorum,ſed in ipſam cordis arietat arcem:& antequam viſcera ſentiant,ipſam dominam corporis animam prædo capit,& adducit incluſam:Si ergo volumus cœleſtem mereri gloriam, ſi paradiſi beatitudinem poſſidere,ſi æterni patris inhabitare domum,ſi volumus rei cœleſtis parricidij non teneri peruigili fide, luce ſpiritus terras inuidiæ pellamus,& excludamus inſidias, inuidiam totis amorũ cœleſtium viribus comprimamus:quia ſicut nos Deo iungit charitas,à Deo inuidia ſic ſeiungit. *Pater ergo*

illius

illius egressus cœpit rogare ipsum. Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum, & inter diuersos pignorum casus genitoris pietas stupefacta discurrit, quia videt fratrem fratris reditu mox fugari, & salute alterius sibi alterum mox perire, ac mœrorem longum breui gaudio pensatum inuidiæ liuore turbari. O zeli tumor, duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum fratres? Fecit inuidia, fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo, namque ipsa Cain iunioris erexit in mortem, vt esse solum zeli liuor faceret, quem primum fecerat lex naturæ. *At ille respondens dixit patri suo, Pater ecce tot annis seruio tibi.* Sic sapit qui patris audet iudicare pietatem. *Ecce tot annis seruio tibi.* En patri filius nascendi beneficia qua seruitute compensat. *Nunquam mandatum tuum præteriui.* Hoc tibi non tua innocentia, sed patris venia dedit, quia multa charitate delicta filij maluit tegere, quàm nudare. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer.* Fratri inuidus animus gratus esse non potest patri: & paternæ largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdum sibi datũ negat, qui substantiæ partẽ totã tẽpore diuisionis accepit. Tunc enim cùm frater iunior dari sibi substãtiæ peteret portionem, pater ambobus totum fratribus mox diuisit: Euangelista dicente, *& diuisit illis substantiam.* Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer.* Amicos paternos suos esse non cõputat: hos non amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. *Sed posteaquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti vitulum saginatum.* Hic rediisse fratrem dolet, nõ dolet periisse substantiã, nec dãni causa quæritur, sed liuoris: qui fratrẽ redeũtem de suo decorare debuit:

Genes. 4.

debuit:nõ debuit de perdito sic fœdare. In filio est substantia patris tota : & ideo nil pater perdidit, filium cùm recepit. Frater credidit damnum, qui rediisse cõspicit cohæredem. Et quando inuidus non auarus, quando quicquid habet alter se computat perdidisse? *At ipse dixit illi, fili, tu semper mecũ es, & omnia mea tua sunt: epulari autẽ & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuẽtus est.* O quid facit vis amoris: quãuis malo filio nõ esse nescit, non esse nõ potest pater: videt filiũ degenerasse animo: videt paternæ pietatis, paterni generis nil habere, & tamen nuncupat filium: suadet effectum: ad gratiam, vel spem reuocat largitatis, dicendo: *Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* Hoc est dicere: patere filium rediisse patri, permitte patri filium suscepisse: nec ille aliud quam patrem quæsiuit, qui veniens non filij, sed loco mercenarij voluit collocari, dicens: *Pater peccaui in cœlũ, & coram te: & iam nõ sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnũ de mercenariis tuis:* Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de præsẽtibus, de venturis existimes imminutũ: illi noua, & futura perquirã. Certe si cõsiliũ patris sequeris, & præceptũ, participa præsẽtia cũ fratre: vt cũ ipso tibi cõmunia sint futura. Gaude ergo, & inuẽtũ gaude: vt ille te gaudeat nõ pĩisse. Sed iã sermonẽ historicũ cõcludamus: vt postea quę sũt mystica, quę profũda, Christo reuelãte pãdamus.

De eisdem, Sermo V.

CAllidi debitoris est & inuerecundi, sæpe pacta non soluere: & patientissimum creditorẽ longa & artifici cauillatione, protelare. De abscessu, de reditu luxuriosi filij, Quintus est hic sermo nobis qui historicũ sensum, sicut promisimus, ad mysticã & singularem deitatis intelligẽtiam conabimur attollere. Vos orate:

orate: vt quia in tanto credito sum minus per me idoneus debitor, per Deum vobis idoneus solutor exi-
Luc. 15. stam. *Homo quidam habuit, inquit, duos filios.* Posteaquam Christus nostræ carnis susceptit oues, & Deus induit exuuias humanas: veraciter se Deus hominem vocat: Dominus patrem verè se duorum nuncupat filiorum: quia humanitati permixta deitas, deitati consociata pietas, miscuit hominem & Deum; quę dominum vnit in patrẽ. Hic ergo homo, Pater hic, duos filios habuit conditoris pontificio non necessitate generantis, duos filios habuit, quos nó emeruit esse, sed iussit: quia Christus sic in oculis nostris fuit homo: vt Deus semper in maiestatis suæ maneret arcano. *Duos filios habuit.* Duos scilicet populos, Iudaicum, Gentilemq;: sed Iudaicum seniorem prudentia legis fecit: Gentilem paganitatis stultitia reddidit iuniorem. Quia sicut sapiẽtia dat canos: ita quicquid viri est tollit insipientia. Hunc ergo iuniorem mores præstitere, non ætates: seniorem illum non tempora fecerunt esse, sed sensus. *Et dixit, inquit, adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantiæ quæ me cõtingit.* Cognitorem pectoris non voce, petit iste, sed voto: quia à Deo bona, malave reportat propria voluntas in nobis. Denique iste cum patre possessor totius sortis, ad patrem propria voluntate peruenit: dicendo, *Dæ mihi portionem substãtiæ quæ me contingit.* Et quæ est ista portio? quæ est? Habitus, Sermo, Scientia, Ratio, Iudicium quę hominem præ cæteris animantibus in terrena habitatione contingunt, hæc est, iuxta Apostolum, lex naturæ. Et ideo diuisit illis substantiam, dando iuniori quinq; ista quę diximus, beneficia naturæ: seniori quinque legis libros diuinitus inscribendo: per quæ substantia impar merito, numero par esset, humanũ teneret ista ordinẽ, diuino illa subsisteret instituto: vtraque tamen lex filios

lios vtroſque ad notitiam patris perduceret, ad reuerentiam ſui ſeruaret authoris. *Et non poſt multos dies, inquit, congregatis adoleſcentior omnibus peregrè profectus eſt in regionem longinquam: & ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſè.* Diximus iuniorem non tempora feciſſe, ſed mores, & ideo dixit: *Non poſt multos dies.* Quia cum principio ipſo mundi feſtinauit gentilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo eſt peregrinata, non loco: & per clementiã vanis & peruagata cogitationibus, nec non eſt corporeis motibus iactata per terras: namque coram patre ſine patre erat: & cum in ſe eſſet, non erat ſecum. Hinc eſt quod luxurioſus per deſiderium ſecularis eloquẽtiæ, per ſcholarũ lupanaria, per triuia ſectarum, diſſipauit Dei patris dementi diſputatione ſubſtantiam. Et cum conſumpſiſſet coniecturis quicquid erat ſermonis, ſcientiæ, rationis, iudicij, egeſtatẽ ſummam, famẽ magnam cognoſcendæ veritatis miſerrimus ſuſtinebat: quia philoſophia quærendæ diuinitatis indixit laborem: veritatis inueniendæ fructum cõtulit nullum. Hinc eſt quòd adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in iſtud ſæculum, hoc eſt in vnam multarum ſuperſtitionum villam: vt paſceret porcos, id eſt dæmones, qui dicunt domino: Si eiicis nos, mitte nos in porcos. *Matt. 8.* Vt paſceret dæmones thure, victimis, ſanguine, falſarum reſponſionum mercedem pro tali labore relaturus. Occidebatur pecus: vt quod viuum nil ſcierat, diuinaret occisũ: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutũ. Verum cùm nil diuinum, nil ſalutare profuturum, nil gentilis inueniret in talibus: deſperans de Deo, de prouidentia, de iudicio, de futuris, ab ſchola ad ventris ſe deponebat ingluuiẽ, cupiẽs ſaturari de ſiliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cũ Platonicas

tonicas & Aristotelicas percurrerent scholas, nullãq; illic aut diuinitatis, aut scientiæ inuenirent disciplinam, Epicuro se tradunt vltimo, desperationis & voluptatis auctori. Et manducant siliquas, hoc est, voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones, qui semper corporum vitiis saginantur &
1. Cor. 6. sordibus: quia sicut Domino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iungit diabolo, est dæmon vnus. Sed hic iunior quamuis cuperet, non tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum. Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per famem scientiæ, per voluptatum difficultatem, Gentilem reddere auidiorem ad illicita perquirenda, ad perpetranda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem,
Matt. 6. vt erroris occasio salutis fieret argumentum: namque Diabolum sic reliquit, vt perderet: & Gentilem sustinere passus est famẽ, vt rediret. Redit autem ad patrem, & clamat, *Pater peccaui in cœlum, & coram te.* Rediisse iuniorem ad domũ patris, & clamare Deũ patrem vox ecclesiæ quotidiana testatur: quæ dicit,
Matt. 6. *Pater noster qui es in cœlis. Peccaui in cœlũ & corã te.* Peccauit in cœlum, dum in cœlo Solẽ, Lunã, Sidera, deos esse blasphemat: & hæc eadem profanat adorando. *Et iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Hoc est dicere, quia nõ mereor iam filij gloriam, vel veniæ, consequar pro mercenario labore, mercedem. Et cui honor sobolis perit, saltem vitalis maneat in quotidiano pane substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cùm adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de cœlo descendit, &
Ioan. 8. peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. *Cecidit super collum eius.* Cecidit cum per Christum diuinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne.

Et

Et osculatus est eum. Quando ? quãdo misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculatæ sunt se. *Dedit stolam primam.* Illam quam Adam perdidit, immortalitatis gloriam sempiternam. *Posuit annulum in manu eius.* Annulum honoris, titulum libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, arrham cœlestiu nuptiarũ: audi Apostolum, Desponsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. *Et calceamenta in pedibus eius.* Vt essent calceati pedes in prędicatione Euangelij, vt essent beati pedes euangelizantium pacẽ. *Et occidit ei vitulum saginatum.* Illud de quo Dauid cantabat, Et placebit Deo super vitulum nouellũ cornua producentem, & vngulas. Occiditur patre vitulus sic iubẽte: quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, Qui proprio filio nõ pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illũ. Hic est vitulus qui in epulũ nostrũ quotidie aciugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniens ex agro, populus legalis, messis quidem multa, operarij autẽ pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire nõ vult. Hoc quotidie oculis nostris intuemur. Nam venit Iudæus ad domũ patris, id est, ad Ecclesiã, stat foris per inuidiã, audit Dauidicã citharã personare, audit ex cõcẽtu Prophetico symphoniã, ex populorũ vario cõcentu choros audit, & introire nõ vult per inuidam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat, & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se patẽrnis excludit gaudiis. Quod autem dixit: *Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui, & nunquam dedisti mihi hœdum.* Tacendum potius, quàm loquendum esse iam duximus, quia Iudæus loquitur: & non facientis verba sunt, sed tumẽtis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo ? per

Psal. 84.

2. *Co.* 11. *Ephes.* 6. *Rom.* 10.

Psal. 68.

Rom. 8.

Luc. 10.

Abel,per Henoch,per Sem, per Noë, per Abraham, per Isaac,per Iacob,per Moysem, per omnes sanctos, per quos Iudaica generatio in Euangelio lecta deri-
Mat. 1. uatur,cum dicit:Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob.Et omnia mea tua sunt. Quemadmodum?quia tibi lex,tibi prophetia,tibi templum, tibi sacerdotiũ, tibi sacrificia,tibi regnum,tibi munera,tibi (quod est super omnia)natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrẽ,paternas epulas,patris gaudia dignus es nõ habere. Angusto sermone res latissimas, non vt voluimus, aperire potuimus:sed scientiæ vestræ intellectui vestro lata sunt, quæ in sermone nostro videntur angusta. Non sit hæc ingrata simplex & occulta collatio, quæ nos res mysticas & excelsas nõ narrare,non declarare,sed aperire compulit,& explanare.

In Psalmum XCIX. Sermo VI.

QVoniam redeũte filio iuniore familia tota choros egit,cœlestem cecinit symphoniam,conuenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum,citharam tangere,& ad tantum Dei Patris gaudium melodiam Dauidicam personare. *Iubilate Deo inquit omnis terra.* Quid est,quod intelligentia huius exultationis inquirit? Quid est, quod post tanta deitatis, tam terribilia, tam mirifica præcepta terra nunc vocatur,& inuitatur ad iubilum? *Iubilate, inquit Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquã terribilis? Deus mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit:Vt vagos populos,palãtes plebes,dispersas longè lateq; gentes,velut errantes oues in vnum pastor misericors congregaret,immo vt nationes feras,prędam mortis,carnis cibum,potum sanguinis,bestiarum furorem sitientes,ad vsum lactis,ad cibum

cibum graminis,ad ouium totam duceret & redderet lenitatem,terræ omni pastoralem mandat,& imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra iubilate Deo.* Sicut militem turba terribilis producit ad bellum,sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellandi ergo fremitum pastorali lenitate mitigare conuenit,vt gétes tam mitis gratia saluaret,quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus,ad terras veniret Christus,clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus, pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quod adiutores,quòd socios ad curam totius orbis ipse magister inquirit, dicédo, *Iubilate Deo omnis terra.* Hinc est quòd oues suas Petro vice sua,vt pasceret ad cœlum remeaturus commendat. Petre,inquit,amas me?pasce oues meas. Et vt tenuia redditus primordia nõ cogeret potestate, sed pietate portaret, repetit, Petre amas me? pasce agnos meos. Commendat oues, ouium commendat germina,quia fœcũditatem gregis sui pastor præscius nouerat iam futuram, Petre amas me? pasce agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri Paul⁹ pio pastu plena lactis vbera porrigebat,dicendo:Lac vobis potum dedi,non escam. Sensit hoc Rex beatus: & ideo pro balatu clamat, Dominus pascit me,& nihil mihi deerit: in loco viridi ibi me collocauit:super aquam refectionis educauit me. Post iuges ergo bellorum gemitus,post tristem sanguinis vitam euangelicæ pacis ad pascua iam redeunti verficulus sequens lætitiã annunciat seruituti. Erat homo peccati seruus, erat captiuus mortis, erat mãcipium dæmonum,erat idolorum vernula, erat vitiorũ verbero, erat criminum compeditus. Sic malis dominis talibus,tantisque exhibebat homo malam & miseram seruitutem. Quando homo non sub peccato tristis? Quando non sub

Ioan. 10.

Ioan. 21.

1. *Cor.* 3.

Psal. 22.

morte lugens? Quando non sub dæmonibus pallens? Quando non sub idolis tremens? Quando non sub vitiis suspectus? Quando non sub criminibus desperatus? Et ideo homo dabat extrema suspiria: quando tales, tam crudeles dominos sustinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & reuocatos ad obsequium creatoris, ad patris gratiam, ad vnius boni domini liberam seruitutem, meritò exclamat: *Seruite Domino in lætitia: intrate, inquit, in conspectu eius in exultatione.* Intrate non loco, sed corde. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conscientia, gratia reducit, intromittit innocentia. *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Qui ingreditur in conspectu eius in exultatione, est à reatu liber, est de præmio persecurus. Tamen quid est quod hortatur? quod suadere nititur hic Propheta? *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quis in conspectu Dei liber? diuinis in oculis quis mentitur? Quis exultans ante terrorem maiestatis supernæ? Archãgeli tremunt, pauent angeli; potestates metuũt, in faciem cæli proruunt seniores: elementa fugiunt, soluuntur saxa, mõtes defluunt, terra tremit, & homo terræ quã intrepidus intrabit? & adhuc cõsistit exultãs: vnde est quod Propheta hoc nos debere facere sic præsumit? vnde est? Ex eo quod sequitur. *Scitote, inquit, quod Dominus ipse est Deus.* Quia dominus ille Deus est, qui fuit in carne nostra pulsillus: hinc est quod ille Domin⁹ Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax: dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro cõtubernio blandus. Et ideo, *Intrate in conspectu eius in exultatione.* Quia totum pauorem diuinitatis, totum metũ iudicis in habitum nóstrum dedit, prouidenti locauit aspectu, & ingressus nõ pœnas iudicis metuat, sed parentis præsumat amplexum. Et quomodo non exul-

ter,

tet,qui genitorem reperit, quem timuerat cognitorẽ? *Intrate in conſpectu eius in exultatione:ſcitote quòd dominus ipſe eſt Deus.Ipſe fecit nos, & non ipſi nos.* Inanis eſt patris,matriſq; labor,niſi in germine affuerit opus,& auctoritas conditoris. Manus tuæ, inquit , fecerunt me, & plaſmauerunt me. Et alibi. Tu formaſti me,& poſuiſti ſuper me manum tuam.Ergo quòd naſcimur, quòd ſumus,non debemus ipſi nobis:quia totum debemus auctori. *Nos autem populi eius , & oues paſcuæ eius.* Probatum eſt prouerbiis ſæpiſſimè:quia cœlitus venerit paſtor , qui errantes oues & lethali gramine ſauciatas,ſuperno iubilo vitalia reuocaret ad paſcua. *Intrate,inquit,portas eius in confeſſione.*Sola eſt cõfeſſio quæ nos fidei facit introire per ianuam. *Atria eius in hymnis:confitemini illi,laudate nomẽ eius.*Diximus,quòd nobis eſſet iam poſitus intra domum patris,aſſumẽda cœleſtiũ canticorũ ſpiritualis ſymphonia : vt ſit nobis in ingreſſu cõfeſſio,ſint in atriis hymni,ſit laus in penetralibus , vbi tota deitatis inhabitat plenitudo. *Confitemini illi,laudate nomen eius. Confitemini illi , quia Deus eſt , laudate nomen eius.* Per quod ſaluati ſumus: & in quo cœleſtis,terreſtris, infernaque genu flectit, & diligit Dominum Deum creatura. *Quia ſuauis eſt Dominus.* Verè;quia *In æternum miſericordia eius.* Verè ſuauis eſt per miſericordiam , per quam ſolam totius mũdi amariſſimam dignatus eſt auferre ſententiam. Ecce agnus Dei,ecce qui tollit peccata mundi.*Et vſque in ſæculũ ſæculi veritas eius.* Deus enim ſalua veritate miſeretur:qui ſic dat peccatis veniam, vt iuſtitiã in ipſa miſeratione,rationeque cuſtodiat: qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum.Amen.

Pſal. 118.

Ioan. 1.

In illud Matthæi, Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, &c. Et de hypocrisi. Sermo VII.

VBi Deus Dominum mutauit in patrem, voluit charitate magis quã potestate regnare, & amari maluit, quàm timeri: paterno monuit affectu: ne quid nobis de labore iustissimo deperiret. Euangelista sic ait: *Matt. 6.* *Cũ ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, vt videãtur ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam.* Hypocrisis subtile malum, secretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Aduersa omnia nitũtur virib⁹ suis armis suis, pugnãt, impugnãt palã: vnde & cauentur tã facile, quam vidẽtur. Hypocrisis secura simulat, fallit prospera, curiosa mẽtitur, & crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum: ieiuniũ ieiunio perimit, oratione orationem euacuat, misericordiam miseratione prosternit. Hypocrisis cognata febris frigido populo propinat ardorẽ. Quod corporibus est hydrops, hypocrisis animabus: hoc est hydrops bibendo sitit, hypocrisis inebriata sitit. *Exterminant enim facies suas, vt videantur hominibus ieiunantes.* Hypocrisis dum cupit captiuare oculos, oculis fit ipsa captiua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminant, ornamentum corporis quod manebit? Verè sicut Dominus dixit: Si lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Hypocrita, sit licet tibi facies inculta, neglecta curis, tristis vultus, exterminat⁹ aspectus, nec ab hominibus inueniſti laudem: & apud Deum fructũ ieiunij perdidisti. Hypocrita, elaborasti ieiuniis: vt labor tibi ieiunij nõ prodesset. Hypocrita abstinentiæ fluctus intrasti, cõtinentiæ conscendisti vndas, enatasti ieiunij pelagus, & in ipso portu ieiunij naufragasti: quia non comparasti

rasti

rasti lucrum, sed mercatus es vanitatem, qui de Dei credito humanum negotium perfecisti. Hinc est quòd Deo redditurus es rationem, qui ab hominibus percepisti miseræ fraudis vsuram. Fratres fugiendum est virus, pestilentia cauenda, quę de remediis creat morbos, cõficit de medicina languorem, sanctitatem vertit in crimẽ, placationẽ facit reatũ, generat de propitiatione discrimẽ. Hypocrisim qui fugerit, vincit: qui incurrerit, cadit. Fugiamus hypocrisim, fugiamus fratres: sit nostrum de simplicitate ieiunium, de innocẽtia sit sanctum, de puritate purum, de syncerítate syncerum, sit hominibus occultum, ignotum diabolo, Deo notum. Thesaurum qui non abscondit, prodit: virtutes proditę non manebunt. Virtutes sicut proditores suos deserunt: sic suos instant custodire custodes. Ergo ieiunium quod contra vitia prima virtus est nobis, in arce pectoris collocetur: quia illo in interioribus præsidente, vitia nos quatere in exterioribus non valebunt. Hoc Christus, vt Christianus habere possit, hortatur cum dicit: *Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum: & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.* Cum dicit, vnge caput tuum, & faciem tuam laua: vt non coma capitis illecebroso redundet vnguẽto, serius magister iniungit: neque faciem nitescere solito vult lauacro: sed habitu prandentis vult celari ieiunium Christiano, quia Christianũ vendicare non vult artifici mœrore ieiunium. Sed ad cœpta redeamus. *Vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris ab hominibus ieiunans, sed patri tuo, qui est in abscondito.* Sic non voluptuosos indulget aspectus, sed vultus qui simulantur, excludit: facies mœrore deiecta inuitat famã, non ieiunium voluntarium profitetur. Si vult; quare tristis?

Si non vult, ieiunus quare? Meritò tali pœna viuit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede stipendium, de remissione peccatum. Agricola si non impresserit cultrum: si sulcum non defoderit: si non exciderit sentes: si gramina non euulserit: si in tuto semina non locarit: sibi mentitur, non terræ: nec terræ facit damnum, sed sibi non facit fructum: & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui terræ manu fallaci mentitur. Quid faciet? quid habebit? quid inueniet? qui Deo, esuriente carne, hypocrisi luxuriante, mentitur? quia agricolæ fecimus mẽtionem, sciat ille sustinere se laborem incassum, se nihil habiturum: qui premens ieiunij aratrum, & abscindens gulæ gramina, atque eradicans luxuriæ sentes, misericordiæ semina nulla iactauerit. Hoc Dominus aperire voluit, qui de ieiunio docens, mox ista subiecit; *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur: & vbi fures effodiunt, & furantur. Sed thesaurizate vobis thesauros in cœlo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, & vbi fures nõ effodiũt, nec furantur.* Quid tam paternum? quid sic veniens de amore? quod tam prouidum de charitate consilium? nihil tibi perire vult, qui tua in thesauris cœlestibus vult reponi. Quam securus dormit, qui Deum suorum meruit habere custodem, quàm nescit curas, quàm deponit angores, quàm non est anxius, quàm seruorum caret fastu, qui sua patri seruanda committit. Quomodo paterna seruat affectio, timor non potest sic seruare seruilis: pater cũ dat sua filiis, non minuit commendata filiorum. Quid sit pater, nescit: nescit se filium, qui non credit patri. Tineam non excludunt claustra, sed claudunt, & generant, non repellunt: rubiginem nutriunt seruata, non vitant: quia quod de re nascitur, non vitatur. Vbi est necessitas, fures deesse

non

non possunt. Qui ergo inter tineas, rubiginẽ, fures, sua ponit: exponit quæ sua sunt, non reponit. Sicut de vestimento tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur: ita de diuitiis auaritia, cupiditas de quæstu, de habendo habendi ardor acquiritur. Qui ergo vult auaritiam vincere, diuitias proroget, non reponat. Præmittamus fratres thesauros nostros in cœlum, sint vectores pauperes, qui possunt sinu suo quæ nostra sunt ad superna portare. Nemo de fraude dubitet baiulorũ: tua est ista transuectio, per quã nostra ad Deum Deo fideiussore portantur, cui est omnis honor & gloria, virtus & imperium, & gratiarum actio in omnia sæcula sæculorum, Amen.

De ieiunio, & eleemosyna, Sermo VIII.

GVbernator prudens à littore cum nauim soluit, cum mare transiturus intrat fluctus, domus, patriæ, coniugis, pignorũ, curas deponit, & ita totus mẽte, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, vt & fluctuum possit superare discrimina, & stationem lucrosi portus periculi victor intrare: Sic nos fratres ingressi iter abstinentiæ, ieiunij pelagus, quadragesimæ viã, nauim corporis nostri soluamus à littore mũdano: secularis patriæ renũciemus curis: in crucis arbore tota mẽtis vela tẽdamus: virtutũ funibus, sapiẽtiæ remis: gubernaculis disciplinæ, nauigij nostri muniamus incessũ, & subducti terris speculemur cœlũ: vt ducatu signorũ cœlestiũ inter liquidos calles latentis viæ inoffẽsũ tramitẽ tenere possimus: ac si gubernãte Christo, flãte Spiritu sãcto, euictis voluptatũ spumis, superatis vitiorũ fluctibus, decursis criminũ procellis, trãsuectis scopulis peccatorũ, atq; omniũ delictorũ naufragiis euitatis, Paschę portũ, lucrũ vitę, gaudia resurrectionis intremus. Verum quia per campos nudos,

dos, per falsos vortices, per incertas solitudines, acturi sumus viam, nobis tota est escæ & potus portanda substantia: imponamus abundantem misericordiã nostræ sitarchiæ profuturam. Fratres, esurit ieiunium, ieiunium sitit, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordiæ non rigatur. Alget ieiunium, ieiunium deficit, quod non eleemosynæ vellus tegit, quod non miserationis operit vestimentum. Fratres, quod est terris Ver, hoc misericordiam scimus esse ieiunio. Sicut Verni flatus tota facit germina florere camporum: ita misericordia tota ieiunij semina producit in florem, in cœlestem messem totam ieiunij facit fructificare virtutem. Quod oleum lucernæ est, hoc ieiunio pietas, sicut lucernæ lumen olei pinguedo succendit, & moderato pastu facit illud ad totius noctis solatium perlucere: sic pietas facit splendere ieiunium, & ad totam radiare continentię claritatem. Quod diei sol est, hoc eleemosyna noscitur esse ieiunio. Sicut iubar solis clariorem perficit diem, & totam nubium dispergit obscuritatem: sic eleemosyna ieiunij sanctificat sanctitatẽ, totamq; cupiditatis mortem lumine excludit. Ac ne multis immorer, quod est anima corpori, ieiunio largitas hoc habetur. Sicut enim mortificatur corpus è corpore, anima cum recedit: ita mors est ieiunij largitatis abscessus. Est quidẽ ieiunium vitiorum mors, vita virtutum. Est ieiunium pax corpori, membrorum decus, ornamentum vitæ. Est ieiunium robur mentium, vigor animarum. Est ieiunium castitatis murus, pudicitiæ propugnaculum, ciuitas sanctitatis. Est ieiunium schola meritorum, magisterij magisterium, disciplinarum disciplina. Est ieiunium ecclesiasticæ vitæ viaticum salutare. Est ieiunium inuictus Christianæ militiæ principatus. Sed in his virtutibus ieiunium tunc viget, tunc vincit, tũc triumphat,

triũphat,cum duce misericordia pugnat.Misericordia & pietas ieiunij sũt alæ per quas tollitur,& portatur ad cœlũ, sine quibus iacet,& volutatur in terra. Ieiunium sine misericordia simulacrum famis est, imago nulla est sanctitatis, sine pietate ieiunium occasio est auaritiæ,non est propositum parcitatis: quia parcitas ista quantum siccatur in corpore,tantum tumescit in sacculo. Ieiunium sine misericordia non est veritas, sed figũra:vbi autem misericordia, ibi & veritas:probante Propheta,cùm dicit:Misericordia &veritas obuiauerũt sibi. Ieiunium sine misericordia non est virtus, sed hypocrisis,dicente Domino:Vos autem cum ieiunatis,nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminãt enim facies suas,vt videantur ab hominibus ieiunantes.Qui non ieiunat pauperi,Deo fingit:qui ieiunans prandiũ suũ non erogat, sed deponit, cupiditati probatur ieiunare,non Christo.ieiunãtes ergo fratres prandium nostrum reponamus in manu pauperis, vt seruet nobis manus pauperis, quod vẽter nobis fuerat perditurus.Manus pauperis Abrahę sinus est:vbi quicquid pauper acceperit,mox reponit. Thesaurus cœli est manus pauperis,quod suscipit, ne in terra pereat, reponit in cœlũ. Thesaurizate,inquit,vobis thesauros in cœlo. Manus pauperis est gazophylacium Christi: quia quicquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cœlum. Da nummum, vt accipias regnum. Da micam, vt accipias totum. Da pauperi, vt des tibi: quia quicquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter. Clamat Deus Misericordiam volo. Qui quod vult Deus, Deo negat, à Deo sibi quod desiderat, vult negari. Misericordiam volo: Homo petit Deus, sed tibi, non sibi. Misericordiam volo. Humanam misericordiam petit, vt largiatur

Mat.6.

Osee 6.

Psal.35.

largiatur diuinã. Est in cælis misericordia, ad quã per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cœlo misericordia tua. Dicturus causã in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordiæ certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solum causam præuenit, anticipat cognitorem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos. Quod Niniuitæ probant, quos iam sententiæ subiectos pœnæ traditos ad victimã stantes, morti deditos, misericordia sic rapuit, sic tenuit, sic præuenit: vt maluerit Deus deduci sententiam, ne misericordiæ quid negaret. Stabat quidẽ & tunc pro causa ieiuniũ, aspergebat cineres, æternebat cilicium, dabat gemitus, fundebat lachrymas: & quod non poterat excusare verbis, luctibus temperabat, sed non valuit mutare sẽtentiam, nisi perorans misericordia subueniisset. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos: quia nisi affuisset misericordia, etiã Dauid cùm adulterat, amiserat prophetiã: & Petrus cum negat, apostolici ordinis perdiderat principatum: & Paulus cùm blasphemat, remanserat persecutor: fatetur hoc Paulus cùm dicit, Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & iniurioſus: sed misericordiam consecutus sum. Fratres per misericordias pauperum misericordiã paremus, vt possimus esse de pœna liberi, de salute securi. Beati inquit, misericordes: quiã ipsi misericordiã consequẽtur. Gratis misericordiã sperat ibi, qui hic non fecerit misericordiam. Qui facit misericordiam, currit ad præmium: qui non facit misericordiam, decurrit ad pœnam.

Ionæ 3.

2. Reg. 11.

Mat. 26.

1. Tit 1.

Mat. 5.

Matt. 5.

In

In illud Matthæi, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, &c. Et de eleemosyna. Sermo IX.

AGit nobiscum Deus, agit in hoc sæculo, ne quid nobis pereat in futuro: sicut ex ipso lucet principio lectionis. *Attendite, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habetis apud patrem vestrum, qui in cœlis est.* Matt. 6. Et quomodo quod fit ab hominibus, coram hominibus non fit? patentis iustitiæ latet sensus, publici operis quod secretum? Qui potest celare radios solis, iustitiæ poterit occultare fulgorem. Iustitia lux rerum cõciliis non velatur obscuris. Iustitia cum sibi facto claret, omnes illustrat exẽplo. Et quid est quòd eam Dominus coram hominibus fieri non vult, per quam statum capiunt res humanæ? Et vbi est illud? Sic luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Matt. 5. Quomodo iustitiam vult celare cuius opera vult sic elucere? Fratres hic præceptio cœlestis vult iactantiam tollere, auferre pompam, vanitatem demere, summouere inanem gloriam: sic iustitiam vult celare. Iustitia, quæ per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, fauores hominum, mundi gloriam nõ requirit: à Deo genita cœlum spectat, in oculis agit diuinis, supernis virtutibus mixta semper à Deo solo, vt glorificetur, expectat. Sed hæc est iustitia, quæ ex Deo est: illa vero iustitia quæ est hypocrisis, iustitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vendit, emit clamorẽ, fit sęculo, Deo non fit, mercedẽ rapit præsentem, præmium non quærit in futuro, cæcat oculos, cæca ipsa non videns vult videri, propter quam cæcitatem Christus præsenti

præsenti sic inchoat in præcepto. *Attendite.* Hoc est, ne gestiatis attendi. *Ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.* Quare? *Ne videamini ab eis.* Et si visi fueritis: quid? *Mercedem non habetis apud patrem vestrum, qui in cœlis est.* Fratres, hic Dominus nō iudicat, sed exponit, pandit cogitationū dolos, secreta mentiū nudat, iniustè iustitiam tractantibus modum iustæ retributionis indicit. Iustitia, quæ se humanis oculis locat, diuini patris non potest expectare mercedem: voluit videri, & visa est; voluit hominib. placere, & placuit, habet mercedem quam voluit: præmium quod habere noluit, non habebit. Qua verò de causa sint hæc præmissa, ex sequentibus audiamus. *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt.* Bene tuba, quia talis eleemosyna hostilis est, non ciuilis, non misericordiæ dedita, sed clamori: seditionis vernula, non alumna pietatis: ostentationis nūdinatio, non commercium charitatis. Eleemosynam quisquis ostentat, insultat. *Tu, inquit, cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, vt glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam.* Audistis quemadmodum notat eleemosynam in conuentu, in plateis, in triuiis, nō impensam ad leuamen pauperum, sed hominum propositam ad fauorem, vt probētur misericordiam vendere, non donare. Fugienda est hypocrisis, fugienda fratres quæ captiua gloriæ verecundiam pauperū nō reuelat, sed fatigat: quæ de gemitu inopis pōpam suæ gloriationis inquirit quæ suā laudē dilatat pauperis ex dolore, quæ de miseria petentis famā suæ ostentationis expandit. Sed dicit aliquis. Ergo in conuentu, in plateis, in triuiis, neganda est misericordia? non prębendus est victus? Plane & in omni loco, & in omni tempore facienda est misericordia, præbendus est victus

ctus,nuditas est tegenda:sed sic quomodo docuit misericordiæ author, vt misericordia nõ terræ sit nota, sed cælo:nõ hominibus insinuata,sed Deo. In plateis, in triuiis suum pietas habet secretum:è contra platea, triuium est, cum in secreto facit hypocrita nil secretum. Fratres,Deus monendo sic vota culpat, non loca:sensum,non opera: studium,non datorem: arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam:iudicat non vbi facias,quando facias, sed qualiter facias: quia Deus de cordibus, non de manibus facta metitur: & de sensu, non de locis operum colligit qualitatem.Misericordiam coram se solum vult fieri,qui solius est misericordiæ,& remunerator,& testis,& qui dicit:Esuriui,& dedistis mihi mã- *Mat. 5.*
ducare.Vult in paupere sibi dari:& qui vult sibi dari, vult quod datum est se debere, & qui vult se debere quod datum est:vult largientibus nil perire.Deus parua poscit,maxima redditurus. Vnde homo si in paupere Deo fœneras, testes homines non requiras:fides arbitros non requirit.De accipientis fide disputat,qui sine mediatorib. nil dat:qui credita diffamat,vrit verecundia debitorem. Ergo homo daturus Deo,da secreto:vt quod dederis,non sit oneris,sed honoris. Ob hoc ad te venit tuus ditator in paupere, vt eum non dubites accepta reddere, qui tibi gratis dedit habere quod dares.Quam verò in paupere sit verecũda paupertas, quod largitatis tuæ quærat secretũ, aperit ipse,cum dicit: *Te autem faciente eleemosynam,nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Putas quam vult nescire alterum:qui te ipsum qui facis,vult aliqua tui parte nescire? *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Sicut sunt nobis in dextera parte virtutes, ita nobis pars vitiorum in sinistra. Ergo vt opus est dexteræ, quod facit tacitus dator,quid facit dator garrulus,hy-

pocrisis

pocrisis est siniſtræ. Hypocrisis dolus, simulatio, fraus, mendacium, elatio, tumor, iactantia, insistunt nobis, & imminent à siniſtris. Quoties ergo nobis cum bonitate, pietate, cum misericordia causa est, nesciat hoc siniſtra. Siniſtra est, quæ nobis animarum prælia semper indicit, & ne virtutes in effectum veniant, elaborat. Ne sit pietas, impietas agit: ne eleemosyna vindicet, cupiditas pugnat, furti auaritia, ne misericordia conualescat, ne innocentia, puritas, simplicitas, sanctitas regnet, hypocrisis sola confligit, quam Christus à nobis tali prædicatione secludit: *Te autem faciente eleemosynam, nesciat siniſtra tua quid faciat dextera tua.* Fratres, in hoc sæculo fugiamus quæ à siniſtris sunt, si in futurũ à dextris desideramus astare, & audire. Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Homo, da in terra pauperi, quæ tibi manere vis in cœlo. Homo, commilita hic pauperi, si vis ibi regnare cum ipso Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Matt. 2.

In Psalmum XXVIII. Sermo X.

OMnes qui arduas operum subleuant, & solantur anguſtias, probant ad solatium laboris datã nobis naturaliter cantilenam. Hinc nautæ cantu superant marina discrimina, hinc immensa pondera adducunt leuamine canticorum, hinc viantes colles arduos facit transcendere vox sonora, hinc præliatores ipsos præcedens cantus subire concitat amara bellorum. Ac ne multis, omne quod duri est operis, quod laboris, dulcis vincit & efficit cantilena. Sic nos fratres Quadrageſimæ ieiunio cantica diuina iungamus vt abstinentiæ pondus cœlestis temperet, & subleuet symphonia, prouocante nos ad hæc Dauide beato

beato,qui dū fiſtula pecus carum mulcet, & oblectat in paſcuis,cantu dura didicit ſuperare bellorū: cantu meruit ductare populos ad ſalutem,cantu valuit vocare gentes , reducere Iudæos,fugare dæmones , Dei filios ad ſuperni patris obſequium conuocare , ſicut bene inuitās eius cecinit melodia. *Afferte Domino,inquit,filij Dei.* Putasne cœleſtes taliter appellat iſte virtutes?aut homines Dei aptat in filios? & terrenā carnem cœleſtem ſubleuat ad naturam?*afferte Domino filij Dei.* Homines fratres,homines nuncupat hic propheta,quos Dei filios alibi ſic decantat. Ego dixi Dij eſtis, & filij excelſi omnes. Audiuimus, fratres, quos non tulit diuina dignatio, quo paternitas extulit nos ſuperna,credamusnos Dei filios:reſpōdeamus generi, viuamus cœlo,patrem ſimilitudine referamus,ne perdamus vitiis quod ſumus per gratiam cōſecuti. *Afferte Domino filij Dei.* Videtis,quia cœleſtis pater sētit amorē donis,datis effectū,probat muneribus charitatē. Et reuera fratres,filium ſe neſcit,viſceribus caret,naturā negat,ingratus eſt patri,qui authorē vitæ ſuæ nō obſequiis placat, nō deuincit cultu,muneribus non honorat. *Afferte Domino filij Dei.* Videamus quid ſit illud, quod nos tāto patri hic propheta commonet,& hortatur afferre. *Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum.* Hoc eſt totū quod expetit,quod requirit, ouium fœtus, vile terreni pecoris germē, ſtratos per viam partus, ſemina effuſa per cāpos diuino patri, vt diuina ſoboles offerat,admonetur. Aut fortè Iudaicas victimas,ſacrificia cruēta, balātes ſub cultris hoſtias, creator omnium nunc requirit Deus ? Et vbi eſt illud quod dixit?Nō accipiā de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos:quoniam meæ ſunt omnes feræ ſyluarum,iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cœli,& ſpecies agri mecū eſt. Si eſu-

Pſal.81.

Pſal.47.

riero,nõ dicam tibi:meus est enim orbis terræ,& plenitudo eius. Et si ista repulit,quos arietum filios sibi
Gen.22. deposcit afferri? Ad Abraham loquitur:Accipe filium tuum dilectum,& offeres mihi in holocaustum.Aries Abraham maturus ad innocentiam,grandæuus ad fidem, perfectus ad hostiam, paratus ad holocaustum, afferebat filium suum,filium arietis: imo se immolabat in filio : sanctificabat mentem suam : lætificabat fidem suam:vt esset idem victima & Pontifex:Sacerdos & sacrificium:patris erat passio ibi tota,vbi filius immolabatur , ignauus filius sistebatur:nescius filius aptabatur vinctus,vt tolleret de passione martyrium: præmiũ de pœna patris de conflictu patris repetereret coronã.Denique patris suspẽsa est dextera,patris gladius est remotus:quianõ quærebatur mors filij,sed patris charitas probatur,nec expetebatur sãguis filij, vbi tota victima in patris dilectione cõstabat,scriptura di-
Gen. 22. cẽte:Nũc scio quia diligis Deũ;quia nõ pepercisti vnigenito filio tuo propter me.Abrahãdiximus arietẽ, vt Isaac arietis filium probaremus:ac si luceret, quos arietum filios Propheta vult domino nos offerre. *Afferte Domino filios arietum.* Filios Patrum,Patriarcharũ, Prophetarum,Apostolorum, Martyrum, Confessorũ, Christianus modo vt afferat,admonetur quando grex dominicus fidei laxatur in pastum:quando agnos suos cœlestis pastor ad ouile dominicum vult deferri : ne dispersi per inculta gentium,luporum deuorentur incursibus.Sed quid admoneat vox diuina, planius iam loquamur. *Afferte domino filios arietum.* Afferte domino baptizandos,afferte quos fides concipiat, non caro:afferte quos Dei gratia generet,non mundana natura : afferte quos agnos præstet innocentia,non habeat pecoris hebetudo:afferte,afferte,quos sponte venire aut necessitas vetat, aut ætas impedit, aut ignorantia

rantia retardat,aut tenent vitia,aut delicta remorantur,aut ſpectatio decipit, aut fallit confuſione paupertas,adducite volentes,attrahite volẽtes, facite vobis de aliena neceſſitate mercedem:ſeruum catechumenum ſi habet dominus,adducat, vt habeat tam fidelem: filium pater offerat,non retardet : vt cui præſentem vitam præſtitit,conferat & futuram. Vir coniugem deducat ad fidem, ne quod vnum eſt in carne, ſpiritu ſit diuiſum. Amicus amicum attrahat ad ſalutem,vt de gratia diuina humanam comprobet charitatem. Peregrinum ciuis,poſſeſſor hoſpitem Dei ducat ad menſam : vt ſine ſuo ſumptu de diuinis copiis ſit humanus. Attrahite nolentes:nemo dicat,nõ vult: quia & Abraham,vt offerret filium colligauit:& Loth *Gen. 22.* angeli, vt ſubtraherent flammis, extractum manibus *Gen. 21.* ſuſtulerunt,& Petrum Dominus vt iret ad martyrium quo nolebat,auxilij ſui virtute præcinxit dicens,Præcinget te alius , & deducet quo tu non vis. Et pater cœleſtis non ſolum volentes ſuſcipit , ſed attrahit & nolentes,dicente filio.Nemo poteſt venire ad me,niſi *Ioan. 6.* pater qui miſit me,attraxerit illũ.Quomodo ſe Chriſtianum credit,qui non Chriſto annoſa & vetera ducit? Aut quomodo domum ſuam iudicat ouile Dei, vbi non paſcuale germen Dei pecus dat balatum?Obſecro & obteſtor fratres chariſſimi per Dominum noſtrum,vt in hoc vigiletis omnes,quatenus his diebus nullus à Dei gratia,nullus à generatione diuina relinquatur extorris,quatenus quod aliis Deus eſt per ſuã gratiam collaturus,veſtrũ creſcat,& redundet in gaudium.Homines ſumus ſub incerto viuentes:& neſcimus quid pariat ſuperuentura dies. Agamus ergo dilectiſſimi , ne ſerui , ne filij,ne coniuges,ne parentes *Prou. 27.* præuenti morte,& præſenti vita careant, & non perueniant ad futuram.

De ieiunio & tentationibus Christi, Sermo XI.

QVod curiositas humana, quod veterum labor, quod sapientia mundana quærens, & diu quærens, non potuit inuenire, hoc scire & nescire facile præstitit lex diuina. Vnde malum, culpa vnde, vitiorũ vis vnde, vnde criminum furor, vnde corporum bella, vnde conflictus animæ, vnde vitæ tempestas tanta, vnde mortis naufragium tam crudele nesciret homo, nisi Dei lex diabolum prodidisset? Diabolus mali author, nequitiæ origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia dat amori, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscindit vnitatem, sapit malum satis, bonum nil, violat diuina, humana tentat. Hinc vsque ad Christum tetendisse tentator temerarius sic refertur. *Et cùm ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit: & accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Audientes ista in Deum non vadant, non criminentur naturam, non contumelientur authori, non accusent carnẽ, de anima non querantur, non imperent tempora, astris non imputent, infamare desinant innocentiam creaturæ, malum sentiant accidens, non creatum, & creatorem boni Deum, diabolum inuentorem mali: ac sic asscribãt diabolo mala, bona Deo, declinent mala, faciant bona, habituri in bonis adiutorem Deum, qui dat posse quod iubet & quæ præcipit, facit ipse: quia sicut diabolus impellit ad mala, sic Deus deducit ad bona. Nemo ergo quasi concreatis sibi vitiis obsequatur, & quod est criminis, esse putet naturæ,

Matt. 6.

naturæ,sed sumat cum Christo arma ieiunij, criminũ propellat impetus,prosternat castra vitiorum,&de ipso authore mali sumat Christo dimicante victoriam, Diabolo victo vitia nil valebunt:quia extincto tyranno solutæ acies sunt tyranni.Audi Apostolum dicentem. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem:sed aduersus spiritualia nequitiæ in cœlestibus. *Tunc,inquit, Iesus ductus est in desertum à spiritu.* Non à diabolo, vt esset diuinitus cursus, non humanus incursus,vt esset spiritus præscientiæ,insscitia non esset humana:& esset potestas Dei, potestas non esset inimici.Diabolus semper primordia boni pulsat,tenrat rudimenta virtutum, sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quòd ea subuertere fundata non possit. Hoc non ignorans Christus diabolo se quærẽti patienter indulsit, vt inimicus laqueo suo ipse teneretur,& caperetur inde,vnde capere se putabat,sicque à Christo victus,cederet Christianis. *Et cum ieiunasset,inquit,quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Videtis fratres,quia quod quadragesimam ieiunamus, non est humana inuentio,authoritas est diuina,& est mysticum, non præsumptum:nec est de terreno vsu, sed de cœlestibus est secretis.Quadragesima quatuor decades quadratam fidei continet disciplinam, quia semper est quadrata perfectio.Quaternarius numerus & denarius,quæ in cœlo,& in terra teneant sacramẽta,quia aperire modo non vacat, explicemus domini cœpta ieiunia. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.* Homo, Deus in te ieiunat,in te esurit:imò ieiunat tibi,tibi esurit, qui sibi sicut nescit manducare,sic non potest esurire. Ergo cum propter te ieiunat Christus, te esurit. *Et cũ ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus,postea esuriit.* Hoc non est infirmitatis signũ,sed est insigne virtutis:quia

Ephes. 6.

cum dicit postea esuriit. Quadraginta dieb. & quadraginta noctibus, probat in illo esuriem non fuisse: esuriem sentire, & vincere, est laboris humani: diuinæ virtutis est esuriem non habere. Ergo Christus non ieiunio lacessit, non esurit fame, sed esuriuit Christus, vt tentandi materiam diabolus inueniret, quia ad ieiunium non audebat accedere, quia sic ieiunantem, Deum non hominem sentiebat. Tunc sensit hominem, tunc mortalem credidit, tunc eum putauit posse tentari, quando eum esurire callidus explorator inspexit. *Et accedens tentator dixit.* Accessit tentantis dolo, non obsequentis affectu. Accessit peius impudens quam recessit, sed esurienti quid obtulerit, audiamus. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Lapides esurienti offert, humanitas talis est semper inimici: sic pascit mortis author, sic inuitus vitæ. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Diabole, fallit te prouisio tua. Potest famem vertere in saturitatẽ, qui potest in panem lapides immutare. Quid illi consilium tuum, cui sua sufficit virtus? *Dic vt lapides isti panes fiant.* Diabole, & non prodidisti, & tuum dominum non pauisti. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Miser, malus vis esse, sed non potes: cupis tentare, sed nescis esurienti tenera offerre, non dura debuisti: famem nõ asperis palpare, sed blandis, inediam non horridis vrgere debueras, sed gulosis. Istis non modò Dei filium, sed hominis filium tu laqueare non posses. Ad præsentiam Christi deperire tibi artes tuas tentator intellige. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Potest de lapidibus panes facere, qui aquas conuertit in vinum. Sed signa fidei sunt præstanda, non dolis: credenti danda sunt, non sunt danda tentanti: & facienda sunt ad petentis salutem, non ad facientis iniuriam: Diabole, tibi vt quid signa, cui nil subuenit ad

sálutẽ? cui totũ restat ad pœnã? cui & signa proficiunt ad ruinã? Sed accipe respõsũ, vt te intelligas, & subiiciaris authori. *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Audi patris verbũ, verba salutis nostræ esurire, nõ panẽ, & agere vt homo sẽper viuat cœlesti verbo, terreno pane nõ sẽper: ac si Deo viuat, vt sui nescius sit laboris; quia verè illa vita est, quæ sudorẽ nescit, dolores nõ habet, non habet finẽ.

De eisdem, Sermo XII.

QVoniam ieiunij vernum, & tempus bellorum spiritualium cernimus aduenisse: sicut Christi milites, deposito corporis, animęquæ torpore, virtutũ procedamus ad campum: vt membra quæ sunt nobis hyemali ocio mollita, exercitio cœlestium roborentur armorum: dedimus corpori annum, demus animæ dies: impẽdimus nobis tempora, tempus deputemus authori: viuamus Deo paululum, qui sæculo viximus totum: seponamus domesticas curas, Ecclesiæ maneamus in castris, vigilemus in acie Christi, summum cubilium non quæramus, iungamur fortibus, ab amplexibus separemur mollibus, amor nos teneat triumphorum, paruulorum non auocent blandimenta, auribus nostris insonet vox diuina, familiaris strepitus nostrum non confundat auditum, cibus parcus de cœlesti sumatur annona, terreni luxus copiæ non quærantur, in poculis sobrietatis mensura seruetur, vires ebrietas non eneruet. De stipendiis quicquid exuberat, commilito pauper assumat: pestilens effusio nil perdat, in conflictu habebis auxilium, esurientem saucium quem cibabis. Sic muniti fratres, instituti sic, indicemus bella peccatis: statuamus criminibus pugnam, cõflictum viciis nunciemus, securi de victoria: quia nec arma cœlestia hostes poterunt superare

terreni, nec diuino regi aduersa poterunt contraire mundana: nec in procinctu fidei constitutos præuenire poterit inimica subuersio: neque cautos, vigilantes, sobrios, diabolus perturbare suis superuẽtionibus præualebit: certè neque nos taliter armatos publico conflictu prouocare audebit: dolis appetere non præsumet. Animus in cœlesti specula perseueret: diaboli fraudulẽtas & occultas deprimat, & declinet insidias. Est quidem diabolus per se nequam: fit tamẽ nequior prouocatus. Audi Apostolum dicentem: Diabolus sicut leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Ieiunantibus nobis, diabolus esurit, qui nostris semper saturatur ex culpis. Ille cibum nostrum deducit in crapulam: potum nostrum in ebrietatẽ diffundit: vt mentẽ faciat amentem, carnem luteam reddat, corpus animi domiciliũ, animæ vas, murum spiritus, virtutũ scholã, Dei templũ, in scenã criminũ, in vitiorũ pompam, voluptatẽ redigat in theatrũ. Capit ille satietatem, voluptatem percipit: expletur epulis: quãdo nos luxus soluit, libido stimulat, pompa rapit, impellit ambitio, vrget ira, furor implet, succendit inuidia, cupiditas inflammat, curæ solicitant, lites vexant, lucra capiunt, vsuræ vinciunt, chirographa ligant, premunt sacculi, elidit aurũ. Quando moriuntur virtus, viuunt vitia, voluptas effluit, honestas perit, misericordia deficit, abundat auaritia, regnat confusio, succumbit ordo, prosternitur disciplina. Ista militant aduersum militẽ Christi: istæ sunt satanæ cohortes, istæ diaboli legiones, ista sunt quæ mundum sepulchris obsederunt, debellauerunt populos, vastarunt gentes, orbem totum duxêre captiuum. Ista sunt quibus nullus per se potuit obuiare mortalis: & ideo ad vincenda ista Deus venit ipse: cœli rex ipse descendit: ipse victor singularis aduenit, ieiuniũ quadra-

1. Pet. 5.

gesimæ

gesimæ statuēs in procinctu:vt quaterna decade ieiunij quadraturā mundi totam muro inexpugnabili cōmuniret. Ieiuniū fratres,scimus esse Dei arcē,Christi castra,murum spiritus,vexillū fidei,castitatis signum, sanctitatis trophæum.Hoc Adam seruauit in paradiso : quem inde detraxit gula. Hoc in arca custodiuit Noe, mundum ebrietas cum demetsit. Per hoc Loth Sodomiticum restinxit incēdium:qui per ebrietatem incesti est adustus incendio. Hoc Mosen diuini seruoris fecit lumine perducere, quando comessatio & ebrietas Israeliticum populum simulachrorum tenebrauit erroribus.Hoc Eliam peruexit ad cœlū: quando Achab impium ebrietas ad inferna deiecit. Hoc Ioannem in natis mulierum fecit esse maiorem,quando temulentia Herodem principē imperio mulierum reddidit homicidam.Quadragesimæ ieiunium fratres vetustas diaboli prodidit,& patefecit insidias.Diabolus namque qui manducantem contēpserat Christū, bibentem velut hominem computarat : vbi ieiunantem vidit,suspicatur Deum, Dei filium confitetur. *Si filius Dei es,inquit,dic vt lapides isti panes fiant.*Si dicendo , diabolus hominem vult monstrare:non Deum: non cibum parare vult, sed vult amputare ieiunium. *Si filius Dei es,dic vt lapides isti panes fiant.* Post ieiunium,partem non diuina virtus,sed infirmitas humana disquirit, nec sic lacessit fame Deus , vt ad prouidendum sibi cibum,quod est suæ potestatis, addicat. Ex sequentibus itaque diabolus aperit quid conetur, *Si filius Dei es,mitte te deorsum.* Satis hominem probare vult,cui non assensum prouidit,sed ruinam:humana conditio ad ascēsum difficilis, facilis inuenitur ad lapsum. *Si filius Dei es,mitte te deorsum.* Erras diabole: nec tentare nosti:cadere non potest Deus. *Tunc ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum , & dixit ei.*

Gen.3. *Gen. 7.* *Gen. 19.* *Exod.32.* *4. Reg.2.* *Marc.6.* *Matt. 4.*

Hæc

Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. O auſus diaboli, Deo dicit, adora me: ſed ſenſit mox virtutibus Deum, pœnis iudicē, ſupplicem præmiis quem quærebat: nam Chriſti nomine, nomine ieiunantis cœpit ab obſeſſis corporibus effugari, & dare tremens illi gloriam, cui ſuperbus callidè irrogarat iniurias: ieiuniis vicit, vt nobis vincendi vires, vincendi formam taliter largiretur. Hoc, ait, genus non eiicitur, niſi in ieiunio & oratione. Ieiunemus ergo fratres ſi volumus imitari Chriſtum, ſi volumus fraudulentas diaboli ſuperare verſutias.

Mat. 17.

De eiſdem, Sermo XIII.

ECce tempus quo miles procedit ad campum, recurrit ad Dei ieiunia Chriſtianus. Ecce tēpus quo carnis ocia, quo mentis ignauia, quo ventris cura, & tota eſt familiaris obſequij deponenda torpedo. Ecce tempus quo in armorum cœleſtium meditatione, animæ & corporis exercendæ ſunt vires. Ecce tempus quo reſidente Chriſto, aſtantibus angelis, noſtra luctaminis exercenda eſt fortitudo. Nunc eſt tempus quo gula cum ieiunio, abſtinentia cum crapula, cum luxuria caſtitas, cum perfidia fides, pietas cum impietate, patientia cum furore, cupiditas cum liberalitate, miſericordia cum auaritia, humilitas cum ſuperbia, ſanctitas cum reatu, Chriſto remunerante confligit. Si quis ergo ſpectāte Deo, cæleſti reſonante iam tuba, angelico inſiſtente occurſu, cubiculi irretitus illecebris, eneruatus mollitie plumarum, reſolutus in totū iugalibus blandimentis, ad exercitium virtutis venire neglexerit: perdit luctaminis præmium, virtutis gloriam, certaminis palmam, iuſtitiæ coronam: deſertoris etiam crimine mulctabitur in futurum. Hodie fratres Chriſtus rex noſter commilitones ſuos de Euangelico

gelico allocutus est tribunali, indixit hostibus bella, promisit præmia pugnaturis, retulit bellorum causas, inimicorum dolos prodidit, & conatus: vbi, & quando, & quomodo confligendum sit nobis triumphali constitutione signauit. Et quamuis solus possit obtinere victoriam, propter nos tamen, & nostram formidinem, adesse tota iussit præsidia de supernis. Qui ergo ista noluit audire, qui statuta regis nostri talia, & tanta, scire contempsit, iudicare, si non ipse se exuit nostræ militiæ sacramentis, & cœlesti contubernio reddidit, & fecit extorrem. At vos fratres, qui sequi vultis in hoc quadragesimæ ieiunio, ieiunij dominici formam pugnaturos vos, sicut prædiximus, contra vitiorum turmas, contra acies criminum, cõtra informes concupiscentiarum formas, contra dæmonũ totas aerias, totas diffusas, & innumeras legiones, triũphaturos vos ex ipsis quæ dominicum ieiunium subsequuntur, tentationibus approbate. Vbi enim Dominus, quadragesimæ ieiunium indefesso illo virtutis suæ aggressus est documento, mox diabolus occurrit pugnaturus dolis: quia ieiunanti viribus obsistere non valebat. Quantum enim crapulationi deditis dominatur, & ebriis, orantes timet tantum, tantum refugit ille ieiunos, dicente Domino. Non eiicitur nisi in ieiunio, & oratione. *Mat. 17.* Sed qua fraude diabolus tentare ausus sit, audiamus: *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Audistis quid de ieiuniis ipse sentiat, & iudicet inimicus. *Si filius Dei es.* Videtis quia iam non *Matt. 4.* hominem, sed Dei filium credit, quem liberum à ventris conspexerat seruitute. Sensit, sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferri. Ioannem viderat vrbium delicias squalẽtis eremi habitatione mutasse, mollitiem carnis vestis asperitate calcasse, agresti cibo mundi totam frenasse luxuriam. Et quod solum

deitatis

deitatis insigne est hominibus demisisse peccata. Et tamen non ei dixit: *Si filius Dei es.* At vbi Dominum vidit iugiter ieiunantem, proclamat. *Si filius Dei es.* Errat diabolus, qui contra Dominum astutiæ suæ nequitias, & argumenta iaculatur. *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Quid est quod ieiunante Christo deitatis signa tota in sola panis promissione perquirit? Et quē Dei filiū cōtinua ieiunij significatione præsentit, esse Dei filiū de prouisione panis, de cura vētris desiderat approbare? *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiāt.* Quare nō dixit: Si filius Dei es, dic vt homines, aut angeli, aut aliquid aliud fiāt, sed dic vt lapides isti panes fiant? Signū panis petit, qui signū ieiunij pertimescit. Signū panis petit, vt ieiunij tremēdū sibi refugiat signū. Panem malus ingerit cōsolator, vt virtutē mutet, vt propositum violet ieiunantis. Sed videamus quid respōderit de pane, panis qui de cœlo descēdit.

Deut. 8. *Nō in sōlo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Quā verè viuit in verbo Dei, Dei verbū. Quam verè panis non indiget pane. Quam diuinè lapides conuertit in homines, qui de lapidibus Abrahæ

Matt. 3. filios ad indicium suæ maiestatis exuscitat. Et quia impudēs inimicus nescit semel vinci, ad multiplicem vincentis triumphum. *Statuit Dominum super pinnaculum templi, & ait: Si filius Dei es, mitte te deorsum.* O signum, mitte te deorsum, conuenientius dixerit, si filius Dei es, ascēde ad cœlum: cum sit hominis vtique ad ima cadere, Dei sit ad superna conscendere. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Sic suis suadet, sic suis prouidet semper: sic suos eleuat, vt de alto præcipitet validius in ruinam. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Cōsiliis suis si diabolus prodit. *Mitte te deorsū.* Lapsus quærit, præcipitia imperat, & tali cōsilio per Africā martyres facit, sine clamore, dicendo, si vis martyr esse, mitte te

deorsum

deorsũ, vt eos impellat de alto ad mortẽ, non de humili tollat,& eleuet ad coronam. Et ſicut ſe diabolus cõſiliis ſuis prodit,ita reſpõſione ſua Dominus ſe reuelat,dũ ait: *Non tentabis Dominũ Deum tuũ.* Se vtique Dominũ,ſe vtique Deũ intelligi voluit,hæc dicendo, qui nõ de pinna tẽpli tãtũ ſe dedit ad terrã,ſed è cœlis ſe ad inferos vſque iactauit,vt nõ cadentiũ forma,ſed eſſet reſurrectio mortuorũ. Aduertite fratres,ſi poſſit ſæuus inimicus,quamuis ſæpe victus,homini cedere, qui audit & ſentit Dominum Deum, & tamen adhuc tentare non deſinit. *Poſuit eũ ſuper montem excelſum & oſtendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & ait illi, hæc omnia tibi dabo ſi procidens adoraueris me.* Hæc dicit,non qui poſſit dare,ſed fallere:nec promiſſa cõferre, ſed ipſa auferre promiſſionibus, quæ habentur. *Hæc omnia tibi dabo.* Offert quæ Dei ſunt Deo, authori quæ authoris ſunt,repromittit.ſuadet vtadoret ab omnibus adorandus, & cæcatus auſibus ſuis ante iudicium iudici quemadmodum ſimplices deciperet, confitetur:cui Dominus nõ tam teſtimonio legis,quam diuinitatis ſuæ reſpõdet imperio. *Dominum Deum tuum adorabis.* Tu Dominum Deum illum,cui genu flectunt omnia nõ ſolum cœleſtia & terreſtria, ſed etiam inferna. Adorabis ergo tu in inferno ſtridens & eiulans eum, quem ad te adorandum modo temerarius deſertor inuitas.Itaque diabolus toties,& taliter repercuſſus à Domino, circa nos ſeruos eius modò toto furore diſcurrit: & ſicut Chriſtus milites ſuos, ita ille ſuos alloquitur, & armat miniſtros. Dicit ergo diabolus, tempus non modo grauiter ieiunij obſeruatione debellat,per gulam,per crapulam, per ebrietates,per luxuriam, homines attentare non poſſumus: armate lites,ſeminate diſcordias,excitate odia, concitate iras, inſpirate mendacia, extorquete periuria

Deut. 6.

Deut. 6.

Philip. 2.

periuria, ſuggerite blaſphemias, vaniloquia diffundite, infundite dolos, conflate auaritiã, lucra turpia prouidete, vt quod venter modò ad luxuriam non depẽdit, vel ſacculus claudat, & reponat ad pœnam. Cauete anteomnia, ne miſericordia, ne eleemoſyna, ne humanitas præteritos labores noſtros deleat, præſentes auferat, tollat futuros. Sed nos fratres, & noſtri regis agnoſcentes monita, & quæ diabolus ſuis mãdauerit audientes, ieiunia noſtra ſine lite, ſine clamore, ſine ira, ſine dolo, ſine ſimulatione cum tota miſericordia, charitate, pietate peragamus: vt Dominus Chriſtus, qui ſpretis pecorum cruentis victimis, ſpiritus contriti & cõtribulati cordis ſacrificium requiſiuit, cum ſilentio pacis ieiunij noſtri hoſtias placatus & propitiatus aſſumat.

In Pſalmum XL. Sermo XIV.

PRæliorum peritis militaris tuba perſonat diſciplinam, imperitis tantum terrificum dat clamorem: vt magiſtra bellorũ dat ſuis vires, hoſtibus dat pauorem. Qui ſine tuba dimicat, miles nõ eſt: fertur furore, nõ prælio, virtute nõ agit, ſed periculo: quærit perire non vincere. Hoc diximus, vt Chriſti miles intelligat, cœleſtis quare prouiſa ſit cãtilena. Conſtituti in cãpo ſæculi pugnam cum diabolo, cum vitiis ſuſtinemus. Quoties ergo nobis intonat propheticus clangor, toties nos in pace cautos, & in acie fortes, & in prælio reddit inuictos. Namque hodie beatus Pſalmiſta ad intelligentiam nos ſupernam cõuocat per clamorẽ. *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem.* Et quæ eſt intelligentia, vbi eſt profeſſa paupertas? Vis eſt intelligentiæ, ſi rimetur viſcera, ſi deprehendat occulta, ſi tecta nudet. Verùm ſubiecta oculis, expoſita in publico, ingeſta rebus, non eſt intelligere, ſed videre. Nu-

ditate

ditate algidus, tabidus fame, siti aridus, lassitudine tremens, defectu luridus, quòd egenus sit intelligere quis labor? Et si labor intelligentiæ nullus est, vnde est intelligentiæ fructus: Oremus fratres, vt ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi in paupere sic demonstrat: quod ipse qui cœlum tegit, sit nudus in paupere, quod in esuriente esuriat saturitas rerum, quod sitiat in sitiente fons fontium, intelligere quomodo non magnum est? quomodo non beatum intelligere, quòd ei sit ampla paupertas, cui angustum est cœlum? qui ditat mundum, quod egeat in egente? quod frustum panis, aquæ calicem dator omnium queat? quod se Deus amore pauperis sic deponat, vt non adsit pauperi, sed ipse sit pauper? hoc cui videre dederit Deus, ipse videt. Sed quomodo aut in se transfuderit pauperem, aut se in pauperem fuderit, dicat ipse iam nobis: Esuriui, inquit, & dedistis mihi manducare. Non dixi, esuriuit pauper, & dedistis illi manducare: sed esuriui ego, & dedistis manducare mihi. Sibi datũ clamat quod pauper acceperit, se mãducare dicit quod comederit pauper: quod bibit pauper, sibi testatur infusum. O quid agit amor pauperis, gloriatur in cœlo Deus: vnde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur iniuria. Dixisse sufficerat, dedistis mihi potum, sed præmittit, esuriui, sitiui: quia paruus fuisset amor pauperis quod pauperem suscepisset, nisi & passiones pauperis suscepisset: & certè verus amor non nisi passionibus probatur. Verus amor est feciſſe suas augustiatis angustias: nimis est quod sapit Deo pauperis cibus, qui totius creaturæ bona non esurit, saginatum se in esca pauperis prophetizat in regno cœli corã omnibus angelis in conuentu resurgentium. Quòd Abel passus sit, quòd

Mat. 25.

Gen. 4.

Gen. 6. Gen. 15. Exo. 10.

quod seruauit mundum Noë, quod Abraham fidem susceptit, quòd Moyses legẽ tulit, quòd Petrus crucem resupinus ascendit, Deus tacet, & hoc clamat solùm quòd comedit pauper. In cœlo prima est esuriẽtis annona, prima stipendia pauperis tractãtur in cœlo, erogatio pauperis prima diuinis scribitur in diurnis. Beatus cuius nomẽ toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in cœlo. Sed istius beatitudinis audiamus & fructũ: *In die mala liberabit eũ Dominus.* Qui se nouit per mala sæculi vitã ducere, eleemosynæ sẽper secum auxilium ducat, ad præsidium sibi turmas pauperum vocet, in pastu pauperum largus prorogator exuberet, pauperum frequentet domum, non trepidet erogando, deficere nescit cui porrigit manum parcus acceptor: exhauriri thesaurus is nõ potest, de quo sufficit nummus. *In die mala liberabit eũ Dominus.* In die mala illi Deus liberator assistet, qui à malis pauperem liberarit. In angustiis illum Deus clamantem audiet, qui pauperẽ cum clamaret, audiuit: Non videbit diẽ malũ, qui dies bonos habere pauperẽ fecit. Videbit diẽ malũ, qui diẽ iudicij sine aduocatione paupertatis intrauerit. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. Excusari nõ potest, quẽ fames pauperis accusarit. *Dominus, ait, conseruet eum & viuificet eum.* Non dixit, conseruat & viuificat: sed dixit, conseruet & viuificet. Dixit, non vt denunciantis vox sit ista, sed rogantis. Qui audiuit rogantem egenum, ecce audit orbe toto pro se Ecclesiam sic rogantem. *Dominus conseruet eum & viuificet eum.* Conseruet, ne rapiatur ad pœnam: viuificet, vt resurgat à mortuis, & recipiat vitam. *Et non tradat eum in manu inimici eius.* Cuius inimici? nempe diaboli, ipse est inimicitiarum princeps: despicit inimicos, qui ipsum inimicitiarum calcarit authorem. *Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris*

loris eius. Exequitur Propheta omnes ærumnas fragilitatis humanæ. *Dominus autem adiuuet eum super lectum doloris eius.* Quis est lectus doloris nostri, nisi corpus nostrũ: in quo anima iacet, & iacet dolẽs, & dolet, quę cœlũ repetere cupiẽs premitur corporis terra. *Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* Istũ non versat in stratum, sed in strato versat infirmus. Caro ergo est, quæ versatur & versat. Ipsa est ergo quæ in aduersis voluitur, in prosperis versat, Dominus ergo versat stratum nostrum, quando nobis aduersa vertit in prospera: & quia in lecto doloris, hoc est in lecto corporis animus voluebatur ægrotus, ipse qui voluebatur, proclamat. *Ego dixi domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi.* Quia per cõsensum carnis sentit animi se contraxisse lãguorem, vt anima sanetur, implorat: & misericordiam petit fidens, quia in pauperem misericordiã fecit. Beatus qui fœnerando pauperi ipsum sibi iudicem præstitit debitorem.

De Centurione, Sermo XV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodum cohortis Romanæ Centurio dux factus est militiæ Christianæ, & meritò, quia ante cœpit docere quàm credere. *Venit, inquit, Iesus Capharnaum, & accessit ad eum Centurio rogãs, & dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Iesus, Ego veniam & curabo eum. Et respondens Centurio, ait: Domine, non sum dignus vt intres sub tectũ meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit, & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc & facit.* Videtis Centurionẽ antequã discipulatus subiret officiũ, locum magisterij fuisse sortitũ. Præbet enim petendi formã, dat normam credendi, fidei pan-

dit causas, virtutum commendat exempla, qui nondũ Christianæ scholæ ingressus est disciplinam. *Accessit ad eum Centurio rogans eum.* Hoc est sapere, non rogare. *Puer meus iacet in domo.* Causas pueri quasi magister agit: vere Centurio, qui stipendia terrena centenariũ cœli mutauit in fructum, & seruitutem militiæ sæcularis in diuinam sustulit dignitatem. *Domine, puer meus iacet in domo.* Qui vocat Dominum, fatetur suam fideliter seruitutem. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscit Dominum, puerum suũ ausus est profiteri, quasi nesciens serui peculium ad Dominum pertinere? Aut ignorat communia qui docet tam secreta, tam profunda? *Puer meus.* Meũ dico, quia iacet: si tuus esset Domine, non iaceret. Probat hoc Propheta, cum
Psal. 133. dicit: Ecce nunc benedicite Dominum omnes serui Domini, qui statis in domo Domini. Qui statis, non iacetis: ait, stant serui tui, hominum serui iacent. Puer meus qui iacet, vt tuus sit, surgat: meus quia paralyticus: vt tuus sit, iam sanetur. Meus, quia malè torquetur: vt tuus sit, iam non sit in pœna. Domine tuos seruos non decet malis subiacere: iniuria est tua, tuorum pœna seruorum: tuos seruos possidere non debet vis malorum: serui tui & si patiuntur mala, non patiũtur ad pœnam, sed subeunt ad coronas. Aduersa illis non sunt necessitatum causæ, sed sunt causa victoriæ. Serui hominum sunt, qui mala patiuntur inuiti: quia illis in desperatione sui domini nequeunt subuenire. Tu autem Domine, cui virtutes seruiunt, curationes parent, obtemperant sanitates, quomodo computabis seruum tuum, quem seruum tantorum conspicis esse morborum? Nota est circa malos bonitas tua: pietatẽ tuam etiam impij confitentur: clamant exteri misericordiam tuam. Hunc tuum dicerem, quem iacentem tua benignitas non requirit? *Iacet in domo, & malè torquetur.*

quetur.Hinc est quod offerre eũ, & offerre tibi,pœnæ non sinit magnitudo:ne familiaris infirmitas publicè & dolori sit,& pudori.Mouit Cẽturio iudicẽ talia,& tanta dum perorat : & sic mouit, vt ad seruum suum cœli Dominum ipsum ire velle,perficeret. *Ego inquit Christus,veniam & curabo illum.* Fratres,non Centurio ad pietatem pietátis traxit auctorem : neque ad hoc ille ire cõpulit Christum, ad quod venerat Christus: sed Cẽturio magis sic sentire,sapere sic docetur,quare ad seruum in seruo venerit Christus:quare ad hominem in homine venerit Deus:vtique vt leuaret iacentes,elisos erigeret,solueret cõpeditos,& eos,quos iam nemo nec afferre,nec offerre poterat, ipse operis sui vector clemẽtissimus baiularet.Sed iã quid respõderit Centurio audiamus. *Domine , inquit,non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Dedit debitum de humilitate respõsum, & ipsum esse Dominum singulari pauore signauit , deducere dũ veretur ad animæ suæ domum,ad secretum cordis sui,ad tectũ suæ cõscientiæ,ad penetrale mẽtis, in quo familia cogitationum incondita & cõfusa versatur: nec patitur aulã pectoris humani sine vitiorum strepitu in synceritatis silẽlentio permanere. Magistro ergo timore respondit: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Hinc est quòd Petrus vbi Christum rerum cognouit auctorem,exclàmauit dicens : Exi à me Domine , quia peccator sum. Sic eum Petrus exire à se rogat , quomodo Centurio eum ad se supplicat non venire: agit vterque ne indignitas hospitij in hospitis manet iniuriam. *Non sum dignus vt intres sub tectum meum.*Hoc bene dictum esset antequam Deus hospitium nostræ carnis intraret : at nunc quid sic Centurio tectum suum Christum vetat intrare,quem totum videt intra tectum sui corporis iam manere ? Fratres , Centurio *Luc. 3.*

iam videbat in Christo corporis sui formam, sed passiones in illo sui corporis non videbat. Natus est in carne Christus, sed natus est de Spiritu sancto : accepit hospitium carnis, sed in aula virginis : vt & veritas esset corporis humani, & de pollutione humani corporis nil haberet. Benè ergo Cẽturio tectum suũ indignum iudicat Christo : quia sub singulari tecto manebat nostri corporis Christus : iuxta illud Prophetæ, Vigilaui, & factus sum sicut passer solitarius in tecto. *Sed tantum verbo, & sanabitur puer meus.* Centurio iste cum sine lege esset, nihil sine lege egit, dicit: *Dic tãtum verbo.* Quia dictum erat, dixit & facta sunt. Et si omnia perfecta sunt dictu, quomodo dictu solo vnius infirmitas non curetur? *Dic tãtum verbo,* & sine verbo quod dicitur? Sed iste postulat verbũ non de loquendi vsu, sed de virtute faciendi: verbum de quo dictum est, Misit verbum suum, & sanauit eos. *Dic verbo tantum.* Quia iste credidit in verbo omnes manere virtutes. Verbum tuum Domine sanitas est: verbum tuum vita est : verbum tuum vbi accesserit, inde confestim fugit dolor, infirmitas mox recedit, verbum in quo Petrus cùm laxaret retia, pisciũ multitudinem cepit, sine quo & ignorantiæ noctem pertulit, & nullum fructũ peruigil piscator inuenit. Domine, inquit, laborantes per totam noctem nihil cepimus, sed in verbo tuo laxabo retia. Et quasi non sufficeret quod de verbo egerat, verbo præstari posse quod postulat, rebus astruit, commendat exemplo. *Nam & ego homo sum sub potestate positus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo fac hoc, & facit. Nam & ego homo sum.* Hoc est dicere, tu Deus. *Sub potestate positus.* Hoc est, tu ipse potestatum potestas. *Habens sub me milites.* Hoc est, tu virtutes. *Et dico huic, vade, & vadit.* Hoc est, dic infirmitati,

Psal. 101.

Ps. 148.

Ps. 106.

Luc. 5.

infirmitati,vade,& vadit. *Alij,veni,& venit.* Hoc est, dic sanitati veni,& venit.*Et seruo meo.fac hoc,& facit.* Ille puer meus erit & tuus seruus,cum receperit sanitatem. Audiat:quid audiat ? Sanus factus es,iam noli peccare:faciat iustitiam,vt liberetur à paralysi omniũ peccatorum,& possit psallere cum Propheta:Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi , quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis,pedes meos à lapsu. Placebo Domino in regione viuorum. Fratres , imitetur Centurionem, qui ad centesimum fructum desiderat peruenire.Ne ergo leuiter Centurionis huius prudẽtiam transeamus,hodie de ipso dicta sufficiant : quia mysterium permagnum est , quo Iudæus geritur in figuram. *Ioan. 5.* *Psal. 22.*

De duobus dæmoniacis, Sermo XVI.

CHristus quod trãsfretat maria,quod loca circuit; non est res humani desiderij,sed causa est salutis humanæ. Ambulat Christus,non vt videret loca, sed vt homines,qui variis casibus perierãt,inueniret.Qui loca fecerat,quid noui videret in locis ? Aut illi quid aberat, qui vbique erat? vt homo videbatur in locis, sed vbique videbat vt Deus:videbat vtique,& desperatos videbat,quibus ibat diuina remedia largiturus: ibat ad eorum curam, quibus humana iam defecerat cura:sicut hodierna probatum est lectione.*Cum venisset,inquit, Iesus trans fretũ in regionẽ Gerasenorũ, occurrerũt ei duo, habẽtes dæmonia,de monumẽtis exeũtes sæui nimis,ita vt nemo posset trãsire per viã illam.* Lubet scisse,& vidisse Dominum quid mali,quid periculi illis haberetur in locis:& ideo illuc esse, vt sic desperatis,afflictis,sic miseris subueniret. *Occurrerunt ei duo dæmonia habentes,de monumentis exeuntes.* In monumentis sedem

fecerant mortis authores. Attendite quæ sæuitia, quis furor, quæ rabies dæmonum erga humanum genus: quamuis breue tempus hominum ferre non possunt: contenti non sunt mori homines, sed viuos homines gestiunt sepelire: se sepulchris mandant, vt homines redigant in sepulchra: pascuntur cadaueribus, putredine saginantur: deliciantur fœtore, quibus tota voluptas est homines interire. Sed sentiamus quid machinentur fraudibus, quid moliantur malis, quorum crudelitas modum non habet in aperto. Quid faciunt isti quando diuitias ostentant, vt auaritiam ferant? vt inferant superbiam, pompam proponunt, singularitatem venditant, vt quod est communionis, excludant? vt iram nutriant, causas colorant? vt pietatem violent, affectibus dant querelas? philosophiam fingunt vt faciant nihil scire homines plus quærendo? deos multos figurant, vt Deus, qui vnus & verus est, nesciatur? *Occurrerunt ei duo, dæmonia habentes.* Quando ad duos homines dæmonia multa, ad vnum legionem totam significat conueniſſe: hoc ideo facit, vt doceat cauendos esse dæmones, non timendos, simulque mostrat, quam sit potentia Christi singularis, quòd nomine solo Christi fugatur omnis dæmonum multitudo. *Occurrerunt ei duo, dæmonia habentes.* Exhibiti non volentes venerunt imperantis iussu, non suo ausu, attracti sunt inuiti, non sua sponte currentes: denique ad præsentiam Christi homines exeunt de monumẽtis, & versa vice captiuos ferunt, à quibus fuerant captiuati, sistunt pœnis, quorum cruciatibus torquebantur: aptant ad sententiam, à quibus addicti fuerant iam sepulchris. *Occurrerunt ei dæmonia habentes sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam.* Videtis quia dæmones venientibus ad Christum præcluserant viam: transitum denegarant. Etenim dæmo-

num

num ista cura, ne ad Deū homines possint reditū inuenire. Non enim aliter possunt homines possidere, nisi vos ab auctoris sui societate subducant. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Hinc est quòd Christus factus est via. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Illam non istam. Ego sum, inquit via. Vt ad viā per viam, ad Deum per Deum venientibus obsistere vis dæmonū nō valeret: ad Deum nisi per Deū potest peruenirī. Sed iā quid dæmones clamauerint, audiamus. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc est dicere: vitæ auctor quid tibi cū mortuis? Habitator cœli quid tibi cū sepulchris? Odor paradisi quid tibi cū fœtore? Quos de cœlo deiecisti, quos de paradiso excluſisti, quibus nūc tollis vrbes, regiones habitabiles negas, permitte inhabitare nos vel sepulchra: & si nos persecutione tāta digni sumus, tu tāta nō es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi?* Quid? quod iudici, & reo: quod vindici, & pœnali: quod Regi, & desertori. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc dicunt possessori fures, hoc domino prædones, tenēt spolia, prædā gestant: & quid sibi cū eo sit qui sua reposcit, interrogant, *Quid nobis & tibi fili Dei?* Quid? vt reddatis homines, mūdū restituatis auctori: & veniēte creatore sciatis vobis in creaturis amplius nil licere. *Quid nobis & tibi fili Dei? Veniſti ante tempus torquere nos?* Quid nobis & tibi? Et vobis cū hominibus quid? *Quid nobis & tibi fili Dei?* Agnoscunt, agnoscunt Deū, iudicem confitentur, clamant iudicium se debere, & de tempore præscribunt. *Quid nobis & tibi fili Dei? Veniſti ante tempus torquere nos?* Auctori temporum tempus opponunt. *Veniſti ante tempus torquere nos?* De tempore sic queruntur, quasi ipsum cum tempore fecerint, vt viuos condiderint in sepulchris? *Veniſti ante tempus torquere nos?* Tempus abscindit, prævenit mortem, sepelit viuos crudelitas immatura: & de tempo- Ioan. 14.

re queritur,quasi ante tempus habere debuerit:& nō vt exorta est mox puniri:de tempore causatur nequitia sæculi indurata. Malis patientia breuis est, bonis tarda vltio : quod læsis longum est , angustum est ad lædentes.*Erat,inquit,non longè ab eis grex porcorum multorum pascens. Dæmones autem rogabant eum dicentes, Si eiicis nos,mitte nos in gregem porcorum.*Digna petit indigna seruitus. *Mitte nos in gregem porcorum.* De monumentis mitti se precatur in porcos nequitia:quia fœtores amittere nescit,sed mutare. *Mitte nos in gregem porcorum.* Cœnum petunt ruentes cælo:post æthereas habitationes ambiunt volutabra porcorum. *Mitte nos in gregem porcorum.* Grex in gregem mittitur, vt prodatur dæmonū multitudo:vt appareat hoc duos portasse homines, quod numerositas non valuit sufferre porcorum. *Ait illis,Ite,at illi exeuntes abierunt in porcos: & ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare,& mortui sunt in aquis.* Traditur vile pecus non pro voluntate dæmonum , sed vt tali facto innotescat,quomodo in homines sæuiunt, quomodo quærunt mortes hominum,qui sic porcos vt perderent quæsierūt. Dæmones omne quod est,agitur,mouetur, viuit, ardent perdere,non habere.Ne quis ergo talis fieri homo præsumat, humano generi inimicitia vetus , fixa ira,malitia destinata est.Dæmones nisi victi non cedunt,lædere non valent nisi iussi. Traditur ergo vile pecus,vt luceat dæmonib. in homines nil licere,quibus in porcos iussum est vt liceret.Nos ergo aut vitiis nostris facimus , vt illi accipiant potestatem nocendi , aut virtutibus subiecta nobis dæmonum colla Christo triumphante calcemus.

De

De damoniaco, Sermo XVII.

VEniſſe Dominum trans fretum in regionem Geraſenorum, & exeunti ei de naui ſtatim occurriſſe hominem de monumentis habentem ſpiritum immundum, catenis & compedibus vinctum, Euangelico hodie ſermone cognouimus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mortis, mortis incubat manſiones: & humanæ necis auidus, quos crudelitate ſua occidere non poteſt: viuos geſtit feraliter funerare: ſæuit, furit interitus noſtri auarus exactor: cui pœna eſt quod homo naſcitur: quod tardius moritur, cruciatur: hominis hanc ipſam breuiſſimam vitam amandare horrida nititur per ſepulchra: confuſus hoſtis, & ad vtrunque peruerſus ingerit ſepulchris viuos: mortuis apponit cibos, mera fundit, vt & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compedibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crimine, & habitatoris ſcelere habitaculum innocens torquebatur. Diaboli culpa hominis redundabat ad pœnam: & prædę miſeriis prædo ſaginabatur incluſus: nec faciẽtem, ſed patientem miſerabilis exponit inuidia. Huic morbo cupiens dominus ſubuenire, transfretat mare: hoc eſt, fluctuantis mundi terminos corporis noſtri nauigio tranſmittit, ad littora peruenit ſalutis noſtræ repleta naufragiis, & regionem cæcis ignorantiæ tenebris infuſam lucis ſuæ ſplendore perfundit, callidi hoſtis deprehenſurus inſidias: ipſúmque principem nequitiæ ſpiritualis cum ſuis legionibus regia poteſtate fugaturus, vt tandem reddat liberos, quos diu tenuit poteſtas inimica captiuos. *Videns, inquit, Ieſum à longè, cucurrit, & adorauit eum, & clamans voce magna, dixit; Quid mihi & tibi Ieſu fili Dei ſummi? Adiuro te per Deum ne me torqueas.* Ad nutum Chriſti conuerſus eſt Mar. 5.

ordo pœnarum, antè latrocinante diabolo homo vexabatur innocuus:nunc homo currit,sed diabolus incurrit:inclinatur caro,sed immundus iacet,& prosternitur spiritus. *Cucurrit,& adorauit eum.* Quid est diabole, quem trina tentatione prouocabas ad lapsum, quem promissione regni vt te adoraret subdolus ambiebas,nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras?Ecce qui honores omnes regni promittebat & gloriæ,habitare fœtidis corruptione cadauerum reperitur in tumulis.Sic,sic iste decipit cum promittit: vt ad inferna secum pertrahat,cum de supernis se consolantes fallax promissor illudit. *Quid mihi & tibi fili Dei summi?*Nam & modo vt adulator,non vt deuotus & obsequens hic adorat, euadere cupiens pœnam, prædam perdere pertimescens.Credit infelix vt eum, quem tentatione vincere, quem muneribus nequiuit inflectere, possit adulatione pulsare: sed ille consuenit vinctos absoluere, reuocare captiuos,nec acquisitos,sed conditos à se sibi restituere terminos,hostem libera virtute percellere, nec factione pellaci inimicum suorum requirere possessorem. *Et clamans voce magna,dixit:Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi:adiuro te per Deum ne me torqueas.*Quid agit?quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseriis?Ecce diabolus patrona voce hominis hominem perituros inclamat:& tota membra hominis hosti suo suam militat in ruinam. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?* Quid mihi & tibi?quod puniendo,& iudici:quod regi & desertori,quod inuasori & Domino. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?*Si agnoscis filiũ,vtique non nescis hæredem:si hæredem nosti,hæreditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Timet tergiuersator,& simulat:fatetur filium, sed ne Deus intelligatur solita arte contendit: adiurat Deũ per

Matt. 4.

per Deum,vt alterum videri ipſum faciat,vt aſtantiũ decipiat & fallat auditum.*Interrogabat eum Ieſus, quod tibi nomen eſt?*Interrogat,non ignorat,ſed implet iudicem:ſeruat ordinem cognitoris,nomen interrogat,vt de conditione diſcutiat, iudicet de reatu , addicat de crimine, Deum ſe eſſe data ſententia perdemonſtret, *Reſpondit legio,quia multi ſumus.* Chriſti interrogatio noſtram ignorantiam ſic depellit: nobis aperit quod latebat:ad vnum legio Euidẽs eſt deſidia militis,ſi deſerat aciem,ſi greſſum retrahat,ſi confligere pertimeſcat,vbi vnum numeroſo hoſte fortiorẽ peruidet eſſe captiuum. Ad præſentiam regis iſti quid ſunt , qui vt vnum,& nec dum tyronem caperent , toto cohortis ſuæ agmine conuenerunt ? vbi eſſent ſi vexillum ibi iam crucis,ſi Chriſti ſigna vidiſſent? Age Chriſtiane, incede ſecurus,manus tãta,& tam multa quæ ſic metuit inermem procul fugiet,ſi videat , ſi ſentiat,ſi cognoſcat armatum.*Deprecabantur eum ſpiritus dicentes, mitte nos in porcos.* Vide vbi ſatanas ſedem deſiderat collocare, de ſepulchris in porcos ſemel infectus putredine,habitacula fœtida & immunda perquirit:ſordibus delectatur,& cœno, qui vtique ſemper fœtore criminum, & ſquallore paſcitur vitiorum. Sed ſic eſt odor eius tartareus & crudelis,vt eum nec porcorum natura ſufficeret ſuſtinere : denique demergi in mari & fluctibus maluit deperire,quam eius immunditiam pati,& putredinem tolerare, aut quid poſſunt præſumere dæmones , qui nec porcos quidem contingere prævalent,niſi eos poteſtas diuina permiſerit ? Miſer eſt,qui relicto iudice, fruſtra carnificis requirit fauorem:qui nec vexare, nec parcere, nec minuere poteſt tormenta,nec addere:ſed facit totum addictus ipſe verbero ad ius, & arbitrium iudicantis.

De

De Socru Petri, Sermo XVIII.

HOdierna lectione didicit attentus auditor, quare cœli Dominus, restaurator vniuersorum, terrenas & seruiles intrauerit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Cum venisset, inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientem.* Videtis quæ res ad domum Petri inuitauerit Christum: vtique non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinæ virtutis opus, non humani pompa conuiuij. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languētis: febris ibi, non edacitas æstuabat. Vnde illuc Christus non epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, Deus quærit homines, non humana, cœlestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Christus ergo recepturus nos, non nostra quæsiturus aduenit. *Cùm venisset, inquit, in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febrientem.* Ingressus in domum Petri Christus ad quod venerat, vidit, non aspexit qualitatem domus, non occurrentium turbas, non salutantium pompam, non familiæ concursum: certè non ipsum præparationis ornatum, sed inspexit gemitum languentis: febrientis attendit incendium, vidit periculum desperatæ: & statim manus ad opus suæ deitatis extendit: nec ante ad humana discubuit Christus, quam mulier quæ iacebat, consurgeret ad diuina. *Tenuit, inquit, manum eius, & dimisit eam febris.* Videtis quomodo dimittit febris, quē teuuerit Christus: vbi non stat infirmitas, vbi auctor salutis assistit: accessus illuc mortis nullus est, vbi viuificatoris ingressus est. *Tenuit, inquit, manum eius.* Quæ necessitas

Matt. 8.

tangendi

tangendi erat,vbi inerat ius iubendi?Sed Christus tenuit manum mulieris ad vitam,quia Adam de manu mulieris acceperat mortē.*Tenuit manum eius.* Vt quod manus præsumentis amiserat,manus repararet auctoris.*Tenuit manum eius.*Vt acciperet indulgentiam manus,quæ carpserat de morte sententiam. *Et surrexit, inquit,& ministrabat ei.*Et Christus mulieris indigebat obsequio,& mulieris prouectæ ætatis,senectutis summæ filiis aggrauatæ : sic in domo Petri non erat vernula, non minister, non familiaris, non propinquus, certè non vxor,quæ matris obsequium præueniret?& ad summam, Petrus ipse causas suæ verecundiæ non videbat,vt hoc anus,hoc socrus faceret magistro,discipulus quod debebat?fratres Christus ab illa humanum non exigebat obsequium, cui ministerium diuinitatis impenderat:sed ministrare illam ad indicium redditæ sanitatis admisit. Christus sic fugat morbos, vt vires pristinas mox reducat:vbi curat ars, ibi infirmitatis residet lassitudo:vbi sanat virtus, ibi languor vestigium non relinquit.Sed in hac lectione quid spiritualis intelligentiæ lateat si scire volumus, verborum flosculos non quæramus: qui maturitatis fructū quærit,despicit amœna camporum : violæ,rosæ,lilia, narcissus,grati flores,sed gratior panis.Quod est odoribus,hoc est auribus sermonis ornatus, quod dat panis vitæ,hoc scientia dat saluti.Seponenda est ergo eloquentiæ voluptas, quando scientiæ deposcitur fortitudo. *Cum venisset,inquit,Iesus in domum Petri.* Ad domum Petri venit Christus, vt domus Petri veniret ad Christum : tunc ad domum Petri venit Christus, qnando habitacula nostræ carnis intrauit.*Cum venisset Iesus in domum Petri.* Quæ est domus Petri?illa,de qua dicit Dominus. Et tu Bethlehem domus Iuda,non es minima in principibus Iuda:ex te enim exiet dux,qui reget

Matt.2.
Mich. 5.

Rom. 8. reget populum meum Israel. Vnde & Apostolus : Ex quibus Christus secundum carnem, qui est Deus benedictus in sæcula. *Cum venisset in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febricitantem.* Vidit synagogam iacentem in perfidiæ suæ tenebris, decumbentem sub suorum sarcina peccatorũ: vitiis ad phrenesim vsque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tantum verbo, sed & manibus Iudaicæ gentis operatur salutem: audi Prophetã, Deus autem Rex noster ante

Psal. 73. sæcula operatus est salutẽ in medio terræ. *Tenuit manum eius.* Vt antè Prophetarum sanguine manus eius mundaretur, quã ministrationis ecclesiasticæ sumeret sacramentũ. *Et surrexit & ministrauit.* Hinc est quod erecta est quæ iacebat, & ministrat Christo, dũ sanctificat manus suas modò in operibus bonis, quas antè malis operibus polluebat. *Vespere, inquit, facto obtulerũt ei multos, dæmonia habẽtes, & eiiciebat spiritus verbo:* Hoc humanitus quomodo intelligi potest, vt cõtẽpto die, vespere multos, & male saucios salutis auidi ad salutis remedia baiularent? Sed vespere est, cùm finitur dies sæculi: mundus à luce tẽporũ cũ declinat. Sero lucis redditor venit, vt nobis gẽtibus, qui in nocte venimus sæculorum, diem redderet sempiternam. *Vespere autem facto, obtulerunt ei multos, dæmonia habentes.* Vespere, hoc est, nouissimo tempore nos gentes offert Deo Apostolorum pia & solennis deuotio: & pelluntur à nobis dæmones, qui nobis idolorum cultus imperabant:

Psal. 95. audi Prophetam: Omnes dij gentium dæmonia. Ignorantes enim vnum Deum innumeris diis seruiebamus sacrilega & sordidissima seruitute. *Et eiiciebat spiritus verbo.* Quia ad nos Christus carne non venit, venit

Rom. 10. verbo: vbi ergo venit fides ex auditu, auditus per verbum, nos fecit liberos dæmoniaca seruitute: dæmones reddidit ex impia dominatione captiuos. Hinc est

quòd

quòd dæmones sub manibus nostris torquentur imperantibus nobis,qui nos subiiciebant lignis, lapidibus adiiciebant, & vacuas quotidie figuras inani timore vexabant. Modo est fratres, ne nos infidelitas ad eorum reuocet seruitutem: non laqueemur auguriis,nõ diuinatione fallamur,non cãpiamur sortibus, non à manibus inducamur,non seducamur mortibus, non pestibus anhelantibus captiuemur: sed nos, nostrosque actus commendemus Domino: committamus patri,credamus Deo,quia tempus hominum sicut Deus agit: & ideò sicut pater actus dirigit filiorũ, & vt Dominus curam familiæ non relinquit.

De scriba cui Christus se qui se non permisit, Sermo XIX.

HOdie Euangelista sic cœpit. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se,iussit ire trãs fretum.* Quoties circa Dominum se indocilis turba diffundit,& iactatur in conscientiæ procella,quietem deserit,petit fluctus,portum deserit,naufragia intrat,ad excelsa contendens mergitur in profundum, tunc Christus hoc mare talibus turbatum turbis transfretari iubet. *Videns,inquit,Iesus turbas multas circa se,iussit ire trans fretum.* Non vt fugeret homines qui hominum venerat ad salutem, sed insipientibus inducias dat credendi: errantes vt reuertantur, expectat:patientiam præbet, & veniam,qui non vult proferre sententiam:sustinet contumaces, qui vult non perdere, sed saluare quòd fecit. *Accedens, inquit, vnus ex Scribis,ait illi, Magister sequar te quocunque ieris.* Decipit,non accedit, qui promittit Dominum incautè sequi. Sed ad omnia posse quis promittit? Dixisset cautius,sequar te quocunque iusseris:humanius certè,quocunque volueris. *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit qui inter se & Dominum

quid

quid interſit, ignorat : ſic dicit qui Chriſtum Deum non intelligit, ſed magiſtrum. *Sequar te quocunque ieris.* Petrus per mare ſequitur, ſed ſubmergitur: ad paſſionem ſequitur, ſed negat. Et ſi Petrus ſic deficit, ſuccumbit ad pauca : iſte quid eſt qui ſe ad omnia ſequi Dominum ſic promittit? *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit iſte, quaſi poſſet cum Chriſto ſubire conflictum, ignominiam crucis adire per gloriam, intrare mortis arcem, morte mortificare, per morte penetrare ignotos tartari ſinus, dirumpere inferni vincula, ſæculis iã duratas animas oblitas ad lucem propriè reuocare per corpora, concutere terram, ſaxa ſcindere, ſepulchra reſerare, educere ſepultos ab inferis, teſtes ſuæ reſurrectionis afferre. Adhuc adiiciat iſte ire quocunque vadit Chriſtus, ſuperſedeat humeris angelorum, conſcendat cœlos, conſideat patri, apicem teneat omnium cœleſtium dignitatum, ad iſta Chriſtum, ad hæc Dominum, ſcriba ſtultus, ſuperbus vernula ſequi ſe Dominum cur promittit? Sed accipit à Chriſto tam dignum pro tanta præſumptione reſponſum. *Vulpes foueas habent, & aues cœli nidos : filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Quid eſt hoc? Vulpes viribus infirma, calliditate potens, inuentrix doli, fraudis artifex, ſimulationis magiſtra, ſimplicitatis vacua, plena ſtrophis, auium domeſticarum prædo, tectis familiaribus inimica: meritò hanc Chriſtus in typum format Herodis principis Iudæorum, qui priſtinæ libertatis oblitus, ſub Romana poteſtate conſiſtens, dominabatur arte: calliditate regnabat, imperabat fraude, præſidebat dolis, ſimulatione pollebat : & quia ab exteris gentibus non valebat referre prædam, familiarem plebem, vernaculos populos, velut aues domeſticas deuorabat. Probat hoc Chriſtus quando Herodi mãdat. Ite, dicite vulpi illi. Verè vulpis, qui regnum dolis rapit,

rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus Scribarum vsque ad necē Christi foueas sibi suoum scelerum collocauit: nec reliquit locum vbi Christus capūt suum, quod Deus est reclinaret. *Vulpes foueas habent & aues cœli nidos.* Aues hic quoque appellat dæmones in aere volitantes, qui & ipsi in pectoribus Scribarum malitiæ suæ nidos fecerunt: vbi tota nequitiæ suæ germina procrearent. Hinc est quod vbi se diabolus Iudæ animo immiscuit, mox & concepit doli fructum, & crimen peperit proditoris: Videtis, quia Scribam Christus nō repulit volentem, sed fingentem prodidit, & horruit præsumentem. Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor, salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? *Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permitte mihi primum ire & sepelire patrem meum. Iesus autem, ait illi sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequium? vetat extremum munus parentibus quod debetur? Non pietatis obsequium negat, sed diuinam præponit humanis affectibus seruitutem, audite quid discipulus dixerit. *Permitte mihi primum ire & sepelire patrem meum.* Hoc ei non primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater cœlesti postponendus est patri. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, vt mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Fidei filius ad domum perfidiæ cur rediret? Salutis proles perditū cum perditis cur defleret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit. Ego sum vita. Quod

Luc. 13.

1. Cor. 2.

Ioan. 14.

est anima corpori, hoc est animæ Christus, sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo: recedente anima mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: discedente Deo, confestim venit in animam peccatorum fœtor, corruptio criminum, vitiorum putredo, conscientiæ vermis, vanitatum cinis, infidelitatis horror, & fit in corporis sepulchro viuo funus animæ iam sepultum. Accedebat ad causam, quod cadauer perfidiæ perfidis agebatur obsequiis & impietatis ministerio pietas curabatur. *Ingressus, inquit, Iesus domum principis, vidit symphoniam.* Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum musicam, ad funera suorum extranea lamenta conducunt? vbi vero planctus non est, ibi est empta, & mercenaria cantilena. Mortuum non artifex fistula, sed simplex plangit affectio. Christus ergo discipulum suum non deesse voluit exequiis paternis, sed prophanis luctib. noluit interesse.

Mat. 9.

De sedata maris tempestate, Sermo XX.

ECclesiasticæ lectiones sic diuino dispensantur arcano, vt & peritis scientiam conferant altiorem: & simplicibus salutaris intelligentiæ gratiam largiatur. Ascendente, inquit, in nauiculam Christo, fecisse motum magnum refertur ausa tempestas. *Ascendente, inquit, eo in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius, & ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse autem dormiebat.* Mare quod pedibus Christi tumentia terga submisit, strauit in plano vertices suos, motus frenauit, astrinxit fluctus: & perliquentem viam saxa soliditate seruiunt, modò quid est quod vsque ad periculum sui sæuit, furit, contendit auctoris? quid ipse Christus futurorum præscius, præsentium

Mat. 8.

Ioan. 6.

præsentium sic videbatur ignarus, vt instantem procellam, tempestatis horam, tempus periculi non caueret: sed inter vigilantes omnes tunc solus teneretur in somno, quando imminebat sibi, suisque tam grande discrimen? Fratres, gubernatoris peritiam non probat temperies serena, sed procellosa tempestas: blandiente aura, nauim regit vltimus nauta, in confusione ventorum, primi quæritur ars magistri. Hinc est quod discipuli posteaquam viderunt sibi industriam nauticorum deperiisse, in se maria sæuire, se fluctus petere, aduersum se ventorum turbines irruisse: ad ipsum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magistrum trepidi confugerũt, petentes vt sedaret fluctus, periculum summoueret, salutem redderet desperatis. Denique vbi iussio sola addixit mare, recussit vẽtos, tulit turbines, dedit quietem, nauigantes ipsum esse omnium sentiunt, credũt, fatentur auctorem. Sed iam quod intus est proferamus. Vbi Christus Ecclesiæ suæ nauim mare sæculi transfretaturus ascendit, gentium flabra, Iudæorum turbines, persecutorum procellæ, vulgi nubes, dæmonum nebulæ, sic ruerunt, vt totius mundi fieret vna tempestas: Regum spumabant vndæ, feruebant potestatum fluctus, sonabat rabies traditorum, populorum gurgites rotabantur, perfidiæ notabantur scopuli, mugiebant littora Christiana, lapsorum naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum discrimen, vnúmque naufragium. *Tunc discipuli accedunt ad Dominum, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos, perimus: & dicit eis Iesus, quid timidi estis modicæ fidei?* Suscitatus ergo à discipulis Christus, mare, hoc est, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Christianos, ipsósque executores verbi Christia-

næ fidei reddidit, qui fuerant persecutores nominis Christiani. Hanc tranquillitatem seruant principes Christiani, Ecclesia tenet, habet Christianitas, gentilitas admiratur. *Tunc, inquit, surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Porro homines illi mirati sunt dicentes, qualis est hic, quia & venti & mare obediunt ei.* Discipuli sunt hi, qui accedũt ad Dominũ, qui susciẽt eum, qui saluare se humili supplicatione deposcunt: homines verò dicũtur, qui eleméta Christo taliter obedisse mirãtur. Verè homines sunt, & sæculi homines, qui mirãtur ad obedientiã Christi mũdum sic esse conuersum, qui templorum vertices velut vndarum tumores stupent sic esse deiectos, qui idolorũ spumas, dæmonũ vident turbines sic fugisse: quos attonitos reddit Christiani nominis toto orbe profunda & diffusa tranquillitas. Et verè fratres, dormiẽte in morte Christo, in Ecclesia magna est exorta tẽpestas: resurgẽte à mortuis Christo, Ecclesiæ reddita est, sicut scriptũ est, trãquillitas magna. Modo nos dormiẽtẽ in nobis Christũ toto prẽcordiorũ gemitu, fidei voce, Christianis lachrymis, ploratu alto, apostolicis clamorib. excitemus, & dicamus: *Domine, salua nos, perimus.* Et quia lectio aptè tẽpori cõuenit, & sicut scriptũ est: Aquilo durus vẽtus, nomine autẽ dexter vocatur: qui nobis gentes sic feras, sic amaras aduectat: hic ergo Aquilo ventus durus per dextrũ, per Africũ, per Austrũ, per Eurũ diffũdit se Christi turbine, maria cõfũdit, delet aera, mõtes deiicit, sorbet vrbes, prouincias mergit, totius orbis cogit vnũ esse naufragiũ. Hinc est quod nauicula Christi nunc tollitur ad cœlum, nunc in trepidationum ima descendit, nunc Christi regitur viribus, nũc formidine iactatur, nũc operitur fluctib. passionum, nunc confessionum remigiis enatat. Sed nos fratres iterum atque iterum clamemus: *Domine, salua*

Prou. 27. Iuxta LXX.

ſalua nos,perimus.Et reuera fratres,ſi eſſemus vnum,& humanum corpus, ſi eos qui pereunt noſtra eſſe viſcera crederemus, afflictione ieiunij, precum gemitu, effuſione fletuum,iugiter clamaremus : *Domine,ſalua nos,perimus*. Et ſtuderemus nobis in noſtris fratribus ſubuenire : nec furente gladio ſanguinis noſtri mare videremus in terris,nec tanta corporum,ſed nec animarum iam naufragia ſentiremus,atque humili voce precaremur.*Domine,ſalua nos,perimus*. Nec tamen vlla compaſſio,pietas vlla, vllus pauor, quicunque pudor nos,vel compunctio exuſcitat ad dolorem. Dei , Dei eſt quod vrgemur malis , quod verberamur ſemper, quod gentes valent , quod ruit grando, quod rubigo inficit, quod impietas poteſt,quod dominantur morbi,quod ſæuit mors,quod tremit terra:nos tamen nec tremimus,nec timemus,nec declinamus à malis, nec appetimus bona. Auaritia furit,anhelat põpa, iniquitas placet, aliena delectant , ſed noſtra pereunt : Dei flagella veniunt,ſed noſtræ prouocant culpæ.Si Deus iuſtus, vtique noſtri miſericors. Fratres reuertamur ad dominum,vt reuertatur ad nos Deus:renunciemus malis, vt reſpõdeãt bona:ſeruiamus Deo bono,vt nó malis gẽtib.,& poteſtatib. iniquis ſeruiamus,Chriſto Domino,ac gubernatore nos auxiliãte,honor cuius& maieſtas ſine fine permanet in ſæcula ſæculorũ. Amẽ.

De eadem , Sermo XXI.

QVoties Chriſtus noſtra dormit in naui, & ignauiæ noſtræ ſomno ſoporatur in corpore, irruit procella tota confuſione ventorum,ſæuiunt minaces vndæ,& dum ſpumoſis fluctibus ſæpius eleuantur & decidunt , amara , nauigantibus gignunt expectationenaufragia: ſicut præſens Euangeliſtæ lectio declarauit,dicens:*Et ait illis Ieſus illa die,cum ſero eſſet factũ, tranſea* Marc.4.

*transeamus contra,& dimittentes turbam, assumunt eum, ita,vt erat in naui.Et ait illis Iesus illa die.*Qua die? illa
Isaiæ 2. nempe,qua iuxta Isaiam,consurgit confringere terrã:
Isaiæ 24. Illa die, qua tota mundanæ lucis claritas vesperascit: illa, qua imminente tentationum nocte crebrescunt imagines fugiendæ vanitatum. *Cum serò esset factum.* Serò tunc est,cùm tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones rerum nunciant, quæ procedunt.*Transeamus contra.*De terrenis ad cœlestia,de præsentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina semper contraria sunt humanis: dum ista subiectos attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa qui sequuntur,attollunt. *Et dimittentes turbam.* Dimittunt turbam, qui popularem auram & vulgum deserunt incerto semper iudicio peruagantem: neque addicti rumoribus humanis à virtutis itinere retardantur,sed de bono conscientiæ stabiles,& securi laudum, & derogationum mendaces fluctus Christo comitante pertranseunt.*Et assumunt eum,inquit,ita,vt erat in naui.* Quid hoc? Aliter est Christus in cœlo, aliter habetur Christus in naui, aliter in maiestate patris, aliter in hominis humilitate sentitur, aliter coæternus patri, aliter ætatum nostrarum gradibus cernitur temporalis,aliter nostro dormit in corpore,aliter in sui vigilat spiritus sanctitate. *Assumunt eum,ita,vt erat,inquit, in naui.*Laus fidei est,ita Christum recipere vt est,& habetur in naui,hoc est in Ecclesia: vbi natus,vbi adoleuit,vbi passus,vbi crucifixus,vbi sepultus,vbi ascendisse in cœlum, patris ad dexteram consedisse, vnde viuorum & mortuorum iudicem esse venturum singularis salutis est confiteri: qui taliter in naui nostra Christum confessus assumpserit,& si tunditur fluctuũ scandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum.*Et facta est,inquit,procella magna venti,& fluctus*

ctus mittebat in nauim, ita vt adimpleretur nauis. Et facta est procella magna : non ausa est explorare domini dormientis virtutem, sed discipulorum pulsare fidem, timorem prodere, vt auctori suo quantum seruitutis deberet, ostenderet. *Et erat, inquit, in puppi dormiens.* Ad dormientem confugiunt vigilantes : & credunt obsistere sæuientibus elementis eum, cui somnum dominari sua compassione conspiciunt : contemplantur irruisse taliter humanæ necessitatis soporem, vt nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio potuerit suscitari. Et vbi est illud: Ecce non dormitabit, neque obdormiet, qui custodit Israël ? Per se non dormit, neque sibi dormitat maiestas expers lassitudinis, quietis ignara : sed totum per me mihi agit, qui quoties speciem sui actus, sui vultus immutat, toties nostrarum varietates arguit, & culpas animarum : audi Prophetam dicentem, Palpebræ eius interrogant filios hominum. Videte quemadmodum Dei oculi clauduntur, ne videant eos, vt vindicent, qui delinquunt : Auerte, inquit, faciem tuã à peccatis meis, & iterum patent, vt currentes incitent, lassescentes erigant, respiciant supplicantes. Hic ergo domini somnus explorat discipulorum fidem, dubitationem prodit: & modicæ eos credulitatis aperit esse, qui non modo in se tantum, sed in ipsum authorem credunt posse elementa consurgere. *Fluctus, inquit, mittebat in nauim.* Quia dominicam nauem, quantum extrinsecus quatiunt, & infundunt vndæ gentium moles: tantum intrinsecus tumidi hæreticorum irruunt & desæuiunt fluctus. Hanc tempestatem beatus Paulus se pertulisse declarat, cum dicit : Foris pugnæ, intus timores. *Ita, vt adimpleretur nauis.* Meritò spumosis fluctibus Euangelista refert fuisse nauem repletam : cùm tot pænè hæreses Ecclesia patiatur,

Psal. 12.

Psal. 10.

Psal. 50.

2. *Cor.* 7.

quot diuinæ legis legimus esse quęstiones. *Et erat, ait, ipse in puppi dormiēs super ceruicale, & excitant eū, & dicunt ei, Magister, non ad te pertinet, quia perīmus? & exurgens, comminātus est vento, & dixit mari: tace, & obmutesce: & cessauit ventus, & facta est tranquillitas magna. Et ait illis, quid timidi estis? necdum habetis fidem?* Dum factum pandit lectio, tempus commendat exemplo. Siquidem magna, & satis grauis imminet procellosa tempestas, dum se vndique furens, ac pernicioſus ingerit turbo ventorum: maria mugiunt: ipsæ quoque insulæ funditus subruuntur, & tristi sonitu littora vniuersa feriuntur. Sed quia, vt diximus, Christus nostra dormit in naui, accedamus ad eum magis fide, quàm corpore: & pulsemus eū plus opere misericordiæ, quam desperantium tactu: suscitemus non insolenti strepitu, sed clamore spiritualium canticorum: non murmuratione improba, sed supplicatione peruigili: demus Deo aliquid temporis vitæ nostræ, ne totam diem infelix ista vanitas & solicitudo miseranda consumat: ne noctem totam pernicioſus somnus, & inanis sopor expendat, sed itidem pars diei & noctis ipsi temporum deputetur authori. Vigila homo, vigila, habes exemplum, vt quod tibi gallus impendit hospiti, tu tuo exhibeas creatori, præsertim cum tibi ille insonat profuturus, cum te ad opus suscitat, cum diem nunciat iam vicinum: quanto magis hymnis cœlestibus te Deum de superna sede tuam suscitare conuenit in salutem, audi Prophetam dicentem: De nocte spiritus meus vigilat ad te Deus. Et psalmista: Manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. Diei verò tria tempora idem psalmista Deo admonet deputanda, dicens: Vespere & mane, & meridie narrabo, & annūtiabo, & exaudiet vocem meam. Per quæ tria tempora dum Daniel Deo sedulus supplicaret

Isa. 26. Iuxta LXX.
Psal. 76.
Psal. 54.

plicaret,impetrauit non ſolum præſcientiam futurorum, ſed & captiuæ diu gentis ſuæ meruit libertatẽ. Dan. 6.
Dicamus ergo quod Propheta: Exurge,quare obdormis domine?Exurge,& ne repellas vſque in finem. Pſal. 43.
Dicamus cum Apoſtolis: *Magiſter, non ad te pertinet:quia perimus?* Et verè magiſter, quia non ſolum factor eſt omnium elementorum, ſed etiam moderator & rector eſt,qui cùm nos audierit,cùm fuerit euigilare dignatus,planabuntur vndæ,& tumidi fluctus ſternentur,& colles:venti diffugient,peribit procella,& tempeſtas iſta quæ imminet,& magna tempeſtas in tranquillitatem maximam commutabitur.

De terrenorum cura deſpicienda, déque ſeruo vigili,
Sermo XXII.

PRæmia ſtatuuntur his ſemper quibus certamina dura proponuntur, ac pro magnitudine certaminis,præmij proponitur magnitudo.Hinc eſt quod diſcipulis ſuis Chriſtus regnum ponit in præmio, vt in certamine non cedant periculis,non timori: pericula deſpicit, qui tendit ad regnũ:victoriæ cupidus neſcit timere. *Nolite timere, inquit,puſillus grex:quia cõplacuit patri veſtro dare vobis regnum.* Grex puſillus mundo, magnus Deo:puſillus, quia glorioſos vocat eos,quos inſtituit ad ouium innocentiam & manſuetudinem Chriſtianam:puſillus grex eſt,qui non de magno minuitur, ſed creſcit de puſillo: puſillus grex naſcentis Eccleſiæ ſic deſignat infantiam, quam venire ad regni ſui inſulas incrementis cæleſtibus mox promittit. *Nolite timere puſillus grex, quia complacuit patri veſtro dare vobis regnum.* Adiecit quid faciendum ſit regnaturus. *Vendite quæ poſſidetis,& date eleemoſynam,facite vobis ſacculos,qui non veteraſcunt: theſaurum non deficientem in cœlo.* Vendite quæ poſſidetis: non poteſt Luc. 12.

dominari omnibus, nisi is qui propriis non tenetur: deiectæ mentis est, qui familiaris rei meminit cum vocatur ad regnum: iacens animus plebeius nummulum thesauris regalibus anteponit: pauper sensus paruis incubans, perdit magna: & inhians temporalibus, deserit sempiterna. *Vendite, inquit, quæ possidetis, & date eleemosynam, facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in cœlo.* Homo tali monitu Christus te ditare voluit, non nudare: manere tibi tua voluit, non perire: perpetuari, non vacuari sacculos imperauit: iussit te transferre, non perdere. *Thesaurum non deficientem in cœlo: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit.* Plus consilio patris agit, quam iure dominantis: inter insidias latronum & tinearum morsus, quare tua recondas, obiurgat: peruigiles noctes, dies anxios, solicita tempora, ne tibi ipse facias, commoneris. Auri custos, seruator argenti, securitatem non habet: nescit quietem: & cui deest securitas, quies perit: pœna diues est ille, non censu. *Thesaurum non deficientem in cœlo.* Hoc est dicere, vbi ego sum, ibi ponite: date mihi: ego seruo. Homo dat patri, credo Deo: quia & hæredi pater, & Deus homini creditum non negabit: tenere tua non potest, quia sua dedit. An humanis indiget, qui diuina largitur? an est nostrorum cupidus, qui nos suorum fecit hæredes? certè quibus regnum contulit, quid negabit? O homo si sic permãsurus es, quæ tua sunt hic repone: si illuc iturus es, hic quæ tua sunt cur derelinquis? Qui relinquenda seruat alienorum custos est, non suorum. Si in hac vita, qua peregrini sumus, viuimus, & modicum temporalem esse pauperem dolet, tristem, inhonorum esse: quale est in perpetua patria inter æternos ciues, de contemptu dolorem, de ignobilitate pœnam, de nuditate opprobrium sustinere: & nunc addici pœnis, quando

alij

alij promouentur ad regnum? quando pauper ducitur ad confessum Dei, & diues trahitur ad consortium punitorum? Heu quàm lamentandæ vices, quando desperati penes homines possidebunt spem diuinam: & humanis bonis præditi bonis cœlestibus fraudabuntur. Et hoc facit thesaurus, qui cor hominis, aut per eleemosynam leuat ad cœlum, aut per auaritiam demergit in terram. Et ideo dixit: *Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.* Homo mitte, & præmitte thesaurum tuum in cœlos, ne cœlestem animam demergas in terram. Aurum de profundo terræ, anima ab excelsis cæli. Melius proinde est ad sedem animæ deferri aurum, quàm in sepulchro auri anima demergatur. Exutos ergo totis diuitiarum curis, & iam per omnia expeditos militare sibi in sæculo iubet, quos regnare donauit in cœlo. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Sint lumbi vestri præcincti: ibi præcingenda est virtus, vbi voluntas est comprimenda. Nescit vincere vitia corporis, virtutis cingulum qui deponit. Cincti ergo castitatis baltheo, quod est insigne militiæ Christianæ, fluxam carnis detruncemus ignauiam: & regis nostri expectatione peruigiles insomnem, somnum sæculi nesciamus. Non dormiunt, inquit, nisi cùm malè fecerint. *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Beati, in quorum manibus bonorum operum lucent lucernæ. Sic enim luceat lux vestra coram hominibus, vt videant bona vestra opera: & magnificent patrem vestrum qui est in cœlis. Et vt lucerna ante oculos, opus bonum in mentibus sic refulget. Non portanti tantũ lucerna lucet, sed multis, & opus bonum dum facto in vno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit noctium obscura, opus bonum malitiæ fugat tenebras.

Prou. 4.

Mat. 5.

nebras. Accendamus lucernam bonis operibus in manib. noſtris, ſi volumus coram Domino & hominibus nos lucere. *Et vos ſimiles hominibus expectantibus dominũ ſuum, quando veniat à nuptiis.* Quia ſemper nuptiis amicæ ſunt faces: luminum teſtimonio celebratur caſtitas nuptiarum. Sicut enim fugit lucem, illicita qui præſumit, ſic multiplici coruſcat in lumine, licita qui requirit. *Et vos ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum, quando veniat à nuptiis.* Homines ſunt, qui more debitæ ſeruitutis indefeſſis excubiis aduẽtum ſui domini præſtolantur: qui vero ſic ventri ſeruiunt, vt diuinam neſciant ſeruitutem & de carnis voluptate ſoliciti ſolicitudine occurſus dominici perdiderunt, homines non vocandi ſunt, ſed iumenta. *Et vos ſimiles hominibus exſpectantibus dominum ſuum quando venit à nuptiis.* Ex quo ad deſponſandum ſuam Eccleſiam Chriſtus aduenit, thalamus ornatur ſponſæ: & ornatur auro fidei, argento ſapientiæ, virtutum gemmis, ſanctitatis velis, verecundiæ roſis, liliis caſtitatis, pudoris violis: & ad alta cæli pudicitiæ templum, faſtigium virginitatis attollitur: nec deſunt Pſalmorum citharæ, Prophetica organa, Apoſtolorum voces, totæque ſymphoniæ cœleſtium nuptiarum. Satis ſeruus ſomni eſt, qui tali & tanto clamore non ad cœleſtis regis nuptias ſuſcitatur. *Et vos ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum, quando veniat à nuptiis: vt cum venerit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei.* Veniẽs pulſat, corda bene conſcius aperit, malè conſcius claudit: iuſta mens pateſcit ad præmium: iniuſta, quia non meruit, ſe præcludit. Vigilemus ergo dilectiſſimi, vt beatitudinem quæ ſequitur, conſequamur. *Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes.* Sufficiant beatitudinis hæc promiſſa, ſed quia Chriſtus ipſius beatitudinis eloquitur charitatem, differamus hodie,

vt plenius

vt plenius audiamus, quid suis filiis promiserit talis pater.

De terrenorum cura despicienda, Sermo XXIII.

AVdistis hodie quemadmodum Dominus pastorali iubilo clangorẽ tubæ cœlestis adiunxit, vt diu inclinatas ouium mentes ad diuina tolleret, cœleste protinus promoueret ad regnum. *Nolite, inquit, timere pusillus grex, quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Acquisiuit humilitas, superbia quod amisit: & grex pusillus ac mitis, totas & varias edomuit propria mansuetudine feritates, pusillus grex vicit ac fregit tot genera bestiarum, quot diuersitates subdidit iugo Christi nationum. Grex pusillus ac mitis diu contentus occidi, diu deuorari passus est, donec gentilis sæuitia sanguine satiata, vel carnibus, Euangelici pabuli suauitatem, & diuini fontis fluenta degustans, totum contagium sæculi euitaret, & pastum: atque in hominem rediret ex bestia, qui ex homine fuerat dilapsus in bestiam. Hoc sensisse ante Prophetas, hoc Apostolos implesse, hoc pertulisse Martyres constat: attestante illo qui dicit: Propter te mortificamur toto die: æstimati sumus vt oues occisionis. Vt verò iste grex noui ordinis aggrederetur prælium, vbi viuit ille, qui fuerit occisus: qui occubuerit, vincit: inuenit animam qui amittit: imitatus est suum regem, illã ouem: illũ secutus est agnũ, qui sicut ouis ad occisionẽ ductus est: & sicut agnus corã tõdẽte se, non aperuit os suũ: tacet, qui volẽs patitur: clamat, qui laniatur inuitus. Nec potest de morte conqueri, qui mortẽ dignatus, non coactus assumit. Potestatis insigne est, cùm pro multis volẽs quis moritur: nolẽs cũ moritur, est necessitatis extremę: quia venit de cõtẽptu mortis alterum, alterũ de conditione naturæ. Christus ergo

Luc. 12.

Psal. 43.

Esai. 53.

sicut

ſicut ouis,& volens,& tacens tondetur : vt tegat illã, quam Adam primus intulit nuditatem : velut agnus occiditur, vt peccatum totius mundi immolatus,abſoluat:ponit pro ouibus animam ſuam, vt impleat & pietatem paſtoris,& curam.Tibi ergo rex, tibi ſacerdos,tibi paſtor,tibi ſacrificium, tibi ouis, tibi agnus, tibi totum factus eſt, qui fecerat totum. Et qui ſibi nunquam, tibi toties immutatur, propter te varias monſtratur in formas, qui manet vnica ſuæ maieſtatis in forma. Et quid plura? dat ſe tibi Deus homo,vt ferre potes,quia vt eſt,tu non poteſt ſuſtinere. Sed audiamus iam quid puſillo gregi talis promiſerit paſtor. *Nolite, inquit, timere puſillus grex,quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum.* O bonitas effuſa O inaudita pietas,O ineffabilis affectio,in ſocietate ſenſus paſtor oues aſſumit,atque ad conſortium dominationis ſeruos dominus aſciſcit : ad participatum regni rex gregem populi totius admittit : ſic, ſic dat, cui deficere cenſus,cui regnum minui,vacuari poteſtas non poteſt largiendo.Prouidenter autem cœpit Dominus,dicendo: *Nolite timere puſillus grex,quia complacuit patri veſtro dare vobis regnum.* Promiſſionem regni ſine timore ſeruilis ſtatus audire non ſufficit, quia qui libertate vix dignus eſt,capere non valet inſulas principatus. Dominus ergo ſeruorum mentes tali voce confirmat, ne eos repentinus promiſſi regni proſternat auditus. Regnum velle ſeruum crimen eſt : adire periculum, temeritas non timere.Sed hoc ad Chriſtum quantum eſt? aut quam mirum, quod dat ſeruis regnum, quod ſibi ſeruos facit in dominatione conſortes,qui ſeruorum pedes lauat, vt extrema ſeruis ſeruiat ſeruitute? Veniant huc,veniant,qui diſcutiunt poteſtatem eius, & tunc de eius æquitate contendant, cum potuerint tantam capere,loqui,æſtimare pietatem : nec iam calumnientur

lumnientur, si se in nostro corpore patre minorem dicat, qui non dicto, sed & facto, cum pedes lauat seruorum, se subdidit, & subiecit pedibus seruulorum. Homo iam tibi parce, quia vt tibi parcas, tuos Deus lauit, tuos tenuit, tuos amplexatus est pedes. Sed ad cœpta redeamus: *Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Ecce qui dat, dare loquitur patrem, nunquid largitatem suam denegat, sic dicendo? Absit, non potestatem minuit, sed pandit affectum, sic dicendo non distantiam facit, sed patris, suamque voluntatem monstrat, firmat vnitatẽ. Quod autem dixit, complacuit: & non dixit, placuit, munus edocet Trinitatis: quia quod erga nos filio placuit, hoc complacuit Trinitati. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* post tantam ergo Dominus largitatem, post suam gratiam tibi copiosius collatam, abiecta & vilia pecunia seruitutis iubet abiicere regnaturum. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Plebeium cultum regia non admittit potestas, augustus honor non nisi diademate confertur, & purpura. Abiicere ergo debet habitum seruitutis, qui se regem credit diuinitus consecratũ. Hinc est quod rex supernus illum, qui cum indigna veste maiestatis eius ausus est intrare conuiuium, ligari, præcipitari, detrudi in tenebras iussit exteriores: quia deformitas inuitati ad inuitantis redundat iniuriam. Peculia quoque pristinæ libertatis, iam diuitiis iam regiis ditatus opibus qui reseruat, captiuus miseria se nescit esse felicem. Est consuetudinis, est animi fœlicis, vt adscitus ad regnum, quod fuit proprium, quod priuatum, mox parentibus, mox propinquis, ciuibus indigentibus liberaliter prorogare: ne sit mendicus animo, qui censu functus, & honore. Tali ergo prouidentia dominus, consilio tali, vilia & caduca iubet vt

Mat. 22.

vendamus,

vēdamus, vt largiamur, vt donemus, qui in cœlesti regno omnia quæ in cœlo, & quæ in terra sunt, volumus possidere. Sed si vis seruare tuorum precia prædiorum, & sæculorum fortè condita te delectant, fac tibi sacculos quales ille præcepit, qui iam cupiditatis tuæ custos est & prouisor. Denique, vt vidit, quod duriter dixit. Vendite quæ possidetis: mox adiecit. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in cœlis.* Iterum contristatus es: quia quod habes, in cœlis cogeris collocare. Rogo crede Deo tuo, qui seruo credis: & magis Deo, quam homini cōmenda. Sed si times, ne quid inde præsumat, ne quid dispergat pietas largitoris, signa fidei annulo sacculos tuos: vt tali custode dormias tu securus: quia vbi ille est, ibi locus nullus est furi. Non poterit tibi tuam pecuniam denegare, qui tibi omnia sua contulit, qui te regni sui & honore ditauit, & gloria.

De seruo vigili, Sermo XXIV.

SEmper & ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat: quia re vera plus vigilare, plus viuere est. Nam quid tam morti simile, quàm dormientis aspectus? quid tam vita plenum, quàm forma vigilantis? Indulgendum somno est, vt corpus reparet, non resoluat: & vires reuocet, non eneruet. Semper ergo ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat. Quærars, quod opus, quod tempus, quæ potestas, quod officiū, non vitæ lucra lucubratione perquirit? Hinc est quod rex in procinctu peruigil callidi hostis præcauet, & euitat insidias: tunc in castris miles superuenientes nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit. Sic nauta vigilando diffusi itineris incertas vias intrat, & calles transit inuios, & vestigio furtiuo ad lucrosi portus votiuam peruenit mansionem. Hinc pastor adiungit

iungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi: ne qua lupis suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio. Sic viator solers per auras noctis æstus solis præuenit: actúmque diem prouidentius deputat mansioni. Hoc Propheta sciens nō die solo, sed de nocte tota clamabat ad Dominum: *Psal. 87.* Domine Deus salutis meæ in die clamaui, & nocte *Luc. 6.* coram te. Quid plura? Ipse dominus pernoctat in oratione Dei: vt antè nos oratione liberet, quam redimat passione. Et si pro seruis dominus vigilat: meritò pro seipsis seruos, vigilare sic iubet. *Præcincti, inquit, sint* *Luc. 12.* *lumbi vestri, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Sint lumbi vestri præcincti.* Nouus ordo vigiliarum, nouus habitus imperatur. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nil de vestitu, nil de calceamentis, nil de ipsius occursus apparatu serui vigiles admonentur, sed tota in præcingendis lumbis mandatur cura, tota in constringendis lūbis statuitur vis præcepti, additto lucernarū solatio tantum, sine quo nec noctis aperitur obscuritas, nec venientis diei clarescit aspectus. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Cingulū quidē est propriè indiciū seruitutis: quod & discursus expeditos reddat, & faciat obsequētes. Sed dixisse sufficerat, estote præcincti: cur lūbos potissimū nominat? cur tāta iubētis reuerētia lūborum facit magnopere mētionē? Quæris quare? quia in lūbis est tota corporis causa, ex lūbis tota carnis negotia suscitātur, in lūbis tota est humani lapsus, humanæ fragilitatis occasio. Inde venit quod virtutis ignaros reddit, efficit segniores. Hinc est ergo quod principaliter dominus lūbos nostros astringi iubet baltheo castitatis: & totū carnis nostræ pēdulū, fluidū, resolutū, cōstringi mādat cōti-

nua zona virtutis: vt carne succincta ad domini occursũ liber, velox, expeditus noſtræ mẽtis reddatur inceſſus. Hæc tamẽ audiẽs homo ſcire debes, quia nõ retardat ab occurſu Dei caro: quia ipſius occurſus, officij ipſius eſt inſeparabilis comes, ſi tu eius cõponas ſarcinas, ſi reueles onera eius, ſi pẽdula & ſinuoſa inuolucra eius tu prouidus viator aſtringas. Quid plura? Erit tibi ſalubre cõtuberniũ, ſitu eius deſes & reſolutus nõ fueris inſtitutor: quẽadmodũ autẽ debeas æquare ſarcinas eius, eius põdera iniuſta moderari, Apoſtolus e-

Col. 3. docet, ſic dicẽdo: Mortificate mẽbra veſtra, quę sũt ſuper terrã: fornicationẽ, immunditiẽ, libidinẽ, cõcupiſcẽtiam malã, & auaritiã, quæ eſt idolorum ſeruitus. Conſtringenda eſt ergo caro continentiæ cingulo, ne effuſa vitiis, aẽ toto peccatorum grauata pondere, ſupernis & cœleſtibus inſiſtere non poſſit inceſſibus. Bene ergo dominus adiecit: *Et lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Quia ſemper ad innocentiæ teſtimonium lucernæ nocturno portantur in tempore: & ſicut vitiis amicæ ſemper ſunt tenebræ, ita lucernæ ſemper inimicæ criminibus: ſociæ sẽper boni operis ſunt lucernæ. Sed in manibus ſanctorũ ipſa bona opera ſunt

Matt. 5. lucernæ, dicente Domino: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant veſtra bona opera, & magnificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Et verè portant lucernas ſuas, verè fomentis operum, verè miſericordiæ vnguento inflammant lampades ſuas, quæ cum loco, propoſito, ſtudio, latitant: opere, virtute coruſcant, ac ſplendent toto orbe terrarum. Et quia expectationis ſuæ Dominus ſatis triſtes, ſatis anxios nouerat mores: ne quis ſuperaretur tædio, ne quis laſſeſceret tarditate, ne quis longæ expectationis fatigatione ſuccumberet, perſeuerantibus beatitudinem cœleſtem, cœleſte promittit obſequium. *Beati, inquit, ſeruis*

serui illi,quos cum venerit dominus,inuenerit vigilantes. Et ne ipsius beatitudinis qualitas haberetur incerta,mox adiecit: *Amen dico vobis,quia præcinget se, & faciet illos discumbere,& transiẽs ministrabit eis.* Præcinget se Deus, & faciet seruos discumbere,& ministrabit eis. En mutatio inaudita rerum, en terribilis correptio dominationis,en pauenda conuersio seruitutis: quia parũper seruus assistit in domini sui expectatione succinctus : & sustinendi fidem breui fatigatione portauit: cui vt talionem redderet,dissimulat se in ipsa diuinitate diuinitas. *Præcinget se,& faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Discumbenti homini Deus astat,& astat in cælestibus, epulanti seruo seruit Dominus, & seruit accinctus : pueris suis, ministris suis ministerium facit Christus:& facit in patris iam gloria constitutus. Homo calumniaris : est adhuc quod detulerit patri,qui tibi in terra lauando pedes, extremum repræsentauit obsequium,& repromittit in cælestibus nouissimam seruitutem ? Crede hæretice, & tu illi stude reddere talionem. Ille tibi in cælestibus parat conuiuium se ministro,& tu illi in terra non desinis continuas ingerere & generare blasphemias:faciet & ille transitus suos, quia transiens ministrabit illis:de dominatione fidelium suorum pia transiet & migrabit obsequia:ad te de misericordi patre seuerissimum transibit in iudicem. *Et transiens ministrabit illis.* Confitentibus, expectantibus ministrabit epulas, ministrabit & tibi,sed dignam de tua negatione sententiam. *Et si venerit in secunda vigilia,& si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit,beati sunt serui illi.* Si in secunda & tertia vigilia venerit : vigilias mundus plures, tres tantum vigilias nouit expectatio Trinitatis: quare tamen à secunda cœpit,& tacuit primam? Quia prima iam vigilia in ortu dominicæ natiuitatis excef-

ſerat. Probant hoc paſtores, qui dum ſupra gregem ſuum vigilant, gregis ipſum paſtorem in præſepio inuenire, videre, tenere merentur & authorem, ſed quæ ſit ſecunda & tertia vigilia requiramus. Sicut vtique prima vigilia eſt ſui ortus in carne, ita ſecunda eſt vigilia, qua noſtra redit & reſuſcitatur in carne. Denique vt ad reſurgentem veniat, annuus excitatur, & euigilat mundus. Tertia vigilia eſt illa, qua expectatio tota nouiſſimo venientis finitur aduentu: vt ſicut ille reſurrexit nobis, ita nos illi iam perpetuam reſurgamus ad vitam.

De terrenorum cura deſpicienda, Sermo XXV.

HOdie Dominus euangelici gregis puſilla & terrena primordia quam blanda exhortatione ſit conſolatus, audiſtis. *Nolite timere, inquit, puſillus grex, quia complacuit patri veſtro dare vobis regnum.* Aufert ſpes anxias, dubios tollit euentus, omnémque propellit, & excludit timorem, quando in exordio ipſo regnum naſcentibus pollicetur. *Quoniam complacuit patri veſtro dare vobis regnum.* Quis de victu, quis de veſtitu, quis de plebeio cenſu, & vernalis ceſpitis vilitate ſuſpirat, de regno certus, de dominatione ſecurus? Satis ſibi inuidet qui eleuatus ad ſumma, ipſe ſe ad humilia deiicit, ad egena deponit. Sed ſcire conuenit, pater iſte qui eſt, vel qualis eſt, vel quod regnum ſuis filiis repromittit. Quis ſit iſte pater, quotidie te confitente cognoſcis, cum clamas; Pater noſter qui es in cælis. Qualis autem ſit, ipſa operum magnitudine peruidiſti: ex nihilo fecit cælum, terram ſolidauit ex liquido, montes ſtatuit ad ſtateram, maria intra legitimos terminos ſola præcepti authoritate, concluſit. Verũ ſi regni, quod promittit puſillis, deſideras noſſe qualitatem, ipſe aperit, ſic dicendo. Sinite paruulos venire

Luc. 12.

Mat. 6.

Mat. 19.

venire ad me, talium est enim regnum cælorum. Esse in cælo mirum est: in cælo viuere, est maiestatis. Iam regnare in cælo quanti sit, sensus desinit æstimare mortalis, & tamen homo, quod æstimare non potes, percepisti; Apostolo sic dicente: Quod oculus non vi- 1. Cor. 2.
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Et quod te mereri dubitas, habere te, & possidere iam cogeris confiteri. Quid ergo cum terra illi qui possidet cælum? Quid illi cum humanis, qui adeptus est iam diuina? nisi fortè placent gemitus, eliguntur labores, amantur pericula, pessima mors delectat, & illata mala bonis sunt gratiora collatis. Sed videamus quod dat pater tantus consilium regnaturis. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam.* Si victuros vos, si regnaturos, si vos iā diuites esse creditis in supernis, vbi futuri, quò migraturi, vbi regnaturi estis: vos illa quæ vestra sunt iam præcedant: opes miseras misericordia computate: quę humana sunt in diuina cōuertite. Et ne cui forsitan deesset euectio ad portanda illa quæ dimittitis, angariatus est pauper: ferunt pauperes onera nostra, & volētes ferunt: quia tali nō deprimuntur pondere, sed leuantur. *Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos qui non veteraſcunt, thesaurum non deficientem in cælis, vbi fur non appropiat, neque tinea corrūpit. Facite vobis sacculos, qui non veteraſcunt.* Videtis, quia pater iste ditare vult filios, non nudare. *Facite vobis saccudos, qui non veteraſcunt.* Nouo modo, imò, cælesti modo, qui hunc audit, vendendo comparat, recondit erogando, dum amittit, acquirit. Quam cupit pecuniā perdūrare, perpetuare sacculos diuitiarum, condita permanere, qui dicit, *facite vobis sacculos, qui non veteraſcunt.* Ecce docet auaritiam, qui cœperat suadere contemptum; *facite vobis sacculos, qui non veteraſcunt.* Et

qui thesaurizantes temporaliter arguebat, ad totum cupiditatis fomitem iubet sacculos sine fine perquiri. Christe, quo te pertrahit amor tuorum? vt auarum lucrifacias, facis eum quod desiderat, non quod oportet, audire: sacculos imperas: æternos thesauros, qui non deficiant, vis parari, vt auarus dum consueta percurrit ad lucra, aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Verè pater es, qui cum tuis quibuscunque paruulis sic agis. Namque & nos interdum nostris paruulis petentibus noxia, ingerimus salutaria sub specie noxiorum: fallentes insipientiam, non desipientes affectum. Dixisti. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesauros non deficientes in cœlo.* Sacculus cur paratur? Quid ibi claustra, vbi ipsa custos est innocentia? ibi quid signaculum, vbi fraudis suspicio non habetur? Si & in cœlo sacculis opus est, cura non amittitur, sed mutatur. Domine, tu vidisti, quia in thesauris tota fides, tota spes in sacculis sit auaris: & ideo imputribiles in cœlo sacculos vis parari, vt qui te non sequitur ad cœlum, sequatur saltem sacculos suos. Auare, fac tibi sacculos, & fac iubente Deo: quia votis tuis annuit diuina maiestas. Sed fac tibi sacculos erogando, quia quicquid pauper acceperit, pater cælestis suscipit. Et vbi recondit? in cœlo. Et ne forrè perdidisse te doleas vel vsuram, centuplum in cælesti fœnore recipies, quicquid in cœlo paupere transmiseris perferente. Vsura mundi centum ad vnum, Deus vnum accipit ad centum: & tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sunt forsitan de cautione soliciti? Quare? Nonne homo homini exiguæ chartulæ obligatione constringitur? Deus tot, & tantis voluminibus cauet, & debitor non tenetur? Sed dicis, esto quod debeat, quo exigente restituet? seipso, quia non potest ille mentiri: idem ipse est, & executor & debitor.

tor. Non erit in reddendo durus, qui profusus est in largiendo. Crede homo Deo, quod tibi Deus dedit: maiora reddere vult, cùm vult debere largitor.

De fideli dispensatore, Sermo XXVI.

QVod hodie dominus interroganti Petro respondisse legitur, per figuram ad Apostolos ipsos, ad doctores tantum: & ad eos qui Ecclesiis præsident, dictum, multorum persensit auditus. Interrogat Petrus, *Domine, ad nos dicis hanc parabolam, an & ad omnes? Cui respondit dominus: Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus seruus ille, quem, cùm venerit dominus, ita inuenerit facientem: verè dico vobis, quod super omnia quæ possidet, constituet eum. Quod si dicat seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere pueros, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari, veniet dominus serui illius in die quâ non sperat, & hora quâ nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Luc. 12. Ecclesiæ quidem præsules ista quam primum similitudo constringit, sed hominem nullum, mortalem nullum prorsus eximit hæc figura, quæ dum loquitur ad dispensatorem, omnibus vno interrogante, respondit: Si est quisquam, qui à Deo nil acceperit, discussionem dispensationis, dispensatoris officium non timebit. Homo si hoc, ipsum quod das, accepisti, accepisse te quod habes, quomodo tu negabis? De cælestibus conditis, de horreis diuinis rationem reddet, præstabit causas Ecclesiæ prorogator. Et quantò maius suscipit creditum, tantò maius se debitum non dubitat redditurum, dicente domino: Cui plus est creditum, plus exigetur ab eo. Et alibi: *Luc. 12.* Potentes potenter tormenta patientur. *Sapiē. 6.* Quantò altius ascenderit homo, lapsus, tantò altius cadet. Quid al-

tius cælo: De cælo cadit in cæleſtibus, qui delinquit: deſperatus incurrit, qui in ipſis dominantis oculis offendit: & excuſatione caret, qui facinus ipſo iudice teſte committit. Aut quam defenſionem ſperat, quem teſtimonium cognitoris accuſat? Sic diabolus cùm eſſet angelus, & in cælo, & coram Deo ſemper clariſſimus verſaretur, & fulgens, dum Dei tentat aures, dū in Dei ſuperbit aſpectu, lapſus ad terrā, ad tartara deiectus, in diabolum mutatur ex angelo: & qui erat miniſter veniæ, factus eſt dux pœnarum. Hinc eſt quod Apoſtolus noſtri ordinis hominem commonet, ne incidat in ſuperbiam & laqueum diaboli. Diſpenſator ergo diuini verbi, & cæleſtis doctrinæ prorogator, qui ante dominum ſtat iugiter, verſatur inter altaria ſemper, neque à Dei oculis recedit vnquam, qui peccatorum cauſas, dolores populi ſuſcipit, offert, ingerit preces, accipit, refert, reſtituit impetrata, ex homine totus in Angelum ſubſtitutus, non poteſt niſi in ipſa Dei facie inter ſanctorum ſancta peccare: vt inde ſibi ſumat crimen, vnde aliis veniam conſueuerat reportare. Denique Nadab & Abiud ſacerdotes filij Aaron ſacerdotis, dum cōtaminare externo igne altaria præſumunt, ipſius altaris conſumuntur incendio: vt ſumerent de ſacrificio pœnam, qui fecerant de propitiatione peccatū, quod peccatū illis ſuſcitarat ebrietas: nam vini odor odorem fugarat incenſi, & ebrietatis ignis flammam prouocarat altaris: vnde quia alienati vino alienum portauerant ignem, mox diuino igne referuntur extincti. Ebrietas in alio crimen eſt, in ſacerdote ſacrilegium: quia alter animam ſuam necat vino, ſacerdos ſpiritum ſanctitatis extinguit, dicēte Apoſtolo: Spiritum nolite extinguere. Meritò inter cætera quæ in diſpenſatore malo arguit hodiernus ſermo, vini condemnat inſaniam, dicendo: *Quod ſi di-*

Leui. 10.

1. *Theſ.* 5.

cat

cat seruus ille, morari facit dominus meus venire: & cœperit percutere pueros, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari. Propriè dixit, edere, & bibere, & inebriari, & percutere. Ebrietas cædis mater, parens litium, furoris genitrix, petulantiæ deformiter est magistra: hanc qui habet, se non habet: hanc qui habet, homo non est: hanc qui habet, non peccatum facit, sed est ipse peccatum. Ebrietas est dæmon blandus, venenum dulce, rabies voluntaria, inuitatus hostis, illecebra honestatis, & pudoris iniuria: hanc nullus nouerit Christianus, ne auditu quidem sacerdos attingat: ne qui est forma virtutum, vitiorum inde fiat, & inueniatur exemplum. Verum quia ad nos, & ad Ecclesiasticos viros satis dictum est, quemadmodum cunctos teneat responsio saluatoris, quod non sit qui à Dei dispensatione inueniatur extraneus, perquiramus Apostoli dictum. Non est potestas nisi à Deo. Si à Deo potestas omnis, à Deo rex etiam dispensationis regiæ adeptus est dignitatem. Sic dux, sic miles, sic prouinciarum rectores, sic vrbium, rationem reddituri sunt omnes isti, si in vllo creditæ potestatis excessere mensurã. si Rex iustitiam custodiuit, si æquitatem tenuit, si potestatem moderatus est, si misericordiam non omisit, si tenuit sic ponderis sui libram, vt in neutram partem potestatis suæ trutina perpensa declinaret, si omnium curam gessit, si ciuium procuratuit quietem, si sic temperauit censum, vt neque militi sufficientia deesset, neque tributarius lassaretur. Et dux præstabit Deo causas, si sequentibus se præbuit virtutis exemplum, si in excubiis peruigil, si in discursibus indefessus, si pacem omnium proprio labore perquisiuit. Rationem reddet & miles, si paruit imperatis, si concussit neminem, si accepta stipendia iustissimo labore pensauit. Iudex quoque iudicij sui supernum iudicem sustine- *Rom. 1.*

bit. Et tu qui dominus es domus tuæ, dispensatorem positum plusquam dominum volo credas: vt exhibeas coniugi simplicem charitatem, doctrinámque ei quã didiceris in Ecclesia prudenter infundas: cui Apostolus in Ecclesia tacere præcepit, & domi discere te docente, dicens, Mulieres in Ecclesiis taceant: si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Filiis impendas affectum sobrium, solicitam curam, eósque fideliter in domini enutrias disciplina. Seruis victum, & vestitum debitum reddas, remittas culpas, minas temperes, imperes disciplinam, & habeas eos fratres progenie cælesti, quos subditos mundana possides seruitute. Vos quoque serui debetis domino fidem in ipsa quam geritis seruitute: quia qui pio & puro corde carnali domino debitum non reddet obsequium, Deo antè qui corda videt, quàm homini tenetur obnoxius: qui te parem fecit per gratiam, quem conditio ferat disparem vilitate seruili. De diuite quid dicam? qui quanto plus habet, tantò amplius debet.

1. Cor. 14.

Desunt nonnulla. Denique simul reddit, simul tradit alteri: quæ si noluerit reddere, singulis committat per partes. Et tu pauper commissam tibi dispensationem non paruam paupertatis existimes, si patienter feras, si ingratus non sis, si sis vel in ipsa necessitate sobrius & frugalis, si danti agas gratias, non danti non ingeras blasphemans iniurias: si tantum quæras, quantum dat misericordia, non quantum cupiditas importuna compellit. Certè & tu pauper qui libenter petis, da etiã tu libenter petentibus. Sed fortè dicis, nõ habeo: sit dandi animus, & facultas non deerit largiendi: pone aduenienti sellam tuam, pone mensam tuam, candelabrum, lucernam: certe ex eo quod accepisti gratanter appone. Sic Elias, sic Elisæus dum declinant ad viduarum vacuas & inopes mansiones, copiosè

2. Reg. 17. 4. Reg. 4.

pioſe quod viduis deerat,ſuppleuerunt. Adiecit autem dominus ad confirmationem ſimilitudinis huius, dicendo: *Ille autem ſeruus qui cognouit voluntatem domini ſui,& non ſe præparauit, & non fecit ſecundum voluntatẽ eius,vapulabit multis: qui autem non cognouit & fecit digna plagis,vapulabit paucis.* Ille quidem qui per cõſciẽtiam peccat,meritò grauius ſoluit conſcientiæ pœnas: ſed & iſte per ignorantiæ culpas, plagas ignorantiæ non vitabit:Deum ſicut contemnere non licet,ſic nõ licet ignorare.

De ſcandalo tollendo, Sermo XXVII.

IN procinctu belli ſemper vigiliæ ſunt militum diſtributæ: vt inſidiis nil liceat,nil pateat dolis. Perniciosiſſimus nimis eſt repentinus hoſtis,nam aut inſcios præuenit,aut incautos præoccupat,aut opprimit dormientes. Hinc eſt quòd Chriſtus rex noſter ante ſæcula per totam ſæculi noctem milites ſuos præmãdatis vigiliarum vicibus commonuit contra diaboli, in eſt,veteris hoſtis ſubtiliſſimũ dolũ: cõtra latentes impetus vitiorũ:cõtra criminũ inſidias irruẽtes,cõtra ſcandala quæ nobis variis oriũtur ex cauſis, cõtra tẽtamenta præſentis vitæ,contra vrẽtes acies ſæculariũ preſſurarũ,taliter admonẽdo:Vigilate & orate,ne intretis in tẽtationẽ. Et ſtatuẽs qualiter vigilaretur:adiecit. Et ſi venerit in ſecunda vigilia,& ſi in tertia vigilia venerit,& ita inuenerit,beati ſunt ſerui illi,quos cum venerit,inuenerit vigilantes. Et plane beati, quia qui vigilant & anticipant dolos hoſtiũ,de domini ſui gloriabuntur aduentu. Hodie tamen dominus ipſas noſtrorum ducũ contra ſcandala exuſcitauit,& armauit excubias: dicendo ad diſcipulos: *Impoſſibile eſt vt non veniant ſcandala.* Hoc eſt,impoſſibile eſt vt non veniant hoſtes. Et primum fratres ſcire nos conuenit

Mat. 26. *Luc.* 12.

Luc. 17.

ſcandala

scandala hæc quid sint. Scandalorum genera sunt diuersa, & prima sunt illa quæ diaboli fraus parturit: Secunda sunt, quæ generat calliditas humana. Tertia sunt, quæ parit ipsa ex nobis suspicax & incauta natura. Et à diabolo sunt illa quæ fallunt specie, quæ prætendunt bona, cùm mala inferant: sicut illud ad
Gen. 3. Adam, cùm nobis humana abstulit, dum diuina pro-
Mat. 16. mittit. Et illud, quod per Petrum: Non tibi hoc erit domine: triumphum crucis vacuare contendit, cùm feruere se nimio amore mentitur. Nam cum dominus loqueretur passionis suæ gloriam: respondit per Petrum, Non tibi hoc erit domine: venenum quam dulce serpentis: ante facit militem regis sui negare victoriam, seruus ipse dominum quam negaret: vnde dominus seruum post se mittit, scandalum remittit auctori: dicendo ad Petrum, Vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es. Et verè post dominum vadit Petrus, quia vt eum sequeretur ad cælum, crucem resupinus ascendit. Sed & illud est scandalum tale quod fecit Iudæis. Nam lapidem firmandis vestigiis latum, in totam sulcauit, & exasperauit offensam: & totius fundamenti petram vertit in scandalum, vt
Esai. 8. esset miseris ad ruinam. Ecce pono, inquit, in Sion la-
Esai. 28. pidem offensionis & petram scandali. Hinc est quod
Ps. 140. Psalmista anxia supplicatione deposcit: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi: & à scandalis operantium iniquitatem. Et quia transilierat offensam, scan-
Psal. 60. dalum vicerat, taliter gloriatur. In petra exaltasti me, & deduxisti me, quia factus es spes mea. Diximus primum genus scandali: dicamus & secundum quod de humana calliditate diximus euenire. Scandalum po-
Num. 31. pulo Israelitico Balaam diuinator obiecit, quando
Apoc. 2. bellatoribus non cum ferratis viris, sed cum puellis toto lenocinio fucatis occurrit: vt arma verteret in luxum:

luxum, triumphum mutaret in infamiam, & in reatu reatus deuocaret vltores: & ad summam prophanaret totam de turpitudine sanctitatem. Hinc est quod cum Moyses tali notauit sententia cum puniret. Et Balaam, inquit, diuinum occidite: quia hic misit scandalum ante filios Israël. Scandalum molitus est Ieroboam, qui ex auro vaccas populo in Deos figmento miserabili collocauit, ne Deum viuum, ne verum templum, ne diuinam legem, ne legitimos reges, ne patrios ritus quæreret: sic populus mancipatus errori scandalum facit iuxta Apostolum: cum quis idolis immolata quasi nihil nocitura manducat, & insensatos lapides, & ligneos Deos, qui neque sanctificare, neque polluere quid possūt, tali facto æstimat debere contemni. Sed quod ille fidei arbitratur exemplum, fit ignorantibus erroris occasio, quia non ad contemptum, sed ad cultum prouocat nescientes, & conuiuiū religionis rideri facit insciis, quos sciens studio derisionis absumit. Vnde bene Apostolus concludit, & aperit. Et peribit infirmus in tua sciētia frater, propter quem Christus mortuus est. Tertium genus est scandali, quod nobis nostris generatur ex sensibus, cùm fallimur oculis, cum decipimur auditu, capimur odore, & sapore vitiamur. Vnde Eua vetiti & lethalis sibi sic gustu est sauciata, sic visu. Et vidit inquit, mulier quod bonum est lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videndum, & speciosum est ad intuendum. Bene ergo dominus adiecit scandalizare sensus ipsos, dicendo: *Si scandalizauerit te oculus tuus, aut manus tua, abscinde, & proiice abs te: melius est tibi sine oculo & manu venire ad vitam, quam toto corpore ingredi in gehēnam.* Et quamuis dominus lapsus, & vitia iusserit sic nos secare, non membra: tamen si hoc Eua mater humani generis sic fecisset: melius sine oculo & manu

3. Reg. 12.

1. Cor. 8.

1. Cor. 8.

Gen. 3.

Mar. 9.

manu in vitam veniſſet, quam totam poſteritatem ſuam lamentabilem miſiſſet in mortem. Cauere ergo oportet nos fratres, ne ſcandalum faciamus alij, ne vel ipſi alio facientè patiamur. Scandalum eſt quod offendit ſenſus, quod mentem turbat, quod confundit intelligentiæ puritatem. Scandalum eſt, quod diabolũ fecit ex angelo, quod ex Apoſtolo reddidit proditorem: quod inuexit peccatum mundo, quod hominem deduxit ad mortem: audi dominum dicentem,

Mat. 18. *Væ mundo à ſcandalis.* Scandalum ſanctos tentat, fatigat incautos, incautos deiicit, confundit omnia, conturbat omnes: & licet in præſenti loco dominus de ſcandalo ſuæ paſſionis loquatur, & Iudam denotet per quem venit ipſum ſcandalum ſcandalorum: tamẽ

Luc. 15. ne quis in hoc deueniret, admonuit, dicendo: *Impoſſibile eſt vt non veniant ſcandala: væ tamen illi per quem veniunt. Bonũ eſt illi ſi lapis molaris appendatur collo eius, & proiiciatur in mare, quã ſcandalizet vnũ de puſillis iſtis.* Quare non lapis, ſed lapis molaris? quia lapis molaris dum triticũ terit, dũ farinã fundit, à polline furfurem dum ſecernit, panem piè laborantibus ſubminiſtrat. Bene ergo illi, qui eligit miniſter ſcandali magis eſſe, quam pacis, ad collum lapis alligatur molaris: vt hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuiſſet ad vitam: quia ſenſus ad vitam datos, mortis conuertit in ſcandalũ, ſuadẽdo aliud videre, aliud audire, aliud sẽtire, aliud ſapere, quã erat in Chriſto, quã erat

Iſaiæ 28. in ſcientia ſalutari. Hinc angularẽ lapidẽ, hinc adju-

1. Reg. 7. torij lapidẽ, hinc lapidẽ ſine manibus abſciſſum, quod

Dan. 2. eſt Chriſtus: ſic puſillorum circuit & traxit ad ſcandalum: vt non panem vitæ, ſed panem lachrymarum conficeret, & doloris: ſicut Propheta teſtatur, dicens:

Pſal. 126. Qui manducatis panem doloris. Bene ergo illi, ſicut

Mar. 18. alibi dixit: Vt mola aſinaria alligetur collo eius: & inde ſumat

de sumat pœnam, vnde sumpsit & sensum, & exequetur iumentis insipientibus, qui noluit hominibus superna sapientibus comparari.

De Matthæo & Christo cum publicanis manducante, Sermo XXVIII.

QVòd si virtutibus cognata paupertas, terrena & cælestis comprobat disciplina, Athleta ad luctamen nudus accedit, confligit cum fluctibus nauta nudus, miles in acie non nisi expeditus assistit: qui tendit ad philosophiam: totum quod in rebus est, antè contemnit. Est ergo virtutibus cognata paupertas: & si paupertas virtutum parens, virtutum socia sic habetur, sapere conuenit: quare Christus ad virtutis officium pauperes sic elegit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, germanitas combinata, imò congeminata paupertas, in Apostolorum principes eliguntur pauperes sensu, loco humiles, viles arte, obscuri vita, labore communes, addicti vigiliis, fluctibus mancipati, negati honoribus, iniuriis dati, præsidio retis, solo piscium captu victum, vestitumque conquirentes. Sed in istis quantum vilis mundanus videbatur aspectus, precioſas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erant censu pauperes, sed innocentia locupletes: loco humiles, sed sanctitate sublimes: viles arte, sed simplicitate precioſi: obscuri vita, sed vitæ merito perlucentes: labore communes, sed proposito singulares: addicti vigiliis, sed ad cælestes victorias iam vocati, fluctibus mancipati, sed fluctibus non demersi: negati honoribus, ditati magis honoribus, non negati: iniuriis dati, sed iniuriis non relicti: captores piscium, sed piscatores hominum iam decreti. Venite, inquit, & faciam vos fieri piscatores hominum: vt vitalis escæ iactu, vt hamo cælestis *Mat. 4.*

verbi,

verbi, de mortis gurgite animas ad lucem tollerent sempiternam. Captores piscium fiunt hominum piscatores: de labore transeunt ad laborem, quia labor nescit lassescere meditatus. Omnia quæ de vsu veniunt, non fatigant. Virtus exercitio perseuerat. Hinc est quod Apostolos suos Christus humanis laboribus exercere voluit, vt eos indefessos redderet in diuinis: voluit eis Deus manere fortitudinem, de exercitio præstare virtutem: & quia fructus prouenit ex labore, voluit eos labores non perdere, sed mutare: ipse antè illis vsum laboris indulsit, qui postea eis tolerantiam dedit virtutis. Hinc est quod regna, gentes, carceres, vincula, tormenta, mortes, sæuientes homines terris omnibus sic vicerunt. Diximus quod in Apostolis amica virtutum, Deo chara sit electa paupertas. Matthæum de telonio diuitem, de vsuris locupletem, lucris seculi onustum quod in Apostolatum Christus elegerit, quid dicemus? Hodie Matthæus de seipso sic cœpit: *Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine: & ait illi, sequere me.* Matthæus publicanus generat nobis non paruam suis quæstibus quæstionem, & magnum nobis negotium sua negociatione proponit. Sed dicit aliquis. Quam quæstionem? Quod negotium? Deus suscipit paupe-
Mat. 9.
res, sed diuites non repellit. Habentes suscipit, & ad se attrahit non habentes. Abraham diues, diues Iob, Dauid diues. Et quid Abraham beatius? Quid fortius Iob? Quid Dauid sanctius? Nam & Abraham post terrenos mœrores pias animas, & reuolantes ad cælum in gremium suæ consolationis includit. Et Iob in ipsis diuitiarum machinis diabolum & ipse vicit, & nobis
Luc. 16.
vincendi eum reliquit exemplum. Abraham sic possedit diuitias, vt eas sæpè & oblatas contemneret & calcaret indultas: & sic diligeret possidere diuitias,
Gen. 14.

non

non à diuitiis possideri : habere eas ad largitatis materiam, non ad cupiditatis incendium. Sed ad hæc respondetur, fuerunt sanctis innocentes diuitiæ, vt pote à Deo datæ non turpiter acquisitæ: concessæ ad vsum vitæ, non ad mortis vsuram. Matthæum verò publicanum diuitiæ sic cupiditatis publicant magistrũ, fornace auaritiæ sic coquebant, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebãt, vt leuari ad innocentiam, ad iustitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret. Vnde & sedere eius erat iam subsidere, non sedere. Hunc ergo talem ad sua cur vocauerit Christus, cur elegerit ad diuina, nisi quæratur altius facit altissimam quæstionem, & non tantum quæstionem, sed & scandalum: sicut illo tempore circumstantium patefecit intentio. Quomodo enim infirmitas non laboraret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic valere, vt daret fraudulento fidem, veniali gratiam, cupiditatis magistro officium largitatis, doctori fœnoris magisterium sanctitatis, publicano sæculi cœleste secretum? Vrebat videntes, quòd vsura quæ vastat terram tollebatur ad cælum, & hanc quam detestantur homines Deitas aduocabat. Sic autem sensisse tunc videntes aperit Matthæus ipse, qui dicturus vera de se nõ potuit hæc tacere. *Cùm autem Iesus discumberet in domo, ecce veniebant multi publicani & peccatores: & discumbebant cum eo & discipuli eius. Pharisæi autem videntes, dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?* Et hoc dicebant Pharisæi, vt esset magnum malum, quod & malis poterit displicere: & si erat nefas publicanos Christo participes vel in cibo esse: diuinis sociare quid erat publicanum? Fratres, in quæstione hac ingenium laboraret interpretis, si non ipse dominus, cui fit ipsa quæstio, totum quod est quę-

stionis auferret. Repetamus ergo ordinem lectionis: Christus quare ad Matthæum venerit audiamus: *Cum transiret, inquit, Iesus.* Non dixit, cum staret ibi: transiuit, & pertransiuit inde Iesus, ne Matthæus remaneret ibi: transiuit inde Iesus, ne Matthæus ibi taliter permaneret. *Vidit hominem.* Non dixit, vidit Matthæũ: quia in Matthæo hominem liberarat, hoc est, homines quos pecunia possidebat, seruire Deo nequeunt, pecuniæ seruientes. Non potestis, inquit, Deo seruire
Mat. 6. & mammonæ. *Veni sequere me.* Non dixit, affer ad me, quia Matthæum, non Matthæi sacculos requirebat. *Veni, sequere me.* Hoc est, depone pondera, disrumpe vincula, solue laqueos. *Me sequere.* Quære te, perde vsuram, vt te valeas inuenire. Sed iam Pharisæis quid responderit, audiamus: *Non est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habentibus.* Ecce quare ad Matthæum venerat Christus, vt auaritiæ curaret vulnera, vt saniem sanaret vsuræ. *Euntes, inquit, discite, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Misericordiam voluit, vt Matthæus, quod tulerat per miseriam, in misericordias prorogaret: & inde redimeret pœnam, vnde comparauerat culpam. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicens, non repulit iustos, sed iniustos, qui se iustos mentiebantur, excluſit. Christus ergo quod ad peccatores venit, peccata delere voluit, non peccatoribus voluit commanere. Quod est dare vitam mortuo, hoc largitatem tribuere est auaro. Itaque Christus quod Matthæum vocat, non est illa pecuniæ ratio, sed est ratio tota virtutis. Denique Matthæus mox factus est terræ pauper, vt diues haberetur in cœlo.

De

De eisdem, Sermo XXIX.

CVm Matthæum publicanum Dominus ad apostolatus fastigium euocat & extollit, dat manum lapsis, spem restituit desperatis, reddidit vitæ, quos sibi iam mors detinebat addictos. *Cum praeteriret, inquit, Iesus, vidit Leui Alphai sedentem ad telonium.* Sedebat vtique, qui stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsa totus conscientia fraudis incuruus. Aurum natura graue, grauius fit auaritia nimis. Hinc est quod plus habentem deprimit, quam ferentem: & vehementius aggrauat corda, quam corpora. Nascitur in terra profunda, sectatur ipsa montium fundamenta, pérque ima venarum cæcis discurrit anfractibus, & dum suam semper repedat ad naturam, cœlestes animos ad inferna deponit, obscurat sensus sæpe, alta mētium semper in terrena demergit. Aurum erogare bonum, reponere malum, contemnere validum, fugere perfecturum: quod sicut vincere virtutis est, ita fœlicitatis est euasisse. Auri fur or ardentius humano feruet in pectore, quam caminus totus ignescit incendiis: & acrius homines dissoluit in terra, quam soluitur in calore flammarum. Crudelitatis dominus, sæuus hostis, amando lædit, nudat vitando, ipsum etiam captiuat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtū, suadet fraudes, imperat latrociniū. Et quid plura? Hoc est quod Apostolus dixit, Radix omnium malorum est auaritia. Est commutatio sane vna, si homo prudens illud antè mittat ad cœlum, quam mutatur ab illo, vt stultus, in tartarum. Mittat per manum pauperis, quia quicquid propter Deum pauperi dederit, ad cœlum sine dilatione transmittit. Meritò Matthæum dominus talibus vinculis absolui cupiens

Marc. 2.

1. Tim. 6.

cupiens præpeditum ſuſcitat, dicendo: *Sequere me.* Hoc eſt, me ſequere de ſupernis ad ſuperna tendentem, &
Mat. 10. non aurum de inferis ad inferna mergentem. Vbi fuerit theſaurus tuus, illic & cor tuũ erit. Aurum patriarcharum ſtirpem, progeniem ſanctam, tantam germanitatis ſingularem coronam adeò corrupit: & totius
Gen. 13. reddidit pietatis extorrem, vt Ioſeph Ægyptiis, fratrem barbaris, innocentẽ noxiis, ingenuitatem traderẽt ſeruituti. Sic ſiccauit mẽtes, ſic corda depreſſit: ſic quod in eis fuerat humani ſenſus, ferinam in rabiem commutauit: vt non offenſam Dei, non ſancti patris dolorem, non proprij ſanguinis ſenſum meminiſſe permiſerit. Intuere quid auro grauius, quod cùm mores hominem perdit, perdit & naturam. Aurum Iudaicum populum ſic ſuo captiuauit aſpectu, vicit illecebris, ſpecie perdecepit, vt hoc eſſe Deum crederent, & Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum denegarent: ſic conuertit homines in iumenta, vt vituli ca-
Exod 32. put, caput ſuum crederent, & omnium rerum capiti caput pecudis anteferrent. Attendite quàm ſit pernicies iſta fugienda, quæ cum mores hominum, honeſtatem, vitamque perdiderit, ipſum quoque Deum vo-
Mat. 26. luit homini & contendit auferre. Hoc eſt, quòd Iudã fecit eſſe proditorem, vt hominem cogeret Deum negare, vendere germanum ſui ſanguinis, diſtrahere cõditorem, & ipſum ſanguinẽ taxare precio, quem ſpõte dominus erat noſtrum largiturus in precium. Sed ne multa ſuper hoc generent exempla faſtidium, trãſeamus ad reliqua: *Sequere me, & ſurgens ſecutus eſt eum.* Sæpè legitur & in hoſte vtilis virtus, ſæpe in aduerſario comprobatur, Matthæus non ſubtrahitur operi, ſed mutatur: & telonium ſuſcipit magis, quam relinquit, vt manſura Deo, non homini peritura conquirat, vt non trigeſimum in quadrageſimum, quinquageſimumque

gesimumque nummum tristis redigat supputator: sed trigesimum in sexagesimum, & centesimum gaudij fructum lætus recondat diuinis commodis profuturum. *Et surgens secutus est eum.* Generosus animus, qui sic ea quæ magna putarat, facile, & quasi nulla contempsit: apparet illum per ignorantiam lucra ante præsentia conquisisse, à quibus vt se sensit, & vidit liberum, sic raptus est ad diuina. *Et factum est, dum accumberet in domo illius, multi publicani & peccatores discumbebant cum Iesu & discipulis eius.* Discumbebat Iesus plus in Matthæi mente, quam sigmate: & epulabatur non cibis, sed reditu peccatoris, vt reuocaret conuiuio, collegio, humanitatis affectu, dulcissima sui confabulatione discumbentes, quos sciebat posse iudicis agnita potestate dissolui: percelli terrore maiestatis suæ, de nuda mox præsentia posse prosterni, velatus humano corpore, qui homini voluit subuenire. Occultauit dominum, qui seruis dignatus est fiduciã non negare: maiestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore complecti. Sed offenduntur Iudæi, dicẽtes: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?* Miraris Iudæe, cur misceatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusauit occidi: oblatras cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suum sanguinem fudit. Et si vis posse amplius, suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores in se sententiam suam iudex retorsit, vt amasse se peccatores proderet magis soluendo debitum, quam donando. Sed talibus ipsum dominum respondisse sufficiat. *Non necesse habent sani medico sed malè habentes: non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Et quis non erat ægrotus, ipsa generis humani sic ægrotante natura? Ad omnes ergo venit, qui omnes, male habentes, vt curaret inuenit, sed

planè mori meruit, qui medicum contempsit ne se accusaret, vel confiteretur ægrotum: sed dicti sui dominus aperit mox figuram, dicendo: *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Non hic dominus iustos respuit, sed superbos: & eos notat, qui cum non sint, esse se iactant iustos. Et vbi erant iusti? Cùm iuxta Prophetam: *Non erat qui faceret bonum, non erat vsque ad vnum.* Vt intelligant ægritudinem, medicum, vt curentur, admittant, confiteantur se peccatores: vt modo Christus parens & conuiua, largiatur veniam: ne post iudex ferat in contumaces debitam sine fine sententiam.

Psal. 13.

De eisdem, Sermo XXX.

HOdierna Euangelica lectio Matthæum publicanum sic in Apostolum commutauit, vt qui erat fraudator pecuniæ, fieret gratiæ distributor: & de impietatis schola ad pietatis magisterium perueniret, fieretque doctor misericordiæ, qui auaritiæ fuerat institutor. *Dum transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.* Cùm transiret inde Iesus, bene transiret inde: transibat Iudæam, vt veniret ad gentes: præteribat synagogam, vt Ecclesia permaneret: prætergrediebatur carnis patriam, vt deitatis suæ remearet ad sedem. In Christo fratres transitoria est carnis iniuria, in quo diuinitatis honor est sempiternus, *Dum transiret inde vidit hominem.* Vidit plus diuinis oculis, quam humanis. *Vidit hominem.* Vt peccata hominis non videret. Vidit opus sum, vt despiceret opera peccatorum. Vidit illum Deus, vt ille videret Deum. Vidit illum Christus, vt ille pecuniæ latebras amplius non videret. Vidit illum Christus sedentem, quia pressus cupiditatis pondere, surgere non valebat. Fratres, deterius sedebat in telonio publicanus iste,

Mat. 9.

Mat. 9.

quàm

quàm paralyticus: de quo antè diximus, iacebat in lecto. Quia ille carnis patiebatur paralysim, iste mentis: in illo fuerat compago turbata membrorum, in isto totus ordo fuerat sensuum dissipatus: ille iacebat captus carne, sedebat corpore & animo iste captiuus: ille doloribus succumbebat inuitus, iste vitiis voluntarius seruiebat: iste sibi innocens auaritiæ videbatur in crimine, ille se cognoscebat inter vulnera peccatorem: iste lucrorum cumulabat peccata, ille dolorum gemitibus peccata delebat. Meritò igitur paralytico dicitur, confide fili, dimittuntur tibi peccata tua, quia compensarat delicta doloribus: publicano autem dicitur. *Veni, sequere me.* Hoc est, vt sequendo me repares, quod consequendo pecuniam perdidisti. Sed dicit aliquis: Quare publicanus, qui maior videtur in crimine, maior habetur in munere: Nam mox apostolatus certa prędituS dignitate, non solum ipse accepit, sed aliis indulgentiam tribuit peccatorum: totum orbem splendore Euangelicæ prædicationis irradiat, & paralyticus sola dignus venia lux habetur. Vis nosse quare plus consecutus sit publicanus? Quia iuxta Apostolum, vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Simul vt publicanus gentilis populi typum teneat, paralyticus Iudaici populi sit figura, qui hodieque malæ valetudinis tenetur in lecto, vt nisi portatus fuerit fide gentium, oblatus Christo miseratione sanctorum, Christiani populi crudelitate saluatus, ad domum fidei, ad domum patriæ non potest peruenire. *Et discumbente eo in domo, ecce veniebant, inquit multi publicani & peccatores, & discũbebant cum eo & discipuli eius. Videtes autẽ Pharisæi dicebãt discipulis eius, quare cũ publicanis & peccatoribus magister vester manducat?* Arguitur Deus, quia inclinat se homini, quare coniacet peccatori, quare esurit pœnitentiam, quare sitit redi- *Rom. 6.*

tum peccatorum, quare acceptat misericordiæ ferculà, quare sumit poculũ pietatis. Fratres, venit ad prandium Christus, venit ad conuiuium vita, vt faceret secum conuiuere morituros: iacuit resurrectio, vt de sepulchris surgerent, qui iacebant: decubuit indulgẽtia, vt peccatores leuaret ad veniam: venit ad humanitatem diuinitas, vt ad diuinitatem veniret humanitas: venit iudex ad reorum prandium, vt humanitas præueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, vt reficeret conuescendo defessos, inclinauit pastor bonus humeros suos, vt ouem perditam salutares reportaret ad caulas. Sed hoc Pharisæus detestatur & arguit, qui prandium dominicum putat non virtutis esse, sed ventris: non spiritus, sed carnis: non diuinæ bonitatis, sed voluptatis humanæ: terreni luxus, non gratiæ cœlestis. Sic, sic se videt, qui Deum non videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacentem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lasso pecori reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille, qui fuerit desperatus? quis communionem Dei, nisi sacrilegus spernit? indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? *Quare magister vester cum publicanis & peccatoribus manducat?* Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est: &, vt verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se iudicat iustum? Legisti Pharisæe, quia non iustificabi-
Psal. 142. tur in conspectu tuo omnis viuens. Quamdiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationum non possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitare, & si conscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentiæ, ignorantiæ

peccata

peccata quemadmodum possumus abolere? Pharisæe confitere peccatum, vt Christi venire possis ad mensam: vt sit tibi panis Christus & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: Vt fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem fūditur. Pharisæe prande cum peccatoribus, vt possis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, vt tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuiū domini tui, vt possis non esse peccator: intra domum misericordiæ cum Christi venia, ne cum tua iustitia extra domum misericordiæ puniaris exclusus: agnosce Christum, audi Christum, audi dominum tuum, audi cœlestem medicum calūnias tuas peremptoriè confutantem. *Non est opus sanis medicus, sed malè habentibus.* Si vis curam, agnosce languorem. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. *Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Christus misericordiam vult, & non sacrificium: aut quod sacrificium quæret, qui vt te quæreret, sacrificium factus est ipse? *Non veni vocare iustos sed peccatores.* Non repulit iustos, sed quia sine Christo innocens non haberur in terris. *Non veni vocare iustos sed peccatores.* Sic dicendo, non repulit iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi psalmistam, Dominus de cœlo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.

Osee 6.3.

Psal. 13.

Fratres simus, simus peccatores confessione nostra, vt Christi venia non simus peccatores.

De Phariſæorum & Diſcipulorum Ioannis ieiunio, Sermo XXXI.

BOnitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria, inhæret vitiis cognata confuſio: ſicut vitia teguntur dolis, ita illuſtrantur libertate virtutes. Hinc eſt quod Chriſtus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præſtabat vt Deus, pa-
Mat. 3. tiebatur vt parens, vt dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occiſio, dum perimunt Chriſtum, ſynagogæ matris vterum diruperunt. Verè ſicut ſcriptum eſt: Progenies viperarum ſummittebant capita, adulabantur lingua, vulnera dabant dolis, blaſphemiis venena fundebant: & quaſi non ſufficeret ad odium contemptus, deſpe-
Luc. 20. ctus ad iniuriam, ſic Chriſtum perſequebantur, inſidiis, tentabant dolis, interrogatione pulſabant, appetebant contumeliis, & tota cupidi ſimulatione vallabant, obiiciebant curandos ſabbatho: vt ſi non curaſſet, fieret de impoſſibilitate contemptus: de lege maneret calumnia ſi curaſſet. Interrogabant, in qua poteſtate faceret ſua iuſſione virtutes, vt ſi dixiſſet, deitatis, inuidiam commouerent: ſi tacuiſſet, artis magi-
Mat. 12. cæ crimen inferrent. Dicebant. n. in Beelzebub. principe dæmoniorum eiicit dæmonia: & ſicut hodie lectū eſt, apud diſcipulos in magiſtrū notā de publicanorū cōuiuio cōponebāt: apud magiſtrū diſcipulos ieiunij neſcios, gulæ deditos accuſabāt: ſed diſcipulis de magiſtro, magiſtro de diſcipulis odiorū cauſas, diſcordia
Mat. 9. ſemina liuoreia ctabāt. *Acceſſerūt, inquit, diſcipuli Ioānis, dicētes: Quare nos & Phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli autem tui nō ieiunant?* Et cū diſcipulis Ioannis, quæ ſocietas Phariſæis? niſi quia iunxerat inuidia, quos diſiunxerat diſciplina. Hic iam ſua perdit iura zelus,

iunxit

iunxit disiungere consuetus. Iudæi postponi Moysen domino non ferebant: discipuli Ioannis Christum nolebant Ioanni vllatenus anteferri: sic in Christum fremebant vtrique liuore communi. *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Quare? quia penes vos est de lege, non de voluntate ieiunium: ieiunium non ieiunantem respicit, sed lubentem. Et quis vobis ieiunij fructus est, qui ieiuniũ ieiunatis inuitum? Ieiunium est singulare sanctitatis aratrum, colit corda, eradicat crimina, euellit delicta, vitia subruit, charitatem serit, copiam nutrit, parat innocentiæ messem. Discipuli ergo Christi in tota sanctitatis segete constituti, & virtutum manipulos colligentes, habentes panem iam noui fructus, inueterata non possunt ieiunia ieiunare: quæ iactantur verbis, pallore proponuntur, venditantur defectu, placent humanis oculis, non diuinis. *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Respondit Dominus, Nunquid possunt filij sponsi ieiunare, quamdiu cum illis est sponsus?* Quid est hoc? Interrogatus Ioannes sponsum esse sic testatus est Christum. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Conuenienter ergo discipulis Ioannis magistri sui voce respondit, vt vel illi crederent & non cogerent tempora sponsi læta tristis intrare ieiunij: quia qui quærit sponsam ieiunia seponit: relinquit austera, totum se dat gaudiis, epulis indulget, totus blandus, totus amabilis, totus festiuus incedit: & facit totum quod sponsæ tenera requirit affectio. Christus ergo qui tunc Ecclesiam despõsabat, indulgebat se mensis: conuiuantibus se non negabat: humanum, comem, blandum se pia charitate reddebat: donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena societate cœ- *Ioan. 3.*

leste

leſte conſortium. Adiecit Dominus dicens: *Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus, tollit enim plenitudinem eius à veſtimento, & peior ſciſſura fit.* Antiquæ legis ſupellectilem dicit Iudaicis ſtudiis attritam: corruptis ſenſibus, ſectis ſciſſam: impuris actibus obſoletam. Pannum rudem Euangelij nuncupat indumentum. Sed audi pannum non ſciſſuræ partem, ſed principium texturæ. Tunc enim primum regalis indumenti tela de Chriſti vellere texebatur, de vellere quod dabat agnus: Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Texebatur autem regium veſtimentum, quod in purpureum fulgorem cruor tingeret paſſionis. Meritò ergo Chriſtus hunc pannum rudem Iudaicæ vetuſtati prohibebat immitti, ne peior ſciſſura fieret, ſi Iudaicam vetuſtatem nouitas ſcinderet Chriſtiana. Et geminat exemplum, dicens: *Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpunt vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: ſed vinum nouum mittunt in vtres nouos, & ambo conſeruantur.* Vtres veteres Iudæos vocat: nouos vtres nuncupat Chriſtianos: quia ſicut vtres pelliũ ab omni ſquallore purgantur, & pigmentis liniuntur odoratis, vt ſaporem vini poſſint inuiolabilem cuſtodire: ita ieiuniis corpora humana ab omni carnalium delictorum ſquallore purgantur: & fiũt vtres diuinis torculari b. apti: vt de prælo crucis accipiant vinum nouum: & incorruptam nouitatem conſeruent. Sed hoc ſicut accipiunt Chriſtiani, ita Iudæi niſi Chriſtiani fuerint, non habebunt: qui corrupti vitiis, & inueterati malis, vinum nouum quod ad Euãgelij verbum, ſic acceperint, & rumpuntur, & fundũt. Agnoſcendũ eſt ergo, quia Chriſtus per exempla hæc non diſcipulos ſuos noluit ieiunare, ſed noluit ieiunium verum fraudulento miſcere ieiunio.

Ioan. 1.

De

De eo qui habebat manum aridam, Sermo XXXII.

OMnia signorum Christi opera, stupenda virtutum, non humanitus, neque casu, sed diuina procuratione credenda sunt euenisse: sicut hodie nobis Euangelicum demonstrauit eloquium. *Et intrauit, inquit, Iesus in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam.* Mar. 3. Christus quidem ingreditur synagogam, sed Iudæus nec recipit intrantem, nec agnoscit præsentem, nec operantem cæcatus intelligit. Cernite quàm nihil sit præsentia corporalis, vbi fuerit mentis miseranda separatio, sicut contra nihil officit absentia corporalis, vbi corda fuerint sociata per fidem. *Et erat ibi homo, habens manum aridam.* In hoc homine omnium hominum imago figuratur: in hoc geritur cura cunctorum: in hoc vniuersorum sanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis stupore fidei, quàm siccitate neruorum: & plus culpa conscientiæ, quàm debilitate carnali. Antiqua nimis ista erat, & quæ in ipso mundi principio contigerat ægritudo, nec arte hominis, aut beneficio poterat hæc curari, quæ iusta Dei fuerat indignatione contracta, tetigerat vetita, inconcessa præsumpserat: cum se ad arborem sciendi bonum, malumque porrexerat, authore indigebat, non qui malagma imponeret, sed qui posset illatam relaxare sententiam: & ignoscendo resoluere, quod religauerat indignando: In hoc homine nostræ tantum geritur vmbra sanitatis: perfecta autem salus nobis reseruatur in Christo; quia tunc ariditas nostræ manus miserando dissoluitur, cum cruore perfunditur dominicæ passionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cum carpit fructuosam de dolore virtutem: cum totam arborem salutis amplectitur, cum clauis domini corpus affigi- Gen. 3.

tur,

tur,quo nunquam ad arborem concupiscentiæ,& aridæ redeat volũtatis. *Obseruabant,inquit,Pharisæi si sabbathis curaret,vt accusarent eum.* Ad infamiam iudicis, & nequitiam cognitoris,quæritur de cura crimen, de pietate accusatio, reatus de virtute, de salute supplicium.Sed mirum non est:semper offendunt bona malos,pia impios,sancta profanos : aut quando non lasciuus disciplinam, virtutem vitiosus, innocentiam criminosus accusat? Obseruabant solliciti sacerdotes sabbathis non si peccaret,sed si curaret:vt accusarent eum. Amatores criminum inuigilant, insidiantur in accusatione virtutum : quasi contra salutem,non pro salute sabbathum sit prouisum. Si sabbathis curaret, obseruant : tali legis interprete,non dico laborat nimis, sed funditus & expirat ægrotus. Sabbatho non impiè curam denegauit infirmis, sed tota pietate aliquotiens quietem præstitit fessis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam : surge in medium.* professor debilitatis propriæ: supernæ pietatis exactor:testis diuinę virtutis:Iudaicæ incredulitatis assertor. *Surge in medium.* vt quos non compungit virtus tanta signorum, quos non opera tantæ salutis inclinant,vel debilitatis tantæ miseratio constringat, & mitiget. *Tunc dicit eis, licet sabbathis bene facere, an male, animam saluam facere, an perdere?* Hoc dicendo, bonitatem commendat operis sui: & illorum malitiæ conceptæ conscientiam accusat : quia cum ille hominem saluum facere corpore,animóque gestiret, illi eum accusandi studio perdere moliuntur : qui & patiebantur eum sabbathis curare: insidiantes animo vtrum curaret, vt cum curasset, sensus sui malignitate damnarentur:& essent tali patientia,quàm ipsa malitia nequiores:& plus furentes dolo,quam tali iudicio dementes. *At illi tacebant:& circumspiciẽs eos cum ira, contristatus*

contristatus super cæcitate cordis eorum. Circumspiciens dixit, non conspiciens, id est, non tantum faciem vt homo intuens, sed vt Deus corpora, corda, mentes, sensus, præterita, præsentia, futura contemplatus. *Circumspiciens eos cum ira, contristatus.* Irascitur vt dominus, contristatur vt parens, dolet vt homo, intuetur vt Deus. *Dicit homini, extende manum tuam: & extendit: & restituta est manus illius.* Extende manum tuam: iussione soluitur, quæ fuerat iussione deuincta. *Extende manum tuam.* Agnouit pœna iudicem, opus Deum, indulgentia prodidit conditorem. Orate fratres, vt sola synagoga tali debilitate fuscetur: nec sit in Ecclesia cuius manum arefaciat cupiditas, contrahat auaritia, rapina debiliter, tenacitas ægrotam constringat: sed si acciderit idipsum, audiat dominum, & citò eam in opere pietatis extendat, relaxet, & in misericordia, in eleemosynis porrigat. Sanari nescit, qui nescit pauperi fœnerari. *Tunc egressi Pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant, quomodo eum perderent.* Semper Iudæus Herodianis iungitur, vt inuadat Christianos. *Iesus, inquit, cum discipulis secessit ad mare.* Vt comparatione fluctuum prauiorem Iudæorum probaret & demonstraret errorem. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id est Ecclesia, sequestratur à confusione turbarum, & Christiani populi gubernator residet indefessus vario genere medendi, & imperauit ventis *Mar. 4.*
& mari, vt tandem tranquillitatis obedientia
conquiescant, iuxta Prophetam: Dirumpa- *Psal. 2.*
mus vincula eorum, & proiiciamus à
nobis iugum ipsorum, vt sub iugo
pietatis manentes, diuinæ
gloriæ mereamur esse
participes.

De

De filia archisynagogi, déque muliere sanguinis profluuio laborante, Sermo XXXIII.

AVdituri estis hodie fratres, & sancto Euangelista Marco referente mecum pariter cognituri, qualiter ante Christum synagogæ prolabitur, & proruit principatus, & eum duplici modo Deum & Dominum confitetur, cum adoret pro legis imperio sic
Deut. 6. dicentis: Dominum Deum tuum adorabis: & redditorem vitæ indicat, cum salutem filiæ morientis im-
Mar. 5. plorat. *Venit, ait, ad eum quidam archisynagogus nomine Iairus. & videns eum procidit ante pedes eius: & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manum tuam super eam, vt salua sit & viuat.* Antequam sermo Euangelici sensus aperiat sacramentum, libet in hoc loco paululum parentum prodere passiones, quas sumunt & proferunt de affectibus, & amore filiorum. Circumstante familia inter tenera & blanda obsequia propinquorum, molli filia decumbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo contabescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic fœdus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietem, hic viuit ad pœnam. Et certè omisimus anxia parentum vota, cùm gignũt, periculosos ordines, sobolem cum producunt, cùm nutriunt, mœstos labores: & iuges pœnas, cùm fuerũt ægrotantes, peior est mortis dies pignora cum procedunt. Heu me cur tánta filij nesciunt? cur ista non sẽtiunt? cur vicem parentibus reddere non desudant? & tamen parẽtum pietas perseuerat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium, Deus. Sed ad proposita redeamus. *Venit autem quidam Archisynagogus, nomine Iairus, & videns eum procidit*

procidit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens. Filia mea in extremis est; veni, & impone manum tuam super eam, vt salua sit. Quod supplicatione flebili extrema filiæ sic lamentatur: quod remediũ languoris sic postulat, desperatum satis probat & demonstrat affectum, vnde est quod curæ ordinem sic deposcit. *Veni, impone manum tuam super eam.* Ægrotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum vt curetur, implorat. Sed cum esset Archisynagogus, legis notitiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu Dei legerat esse figuratum: credidit ergo Deo, quia eadem manu, qua creatam sensérat filiam, recreari, & reduci posse ad vitam. Cognouimus quid sit: *Veni, & impone manũ tuã super eã.* Vt qui sponte posuit ad creandum, ad reparandum iterum exoratus imponat. Hoc est, quod Prophera fatetur, cùm decantat in Psalmis: Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit cùm formaret ex nihilo, imposuit iterum, vt reformaret ex perdito. Denique idẽ Psalmista, vt manus huius salutare sensit, & adeptus est largitatem, repetitam prorupit in vocem. Dextera, inquit, Domini fecit virtutem: dextera Domini exaltauit me: dextera Domini fecit virtutem. Et vt meruisse se quod Archisynagogus poposcerat, demõstraret, adiecit. Non moriar sed viuam. ille cum peteret, dixerat: Veni, impone manum tuam, vt salua sit, & viuat, hic iam consecutus exultat. Non moriar, sed viuam. Dextera domini Christus est, sicut prophetico docemur eloquio Et vere fecit virtutem, diabolum dum debellat: dum alligato forti, sicut ipse dixit, vasa fortis diripit: dum infernum destruit: dum ipsam mortificat mortem. Et vere exaltauit nos, quos de profundo extulit, & eleuauit ad cœlum. Sed iam ad mulierem sermo transeat, quæ occulto vulneri, & verecun-

Psal. 138.

Psal. 117.

Mat. 12.

do languiori remedium sic quæsiuit, vt & suum pudorem tegeret,& curantis reuerentiam custodiret. *Et abiit cum illo & sequebatur, inquit, eum turba multa, & cõprimebant eum: & ecce mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis XII. & fuerat multa perpessa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua, nec profecerat quicquam, sed deterius habebat, cùm audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius, dicens: Si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore quòd curata est à plaga.* Non tantum duo maria cõfunduntur fluctibus suis, quantum mulieris huius animus ancipiti cogitationum cumulo iactabatur. Post certamina desperata medicorum, post medicamina sumptuosa, post inanem & antiquissimã curam, vbi ars & peritia defecerat iam curantum, vbi languentis omnis iam consumpta fuerat substantia, ipsi authori reuerendum vulnus non casu, sed diuinitus occurrit: vt quod humana arte tot annis curari non potuit, sola fide & humilitate curaretur. Mulier stabat eminus, quam natura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudaica lex notarat, dicens: Immunda erit, & sanctum non continget: contingere metuens, ne Iudaicum furorem, ne legis posset subire sententiam. Dicere non est ausa, ne circumstantium confunderet,& oneraret auditum: ne fieret populorum fabula, quæ tot annis stadium, & σκάμμα fuerat passionum. Siquidem & amplius ferre, & sustinere dolor diuturnus,& continuus non sinebat: & deliberandi tempus Christi prætereuntis celeritas amputabat: & è contra nouerat, quod tacenti, quod occultanti morbum suum sanitas non daretur. Inter hæc bella cogitationum, solam salutis viam mulier, curam vt furaretur, inuenit: vt raperet tacita, quod petere nõ valebat,& pro sua verecundia,& pro reuerentia præstaturi:

Luc. 12.

Id est, caueæ ludorum.

ſtaturi: & quæ non merebatur corpore,corde peruenire ad medicum:fide Deum,manu tantum tangeret veſtimentum.ſciens hanc fraudem non ſolum veniã, ſed & remedium præſtaturam : quam non voluntas, ſed neceſſitas verecunda generauit:præſertim cùm & furantis lucrum quæreret:& ei cui auferebatur, nullum gigneret detrimentum. Pium latrocinium,quòd miniſtra fide, fide attrahente committitur. Ecce vbi virtus eſt quæſita contrariis , vbi fraus fide conueniente quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes , vt neſciretur accedit , & præſumpſit furari ſe poſſe curam fide ſola:vt habitu lateret,& corpore, retro accedit: & ad videndum ſe iudicabat indignam. Curauit fides intra ictum temporis , quod XII. annis ars humana curare non potuit. Poſt hoc exemplum ſuo vitio longa trahit in languoribus tempora,& ſua negligentia diu laborat , qui ſola fide neſcit curari , ſed aromatum diſpendiis onerari. Tetigit veſtimentum mulier,& curata eſt:& ab antiquo eſt abſoluta languore. Miſeri , qui quotidie corpus domini tractamus & ſumimus , & à noſtris vulneribus non curamur. Non Chriſtus infirmantibus, ſed fides deeſt;nam multo magis modo in nobis manentes poterit vulneratos curare , qui latentem mulierem præteriens ſic curauit. Sufficit hodie fratres furta fidei,& domini prætereuntis narraſſe virtutem: cur autem dominus veluti ignorãs quærit,quam virtutis ſuæ opere ſcit curatam: quia nunc longum eſt, ſequenti ſermone narrabimus.

De eiſdem , Sermo XXXIV.

OMnes Euangelicæ lectiones fratres chariſſimi , magna nobis & præſentis , & futuræ vitæ commoda largiuntur. Sed hodierna lectio & totum

quod est spei, contulit: & quicquid est desperationis, excluſit. Est nobis dura, & deflenda conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & confiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est confiteri: timemus dicere, quod committere non timemus. Sed hodie mulier cum quæreret medicinam tacita vulneri verecundo, inuenit silentium, per quod posſit peccator ad veniam peruenire. Prima est fœlicitas in peccatorum turpitudinem non veniſſe: sed fœlicitas est secunda peccatorum veniam peccatis latentibus inueniſſe. Hoc Prophetа senserat, qui dicebat: Beati, quorum remiſſæ sũt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. *Ecce, inquit Euangeliſta, mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur ab annis duodecim, acceſſit retro & tetigit fimbriam veſtimenti eius.* Confugit mulier ad fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confundebatur medicinam petere, furari voluit sanitatem: neſciri se ab eo volũit, à quo se credidit posſe saluari. Vt aer ventorum turbine, sic cogitationum procellis mulier turbabatur: confligebat cum fide causa, cum timore spes, neceſſitas cum pudore, timoris frigus extinguebat crudelitatis ardorem, obscurabat lucem fidei vis amoris, spei confidentiam neceſſitas verecunda frangebat; sic mulier magni maris instar confusis æstibus iactabatur: quærebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat vt sibi & rediret sanitas, & verecundia non periret: curabat ne cura sua ad curantis redundaret iniuriam: prouidebat vt redderetur sibi salus salua reuerentia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate fimbriæ peruenit totam ad deitatis summam. *Acceſſit, inquit, retro.* Sed vbi retro? *Et tetigit fimbriam veſtimenti eius. Acceſſit retro.* Sed vbi? Retro nil erat: ibi faciem

Pſal. 31. Mat. 9

quam

quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corpus multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicem sic videbat. *Accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* O quid ista mulier vidit habitare in interioribus Christi, quæ in Christi fimbria diuinitatis totam vidit inhabitare virtutem. O quàm docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi fimbria tantum esse monstrauit. Audiant Christiani, qui quotidie corpus Christi attingunt, quandam de ipso corpore sumere possunt medicinam, quando mulier totam rapuit de sola Christi fimbria sanitatem. Sed quod nobis flendum est, mulier de vulnere medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorqueretur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indignè corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Qui enim tangit indignè corpus Christi, iudicium sibi sumit. 1. Cor. 11 Et quod inde temeritas infirmitatem capiat, vnde fides accipere debebat sanitatem, rursus intulit: Propterea inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Item dormientes mortuos dicit, quos luget in viuo corpore iam sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ notitiam nominis Christi toto orbe diffuderunt: mulier accedendi ad Christum prima tradidit disciplinam: mulier prima dedit formam, quomodo peccator tacita confessione deleat sine confusione peccatum; quomodo delinquens soli Deo cognitus de reatu nudare apud homines verecunda conscientiæ non cogatur; quomodo homo possit venia iudicium præuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Confide filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu; Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christum; vt ab ipso curam sumeret, vnde

sumpserat vitam,& sciret sibi præsentis vulneris causam fuisse perpetuæ rem salutis. *Conuersus & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, non humanis; vidit vt saluti redderet,non vt agnosceret quam sciebat;vidit eam,donatur bonis, malis caret, quem viderit Deus. Hoc vniuersitas sentit ex vsu de fœlicibus sic dicendo; Vidit illum Deus. Vidit ergo istam Deus,quã cũrãdo reddidit sic felicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo,quàm fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de Synagogæ principe iam loquamur; qui dum Christum ducit ad filiam suam, viam dedit qua mulier perueniret ad Christũ. Sic cœpit hodiernæ principium lectionis. *Ecce princeps vnus accedens adorabat eum,dicens; Domine,filia mea modò defuncta est, sed veni,impone manum tuam super eam,& viuet.* Futurorum præscium Christum non latebat, quod prædictæ mulieris eueniret occursus; per quam Iudæorum princeps disceret Deum non mouendum locis; non itinere ducendum; non trahendum præsentia corporali, sed credendum quàm sit Deus vbique præsens, vbique totus, vbique semper; Et quàm totum possit iussu facere,non labore; virtutes mittere,non deferre; mortem non manu,sed imperio effugare; vitam non arte reddere,sed præcepto. *Filia mea modo defuncta est, sed veni.* Hoc estdicere; Adhuc vitæ manet calor,adhuc animæ vestigia videntur,adhuc est in via spiritus,adhuc dominus domus habet filiam,adhuc mortuã tartarus nescit, ergo vt euntem possis animam retinere, festina. Sultus putauit Christum non posse suscitare mortuam,nisi teneret. Hinc est,quod Christus vbi peruenit ad domum,& vidit puellam,quasi perditã fleri, vt infideles animos promoueret ad fidem,dormire eã dicit non defunctam, vt crederent facilius de morte posse surgere,quam de somno. *Non est,inquit, mortua puella,*

puella, sed dormit. Et verè apud Deum mors somnus est; quia velocius Deus mortuum ad vitam suscitat, quã de somno dormiẽs ab homine suscitetur, & antè Deus frigentibus morte membris viuificantem refundit calorem, quàm homo sepultis somno corporibus vigorem possit infundere, audi Apostolum; In momento, in ictu oculi, mortui resurgent. Beatus Apostolus, quia velocitatem resurrectionis non potuit referre verbis, aptauit exemplis. Aut quomodo ibi celeritatem sermonis perstringeret, vbi ipsam celeritatem præuenit vis diuina? At quomodo apparet ibi tempus, vbi æterna sine tempore res donatur? Sicut temporalitatem tempus attulit, sic exclusit æternitas tempus. 1. Cor. 15.

De muliere profluuio sanguinis obnoxia, Sermo XXXV.

QVid sit Christum tangere, hodie docuit mulier, in profluuio sanguinis constituta; quæ cum tangit fimbriam Christi, tum diuini pectoris pulsat arcanum; & furto fidei summam rapuit de fimbriæ summitate virtutem. Fœlix fraus, quæ & lucrum saluis contulit, & damna sustulit mox pudoris; probat hoc Euangelicæ lectionis auditus. *Ecce, inquit, mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur XII. annis, accedens retro, tetigit fimbriam vestimenti eius, dicens intra se; Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero.* In arduis languoribus dat crebro consilium vis doloris; in desperatis causis est sæpè magistra necessitas; inuenit ipsa sibi passio medicinam. Hinc est quòd mulier verecundo vulneri qualiter subueniret; inuenit, vt fidei insinuaret silentio, quod insinuare publico clamore non poterat; vt secreta spiritus via cœlestem peruenire ret ad medicum, ad quem peruenire manifesto carnis itinere non valebat. Dabat audaciam mul- Mat. 9.

tam pietas curantis, sed fiduciam pudendi languoris necessitas auferebat: cogebat ad Christū doloris accedere magnitudo, sed audire Christum fœditas hulceris non sinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante consilio, maluit de fide iudicari, quam de fœdo vulnere sic perire. *Accessit retro, & tetigit fimbriã vestimenti eius.* Sciens quod Deum nec tactus polluit, nec offendit visus, nec odor exasperat, nec auditus sauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nam si sol tangit stercora, non tamen stercoribus inquinatur: quantò magis creator solis tangit omnia, & tamen non potest vllis contactibus inquinari? Et si medicus cùm saniem vulnerum tractat, cùm curat verecunda membrorum, non iniuriam computat, sed honorem: quanto magis Deus non arbitratur iniuriam, dum vulnera nostra curando respicit, tangit ad remedium, visitat ad salutem? Dei conspectum offendunt peccatorum vulnera, non dolorum: morbi criminum non corporum passiones: vitiorum sanies, non viscerum fluxus: quia homo habetur voluntarius in delictis, in languoribus tenetur inuitus. Hinc est quod peccator pœnam recipit, ægrotus recipit curam. Mulier ergo non voluntatis conscia, sed doloris, nec confusa crimine, sed confusa languore, accessit retro, vt turbæ declinaret oculos, non Christi vitaret aspectum: à populis nesciri voluit, non à Christo: gestiuit non Deum latere, sed homines: quia non nisi à solo Deo potuit latens videri, audiri tacens, celata curari. *Accessit & tetigit fimbriam vestimẽti eius.* Quia in Christo nil postremum credidit, nil iudicauit extremum: quia nec minoratur Deus in homine; nec virtus attenuatur in fimbria nec: cælestis natura mẽbrorũ variatur officiis. Hinc est, quod mulier per dorsum peruenit ad faciem: per vestimentum

tum penetrauit interna, & per fimbriam capitis tetigit ſummitatem, nec hoc ſine myſterio: audite prophetam dicentem. Sicut vnguentum quod deſcendit in oram veſtimenti eius. Videtis fratres in fimbriam veſtimenti huius totam plenitudinem diuini Chriſmatis, totam diuini capitis tranſiſſe virtutem. Scienter ergo mulier ſacram Chriſti fimbriam geſtiuit attingere, vel de occulto myſterio vulneris poſſet ſumere medicinam. Fratres, magna hæc mulier, & nimium permiranda, quæ ſcientia doctores legis vicit, ſacramento omnes Iudęos ſuperauit, fide præceſſit Apoſtolum, nam Iudæa cum Scribis & Doctoribus ſuis Deum totum deſpexit in corpore: Thomas Apoſtolus vt Chriſtum Deum crederet, immiſit manus, iniecit digitos, patefecit vulnera: & vt Chriſtum crederet, iterum pati compulit Chriſtum. Sed hæc mulier quam perſonam teneat, cuius typum præferat, cuius præſentet imaginem, ſpirituali intelligentia perquiramus. Quæ eſt iſta, quam ſic genuinus sāguis, naturalis debilitas originalis morbus, ad cauſas mortis, ad lethale vultus, ad fœdi languoris adduxit anguſtias? & quam ſic ſordidauit vitiis, fœdauit criminibus, ſecretis vulneribus fauciauit, vt eam ars curare, nō ſolum videre oculus, non ſolum honeſtas pateretur, non præualeret lex ipſa mundare, imò quam lex ipſa iuſſerat arceri templo, prohiberi ſacris, ſanctis omnibus abſtinere: & quam ſic dixerat immūdam, vt quicquid tetigiſſet, haberetur immūdum. Iſta eſt fratres, iſta eſt, iſta eſt Eccleſia; quæ primi hominis vulnerata peccato, tota fluebat ſanguine, tota originaliter decurrebat in mortem.

Pſal. 132.

Ioan. 20.

Hoc loco diuus Petrus obmutuit, cuius silentij ratio abundè redditur, Sermo. LXXXVI.

De Hæmorrhoissa, & filia Archisynagogi, Sermo XXXVI.

VErecundi debitoris est mox promissa dissoluere; nec creditoris animum, aut deludere moris, aut longa expectatione suspendere. Cum Archisynagoni, vel hæmorrhoissæ mulieres connexa sibi, & producta narratio, à consueta sermonis nostri breuitate discederet, maluimus dimidiare tractatum; ne non recrearetur tantum, quantum vester oneraretur auditus. Domino Archisynagogus occurrit, & totus prolabitur in terram, causam refert, insinuat dolorem, mouet perstantis affectum; imperat vt properet, & accedat ad curam; econtra mulieri dominus non quæsitus occurrit, præteriens occasionem salutis ingessit; tacens causam tacentis agnouit, occultum vulnus etiam celantis aspexit. Inter dominum & mulierem furtiuæ salutis agitur tam grande commercium; & dum publica petitione viam facit rogatus, fidei cogitatio diuinum penetrat, & peruenit ad secretũ. Felix mulier quæ in tãta multitudine est sola cũ Christo; vt sola sit conscia & salutis redditæ, & virtutis excelsæ. Beata quæ talẽ reperit accessum, cui nullus possit obsistere. Beata quæ tali via ad suum proripuit & irrepsit authorem, quę antequam de vulnere suo confunderetur ab homine, careret ipsius vulneris fœditate; sciens sibi apud homines, & per homines interclusum totius aditum sanitatis, qui horrere magis, quam curare vulnera consueuerunt. Deus abstergit vulnera humana, non despicit; neque horret languores hominum, sed depellit; nec detestatur immunditias humani corporis, sed emendat; quia creaturæ suæ ad tactum nescit Deus,

Deus

Deus non potest sordidari. Sed Euangelista generat quæstionem, cum dicit; *Et statim Iesus in semetipso cum cognouisset virtutem, quæ exierat de eo, conuersus ad turbam aiebat; Quis tetigit vestimenta mea?* Dum interrogat, velut ignorantiam profitetur; exiisse virtutem de se sentit, ad quam exierat, nescit? quod præstiterat, nouit, cui præstiterit, ignorat? de persona dubitat, qui certus est de salute collata? Verum non ignorantis errore, sed maiestate dominus hic scientis, & præscientis, interrogat; nec quod occultum sibi esset, requirit; sed & ipsum sibi bene esse cognitum, sic demonstrat; dum talirer quærendo cunctis ignorantibus, solus aperit quod latebat, interpellatricem tacitam, & suggerentem cogitationibus solis, ac post tergum vittutis suæ consiliis adhærentem, non vt discussor nescius, sed vt præscius inquisitor producit in medium, suisque facit astare conspectibus, vt quæ sibi portarat salutem, omnibus reportaret; & quæ virtutem probarat, agnosceret maiestatem; nec rediret, vt putabat, incognita, quæ plenam sibi dederat notionem. Dum erubescit vulnus, dum in tali cura ipsum veretur vt Deũ, fidei suæ mulier non parua nubila sustinebat; & mentis suæ lumine cõfusionũ nebulis ipsa caligabat. Vox ergo inquirentis domini, velut flatus salutaris fugauit nubes; dispersit nebulas, illustrauit fidem; & illam, quæ noctis latebat in tenebris, ipso sole reddidit clariorem. Aut minor est ista sole, quæ toto orbe radiat, quæ toto Ecclesiæ fulget & resplendet in cœtu? si sic rediisset inuisa, date veniam, eluserat medicum, non probarat; & sibi quod consecuta fuerat, ascribere potuit, non sananti; quæ se curam rapuisse de fimbria curantis crediderat, non de sensu, aut quid illius esse crediderat, cuius in se virtutẽ senserat, voto tamẽ iudicabat

Matth. 5.

extra

extraneum? Quæ vtique, & si ante curam verecundiæ fuerat quod latebat, humilitatis quod se iudicabat indignam, cur post curam non sponte, vt ageret gratias, vt honorem redderet, vt gloriam tanti operis referret, occurrit? sed posteaquam vidit dominum in inquisitione persistere, & discipulis excusantibus & compressionem turbæ opponentibus, non posse conspicit se latere, postquam illam timor & tremor conscientiæ cœpit arguere, venit in medium: vt quem occultè senserat medicum, palam profiteretur, & adoraret vt Deum: & tam præsentibus, quàm futuris fieret de tanto suo languore medicina, dicente Euangelista. *Mulier autem timens, ac tremens, sciens quod factum esset in se, venit & procidens ante pedes eius, dixit ei omnem veritatem.* Verum, quia historica relatio ad altiorem semper intelligentiam sublimanda; & figuris præsentibus futura sunt noscenda mysteria; Archisynagogus, vel eius filia, siue mulier in fluxu sanguinis cõstituta, quid sub harum specie personarum teneant sacramenti, allegorico nunc sermone pandendum est. Archisynagogi filia, ad quam venit Christus, vadit, & properat, & humano gradu iter facit, qui diuinitus loco non potest promoueri, sine dubio synagoga est, dicente Domino: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Sed dum ad illam Christus tendit, Ecclesia in cunctis gentibus posita, amisso naturæ bono, perdebat & profundebat sanguinem generis humani: cuius languorem peritia humana dum curare nititur, ipsum cumulabat: nam censura fragilitatis humanæ, ac mundanæ distractio disciplinæ, & populorum semper sanguinem fudit: & tamen nec hostes abolere, nec ciuium bella compescere, nec criminum potuit dementiam perdelere. Hæc ergo talibus con-

Mat. 15.

fossa

fossa curis, vbi quidquid suæ fuerat & erat substantię, vidit esse consumptum, id est, animum, mentem, sensum, ingenium, laborem, industriam, rationem, quę vtique rectoribus ad profectum velut medicantibus commodamus, vbi Christi prætereuntis sensit præsentiam, retro accessit: quia videre eum sanguine polluta non merebatur: accedit retro, hoc est, fidei sequitur auditum: & extrema Christi velut ipsam tangit fimbriam: dum non honoratur in patribus, non sanctificatur in lege, non se iactitat in Prophetis, non dominico ipso honoratur in corpore: dum ab illo generationis Christi ordine habetur extranea. Post tergum, hoc est nouissimo tempore Christum sequitur, & sancitur occulto fidei sacramento, & verè tetigit vestimentum, quod in sepulchro reperit, per quod resurgentis domini credidit & prædicauit insignia. Sed dum circa hanc Christus suis virtutibus occupatur, in Archisynagogi filia deficit, & moritur synagoga: vt, & ipsa ad vitam per fidem redeat, quæ per legem mortua fuerat, & perierat per naturam. *Inter hæc veniunt de domo archisynagogi, & dicunt, Noli vexare magistrum, mortua est puella.* Hodiéque Iudæi nolunt vexari Christum, quem cupiunt non venire, & mortem pronunciant, qui spem resurrectionis infideliter perdiderunt, sed & illud huic assertionis nostræ quam conuenit, quod archisynagogi filia duodecim annos egisse refertur in vita, & hæc duodecim annos perseueraſſe memoratur in vulnere, cum vtrisque nouissimo, & expleto tempore salus redderetur, & vita: nam iste numerus tempus humanæ vitæ concludit: qui vt annum faciat duodecimum, distinguitur & numeratur in mensibus: vnde & Propheta sub annum domini acceptum Christum indicat adueniſſe, & Apostolus temporis plenitudine Christum veniſſe approbat,

H *Isa.* 61. *iuxta* LXX.

Gal. 4. approbat, dicens: Postquam venit temporis plenitudo, misit Deus filium suum. Orate fratres, vt sicut sibi & legi, vt Christo viueret, defuncta est synagoga: ita & nos peccatis moriamur, & carni, vt viuere possimus in Christo.

De Ionæ Prophetæ signo, Sermo XXXVII.

FRatres sanctorum gesta casibus non sunt deputanda, sed signis: & quæ vitia putantur illorum, mysteriis sunt applicanda, non lapidibus; sicut hodie dominica signauit, & patefecit instructio, dicens;

Luc. 11. *Turbis autem concurrentibus cœpit dicere Iesus, Generatio hæc nequam est, signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signũ Ionæ Prophetæ; sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis; ita erit & filius hominis generationi isti* Ecce Prophetæ fuga ipsius domini vertitur in figuram, & quod celebratur ferale naufragium, hoc sacramentum Dominicæ resurrectionis existit. Nam quemadmodum Ionas typum per omnia tenuerit, & impleuerit saluatoris historiæ, quæ de ipso scripta est, textus ostendit.

Ionæ 1. Fugit, inquit Ionas à facie Dei. Nonne Dominus, vt hominis faciem præferret, & formam, faciem, formamque propriæ deitatis aufugit? Apostolo sic dicente;

Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Formam suscepit serui Dominus, vt lateret mũdum; vt diabolum præueniret, in hominem se fugit ipsum. Et bene typus Christi ipsius Ionæ seruatur in verbis. non dixit; fugio Deum, sed à facie Dei ego fugio; Deus qui vbique est, quo seipsum fugiat non est, sed Christus non vt loco, sed sicut specie faciem deitatis aufugeret, totum nostræ

Ionæ 3. seruitutis confugit ad vultum. Descendit, inquit, Ionas in Ioppen, vt fugeret in Tharsis. Audi descensorem

rẽ;Nemo,inquit,aſcẽdit in cœlũ, niſi qui de cœlo deſcendit.DeſcẽditDominus de cœlo ad terrã,deſcendit deitas ad humana, deſcenit ad noſtram ſuperna dominatio ſeruitutẽ, & tamen qui deſcẽderat ad nauẽ, nauẽ nauigaturus aſcendit; ſic Chriſtus, qui in hunc mundum deſcendit, virtutibus & mirabilibus Eccleſiæ ſuæ conſcendit in nauem. Quid ſibi vult aut confuſa ventis procella, niſi diabolum qui cor Iudæ penetrans,reges,gentes,populos,militiam,iudices marinos eleuauit, & inflauit in fluctus, vt aſcendentes & cadentes vndæ auctorem ſuum ſæculi pererent ad quietem?audi vndas ſæculi,audi Prophetam dicẽtem; Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania?Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduerſus dominum, & aduerſus Chriſtum eius. Et quia ſors Ionam proditura non defuit, implet ſuper Chriſtum Dauidicam prophetiam, quæ dicit; Et ſuper veſtimentum meum miſerunt ſortem. Quod autem Ionas auctor ſuæ demerſionis exiſtit; cum dicit,Tollite me,& mittite in mare,voluntariam domini indicat paſſionem; nam quare ſibi illi ſuſtinent hæc iuberi,qui ſibi in periculo tali ſponte poterant ſubuenire? Quando enim multorum ſalus petit vnius mortem, mors in intereuntis arbitrio collocatur; quia & moriturum retardare poteſt ad mortem voluntas, & periclitantis mora periculum prẽuenire; ſic hic vbi totum domini geritur in figuram,expectatur morientis auctoritas, vt mori non ſit neceſſitas, ſed poteſtas; audi Dominum dicentem; Poteſtatem habeo ponendi animam meam; & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam;nemo tollit eam à me. Quomodo? quia Chriſtus & ſi emiſit ſpiritum, non amiſit, quia qui omnium in ſua manu recipit, & tenet animas,ipſe animam ſuam quemadmodum poſſit perde-

Pſal. 2.

Pſal. 21.

Ioan 10.

te non

Psal. 118. re non videtur, audi Prophetam dicentem; Anima
Psal. 30. mea in manibus tuis semper. Et alibi; In manus tuas commendo spiritum meum. Sed quid plura? Currit, occurrit, adest bellua de profundo totũ dominicæ resurrectionis impletura & proditura, imò cõceptura, & paritura mysteriũ; adest bellua, adest imago horrida & crudelis inferni; quę dũ fertur auidis faucibus in Prophetam, vigorem sui sensit & degustauit auctoris; incurrit namque ieiunium deuorando, sed domicilium cordis sui tremens ad superni hospitis aptat & præparat mansionem; vt ipsa quæ fuerat tota causa discriminis, ipsa fieret necessariæ nauigationis inaudita vectura, vectorem suum seruans, & post triduum referens ad superna; & hoc daret gentib. quod abstulerat à Iudæis, quibus signum quærentibus, solũ dãdum dominus esse signũ hoc decernit, per quod scirent gloriam, quam in Christo sperauerant, totam esse gentibus conferendam. *Generatio, inquit, hæc, nequam est, signum quærit, & signum non dabitur illi, nisi signum Ionæ Prophetæ. Sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis, ita erit & filius hominis generationi isti.* Quia Iudaica perfidia fluctuante inferni Christus demersus est in profundum; & triduano cursu tota tartari occulta percurrens, & Iudaicæ crudelitatis, & maiestatis suæ, ac peremptæ mortis dedit indicium cum re urgeret; meritò ergo surgent Niniuitæ in iudicio; & condemnabunt illam generationem, quia illi vnius Prophetæ naufragi, aduenæ ignoti, præconio corriguntur; isti post virtutes tantas, mirabilia tanta, cum toto resurrectionis coruisco, ad fidem non veniunt, ad pœnitentiam non mouentur, ipsum namque resurrectionis signum non credunt, sed gestiunt infamare; dum precio militum claudunt oculos, corda corrumpunt, quod scierant, quod viderant vt taceren[t]

cerent veritatem, facinus suum in Christi retorsere discipulos cum dicunt; Dicite, quia discipuli illius nocte venerunt, & furati sunt. Erras Iudæe; hoc discipuli non tulerant, sed magister; & ipse se furatus est, qui videbatur occisus. Sed miror quod Iudæus Christum requirit, quē inter duos latrones feraliter collocarat; committit malè, custodit impiè, iniquius quærit. Iudæe, Christus perire non potest, sed tu cum tibi tuo scelere perdidisti. Veniet, veniet in iudicium regina austri, & eo ipso, qui furatus putabatur, iudice te condemnabit; quia illa venit ab extremo terræ audire sapientiam Salomonis, & tu ad venientem sapientiam Dei infelicissimus occidisti. Niniuitæ crediturarum gentium regina austri Ecclesiæ tunc prouisa est in figuram. Beati sumus fratres, quia quod præcessit in typo, quod promissum est in figura, nos specie, veritate veneramur, cernimus & habemus. Mat 28.

De iniuria æquo animo toleranda, Sermo XXXVIII.

QVanta sit cœlestis Philosophiæ magnitudo, quanta virtus militiæ Christianæ, hodie docuit Dominus, sic dicendo; *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* Hoc pu at arduum, qui præmia patientiæ quanta sint, nescit. Putasne potest vulneribus inuenire victoriam, qui nec ictu palmæ acquirere vult coronam? potest iste morte inquirere gloriam, cui pro honore diuino humana grauis videtur iniuria? Homo nonne præceptis talibus infantiæ tuæ rudimenta componuntur? Palmæ paruulorum sunt verba, non virorum. Hinc est quod leuibus mandatis pueritia Christi animatur; vt ad grauia toto iam robore Euangelica iuuentus accedat; vt hoc laboribus, pœnis, morte se gaudeat obtinere, quod per infantiam paruis iniuriis acqui- Mat. 5.

rere non valebat. Vt autem dura non esse quæ præcepta sunt, approbentur, mandatorum series ipsa replicetur. *Audistis, quia dictum est antiquis, Oculum pro oculo, & dentem pro dente: Ego autem dico vobis, non resistere malo; sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram; & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, remitte illi & pallium: Et qui te angariauertit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Audistis quia dictum est antiquis. Quibus antiquis? vtique Iudæis, quos antiquos plus militia fecerat, quam vetustas, quos furor vindictæ cupidos sic tenebat, vt pro oculo caput, pro dente animam postularent. Hinc est quod eos lex ad vindictæ vicissitudinem refrænabat, vt qui veniam culpæ sapere non valebant, vel modum saperent vltionis: & tantum vindictæ exigerent, quantum læsionis intulerat vis furentis. Sed hoc antiquis, nobis autem per gratiam innouatis diuina quid imperet bonitas, audiamus. *Ego autem dico vobis,* Quibus? vtique Christianis. *Non resistere malo.* Sic cum dicit, vult nos vitia non repensare vitiis, sed superare virtutibus; & in ipsis scintillis adhuc extinguere iram, quæ si peruenerit ad totum furoris incendium, sine sanguine non sedatur. Ira vincitur lenitate, mansuetudine extinguitur furor, malitia bonitate palpatur, crudelitas pietate prosternitur, impatientia patientia punitur, contentio superatur iniuriis, superbiam humilitas sternit. Ergo fratres, qui vult vitia vincere, pietatis arma teneat, non furoris. Et quamuis possit lucere sapienti, quid sit quod instituuntur iniuriis primordia Christiana: tamen quia non intelligunt quidem esse hoc virtutis, esse hoc bonitatis culmen, pietatis esse hoc fastigium, hoc esse diuinæ Philosophiæ non humane, non resistere malo, sed vincere in bono malum,

Exod. 21.

Deut. 32.

maledicenti

maledicenti benedicere, percutienti iterum percutienti licentiam non negare, tollenti tunicam dimittere palliũ, & rapienti prædam facere largitatem: angarianti mille passus addere suam ad alia duo millia seruitutem; vt vincat necessitatem voluntas, impietatem pietas: & hoc sic patientis virtus, quod imperat vis cogentis. ergo quamuis ista doceant, quale miles Christi ad virtutem roboretur iniuriis: tamen vt plus pateat, qua ex causa sint præcepta altius requiramus. Fratres, vbi se peccatorum morbus, vitiorum scelus, impietatis phrenesis mentibus infudit humanis, & quicquid erat scientiæ, sensus, & rationis extinxit, furore vesano fecit per orbem diffusas gentes Deum fugere, sequi dæmones, creaturas colere, contemnere creatorem, desiderare vitia, horrere virtutes; agi gladiis, vulneribus ruere, viuos moribus deperire; vnde sanari aliter homines non valebant, nisi cœlestis medici armati pietate tota, & patientia niterentur; qui sic laborantium phrenesi paterentur iniurias, maledicta portarent, sustinerent verbera, vulneribus scinderentur; donec eos ad sobrietatem sensus, ad synceritatem spiritus, ad mentium reducerent sanitatem; ac sic Deum quærere, fugere dæmones, languores sentire, sapere sanitatem, abiicere vitia, capere virtutes, declinare vulnera, horrere sanguinem, recusare mortem, vitam desiderare perficerent. Et si vultis vt quod diximus, plenius innotescat, carnalium medicorum loquamur exempla. Nonne quoties miserum hominem choleræ inflammauerit incendium, & dominante febre vesanum reddiderit ęgrotantẽ, turbatur sensus, mens deperit, feritas accedit, recedit humanitas, & ne multis, morìente homine furor viuit? Hinc est quod frendit dẽtibus, parẽtes laniat, scindit proximos, cędit pugno,

morsu agit, atque afficit obsequentes; tunc medicus ad virtutis laudem, ad artis gloriam, ad famæ cumulum armatur patientia; tolerantiam sumit, iniurias despicit, morsus sustinet, fert labores, & non leues pœnas patitur, vt à pœna liberet laborantem, fouet oleo, insistit curis, erogat medicinam, certus quod mercedem honoris obsequiis repenset ægrotus dum receperit sanitatem. Rogo, quæ maior phrenesis, quæ grauior vis furoris, quæ par dementia, sancti hominis percutere maxillam? mansueti fratris faciem verberare? placidi vultus gratiam tristi liuore perfundere? nudare hominem solo, quo tegitur vestimento? & ob vilem prædam nil Deo, nil homini, nil naturæ relinquere, nil pudori? angariare hominem suis actibus occupatum? & alienam pœnam suum solatium computare? Ergo fratres si talia perpetrantes grauissima phrenesi laborare cognouimus, obediamus Christo, & furẽtium fratrum morsus, verbera, onera, tota pietatis virtute portemus, vt & fratres nostros liberemus à pœna, & nos æternum patientiæ præmium consequamur; nec dedignetur seruus hoc accipere à conseruis, quod dominus à seruis & pro seruis dignanter accepit, palmis faciem non negauit, tollenti tunicam & pallium dimisit, & corpus, angariantem se ad laborem, gratus ac libens est secutus ad mortem. Ergo fratres, si dignum dominus pati duxit, pati seruum quomodo, quomodo videtur indignum? Erramus, erramus fratres, qui non facit quod iussit Dominus, gratis sperat Dominus quod promisit.

De perseuerantia orationis, Sermo XXXIX.

PEr se semper sibi diuina sufficiũt, sed ob hoc hominibus humanis frequenter insinuantur exemplis; quia cœlestis prouidentia non quid ipsa dicere, sed

sed quid auditor capere possit, attendit. Sic fons per tenues venarum primitus erumpit meatus, atque angusti sensim serpit in riuulis, donec digno successu in totam se fluuiorum latitudinem prorumpat, & valenter effundat. Et vt vobis de nobis loquar: nato paruulo mox coæuũ præparat succum natura, escam commutat in potum, & stupentes adhuc fauces, torpentesque internorum meatus, ad vsum solidioris cibi longa lactis infusione componit; sic nos dominus ad capienda diuina vernaculis erigit, & informat exemplis, dicendo; *Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte; & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum; & ille deintus respondeat, noli mihi molestus esse, quia iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili; non possum surgere & dare tibi? Dico vobis, si non dabit illi surgens, quia amicus eius est; propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* O quam dare vult, qui se inquietari taliter, taliter patitur suscitari. O quam necessitatis esse suæ, quod suæ potestatis est, vult videri. O quam pulsanti iste gestiuit occurrere, qui sic secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuam. O quam negare noluit, qui sibi etiam neganti qualiter extorqueretur, ostendit. O quam non ad ianuam tantum Dominus, sed ipsa ianua Dominus fuit; Ego sum, inquit, ianua qui dormientibus seruus pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O quam pius, quã misericors, qui quod mandatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis, inquit, eleemosynam, noli tuba canere. Et iterum, Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. *Quis vestrũ habebit amicũ, & ibit ad illum media nocte.* Parum est quod faciẽti misericordiã

Luc. 11.

Ioan. 10.

Matt. 6.

nox velabatur, quod largitatem dantis, petentis obtegebat improbitas, nisi ad cumulum pietatis velandæ ascriberetur & somnus. Indicit in hac humanitate geminam necessitatis speciem, petentis & dormientis; vt illum petere hospes, dare compellat hunc somnus; vt pote qui propterea se daturum ei dicat in tempore, quod non occurrere amico, sed recurrere videatur ad somnum; & vt ei magis dormire liceat, quam dare libeat sic petenti. Quid plura? ecce pulsanti illis plus sonus quã sonus extitit suffragator. Nec otiosũ reor esse quod horam petendi sic aperit, sic designat, dicendo, *Quis vestrum habet amicum & ibit ad illum media nocte*? Quasi non & prima & secunda, & tertia hora noctis, cum se sopor blandus dormientibus primum fundit in corpora, & visceribus diurno labore fessis dulcis, ac totus illabitur molesta, & aspera sit inquietantis improbitas. Sed hoc tempus est, quod deuotum & iuge pernoctantis demonstrat iudicium; hoc tempus est, quo inter præteritos & futuros labores ardens animus, sed ad diuina, nil indulget corpori, nil quieti; sed antequam finiat transacti diei opera, inchoat & anticipat iam futuri. Ista satis hora est efficax impetrandi; hoc sciens Propheta, ipsum tempus suæ supplicationis asserit extitisse, cantando; Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In hac hora vigilantibus semper sponsus ille cœlestis occurrit; qui dicit, Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. Non potuit non impetrare quod voluit, qui vt reciperet hospitem, hospitem reficeret, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti, sic pulsanti non responderet, ille, qui se in hospite suscipi confitetur, cum dicit; Hospes fui, & suscepistis me. Æstimo hoc dixisse pulsantem, aut fortè taliter conueniisse, feci quod insisti,

Psal. 118.

Mat. 15.

Ibidem.

sisti, redde quod promisisti, tibi credidit dicenti. Nolite solliciti esse in crastinum. Vnde hosterno hospiti quod apponerem non reliquit: si tibi ego sic habenti molestus sum, quanto mihi ille extitit molestior non habenti? Et tamen ego illi excusare non potui, quia tibi obedire contendi. Plus hic iubẽtis, quam non habentis verecundia nunc laborat. Hospes in domo est & tu dormis, imò tu dormis, qui non dormis. Ego suscepi hospitem, nisi dederis panem, panem hospiti tu negasti. Meritò sic pulsanti, petenti taliter, quotquot necessarios habuit Euangelicus iste fœnerator largitus est panes. quid faciunt qui se non in cubili, sed ipso collocant in sepulchro? qui se non somno, sed morti tradunt? quos gallus non commonet, lucifer non suscitat, sol ipse non reuocat & producit ad lucem? Isti & tempus supplicandi, & hospitis mercedem, & ipsa diei opera perdiderunt. Contristamur fratres, quando nos diluculo stamus ante dominum, & nobiscum nostros filios non videmus. Ille noctis medio sic pulsauit, in cuius domo hospes venerat, rogo, tu quare non vel diluculo vigilas, cui est hospes in domo? quod ille gratiæ, tu tribue vel pigritiæ: quod ille humanitati, tu necessitati saltem, plus somni, quá tui amator impende: certè vt possis vigilare ad vitam, qui dormis ad mortem: quæ sequuntur ausculta: *Et ego dico, inquit, Petite, & dabitur vobis: quærite & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.* Sed dicis; esto quod petere possim, pulsare quomodo potero cœleste secretum? quemadmodum? iterando preces, & expectando iudicium largitoris, moras dantis patientissimè sustinebo, quia quicunque cùm semel pulsauerit, indignatur mox si non Matt. 6.

fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed est
Psal. 126. imperiosus exactor. Audi Prophetam dicentem; Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Et si iterum distulerit in futurum, tu dominum tuum patienter expecta. Vbi autem quid quærere debeas vis nosse, sunt diuitiæ in sinu pauperis, &
Luc. 17. regnũ cœlorum intra te est; Intra vos est regnum cœlorum, dicit dominus; Quis sit autẽ amicus qui dormit, & quis est amicus qui de via venit, & qui sunt pueri qui dormiunt, & quis est iste qui pulsat, & cur sub certo numero tres tantum postulat panes, cum petiero, quæsiero, pulsauero, & peruigil inquietator accipere meruero, vobis amicis mei domini non negabo. Sed dicitis mihi, ecce amicus domini tui venit ad te; iste dare, non accipere consueuit; hanc denique sitarchiam de viatici sui copia pastor auidus expleuit, vt de nostræ paupertatis vilissima præparatione gustaret, nec passus est intempesta nocte me sibi aliunde petere hospitum locupletissimus quod habebat. Nec mirum fratres, semper dare vult diues ad pauperem cum declinat. Iste illius Euangelici amici semper manet in ianua; in istius cubili ille cum pueris suis largitor Euangelicus perseuerat; in cuius corde Pater & Filius, & Spiritus sanctus faciunt semper & collocant mansionẽ. Quid plura? Pater est, ab ipso petere, in ipso quærere, per ipsum pulsare me credidit, & ideo me vobis daturum non incautus promissor asserui.

De bono pastore, Sermo XL.

VBi vernalis auræ tempus annuos ouium cœperit partus aperire, vbi per cãpos, prata, vias cœperit fœcũdi gregis germina copiosa dispergere, pastor bonus seponit, & cãtus, & discursu anxio teneros

quærit,

quærit, legit, colligit fœtus, atque eos collo, humeris, vlnis, lætus victor imponit, vt saluos omnes perferat, & totas perducat ad caulas. Sic nos fratres, vbi quadragesimæ arridente verno Ecclesiasticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus nostri cantus, & consueti sermonis epulas seponentes, totam curam in colligendo, & comportando cœlesti germine anxij grauissimo labore dependimus. Sed quia agnos redditos gregi, & totos intra Christi videmus esse iam septa, diuinos lætissimi reuocamur ad cantus, dominici vobis cibi exultatione tota vitalis copias apponentes: vt quos socios séserimus in labore, participes in gaudiis habere possimus. Et quia præfatio hæc nostra pastoris boni fecit, & intulit mentionem: de ipso qui solus bonus, solus pastor, solus pastorum pastor est, tota sermonis nostri & tractatus repleatur & habeatur intentio. *Pastor, inquit, bonus animam suam ponit pro ouibus suis.* Fortè faciat vis amoris, quia nil durũ, nil amarũ, nil graue, nil lethale, cõputat amor verus. Quod ferrũ? quæ vulnera? quæ pœna? quæ mortes amorem prævalent separare perfectum? Amor impenetrabilis est lorica, respuit iacula, gladios excutit, periculis insultat, mortẽ ridet, si amor est, vincit omnia. Sed quæramus, vtrum sit ouibus, commoda mors ista pastoris, quæ destituit oues, quæ lupis tradit inerme pecus, quæ sic charum gregẽ ferinis morsibus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi probatur ex morte. Ex quo namque posuit ipse animam suam proouibus suis: seque Iudaico furore permisit occidi, oues eius gentilium velut prædonum diripiuntur in cursu: mactandæ in carceribus velut latronum clauduntur antris, à persecutoribus quasi sæuientibus lupis sine cessatione laniantur,

Ioan. 10.

ab hæreticis quasi ab extraneis canibus rabido dente carpuntur. Hoc Apostolorum peremptus probat chorus : hoc martyrum toto orbe diffusus clamat sanguis : hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus ; demersa fluminibus, patenter demonstrant : quod vtique totum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amorem morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen, cùm gregem defensare non possit : mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat. Sed quid faciamus, quia vita mori non poterat nisi voluisset ? datori animæ animam quis tollere potuisset nolenti ? dicente ipso. *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, nemo tollit eam à me.* Ergo mori voluit, qui se, cum mori non posset, permisit occidi. Quæramus ergo huius quæ vis, quæ ratio sit amoris, quæ huius causa mortis, quæ huius sit vtilitas passionis. Est planè vis certa, vera ratio; causa lucens, vtilitas tãti sanguinis peraperta: namque pastoris vna ex morte virtus emicuit singularis: pastor pro ouibus morti quæ ouibus imminebat, occurrit, vt auctorem mortis diabolum, nouo ordine captus caperet, victus vinceret, puniret occisus, & ouibus moriendo viam vincendæ mortis aperiret. Nam & diabolus, dum in hominem tendit, prosiliuit in Deum ; dum in reum sæuit, incurrit in iudicem, inuenit supplicium; dum ingerit pœnã, ipse accipit; dum dat sententiam, & viuens mortalium pastu mors moritur; dum deuorat vitam, absorbens reos mors, absorbetur, innocentiæ dum deglutit auctorem ; & perit mors ipsa quæ perdebat omnes, dũ omnium petimere vult salutem. Ergo tali forma præcessit oues pastor, pastor ab ouibus non recessit; nec illas dedit lupis, sed tradidit

lupos

lupos illis, quibus donauit suos elidere sic prædones vt occisæ viuerent, laniatæ resurgerent, sanguine suo tinctæ fulgerent regali purpura, niueo vellere perlucerent; sic bonus pastor pro ouibus cum posuit animam, amisit, & oues taliter tenuit, non reliquit, nec destituit oues taliter, sed inuitauit; quas per mortales campos, per iter mortis, vitalia vocauit & perduxit ad pascua. Sed dicit aliquis, quando hæc erunt? Ecce interim oues, id est, Apostoli, Prophetæ, Martyres, & Confessores iacent sepulti; discerpti toto sparguntur in orbe, inuoluti sanguine, tetris clauduntur sepulchris. Et quis dubitat quòd resurgãt, viuant, regnent occisi martyres, quando Christus illis resurrexit, viuit & regnat occisus? Audi vocem pauoris huius; *Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Necesse est vt quæ sunt ad morrem secutæ, sequantur ad vitam, quæ ad contumeliam comitatæ sunt, comitentur ad honorem; & sint participes gloriæ, quæ passionis participes extiterunt. Vbi sum, inquit, ego, ibi erit & minister meus. Ioan. 12. Vbi? vtique super cœlos, vbi Christus est ad dexteram Dei sedens. Homo non te turbet fides, spes te longior non fatiget; quia certa tibi res est, quæ in ipso tibi rerum seruatur auctori. Mortui, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo; cùm autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. Laborans messor quod in semine non videt, videbit in messe, & quod in sulco deflet, gaudebit in fructu.

De ieiunio & eleemosyna, Sermo XLI.

BElla gentium legimus superasse quampluri-mos, quos tamen pugnas carnis legimus non viciſſe,

viciſſe,& audiuimus eos dediſſe delictis pectora, qui dorſa hoſtibus non dederunt. Proh dolor, victores gentium vitiorum fuiſſe captiuos; nationum dominos turpi ſeruiſſe criminibus ſeruitute; ſtetiſſe inter ſæuientes gladios, & inter eneruata lenocinia corruiſſe,regnis fuiſſe terrori, ludibrio fuiſſe peccatis: aduerſas acies contriuiſſe ieiunos, & crapulatos ſuarum caſtra diſſoluiſſe virtutum, iacuiſſe effuſo vino, qui iacere effuſo ſanguine neſcierunt. Vnde eſt hoc? vnde? quia hoc non eſt ratio, ſed languor; non vita, ſed febris; phreneſis, non natura Nam quotiẽs ciborum cruditas vitalia deiicit,infirmat ſtomachum,corrumpit ſanguinem,vitiat humores, ſuccendit choleram, extremum febris gignit incendium, totiens æger mentem perdit, amittit ſenſum,fertur deſideriis, contrariis vrgetur,ſalutaria reſpuit,quærit noxia, fugit curam:tunc medici ſtudio parant abſtinentiæ remedio ſubuenire vt ſanerur:vt ſanet abſtinentia,quod voracitas ſauciarat.Et ſi pro temporali cura ægri medicis obediunt, ſeruant arduam parcitatem; quare pro ſempiterna ſalute ſit durum Chriſto moderatis obedire ieiuniis? corpus gubernare menſura? mentem regere parcitate? ſenſum ſobrietate frænare? Sicut terræ nubes caligant cælũ,ſic obſcurant animas intemperata conuiuia; ſicut ventorum turbines elementa confundunt, ſic fercula congeſta ſtomachum conturbant; vt nauem fluctus, corpus ebrietas ſic demergit,hominẽ dat in profundũ, lucra vitæ auferr,mortis facit ſubire naufragium. Eſt ergo febris, eſt febris quam beatus Apoſtolus anhelare in humanis viſceribus ſic deplorat. Scio quia non habitat in me,hoc eſt.in carne mea,bonum; ſi non bonum,vtique malum,quod malum? Fragilitas certè, quæ dum ſerpit in carne, in venis æſtuat, intrat oſſa, condi-

Rom. 7

tur

tur in medullis, feruet in sanguine, in vitiorum phrenesim sic erumpit. Fragilitas febris naturæ, languorum mater, genitrix passionum; Fragilitas est, quæ nobis ius necessitatis imponit; & vbi necessitas, non voluntas; vbi extat de conditione captiuitas, iudicium de potestate non constat. Fragilitas est per quam vadit homo, non quo inuitat voluntas, sed quo necessitas ducit; audi Apostolum dicentem. Non quod volo hoc ago. Fragilitas dum parat homini necessaria, facit illum ad non necessaria peruenire, dum parat cibum, perducit ad crapulam, ebrietatem suadet, dum potum ministrat; offert somnum, vt inertiam tradat; cura ventris onerat, vt salutis auferat curam; dat carni totum, vt animæ nil relinquat; facit corpus passionum pompam; facit vt sit homo sua mors vita vitiorum. Vnde si se homo taliter sentit ægrotum, medico se cœlesti tradat, securè eius monitis acquiescat, à cibis se temperet, mensuram seruet in potu, vt possit sic fragilitatis superare languorem, fragilitatem fugere passionum, febrim ac phrenesim vitare vitiorum. Abstinentia est hominis prima medicina, sed ad plenam curam misericordiæ requirit expensas. Abstinentia extinguit febrem, sed arefacta membra longæ febris incendio, nisi largo infundantur vnguento, nisi blandissimis rigentur fomentis, nisi iuuentur medicinæ sumptu, ad integram sanitatem redire non possunt: sic ieiunium quamuis excludat vitiorum morbos, carnis amputet passiones, criminum causas propellat; tamen sine misericordiæ vnguento, sine pietatis riuo, sine eleemosynæ sumptu, perfectam salutem mentibus non reponit. Ieiunium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerum sine misericordia non emundat. Audi dominum dicentem: Date eleemosynam, & *Rom. 7.* *Luc. 11.*

ecce sunt vobis omnia munda. Ieiunium singulari cultu euellit vitia, eradicat crimina: ad fructus bonos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericordiæ fecerit fundamenta, senium est studium ieiunantis. Ieiunium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine misericordia incenso ad diuinum non potest conspectura in odorem suauitatis ascendere. Quod anima est corpori, hoc misericordiam constat esse ieiunio: quando ieiunium ex misericordia viuit: tunc viuificat ieiunantem. Ieiunium virtutum nauis portat quæstum vitæ: lucrum salutis aduectat. Sed qui intrat carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos criminum transit, præterit littora passionum: nisi cito portum pietatis intrauerit, exercere virtutes non potest, lucrum non potest habere virtutum. Qui se stare nouit in huius vitæ lubrico, qui se intelligit carnis viam transire per lapsum, qui se sentit incursionibus ignorantiæ, negligentiæ casibus subiacere; sic ieiunium teneat, vt misericordiam non relinquat. Ieiunium nobis aperit cælum; ieiunium nos intromittit ad Deum, sed nisi tunc affuerit nobis misericordia nostrarum patrona causarum, qui de innocentia constare non possumus, securi de venia non erimus; dicente Domi-
Iacob. 2. no; Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam; dies gratus, sed gratior est serenus; erit ergo ieiunium nostrum illo clarius, si nobis quadragesimæ dies splendor misericordiæ dat serenos.
Osee 6. Clamat Deus, Misericordiam volo. Homo da Deo quod vult, si vis tibi dari à Deo quod vis. Misericordiam volo, Dei vox est, Deus à nobis misericordiam petit; & si dederimus, quid dicturus est? illud quod
Mat. 29. hodie lectum est. Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi potum. Et quid? Ve-

nite

nite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mūdi. Qui dederit esurienti panem, dabit sibi regnum: negabit sibi fontem vitæ, sitienti aquæ calicem qui negarit. Amore pauperis Deus suum regnum vendit: & vt emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in precium, quia vult habere omnes, qui tantum petit precij, quantum hominem scit habere. Deus regnum suum fragmento panis vendit: quis excusare poterit non ementem, quem tanta vilitas venditionis accusat? Fratres, prandium nostrum sit pauperis cœna, vt mensa Christi nostrum paretur in prandium; promittente ipso, cùm dicit; Manducabitis in mensa mea in regno meo. Fratres, sint deliciæ pauperum nostra ieiunia, vt temporale ieiunium nostrum in æternas possit nobis delicias immutari. Homo dando pauperi das tibi; quia quod pauperi non dederis, habebit alter. Tu solum quod pauperi dederis, hoc habebis. *Luc. 22.*

De eisdem, Sermo XLII.

IEiunij bona fratres, prout potuimus superiori sermone perstrinximus, & quod esset oratio cognata ieiunio, patefecimus ipsa conclusione sermonis. Sed quia ieiunium sine misericordia deficit, ieiunium sine pietate ieiunat, sine miseratione infirmatur oratio, oratio sine largitate lasseſcit; reficiamus nostrum misericordiæ exhibitione ieiunium; orationem nostram pietatis erigamus auditu, adhibeamus ieiunio misericordiam patronam; quia fames est, auaritiæ ieiunium sine misericordia; cupiditatis pœna est, sine pietate ieiunium; vltio, non deuotio est, non Deo ieiunare, sed sæculo; atterere se abstinentia, & hydropi cupiditatis inflari; exonerare ventrem

trem cibis, & mentem pecuniæ pondere prægraua-
re. Ipsum se redigit in sacculum, qui pecuniam ne-
scit prorogare, sed claudere: iste alienorum custos,
non dominus est suorum, quia parat alij, negat sibi,
cum misericors eroget, quod auarus oppressit. Est
ager cultus sine semine, sine miseratione ieiunans.
Ager cultus caret sentibus, vitat gramina: euadit to-
tum quod est negligentiæ, quod est squalloris, sed si-
cut sine semine fit sterilis, ipso cultu fructum non
dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet
peruenire: ieiunans ita excolit animam, purgat sensus,
cor mundat, abscindit vitia, eradicat crimina, dat
menti cultum, corpori dat decorem, sed sine miseri-
cordia ad fructum vitæ non peruenit, ad salutis præ-
mium non vadit. Quod est sine rege aula regia, hoc
est sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro,
nitet marmore, picturis splendet, grādescit spatiis, le-
uatur culmine, amœnatur viretis, ipso terribilis est
secreto: sed sine rege honorem non habet, caret glo-
ria, est vacua solitudo, est clausa eremus, est horribilis
solitudo: sic ieiunium lucet innocentia, radiat casti-
tate, fulget actu, pingitur moribus, incessu micat,
sanctitatis toto magnificatur ornatu: sed sine mise-
ricordia gloriam non habet, mercede caret, palmam
non tenet, perdit fiduciam supplicandi, impetrandi
meritum non capessit: attestante scriptura, quæ dicit;
Prou. 21. Iuxta LXX. Qui claudit aurem ne audiat infirmum, & ipse cla-
mabit, & non erit qui exaudiat. Quomodo petet
misericordiam, qui negarit? Iudicium, inquit, sine
misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiam,
misericordiam qui non dat alteri, tollit sibi. Miseri-
Psal. 111. cordia sibi erit, qui spargit pauperi. Dispersit, inquit,
dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæ-
Psal. 125. culi. Misericordiam qui seminat inopi, sibi metet.

Qui

Qui seminant, inquit, in lachrymis, in gaudio metent. Non sic imber infundit terram, quomodo ieiunium lachrymæ rigant pauperum. Homo in lachrymas pauperum iacta semina ieiunij tui: quia siccantur ieiunij virtutes, arescunt ieiunantium messes, quæ pauperum fletibus non fuerint irrigatæ. Cæli pluuia infundit terram; lachrymæ pauperis cœlum rigant. ergo sitit cælum, & expectat de ploratu pauperum vice roris, quia misericordia arat cæli campos. sulcos ducit, pietas per superna, illic misericordia seminat; quia quæ susceperit manus pauperis, ibi metit, ibi segetem colligit, qui semen suum pauperi cõmiserit hic serendum. Beatus cui seminanti fit æterna horrea perpetem præparantur ad vitam. Hunc serentem B. Apostolus perscribebat, cum diceret; Hoc autem dico. Qui parcè seminant, parcè & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnusquisque sicut proposuit cordi suo, non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Magna sunt opera domini, sed magnitudinem præcellit misericordiæ magnitudo, nam quum dixisset Propheta; Magna opera domini, adiecit alibi; Misericordiæ eius super omnia opera eius. Misericordia, fratres, implet cœlum; æplet terram: domine, inquit, in cœlo misericordia tua. Et idẽ ipse; Misericordia domini plena est terra. Et re vera fratres, periisset totũ quod Deus fecerat, nisi misericordia subuenisset; culpa & vltio quicquid in hunc mundũ venerat, auferebãt; quia & fragilitas semper tendebat ad lapsum, & cogebatur ad vindictam semper censura iudicantis. Sic angelus deiicitur è cælo; sic de paradiso exulat homo, sic mundus diluuio deletur, sic gentes confunduntur linguis, dantur gladio, sic exuruntur vrbes incendio diuino, sic ex Aegypto plebs educta in

2. Cor. 9.

Psal. 110.

Psal. 144.
Psal. 35.
Psal. 32.

Esa. 14.
Genes. 3.
Genes. 7.
Genes. 11
Genes. 14
Gen. 19.
Exod. 19.

Num.16. eremo occulebatur, sic terra hians vorat popu-
Matt.24. lum:& ne multis,sic Iudæam vltor Christi sanguinis Romanus deleuit exercitus. Hæc est Christi magna, larga,sola misericordia,quæ iudicium omne in diem seruauit vnum, & homini totum tempus ad pœnitentiæ deputauit inducias, vt quod de vitiis infantia suscipit, rapit adolescentia, inuadit iuuentus, corrigat vel senectus: & de peccato vel tunc pœniteat, quando sentit iam se non posse peccare, & tunc saltem,reatum deserat,quando illum reliquerit iam reatus:faciat de necessitate virtutẽ,moriatur innocens, qui totus vixit in crimine.Hinc est quod Propheta ad misericordiam currit totus, quia fiduciã de sua iustitia non habebat.Miserere,inquit,mei Deus secundum
Psal.50. magnam misericordiam tuam. Et quare magnã?quia
Psal.85. misericordia tua,inquit,magna est super me,& eruisti animã meã ex inferno inferiori.Et si Deus reddit per misericordiã, quod per iudiciũ deperierat,homo tibi quid stare,quid constare sine misericordia tu putabas? Probatum est ergo tibi non ieiunium solum, sed
Gen. 18. omnes sine misericordia mutare virtutes. Abraham cœlestis conuiuij principem humanitas ardens Deo impensa perficit: nam quia duos cum Deo terrenam suscepit ad mensam,orientis & occidentis populum mensam suscepit ad cœlestem.Venient,inquit, ab oriente & occidente, & recumbent cum Abra-
Gen. 19. ham,Isaac,& Iacob in rego cœlorum.Loth quia hospitio suscepit angelos, iudicium præuenit. Hinc gehennam vicit in carne: misericordem nescit diuinus ignis exurere. Facit ergo misericordiam qui vult gehennæ incendium non timere. Denique veniens Christus antè de misericordia disputat,quam iudicet
Matt.25. de reatu. Cum sederit, inquit, super thronum gloriæ suæ,dicet:Esuriui,& nõ dedistis mihi manducare.

Non

Non dixit occidistis,furtum feciſtis:ſed eſuriui ego, & non dediſtis mihi manducare: De crimine non præſtabit cauſas , cui de miſericordia cauſa cõſtabit. Quare? quia date eleemoſynam , & ecce ſunt vobis omnia munda. Non iudicabitur de culpa, cui de largitate laus defertur à iudice : vindictam non exigit , humanitatis debitum qui fatetur. Eſuriui , inquit , & non dediſtis mihi manducare. Manducat Deus in cœlo panem , quem perceperit pauper in terra. Quamdiu feciſtis vni ex minimis iſtis,mihi feciſtis. Da ergo panem,da potum, da veſtimentum,da tectum,ſi Deum debitorem, non iudicem vis habere: nihil nos docebit in terra,ſi nobis in cœlo miſericordia ſit patrona.

Luc. 11.

Matt. 25.

De oratione, ieiunio,& eleemoſyna , Sermo XLIII.

POpulis populariter eſt loquendum , communio compellanda eſt ſermone communi , omnibus neceſſaria dicenda ſunt more omnium , naturalis lingua chara ſimplicibus , doctis dulcis , docens loquatur omnibus profutura:ergo hodie imperito verbo veniam dent periti. Tria ſunt,tria fratres,per quæ ſtat fides , conſtat deuotio,manet virtus ; Oratio,Ieiunium , Miſericordia. Quod oratio pulſat,impetrat ieiunium,miſericordia accipit. Oratio,Miſericordia, Ieiunium,ſunt hæc tria vnum,dant hæc ſibi inuicem vitam. Eſt namque orationis anima ieiunium ; ieiunij vita miſericordia eſt. Hæc nemo reſcindat ; neſciunt ſeparari.Horum qui vnum habet,iſta qui ſimul non habet , nihil habet. Ergo qui orat,ieiunet ; qui ieiunat , miſereatur ; audiat petentem , qui petens optat audirit ; auditum Dei aperit ſibi , qui ſuum ſupplicanti non claudit auditum. Ieiunium ieiunator intelligat, eſurientem ſentiat,qui vult Deum ſentire

quòd esurit: misereatur, qui misericordiam sperat: pietatem qui quærit, faciat, qui præstare sibi vult, præstet. Improbus petitor est, qui quod aliis negat, sibi postulat. Homo esto tibi misericordiæ forma: sic quomodo vis, quantum vis quàm cito vis, misericordiam tibi fieri: tam cito alij, tantum, taliter, ipse miserere. Ergo oratio, misericordia, ieiunium, sint vnum patrocinium pro nobis ad Deum, pro nobis hæc aduocatio sint vna, vna hæc pro nobis oratio sit triformis. Hæc sunt fratres, hæc sunt quæ tenent cœli arcem, quæ secretum Dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequuntur, quæ iniustorum petunt indulgentiam: reorum veniam promerentur. Hæc cui in cælestibus non assistunt, ipse non subsistit in terris: hæc cùm teneant in cœlestibus principatum, in terris rerum summam moderantur, hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succendunt, hæc reddunt casta corpora, corda pura, hæc pacem membris, mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciunt disciplinæ: per hæc in templum Dei pectora humana consurgunt, hæc hominem præstant angelum, homini deitatis deferunt hæc honorē. Hinc est, quòd fit horum suffragio Moyses Deus, & ad triumphos suos militare sibi omnia mandat elementa: iubet mare discedere, durari vndas, profunda siccari, cælum pluere; dat frumenta, ventos spargere cogit carnes, noctem splendore solis illustrat, solem nubis temperat velamento, petram peruetit, vt de recenti vulnere frigida sitientibus det fluenta, primus dat terris legem cæli, scribit vitæ normam, figit terminos disciplinæ. Per hæc Elias nescit mortem, relinquit terras, cælos intrat, commoratur angelis, conuiuit

Exod.7. *Exod.14.* *Exod.16.* *Exod.13.* *Num.28.* *Exod.24.* & 75. 4. *Reg.* 2.

conuiuit Deo: & terrenus hospes supernas possidet mansiones. Per ista Ioannes fit angelus, in carne, cælestis in terra, & auditu, visu, tactu, totam solus capit, tenet, complectitur Trinitatem. Et nos, fratres, si volumus Moysi gloriæ, Eliæ vitæ, Ioannis virtutibus, omnium sanctorum meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordiæ seruiamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatũ laqueos, arma mortis, Christianus armiger, bellator dominicus non timebit: sed nos qui ad incerta cõsurgimus, qui inter insidias diẽ ducimus, qui horarũ varietates, momentorũ motus, verborum lapsus, actuũ pericula sustinemus, quid est quod Ecclesiã manè nolumus intrare? quid est quod matutina prece totius diei custodiam nolumus postulare? quid est quod homini astare toto tẽpore libet, & Deo assistere nec pũcto libet? Nõ est nostrũ fratres, nõ est nostrũ: inimici est ista surreptio, decipere parat quos non patitur orationibus cõmuniri. Quid de aduersis queritur, qui sibi prospera non precatur? Audiamus vocẽ Dei monentẽ: Orate, ne intretis in tentationem: In tentationem vadit, qui ad orationem non vadit. Hoc sciens Propheta, cantabat: Venite adoremus, & procidamus ante eum; & ploremus coram domino qui fecit nos. putasne ante Deum lachrymas fundere dignatur, qui verba non dignatur expromere? Magnificemus, oremus, vel humano timore, si non amore diuino, si non inuitati bonis, vel coacti malis. Mala tempora facit nobis contemptus Dei, temporum cursus non facit. Quod ergo contemptu perdidimus, ieiuniis conquiramus, animas nostras ieiuniis immolemus; quia nihil est quod Deo præstantius of-

Marc. 1.

Matt. 26

Psal. 94.

ferre possimus probante Propheta, cum dicit; Sacrificium Deo spiritus contribulatus; cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Homo offer Deo animam tuam, & offer oblationem ieiunij; vt sit pura hostia, sacrificium sanctum, viuens victima, quę & tibi maneat, & data sit Deo. Hoc qui non dederit Deo, excusatus non erit; quia daturus, se non potest non habere. Sed accepta vt sint ista, misericordia subsequatur; ieiunium non germinat, si de misericordia non rigetur; siccatur ieiunium misericordiæ siccitate, quod imber terris, hoc ieiunio misericordia est. Quamuis cor excolat, carnem mundet, eradicet vitia, virtutes serat, si misericordiæ fluenta non dederit, fructū non colligit ieiunator. Ieiunator ager tuus misericordia ieiunante ieiunat; ieiunator quod tu in misericordia fuderis, tibi in horreo hoc redundat. Homo ergo ne seruando perdas, collige prorogādo; homo dādo pauperi da tibi; quia quod tu alteri reliqueris, non habebis.

In Psalmum I. Sermo XLIV.

PEritus medicus, quoties vario languore defessis plenam desiderat conferre medicinam, altas aperit morborum causas, latentes pestilentiæ exponit incursus, pestiferas caueri commonet regiones, quamplurima remediorum genera demonstrat, herbarum vires pandit, medicamentorum loquitur qualitates, obedientibus promittit longissimam sanitatem: sic ægros arduas & asperas suadet, & perducit ad curas. Hinc est, quod Propheta sanctus corporis, animæque medicinam cœlitus prolaturus, impietatis profundos patefecit recessus; opertos peccatorum nudat morbos, iniquitates ostentat, secretum virus, vitiorum naturas, origines delictorum, radices

radices criminum mirabili ratione depromit. Sic ægras mortalium mẽtes moderatione pia, pro ætate, pro ſexu, pro tempore, pro viribus ad ſalutem perpetem diuina curatione perducit. Pſalmus quem hodie cantauimus Pſalmorum præfatio eſt, imò & Pſalmorum Pſalmus, titulorum titulus, eſt argumentum generans argumenta, eſt tota cauſa ſequẽtium canticorum. Et ſicut clauis aulæ regalis, vbi primam ianuam patefecit, penetrales reddit intimas ac multiplices manſiones; ita pſalmus iſte vbi reſerauerit aditus intelligentiæ primos, pſalmorum omnium pandit myſterium, pandit ſecretum. *Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum; & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit.* Beatus vir, ſicut dimicaturo cũ beſtiis, & grauiſſimorum certaminum diſcrimina ſubituro pronuntiantur ante brauia, præmia coronæ, Propheta beatitudinem ſic præmiſit, vt prouocaret hominem totam, quam poſt enumerat, criminum vincere feritatem. *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit.* Quod in conſilio abire, & in via ſtare dixit, forſitan videatur abſurdum: cum in conſilio conſiſtere, & in via abire magis hominum ſit in vſu. Peruerſa quidem ſunt vniuerſa peruerſis, nec poſſunt tenere ordinem quæ per ordinem non aguntur: tamen hic Propheta non de corporis loquitur, ſed mentis inceſſu: neque prohibet pedum lapſus, ſed ruinas arcet animarum. *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum.* Abiit, abiit à ſe, à Deo impius cum receſſit: nec ſtat in conſilio impiis cogitationibus qui vagatur: Iſte modò fertur ad cœlum, modò refertur ad terras, iactatur per maria, leuatur fluctibus, mergitur in profundo: cumque ſua ſemper mente volutetur vt ebrius, non ſe computat, &

computat cœlum: qui se scire existimat totum, se nescit: qui si sciret se, nunquam cœlum, solem, lunam, ligna, lapides adoraret, quæ sunt omnia suæ data & subdita seruituti, sed adorat lapidem, seruit ligno, qui Deo viuo, Deo vero seruire contempsit. Et vt ab ipso principio, rerum impietatis facta replicemus, impietatis consilium perduxit ad inferna, angelum de supernis, nuncium cœlestis secreti in diabolum commutauit, hominem de regimine vitæ ad mortalis habitaculi transmisit exilium, de paradisi deliciis ærumnosos sæculi pepulit ad labores, mulierem de virginitatis gloria gemitus conscios deiecit ad partus, inde est quod antequam gaudeat, non ignorat dolores, & soluit antè de reatu pœnam, quàm sobolis gaudeat de processu. Multiplicans, inquit, multiplicabo tristitias tuas, & gemitus tuos: in tristitia & gemitu paries filios. Qualis finis est, vbi est origo pœnalis? in vita lætitia quem tenebit, qui vitæ sumit exordium de mœrore? Hoc Propheta nouerat qui dicebat. In iniquitatibus conceptus sum: & in delictis peperit me mater mea. Si sic fratres ab vtero in viam proiicimur peccatorum, & delictorum iter totas currimus per ætates, cogitemus infantiæ vanitates, adolescentiæ lapsus, iuuentutis ruinas, senectutis morbos, & tunc nos nō viam vitæ, sed peccatorum viam carpere sic videbimus. Hanc viam notat Christus, sic dicendo: Quàm lata & spacioſa via, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Delictis lata, diffusa fluctibus, criminibus spacioſa, & verè via est vita præsens, in quam venit, & vadit homo. Generatio, inquit, vadit, & generatio venit, & terra in æternum stat. Et ideo antè dixit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Non dixit,

Gen.3.

Psa.150.

Matt.7.

Eccl.1.

non

non venit: nemo enim in viam non venit peccatorum, in qua nos lex ipsa naturæ perducit, & mortis, sed beatus ille, qui non stat in ea. Stat ille, ille demoratur in ea, qui leuat onera peccatorum, & onustus viator tardè peruenit, & cœlestem clausam sibi inuenit mansionem. Istis ponderibus impeditus flebat Propheta, dicens: Iniquitates meæ super me posuerunt caput meum; & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Et quia toto vitæ tempore has ferebat, exclamat: Miser factus sum, & incuruatus sum vsque in finem. Peccatorum viam viator ille pertransit, qui mala huius vitæ videt, sed despicit; sentit, sed calcat; patitur, sed vincit: dum fugit illa, plus currit; vnde illi occurrit cœlestis ianitor, cœlestis illi mansio se non claudit. Sed quid est quod peccatorum viæ impietatis consilium sic præmisit: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, &, in via peccatorum non stetit?* Quia & si natus homo mox peccatorum venit in viam, iacet tamen primum: non mox peccati currit in viam, sed vbi cœperit impietatis venena gustare, tunc saporem trahit de pinguedine peccatorum. Impius in Deum rendit, à Deo vadit cum delinquit, peccatores Deus contemnit, qui antè mandauit non debere peccare. Lucem tenebræ fugiunt, tenebræ luce redeunt abscedente: vbi Deus, peccatum nullum: vbi peccatum, non ibi Deus. Et vt scias homo à conspectu Dei hominem viam cursitare peccatorum, audi Prophetam: Non est Deus in conspectu eius, polluuntur viæ eius in omni tempore. Grauius ergo homo tunc in viâ labitur peccatorum, quando in ea per prærupta impietatis illabitur. *Et in cathedra pestilentiæ non sedit.* Impietatem probat, qui facit amat; qui amat, non potest non docere: hinc est, quod docens impietatem, pestilentiæ residet in

Psal. 37.

Psal. 9.

det in cathedra: & sermone mellito virus doctrinæ læthalis audientibus sic diffundit. Pestilentiæ cathedram Philosophiam posuit, quæ docuit aut deos multos, aut eum, qui est, vel non esse, vel non posse docuit inueniri: qui ipsam creaturam naturæ dedit, vt naturæ negaret authorem. Cathedram pestilentiæ Pharisæus proposuit: qui traditiones humanas decretis cœlestibus anteponens, vastam lucem fudit populo Iudæorum. In cathedra pestilentiæ hæreticus sedit, qui sub specie fidei, fidei scindit, rumpit, distrahit vnitatẽ. *Beatus ergo vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.* Et planè beatus, quia ista tria declinando ad Trinitatis beatitudinem meruit peruenire. Meditetur ergo in lege Domini, & meditetur die ac nocte, vt quæ sequuntur, mereatur videre in futuro, & audire latiùs tempore competenti.

In Psalmum VI. Sermo XLV.

REsponsorium, quod hodie Propheta supplicante cantauimus, opportunum tempori, aptum malis præsentibus, mecum vestra probat, & cognoscit affectio. *Domine, inquit, ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me.* Et Deus tumescit ira? calescit furore? absit fratres. Deus nec subiacet passioni, nec ira accenditur, nec furore turbatur: sed ira Dei est delinquentium pœna: furor Dei est supplicium peccatorum. Fratres, puluere concreti, plasmati luto, calcamur vitiis, subdimur delictis, curis cõficimur, arescimus mẽbris, morte dissoluimur, fœtidis horremus sepulchris, & sic inhabiles ad virtutes, ad vitia habiles inuenimur. Propheta ergo memor fragilitatis humanæ, & carnalis substantiæ conscius, quia nõ cõfidebat de meritis, ad auxiliũ misericordiæ

conuolauit

conuolauit : vt Dei constaret circa eum de pietate, non de seueritate iudicium. *Domine, ne in ira tua arguas me.* Hoc est dicere, argue me, sed non in ira: corripe me, sed non in furore : argue me vt pater, non vt iudex : corripe me non vt dominus, sed vt parens : argue me non vt perdas, sed corripias : corripe me non vt interimas, sed emendes:& hoc quare? quoniam infirmus sum. *Miserere, inquit, mei Domine quoniam infirmus sum.* Quid infirmius homine, quem sensus fallit, ignorantia decipit,circumuenit iudiciũ, pompa lædit,tempus deserit, mutat ætas,hebetat infantia,iuuentus præcipitat,senectus frangit?Huic ergo Deum irasci in ira, indignari in furore, nõ est,nõ est creatoris pij, sed est seueriſſimi cognitoris. *Miserere mei domine, quoniam infirmus sum.* Et quid vis?*Sana me domine.* Sentit iste status sui vulnera, sentit morsum serpentis antiqui, sentit primi parentis ruinam, agnoscit se ad has infirmitates veniſſe, nascendo : agnoscit se ad mortem naturaliter peruenisse: & quia mortem remouere nõ poterat ars humana,diuinam cogitur expetere medicinam : & vt facilius ægritudini suæ impetret curam,ipsius ægritudinis causas aperit, qualitates narrat, magnitudinem pandit, exprimit vim doloris. *Sana me domine.* Quare? *Quoniam conturbata sunt ossa mea.* Totam structuram corporis ossa portant,& si ossa turbantur, quæ membrorum firmitas? quæ fortitudo neruorum? vbi carnis miseranda substantia: Turbantur ossa fratres peccatorum põdere,metu mortis, terrore iudicij: audi ipsum alibi hoc dicentem: Non est, inquit, sanitas in carne mea à facie iræ tuæ :non est pax ossibus meis à facie peccatorũ meorũ.Et post:Anima mea impleta est illusionibus, & nõ est sanitas in carne mea. Meritò ergo addidit.*Et anima mea turbata est valdè.* Inter *Psal. 37.*

Dei

Dei præcepta & cordis passiones, inter virtutes & vitia, inter aduersa & prospera, inter pœnas & præmia, inter vitam & mortem, stans in acie, bella sustinens, suspiciens vulnera, raro stans, occumbens sensu, turbatur anima, turbatur valdè: quia carnis impedita ponderibus, priusquam ad virtutes veniat, vitiorum fit ante captiua. Hæc bella describit Apo-
Gal. 5. stolus, cum dicit: Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt non quæ vultis, illa
Rom. 7. faciatis. Et alibi: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. Allegans ergo beatus Propheta has infirmitates, hæc bella, has animorum turbationes, Deum tali voce conuenit: *Et tu Domine vsquequo?* Hoc est, quousque pateris? quousq; dissimulas? quousque non subuenis? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginem tuam, tuam tibi creaturam perire permittis? Vbi est Christus tuus toties nunciatus per legem, per nos, per Prophetas multifariè repromissus? Veniat, veniat, prius quàm pereunte sæculo in sæculo nil inueniat quod resaluet. Veniat, veniat, vt carnem reparet: innouet animam, ipsam naturam in cœlestem commutet substantiam. Veniat, vt peccatum tollat; mortem deleat, destruat infernum, vitam reddat, donet cœlum, ne amplius terrena labes possit in nobis inuenire quod perdat. Hoc autem petere Prophetam, sequens sermo demonstrat. *Conuertere Domine.* Homo Deo, reus iudici, addictus sic loquitur cognitori? *Conuertere Domine.* Homo peccat, Deus conuertitur? Ita fratres, quia iuxta Prophetam: Iste peccata no-
Esa. 53. Iuxta LXX. stra portat, & pro nobis dolet. Et beatus Ioannes:
Ioan 1. Ecce Agnus Dei; ecce qui tollit peccata mundi. Suscepit peccatum, vt peccatum tolleret, non haberet.

Conuertere

Conuertere Domine. Vnde ? vbi ? De Deo in hominem: de domino in seruum: de iudice in patrem: vt pium conuersio te demonstret, quem potestas terribilem comminatur. *Conuertere domine, libera animam meam.* De inferno inferiori. *Saluum me fac propter misericordiam tuam.* Non propter meritum meum, quem labor afficit, gemitus sauciat, soluunt lachrymæ, ira turbat, impugnat inimicus. Sed hoc vt clareat, ipsa Prophetæ decantetur oratio. *Saluum me fac propter misericordiam tuam.* Quare ? *Quia non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.* Hoc dicebat sanctus Dauid in regali vertice constitutus: qui sic agebat principatum potestatis humanæ, vt in se sanctitatem spiritus, Prophetæ gratiam custodiret, & nos in ira tota Dei positi nescimus dicere, *Domine ne in furore tuo arguas me.* Terra negat fructus, cœlum temperiem, aer salubritatem: hinc pestilentia vbique diffusa per vrbes, per agros vario membrorum genere consumit genus omne mortalium, & tamen nos non dicimus: *Domine ne in furore tuo arguas nos, neque in ira tua corripias nos.* Ille post triumphos gemitibus noctes & dies lachrymis occupabat, nos sub hostili gladio subiacentes, nulla tempora Deo damus, nullas vel ad horam lachrymas DEO fundimus: sed iugiter rapinis, fraudibus, periuriis, dolis, detractionibus nosmetipsos tradimus & donamus, vt magis, magisque iram Dei in nos fomentis criminum suscitemus. Venite fratres, venite cum Propheta. Venite, adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram Domino qui fecit nos, venite dicamus. *Domine ne in ira tua arguas nos, neque in furore tuo corripias nos.* Vt memor misericordiæ suæ iram mutet in mi *Psal 9.*

in misericordiam, reddat perdita, captiua liberet: nósque sibi cum lætitia seruire iam donet, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

In Psalmum XCIV. Sermo XLVI.

SIcut grauiter æstuanti, & longo sitis ardore succenso, fons frigidus, satis lætus, & satis salubris occurrit: ita nobis positis in mœrore, & nimium tribulationum põdere depressis, ad gaudia hodie Propheticæ vocis extitit cantilena. *Venite, inquit, exultemus Domino.* Venite, quo? vel vnde? ex te homo in te: vbi non locorum mutatio, sed conuersio sensuum aduersa depellit, mœrores fugat, desperationes abiicit, excludit angustias, & intrat domicilium synceri pectoris lætitiæ diuinæ æternam præparat mansionem. *Exultemus Domino.* Et vbi est illud: Beati qui lugent, & væ vobis qui ridetis. Planè beati qui lugent mundo, & væ qui rident mundo: sed beati qui exultant domino, qui nesciunt de rapinis, nesciunt de fraudibus, nesciunt lætari de lacrymis proximorum. *Exultemus domino.* Ille exultat domino, qui verbo, actu, opere non sibi, sed suo exultat authori. *Exultemus domino.* Ille exulrat domino cui sola & tota lætitia semper est Deus. *Iubilemus, inquit, Deo salutari nostro.* Non est ouium vox ista, pastoris est: qui dulci iubilo, & varia modulatione, aut gregem producit ad pascua, aut sub nemore vmbroso fessum pecus retinet ad quietem, aut alta colliũ salubrioris graminis hortatur cupidit te cõscendere, aut ad deuexa vallium sensim tota necessitate descendere. Sed beatę sunt oues illæ, quę sui vocem admittũt pastoris, attrahunt nutriunt, congregãt, & verè pastori suo iubilãt: quæ germina sui gregis domino multiplicare moliuntur.

Matth. 5. Luc. 6.

liuntur. *Præueniamus faciem eius in confessione.* Et quis præuenit peccatorum cognitorem? scrutatorem cordium? cogitationum conscium? futurorum præscium? præsentem semper, & vbique? sed præueniendus est non sensuum vicinitate, sed ingenij sagacitate: non velocitate pedum, sed prouido confessionis obsequio: si quidem non dixit, præueniamus eum tantum, sed *præueniamus faciem eius in confessione.* Hoc est, cum, spes misericordiæ est, cum tempus est veniæ, cùm pœnitentiæ locus est confiteamur patri, ne iudicem sentiamus: prodamus quæ fecimus pietati, ne seueritati cogamur exoluere quæ tacemus: dicamus indulgentiæ tempore delicta nostra, ne si tacemus, ad excipiendam sententiam defleamus. Et quid plura fratres? non iudicem, sed iudicium nos hortatur Propheta clementissimus pręuenire. *Et in Psalmis, inquit, iubilemus ei.* Ne indicta pectori nostro irrationabilis iubilatio crederetur. *In Psalmis iubilemus.* Vt mysticis distinguerentur, in psalmis diuinum resonet sacramentum: & quod ad prouectum salutis animos promoueat audiẽtium. *Quoniam Deus, inquit, magnus Dominus.* Hic dominici corporis aperit sacramẽtũ: quia Deus etiã in nostro corpore magnus Dominus. *Et rex magnus super omnes Deos.* Iuxta illud: Quis similis erit Deo inter filios Dei? quia omnes supernæ virtutes cũ regãt cæteros, ipsæ tamen regũtur à Christo. *Quia in manu eius sunt omnes fines terræ.* Quia quæ in manu Dei sunt, sine Deo nequeũt obtineri: si dilatare fines, si prorogare terminos, si desideramus amissa reuocare. Deũ ergo fidei viribus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereũt: & ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, & tollit, cùm vult: si reddere non potest, omnipotens non habetur: multa facit ad suæ maiestatis indicium, *Psal. 88.*

indicium, ad noſtræ emendationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præſidia, ſi noſtri regis non ſubuenerint adiutoria. *Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit illud.* Ne putetis quæſitum, inuentum, & non à Deo conditum. *Ipſius eſt mare, & ipſe fecit illud; & aridam manus eius formauerunt.* Vbi ſunt qui Deum de materia, & maximè de aqua mundum figuraſſe confingunt? Deus noſter in cœlo, & in terra, non vt inuentor, ſed vt conditor materiæ, ex nihilo cuncta perfecit. *Venite, inquit, adoremus.* Quæ ſequuntur, fratres, ignorantibus veluti immemorem Prophetam exultationis ſuæ fuiſſe demonſtrant, dum prouocatos ad gaudia, mox euocat ad ploratus. *Venite, inquit, adoremus & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos.* Dixerat. Venite exultemus: verum hic Propheta ſecum fletus ſuorum nos deſiderat fundere gaudiorum, quia ſæpe per lachrymæ ſicut dolore magno, ita producuntur & gaudio; quæ vtique interni pectoris exponunt, & teſtantur affectum. Qui ergo lapidibus proſternebantur, & lignis, vero tandem Deo cognito, vt nos adorare, procidere & repenſare lachrymis, atque continuo deuotionis obſequio, quod diu, & longo tempore negleximus. Plorat ergo, dum de præteritis pœnitet, gaudet de præſentibus, æſtuat & metuit de futuris. Perfectæ autem lætitiæ fletus fuiſſe ex ſequentibus ſic demonſtrat. *Venite, adoremus & procidamus ante eum, & ploremus coram Domino qui fecit nos.* Et quaſi interrogaretur, quare: reddit cauſas aperitraiones. *Quia ipſe eſt Deus noſter, & nos populus paſcuæ eius, & oues manus eius.* Ex hoc vtique quantum deuotus eſt ille qui gaudet, tantum certè qui contriſtatur ingratus. Sed iam quæ admonet, audiamus intentius. *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra, ſicut in irritatione*

ſecundum

secundum diem tentationis in deserto, vbi tentauerunt me patres vestri: probauerunt, & viderunt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi illi, & dixi: semper hi errant corde: Ipsi verò non cognouerunt vias meas: quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Cum dicit, hodie, te conuenit, ad te loquitur, quicunque homo es auditor, ne audita voce eius, contemptus reatum, contumaciæ crimen incurras: quem non præcepta, quem non correxit exemplum. Nam ob hoc Iudaicam duritiam longo sermone narrauit, vt te Christiane faceret cautiorem, cui non quadraginta annis tantum conuersatur, & cohabitat Deus, sed toto vitæ tempore paret, & militat ad salutem.

De parabolis inuentæ margaritæ, & sagenæ missæ in mare,
Sermo XLVII.

CHristus Deus noster, quod cœlum, terram, mare, & in eis magnas, multas, varias condiderit creaturas, miranda potentiæ suæ documenta monstrauit: quod verò humana suscipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet verbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exempla, affectus nostri in se pondus aperit: inesse sibi dilectionis humanæ pandit ineffabilem charitatem. Hinc est, quòd cœlestia terrenis commendat exemplis: de præsentibus sapere dat futura: inuisibilia visibilibus insimulat argumentis, probant hoc similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat auditus. *Simile est* Matt. 13. *regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas: inuenta autem vna pretiosa margarita, abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.* Neminem qui hoc audit, nomen negotiatoris offendat: hic negotiatorem loquitur qui dat misericordiam, non qui dat fœnoris semper vsuram: prouidentem or-

namenta virtutum,non irritaméta vitiorum,grauitatem morum,non lapidum pondera perferentem, honestatis, non luxus monilia portantem, gestantem non voluptatis pompam,sed insignia disciplinæ. Iste ergo negotiator has cordis & corporis margaritas proponit,non humano commercio, sed diuino exercens: non ad præsens commodum, sed vt futurum mercetur: non ad terrenam gloriam, sed cœlestem: quatenus cœlorum regnum possit virtutum præmio comparare, & innumeris bonis vnam redimere perpetuæ vitæ margaritam. Adiecit autem similitudinem Dominus dicens: *Iterum simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti: quam cùm impleta esset, educentes, & secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare.* Similitudo hæc prodit cur in apostolatum piscatores elegerit Christus, & captores piscium fecerit hominum piscatores, vt diuini iudicij typus arte piscatoria monstraretur. Pisces congregat captura confusos, sed in vasa discretio dat electos: sic vocatio Christiana iustos, & iniustos, malos, bonósque congregat, sed bonos, malósque electio diuina discernit. *Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare.* Ad huius sæculi mare tumens pompa, elatum vertice, vndosum sectis, insciția fluctuans, clamosum litibus, fremens ira, sæuum perfidia, peccatis naufragum, impietate demersum, misit piscatores suos Christus, hoc est, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cum di-
Matt. 4. cit: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Misit ergo piscatores suos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis inuodata monitis, circumcincta virtutũ donis, & gratia dilatata, Euangelico sinu

co sinu congregantia sine fine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur fratres: per gẽtes, per populos Christi retia nunc trahuntur, & ducunt, confusas toto orbe credituras sine discretione personas. Sed quia sæculi vicinus est finis, & ad iudicij littus capturæ nostræ retia iam propinquant, pisces, hoc est homines, qui profundo sæculi discursu feriato ac libero vagabantur, siccitate littoris, hoc est, finis propinquitate turbati, tota se rerum dispensatione collidunt: vidẽtes impias gentes triũphis succedentibus ampliari, angustiari captiuos toto orbe populos Christianos: impios prosperis gaudere successibus, pios malorum continuata successione calcari: subdi dominos seruituti, dominari dominis seruos, rebelles filios in parentes, senes iuuenibus esse contemptui: omnémque naturæ statum, vitæ ordinem deperisse. Sed hæc cum ita sint, fortes non turbant: imò infirmos turbant, fortes turbare non possunt, quia sumunt vires de similitudine, fortitudinem de figura. Electi de profundo pisces parum quidem in littore sui confusione voluuntur, sed citata discretio dum malos abiicit, eligit bonos: facit bonos, non turbat, breuis ista, & citò transitura confusio. Ista discretio superna quæ dat malos pœnis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios transmittit ad regnum, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur. Probat hoc autem comparatio ipsa cum dicitur. *In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & segregabunt malos de medio iustorum.* In consummatione sæculi, qui cõsummationem sæculi credit, qui de sęculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid quærit transitura? Fratres, mundus de fine principium sumit: fine innouatur, non deficit creatura: seculum deficit

non creatori, sed crimini: neque iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. *In consummatione seculi exibunt angeli.* Parere iustis, nec quisquam dubitet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum
Luc. 18. promittit & Christus: Christi vox est, Præcingam me, & ministrabo vobis. *Exibunt angeli Dei & segregabunt malos de medio iustorum.* Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, breuis ista mixtura longa separatione pensabitur. *Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.* Ecce qui eiiciunt vicinos, qui expellunt hospites: qualem sibi eligunt mansionem: ecce qui sibi hic delicias pauperis fame, pœnis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt, *Ibi erit fletus & stridor dentium.* Quàm malè stridet ibi, qui hic malè ridet: & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper.

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cæt. Et de inuidia,

Sermo XLVIII.

EVangelista hodie Iudæorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cœpit: *Venit, inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur & dicerent: Vnde huic sapientia & virtus? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nonne omnes apud nos sunt? vnde ergò huic omnia ista?* Non sic nubes cœlum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem cæcat, & tenebrat inuidia. Liuor hoc Iudaicus probat, qui Christi sapientiam miratur, virtutes stupet, attollit opera, dicta susci-

pit,

ſuſcipit, & tamen ne in ipſo videatur diuinitas, deitas ſentiatur, carnalium parentum nomina commonet,& diuulgat. *Venit,inquit,Ieſus in patriam ſuam.* Nemo miretur, ſi conditor rerum, cœlorum dominus, Deus omnium, patriam, locúmque ſortitur, quando ſe claudit vtero:metitur cunis, vberibus occupat, arctat gremio, dat in vlnas : & vt anguſtias tollat humanas,humanis ſe dedit,atque aptauit anguſtiis. Homo ad te Deus ſe per iſta deponit,te per iſta ſequitur, per iſtas te perquirit anguſtias, vt quem formauit opere,reformet exemplo : quem iudicio repulit,reducat affectu, & in ſe ſeruet,quem præter ſe conſpicit deperiſſe. *Venit,inquit,Ieſus in patriam ſuam,& docebat eos in ſynagogis eorum.* Non in templo ſuo, ſed in ſynagogis eorum : ſynagogæ non poterant eius eſſe, in quibus ſe turbæ perfidiæ,non fidei congregabant : in quibus conueniebat inuidiæ populus, non amoris: in quibus conſidebat conſilium malignantium, non bonæ conſilium diſciplinæ. *Docebat in ſynagogis eorum,ita vt mirarentur.* Mirabantur indignatione, non gratia : ſtupebant liuore, non laude:furebant, quia quod ſapere non poterant ſuperba ſubſellia,ſtans humilitas perducebat,*ita vt mirarentur,& dicerent : Vnde huic hæc ſapientia?* Sic dicit qui Deum, ex quo eſt ſapientia:ex quo virtus,ignorat:ſic dicit qui Chriſtum neſcit eſſe Dei ſapientiam, Dei eſſe virtutem. Vnde ſit ſapientia,Salomon probat: qui cùm regni apicem paruulus ſuſcepiſſet, vt creditum ſibi populum regeret virtute,non faſtu : ſapientia,non tumore,corde non vertice, à Deo ſapientiam voluit, popoſcit, accepit. *Vnde huic hæc ſapientia, & virtus?* Virtutem quæ dat oculos, quos natura non dedit, quæ auditum reddit debilitate concluſum, quæ in mutis ſui ſoluit vincula ſermonis, quæ claudos reducit

ad cursum, quæ animas apud inferos iam deuinctas propria redire cogit ad corpora, à Deo esse, nisi salutis inuidus non negaret: at Iudæi sciebant Christi opera diuinæ virtutis esse, non esse possibilitatis humanæ, sed liuoris nubilum, malitiæ fumus, visum spectantium caligabant, ne lumen Christi, ne tempus Euangelij peruiderent dicendo: *Nonne hic est fabri filius?* Dicebant, hic est fabri filius, sed cuius fabri filius, nó dicebãt: dicebãt fabri filius, vt arte vili ars lateret authoris: & deitatis nomen, fabrile nomen absconderent. Christus erat fabri filius, sed illius, qui mundi fabricam fecit non malleo, sed præcepto: qui elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit: qui massam sæculi authoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem formauit, & tempora, qui stellas variata luce distinxit: qui cuncta fecit ex nihilo, & fecit ô homo tibi, vt opificem operis æstimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium noras, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quòd non accipis futura, quia de præsentibus existis ingratus. *Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria?* Iterum Iudæe matris nomen clamas, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis: fabrũ dicis, opus non dicis. Iudæe decipiunt te ista, non decipiunt credituros. *Nonne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas, & sorores eius nonne omnes apud nos sunt?* Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est? vobiscũ non est, quia Deus odit fictos, inuidos deserit, declinat ingratos, sibi non sinit crudeles & impios commorari. *Et fratres eius & sorores eius, nonne omnes apud nos sunt?* Callidè fratres ingeris, ostẽtas sorores, vt numeroso

numeroso partu sanctæ matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiatur de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudæe quot dicis fratres & sorores Christi, Cleophæ sororis Mariæ filij sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum, filios, fratres nuncupat & diuina lex, & humana cognatio. Ergo Christi fratres fecit non matris virginitas, quæ permansit virgo post partum, sed materteræ eius fecit propinquitatis assertio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore, in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de cœlo abiecit angelum, de Paradiso exclusit hominem: Ipsa primum contaminauit terras germano sanguine: Ipsa germanos compulit venundare germanum: Ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam: Mariam maculauit liuore germani: ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attendit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis peior, quos cœperit, liberari nequeunt: quos vulneraverit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt: hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fugerit, viuit. Inuidia vitari fuga potest, non potest superari conflictu. Sed iam quid Dominus responderit, audiamus: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Christus quidem venit in patriam suam, & in domum suam, quia scriptum est, In sua venit, & sui eum non receperunt. Verùm dicendo: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Docet, quia inter suos posse morsus est, adustio est: inter ciues eminere proximos, proximorum

Esa.14. *Gen.3.* *Gen.4.* *Gen.37.* *Exod.2.* *Num.12.* *Ioan.2.*

vrit gloriam: propinqui propinquo si honorem debeant, computant seruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatẽ illorum.* Non fit ibi virtus vbi incredulitas non meretur. Et si mercedem cùm sanat, non exigit Christus: indignatur tamen dum pro honore sibi fertur iniuria, qui est super omnia Deus benedictus & glorioſus in sæcula sæculorum, Amen.

De eisdem secundum Marcum,
Sermo XLIX.

QVotiens humana dominum sanctus Euangelista sustinuisse, aut egisse commemorat, totiens carnalium sensus tota velut fluctuum commotione conturbat: imbecilles namque mentes nesciunt dominici corporis audire, discernere & dispensare my-
Matth. 6. steria: sicut hodierna lectio monstrat, quæ dicit: *Egressus inde Iesus, abiit in patriam suam.* Egredietur vnde, quò ingreditur, qui nullo cõtinetur, nullo cõcluditur loco? ad quam patriam vadit, orbẽ qui fecit & possidet
Psal. 88. vniuersum? dicente Propheta: Tui sunt cœli, & tua est terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundasti. Verùm non sibi per se, sed per te tibi egreditur & ingreditur Christus, donec te intromittat expulsum, exulem reuocet, reducat & reportet eiectum. *Abiit ergo Iesus in patriam suam.* Non vt suam sibi, sed vt tuam tibi quam Adam perdiderat, patriam redonaret. *Abiit in patriam suam.* Si natus, quomodo non homo? si homo, quomodo non ciuis? si ciuis, esse illi patriam quis miretur? Sed hic humanitatis modus, non diuinitatis ordo est quem fatetur: quia qui est, & qui erat ante sæcula Deus noster, parens noster, nouissima voluit esse per sæcula: vt quos potestate fecerat, pietate saluaret,

uaret, & compatiendo reciperet, quos extorres arguendo fecerat & iubendo. Quicquid enim per hominem suſceptum legimus egiſſe, aut pertuliſſe Chriſtum, non ad diuinitatis audiamus iniuriam, ſed profeciſſe hominis ad gloriam. *Et ſequebantur, inquit, illum diſcipuli eius.* Meritò diſcipuli Chriſtum redeuntem ſuam ſequuntur ad patriam: quos iam in ſuperni ordinis albo deſcriptos cœleſtis patriæ ciues, & municipes electio tanta, tantæ gratiæ perfecerat plenitudo: dicente Domino, Gaudete, quia nomina Luc. 10.
veſtra ſcripta ſunt in cœlis. *Et facto ſabbatho cœpit in ſynagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicentes: Vnde huic hæc omnia, & quæ eſt ſapientia quæ data eſt illi? & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur?* Infelix Iudaicæ mentis, & deteſtanda nequitia ad diſcutiendum ſemper promptior, quàm credendum: diuinis virtutibus non ad fidem, ſed ad calumniam ſolicitè commouetur, vel quia meruit audire ſapientiam tantam: ſed vnde ſit malitiosè curioſa, vel querula, in bonis ſuſpicax, ad noxia ſatis facilis, doctrinam deſpicit, quam miratur: quæ probat præcepta, contẽnit: ad Deũ cũctatur, ad idola perprocliuis, indiuinis aſtuta, ligno, lapidibus tota reſoluta, Prophetiæ rebellis, cõtraria veritati, auguriis, mendaciiſque perdita. Rogo, cui cautum, quod cœcus videt? cui ſolicitum quod mortuus ſurgit? cui dubium quod loquitur mutus? certè quis neſciat eſſe Deum, cuius ſola curatur omnis debilitas iuſſione? Moyſes ſigna fecerat multa. Elias maxima monſtrauerat documenta virtutum, nec diſſimilia opera fecerat Eliſæus: cur nemo perſonam diſcutit? cur nemo ſtatus commouet quæſtionẽ? cur nemo vnde eſsẽt, quive eſſẽt, vnde iſta & per quẽ facerent curioſitate ſic requiſiuit ingratus? Sed indicatus hic ſolus, qui ſolus iudicare noluit ne

puniret: improba seueritate discutitur, qui vt largiretur veniam, nil quæsiuit: & cum solus innocens inuenerit omnes reos, ad iudicium pietatis immensæ suscipere maluit, quam rogare sententiam: vt vitam mortalibus olim perditam redderet, & repararet o-
1. Tim. 3. ciosos. Verè sicut dixit Apostolus, Magnum pietatis est sacramentum, quod Christi nostri manifestatur in carne. Extendit tamen adhuc curiositatem suam carnalis ista æmulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento, hominem tantum asserit, gestit, optat, intelligit, dicendo: *Nonne iste est fabri filius & Mariæ? frater Iacobi & Ioseph, & Simonis & Iudæ?*
Ioan. 11. *nonne & sorores eius hic nobiscum sunt?* Caiphas prophano prophetat ore: Et cùm sacerdos esset, falsitatis suæ sensum vicit officio veritatis: sententiam non
Num. 23. & 24. suo, sed addicti probat imperio. Balaam maledico benedicit ore, & conductus ad nequitiam tota loquitur mysteria veritatis: & sicut in spinis rosa, hoc est, in frutice horrenti miri odoris floscculi germinantur: ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti, vt non sit meriti, sed mysterij, quod loquuntur: quod tunc malitiæ Iudaicæ videmus euenisse, quæ in contumeliam dominicæ generationis, cùm per artem Ioseph prosapiæ Christi exaggerat veritatem, veri genitoris confitetur, & loquitur qualitatem, dicendo: *Iste est fabri filius.* Bene personam tacuit, vt proderet ex arte genitorem, dicendo non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est iste, qui ex nihilo tantũ, talẽ fabricatus est mundum? & quis faber talis, qui totius bonæ artis solus largitor existit? Dic ergo Iudæe fabri filium, vt Dei filium fatearis inuitus: dic Mariæ,

vt

vt verum hominem, sed virginis filium confitearis impulsus: dic fratres, vt tantam dignationem tui prædices & proferas creatoris. Et licet ipse genitricis sanctæ per hoc virtutes moliaris abscondere: tamen Euangelistæ veritas non Ioseph & Mariæ, sed Cleophæ sororis eius filios, quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse: vsus enim temporis etiam præsentis, germanorum & germanarum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est Ioanni commendasset ex cruce, si alios ipsa præter illū filios suscepisset: sed virgini virginem tradit, vt inter tales cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec mundanæ solicitudini discipulus tantus iste seruiret, sed prædicaturus virginitatis partum, domi haberet vnde hoc dubitantibus approbaret: at Iacobus vnius fœminæ & matris habere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiam: bene addidit Dominus: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua.* Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce qualiter mundani parentes sentiunt & honorāt. Beatus qui cùm patrem meruerit, habere Deum, præter cœlestem patriam nil requirit.

De paralytico, Sermo L.

Diuis Hieronymo ac Ioanni Chrysostomo falsò ascriptus.

CHristum in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in naviculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Non ne ipse est qui fugatis fluctibus Matth. 9.

maris

maris profunda nudauit: vt Israeliticus populus inter
Exod. 14. stupentes vndas sicco vestigio velut montium concaua pertransiret? Nonne hic est, qui Petri pedibus
Matt. 11. marianos vertices inclinauit, vt inter liquidum humanis gressibus solidum præberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic denegat seruitutem, vt breuissimi lacus transitum sub mercede nautica trãsfretaret? *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit.* Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes, humana quærere, præstare diuina, accipere iniurias, reddere dignitates: ferre tædia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo si in suis mãsisset virtutibus, commune cum hominibus nil haberet: & nisi implesset carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. *Ascendit, inquit, in nauiculam.* Christus Ecclesiæ suæ nauem, sæculi fluctus semper mitigaturus ascendit, vt credentes in se ad cælestem patriam tranquilla nauigatione perducat, & municipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suæ fecit esse consortes. Non ergo Christus indiget naui, sed nauis indiget Christo: quia sine cœlesti gubernatore nauis Ecclesię per mundanũ pelagus tali, & tanto discrimine ad cœlestem portum non valet peruenire. Hæc diximus fratres, quantum ad intelligentiam pertinet spiritualem: verùm nunc ipsius historiæ ordinem prosequamur. *Ascẽdit inquit, in nauiculã, & transfretauit, & venit in ciuitatem suã.* Creator rerũ, orbis Dominus, posteaquã se propter nos nostra angustiauit in carne, cœpit habere humanã patriam, cœpit ciuitatis Iudaicæ esse

ciuis,

ciuis,parentes habere cœpit parentum omnium ipse parẽs, vt inuitaret amor,attraheret charitas,vinceret affectio, suaderet humanitas, quos fugerat dominatio, metus diſperſerat, fecerat ius poteſtatis extorres. *Venit in ciuitatem ſuam,& ecce offerebant ei paralyticum iacẽtem in lecto,& reſpiciens, inquit, Ieſus fidem illorum,dixit paralytico:Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audit veniam, & tacet paralyticus, nec vllam reſpondet gratiam, quia plus corporis quàm animæ tendebat ad curam: & temporales ærumnas reſoluti corporis ſic deflebat, vt æternas pœnas reſolutionis animæ non defleret: gratiorem ſibi præſentem vitam iudicans,quàm futuram. Meritò Chriſtus operantium fidem reſpicit, & vecordiam reſpicit ſic iacentis, vt fidei alienæ ſuffragio paralytici anima antè curaretur,quàm corpus. *Reſpiciens,inquit,fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non quærere inſipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmorum ſtulta deſideria perſcrutari, ſed ad alterius fidem ſubuenire, quod per ſolam gratiam conferebat, cùm quicquid diuinæ voluntatis eſt non negaret.Et re vera fratres,quãdo medicus languentium aut quærit, aut reſpicit voluntates,cum ſemper contraria deſideret, & requirat infirmus? hinc eſt quod nunc ferrum,nunc ignem, nunc amara pocula ingerit,& apponit inuitis,vt curam ſani ſentiant, quam non poterant ſentire ægrotantes. Et ſi homo iniurias deſpicit, maledicta contemnit, vt ſauciatis morbo ſpontè vitam conferat & ſalutem: quanto magis Chriſtus medicus bonitate diuina morbis ſaucios peccatorum, & phreneſi criminum laborantes,ad ſalutem etiam inuitos attrahit,& nolentes? O ſi velimus fratres, ô ſi velimus omnem mentis noſtræ paralyſim peruidere,animam noſtram

virtutibus

virtutibus destitutam iacere in vitiorum stratis cerneremus: luceret nobis quemadmodum Christus, & nostras quotidie noxias respicit voluntates, & ad salutaria nos remedia pertrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.* Hæc dicens, Deum se volebat intelligi, qui per hominem oculis huc latebat humanis: virtutibus enim & signis comparabatur Prophetis, qui per ipsum fecerant, & ipsi virtutes: peccatis autem dare veniam, quia penet hominem non est, & est singulare deitatis insigne, Deum illum pectoribus inserebat humanis. Probat hoc Pharisaicus liuor: nam cùm dixisset. *Remittuntur tibi peccata tua. Responderunt Pharisæi. Hic blasphemat: quis enim potest peccata remittere nisi solus Deus?* Pharisæe, qui sciendo nescis, confitendo negas, cum testaris, impugnas: si Deus est qui remittit peccata, cur tibi Christus Deus non est, qui vnius indulgentiæ suæ munere totius mundi probatur abstulisse peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt autem possis maiora, cape eius diuinitatis insignia: audi eum pectoris tui penetrasse se retum: aspice eum ad cogitationum tuarum latebras peruenisse: intellige eum cordis tui tacita nudare consilia. *Et cum vidisset, inquit, Iesus cogitationes eorum, dixit: quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid enim est facilius dicere, remittuntur tibi peccata tua: an dicere, surge & ambula? Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata: dixit paralytico, surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam: & surrexit & abiit in domum suam.* Scrutator animarum præuenit mentium maligna consilia, & deitatis suæ potentiam operis attestatione monstrauit, dum dissipati corporis membra componit, ner-

Ioan. 1.

nos

nos stringit, iungit ossa, complet viscera, firmat artus, & gressus ad cursum suscitat in viuo cadauere iam sepultos: *Tolle lectum tuum.* Hoc est, porta portantem, omnes mutua vices: vt quod est infirmitatis testimonium, sit probatio sanitatis: vt lectus doloris tui sit meæ curationis indicium, vt receptæ fortitudinis magnitudinem ponderis asserat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuã.* Ne Christiana fide curatus, in viis Iudaicæ perfidiæ iam moreris.

De dæmoniaco, surdo & muto, Sermo LI.

QVIA solito plus sese terris æstus infuderat, diu tacui, ne compressio quæ ex desiderio nascitur audiendi, ipsa nobis cynocaumatum generaret incendium: nunc vbi aerem temperies mitigauit autumni, dominicum, iuuante Domino, reuocamur ad verbum. Cùm filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curandum, Dominum præter morem patientiæ suæ Euangelista sic retulit, fuisse commotum, vt antè in patris vulnus ipse inueheretur, quàm ad filij moueretur curam. *Respondens, inquit, vnus de turba, dixit; Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehenderit, allidit eum, & spumat, & stridet dentibus & arescit: & dixi discipulis tuis, vt eicerent eum, & non potuerunt: qui respondens ei dixit; O generatio incredula.* Mar. 9. Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feriuntur multi? qui? est quod conquirente vno, incredulitatis notantur omnes? quid est quod ad vnius vocem tota generatio superba perfidiæ nuncupatur? quid est? quia iste non ad Deum venerat, sed ad magistrum venerat: curã non à virtute exigens, sed ab arte: tarditatem curæ non causæ deputans, sed curandi impossibilitatem

discipulo

discipulorum magistri imperitiæ assignans : Iudaico liuori , inuidiæ Scribarum talem satisfaciens per clamorem. *Et dixi discipulis tuis , vt eiicerent eum , & non potuerunt.* Hoc est dicere, esse diabolũ, qui Christo non crederet: esse dæmonem , qui parui possit Christi nominis habere virtutem. Discipuli non suo , sed Christi nomine dæmones de obsessis corporibus effugabant. Quod ergò dæmon discipulis imperantibus non cedebat : iste ad infirmitatem Christi nominis , non discipulorum trahebat ad culpam. Videns ergo Dominus Iudæorum sic circumstantes sapere cateruas: in filiis patrũ perfidiã sic inurit, & in genitoribus germina sic venenosa percellit. *O generatio incredula. Veniens, inquit, Dominus ad discipulos suos , vidit circa illos turbam magnam , & Scribas conquirentes cum illis : & confestim omnis populus videns Iesum stupefactus est, & expauerunt.* Timentes vtique ne quod insultauerant discipulis, veniente magistro hoc perderent : & tanto dæmone fugato ipsa fieret discipulis causa gloriæ , quæ fuerat confusionis occasio. Hinc est quòd dominus vno omnibus interrogante respondit. *O generatio incredula quamdiu apud vos ero?* Quorum incredulitate neque vnus dæmon captiuo fugatur ex corpore. *Quamdiu apud vos ero?* Et non ad gentes mittam? vbi ad vnius discipuli mei vocem templa corruunt , simulacra fugiunt , consumuntur aræ, cadunt idola , cæduntur luci , tota dæmonum potestas antiquis & veternosis sedibus suis gemens & tremens , & eiulans effugatur : commutantur in Ecclesias delubra , in altaria vertuntur aræ , pecorum victimæ mortuorum in viuam cordis hostiam transferuntur, auguria, diuinationes, somnia, in solo Dei nutu, in Dei tantũ constituũtur arbitrium. *Quamdiu apud vos ero? quamdiu patiar vos?* Patitur patientia,

tia,non timore:non neceſſitate,ſed miſericordia: expectatione,non metu hos patitur, portat, expectat, qui redire vult impium, non perire. *Afferte illum ad me.*quaſi longe poſitum curare non poſſit,ſed afferte vos incredulitatis veſtræ cauſam, infidelitatis titulum, perfidiæ documentum. *Afferte illum.* Vt qui ſaltem docenti Deo noluiſtis credere, vel dæmone confitente credatis, & ſentiatis vos ipſo diabolo nequiores, cum videritis illum confiteri, tremere ſui mox præſentia cognitoris. *Et attulerunt eum, & cum vidiſſet eum,ſtatim ſpiritus conturbauit illum, & eliſus in terra voluebatur ſpumans.* Voluebatur homo, ſed diabolus torquebatur: inuaſum vexabat cura, ſed inuaſorem maieſtatis iudicis arguebat: ſiſtebatur captus, ſed puniebatur hoſtis, diaboli pœna cruciatu humani corporis apparebat. Opus eſt fratres, opus eſt Dei lumine,ne in opere Dei oculi ſic fallantur humani. *Et interrogauit patrem eius, quantum temporis eſt, ex quo hoc accidit ei:at ille ait,ab infantia.*Requirit paſſionis tempus auctor temporis,medicus paſſionis tempus requirit, non vt neſcius, ſed vt ſciens neſcientibus prodat:denique interrogatione tali tempus aperit,ætatem pandit, reuoluit infantiam, vt tanti mali cauſa non tangat ſobolem, ſed parentem:quia à Deo ſibi datum pignus ad diaboli gratiam,dæmonum retulit ad honorẽ dicente ſcriptura.Et obtulerunt filios ſuos & filias ſuas dæmoniis.Infantia vt in ſe diabolo locum faceret,quid criminis admiſerat? quid reatus? ſed replentur dæmone paruuli, quando à parentibus ſuis offeruntur diabolo, dæmonum ducuntur ad curam.Denique patris fide ſoluitur,quem patris infidelitas alligarat. Patris vox eſt. *Si quid potes, adiuua nos miſertus noſtri.* Hoc eſt, nos adiuua, miſerere nobis,quorum reatus aggrauat innocentem,ad quorum *Pſal.150:*

pœnam infantis periculum sic redundat. Et benè dominus à parentibus fidem repetit, dicens: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Et pater. *Credo Domine, adiuua incredulitatem meam.* Pater credit: & sicut diximus, patris liberatur fide, qui patris fuerit infidelitate damnatus. Nam cui genitoris fides profuit, quomodo ei genitoris perfidia potuit non obesse? Quomodo autem sanatus sit, vel quare discipuli, qui multos eiecerãt dæmones, hunc nequiuerint effugare, iuuante Domino secuturo sermone pandemus.

De eisdem, Sermo LII.

DOctoris officium est lecta differere, & mysticis obscurata sensibus lucido astruere & demonstrare sermone, ne minor intelligentia inde pernicie generet auditori: vnde scientiam conferre debuit, & potuit salutarem. Hæc est igitur hodiernæ consonantia lectionis. *Et respondens vnus de turba dixit: Magister, attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Non dixit, attuli filium meum surdum & mutum, sed attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Nunquid nequitia spiritalis humanis distinguitur membris, & sensibus angustatur humanis, vt debilitates nostras, nostras perferat passiones: nec videre possit, nisi fenestris oculorum, & foraminibus aurium capere auditum, sermonem linguæ, aut oris officio proferre: & per hoc surdi, mutique statum miserabilem sustinere, cum tenuis & aerea natura carnem nesciat, refutet ossa, velut aura spirans orbem totum tẽporis transeat in monumento: diuersas species assumat, varias mutetur in formas, corda penetret, illudat animabus, inspiret impias & turpissimas cogitationes: nec vnde veniat, aut quo redeat, sẽtiatur: ac si innocuas mẽtes, velut

velut iaculum volans, lethali vulnere, & tota facilitate transuerberet? Parum esset si hoc pater solus sua supplicatione dixisset, cum dicit: *Attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Nisi dominus ipse immundum spiritum tali increpatione depulisset. *Surde & mute spiritus ego præcipio tibi, exi ab eo.* Sed iam quæ ad solutionem quæstionis pertinent, persequamur. Deus qui dæmones est perpetuo crematurus incẽdio, qui iam eos, & in prę̃tia astringit vinculis, angit cruciatibus, vrget pœnis: potest & cum iusserit tota debilitate truncare, atque eo modo quo vident, quo audiunt, quo loquuntur cœcos reddere, surdos & mutos facere ne loquantur. Sed in hoc loco quid diabolus homini fecerit, declaretur. Antiquus refuga, vbi Deum terris reperit aduenisse, obstruxit aures hominum, vinxit linguam, & obseratis humani sensus foribus speluncæ suæ latebram pectus fecit & parauit humanum: æstimans quod illuc auditus verbi, virtus diuini nominis non veniret: simul vt est dolosus, & callidus patrem capere, parentesque tali se credidit decipere figmento, vt desperarent curari posse eum, qui audire nec poterat, nec fari, & vt quod erat diabolici operis, esse crederent debilitatis humanæ, deputarent pignori, ascriberent naturæ quod intulerat hostis incluſus. Denique sicut Matthæus de eodem refert: & alia simulatione istius miseri fefellerat patrem: nam ibi sic supplicat, Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & malè torquetur. Aut humanæ naturæ, aut cælestis elementi dæmon, quod suæ artis fuerat, voluit tunc videri, aptans lunæ cursibus hominis passiones, vexabat corpus lunaribus incremẽtis: vt esse lunæ crederẽt, quod erat diabolici criminis & furoris. Sic homines illusit, circũuenit gnaros; infamauit *Matt.17.*

apud desides creaturam, quæ lumini tantum condita lædere nescit, homines quos continua magis iuuare cogitur seruitute. Verum posteaquam venit occultorum cognitor, inspector validissimus secretorum, cui latentia diaboli non poterunt obuiare figmenta, adducitur puer sanandus præceptione diuina: vt quicquid diabolus vinxerat, solueretur à Christo. Egit, egit inimicus vt hoc quod videbatur, esset naturæ. Sed quare discipuli non potuerunt eiicere eum? Quia hic homo, gentilis populi producitur in figuram: siquidem gentilis populus iuxta Apostolum, habe-
Ephes. 2. bat spiritum aeris huius. Aeris, inquit, spiritus, qui nunc operatur in filiis diffidentiæ. Hic ergo erat surdus & mutus, qui nec audire legem poterat, nec Deum poterat confiteri, sed in igne gehennæ, & per aquas amari semper gurgitis iactabatur: nec poterat à discipulis, vel vllo homine sanari, quia Christus olim auditus fidei, confessio salutis, gentium redemptio dicebatur & vita. Denique vbi imperio Christi fugatus est diabolus, patescunt clausa, vincula soluuntur, sermo redditur, auditus redit, homo reparatur, & solus diabolus deflet diuturna se possessione detrusum. Hinc est quod veniens ex gentibus impositione manus, & exorcismis antè à dæmone purgatur, & aperitionem aurium percipit, vt fidei capere possit auditum, vt possit ad salutem prosequente Domino peruenire.

De Pace, Sermo LIII.

Matth. 5. BEati pacifici, ait Euangelista, Charissimi, quia ipsi filij Dei vocabuntur. Meritò Christianæ virtutes viresc unt in eo, qui vnanimitatem Christianæ habet pacis, nec peruenitur ad vocabulum filij Dei, nisi per nomen pacifici. Pax est charissimi, quæ spoliat hominem

hominem seruitute, dat nomen ingenuum: mutat apud Deum cum conditione personam: ex famulo filium, liberum facit ex seruo. Pax fratrum voluntas est Dei, iucunditas Christi, perfectio est sanctitatis, iustitiæ regula, magistra doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum est, supplicationum facilis, atque impetrabilis via, desideriorum omnium competens plenitudo. Pax dilectionis mater est, concordiæ vinculum, ac puræ mẽtis indicium manifestum, quæ sibi exigit de Deo quod velit: quæ quicquid voluerit, petit, quicquid petierit, sumit. Pax præceptis regalibus conseruanda est, ipso Domino Christo dicente: Pacem relinquo vobis, pacem meã do vobis, hoc est dicere: In pace vos dimisi, in pace vos inueniam: proficiscens voluit dare quod desiderabat, rediens in omnibus inuenire. Cœleste mandatum est seruare quod dedit: vna vox est, inueniam quod dimisi. Plantare pacem radicitus est Dei: euellere, penitus inimici. Nam sicut amor fraternitatis ex Deo est, ita odium ex diabolo: quapropter damnanda sunt odia, quoniam scriptum est. Qui odit fratrem suum, homicida est. Videtis ergo fratres dilectissimi, quare pax amanda est, & diligenda concordia: ista sunt enim quæ generant & nutriunt charitatem: scitis autem secundum Apostolum, quia charitas ex Deo est: sine Deo ergo est, qui non habet charitatem. Pax plebis charissimi est gloria sacerdotis; & pacis plena lætitia est perfecta charitas filiorum. Sacerdotis est admonere quod decet, plebis est audire quod monet: quicquid non licet, pastoris est prohibere, gregis audire ac velle ne fiat: vtraque si conueniant, salua sunt omnia, nec Deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere quod doleat.

Ioan. 14.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

Seruemus ergo fratres mandata quæ vitæ sunt, teneat se profundæ pacis nexibus colligata fraternitas, & salutari vinculo charitatis mutua se dilectione constringat, quæ operit multitudinem peccatorum. Dilectio ergo omnibus desideriis amplectenda est: quæ tot bona potest habere, quot præmia. Custodiēda præ omnibus virtutibus pax est, quoniam Deus semper in pace est. Locum non demus inimico, ne in tritici segete valeat seminare zizania, & securo iam rustico, & spe longi laboris eluso, expectatos fructus ipsa messis maturitate perdat, aut vinum vetustate suaue in liquorem perfidiæ demutatum infusa fœcis permixtione conturbet, aut inter dulcia mella felle venena amariora confundat. Procul contentiones, procul lites, procul maledicta mittantur: & quia laqueus est mortis, lingua susurronis & bilinguis, parcat vnusquisque animæ suæ, ne in supplicium suum vincula sibi mortis innectat. Amate pacem, & tranquilla sunt omnia: vt & nobis præmia, & vobis gaudia reseruetis, vt ecclesia Dei in pacis vnitate fundata, perfectam in Christo teneat disciplinam.

De Zachæo, Sermo LIV.

BEatus Euangelista proximè dum diuitis inhumani vitam describit, & finem, humanos mouit & mœstificauit affectus: sed hodie Zachæi diuitis humanitatem, fidemque referendo, cœleste nos extulit, & prouexit ad gaudium. *Et ingressus, inquit, Iesus, perambulabat Hiericho.* Quare perambulat, non ambulat? Quia quod Moyses ambulauerat, perambulabat Christus: & populū quem Moyses induxit in via, Iesus ad quietem promissæ mansionis adduxit. *Perambulabat Hiericho.* Hiericho ciuitas ipsa est, quam Iesus Naue septeno tubarum clangore subuertit. Sed

Luc. 19.

Ios. 6.

quia

quia Christus venit saluare quod perierat: ingreditur Hiericho, vt quod lex terribili vociferatione deiecerat, Iesus clamore piæ prædicationis attollat. *Iesus, inquit, ingressus perambulabat Hiericho, & ecce vir nomine Zachæus, & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues.* Princeps publicanorum in ciuitate perdita perditio operis Zacchæus egisse scribitur principatum: ex loco, persona, officio, reatus magnitudo monstratur, vt ex magnitudine criminis remittentis luceat magnitudo. *Et quærebat Iesum videre.* Qui Christum videre quærit, cœlum vnde Christus est, non terram, de qua aurum est, intueatur. Diues ergo, qui sursum respicit, non portat diuitias, sed proculcat: nec incuruatur diuitiis, sed leuatur: atque agit diuitias ad largientis obsequium, non ad diuitiarum auaritiæ seruiturem: diuitiarum seruus, non Dominus est auarus: at misericors tot seruos se probat habere quot nummos. *Quærebat Iesum videre, & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat.* Satis hic animo magnus erat, qui pusillus videbatur in corpore: nam mente tangebat cœlos, qui corpore homines non æquabat. Nemo ergo de breuitate corporis, cui addere nil potest, curet: sed vt fide immineat, hoc procuret. *Et præcurrens ascendit in arborem.* Quibus putas iste gradibus altissimę arboris peruenit ad ramos? Iste calcauit terram, superascendit auram, transcendit auaritiam & totam diuitiarum supergressus est molem, vt prosiliens in arborem veniæ, misericordiæ apprehenderet fructum: & de specula confessionis, indulgẽtiæ cerneret largitorem. *Ascendit in arborem Sycomorũ.* Mysterio, non causa ascendit in arborem Sycomorum: vt vnde Adam texerat nuditatem corporis, Zachæus inde velaret fœditatem auaritiæ. *Ascẽdit in arborẽ Sycomorũ, vt videret Iesum, quia inde erat transiturus.*

Verè dixit transiturus: quia Christus terrenas vias & humanos labores non mansurus venerat, sed venerat transiturus. *Cum autem Iesus venisset ad locum, suspiciens, vidit eum.* Quasi si illuc non vertisset oculos non
Ioan. 1. videret, qui Nathanael cum absens esset sub eadem arbore longè vidit: sed vidit eum, vidit ad veniam: respexit ad gratiam, intendit ad vitam, contemplatus est salutem. Deus quem videt non vt ignorans, agnoscere cupit, sed vt sciens ad gloriam vult videre. *Vidit eum, & ait ad illum, Zacchæe festinans descende, quia hodie oportet me in domo tua manere.* Si bene ascenderat, quare ei dicitur descende? Superius dixit, præcurrens ascendit arborem, præcurrit seruus dominũ: & ante Zacchæus ascendit arborem, quam crucem dominator ascenderet: hinc est quod dicitur ei, *Festinans descende.* si sapis, festinans descende: descende ante Dominum de Adamatica arbore, vt post crucem dominicæ passionis ascendas.
Mat. 10. Nisi quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit: non dixit, præcesserit me. Descende ergo vt deponas tantæ fraudis onera, pondera cupiditatis, vsurarum molem, magisterium publicani, exactionis crudelissimæ principatum, expeditus intres pauperis scholam, discipulatum misericordiæ, pietatis vsum, patientiæ disciplinam, studia virtutum, scientiam diuinitatis, tolerantiam passionum, philosophiam mortis, atque inter vitalis ligni ardua iam perfectus ascendas. *Descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Cuius domum non intrauerit Christus, ille ad diuinam non perueniet mansionem: & cuius hic ad mensam non sederit Christus, illè cœlestem non accumbet ad mensam. *Et festinans descendit, & suscepit eum gaudens.* Gaudet, quia suscepit susceptorem suũ, quia pastorẽ suũ pascit, quia reus iudicẽ

ſuffragio humanitatis inclinat, quia cibi & potus fœnore debitorem ſuum ſibi facit & acquirit: & ſic fit, vt quæſtum non perdat publicanus iſte, ſed mutet. *Et cum viderent, inquit, omnes murmurabant dicentes, quod ad hominem peccatorem diuertiſſet.* Et quis ſine peccato? Et ſi nemo, ipſe ſibi veniam negat, qui Deum, quòd ad peccatores ingreditur, accuſat. Deus quando peccatorem quærit, non peccata, ſed hominem quærit: vt peccatum quod eſt opus hominis, deſpiciat: vt opus ſuum quod homo eſt, non amittat. Audi Prophetam dicentem: Auerte faciem tuam à peccatis meis: hoc eſt, ab operibus meis. de ſe autem, Opera manuum tuarũ ne deſpicias. Iudex cum vult ignoſcere, hominem reſpicit, non culpam: pater cum miſereri vult filio, affectum cogitat, non delictum: ſic in homine Deus ſui memor eſt operis, vt operis obliuiſcatur humani. Tu ergo qui reprehendis, qui murmuras, cur ad peccatorem diuerterit Chriſtus, viam ſalutis, exemplum veniæ, miſericordiæ ſpem: de tali ingreſſu cape, & caue ne hoc tibi ſit blaſphemandi materia, quod tibi occaſio eſt ſalutis. Quo medicus niſi ad ægrum? Non eſt opus, inquit, ſanis medicus, ſed malè habentibus, vbi anhelus paſtor, niſi ad ouem perditam: Quando ſe ex hoſtibus immiſcet, niſi cum vult liberare captiuum? Et qui pretioſam perdit margaritam, loca ſquallida non dedignatur intrare, & eam inter ſtercora ipſa perquirere non abhorret. In quod præceps poſt filium non ſe dat mater? Et arguitur Deus qui creauit hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam: quare hominem inter peccata charitate conditoris inquirit? Murmuras homo quare hominem Deus inter peccata quærat: quid facies cum videris eum propter hominẽ ipſas tenebras tartari penetrare? Audi tamẽ quid

Pſal. 50.
Pſ. 137.

Matt 9.

Gen. 1.

ingressus ad peccatorem fecerit Christus. *Stans, inquit, Zachæus dixit.* Vides quomodo erectus est qui iacebat. Iacemus in vitiis, & iacemus oppressi: stamus, cùm bonis operibus erigimur ad profectum. *Stans, inquit, Zacchæus, dixit, dimidium bonorum meorum de pauperibus.* Iste post mortem se credit esse victurum, qui dimidium bonorum iam futuram transmittit ad vitam. Sit licet ille perfectus, qui totum quod habet illuc, vbi victurus est, semper hinc præmittit: est iste tamen virtutum socius, consors prudentiæ, fidei particeps, qui ad Deum vel dimidium mittit: quia homo quod hic reliquerit, hoc amittit. Et re vera fratres, sicut se iste ibi credit viuere, qui illuc transmittit sua: ita ille se sibi non credit esse victurum, qui sibi illic quod habere debeat, nil pararit. Nam si paupertatem vix ferre possumus temporalem, in æternum mendicus fieri quis durabit? Quis militans non ad patriam mittit, quicquid bellico sudore conquirit, vt adolescentiæ labores senectus delicioſa compenset? Et Christianus cui militare est id quod viuit in sæculo, quomodo non cogitat vt pericula terrena otiis cœlestibus consoletur? Qualiter hæc faciat Christianus, Zachæus ipse & verbo docet & monstrat exemplo. *Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si cui aliquid fraude abstuli, reddo quadruplum.* Qui aliena prorogat plus dando diripit, quàm furando: nec compescit inde dolentum gemitus, sed producit. Audeo dicere, qui de fraude Deo offert, cumulat crimina, non emundat: quia Deus in tali munere exuuias suorum pauperum, non misericordias, intuetur. Sine causa Deo plorat, contra quem iustè causa pauperis plorauerit Deo. Dei vox est: Si pignus tuleris fratri tuo tunicam, ante solis occasum reddes illi. Sicut furē lucerna prodit, ita

Exod. 22.

dit, ita sol eos qui fraudantur, accusat. Si volumus Deo offerre nostra, si apud Deum quæ nostra sunt, possidere volumus, mereamur & nos audire talia, qualia Zachæus audiuit. *Hodie domui huic salus aduenit, quia & hic filius est Abrahæ.* Inhumanus dives cum esset filius Abrahæ, factus est gehennæ filius: iste cum esset rapinæ filius, dando sua, aliena reddendo Abrahæ adoptatur in filium. Ne quis tamen putet Zacchæum offerendo dimidium bonorum perfectionis non tenuisse fastigium, qui post omnia sua, & seipsum sic dedit Domino, vt episcopatus honore fultus, à mensa publicani quæstus ad mensam dominici corporis perueniret: & fraudulentas sæculi diuitias derelinquens in paupertate Christi veras sęculi diuitias inueniret.

In illud Lucæ, Quis ex vobis patrem petit panem, &c. Deque patrum in filios charitate, Sermo LV.

POsteaquam præcepta legis diffusa voluminibus, congesta libris, amorem nobis non suffecerunt commendare diuinum duris hominum præcordiis, comparationibus, exemplis, inseritur Dei, & insinuatur affectus. *Quis, inquit, ex vobis patrẽ petit panẽ,* Luc. 11. *nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester cœlestis spiritum bonum dabit petentibus se? Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Charitas dolũ nõ habet: fraudem pietas, affectio non recipit falsitatem. Si pater est, non potest non amare: si amat, nisi quod bonum est dare nescit: negat patrem, qui de patris suspectus est largitate: ignorat se filiũ, quẽ data paterna solicitant:

solicitant: totum quod est pietatis excludit, qui salutare non credit quicquid dederit Pater: aut quomodo pater poterit filiis dare mala pro bonis, qui mala semper pro filiis paratus est sustinere, qui pro filiis, mortem non refugit, pericula non declinat? Ideóque te Deus patrem fecit: ideò à te voluit hominem procreari, qui vtique quod te de terra fecerat, poterat fecisse quàplurimos: sed egit vt generando scires quanta esset generantis affectio, & in te amorem tui tantum probares authoris, quantum ipse author pignoris tuo pignori conaris impendere. Certè non solum in te quid esset generantis affectio, sentire te Deus voluit, sed in feris, & in pecudibus, & auibus, hoc Deus voluit te videre: quæ cum de terra produxerit sola iussione, postea laborem sentire compulit generandi: mutare patrias, loca cubilibus apta conquirere, fœtus locorum difficultatibus communire, gemitibus edere, maximis laboribus enutrire, ac se morti, si natos suos capi viderint, non negare. Vnde si non hominis, vel ferarum comparatione, pecudum similitudine, exemplis auium, disce, quanta sit in paterna charitate synceritas. Si ergo Deum credis, & confessus es patrem, quicquid iusserit, quicquid in te elegerit, crede tibi satis esse salutiferum: crede satis esse vitale. Matris data discutere non licet, patris monita retractare non conuenit, sit licet paterni mandati species tristior, res tamen ipsa salutifera & vitalis. Sic Abraham vbi Deum patrem credidit, mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circuncisionem recipit verecundam: & quæ cœlestis pater iubet non discutit, sed iudicat gloriosa, parricidium cõsiderat perscelestum: sed quia Deus imperat, totum pietati cõmittit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, hostiam se esse eum horrere, cum

Gen. 17.

Gen. 22.

dolore

dolore poterat, est gauisus : Hinc Iephte filia patris munus, patris vota, sua morte tota gratulatione persoluit. Quare ergo iam sciens Deum de patris disputat datis, cum paruulus & innocuus quærit à patre, non sibi bona & profutura percipit? Sed cur has similitudines Dominus fecerit, perquiramus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Potuit dicere, nunquid zizania, nunquid lolium, quod ex vicinitate, & similitudine mentitur panem, sed generat angustias? Sed Christus venerat filiis, id est Iudæis, quos genuisse tali clamore quærebatur. Filios genui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: venerat ergo filiis, venerat panis de cœlo, qui dixit. Ego sum panis qui de cœlo descendi: sed Iudæis est conuersus in lapidem offensionis, & petram scandali, dicente Domino: Ecce pono in Sion lapidem offensionis & petram scandali. Quare petram? Quia mordere petram, non panem à patre quærere gestiebant. Circundederunt me, inquit, canes multi. Denique posteaquam illi ex hominibus in canes probantur esse conuersi, cœlestis illis in petram conuersus est panis non dantis vitio, sed accipientis nequitia: qui illos non reficeret, sed necaret, nec in fundamẽto positus promoueret ad culmen, sed eos qui sui patris tendebant ad necem, in profũdam daret & voluerer in ruinam. Adiecit aliam similitudinem. *Nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Erat & piscis Christus Iordanis leuatus ex alueo, qui carbonibus impositus passionum post resurrectionem suis, id est discipulis, escam præbuit nunc vitalem: sed Iudæis in serpentem piscis iste commutatus, dicente Domino: Sicut Moyses exaltauit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis. Iudæus in serpẽte videbat Christũ, quia impius oculus Deũ videre

Iudic. 11.

Esai. 1.

Ioan. 6.
Rom. 9.
Esa. 8.
Esa. 28.

Psalm. 21.

Ioan. 3.

videre non potest:non potest videre pietatem. Dixit
Mat. 23. & tertiam similitudinem. *Nũquid si petierit ouum,porriget illi scorpionem?* Consuetum est,& solenne semper paruulos ouum petere,& parentes ouum pusillis petentibus nõ negare:sed quia Christus venerat cõgregare sicut gallina pullos suos,ouũ protulit verbi,per quod Ecclesiæ germina sancta nutrirentur : sed quia Iudæus per inuidiam effundere magis, quàm sumere ouum id volebat,reperit ibidem scorpionem:vt iuxta
Rom. 7. Apostolum:Mãdatum quod erat illis in vitã,hoc illis esset ad mortem. In commendationem pietatis tria dominus protulit,& demõstrauit exempla, vt tribus testimoniis, sicut tribus testibus & pios ad fidem sui amoris animaret:& confutaret impios,nõ patris,sed suo vitio charitatis gratiam non cœpisse.

De symbolo Apostolorum,Sermo LVI.

SOlicitaret me acerbi partus subita & cõfusa tempestas, & immatura germinum me pullulamenta turbarent, nisi crebro diruptis temporum moris, & rudi latrocinio,& fractis viscerum claustris, repentina viuendi lucra quærerẽt,& raperent nascituri.Hinc est,quòd homo sæpè mensis decimi despiciens terminum,septimo mense angustas primę domus,& arctas vteri abiicit & deserit mansiones,vt præliator nouus ante se tempus euicisse gaudeat, quàm dependat ipse suam temporibus seruitutem.Et si hoc humanæ licet naturæ,naturæ cælesti quid obsistere poterit,& diuinæ?Aut quid sanctus Spiritus non potest, si hoc potest caro ? Aut quomodo gratia superna non efficit,
Acto. 9. quod fragilitas obtinet & implet humana ? Nonne sic Paulus acerbo dolore viam nostræ vexauit , & viscera genitricis,vt cælesti turbine,ac tota tempestate Ecclesię pręueniret tempora parientis:vt subito,& in via

in via nasceretur, qui erat ad fidem viam gentibus præbiturus meritò se abortiuum nucupat: & miratur se fuisse natum, qui nouit se nulla conceptus tempora pertulisse. Namque cum adhuc hostis ipse cæderet extrinsecus sanctæ matris vterum, & in ipso ortu pignora venerãda collideret, repentè sanctum mutatur in germen, qui ipsius germinis fuerat ferocissimus persecutor. Eunuchus etiam generatur in via: vt quem castrauerat humana temeritas ad hominis seruitutem, & intra regis aulam inuita castitas collocarat, voluntaria castitas & votiua ad cælestis aulæ gloriam, ad æterni regis promoueret & transferret obsequium. Beatus iste cui datum est, vt palatij infulas non amitteret sed mutaret. Hæc dicit ratio filioli, vt vos quos tristes suscepimus ad matris vterum, lætissimos perducamus vno eodemque momento. Audite fidem; orationem discite. Sed quia impediente tempore nec nos vobis possumus aperire mysterium, nec vos nobis potestis solemniter reddere quę traduntur, agite vt & nunc symboli simpliciter verba discatis: & Paschali tempore quo plenius hæc tradũtur, sacramẽti ipsius interiora possitis agnoscere. Accipite quod vultis: quod desideratis, inuadite: quia regnum cælorum vim patitur: & qui vim faciunt, diripiunt illud: accipite quod vultis: & quod vis potest tollere, gratia largiatur. Ingressus vitæ, ianua salutis, introitus fidei, singularis, innocẽs, & pura cõfessio perdocetur: dicẽte Prohpeta. Intrate portas eius in confessione. Vnde idẽ Propheta taliter admonitus, Dei in se loquẽtis aditũ morũ postulat, dicens: Aperite mihi portas iustitiæ, & ingressus in eas cõfitebor domino. Videtis quia non potest confiteri qui non fuerit ingressus hãc domum salutis & fidei, in quã sicut intromittit cõfessio; ita negatio de ea indubitanter excludit. Sed quomodo cõfitendum

1. Cor. 13.

Acto. 8.

Matt. 11.

Psal. 99.

Ps. 117.

Rom. 10. tendum sit, audiamus. Corde, inquit Apostolus, creditur ad iustitiã: ore autẽ cõfessio fit ad salutẽ. Et quid crederetur, ostẽdit. Si credis, inquit, dominum Iesum in corde tuo, & ore cõfessus fueris, saluus eris. Corde creditur ad iustitiã: ore confessio fit ad salutẽ: magnũ filioli per hoc fidei nostræ videmus esse compendiũ, quãdo inter cor & linguã totũ salutis humanę versatur, & geritur sacramẽtũ. Habes homo vnde credere debeas, corde creditur ad iustitiã: habes vnde debeas confiteri, ore confessio fit ad salutem. Et quid dicam? Totum in se habet homo, qui se habet: ipse autem se habet, qui Deũ habet: Deum verò habet, qui eum suũ credit, & cõfitetur auctorẽ. Signate vos. Fides quæ capitur auditu, corde creditur: ore promitur ad salutẽ, in secreto mẽtis est collocanda: & ipsis est nostri pectoris committẽda vitalibus, ne dum chartis, & atramento describitur incautè, non reseruetur credulis ad vitam, sed prodatur perfidis ad ruinam. In te homo custodire debes, quod tibi extra te positum poterit deperire.

In symbolum Apostolorum, Sermo LVII.

BEatus Isaias Euangelista non minus, quam Propheta, immunda labia se habere, & in medio populi habentis labia immunda se habitare deplorat, dicens: O miser ego, quoniam compunctus sum, quia cum sim homo & immunda labia habeam: in medio quoque populi habentis labia immunda ego habitẽ, regẽ dominũ sabaoth vidi oculis meis. Super humano percellitur hic dolore, quia quod de Deo sentit & videt, loqui nõ valet, annũciare non potest, nõ potest cõfiteri. Quantũ caro angusta est, animo suo arcta sũt labia tantum: lingua tantum breuis est suæ mẽtis interpres. In carne ignis ãhelat inclusus, vaporat venas, inflammat

Esai. 6. iuxta LXX.

inflammat viscera, exæstuat in medullis, totaquè hominis interna semper incendit, quia quod mentis contemplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, & in totum non sufficit euaporare sermonem. Hinc est, quod Isaias vbi vidit regem cæli, hoc est Christum, ipsumque esse dominũ sabaoth, clara visione cõspexit sua, suique populi labia immunda defleuit: quia sicut illustrat corda, purgat ora, labia emundat Christi confessa diuinitas, ita Christi polluit negata maiestas. Sed quid iste profecerit Prophetæ gemitus audiamus. Et missus est, inquit, ad me vnus de Seraphim, qui in manu habebat carbonem, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, dicens: Ecce hoc tetigit labia tua: & abstulit iniquitates & peccata circum purgauit. Non est huius temporis, dicere, cur vnus mitti ur, & quis sit iste qui mittitur: & quantus est qui carbonem superni ignis sic manu gestat intrepidus, imo sic suo temperat attactu, vt Prophetæ purget labia, non perurat: sed nunc nos etiam toto cordis compungamur affectu: nósque in hac miseria carnis miseros esse fateamur, immunda quoque labia nos habere piis gemitibus defleamus, vt vnus iste de Seraphim legis gratiæ forcipe acceptum de superno altari nobis ignitum fidei deferat sacramentum, talique moderamine nostrorum tangat ora labiorum, vt iniquitates auferat, peccata depurget, & ora nostra sic in flammam plenæ confessionis accendat, vt sit ista salutis adustio, nõ doloris. Petamus etiam vt ad corda vsque nostra perueniat calor iste carbonis, vt de tanta suauitate mysterij, non solum labiis gustum, sed ipsis totam satietatem sensibus, & mente capiamus: & sicut Isaias post emundationẽ labiorũ ineffabilẽ partũ Virginis est locutus, dicens: Ecce Virgo in vtero accipiet, *Isa. 7.*

& pariet filiũ: sic nos passionis sacramẽtũ, & resurrectionis referamus gloriã. *Credo in Deũ patrẽ omnipotẽtem.* In Deum vos hodie meritò confitemini credidisse, quando deos, deasque sexu dispares, numero cõfusos, turba populares, viles genere, fama turpes, impietate, maximos primo, scelere, crimine singulares, ipsis etiam sepulchrorum suorum vultibus accusatos, lætamini vos fugisse: quia miseriæ, doloris, & infœlicitatis est, tantos, & tales habuisse seruulos, quantos vos, & quales dominos hactenus pertulistis: sed ad vnum viuum, verum, solum, sed non solitarium Deum vos peruenisse gaudere, dicendo: *Credo in Deũ patrẽ.* Iã cõfiteatur filiũ qui nominat patrẽ: quia qui vocari pater, pater dici voluit, habere se filiũ clementer ostendit, quẽ non accepit ex tẽpore, non genuit in tempore, non suscepit ad tẽpus. Diuinitas nec initium capit, nec recipit finem, nec admittit posterũ, quæ nõ agnoscit occasum. Deus filiũ non doloribus parturit, sed virtutibus esse manifestat: nec præter se facit quod ex se est, sed generat: dũ quod in se est, aperit, & reuelat. De patre processit filius, non recessit, nec successurus patri prodiuit ex patre, sed prodiuit mãsurus semper in patre: Audi Ioannem dicentẽ. Hoc erat in principio. Et alibi. Quod fuit ab initio. Quod erat vtique non accessit: quod fuit, apparet vtique nõ cœpisse: Ego sum, inquit, primus, & ego nouissimus. qui primus est, non est iste post alterum: qui nouissimus, post se alterum non relinquit: sed ista cum dicit, nõ excludit patrẽ, sed in se & patre vniuersa concludit, Sed ea quæ ante sũt, accedamus. *Et in Christũ Iesũ filiũ eius vnicũ Dominũ nostrũ.* Sicut reges triumphorũ suorum titulis nuncupãtur, & subiectarũ gentiũ nominibus conquirunt numerosissima cognomenta: ita Christus bonorũ suorum titulis nuncupatur: à chri-

Ioan. 1. 1. *Ioan.* 1. *Esa.* 44.

smate

smate enim vocatus est Christus, qui diuinitatis vnguẽtu aridis iam mortaliũ membris pius medicator infudit,& vt à chrismate Christus, sic Iesus vocatus est à salute,qui ob hoc nos diuino infudit vnguẽto, & ęgris certam salutem,perditis perpetuam redderet sanitatem. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum.* Quia etsi sunt multi filij per gratiam, iste vnus, & singularis est per naturam. *Dominum nostrum.* Qui nos de tãtorum,tã crudelium,tam turpium liberatos seruitio dominorum, vt non ad conditionem pristinã vendicet,sed vt ad perpetuã libertatem manumittat,inquirit. *Qui natus est de Spiritu sancto.* Ita,& taliter tibi nascitur Christus,donec tibi homo nascendi ordinem mutet: vt sit tibi nouus ortus in vita,cui vetustus semper in morte manebat occasus. *Qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine.* Vbi spiritus generat,virgo parturit, totum diuinum geritur,nil humanum: nec vllus infirmitati locus est, vbi virtus est sociata virtuti: soporatus est Adam, vt de viro virgo sumeretur: nunc stupuit virgo, vt vir repararetur ex virgine. Quid sibi de tanto, de tali partu natura poterit vendicare, vbi dum videt nouari ordinem suum,tota sua conspicit iura mutari,veniſſe in suam sobolem, suum sentit & miratur auctorem? Videatur hoc perfidis vile, magnum est credentibus sacramentum. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Audis iudicis nomen, vt tempus etiam passionis agnoscas: audis crucifixum, vt nobis salutem perditã per quod perierat,reparatam esse ãgnoscas,& vbi videas pẽdere credẽtiũ vitã, vbi mors pepẽderat perfidorũ: audis sepultũ,ne mors putetur illusa. Hoc est diuinæ virtutis insigne cum mors morte moritur: auctor mortis proprio mucrone truncatur, prædo capitur sua præda: infernus vita dirũpitur deglutita.

Tertia die resurrexit à mortuis. Tres dies sepulturæ suæ tribus impendit Christus habitationibus profuturos, inferis, terræ, cœlo: instauraturus quæ in cœlo sunt: & quæ sunt reparaturus in terra: & quæ apud inferos redépturus: simul vt Trinitatis gratiã tridui sacraméto datã panderet hominibus ad salutẽ. *Ascẽdit in cœlos.* Ascendit, non vt se referret in cælum, qui semper mansit in cælo, sed vt te perferret, quem taliter victum absoluit, & subtraxit inferno. Intellige vnde, vbi, homo per Deum sis leuatus, vt esses in cæleſtibus stabilis, qui eras lubricus, ac semper mutabũdus in terra. *Sedet ad dexterã patris.* Sed suis pater nil habet à sinistris. Confessio nostra non diuini confessus loca, sed virtutis assignat indicia: Deus loca nescit: Diuinitas recipit nil siniſtrum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Esto viuos, mortuos quemadmodum poterit iudicare? Sed illi viuunt, qui nobis mortui computantur. Ergo resurrecturos eos confitemini ad iudicium, quos infidelitas existimat deperiisse: vt qui mortui fuerint, & qui reperientur viui, pariter suorum reddant actuum, vitæque rationem. *Credo in Spiritum sanctum.* Postquam susceptæ carnis confessus es sacramentum, oportet te deitatem spiritus cõfiteri: vt Trinitatis vnitas æqua, patris, filij, sancti Spiritus per omnia, & in omnibus, virtutis integrã fidei in nostra confessione custodiat & teneat veritatem. *Sanctam Ecclesiam Catholicam.* Quia neque à capite membra, neque sponsa separatur à sponso: sed tum tali coniunctione spiritus fit vnus, fit omnia, & in omnibus Deus. Ergo ipse in Deum credit, qui in Deum sanctam Ecclesiam confitetur. *Et remissionem peccatorum.* Ipse sibi donat veniam, qui sibi peccata per Christum remitti posse confidit. *Carnis resurrectionem.* Bene credis, si te per Deum credis resurgere

ex

ex morte posse, cui resurgunt semper elementa: sic tempus ex tempore, sic ex nocte dies, sic de sepultura sua semina: nec tu perire poteris, cum illa reuiuiscant: nec difficile est Deo facere de te sene, quod tu facis semper ipse de semine. *Vitam æternam.* Hæc fides, hoc sacramentum non est committendum chartis, non scribendum literis, quia chartæ & literæ magis cauta, quàm gratiam proloquuntur: vbi vero Dei gratia, donatio diuina consistit, ad pactum fides, altitudo cordis sufficit ad secretũ: vt hoc salutis symbolum, hoc vitæ pactum, diuinus arbiter nouerit, testis falsus ignoret. Signate vos. ipse autem dominus Deus noster sensus vestros, corda vestra custodiat: & in his quæ præcepit vobis, ipse vobis fautor assistat.

In idem, Sermo LVIII.

QVI fidem quærit, rationem non quærit: qui diuinam postulat, seponit humanam: qui Deo genitore nascitur, transcendit naturam: & tempori nil debet, qui temporis meretur auctorem. Ecce pia fidei germina videmus antè nasci vos velle, quàm concipi: antè percipere cœli regnum, quàm ventris angustias sustinere: sic tendere ad patris gaudia, vt matris transeatis languores: nec putatis abortiuum, quod maturum creditis esse per Christum. Sic Paulus Apostolus per fidem maturus nascitur, qui se abortiuum clamat esse per tempus. Accipite ergo fidem sola fide: nec quæratis aperiri vobis ipsius fidei rationem, quam vos ne requireretis intra fidem vestra festinatione clausistis. Ad fidem vos filij hodie fides vestri auctoris inuitat, qui promissionis suæ ante fidem implet, quam fidem vestræ percipiat sponsionis, & hoc restituit rebus humanis, vt olim verbo promiserat per Prophetam: Dilata, inquit, os 1. Cor. 15. Psal. 80.

tuum, & adimplebo illud. Hoc est, tu dilata in confessione, & ego illud ipsius confessionis replebo sacramento: & mystico sermone ditabo, & replebo illud toto eloquio cœlestis arcani. Et re vera filij quicquid audientis, quicquid respondentis obedientia profitetur, hoc donantis & docentis Dei redundat ad gratiam. Accepturi ergo symbolum, hoc est, pactum vitæ, salutis placitum, & inter vos & Deum fidei insolubile vinculum pectora parate, non chartam: sensum acuite, non calamum: & audita non atramento, sed Spiritu ministrante describite: quia committi non potest caducis & corruptibilibus instrumentis æternum, & in cæleste secretum, sed in ipsa arca animæ, in ipsa bibliotheca interni Spiritus est locandum: ne profanus arbiter, ne improbus quod dilaceret discussor, inueniat: & fiat ad contemnentis & ignorantis ruinam quod confitentis, & credentis donatum est ad salutem: sed dicenti tibi Prophetę. Dilata os tuum & adimplebo illud: tu respondere possis. In corde meo abscondi eloquia tua, vt nō peccem tibi. *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Qui confessus est patrem, confitetur & filium, quia sine filio pater dici non potest: & quia Deo augeri, Deo addi nil potest: semper fuit filius, quia fuit semper & pater: nescit inchoari filius, quia deficere pater nescit: nec crescit genitus, vbi genitor non senescit: æterna, & coæterna patris, & filij substantia non gradibus humanis, sed diuinis est æstimanda virtutibus. *In Christum Iesum filium eius vnicum, dominum nostrum.* Christum vnctum accipe non communi oleo, sed sancto, quo natus est spiritu. *Qui natus est de Spiritu sancto.* Tali nat .itate consecrata est in Deo humanitas, non tali dignatione minorata est in homine deitas. *Qui natus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine.*

Psal.80.
Psal.118.

gine. Virginitas Deum credidit, quia non nisi per Deū ipsa virgo esse potuit & mater. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Iudicem indicat vt tempus designet: crucifixum memorat, vt passionis cōferat qualitatē, & inde fides argumētū diuinę virtutis, & veræ resurrectionis colligat, vnde impietas materiā contumeliæ, & occasionē præsumpsit erroris. Crucifixus in cruce, in ædito corā omnibus inimicis, & tota crudelitate spectantibus, & tota acerbitate obseruantibus, mortem suscepit. Sepulturam patitur ne mortem non adisse vt vinceret, sed simulasse vt eluderet, ab impiis iactaretur. *Sepultus, tertia die resurrexit.* Et si in passione nostræ se carnis veram probauit habuisse substantiam, per trium dierum figuram totam Trinitatis resurgit in gloriam. *Ascendit in cœlos.* Ascendit nos perferens, non se referens, qui nunquam recessit è cœlo. *Sedet ad dexteram patris.* Ordo ibi diuinus est, non humanus: sic à dextris sedet filius, vt pater non sedeat à sinistris: vnica & singularis est diuina confessio, vbi superna virtus recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Desinant homines, desinant hæretici iudicare iudicem suum: sperent veniam, ne incurrant de tali præsumptione sententiam. *Credo in Spiritum sanctum.* Nunc perfecta est tua in Trinitate confessio, quando Spiritum sanctum vnius cum patre, & filio substantiæ fideli voce confessus est. *Et sanctam Ecclesiam.* Quia sic cōiūcta Christo est, vt totam diuinitatis transferatur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* Acquire tibi tua fide veniam: quia satis sibi inimicus est, qui hoc sibi dari non credit, quod tota benignitate largissimus promittit indultor. *Carnis resurrectionem.* Crede carnis resurrectionem: quia qui hoc non credit, fidem non habet in prędictis, dicente Apostolo. Si mortui nō resurgūt,

1.Cor.15. neque Christus resurrexit. Quos iudicabit, quibus regnabit Deus, si vitæ, si iudicio, resurrectio non reddiderit, quos sæculo mors ademit? *Vitam æternam.* Manifestum est, quia vita æterna ipsa morte moriente succedit.

In idem, Sermo LIX.

AVdistis vocem patris, vocem vocantis audistis, venite filij, venite, venite, quia venit tempus fidei, credulitatis dies, confessionis hora, venite petitores fidei, afferte syncerum pectus, cor mundum, purã vocem, vt quod per nos sermo salutaris insinuat, vos sancto capiatis auditu. Fides ex auditu, auditus ex verbo constat. Placitum fidei, pactum gratiæ, salutis symbolum tota simplicitate sensus audire, quatenus illud confessionis tẽpore, & audire possitis, & reddere: quia istud reddere est habere: diuinum munus qui reddiderit, non amittit. Daturus legem Deus, iussit vt poli lauarent vestes, lauarent corpora sua, totósque se ab omni carnis contagione mundarent, quia appropinquare Deo homo non potest fæce corporali, mundano squalore pollutus. Lex illa, quæ gratiæ vmbram tenuit, & figuram, purificationem merito quærit tantam, tantam merito exigit puritatem. Adituris diuinitatis sacramentum totum, quanta mentis, quanta corporis opus est puritate? Mundemus ergo corda, purificemus corpora, aperiamus oculos, referemus sensum, animæ ianuas patefaciamus totas, vt symbolum quod est fidei pactum, audire, capere, tenere, & in ipso cordis secreto semper seruare possimus. *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Credimus in Deum, si negamus Deos: si renunciamus idolis, si diabolũ & eius

Deut. 6. angelos abnegamus. Audi, inquit, Israel, dominus Deꝰ tuus vnus est. Et iterum: Non erunt tibi dij alij absq; me.

me. Habebit ergo Deum verum vnum Deum, qui Deū alterum non habebit. Credimus in Deum, & eundem confitemur patrem, vt eundem semper habuisse filiū nos credamus: habuisse autem filium, non conceptū, non inchoatū, non separatū partu, nō auctum tēpore, non minoratum gradu, non ętatibus immutatum, sed intra æternum genitorem germen permanens in æternum. Ego, inquit, in patre, & pater in me est. Audiuimus patrem, credamus filium virtute diuina ordine non humano: arcano Dei, nō ratione mundana: non lege sæculi, potentia sed superna. Quod scire licet, discutere non licet: credere conuenit, non conuenit perscrutari, nam ob hoc omnipotentem Deum diximus, vt Deo impossibile nil putemus. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum, Dominum nostrum.* Ab vnctione Christus, Iesus vocatus est à salute: quia & vnctio, quæ per reges, Prophetas, & sacerdotes olim cucurrerat in figuram, in hunc regem regum, sacerdotem sacerdotum, Prophetarum Prophetam, tota se plenitudine spiritus diuinitatis effudit: vt regnum, & sacerdotium, quod per alios præmiserat temporaliter, in auctorem ipsum refunderet, & redderet sempiternum. Et Iesus quidem, id est, saluator, recte dicitur salus, quia & dedit rebus esse, & idem pereuntibus dat salutem. *Filium eius vnicum.* In se est vnicus filius, qui quod aliis per suam gratiam donat, ipse sibi vnicam possidet per naturam. *Dominum nostrum.* Sicut supra diximus, Dominus Deus, Deus vnus constat in Christo: quia quicquid est, & deitate, & humanitate Deus vnus est: desiit in Christo substantiarum diuersitas, vbi caro cœpit esse quod spiritus, quod homo DEVS, quod nostri corporis & deitatis vna maiestas. *Qui natus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine.* Quid terrenū nascitur, vbi authore spiritu

Mar. 12. Exo. 20.

Ioan. 14.

virgo vocatur in partu ? quis non diuinum credat, quando quę peperit nil ſenſit humanum ? Deum mulier virgineo portabat in templo : hinc eſt, quod & acquiſiuit honorem matris, & virginitatis gloriam non amiſit. *Qui ſub Pontio Pilato crucifixus eſt, & ſepultus.* Nomen iudicis dicimus, vt paſſionis tempus, vt rei geſtæ veritas ſic pateſcat. *Crucifixus eſt.* Vt quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignũ. *Et ſepultus.* Vt officia tota mortis impleret vt mors morte moreretur, vt ex illius ſemine corporis omnis humanorum corporum ſatio vitalem ſurgeret, & leuaretur in meſſem. *Tertia die reſurrexit à mortuis.* Vt tribus in diebus Trinitatis beneficium panderetur, vt per triduanum tempus humana trium temporum generatio ſaluaretur, id eſt, ante legem, in lege, & in gratia. *Aſcendit in cœlos.* Non vt petens, ſed vt repetens in cœlos. Nemo aſcendit in cælum, inquit, niſi qui de cælo deſcendit. *Sedet ad dexteram patris.* Sed patrem non habet ad ſiniſtram. Diuinitatis confeſſus recipit nil ſiniſtrum. *Sedet ad dexteram patris.* Vt patris Deitate vna. *Sedet ad dexteram.* Ne ſit minor gradu, poſterior ordine, ſed patri diuinitate vna, æqua poteſtate conregnet. Ego, inquit, & pater vnum ſumus. *Inde venturus iudicare viuos & mortuos.* Si credimus venturum iudicem, innocentes iudici nos præparemus : iudicem negat eſſe, aduenire non credit : iudicandum ſe ſatis iſte diffidit, qui malè viuit. Iudicat viuos, iudicat & mortuos, quos vtique iudicaturus exuſcitat. *Credo in Spiritum ſanctum.* Hucuſque dominicæ natiuitatis, paſſionis, reſurrectionis, aſcenſionis, aduentus myſteriorum confitentes, ad confeſſionem ſancti Spiritus iam venimus : vt ſicut in Patrẽ, & Filium, in ſanctum Spiritũ ſic credatur, vt vnam in Trinitate deitatem, virtutem, gloriam

Ioan. 3.

Ioan. 10.

gloriam prædicemus. *Et sanctam Ecclesiam.* Credimus Ecclesiam, quam Christi receptam, confirmatam credimus, & confitemur in gloriam. *Remissionem peccatorum.* In nouum hominem nasciturus, antiqui reatus, peccati veteris quid habebit? qui præterita sibi remissa non credit debita, dubitat percipere se futura. *Carnis resurrectionem.* Crede homo de morte resurgere te posse, quia antequam viueres nil fuisti: aut quare dubitas quod resurgas, cum tibi totum quod in rebus est quotidie sic resurgat? Sol occidit, & resurgit: dies sepelitur & redit: menses, anni, tempora, fructus, semina, cum transeunt ipsa moriuntur, cum redeunt sua ipsa morte reuiuiscunt, & vt resurrecturum te iugi, & vernaculo instruaris exemplo, quoties dormis, & vigilas, toties moreris & resurgis. *Vitam æternam: Amen.* Necesse est vt qui resurgit, viuat in æternũ, quia si in æternum nõ viueret, non vitæ resurgeret, sed morti. Signate vos. Hoc spei pactum, hoc salutis placitum, hoc vitæ symbolum, hanc fidei cautionẽ mẽs teneat, conseruet memoria ne diuinitatis pretiosum munus depreciet charta vilis, ne mysterium lucis atrum tenebret atramentum, ne secretum Dei habeat indignus & profanus auditor. Si mihi silentium semper vestra charitas sic præberet, ad omnes tractatus mei sermonis vester perueniret auditus, sed Deus noster & mihi fiduciam dicendi, & vobis audiendi, desiderium donare dignetur.

In idem, Sermo L X.

SI Cananitis mulier clamore subito, repentina fide iuuante Christo, & quod petebat, accepit: & quod negabatur, extorsit: si Æthiops spado arcanũ vitalis lauacri prẽteriens inuenit in via, rapuit in trãsitu, si Cornelius *Matt. 15.* *Actor. 8.*

Actor. 10. si Cornelius Centurio antequam intraret baptisma,
Luc. 23. peruenit ad spiritum, si latro in ipso momento mortis Paradisum inuasit, & vitam vobis, in articulo temporis quam quæritis, quis negabit? Ex fide ergo accipite fidem, & vt fidei mysterium scire possitis, ac-
Deu. 32. *Iuxta LXX.* cessu temporis laborate. Moyses laturus legem cœlum vocat & terram: sacerdos quid inuocabit gratiam prolaturus? Ille dixit, attende ad cœlum, & loquar: & audiat terra verba ex ore meo: ego dicam, attende Deus, loquar: & audiat homo verba ex ore meo. Ille dixit, Expectetur sicut pluuia eloquium meum: & descendant sicut ros verba mea: ego dicam, veniat sicut ros spiritus tuus: & inundet sicut flumen gratia tua: fiatque nunc cœlestis verbi vnda saliens in vitam æternam. Ille dixit, quia nomen Domini inuocaui, date magnificentiam Deo nostro: ego dicam, quia fidem inuocaui, date credulitatem Deo vestro. Et quia nauigia corporum nostrorum quadragesimæ sunt curata ieiunio, necesse est vt placitum fidei, symbolum cœlestis commercij iam dicamus, quatenus sub certa spe per tota mundi æquora, per infidos sæculi fluctus lucra mansura sæculis conquiramus. Accipite ergo fidem, expectate rem: quia cui fides non præcedit in semine, res ei non sequitur in fructu. Signate vos. Sermo creat auditum, auditus concipit fidem, credulitatem parturit fides, confessionem credulitas nutrit, confessio perpetuam dat salutē. Hinc est quod meo, vestróque ore occurrit sic sibi fides, credulitas sic amplectitur se, salus se confessionis osculo sic salutat. *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Hæc vox totum Trinitatis fatetur & aperit sacramentum. Deum dicit, non Deos, quia vnum Deum in Trinitate credit Christiana fides, scit patrem, scit Filium, scit Spiritum sanctum,

deos

deos nescit. Diuinitas in personis trina est, sed vna est in Trinitate diuinitas: personis Trinitas distincta est, non est diuisa substantiis: Deus vnus est, sed Trinitate: Deus solus est, sed non solitarius: diuinitas nec Trinitate diuiditur, nec confunditur vnitate: hæc sentit fides cum dicit, *Credo in Deum.* Mox addidit, *Patrem.* Qui credit patrem esse, filium confitetur: qui credit patrem & filium, ætates non sentiat: gradus non cogitet, non tempora suspicetur, non conceptum quærat, nesciat partum: qui Deum credit, diuina confessus est, non humana. Sed dicit hæreticus: quomodo pater, si non præcedit? quomodo filius si non sequitur? quomodo non dat initium, qui generat? quomodo quod generatur, principium à generante non sumit? Hoc ratio docet, hoc natura probat. Erras hæretice, hoc habet humana ratio, non habet hoc diuina: hoc accipit natura mundi, deitatis non recipit hoc natura, fragilitas humana cõcipitur, & cõcipit; parturitur, & parturit: generatur, & generat: accipit initium, & dat finem: mortem suscipit, & refundit: & reseruat in sobole quicquid suæ conditionis est, & naturæ. Deus verò pater non genuit in tempore, quia tempus ignorat: non dedit initium qui initium nescit: non transfudit finem, qui non habet finem: sed sic genuit ex se filium, vt totum quod in se erat, esset: & maneret in filio. Honor geniti, generantis honor est: perfectio geniti, generantis forma est: minoratio geniti reuelat ad generantis iniuriam. Sed hæc audiens hæretice non dicas, quomodo ista sint: dixisti Deum, credidisti patrem: omnipotentem confessus es: si dubitas, mentitus es: credo si dicis, quomodo nõ credis, si discutis? si putas impossibile, omnipotẽtiã quam cõfessus es, sustulisti: sed nos qui patrem, & filium, & Spiritũ sanctum

vniũ

vnius maiestatis & gloriæ cõfitemur, fidem dominici corporis iam loquamur. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum Dominum nostrum.* Posteaquam Dei filius sicut pluuia in vellus toto diuinitatis vnguento nostram se fudit in carnem, ab vnguento nuncupatus est Christus: & huius nominis extitit solus auctor, qui sic Deo superfusus est, & infusu, vt homo, Deusque, esset vnus Deus. Hoc ergo vnguenti nomen effudit in nos, qui à Christo dicimur Christiani: & impletum est illud quod cantatur in Canticis Canticorum. Vnguentum effusum est nomen tuum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Illud sacramenti nomen est, hoc triumphi: nam sicut à Deo vnctus nomen sortitur ex vnguine, ita cum salutem perditam mundo reddidit, à saluando nomen saluatoris assumit. Sæpè iam diximus, quod Iesus Hebraica lingua dicitur, Saluator dicitur hoc Latina. *Et in Christum Iesum filium eius.* Cuius? vtique Dei patris: cùm dicis ergo in Iesum filium eius, confiteris Iesum qui natus est de Maria Dei esse filium. Caue ergo ne ampliius sentias in Christo quod homo fuit, sed semper quod Deus sit, confitere; Apostolo sic dicente: Et si nouimus Christum secundum carnem, sed iam nũc non nouimus. *Vnicum Dominum nostrum.* Hoc conuenit ad vtrumque: quia & vnicus patris est, & vnicus Dominus noster est: alij filij, alij domini esse per gratiam perceperunt: solus Christus esse filius, esse dominus habet, & possidet per naturam. *Qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine.* Si iusta Euangelistam quod in ea natum est, de Spiritu sancto est, quia, Deus spiritus est, hæreticus iam Deum natum virginea confiteatur ex carne: neque amplius cœleste mysterium, virginitatis partum, trahat ad cõceptum mundi, ad terrenæ fragilitatis iniuriã. *Qui sub*

2. Cor. 3.

Matt. 1.
Ioan 4.

Pontio

Pontio Pilato crucifixus est & sepultus. Nomen iudicis audis vt tempus passionis agnoscas: audis crucifixum, vt ex mortis ignominia magnitudinem sentias charitatis: mortémque quæ per lignum venit, mortificatam scias esse per lignū: & credas maiora tibi esse reddita per crucis arborem, quam perdidisse te per Paradisi arborem suspirabas: sepultum dicis, vt veram carnem Christi, mortemque non perfunctoriam probet confessio sepulturæ, mortem suscepisse & vicisse, intrasse inferos & rediisse, venisse in iura tartari, & tartari iura soluisse, non est fragilitas, sed potestas. Confiteris *die tertia resurrexisse*, vt intelligas resurrectionē Christi totius Triniratis fuisse victoriam. Dicis *ascendisse in cœlos*, vt cœli dominum credas: vt vnde venerat rediisse fatearis, quia superato diabolo, calcata morte, liberato mundo, super cœlos triumphat Christus, qui victus putabatur in terris. Clamas, *Sedet ad dexteram patris.* Vt quia patris & filij vna est deitas, par potestas, in cœlesti consessu nulla sit sinistræ sessionis iniuria. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Quia veniente Christo resurgent mortui, sistētur viui, vt pariter causas reddant de suorum ratione factorum. Et quia dominici corporis iam diximus sacramentum, ad confirendum deitatem spiritus perueniamus. *Credimus in Spiritum sanctum.* Quem Deum nobis inclamat vox diuina: cùm dicit, Quia Deus spiritus est. *Credimus in sanctum Spiritum.* Quem Propheta cooperatorem patris & filij se decantat. Verbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Totus Deus, totaque Dei virtus est, qui creator cœlestium probatur esse virtutum: *Credimus sanctam Ecclesiam.* Quam sic in se suscepit Christus, vt eam diuinitatis suæ faceret esse consortem. *Credimus remissionem peccatorum.* Ioan 4. Psal 32.

Quia qui per Christum, & Ecclesiam in nouum hominẽ fuerit natus, veteris delicti nil habebit. *Credimus carnis resurrectionẽ.* Vt credamus passionis, mortis, resurrectionis Christi hanc fuisse causam, vt nos resurgeremus ex mortuis. Resurget caro, resurget, vt ipsi sumus, vt agnitio maneat personarum, vt & martyr de persecutoris pœna lætitiam sumat, & persecutor sumat de martyris honore supplicium. *Credimus vitam æternam.* Quia post resurrectionem nec bonorum finis est, nec malorum. Signate vos. Fidem quam credimus & docemus, non atramento, sed spiritu, committamus pectori, non chartæ demus memoriæ, non libro, ne diuinum munus violent res humanæ, ne cœleste secretum arbiter profanus assumat: ne quod est credentibus ad vitam, existat perfidis ad ruinam. Sol lippientibus oculis non lucem tribuit, sed tenebras: vinum vires febrientium non reparat, sed eneruat: sine medico vitæ poculum fit lethale, sic perfidis pernicioſum est sine fide fidei sacramentum. Sicut dicit Apostolus, capiatur fides ex auditu: auditus autem capiatur ex verbo, & vitæ placitum, pactum fidei, lex salutis non hæreat morituris, sed viuis sensibus affigatur.

Rom. 10.

In idem, Sermo LXI.

NIsi me solaretur beati Pauli subita & inopinata conuersio, vix crederem tam facile vos de terrena labe in cœlestem posse gloriam commutari. Illum namque de persecutore mox Apostolum præstitit repentina confessio, & Ecclesiæ dedit insignem magistrum, quem furentem Christiani nominis inuenerat vastatorem. Nec minus animat me illius spadonis exemplum, quem fides antè rapuit ad gratiam, quam currus ad Indiam, domúmque reuocaret. Accedit illud

Actor. 9.

Actor. 8.

Luc. 23.

illud etiam latronis mirabile documentum, qui nunc rapuit paradisum, quando latrocinij sui pœnas est appensus, vt solueret. Vnde nos filioli, quia sic tempus vestræ regenerationis aptastis, vt neque nos possimus dicere quod necesse est, neque vos possitis quod oportet audire, fidem fidei committentes, tradimus breuiter, quod latiùs commendare non possumus. Nam quemadmodum exponentibus nobis potestis cognoscere symboli sacramentum, qui ipsum symbolum memoria capere vix valetis? Hoc monemus solum, ne quis committat litteris, quod est cordi mandaturus vt credat: Apostolo sic monente, Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Audituri formam fidei, credulitatis normam, confessionis ordinem, parate simul corporis & cordis auditum. Sicut fons ore angusto manans magnis fluuiorum laticibus ampliatur, sic fides symboli breuiato sermone credulitatis latissimos dat meatus. Et sicut radix altè fixa in excelsum germen se protendit, fides sic radicata pectoris in profundo in excelsum credulitatis cacumen attollitur. Ergo de cordibus vestris expurgate perfidiæ cœnum, vt pura per vos fidei fluenta percurrant: incredulitatis fruteta in vobis radicitus amputate, vt excrescant ad alta credulitatis vestræ robusta plantaria. Et quia, auctore Apostolo, corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, in confessionis vocem modò date quod iam corde creditis. *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Qui credit in Deum, Deum discutere non præsumat: Deus quod sit, sufficit scire: qui requirit vnde sit, quantus sit Deus, Deus quid sit, hic nescit: solum importunum tenebrat aspectum, ad Deum inconcessus cœcatur accessus: Deum qui

Luc.23.

Rom.10.

Rom.10.

vult videre, visionis eius discat tenere mensuram: Deum suum qui vult scire, nesciat gentium deos: qui Deos dicit, contradicit Deo. Seruire vni libertas est, captiuitas multis. Quem Deum confessus es, crede patrem: vt credens patrem, esse filium discas. dicens filium, genitum cognoscas esse de patre, cognoscens de patre genitum, quomodo sit genitus non requiras: quia dixisti, *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Omnipotens potest omnia, & si omnia potest quod in se, ex se, & semper secum habeat filium quis negabit? Generatio Dei initium non habet, nescit finem, non admittit excessum: quando in genitore genitus permanere persistit: dicente ipso Domino. Ego in patre, & pater in me est. *Ioan. 13.* *Ioan. 10.* Ego & pater vnum sumus. Confessus es patrem, confessus es filium, confessus es diuinitatis arcanum, confitere incarnationis dominicæ sacramentum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Christus à supernо vocatur vnguento: est enim tota plenitudine diuinitatis infusus: Iesus nomen est à salute, quod *Philip. 2.* nomen omne quod in cœlo, quod in inferno est, tremens, genuflexum, summisso vertice confitetur. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum Dominum nostrum.* Vt patris & filij, est nobis vna Deitas, ita dominatio vna sit nobis. *Qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine.* Spiritus & virgo copula terrena non est, cœleste sed est secretum: hinc est, quod nascitur est diuinum. Ergo quod natus est, confitendum est, quomodo natus est, tacendum est: quia quod secretum est, sciri non potest: quod clausum est, nescit aperiri: quod singulare est non refertur exemplo. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Iudicis nomen audis, ne tempus ignores: Crucifixum audis, vt tibi mortis qualitas innotescat: & intelligas quid impen

impenderit tibi, qui propter te pœnam tantæ mortis excepit. Audis sepultum, vt scias mortem non fuisse perfunctoriam, sed veracem. Mori nolle est timoris humani, diuinæ virtutis est surrexisse de morte, hic ergo non offendat mortis auditus, vbi resurrectionis gloria abscondit mortis iniuriam. *Tertia die resurrexit.* Quia hominis est quod moritur: Trinitatis est quod resurgit. *Ascendit in cœlos.* Hominem ferens illo, vbi semper mansit. *Sedet ad dexteram patris.* Ad dexteram sedet, quia habet deitas nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Iudicabit viuos & mortuos, qua resurgent ad iudicium, qui non putantur esse post mortem, quos gentilitas existimat periisse cum sæculo. *Credo in Spiritum sanctum.* Vt in patre & filio, & Spiritu sancto vnam credas & intelligas esse deitatem. *Credo sanctam Ecclesiam.* Vt confitearis Ecclesiam Christi sponsam in perpetua Christi societate mansuram. *Credo remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem.* Qui remissionem peccatorum, qui carnis resurrectionem non credit, aufert veniam sibi, ipse subtrahit vitam. Quod audistis & credidistis, quod confessi estis, cor habeat, memoria teneat, charta nesciat, scriptor ignoret, ne sacramentum fidei diuulgetur in publicum, ne ad infidelem fidei deriuetur arcanum, Deus qui vobis sacramentum fidei & audire dedit, & credere, ipse vos æternam peruenire faciat ad salutem.

In idem Sermo LXII.

NVtritor pius nisi totus fuerit redactus in paruulum, nunquam paruulum perfectum perducit in virum: denique tunc vocem tenuat, verba ponit, agit nutibus, sēsus seponit, infirmat viscera, abiicit vires, membra dissoluit, gressum tardat, gestit non ambulare,

bulare, sed repere: ridere simulat, timere fingit, flere mentitur, quia est in illo mendacium pietas, desipuisse prudentia est, est infirmitas virtus. Hoc reor beatum Paulum fecisse, cum dicit: Factus sum paruulus in medio vestri, tanquam si nutrix foueat filios suos. Sed fortè aliquis stupeat, cum videat nutriculum ista facientem: non irridet si est parens, si pater est non miratur: hoc stultitiam dicere non potest, qui scit amare. Vnde vos iam patres, iam fortes, iam prudentes deprecor, vt me patiam ini paruulis domini mei dependere debitæ nutritionis obsequia, & blandimentis hodie magnis congrua, quam peritiæ verba depromere: non quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus in modũ lactis effundere, docente Apostolo, Lac vobis potum dedi, non escam, mutare voces, amare varios affectus, & quid plura? mente, corde, corpore, imbecillis paruulorum mentibus occupari. Sed iam vos Ecclesiæ pia germina prophetico sermone compello. Venite, filij, audite me, & per meam vocem, iussa veri genitoris audite: quia vos meo ore Deus vocat, Venite filij: quò venite? & ad quid? Timorem Domini, inquit, docebo vos. Et quis veniat ad timorem? ille qui vult vitam, ille qui cupit videre dies bonos: ille qui vult bonum facere, fugere malum: ille qui post carnis & spiritus conflictum quietem diuinæ pacis desiderat obtinere. Venite filij, audite me: timorem Domini, inquit docebo vos. Quis est homo qui vult vitam, & cupit dies videre bonos? prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Sicut autem vitiant crimina conscientiam, sic dolus labia polluit, linguam maledicta contaminant: ac si Deo confiteri non potest labiis inquinatus & lingua. Et quia corde

1. Thes. 2.

2. Cor. 3.

Psal. 33.

Rom. 10.

creditur

creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem, sanctificate corda, mundate labia, iustificate linguã, vt vox fidei baiula de puro pectore toto sanctitatis procedat exemplo. Signate vos, placidum vel pactum, quod lucri spes venientis continet: vel futuri symbolum nuncupari contractu etiam docemur humano: quod tamen symbolum inter duos firmat semper geminata conscriptio, & in stipulatione cautum reddit humana cautela, ne cui surrepat, ne quem decipiat perfidia contractibus semper inimica: sed hoc inter homines, inter quos fraus, aut à quo facta est, aut cui facta est semper lædit: inter Deum verò & homines symbolum fidei sola fide firmatur: non litteræ, sed spiritui creditur: & mandatur cordi, non chartæ: quia diuinum creditum humana non indiget cautione. Deus facere fraudem nescit, pati non potest: quia non excluditur tempore, non ætate vincitur: occultatione non fallitur, videt abscondita, furata tenet, negata possidet. Deo salua est ratio sua semper, quia ille quod credidit vbi pereat non est: ac si homini, non Deo, neganti perit, non perit fœneranti. Sed dicis, qui falli non potest, quid est quod exigit placitum? quid symbolum quærit? Quærit ille propter te: non propter se: non quia ille dubitat, sed vt tu credas: quærit symbolum, quia qui ad tuam sortem venit, ad tuum nõ dedignatur venire contractum: quærit symbolum, quia qui cum totum semper ipse commodat, vult deberi: quærit symbolum, quia te modo non ad rem reuocat, sed ad fidem, & per placitum præsens futurum pertrahit, & inuitat ad lucrum. Hoc Apostolus commemorat, cum dicit: Ex fide in fidem. Et alibi: Iustus ex fide viuit. Nemo ergo immemor symboli sit: nemo initi cum Deo placiti sit oblitus: nemo *Rom. 1. Heb. 10.*

cum fidem modo suſceperit, rem requirat: cum ad ſpem venerit, quare non mox ſperata percipiat, conquiratur: Audi Apoſtolum dicentem: Spe ſalui facti ſumus: ſpes autẽ quæ videtur, non eſt ſpes: quod enim videt quis, quid ſperat? ſi autem quod non videmus ſperamus, per patientiam expectamus. Spes ad futura tendit, fides ad promiſſa tranſmittit: cum res venerint, aduenerint & promiſſa, ſpes deſinit, fides ceſſat. Dulcis eſt Epiſtola, ſed vſque dum veniat ipſe qui miſit, neceſſarium chirographum, ſed vſque ad debiti redditionem: grati flores, ſed vſque dum veniatur ad poma, ſed præſentia epiſtolam delet, rumpit ſolutio cautionem, flores conſumuntur à pomis: & ideo te ſuperni patris filium, hæredem Dei, cohæredem Chriſti, participem regni cœleſtis, confeſſorem diuini iudicis, cœli incolam, Paradiſi poſſeſſorem, modo deſignatum te fide noueris: modo ſpe non re noueris te promotum. Et ideo ſuſcipite fidem, tenete ſpem, dicite ſymbolum: vt ad rem & ad illa valeatis bona, quæ prædiximus, peruenire. Signate vos. Hodie homo repræſentata eſt Deo anima tua. *Credo in Deum.* Quæ diu antè dicebat Deum, ſed neſciebat: vocabat Deum, ſed ignorabat: ignorabat vtiq; quem taliter per lapides & ligna requirebat: dicat ergo modo, dicat, *Credo in Deum patrẽ omnipotentem.* Quæ diu cum videret lapides, cui crederet non videbat: ſed eſt verè Deus, qui te præſtitit non videndo videre, quem videndo dij gentiũ fecerãt nõ videre. Audi dicentem dominum: In iudiciũ veni in hũc mundum, vt qui non vident videant: & videntes cæci fiant. *Credo in Deum Patrem.* Ineſt Deo pietas, eſt in Deo ſemper affectio, paternitas permanet apud illum: ſemper ergo filiũ fuiſſe credas: ne patrẽ ſemper non fuiſſe blaſphemes. Sed dicis, ſi genuit, quomodo

Rom. 8.

Ioan. 9.

ſemper

semper habuit? quomodo genuit? Qui interrogas, fidē denegas, quam fateris, credo dixisti: si credis, vnde venit quomodo? quomodo sermo dubitantis est, non credentis. Credo, dixisti, in Deum patrem omnipotentem: si est quod nō potest, omnipotens non est: sed tu illum genuisse ex aliquo filium putas, quem totum fecisse confiteris ex nihilo: ex aliquo vtique si ex tempore: quod si pater tempus non capit, filius initium nescit. Sed quam miserum, vt tu illum facias temporalem, qui te præstitit sempiternum. Non ergo conceptione temporum, non passione viscerum, sed pater filium generat nobis dum reuelat. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum Dominum nostrum.* Attende homo, qua reuerentia tibi fides insinuatur & traditur: audi patrem, vt sentias, intelligas, credas, non discutias filium: & quia est, confitearis: non vnde, & quando, & quomodo sit, temerarius perscrutator inquiras. Hinc est quod tibi cœlestis sermo, vt annuntiet patrem, mox te ad Christum, ad Iesum, ad filium, ad vnicum dominum nostrum tota mente trāsmittit, vt cum videris eius, quæ sunt humana, te nec assequi posse, nec æstimare, nec capere, non audeas eius quæ sunt diuina contingere. *Qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine.* Age homo, si tamen homo, progredere corde tuo, consurge mēte tua, dilatare sensibus tuis, arripe ingenij tui acumina, excita sciētiæ tuæ vires: quicquid in te rationis est, exuscita, examina, discute, perscrutare: & tunc stupenti mundo solus aperi quid est, quod Spiritus generat: Virgo concipit, Virgo parit, permanet Virgo post partum: quemadmodum fit verbum caro, Deus homo, homo transfertur in Deum: quemadmodum cunabula capiunt, quem non capit cœlum: quemadmodum portatur humeris, orbem qui sustinet totum: quare ipse

qui fecit omnia, instituit vniuersa, cuncta moderatur, de te nasci, à te regi voluit, instituit nutriri, vt te parente viueret, cuius ante despexerat seruitutem: & si hoc potueris de reposito diuinitatis attingere, & proferre de deitatis arcano, tunc interius accede, ascende altius, licentius intuere, & tunc patris tempora, initia filij, explorator nouus, singularis inuentor, proditor diuinitatis expone: esto maior Isaia, qui dixit: Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum, in humilitate iudicium eius ablatum est, generationem eius quis enarrabit? Cuius? huius generationem, qui sicut ouis ad occisionem ductus est. Si Christi humana generatio extitit, si diuina: & si vt generatur, narrari nō potest, quæ te homo vnda, qui te fluctus, ad istud naufragiū pertulerūt? qui te Spiritus per aera volutare impulit ad ruinam? Pater, Filius, & Spiritꝰ sāctus, vna deitas, vna virtus, vna sēpiternitas, maiestas vna: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit, mei est corporis, non substantiæ suæ. Aut miraris homo, quia patrem vocat in cœlo, qui matrem habere dignatur in terra? *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Quare homo, qui in se æqualis est patri, hoc solum quod in te minor esse voluit, accusas? quem audis sedente Pilato astare, cognoscente Pilato iudicari: quare hoc solum accipis addici accusantibus criminosis? reo pronunciante damnari? Sed ille de carne tua nasci voluit, tuis voluit vberibus occupari, iacere in tuo pectore, tuis voluit humeris baiulari, qui semper à te amari voluit, non timeri. Require quid in lege mandauerit primum, & quid in gratiam quæsierit, tunc videbis. Interrogatus Dominus, sicut Euangelista dixit: quod esset mandatum in lege primum, ait: Diliges Dominum Deum tuum

Esa. 53.

Matt. 22.

tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mẽte tua: hinc est quod ad cor tuum venit, & ad mentem tuam, quia animo, corde, corpore à te ab initio diligi perquisiuit. *Qui sub Põtio Pilato crucifixus est & sepultus.* Hucusque Iudæus, sequitur hæreticus: expectet ad priora illorum, nullus accedat, qui Christi pascũtur & saginãtur iniuriis: sed vos filioli audite, vt post passionem mortis, sepulturæ mœrorem resurrectionis gaudiis effugetis. *Tertia die resurrexit.* Vt esset nostri corporis resurrectio, virtus, gratia, beneficium Trinitatis. *Ascendit in cœlos.* Per me, qui per se nunquam defuit cœlo. *Sedet ad dexteram patris.* Diuinæ virtutis ordine, non honoris humani. Diximus, sic filius à dextris sedet, vt nunquam pater sedeat à sinistris. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Et quid debet iudici mors? hinc est quod resurgit, vt debeat. *Credo in Spiritum sanctum.* Hunc in quem credit, negat: qui Spiritum sanctum negat. *In sanctam Ecclesiam.* Quia Ecclesia in Christo, & in Ecclesia Christus est: qui ergo Ecclesiam fatetur, in Ecclesiam se confessus est credidisse. *Remissionem peccatorum.* Da tibi homo veniam tu credendo, qui ad omnia peccata dilapsus es desperando. *Carnis resurrectionem.* Hoc est totum fidei documẽtum: si carnẽ, quę corrupta est, quæ putrefacta est, quæ periit, per Deum resurgere, repaginari, ridere posse credas, quem posse omnia, quando omnipotentem confessus es, tunc iurasti. *Vitam æternam.* Bene addidit vitam æternam, vt se resurrecturũ crederet, qui resurget per ipsum, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto viuit & regnat, nunc & semper, & per immortalia sęcula sæculorum, Amen.

DE LAZARO A MORTVIS *suscitato, Sermo* LXIII.

POST Apostolicam lectionem cupientibus nobis ad Euangelicas redire virtutes, mox Lazarus ab inferis reuersus occurrit apportans vincendæ mortis formam, deferens resurrectionis exemplum. Si ergo placet, priusquam ingrediamur pelagus lectionis, priusquam aggrediamur quæstionum fluctus, antequam facti talis altitudinem penetremus, resurrectionis tantum contemplemur aspectum: quia hoc signum videmus esse signorum, virtutum cernimus esse virtutem, mirabilium esse
Mar. 5. mirificentiam peruidemus. Suscitauerat Dominus filiam Iairi principis synagogæ, sed adhuc funere calente, sed adhuc mediante morte, corpore adhuc præsente, adhuc inter homines homine morante, adhuc viante Spiritu, adhuc anima claustra tartari nesciente, ac ne multis, sic mortuæ vitam reddi-
Luc. 7. dit, vt ius maneret inferni. Suscitauit & vnicum matris: sed sic, vt retineret pheretrum, vt anticiparet sepulchrum, vt corruptionem suspenderet, & præueniret fœtorem, vt antè mortuo vitam redderet, quam totà mortuus iura mortis intraret: circa Lazarum verò quod geritur, totum singulare est: cuius mors, cuius resurrectio commune nil habet cum prædictis: quem circa & vis tota mortis impleta est, & forma resurrectionis plena resplendet: audeo, & dico totum rapuisse resurrectionis dominicæ sacramentum, triduanus ab inferis Lazarus si rediisset: nam Christus rediit triduanus vt dominus, Lazarus reuocatur quatriduanus vt seruus. Sed ad probanda
Ioan. 11 quæ diximus, iam prælibemus aliqua lectionis. *Miserunt, inquit, sorores eius ad Dominum, dicentes, Domine*

mine ecce quem amas, infirmatur. Sic dicentes affectum pulsant, interpellant amorem, conueniunt charitatem, necessitudinem necessitudine gestiunt submouere: sed Christus cui plus est mortem vincere, quàm remouere languorem: cuius amare illud est, non vt dilectum alleuet, sed ab inferis vt reducat: dilecto non languoris medicinam, sed resurrectionis gloriam mox parauit: denique. *Vt audiuit infirmari Lazarum,* sicut dicit Euangelista, *mansit in eodem loco duobus diebus.* Videtis quemadmodū dat locum morti, licentiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit: negat nil putredini, nil fœtori: atque vt tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit: atque agit vt humana spes tota pereat, & tota vis mundanæ desperationis accedat: quatenus quod facturus est, diuinum sit, non humanum. Tantum autem in loco expectatione mortis residet, vt & mortuum ipse nunciet: & tunc ad Lazarum denunciet se venire. Ait enim, *Lazarus mortuus est, & gaudeo.* Hoc est amasse? gaudebat Christus, quia mœror mortis vertendus mox erat resurrectionis in gaudium. *Et gaudeo propter vos.* Quare propter vos? quia in morte & resurrectione Lazari, figura tota mortis & resurrectionis dominicæ pingebatur: & quod erat secuturum mox in domino, iam præcedebat in seruo. Dicebat semel, & iterum discipulis suis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur Principibus sacerdotum & Scribis: & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum & flagellandum: & ad crucifigendum: & ista dicens, videbat eos fieri satis dubios, satis tristes, satis consolationis extorres: & nouerat eos ita opprimendos esse ipso pondere passionis, vt nihil in eis ex vita, nihil in eis ex fide, nil in eis remanere posset ex luce: sed Mat. 20.

tota penè perfidiæ nocte fuscandos. Et ideo mortem Lazari vsque ad quatriduanum tempus protendit, vsque ad fœtorem præualere permittit, vt discipuli dubium non haberent, posse dominum post triduum adhuc recentem surgere, cùm seruum vidissent post quatriduanum surgere iam fœtentem: & crederent illum facilè posse sibi vitam reddere, qui alium taliter reuocarat ad vitam. Hinc est quod dicit: *Gaudeo propter vos, vt credatis.* Necesse ergo erat vt & mors Lazari cum Lazaro, & discipulorum fides consurgeret cum sepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus vbi non erat Christus? & quomodo non erat ibi, vnde mortuum Lazarum discipulis nunciabat? Fratres, erat ibi Christus Deus, sed ibi non erat homo Christus: erat ibi Christus Deus cùm moreretur Lazarus, sed tunc ad mortuum venturus erat Christus, quando erat mortem Christus dominus subiturus: dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc est in morte, in sepulchro, in inferno, vbi per me, & meam mortem potestas tota mortis est subruenda. *Martha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi, dicens, Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.* Mulier, & Deum confiteris & dicis, si hic fuisses? Deum nec absentant loca, nec tempora repræsentant. Non moreretur Lazarus si dominus fuisset ibi, qui erat ibi, sed si in Paradiso tu mulier non fuisses: mulier tu quæsisti lachrymas, tu inuenisti gemitus: tu mortem gulæ precio comparasti, & accusas absentiam Dei, quando causam mortis fuisse tuam præsentiam non recusas? Mors quando à te prouisa est, tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta est virtutis occasio, quia tunc ad pœnam peccantis data est, nunc permissa est resuscitantis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit.

tit. Sed iam quære per fidem mulier, quod per perfidiam perdidisti. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio, quia quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Hæc mulier non credit, sed credere conatur, cuius credulitatẽ incredulitas confundit. *Quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Deus ex se dat, non à se petit. Quid affers moras mulier supplicandi, cùm iam præstaturus assistat: Mulier, iudex ipse est, quem tu desideras aduocatum: in hoc dantis potestas est, non necessitas est rogantis. *Scio, inquit, quia quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Mulier hoc credere, non est credere: hoc scire, nescire est. Probauit hoc Apostolus, quia homo quando se putat aliquid scire, tunc nescit. Sed iam quid dominus responderit, audiamus. *Resurget frater tuus.* Et mulier: *Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha iterum scis quod nescis: scis, quia in nouissimo die possit resurgere frater tuus: sed quod & hic possit, nescis: aut fortè Deus qui tunc potest suscitare omnes, vnum modo mortuum non potest suscitare? Potest, potest Deus suscitare ad temporale signum mortuum vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitam perpetem suscitabit. *Scio quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus: & scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die.* Martha, ante te est resurrectio, quam tam longè mittis. *Ego sum, inquit, resurrectio.* Et quid est, ego sum resurrectio? & non, ego resuscito? quid est? quia suscepit hominem, suscepit mortem: vt qui resuscitat iubendo vnum, resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis extitit, his vitæ fons Christus exista: & impleatur illud Apostoli, Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabũtur. *Ego sũ inquit resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet;* 1. Cor. 1. 2. Cor. 15.

& omnis

& omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum: credis hoc? Et mulier, *Vtique domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum veniſti.* Qui ad Lazarum venerat, quid ſic occupatur in Martha? quid? vt antè iſta in fide ſurgeret, quam ille reſuſcitaretur in carne. Sic facit qui & viuis & mortuis conſulturus aduenit: nec pertimeſcit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & poteſtas. Fratres, patimini hodie differri verbum, ſi deſideratis audire latius quæ ſequuntur.

De eodem, Sermo LXIV.

SIngula ſcripturæ verba ſi libris ſingulis mandarentur, nec ſic myſteria quæ in ipſis ſunt audientibus perlucerent: & quid faciet ſubitus & breuis ſermo, qui in modum fulguris, priuſquam illuſtret oculos, iam refugit: nec dat lucem videntibus, ſed pauorem? Orate ergo, vti quia in ſæculi obſcuritate verſamur, & in carne poſiti noctis tempus agimus, non diei, lucernam nobis verbi ſui Chriſtus accendat, qua præuia myſterij cœleſtis ingrediamur obſcura: & gradu lento perueniamus ad ſcientiæ diuinæ quantam poſſumus charitatem: ſicut illi Magi, qui mentis ſuæ oculos metientes, non audent ſplendori ſolis, aut diuinæ ſe committere claritati, ſed nocte tenerum ſtellæ lumen tenerioribus oculis aſſumentes, ad cubile Chriſti tenerrimum peruenerunt. Sed iam ſicut promiſimus, Euangelicæ lectionis quod ſupereſt, exequamur. *Martha, inquit, vt audiuit, quia Ieſus venit, occurrit illi.* Sic ſeruus non fuit, non proximus, non amicus, certè qui aderat conſolator, vt mulier ſola medias per turbas, per caſtrum totum: extra ciuitatẽ, & luctus tempore, veniẽti occurreret ſaluatori?

Matt. 2.

Ioan. 11.

Fratres,

Fratres, in his personis non causæ currunt, sed sacramenta signantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem, festinat ad veniam, quæ festinauit ad culpam: ad redemptorem pium peruenit, seductor pessimus quam præuenit: resurrectionem quærit, quæ quæsiuit ruinam, & ipsa quæ mortem viro attulit, vt vitam viro referat, hæc anhelat. Hinc est quòd in loco Christus restitit, expectauit Christus, quòd non intrauit turbas, quod non contẽdit ad domum, quòd non ad sepulchrum diuertit, quod non ad Lazarum propter quem venerat, festinauit: sed mulierem sustinet, mulierem remoratur, mulierem primam suscepit, quam primam suasor infecit: à muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vt qua fuit perditionis obsequium, salutis eadem sit ministra: & sit tandem per Deum viuentium mater, quæ per diabolum diu mater extitit mortuorum. Et quia mulier fuerat mali caput, causam mortis agit, vt antè crimen diluat, quàm veniam largiatur, antè causam tollat, quàm sententiam soluat, & cauet ne vir mulierem, per quam semel deceptus est, participem refugeret ad vitam: ac ne multis petiisset mulier, si antè ad virum CHRISTVS dominus peruenisset. Hinc est fratres, quòd per mulierem nascitur Christus: hinc est quòd virum mulier semper ventris sui suscirat de sepulchro: vt doloribus reuocet, quem depulit blanditmentis: vt flendo reparet, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha cõfessa est Christo, & quicquid suæ culpæ nõ in persona mulieris pia cõfessione deleuit, mittitur ad Mariam, quia sine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis baiula, vt videat homo Christum, virginalis vteri habitasse sectetum: quatenus

quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui exeant de sepulchris. *Iesus, inquit, videns Mariam plorantem, & Iudæos qui cum ea venerant plorantes fremuit Spiritu & turbauit seipsum, & dixit. Vbi posuistis illum? Responderũt, Domine, veni & vide, & lachrymatus est Iesus.* Plorat Maria, plorãt Iudæi, plorat & Christus: putasne simili compassione? Esto, quòd Maria soror fleret: quia nec fratrem retinere potuit, nec morti potuit obuiare: quæ licèt esset de resurrectione secura, destitutione tamen solatij præsentis, mora absentiæ tam longæ, tristitia diutinæ separationis non potuit non deflere: simul quia tam crux, tam funera, tam crudelissima imago mortis, quamuis fidelem mentem non potuit non tangere, non mouere: flebant Iudæi & conditionis suæ memores, & futuræ vitæ desperatione possessi. Mors cùm satis viuentibus sit amara, saris turbat ipso exitu, plus conturbat exemplo: mortuum quotiens quis viderit, totiens se morti eiulat destinatum. Sic de morte nõ potest non dolere mortalis. Quid horum Christus? & si nihil horum, quare flebat? certè ipse qui dixerat, Lazarus mortuus est, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipsum cùm resuscitat tunc lamentatur: qui cùm amittit, non flet, cùm recipit, tunc deplorat, tunc fundit mortales lachrymas, vitæ Spiritum cùm refundit. Fratres habet hoc natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudij, vis mœroris. Quotiens enim viscera, aut lætitiæ, aut tristitiæ nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est quòd Christus non dolores mortis, sed illius lætitiæ recordatione lachrymauit: qui voce sua, voce vna, omnes est mortuos perpetuam suscitaturus ad vitam. Fremit Spiritu, & tota se viscerũ commotione conturbat, quia adhuc solum Lazarum,

& non

& non iam omnes mortuos suscitabat. Quis ergo ex humana infirmitate existimet hic fleuisse Christum, cum cælestis pater luxuriosum filium non quandiu abiit, sed quando recipit tunc deplorat? Christus recipiens fleuit Lazarum, non amittens, denique non quando plorantes videt, tunc plorat Christus, sed quando interrogat, & in respondentibus videt fidei nil manere, dixerat: *vbi posuistis eũ? At illi responderunt, Domine, veni & vide.* Putauerunt eum nescire vbi positus esset in terra, qui sciebat vbi illum tartara dira retinerent. Ille sic interrogans exigebat fidem, scientiam porrigebat, vt astantes scirent, quòd mors, quòd sepulchrum, quòd corruptio, quòd putredo, quòd fœtor non ex conditione Dei, sed ex delicto hominis hominibus accessisset. Nam cum dicit, vbi posuistis eum, mulieres increpat, mulieres arguit, hoc est, quem ego posui in Paradiso, in regione vitæ, ecce vos vbi posuistis eum. Sed & Iudæi ad ignorantiam requirentis respondebant. *Domine, veni & vide.* Quid? illum iubere mori? quid? iubere illum inferis crederent, qui credebant eum quod erat in oculis non videre? qui de lacrymis eius taliter disputabãt? *Qui potuit aperire cæci oculos, quomodo facere nõ potuit, vt & hic nõ moreretur?* Potuit facere vt nõ moreretur, sed mori permisit is, qui mortuũ ad suã gloriã voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vt appareret Deus ab inferis hominẽ cum reducit. Sed Iudæi parebũt corda vestra obstructiora inferis, viscera vestra duriora mortuis, oculi vestri tetriores sepulchris, cum vox quę patefecit tartara, vestra non patefecit arcana: cũ iussio quæ exuscitat mortuum, mentes vestras non suscitat, cùm lux quæ illustrat sepulchrum, vestram non illuminet cæcitatem. Sed ista sufficiant, vt cum Christo resurgentis Lazari gloriam patentius videre possimus. Luc. 15.

De eodem, Sermo LXV.

QVoniam mortem Lazari, Mariæ fletus, lachrymas Marthæ, Iudæorum planctus iam perstrinximus sermone geminato, nunc exoneremus animos, abiiciamus curas, exoccupemus sensus, vt resurrectionis tantę gaudia totis mentibus & capere & audire possimus. Euangelista venisse ad monumen-
Ioan. 11. tum sic prædicat saluatorem. *Iesus, inquit, rursus fremens in semetipso, venit ad monumentum: erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei. Iesus fremens venit ad monumentum.* Fremit Christus, vt caro reuiuiscat: fremit vita, vt mors fugetur: fremit Deus vt resurgat homo: fremit indulgentia, ne sententia contradicat: fremit Christus debellans mortem, quia non potest nō fremere, qui singularē rapit de hostę victoriam: quod autem dixit, *Rursus fremēs.* Fremit rursum, vt geminata resurrectionis demonstret insignia: quia voce Christi sicut mortui corpore de sepulchris suscitantur ad vitam, perfidia mortui ad vitam fidei sic resurgunt. *Erat, inquit, spelunca.* Dixisse sufficerat, venisse ad monumentum: quid est quod tantopere speluncam Euangelista commemorat? Spelunca planè, vbi hominem diaboli latrocinium collocauit: spelunca, vbi virum fraus condidit mulieris: spelunca, vbi Dei plasma mortis rapacitas includebat. *Et lapis superpositus erat ei.* Duræ mortis ianua durior durissimo lapide claudebatur: sed plorans quid proficit ad sepulchrum, quando sic duros & congestos obices non penetrat vox plorantis? Christiani ploremus Deo pro peccatis nostris, & mortuis non audientibus cum gentibus non ploremus. *Ait Iesus, tollite lapidem.* Inter diuinas virtutes humanum Christus requirit auxilium? non sufficit

amouere

amouere lapidem, qui mortem sufficit effugare? sepulchri claustra reserare non valet, qui portas tartari prævalet aperire? Dixerat per Prophetam: Auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum: præcepit ergo, vt Iudæi ex se cor lapideum tollant, euoluant perfidiæ saxum, silicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuæ de sepulchro pectoris prosilirent: & non tantum surrexisse Lazarum, quantum se Lazaro non consurrexisse gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miseræ humanitatis obsequium, vt diuinitatis beatæ opera nunc clarescant. *Tollite lapidem.* Quem posuistis vos, vt hominem quem ego posui, nunc reponam. *Respondit Martha, Domine, iam fœtet.* Mulier & quod fœtet cuius est? *Iam fœtet.* Modò ad te pertinet, quod à te venit, ad sepulchrum non sentires fœtorem, si in Paradiso suasorem noluisses audire. *Iam fœtet.* Quod perditori fœtet, non fœtet creatori: *Iam fœtet.* Quod horret alieni operis euersor, amator sui operis non abhorret. Sed dicendo sic, testaris mortem, quam tu mulier intulisti: fœtorem clama, vt plena mors audientibus innotescat, quatenus quod resurget Lazarus, redeuntis sit Spiritus, non latentis: Diuinæ virtutis sit, non sit artis humanæ: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe dæmoniorum eiicere dæmones, iterum dicant nos non imperio Dei, sed humano præsidio mortuos suscitare. *Iam fœtet, quatriduanus est.* Dicit & tempus, vt sciant, quia auctor est temporum, cui tempora nulla præscribunt. *Iam fœtet, quatriduanus est.* Dicendo sic, exaggerat desperationem, vt qui adsunt videant: quia Deus est, qui sic vitam mortuis, desperatis salutem, fœtentibus dat vigorem. *Eleuatis, inquit, oculis sursũ.* Eleuat oculos sursũ, vt nobis formã supplicãdi tribuat,

Ezech. 11

Matt. 9.

non sibi viam præparet impetrandi: namque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pa-
Ioan. 14. ter in ipso est, & ipse est semper in patre. Ego, inquit, in patre, & pater in me est. *Pater, inquit, gratias tibi ago: quia audisti me.* De præstito agit gratias, & quod pater audierit, hoc dicitur, quòd filius petierit, hoc tacetur. Fratres, inter patrẽ & filium audiẽdi est affectio, non est necessitas supplicandi; charitas assensus est, non est austeritas iussionis; ibi amore geruntur omnia, vbi non indigetur obsequio: sicut ex sequentibus eluceſcit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis.* Vacat inuocandi cura, vbi fiducia certa est audiendi. Aut quid ibi facit petendi labor, vbi præstandi est causa communis? Nemo ergo sic filium minoret precibus, ne patrem circa salutem hominum sic minoret. Quare autem sic loquatur filius, ipse aperit, sic dicendo. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi qui circumstat.* Videtis quia loquendo talia suum, patrisque affectum tollit, prodit, pandit gratiam: loquitur
Ioan. 17. vnitatem. Dixerat, Omnia quæ habet pater, mea sunt, & si sua sunt omnia, quomodo petit? Qui de suo petit quod petit, non necessitatis est, sed amoris. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circunstat: vt credant, quia tu me misisti.* Missum se dixit, vt populi sciant de cœlo venisse Christum, non recessisse de cœlo. Sic ergo mittitur, sic & quod habet, accipit, quomodo vnde venerat non recessit; sic ergo & filius quod habet accipit, & pater quod dederit non amittit. Fratres, & quod auditur, & quod mittitur, & quod venit, & quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur, & quod mo-

ritur,

ritur, & quod resurgit, non est hoc diuinitatis suæ, infirmitatis hoc nostræ est, nostræ est hoc naturæ: quod tamen totum causa nostri tulit in nostro corpore, non propter se in sua, pertulit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit, *Pater, gratias ago tibi, quia audisti me*? Quid est? Vbi Christus cœpit inferi pulsare fores, portas tartari submouere, ianuas aperire mortis, gehennæ soluere legem vetustam, deturbare antiquissimum ius pœnarum, reposcere Lazari animam, ab inferis viam reditus innouare, occurrit ei tartari tota furens potestas, præferens edictum superni principis excelsi regis portans decretum, gestans latam tot sæculis Deo loquente sententiam, & videns hominem, scisitabatur, quis iste esset: quid auderet, quid sibi vellet, cur solus, aut sine tremore tremendos mortis lacessat & incessat accessus. Cui dicenti quis esset, responderunt Prophetica voce ministri resurrectionis angeli. Ipse est rex gloriæ, ipse est fortis & potens in prælio. Sed refert tartarus: Ego regem gloriæ in cœlestibus scio omnibus potestatibus cælicis præsidere, cuius nutum tota sufferre non potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum, & in ipso habitu hominis, hominibus viliorem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendum meæ protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repetentibus. Ipse est dominus virtutum, ipse est rex gloriæ, ipse cœli præsul, ipse creator mundi, ipse saluator sęculi, ipse redemptor omniũ, & de qua furis tu, lator ipse sententiæ, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus imperium, ipse te suo iudicio perditurus, qui reos iussus capere, attrahis innocentes, sanctos diripis, ipsi Dei filio comminaris. Redde ergo vnum, priusquam mul- *Psal.* 23.

tos cogaris exoluere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad cœlum, hæc inuidiosa interpellatione deploraturus. Ego Domine, & si extremus creaturæ tuæ, & si tristi seruitio mancipatus, præcepta tua inuiolabili lege seruo, peruigilo, ne quis sententiæ tuæ vetustum ius nouus temerator immutet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuum se filium iactans, sacerdotes tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & pœnæ iam, meæque custodiæ deputatas ad corpora, in quibus sceleratè vixerant, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, vt Lazarum iam carcere nostro clausum, iam lege nostra vinctum, iam in iure nostro manentem, effractis claustris inferi conetur eruere: aut scito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot sæculis seruauimus, nunc amittis. Ad hæc filius de sinu patris respondit, Pater, iustum est, vt carcer non innocentes teneat, sed nocentes: pœna non iustos cruciet, sed iniustos. Quamdiu sub vnius hominis culpa, propter Adæ solius noxam, Patriarchas, Prophetas, Martyres, Confessores, Virgines, Viduas, in castitate coniugij permanentes, omnes ætates, vtrunque sexum, certè paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione non cessat? Pater, ego moriar, vt non moriantur omnes: Pater, ego Adæ debitum soluam, vt per me tibi viuant, qui per Adam mor untur inferno: Pater, propter sententiam tuam ego meum sanguinem fundam: tantum est vt ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptio sit omnium mortuorum. Ad hæc totius Trinitatis consensus, & Lazarum præcepit exire, & tartarus ad reddendos omnes

mortuos

mortuos Christo iussus est obedire: hinc est quod filius clamat, *Pater gratias tibi ago, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quod Christus aduocatus noster sit apud patrem, denique quando sedet, coniudicat patri, quando stat, officio fungitur aduocati. Tunc Christus peracta aduocatione clamat voce magna: *Lazare veni foras.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarum retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogeretur afferre: sic factus est viuorum relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit, mortis ligamenta dissoluit, nisi vt nobis monstraret inferni tremendam seruitutem? Nam si de Moysi corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, vt qui gustum resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeunte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

Hebr. 4.

Iudæ.

De diuite & Lazaro, Sermo LXVI.

DVas hodie à duobus Euangelistis editas, ita recitari fecimus lectiones, vt sermoni nostro, vester intellectus occurreret, paterent abdita. Lazari resurgentis occasio, cur alterius nos Lazari compulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modò inhumani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas successiones, conditiones admodum lamentandas in medium producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis præsentibus audire contempsit, in futuris malis compatientem pauperem non meruit inuenire: nec ardens aquæ refrigerium percepit, æstuanti pauperi

fame panis refrigerium qui negauit. *Cum esset, inquit,*
Luc. 16. *in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longè, & Lazarum in sinu eius.* Gratis respicit modo Lazarum sursum, qui ante deorsum Lazarum vide-
Psal. 16. re despexit. De talibus dixit Propheta: Oculos suos statuerunt declinare in terram. *Cum esset in tormentis.* Pungit pœna, quæ non pœnitudo compunxit, & vexant tormenta, quem Lazari vulnera non mouerunt: nec gratis aculeos percipit pœnarum, qui in purpura volutabatur ingratus. *Vidit Abraham de longè.* Longè illi erat Abraham, cui non fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum consortem, sed inhumanitatis exortem, & Abraham dives, sed plus humanitate, quàm censu, tu dives inhumanitate tua maior tuis diuitiis extitisti: Abrahã sibi peregrinus, ciuis hospitum fuit, tu palatia possidens, tectum pauperi non dedisti, Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponens panes, ipsum Dominum suam suscepit ad mensam, tu dum singulari pauperi negas micas, stillam refrigerij perdidisti. *Et ipse clamans dixit.* Sic clamat ibi, qui hîc clamantes contempsit audire, ibi cassa vox est, istic inanis est clamor. Audi
Psalm. 6. Prophetam dicentem: In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordiæ locus? in tormentis quæ spes veniæ, & in hora sententiæ tempus indulgentiæ quis requirit? *Pater Abraham miserere mei.* Crudelis fili, quam misericordiam peris, quam tibi negando pauperi tu negasti? *Et mitte Lazarum.* Miser fili, si Lazarus ad tuam mensam venisset, tu ad istum discubitum non venisses. *Vt intingat extremum digiti sui in aquam.* Qui claudit manum pauperi, extremi stipem digiti sic deposcit, & sitit aquæ guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. *Vt intin-*

gat

gat extremum digiti sui. Qui diuitias suas non miserando pauperi dedit, sibi misericordiam sic minorat. *Et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quæ misericordia vt fieret, iubere neglexit: in lingua maiùs sentit incendium, quæ maledixit pauperi, misericordiam contradixit: lingua in tormentis prima est, quæ derogando pauperi, pauperis blasphemauit authorem. Sed audiamus iam, quid responderit Abraham. *Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cum à Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exutus corpore, vestitus pœnis, animam quam solam non tenebant vulnera, Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro pœnis immortalitatem, pro vulneribus præmia, pro siti refrigerij fontem, pro fame cœlestis mensæ delicias sempiternas, & quem diuitis angulus non cepit, sinus diuinæ consolationis includit. Tu diues fulgens quondam purpura, nunc tegere fimo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubitu sustine tormentorum dura, pro lautis ferculis epulare pœnas, copias inopia compensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspergere fœtore: & cui astiterunt voluptatis obsequia, astent tibi ministeria nunc pœnarum, quia ista tibi despiciendo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abraham,

dicens: *In his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est, vt qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare.* Dicendo sic, tam iustos, quàm iniustos ante aduentum domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, non regionibus aperit fuisse diuisos. Postquam verò dominus resurgens à mortuis, aperuit infernum, patefecit cœlos, Paradisi claustra reserauit, dedit sanctis Paradisi intrare requiem, ad cœli gloriam peruenire. Ista quia sic credit, intelligit quid mortalibus veniens donauerit Christus. Insipienter ergo diues putat apud inferos mutari loca, quando hic agendo homo benè vel malè ibi sibi terminum aut pœnæ, aut quietis indicit. Stultus in vita diues, stultior inuenitur in pœna: & qui bonorum suorum nesciuit tempus, nec malorum suorum tempus miserandus agnoscit. *Rogo te pater.* Modò rogas, modò tibi tempus patiendi est, non rogandi. *Rogo te pater*, Quid? *Vt mittas Lazarum in domum patris mei.* Antequam bene iacuit Lazarus: ad illam ianuam, in qua fame sua inhumanitatis tuæ titulos fixit, vbi postes tuos suis vlceribus laureauit, vbi sanie sua pinxit micas tuas. Patere ergo stare vices, iam deponere dolos, licet quia tu Lazarum non potes videre: scitur quia plus te felicitas Lazari, quam gehennæ torquet incendium. *Respondit Abraham, habent Moysem & Prophetas, audiant illos.* Hoc est, si Moysem, qui regna Ægypti elementis secum militantibus triuit, qui siccauit mare, qui durauit fluctus, qui lapides in fluenta conuertit, qui solem texit nube, qui noctem luce radiauit, qui cœlum fecit pluere carnes, rorare panes, non solùm non audierunt, sed & occidere sunt moliti, isti Lazarum dignabuntur audire, quem tot vulnera sepiunt, quot Moysen cinxere

Exo. 7.
Exo. 14.
Exo 17.
Exo. 13.
Num. 16

xere virtutes ? patere,& me sentire quod genui,& tu patere quæ feciſti. *Non pater Abrahã.* Verè non pater, quia non erat Abrahæ filius,sed gehennæ. *Non pater Abrahã, sed ſi quis ierit à mortuis ad eos,pœnitentiã agẽt.* Hoc diues de corde omnium dicit,hoc de deſideriis cunctorum petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes enim ſuſurrare conſueuimus. O ſi quis veniret à mortuis,& quod ibi agitur, hic referret, omnes crederent ei. Certè vt dubitantes dicerent quis inde venit, vnde nemo venit ? Poſt mortem quod ſit aliquis, quis probabit ? Omnes audita loquimur, dictis inſinuata ſentimus : nam quid veri fides habeat, merſum eſt in profundum, ſed perfidiæ, non ignorantiæ eſſe quòd ſic loquimur,cùm ita credimus,hodie beati Ioannis Euangeliſtæ lectio ſecuta monſtrauit : Nam ſicut diues petit, Deus pro Lazaro,Lazarum miſit. Sed quid miſſus,quid deſideratus, quid reſurgens profecerit, patienter audite. *Cogitauerunt, inquit, principes ſacerdotum,vt Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Ieſum.* Quaſi ad hoc deſideratus aduenerit, vt iteratæ mortis pericula ſuſtineret. Nolunt, nolunt referre viſa, qui volunt audita non credi. Scimus, ſcimus, & vitam parari bonis,& malis tormenta præparari, ſed dum vitiis capti virtutum tempus nolumus aduenire, fingimus neſcire quod ſcimus, & poſt mortem quid ſit nolumus ab inferis venire qui dicat, cùm de cœlo Chriſtus veniẽs, & ab inferis ipſe rediens, & quid bonos in cœlo maneat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, & firmauerit exemplo,ſed fortè ideo nec iſta credimus,nec Chriſtum volumus aduenire,qui mundum tranſire nolumus,imò non quia mundum tranſire nolumus,ſed

Ioan. 12.

quia

quia dolemus vitia præterire. Christus venit non vitam fugare, sed mortem : mortem fugare, non vitam : mundum reuocare, non tollere : vitia perdere, nō suam disperdere creaturam. Sed orate fratres, vt veniens nos inueniat tales, quales regni sui cupit & præcipit esse consortes.

In orationem dominicam, Sermo LXVII.

ACcepistis auditum fidei fratres charissimi, formam dominicæ orationis audite: Christus breuiter orare docuit, qui citò vult postulata præstare. Aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut in respondendo quam facit moram, qui in dictandis precibus vota supplicum sic præuenit? Hodie quod audituri estis, stupent angeli, miratur cælum, pauet terra, caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, tota sustinere non potest creatura, ego dicere non audeo, tacere non possum : Deus det vt & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremendum, quòd se dedit terris Deus, aut quod vos dat cœlo? quòd societatem carnis intrat ipse, aut quòd vos facit consortium diuinitatis intrare? quòd mortem sumit ipse, aut quòd vos resumit ex morte? quòd ipse in vestrā nascitur seruitutem, aut quòd vos sibi gignit in liberos? quòd suscipit paupertatem vestram, aut quòd vos sibi facit hæredes, sui vnici cohæredes? Est vtique terribilius, quòd terra transfertur in cælum: homo deitate mutatur: seruitutis sors dominationis iura sortitur. Sed hoc quamuis metuendum sit, tamen quia causa non docentem respicit, sed iubentem, accedamus filioli quo vocat charitas, trahit amor, inuitat affectio : Deum patrem viscera sentiant, vox personet, loquatur lingua, Spiritus clamet, & totum

quod

quod est in nobis, respõdeat gratiæ, non timori: quia qui iudicem mutauit in patrem, amari voluit, non timeri. *Pater noster qui es in cœlis.* Hoc cùm dicis, non sic habeas, quasi non sit in terris: non sic accipias, quasi sit loco clausus, qui claudit omnia: sed intellige esse tibi genus è cœlo, cuius pater habetur in cœlo, & age vt viuendo sanctè, sancto respondeas patri. Dei filium ille se probat, qui vitiis non obscuratur humanis, qui diuinis virtutibus eluceſcit. *Sanctificetur nomen tuum.* Cuius genus sumus, eius censemur & nomine: rogamus ergo, vt nomen eius quod in se, & per se sanctum est, sanctificetur in nobis: nomen enim Dei, aut honoratur ex nostro actu, aut ex nostris actibus blasphematur: Audi Apostolum dicentem: Nomen Dei per vos blasphematur in gentibus: *Veniat regnum tuum.* Et quando non regnauit Deus? Petimus ergo, vt qui sibi regnauit semper, modò regnet in nobis, vt & nos in illo regnare possimus. Regnauit diabolus, regnauit peccatum, regnauit mors, & fuit diu captiua mortalitas: petimus ergo, vt regnante Deo, pereat diabolus, deficiat peccatum, moriatur mors, captiuitas captiuetur, vt nos liberi perpetuam regnemus in vitam. *Fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra.* Hoc est regnum Dei, quando & in cœlo, & in terra Dei voluntas est sola, quando in omnibus hominibus Deus meus est, Deus viuit, Deus agit, Deus regnat, Deus est totum, vt iuxta illud Apostoli: Sit Deus omnia in omnibus vobis. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Qui patrẽ se nobis dedit, qui sibi nos adoptauit in filios, qui rerũ nos fecit hæredes, qui nos nomine sublimauit, qui nos suo & honore donauit, & regno, ipse nos vt panem quotidianum postulemus, addixit. In regno Dei, inter munera diuina, quid quę-

Mat. 6.

Rom. 2.

1. Cor. 15.

rit

rit paupertas humana? tam bonus, tam pius, tam largus pater panem filiis non nisi postulatus indulget? & vbi est illud? Nolite soliciti esse quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid vestiamini. Hoc petere iubet, quod prohibet cogitare, quatenus cœlestis pater cœlestem panem, cœlestes filij vt postulemus, hortatur, ipse dixit: Ego sum panis, qui de cœlo descendi. Ipse est panis, qui satus in virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepulchri, in Ecclesiis conditus, illatus altaribus, cœlestem cibum quotidie fidelibus subministrat. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum, quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte: homo intellige, quia remittendo aliis, tu tibi veniam dedisti. *Et ne nos inducas in tentationem.* Quia in sæculo est ipsa vita tentatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogemus ergo, vt nos arbitrio nostro non relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate constringat: & in vitæ tramite cœlesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo malo? à diabolo quippe, ex quo est omne malũ. Rogamus liberari nos à malo, quia malo, qui non caruerit, frui nõ potest bono. Si adhuc nõ nati, si adhuc in vtero constituti, panem petunt, expetunt regnum, quare fit quæstio, quod semper Dei filius, in Dei patris mansit arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est cœleste mysterium, quòd in patre Deo, Dei filius fuerit, quomodo humana ratiocinatione tractetur nõ est, non est humano modo diuinitas æstimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites, nil humanum: audisti Patrem Christi, hoc per substantiam crede: audisti

Mat. 6.

Ioan. 6.

Iob 7.

disti patrem tuum, hoc crede per gratiã: ille vt esset filius habuit semper, te esse filium dedit modò. Sic ergo te filium scito, vt seruum te esse non nescias: sic audi ad Christi similitudinem te reductum, vt semper te Christo cognoscas esse subiectum.

In eandem, Sermo LXVIII.

COnditio mortalis, terrena compago, limosa substantia, vitæ, ac mortis incerta, labore attrita, cõsumpta pœnis, putredini ac pulueri subiecta natura capere non valet, æstimare non sufficit, fugare non audet, credere pertimescit, quod hodie cogitur confiteri: tantam donorum Dei gratiam, promissorum magnitudinem, munerum largitatem, fragilitas humana vnde promereri valeat, non potest inuenire. Hoc reor non ambiguum Abacuc Prophetam mentis intuitu præuidisse: dum se tanto pauore concussum, huius auditus taliter exagitatum tremore, dicit: Domine, audiui auditum tuum, & timui: Consideraui opera tua, & expaui. Auditum timuit, non quia tunc Propheta tantus audierit Dominum, sed quia tunc seruus Dominum suum sibi conuersum reperit, & audiuit in patrem: non quia mundi huius fabricam elementis ita sibi dissonis consonantem contemplatus expauit, sed quia pietatis erga se tantæ considerans tunc opera admirationis tremore concussus est, & pauore. Consideraui, inquit, opera tua, & expaui. Adoptatum se tunc stupuit in filium, quando perdiderat ipsius fiduciam seruitutis. Denique vt sciatis huius orationis quam vobis hodie diuinitas insinuat, & infũdit affectũ, Propheta tunc audet cæli us percepti huius muneris quodãmodò pauore solutus. Quid iterum dixerit peruidete, Custodiui, inquit, & expauit venter meus à voce

Abac. 3. Iuxta LXX.

oratio

orationis labiorum meorum. Posteaquam diuini muneris sensérat largitatem, custodiuit se, ne se hostem, ne inimicum, ne latronem se iterum sicut in Paradiso sustineret, sit vigilantior, sit solicitior sui custos, qui se post tantæ rei iacturam cælestẽ thesaurum in vasis fictilibus custodiuit. Et expauit venter meus. Ventrem cordis interna nominat hic Propheta: qui sicut venter cibis, cor sic sensibus pascitur & repletur. Et expauit venter meus, à voce orationis labiorum meorum. Si intellectus cordis infuderat ori vocem, labiis dederat verba, cur vota sua, cur desideria sua, cur ex hoc quod est exoraturus, expauit? Quia non suggestione sui cordis, sed diuini Spiritus loquebatur affatu. Audi Paulum dicen-
Gala. 4. tem: Misit Deus Spiritum filij sui in corda nostra clamantem, Abba pater. Quod auditum cum ad interna transmitteret, tantum se metuisse mirabatur: & interna tota hominis pauebant. Meritò adiecit: Et intrauit tremor in ossa mea, quia ipsa Prophetæ viscera vexabantur. Et subtus me, inquit, commota est virtus mea. Quid est subtus me? quatenus ipse, idéque homo sursũ per gratiam iam leuatus iacebat subtus pristinam per naturam: nec virtutem cœlestem virtus poterat sustinere terrena. Iam fumauit
Exod. 19. mons Sina, cũ daturus legem Deus descendit in mõtem. Quid caro faceret, cũ descẽdit Deus in carnem, carni gratiã collaturus? Venit pater quia homo Deũ, seru? Dominũ nõ ferebat. Et quia fidelis est in verbis
Psal. 19. suis, qui dixit: Aperi os tuũ, & implebo illud Aperite
Mat. 6. nũc ora vestra, vt ipse ea tali prece, tali repleat & clamore, *Pater noster qui es in cœlis.* Vbi sunt, qui de Dei promissione diffidunt? Ecce quam citò fidei est remunerata confessio: mox vt Deũ vnici filij confessus es patrem, tu ipse es Dei patris adoptatus in filium,

vt esses

vt esses cœli hæres, qui Paradisi exul habebaris, & terræ: & ideo nunc vocas, *Pater noster qui es in cœlis.* Quia fuit tibi quondam pater, qui te resoluit in limum, qui te ad claustra duxit, & pertraxit inferni: terram nesciat, amorem carnis ignoret, patrem pulueris non requirat, nihil in se vitij licere permittat, qui Deum Patrem cœlestem repetit ad naturam. Et qui se Dei filium credit: actu, vita, moribus, honestate, tanto generi respondeat, ne iterum ad terrena descendens ad ipsam tanti genitoris tẽdat iniuriam. *Sanctificetur nomen tuum.* Si nomen Christi cæcis visum, cursum claudis, defessis vario languore sanitatem, mortuis dat vitam, téque homo ipsum, totámq; sanctificat creaturam, quemadmodum tu ipsius nominis oras, & expostulas sanctitatem? Quia à Christo vocatus es Christianus: & ideo supplicas vt prærogatiua tanti nominis meritis in te subsequentibus roboretur. *Adueniat regnum tuum.* Deuotionem mandat, exigit desideria, vota perquirit ipse, qui aduentum suum in sua continet potestate. Fidelis est ille miles, qui regis sui præsentiam sitit, exoptat regnum, expetit & concupiscit triumphos: sed hic petis, vt tibi, & in te adueniat regnaturus, in quo Diabolus arcem, mors imperium, diu infernus gessit, & tenuit potestatem. Oremus ergo chariſſimi, vt Christus semper suo regnet in milite: vt miles semper suo triumphet in rege. *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.* Beatus dies ille, qui terrenorum iungit, sociat, exæquat cœlestibus voluntates, vt inter dispares substantias, vna atque eadem sit voluntas. Hæc est fida pax, inconcussa concordia, gratia perseuerans, quando per vnius domini ordinem, familia natura diuersa, voluntate fit vna: eadem reperitur & sensu. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post cœleste regnum

panem quis postulet temporalem ? Sed quotidianum, & in diem vult nos in sacramento sui corporis panis viàticum postulare, vt per hoc ad perpetuum diem, & ipsam Christi perueniamus ad mensam, vt vnde hic gustum sumpsimus, inde ibi plenitudinem, totásque satietates capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris.* Qui sic petit, & debita non relaxat, iste se etiam per quod orat, accusat : qui sibi tantum donari postulat, remitti tantum, quantum ipse remittit, & donat, ad placitum Deum, Deum taliter inuitat ad pactũ. Quisque quantum ipse præstiterit alteri, tantum sibi exigat & ipse præstari. Dimittenda sunt autem fratres debita, non pecuniæ solum, sed omnium causarum, culparum, criminum, quicquid homo incurrere poteris, in his tibi cum incurrerit alter, ignosce. Fides peccatis suis petit veniam, qui peccanti libenter ignoscit. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hoc petere miles multis modis cogitur fratres, ne fragilitas plus ausa, & de se tumore præsumens, nec virium suarum modum colligens, in conflictu malè cauta succumbat: deinde offensus Deus tradat tentationibus, quos relinquit. *Sed libera nos à malo.* Satis de se humiliter sentit, nec saluari per se præsumit, qui vt à malo per Deum liberetur, implorat. Signate vos. Intelligite filioli quanta perfectorum, quanta fortium gloria sit, & potestas, quando tanta virtus in ipso conceptu, tanta maiestas aperitur in partu. Nõdum natus patrem vocat, sanctitatem postulat, regnum petit, dat iura terris, terrenas cœlestibus exæquat voluntates, & laboribus profuturis exigit iam deuotus annonam. Panem nostrum, inquit, quotidianum da nobis hodie. Beati estis, qui cœpistis ante pugnam vincere, antè triumphare, quàm viuere: antè ad patris promptuaria,

quàm

quã matris ad gremium peruenire: antè paſtũ gregis, quàm ſuccum lactis inuadere: toto antè victoriarum ſonare iubilo, quàm vagitu reſpondere cunarum. Verè, vt dixit Apoſtolus, infirmum Dei fortius eſt hominibus. Aut quis poterit tanti conceptus referre ſacramentum? vbi virgo mater parit orbe quotidie, nec relinquit poſteros ad laborem, ſed æternã germina prę- mittit ad gloriam. 1. Cor. 1

In eandem Sermo, LXIX.

PVtáſne mortale pectus dominicæ charitatis erga nos magnitudinem capiat? Putáſne terreni corporis pondere mens depreſſa erga nos diuinũ intelligat ac ſentiat affectum? Nam quicquid cœli micat, radiat, & ſplẽdet ornatus, quicquid terra fragrat in floribus, ſapit in fructibus, in animãtibus gaudet, noſtro amore factum, noſtræ addictum eſt ſeruituti. Sed quamuis magna, parua tamẽ ſunt ad ſupernę in nos dilectionis indicium. Nobis principatus cœlorum, nobis ætheriæ poteſtates, nobis ſupernæ dominationes, nobis angelorum officia excubiis militãt indefeſſis. Sed iſta adhuc aſſerendæ in nos diuinæ neceſſitudinis parua ſunt, & minora, tantúmque infima, quantum creatore ſuo minor eſt creatura. Deus vultu incontemplabilis, viſu imperſpicabilis, nullo ſenſu æſtimabilis, inacceſſus mente, ne ipſo quidem ad plenum notus auditu, quoties, qualiter, quam varie, quam diuerſe, ſe humanis aptauit obtutibus? quam ſe communioni, quam ſe familiaritati præſtitit, & conceſſit humanæ? Cum Noe conſilij ſui facit eſſe participem, & expiando mundo diluuium prę monet imminere, & totũ ſęculũ ipſo cuſtode paruo arcę deſignat in ſemine. Cũ ad Abrahã velut hoſpes aduentat, inuitatus tota dignatione ſuccedit, oblata non reſpuit, appoſita Gen. 6. Gen. 18.

velut esuriens & lassus assumit, & diuina collatione velut egens suscipit, & acceptat humana. Hinc est, quod emortua mox senis membra reuiuiscunt, sterilis vetulæ iam viscera suscitantur extincta, & natura in viuo cadauere persepulta proditura suum resurgit authorem, & generat plurimos transacto iam tempore per vnum quem crediderat conditorem. Ad Moysen igneus Deus glomeratur in rubo, deinde confert facienda cum seruo, exercetur variis in Aegypto virtutibus, & patefit ad nutum famuli: irrogat flagella, vel tollit: & in mari quantus sit, quantumue homini dederit, vltricis vndæ demonstrant obsequia: cum siccato gurgite cedit vnda piis: & liquore durato murum præstat, munimen exhibet liberandis: ac tota naturæ suæ virtute de hoste sæuissimo triumphatura decurrit. Miro contubernio Israeliticis Deus conuersatus in castris: numerosas gentes nunc ferit fulmine, nunc tãgit grandine, nunc solo tubarum clangore prosternit: vt sine conflictu, sine vulnere Deus ducat victrices acies, quas præcedit: affuit desideriis, votis annuit singulorum, mox ad interrogata respondit, occulta prodidit, prædixit futura, quæsita patefecit, regnum contulit, donauit opes, temperauit pluuias, fœcundas præstitit terras, coniugia ipsa filiorum copia & honore decorauit. Sed adhuc parum esse credidit, si affectum suum erga nos præstando prospera tantum, & non etiam aduersa sustinendo monstraret. Post omnia mũdum suum pauper ingreditur: iacet in cunabulis vt homo: vagitu suo implorat, inquirit, exigit quam tibi præstitit ipse pietatem. Parens omnium vsus est te parente: subiectus tibi extitit, cui omnis subiacet altitudo: timuit, quem timenda metuunt: fugit, ad quem cũcta cõfugiunt: cœlorum arbiter est hospes in domibus

Gen. 21.

Exod. 3.
Exod. 8.
Exod. 14.

Deu. 23.
Iosue 10.
Iosue 6.

domibus peccatorum: pane pascitur, qui pascet omnes: & quid plura? παντοκράτωρ tenetur sæculorum: sistitur terræ fundator, iudicatur humanæ largitor veniæ, discutitur cordis scrutator, punitur vitæ dator & redditor: cunctorum resurrectio sepelitur, vt tarda mens hominis, & intelligentia satis pigra, vel morte in se Dei probaret affectum, quæ prædictis & innumeris Dei beneficiis, Dei erga se non intellexerat, non senserat charitatem. Qui ergo esse fecit, dedit viuere, docuit & orare: quia totum voluit præstare, qui sua sibi prece voluit supplicari. *Pater noster qui es in cœlis.* Ecce homo tua te voce Christus hodie, vt sibi faceret cohæredem Dei patris, adoptat in filium, dum ait. *Pater noster.* Quod suæ dignationis est, suæ esse voluit potestatis, iuxta illud: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, & tamen iubet dicere, vt dignatio donantis sit, non temeritas præsumentis. *Qui es in cœlis.* Non quòd nō sit in terris, sed te qui cœlestem patrem iam vocas, ad cœlestem vult tendere, & repetere iam naturam, vt generi tanto vita nostra respondeat, ne terreni mores degenerent, quos cœlestis donauit & contulit iam natura. *Sanctificetur nomen tuum.* Non quod tua sit prece sanctificandum, quòd te sanctificat nomen, sed quia Christi nomine vocatus es Christianus, petendum tibi est, vt actu tuo nomen hoc sanctificetur, & honoretur in te. Quia sicut virtutum fama, nominis tantum respondet ad gloriam, ita malè conuersantis infamia ad eiusdem nominis redundat iniuriā: dicente Apostolo: nomen Dei per vos blasphematur in gentibus. Et reuera filij, tunc gentilis nomini derogat Christiano, quando aliter quam profitetur, & dicitur, viuere viderit Christianum. *Veniat regnum tuum.* Non vt Deo veniat regnum habenti semper,

Id est, omnipotens.

Matt. 6.

Ioan. 1.

Rom. 2.

sed postulas vt tibi veniat non habenti : & percipias illud quod tibi affectu suo Dominus pollicetur, cum
Mat. 25. dicit: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est à constitutione mundi. Venite benedicti, non dixit veniamus: percipite, non dixit percipiamus. Nemo miretur, quia patrem vocat
Luc. 1. qui nondum natus est : nam si Ioannes exultat, &
Gen. 15. Iacob colluctatur in vtero, prudens æstimet quid possit natura diuina, si tantum potest per DEVM humana conceptio.

In eandem, Sermo LXX.

OMnia quæ diuinitus dicta, factaque referuntur, sunt miraculo, sunt stupori, sunt pauenda mortalibus, ipsis etiam cœlestibus sunt tremenda: sed nihil tam stupet cœlum, pauet terra, expaueſcit vniuersa creatura, quam quod vos estis hodie nobis dicentibus audituri. Seruus dominum patrem vocare audet, iudicem suum reus nuncupat genitorem, conditio terrena sua se voce adoptat in filium : qui terrena perdidit, æstimat se diuinitatis hęredem. Sed audemus quia præsumptio dicentis non est, vbi authoritas est iubẽtis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare. Et quid mirum si homines Dei consecrauit in filios, quando se hominis dedit & aptauit in filium ? Carnis tunc naturam transtulit in diuinam, deitatem quando humanam detulit ad naturam : tunc hominem sibi in cœlestibus præstitit cohæredem, quando se participẽ reddidit terrenorum. Aut homini negare quid amoris potuit, quid muneris, qui totum quod erat hominis, etiam peccatum susceperit, & mortem ? Aut quomodo hominem in suis prosperis socium non habebit, qui in aduersis hominis se fecit esse consortem ? Homo redi ad

Deum

Deum sic amatus à Deo: & ad illius gloriam da totum te, qui se totum propter te ad suam deduxit iniuriam, & voca patrem fidens, quem tanto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem. *Pater noster.* Quod nondum natus patrem vocat, nemo miretur: Deo nata sunt nascitura, futura facta sunt Deo. Quæ futura sunt, inquit, iam fuerunt. Hinc est quod in vtero suum Ioannes sentit auctorem: & extat nuncius matri, qui erat suæ nescius vitæ. Hinc est quod Iacob ante legitur bellare, quam nasci; ante triumphare, quam viuere. Hinc est quod iam sunt DEO, qui sibi adhuc non sunt, qui electi sunt ante constitutionem mundi. *Qui es in cœlis.* Non quod ille non sit in terra, sed vt tu per hoc germen esse noueris te cœlestem: & si te Dei filium esse fateris, viue quasi Dei filius, vt actu, vita, virtutibus, tanto possis respondere genitori. *Sanctificetur nomen tuum.* Quia à Christo vocatus es Christianus, petis vt prærogatiua tanti nominis sanctificetur in te: quia nomen Dei quod per se, & sibi sanctum est, aut sanctificatur in nobis nostro actu, aut nostro actu blasphematur in gentibus. *Veniat regnum tuum.* Ipse dicit: Regnum DEI intra vos est: si intra nos est, veniat vt quid oramus? Est in fide, est in spe, est in expectatione, sed vt in re veniat, iam precamur. Veniat autem nobis, non ille qui semper conregnat patri suo, semper regnat in patre, sed veniat nobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Dicimus, *Veniat regnum tuum.* Vt sic DEVS regnet in nobis, quatenus in nobis desinat mors regnare, desinat regnare peccatũ. Regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysẽ. Et alibi, Nó regnet peccatũ in vestro mortali corpore. *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.*

Eccles. 3. *Luc. 1.* *Gen. 25.* *Luc. 17.* *Mat. 25.* *Rom. 5.* *Rom. 6.*

Rom. 6. Nunc in terra multa fiunt pro diaboli voluntate, pro sæculi nequitia, pro desiderio carnis : in cœlo verò, fit nihil præter Domini voluntatem: petimus ergo, vt interempto diabolo, vt nouo sæculo, vt mutato corpore, vt destructo mortis imperio, vt abolita dominatione peccati, in cœlo & in terra, in Deo & hominibus, vna Dei sit, eademque voluntas. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post regnum cœleste, terrenum panem petere non iubemur : prohibente ipso cum dicit : Nolite soliciti esse animæ
Mat. 6. vestræ quid manducetis aut quid bibatis. Sed quia
Ioan. 6. ipse est panis qui de cœlo descendit, petimus & precamur, vt ipsum panem, quo quotidie, id est, iugiter sumus in æternitate victuri: hodie, id est, in præsenti vita, de conuiuio altaris sancti, ad virtutem corporis, mentisque capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sic dicendo homo indulgentiæ modum, mensuramque veniæ tu tibi dedisti, qui à domino tantum tibi petis dimitti, quantum dimiseris ipse conseruo. Dimitte ergo delinquenti in te totum, si vis ipse de tuis nihil domino debere delictis : in altero dimitte tibi, si vis ipse vindicem vitare sententiam. *Et ne nos indu-*
Iacob. 1. *cas in tentationem.* Deus sicut scriptum est, neminem tentat, sed tentare dicitur, cum contumaciter euntes
Gene. 3. ad tentationem laqueos derelinquit. Sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit cõditoris. Vnde autem & à quo tentaretur homo, prodit sic dicendo. *Sed libera nos à malo.* Hoc est, à diabolo, qui totius mali & auctor est, & origo: diabolus natura cœlestis fuit: nunc est nequitia spiritualis, ætate maior sæculo, nocendi vsu tritus, lædendi arte peritissimus: vnde non iam malus, sed malum dicitur, à quo est omne quod malũ est. Hinc est quod propriis viribus

viribus liberari homo non potest, carnalibus vinculis illigatus. Petendum nobis est ergo, vt Deus nos à diabolo liberet, qui Christum terris vt diabolum vinceret, commodauit. Clamet homo, clamet ad Deum, clamet, libera nos à malo, vt à tanto malo solo Christo vincēte liberemur. *Pater noster qui es in cœlis.* Orandi thema, materiam petendi, supplicandi normam pauciſſimis in verbis, ipse tibi qui tibi est exorandus indulsit: vt ex hoc tu petendi sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuram colligas impetrandi: & breuissimo magisterio orandi latissimam capias disciplinam, simul quia ad amoris indicium Rex ipse officio fūctus est aduocati, vt preces quibus responsurus erat, ipse dictaret. Cunctatio ablata est impetrandi omnis, imò fiducia collata est tota promerendi, quando ipsum se legit in precibus qui rogatur. Metus locum non habet, vbi à patre filius pietate interprete desiderat quæ sancta sunt, impetrare.

In eandem, Sermo LXXI.

FRatres chariſſimi, qui vos donauit credere, ipse vos docuit & orare: & totam petendi formā paucis aptauit in verbis: quia cum patrem postulat, multa prece filius non laborat: sicut enim petere cogit necessitas genitum, ita vrget charitas dare genitorē. Pater ergo qui spōte præstat, non tā vt petatur, quàm quid petatur ostendit: vt filius petendo iusta placeat, qui potest stulta postulans displicere. Audite patrē, & vos filios esse iā credite, vt quę petieritis, incunctanter impetrare possitis. Quid valeat fides, credulitas quid possit, quāti sit confessio, hodie monstratur in vobis. Ecce Trinitatis trina cōfessio in cœlestem sobolē de terrena vos sustulit seruitute: ecce fides quæ DEVM

locuta est patrem, patrem vobis DEVM hodie conquisiuit: ecce vox quæ confessa est DEVM filium, vos DEI adoptauit in filios: ecce credulitas quæ DEVM Spiritum proclamauit, de carnis substantia mortali in vitalem Spiritus substantiam vos mutauit. Quis pietatis tantæ dignus inuenietur assertor? DEVS pater homines dignatur hæredes, DEVS filius non dedignatur seruulos cohæredes, DEVS Spiritus carnē cōsortem diuinitatis assumit, fit cœlum possessio terrenorum; & inferis addicti iurisdictione suscipiuntur in supernis: Apostolo probante, cum dicit: An nescitis quia angelos iu-
1. Cor. 6. dicabimus? Vocate ergo DEVM patrem, vosque & si nondum natos, iam tamen designatos filios esse iam credite, & date operam: quatenus sit vobis cœlestis vita, sint vobis diuini mores, & forma deitatis tota vestra præferatur in forma, quia cœlestis pater respondentes generi filios muneribus ditat diuinis: degenerantes ad pœnalem reuocat seruitutem. *Pater noster qui es in cœlis.* Succumberet conscientia seruilis, terrena conditio solueretur, nisi nos ad hunc clamorem ipsius patris auctoritas, ipsius filij Spiritus excitaret. Misit, ait, Deus Spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Laceſſit mens, caro nostra deficit ad diuina, nisi Deus quæ fieri iubet, impleat ipse qui iubet. Quando ausa mortalitas Deum vocare patrem, nisi modò, quando superna virtute hominis animantur interna? *Pater noster qui es in cœlis.* Homo quid commune cum terris tibi, qui confiteris tibi genus esse de cœlis? Ergo cœlestem vitam monstra in habitatione terrena: quia si quid in te gesserit terrena cogitatio, cœlo maculam, cœlesti generi iniuriam intulisti *Sanctificetur nomen tuum.* Nos petimus,

vt

vt sanctificet nomen suum Deus, quod sanctitate sua totam saluat & sanctificat creaturam. Fratres, hoc nomen est, quod supernæ potestates pauent, quod tremenda suscipiunt seruitute: hoc nomen est, quod mundo perdito dat salutem: sed petimus, vt nomen Dei actu nostro sanctificetur in nobis: nobis enim bene agentibus, benedicitur nomen Dei: nobis male agentibus, blasphematur. Audi Apostolum dicentem: Nomen DEI per vos blasphematur in gentibus. Petimus ergo, petimus vt quantum nomen DEI sanctum est, tantùm nos eius mereamur in nostris mentibus sanctitatem. *Veniat regnum tuum.* Quasi non semper fuerit, ac sit, sic regnum Christi vt veniat nunc rogamus. Et vbi est illud? Regnum Dei intra vos est. Inter nos est fide, sed vt re veniat, supplicamus. Fratres, quandiu diabolus vario nequitiarum genere multimoda arte fallendi rerum aciem turbat, sensus hominũ, moresque cõfundit, sæuit idolis, sacrilegiis furit, fallit auguriis, diuinatione mentitur, signis decipit, illudit astris, spectaculis occupat, obsidet vitiis, peccatis vulnerat, criminibus sauciat, desperatione prosternit, Christi regnum prolongat & absentat à nobis. Petimus ergo vt veniat tempus, quo mali tanti auctore pereunte, mundus totus, creatura tota, totam solius Christi regnet & triumphet ad gloriam: & fiat quod sequitur, vt sicut in cœlo, ita & in terra vna domini sit voluntas. Sit terra cœlum, vita Deus, tempus æternitas, patria requies, census innocentia, honor immortalitas, furia castitas, Deus totum. Addidit, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Post paternitatem Dei, post Diuini nominis sanctitatem, post cœli regnum, quotidianum panem iubemur exposcere. Christus *Luc.* 17.

obliuioni

obliuioni non subiacet, Christus mandatis suis con-
Matt. 6. traria non demandat: ipse dixit. Nolite soliciti esse
Ioan. 6. animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de cœlo descendit, qui legis & gratię mola aptatus est in farinam, qui crucis confectus est passione, qui magnæ pietatis fermentatus est sacramento, qui consperſionis leuis leuamentum sustulit de sepulchro, qui vt diuinitatis suæ calore coqueretur, ipse clibanum decoxit inferni, qui ad cœlestem cibum quotidianus Ecclesiæ defertur ad mensam, qui in remissionem frangitur peccatorum, qui edentes se perpetuam pascit & enutrit ad vitam: hunc panem quotidie nobis dari petimus, donec illo die perpetuò perfruamur. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo penes te est potestas veniæ, in te est indulgentiæ ius: tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam, qui tibi in alio indulgere contemnis. Homo tu tibi misericordiæ, factus es ipse mensura: quantum quæris misericordiæ, fac tantum. *Et ne nos inducas in tentationem.* Tentatio est fratres, species fallens, quæ prospera in aduersis, aduersa occultat in prosperis, humanámque ignorantiam dolosos educit in lapsus: petimus ergo ne peccatis impellentibus in tentationum foueas incidamus. Inducere autem DEVS dicitur, currentes ad crimina cùm relinquit. *Sed libera nos à malo.* Hic mali malum designat auctorem, hoc est, diabolum. Petimus ergo vt munere hoc vno malis omnibus cum mali careamus auctore. *Pater noster qui es in cœlis.* Nemo cùm se filium clamat, manere se miretur in habitu seruitutis: ad diuinum germen hodie designatus es, non promotus: spem, non rem te noueris consecutum. *Rom. 8.* Audi Apostolum: Spe salui facti sumus:

spes

ſpes autem quæ videtur non eſt ſpes, quod enim videt quis, quid ſperat? ſi autem quod non videmus, ſperamus; per patientiam expectamus. Hodie adoptionis eſt dies, hodie promiſſionis tempus eſt: audi, crede, expecta, crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori, expecta parumper vt veniat, qui te diu ſuſtinuit vt venires: da illi inducias de promiſſo, qui tibi quicquid erat debiti, iam donauit. Aut quare tu fatigaris ſpe Dei, cum genus omne hominum ſubſiſtat ſpe, fide viuat? Agricola nunquam ſereret anhelus, ſi fructum laboris ſui de tempore non ſperaret: viator laborem prolixi itineris non ſubiret, niſi ſe ad deſtinata crederet peruenire, nauta mare non intraret incertus, ſi ſe lucris ſequentibus compenſaturum viarum diſcrimina non ſperaret: miles tota iuuentutis tempora non ageret in periculis, ſi ſenectutis honores copioſiſſimos non ſperaret: filius paternæ dominationis tempora non duraret, ſi ſe ſubſtantiæ paternæ non ſperaret hæredem. Et tu ſi te iam filium Dei credis, iuxta Prophetam: Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta, vt hæreditatem Dei de expectationis fide: & de virtute patientiæ conſequaris. Audi Apoſtolum: Filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus: ſcimus quoniã cùm apparuerit, ſimiles ei erimus. Et iterũ: Vita veſtra abſcõdita eſt cũ Chriſto in Deo: cũ autẽ apparuerit Chriſtus vita veſtra, tũc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Fratres beati ſunt filij Dei, quia & hæreditatem rerum omnium poſſidebunt, & de exceſſu patris luctus temporum non videbunt.

Pſal.26.

Ioan.3.

Coloſ.3.

In eandem, Sermo LXXII.

QVod ego modò cum magno tremore dicturus ſum, quod vos eſtis nunc terribiliter audituri; imò

imò terribiliter vocaturi, ſtupent angeli, paueſcunt virtutes, ſupernum cœlum non capit. Sol non videt, terra non ſuſtinet, tota non aſſequitur creatura. Quid ad hæc mortale pectus? Quid ad hæc mens hominis imbecilla? Quid ad hæc humani ſenſus anguſtia? Quid ad hæc humanæ vocis aura? Quid ad iſtud humana lingua citò tacitura? Hoc Paulus inuiſibiliter cùm vidiſſet, prodidit non prodendo, dicens:
1. Cor. 2. Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Hoc Iſaias cum ſuo mox cœpiſſet auditu, ad hoc hominum peruenire poſſe dubitat, vel fidem, di-
Eſa. 53. cens: Domine, quis credidit auditui noſtro? Hoc Hieremias cum diuino cœpiſſet auditu partus ſuper-
Hier. 4. norum ſenſuum non ſuſtinebat, clamans: Ventrem meum, ventrem meum doleo, & ſenſus cordis mei perturbati ſunt. Hoc Abacuc diuini ſpiritus perora-
Abac. 3. bat afflatu, cùm dicit: Cuſtodiui, & expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum: & intrauit tremor in oſſa mea, & ſubtus me commota eſt virtus mea. Eleuatus virtute Dei ſenſit ſuam ſub ſe ſuccubuiſſe virtutem. Longum eſt ſuper hoc, ſacramentum pauoris proſequi, & dinumerare ſanctorum: tempus non ſinit diu me in hoc timore demorari, cœleſtis partus impetus non poteſt tardare naſcentiũ. Dico ergo, & vos in vtero adhuc penetrali voce cõpello, prouida exhortatione præmoneo: vt antequam videatis matrem, vocetis & patrem, ante blandimenta matris, patris tendatis & feſtinetis ad regnum: ante patris præueniatis ad panem, quàm matris ad vbera pendeatis. Nec in vos quicquam ſibi, aut matris neceſſitas aut ætatis tẽpora vindicẽt: ſed in vobis totum diuino patri, totum cœleſti reſpondeat & oc-
Matt. 6. currat auctori. *Pater noſter qui es in cœlis.* Hoc eſt quod

pauebam

pauebam dicere, hoc est quod trepidabam proferre, hoc est quod neque cœlestium, neque terrestrium quenquam sinebat seruitutis propriè conditio suspicari: cœli & terræ, carnis & Dei repentè tãtum posse prouenire commercium, vt Deus in hominem, homo in Deum, Dominus in seruum, seruus verteretur in filium: fieretque diuinitatis & humanitatis ineffabili modo vna & sempiterna cognatio. Et quidem deitatis erga nos dignatio tanta est, vt scire nequeat quid potissimum mirari debeat creatura: vtrum quod se Deus ad nostram deposuit seruitutem: an quod nos ad suæ diuinitatis rapuit dignitatem. Hinc est homo, quod te diuinitus adhortatur, qui tanto nunc tuo amore flammatur: quod adhuc in vtero voce tua te Deus adoptat in filium: quod te non fieri solum liberum vult ille, sed nasci: quod ipsam propter te manumittit naturam: ne quem næuum, ne quam maculam imponat ortus pristinæ seruitutis. O vos beatos, quibus dominari datum est ante, quam nasci: ante regnare, quam viuere: ante ad Dei patris gloriam peruenire, quam prosapiã propriæ vilitatis agnoscere. Ecclesia fœlix mater, quæ vos tales respicit, quæ cum virgo permaneat, genuisse tales & tantos vos taliter se miratur. Olim partus iste pręcedẽtibus designabatur exemplis. Hinc est quod Iacob in vtero matris cum fratre luctatur, præripit & triumphos. Hinc est quod in vtero Thamar gemini de primatus honore præliantur, retardant partus: nec ante lucem cupiunt videre, quam vincere. Hinc est quod Ioannes exultat ante, & ante suo occurrit auctori, genitricis ex vtero quam procedat. Et si humana pignora sic ante Deo militant, quam nascantur parentibus, quam viuant sæculo: quid mirum si Ecclesiæ diuina germina, si Deo sua soboles

Gen.25.

Gen.38.

Luc.1.

les in vtero adhuc quod sit superni germinis iam fatetur? *Pater noster qui es in cœlis.* Stupor insurgit, Christus de Dei Patris pectore matrem vocat, & fatetur in terra: & homo de matris vtero patrem vocat, & confitetur in cœlis. *Pater noster qui es in cœlis.* Quo te homo repente prouexit gratia? quo te rapuit cœlestis natura? vt in carne & in terra positus adhuc, & carnem iam nescias, & terram dicendo: *Pater noster qui es in cœlis.* Qui ergo se tanti patris filium confiterur, & credit, respondeat vita generi, moribus patri, & mente, atque actu asserat, quod cœlestem consecutus est per naturam. *Sanctificetur nomen tuum.* Cuius vtique genus esse cœpimus, eius vtique censemur & nomine: & ideo petimus, vt in nobis illius nominis sãctificatio perseueret, honor & prærogatiua nominis, quod sublimauit sic tanti genitoris celsitudo. *Adueniat regnum tuum.* Non illi petimus, cui nũquam defuit regnum: imo qui est ipse regnum, totamque in se regni continet potestatem: sed qui nos vult ad promissam regni gloriam peruenire, monet nos expetere omnibus hoc votis, in hoc vult nos totis mentibus inhiare. Quantum namque est temerarius, qui discutit de genere: ignarus est tantum, qui non gaudet, æstuat, anhelat, cum promissum intendit & pertendit ad regnum. *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.* Sicut in cœlo, sic & in terra: tunc iam totũ cœlum est, tũnc agit Dei mens vna omnes, tunc in Christo omnes, & in omnibus Christus, quando omnes solius Dei sapiunt, & faciunt voluntates: tunc omnes vnum, imo vnus omnes, quando Dei spiritus in omnibus viuit vnus. *Panem nostrum quotidianum da nobis*
Psal. 67. *hodie.* Sicuti in Psalmo: Benedictus dominus de die quotidie, ita hic: *Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie.* Quotidianum iugem dicimus: iugis panis ille est qui

qui de cœlo descendit. Ego sum panis, qui de cœlo descendi. Perfectio ergo beatitudinis est hodie, hoc est, in præsenti illius panis, illius panis iam cibo viuere, cuius perpetuitate, quod est quotidie, saginabimur in futurum. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* De supplicantis pectore veniæ fons emanat, & ad veniam refluet: quicquid pietatis exuberat, & effundit in alterum, quando indulget sibi tantum, quantum alteri condonauerit. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Satis potest homo misericors, qui cum Deo de pietate confligit, cum tantum sibi dari, quantum dederit, quantum donauerit, tantum desiderat & donari. Homo sit semper in pectore tuo venia, si vis crimina non timere. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hæc interpretatione indigent, quia tentatio diaboli præuia & amara est ministra eius: quamdiu verò hoc fragili continemur in corpore, necessario precamur, vt in nos nec tentationi pateat aditus, nec diabolo tribuatur accessus. *Sed libera nos à malo.* Ipse autem Dominus Deus noster liberet nos à malo, & perducat ad omne bonum, qui viuit & regnat Deus modo & semper, & infinita sæcula sæculorum. Amen. Ioan. 6.

De Paschali solemnitate, Sermo LXXIII.

HOdierna festiuitas, fratres charissimi, nobis vetera non connectit, nec carnes agni seruat in crastinum: sed dum præterita præsentibus solenni deuotione participat, & Pascha nostrum, Pascha redeunte coniungit, nouæ regenerationis ablactat infãtiam: quia iuxta Apostolum, Vetera transierunt: & ecce facta sunt omnia noua. Annus domini perficitur temporibus, non senescit, qui tandiu suo recurrit in 2. Cor. 5.

circulo, quandiu nos ad diem retributionis adducat. Paschalis hodierna solemnitas à lacte, quos ante genuit, nunc repellit, vt solidioris cibi pastu, perfectum
Gen. 12. Christi roborentur in virum. Fecisse Abraham epulũ magnum, totiúsque domus suæ lætitiam suscitasse ablactato Isaac, historia diuina referente cognouimus. Et si senectutis soboles, si sterilis vnicus, choris tripudiantibus, cithara & tympano, & toto psalterij resonante concentu, vniuersæ familiæ corda traxit, & commouit in gaudium, quanto magis nos in hymnis spiritualibus conuenit exultare, vel canticis, quando virginei germinis, ablactatur vniuersa fœcunditas? Anna quoque Saræ consterilis, quæ lacrymis orationum suarum tamdiu madefecit ariditatẽ sui corporis & naturæ, quamdiu fuerat longo viræ
1. Reg. 1. tempore negata posteritas. Samuelem diuino munere susceptum, ablactatum mox diuinum refundit in munus, & lætitiam suam sacrificiorum victimis ad plenitudinem liberationis accumulat: multo magis nos oportet laudis immolare sacrificium, vota soluere, suauitatis incessum adolere, & tota holocaustorum pinguedine Deo patri victimas immolare, quando virgo mater enutrita & ablactata tot numero pignora, quot stellas cœli, patri toto orbe re-
Psal. 40. præsentat, vt impleatur illud Propheticum: Benedices coronam anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate. Nemo ergo otiosum credat istud festiuitatis nostræ salutare mysterium, nec existimet pannum nouum veteri nos assuere vestimento, vbi nihil Iudaicę vetustatis nouitati coniungimus Christianæ: scientes, Apostolo dicente, nouam totam in
2. Cor. 5 Christo nobis emersisse creaturam: sed agnitionem diuinam supernæ virtutis euehimus ad profectum, vt dum simul nuper nati quid facere debeant, imbuuntur:

buuntur:& ante geniti quãtam Deo gratiam de perfectione ſua debeant,inſtruuntur,appendantur collo ij, qui modo nati ſunt : & pietate tota ſub Eccleſiæ matris vberibus occupentur, trahant teneris faucibus innocentiæ pactum,in opere ſancto brachia meditentur extendere, nitãtur in curſu fidei tremula firmare veſtigia. Nunquid ſic relinquendi ſunt iam nutriti,vt non patris cura,patris manu,patris regantur arbitrio ? & ita matris conſilio, matris fide muniantur, vt nõ humana ſolum,ſed etiam diuina prudentia percipiant, & præripiant ſalutaria ? Sic Iacob *Gen.27.* ſuo nimis timidus,matris conſilio ſatis auſus, patris vt præriperet benedictionem plus myſticus,quã doloſus inceſſit:nam primogenitum ſe mẽtitus nõ eſt; quia ille primus eſt,quem cœleſtis gratia generat, non natura mortalis: ille nos ſub hircorum pellibus figurabat,qui vt moriamur peccato , hortatu matris Eccleſiæ mortificati corporis induimur veſtimento, & odore agri continuis confeſſionum fructibus & vbertate redolemus donec cœcitati Iſraeliticæ ſalutariter illudentes, paternã benedictionem toto fidei ptæripiamus arcano:dicẽte Apoſtolo,cęcitas in parte *Rom.11.* in Iſrael facta eſt, donec plenitudo gentiũ introiret.

De reſurrectione Chriſti, Sermo LXXIV.

ALiquantulum nos tacere fratres chariſſimi , & vigiliarum labor fecit , & coegit ieiunij laſſitudo:& ideo hodie reddimus de dominica reſurrectione ſermonẽ,in qua ſi diuinum eſt quod ex virgine naſcitur Chriſtus, quantũ diuinius eſt Chriſtus à mortuis quod reſurgit ? Quod ergo diuinũ eſt,humano nõ accipiatur auditu. *Veſpera, inquit , ſabbathi,* *Mat. 28.* *quæ luceſcit in prima ſabbathi.* Veſpera ſabbathi,hoc neſcit dies ſæculi,hoc nõ habet mũdi vſus.Veſper finit,

non inchoat dié: tenebrescit vesper, non lucescit: non in auroram vertitur, quia lucis ortum ignorat. Vespera mater noctis parturit diem, mutat ordinem, dum agnoscit auctorem: radiat de nouitate mysterium, anhelat creatori seruire, non tẽpori. *Vespera, inquit sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi, venit Maria Magdalene & altera Maria videre sepulchrum.* Sero mulier currit ad veniam, quæ maturè cucurrit ad culpam. Vespere quærit Christum, quæ in matutinis Adam se nouerat perdidisse. *Venit Maria & altera Maria videre sepulchrum.* Quę de Paradiso perfidiam sumpserat, festinat fidem sumere de sepulchro: contendit rapere de morte vitam, quę de vita rapuerat mortem. *Venit Maria.* Hoc nomen matris est Christi, venit ergo mater in nomine, venit mulier, vt fieret mater viuentium, quæ facta fuerat morientium mater: vt quod scriptum est impleretur: Hæc est mater omnium viuentium. *Venit Maria & altera Maria.* Nõ dixit venerunt, sed venit: sub vno nomine venerunt duæ mysterio, non casu. *Venit Maria, & altera Maria.* Venit ipsa, sed altera, altera sed ipsa, vt mulier mutaretur vita, non nomine: virtute, non sexu: & fieret resurrectionis nuncia, quæ internuncia & lapsus extiterat & ruinæ. *Venit Maria videre sepulchrum.* Vt quam deceperat arboris visus, visus repararet sepulchri: & quam prostrauerat illecebrosus aspectus, aspectus salutaris attolleret. *Ecce, inquit, terræmotus factus est magnus: Angelus enim Domini descendit de cœlo.* Tremuit terra, non quia angelus descendit de cœlo, sed quia ab inferis dominator ascendit. *Ecce terræmotus factus est magnus.* Mouetur chaos, dissiliunt ima terrarum, timet terra, montium tremunt pondera, orbis fundamenta quatiuntur, corripitur tartarus, fistũtur inferna: addicitur mors quæ in reos tendens incurrit

Gen. 3.

currit in iudicem dominata seruis, exarsit in dominum, sæuiens in homines, prosiliuit in Deum. Merito ergo perit lex tartari, remota sunt inferni iura, potestas mortis ablata est, & in pœnã temeritatis suscitauit mortuos cognitoris iniuria, deniq; reduntur corpora, redintegratur homo, vita reparatur, & constat de venia iam totum, quia in auctorem vitæ mox est transgressa sententria. *Ecce terræmotus factus est magnus.* Modo terræmotus magnus: O si tunc vel leuis turbo arborem mortiferam deiecisset: O si nebulæ fumus illius mulieris tenebrasset aspectum: O si terra nubes lethalis pomi speciem caligasset: O si manus tangens inconcessa tremuisset: O si peccati diem tenebrasset nox iniusta, & lamenta mundi, & incrementa mortis, & creatoris iniuriam tunc tulisset, sed vitiis semper seruiunt blandimenta, lenocinantur dulcia delictis, virtutibus vero austera & fortia sunt amica. *Angelus enim Domini descendit de cœlo.* Resurgente Christo, morte pereunte terrenis redditur cœleste commercium: & mulieri cui fuerat cum diabolo lethale consilium, cum angelo colloquium fit vitale. *Angelus enim Domini descendit de cœlo, & reuoluit lapidem.* Non dixit voluit, sed reuoluit lapidem, qui aduolutus probauit mortem, & reuolutus extitit resurrectionis assertor. Beatus lapis qui Christum & reuelare meruit & velare: Beatus qui non minus corda aperit, quam sepulchrum: beatus qui dat resurrectionis fidem, fideique resurrectionem, qui diuinam carnem resurrexisse testatur. Mutatur hic ordo rerum: mortem, non mortuum deuorat hic sepulchrum, domus mortis mansio fit vitalis; vteri noua forma mortuum concipit, parit viuum: *Angelus enim Domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Et angelo

quæ causa sedendi erat, cui nulla inerat lassitudo? Sed sedebat vt fidei doctor, vt resurrectionis magister: sedebat super petram, vt soliditas sedis daret credentibus firmitatem. Ponebat angelus super petram fundamenta fidei, super quam Christus erat Ec-
Mat. 16. clesiam fundaturus, qui dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. *Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, & vestimenta eius sicut nix.* Ad angeli gloriam non sufficit fulgor, ad cœlestem naturam quid fecit vestimentum? Sed splendore tali referebat speciem nostræ resurrectionis & formam: quia resurgentes per Christum, Christi mutantur in gloriam. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt veluti mortui.* Miseri quos tunc percurit pauor mortis, quando securitas redditur vitæ: sed crudelitatis ministri, perfidiæ executores alienæ fiduciam sumere, quomodo poterant de supernis? Obsidebant sepulchrum, resurrectioni ianuas obstruebant, & ne qua posset intrare vita, mors perire, seruabant: merito eos angeli perculit & prostrauit aduentus. Misera, & sibi semper inimica mortalitas dolet se mori: ne resurgere possit, oppugnat: sepulchrū aperire conuenerat, & ad resurgendū quicquid erat facilitatis afferre, vt esset miraculum de facto, de exēplo spes, de reuerso res, credulitas de videndo. Grandis dementia est hoc, hominem nolle credere, quod sibi desiderat euenire. Hoc de his custodibus hodie dixisse sufficiat: quid autem nostra fides habeat, ne hodie longum sit, post dicemus præstante Domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre Deus in sæcula sæculorum. Amen.

De eodem, Sermo LXXV.

QVantum à vobis ego, à me tātum peregrinatus est

est sermo: sed orate fratres, vt sicut me vobis Deus reddidit, ita mihi dignetur reddere, & redonare sermonem. Audistis Euangelistam dicentem: *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi.* Quid hic intelligit humanus sensus? quid hic humana sapit sapientia? *Vespera quæ lucescit.* Vesper finit, non inchoat diem, nec lucem parturit, sed tenebras: sed hic elementorum auctor, elementorum vices mutat, vt in resurrectione domini totum diuinum sentias, nil humanum. Denique resurgente Christo fidelibus lucescit vesper, dies infidelibus tenebrescit: Discipulis nox mutatur in diem, Iudæis dies vertitur & mutatur in noctem. Ab hora, inquit, sexta, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram vsque ad horam nonam. Vt ipsa quæ tota est meridiana claritas obscuraretur, & illud quod scriptum est, impleretur: Occidet illis sol meridie: occidet illis, id est, Iudæis: nostris autem: Nox sicut dies illuminabitur. Quia vesper, qui in profundam semper caliginem vergit, totam tunc Christi tetendit & erexit in lucem: ac splẽdore toto tota mortalium pectora ab inferis Christo resurgente compleuit. *Vespera sabbathi.* Quia illuminatur per Christum sabbathum, non delet ur. Non n: venit soluere legem, sed adimplere. Illuminatur, vt in die dominico luceat, clarescat in Ecclesia, quod in synagoga Iudæis obscurantibus. fuscabatur. *Venit Maria Magdalena, & altera Maria videre sepulchrũ.* Præcedunt Apostolos ad ministerium fœminæ, quæ sexu viros, ordine discipulos quæ sequuntur: sed non hinc faciunt Apostolos segniores, quæ non fœminarum formas, sed Ecclesiarum typum deferunt dominicum ad sepulchrum. Maria, & Maria, sic altera, vt ipsa: ipsa vt altera, altera ipsa Maria, Maria Mater Christi: vnum nomen duas

Mat. 28.

Luc. 23.

Amos 8.
Psal. 138

Mat. 5.

geminatur in fœminas, quia hic Ecclesia ex duobus populis veniens, vna figuratur ex duobus populis,
Mat. 20. id est, ex Gentibus & Iudæis, quia primi nouissimi, & nouissimi primi. Venit Maria ad sepulchrum, venit ad resurrectionis vterum, venit ad vitæ partum, vt iterum Christus ex sepulchro nasceretur fidei, qui carnis fuerat generatus ex ventre: & eum quem clausa virginitas vitam protulerat ad præsentem, clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternam. Diuinitatis insigne est clausam virginem reliquisse post partum: de sepulchro clauso exisse cum corpore est diuinitatis insigne. Maria & Maria venerunt, vt viderent sepulchrum, vides quia venerunt, non vt dominum cernerent, sed sepulchrum, nec quærebant cum mortuis iam viuentē, quæ dominum iam resurrexisse credebant. *Angelus enim domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem.* Reuoluit lapidem, non vt egredienti domino præberet aditum, sed vt dominum mundo iam resurrexisse monstraret: conseruis ad credendum daret fidem, non ad resurgendum domino præstaret auxilium. *Reuoluit lapidem.* Reuoluitur ad fidem, qui ad perfidiam fuerat aduolutus. *Reuoluit lapidem*: vt idem esset vitæ titulus, qui acceperat mortis tenere custodem. Orate fratres, vt nunc descendat angelus, & totam duritiem nostri cordis euoluat: aperiat sensuum clausa nostrorum, resurrexisse Christum nostris etiam testetur ex mentibus: quia sicut illud cor cœlum est, in quo viuit & regnat Christus: ita illud pectus sepulchrum, in quo Christus adhuc habetur mortuus & sepultus, Christi mors sicut fuisse, ita pertransisse credatur: Christus homo passus, mortuus & sepultus fuit: est, viuit, regnat, manet, permanet Deus.
2. Cor. 5. Audi Apostolum dicentem: Et si nouimus Christum secundum

secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. Et, Quod mortuus est peccato, semel mortuus est: quod autem viuit, viuit Deo: hoc est, viuit Deus. *Et accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Sedebat ad docendam resurrectionem, non ad lassitudinem subleuandam. Cœlestis natura ignorat lassitudinem, nescit laborem: sed factus est lapis vas angelicæ sessionis, doctrinæ cœlestis cathedra, schola vitæ, quia Iudæis ad mortis ianuam, ad cineris seruitium, ad triste silentium fuerat constitutus. *Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, vestimenta autem eius sicut nix.* Vultus claritas à vestium candore separatur, & facies fulguri, niui vestis Angeli comparatur, quia fulgur de cœlo, nix de terra. Audi Prophetam dicentem: Laudate dominum de terra, ignis, grando, nix. In facie ergo angeli claritas cœlestis seruatur naturæ: in veste vero figuratur gratia communionis humanæ, & temperatur species angeli colloquentis, vt carnales oculi, & vestium ferant placidam claritatem, & ex fulgore vultus nuncium sui tremerent, & reuererentur auctoris. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes.* Quare territi? quia custodiebãt crudelitatis studio, non pietatis obsequio. Ruit, destruitur, stare non potest, quem conscientia destituit, impellit reatus. Hinc est quod angelus percellit impios, pios alloquitur & solatur. *Nolite timere vos.* Hoc est, illi timeant: quærentes non timeant, timeant persequentes. *Nolite timere vos, scio enim quod Iesum qui crucifixus est, quæritis, non est hic.* Hoc est ego veni, vt instruerem vos, non vt illum eximerem, qui & rerum factor est, & est sui suscitator. *Non est hic, surrexit enim sicut dixit.* Vides quia venit angelus, vt factis assereret seruus, quæ dominus prædixerat verbis: & doceret moriendi & viuendi penes illum potestatẽ fuisse, qui ante suam

Rom. 6.

Esa. 48.

mortem prædixerat resurrectionem: nam vtique qui scire potuit, potuit & cauere, sed quia vincere potuit, declinare contempsit, quia resurgentis gloria sepeliuit morientis iniuriam. De sequentibus fratres, sequenti sermone tractabimus, quia protrahere nos & dilatare sermonem adhuc recens itineris prohibuit lassitudo.

De eadem, déque secũda Christi manifestatione facta mulieribus, à monumento regredientibus, Sermo LXXVI.

SVperiori sermone Mariã, & alteram Mariã Ecclesię ex duobus populis venientis figuram diximus habuisse: hoc ex sequentibus hodie cupimus approbare, si modo nobis vester benignus præbeatur auditus. *Respondens, inquit, Angelus dixit: Nolite timere vos, scio enim quia Iesum qui crucifixus est, quæritis: non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite, videte locum vbi positus erat dominus.* Angelus prædicat nomen, crucem dicit, loquitur passionem, fatetur mortem, sed resurrectionẽ mox, mox dominũ confitetur. Et si angelus post tanta supplicia, post sepulchrum agnoscit dominum, suam loquitur seruitutem, & iniuriam passionis totam transisse sentit resurrectionis in gloriam: cui homo aut minoratum Deum in carne iudicat, aut in passione existimat eius defecisse virtutem, aut consumptam dominationem credit seruitute digna? Dicit crucifixum, ostendit locum vbi positus erat dominus, ne alter & non ipse idem resurrexisse crederetur ex mortuis. Et si dominus eadem redit in carne, vulnera reportat. ipsa clauorum foramina resumit, & ipsa facit testimonia sui corporis, suæ resurrectionis indicia, quæ suæ fuerant contumelia passionis: quare homo se in alia

Matt. 28.

putat,

putat,aut in ſua non putat carne rediturum,aut carnem ſeruus forte dedignatur ſuam, cum noſtram dominus non mutarit? Acquieſce homo ipſum te futurum eſſe in carne tua,ne tu ipſe non ſis,ſi in carne ſurrexeris aliena. Adiecit Angelus,dicens:*Et cito euntes dicite diſcipulis, quia ſurrexit, & præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Angelus hic non fœminas,ſed Eccleſiam duabus in fœminis mittit, vnam mittit,vt eam mittendo ſic longe,latéque diffundat: Angelus hic ſponſam mittit ad ſponſum: denique euntibus illis occurrit dominus,&ſalutat eas,dicens; *Auete.* Occurrit & non poteſtate terret,ſed præuenit charitatis ardore:non authoritate turbat, ſed ſalutat lege ſponſi,non dominantis iure onerat,ſed honorat dilectione conſortis,ſalutat:*Auete.* Dixerat diſcipulis ſuis ipſe: Neminem ſalutaueritis in via, & quid eſt quod hic in vita tam feſtiuus ſalutat? occurrit, non expectat cognoſci,intelligi nõ requirit,non vt interrogetur admittit,ſed in ſalutationem vadit totus,vadit feruens, & ſuum ſoluit ipſe ſalutatione mandatum?Fecit,fecit,quia totum vincit,& exuperat vis amoris:ſimul,quia Chriſtus in Eccleſia ſe ſalutat,quã ſuam fecit eſſe, & ſic viſcera ſua ſuum ſic recepit in corpus:dicente Apoſtolo: Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ.In iſtis verò fœminis Eccleſiæ figuram manere plenam res ipſa oſtendit euidenter, quia diſcipulos ſuos Chriſtus de reſurrectione nutãtes arguit, trepidantes firmat,oſtenſione lateris, clauorũ cauernis,ſumptione cibi, vis reuocat ad fidem: Vnde & merito in fide paruulos ſic pueros appellat, dicendo: Pueri, nunquid habetis pulmentarium? ipſamque alibi Mariam flentem quaſi de mortuo, mulierem vocat, atque tangendi ſe licentiam negat: iſtas autem ſic perfectas inuenit:ſic credẽtes,ſic non de

Luc. 16.

Coloſ. 1.

Luc. 24.

Ioan. 21.

Ioan. 20.

de sexu trepidantes, sed mysterio currentes, sic dominum toto fidei ardore requirentes, vt habendum se tradat eis salutatione tali, dicens. *Auete.* Angelus dixerat: Scio enim, quia Iesum crucifixum quæritis: & requirentibus Christus, auete respondit: alibi autem Mariæ nec tangendi datur facultas: hic non solum tangendi, sed & tenendi copia tota conceditur. *Illæ autem, inquit, accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Istæ tenent pedes Christi, quæ in Ecclesia typum Euangelicæ prædicationis tenent, & merentur ex cursu: ac sic fide tangunt sui vestigia saluatoris, vt ad totius deitatis pertingant gloriam, perueniant ad honorem, illa autem merito audit: Noli me tangere quæ in terris deflet dominum, & sic in sepulchro quærit mortuum, vt eum in cœlis nesciat regnare cum patre. Noli me tangere, id est, obsequi tactu carnis, quem fidei tactu deberes attingere: nec quasi hominem tantum tangere tu præsumas in terra, quem Deum nondum sapis in cœlestibus adorare: fœminea cura desinat, muliebris solicitudo desistat, virilis credulitas tuam conscendat in mentem, ascensum meum cordis tui capiat latitudo, vt in cœlestibus æterna tactus mei beatitudine perfruaris. Iuxta illud prophetæ: Beatus vir, cuius est abs te domine: ascensus in corde eius disposuit. In terra non tangit Christum, qui fide in cœlo non conscendit ad Christum. Quod ergo eadem Maria nũc in fidei vertice constituta, nunc in Ecclesiæ sublimata fastigio, & tangit Christum, & tenet toto sanctitatis affectu, nunc imbecillitate carnis, & fœminea infirmitate deiecta dubitat, & tactum sui non meretur authoris, non facit quæstionem: si quidem illud de figura est, hoc de sexu: illud est de diuina gratia, hoc de humana natura, quia nos idem ipsi cum diuina scimus, Dei

Ioan. 20.

Ioan. 20.

psal. 83.

munus

munus est:cùm humana sapimus,cæcamur ex nobis. Sic beatus Petrus Christum,dum Dei filium confitetur,patre reuelante,cognoscit:cum negat Christum, carnis sentit & patitur cæcitatem. Inter hæc Iudæi crimina,aut male emũt sua,aut distrahunt peius aliena,dum peccata taxãt precio, dũ pecunia pensant & cõpensant delicta : dum in sceleribus suis fundunt, quod toto scelere congregauerunt. Sic Iudam comparant traditorem domini sui, & precio redemptoris mundi sanguinem pensant:sic aperti sepulchri fidem claudunt sacculo,vt negandæ resurrectionis crimen nummis criminum mercarentur. *Pecuniam,inquit, copiosam dederunt militibus, dicentes : Dicite , quia discipuli eius venerunt nocte,& furati sunt eum,nobis dormientibus,& si hoc Præses audierit,nos suadebimus ei : & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti : & diffamatum est verbum istud apud Iudæos vsque in hodiernum diem.* Apud Iudæos , nunquid apud Christianos?Iudæe, quod tu in Iudæa obscurabas auro,fide toto claruit & eduxit in mundo:discipuli receperunt,non furati sunt Christum : tu perfidiam comparasti,sed non furatus es veritatem : Iudæe,resurrexit Christus,tu pecuniam perdidisti.Sanguis eius super nos , & super filios nostros. Iudæe, Christus viuit:tu,& te,& tuos posteros occidisti. Mat. 16.

De resurrectione Christi, Sermo LXXVII.

PLenum satis & perfectæ deuotionis indicium, quod tempore passionis tota creatori suo compatitur creatura. Quæ caro terra tremente non tremuit,quæ mens non torpuit,quod ingenium nõ defecit cùm sol ante tempus occidit,lux refugit?Denique fratres, & nostra occubuere tunc viscera,sensus est commortuus , sermo noster suo est consepultus authori,

authori, vt eius totam nunc suscitaretur ad gloriam. Ista extitit silentij mei causa: ista debiti mei deuota dilatio fuit. Nec mirum fratres, si prouidè sermo meus toto affectionis obsequio ad inferos etiã suum secutus est largitorem? quia sine ipso vobis talibus, ac tãtis creditoribus quod redderem non habebam, quod si cupidus aliquis, & auidus exactor de solutionis tarditate conqueritur, calumniam temporis nobis desistat inferre, quia dies dominus meus multiplicem fœnoris ipsius auget & repensat vsuram. Absoluat ergo nos iam Euangelicæ larga lectionis humanitas, quos officij necessitas hoc tan-
Mat. 28. tum deduxit, & addixit ad debitum. *Vespera, inquit, sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi.* In domino resurgente non humanæ solùm conuersum est ius naturæ, sed etiam ipse creaturæ ordo insigniter est mutatus. *Vespera sabbathi quæ lucescit.* Ecce, domino resurgente, non tenebrescit vespera, sed lucescit, & fit lucis exordium, quod principium noctis esse consueuerat. *Vespera sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi.* Sicut mortalitas in immortalitatem, corruptio in incorruptionem, caro in Deum, ita tenebræ transferuntur in lucem: vt se nox ipsa taliter non periisse gaudeat: sed esse mutatam, quæ obscuritate magis, quam tẽpore sic defecit, quæ interualla, quæ vicẽ suę felicius perdidit seruitutis, vt in perpetuę lucis, profluere & erũperet libertatẽ, dicẽte Propheta. Et nox
Psal. 138 illuminatio mea in deliciis meis. *Vespera quæ lucescit in prima sabbathi.* Sabbathum secundarium se lætatur effectum, quod iussione legis torpebat in otio & per diei dominici primatũ in diuinæ virtutis opera mirabiliter excitatur, quod Iudaicæ obseruationis iner-
Luc. 6. tia à virtute salutari reddebat extraneum, dicẽte domino: Non licet sabbathis ægris curã, afflictis opem,

cæcis

cæcis visum, vitam mortuis condonare? & interpretando taliter à Deo diem sabbathi sanctæ legis studiis deputatum, miseræ tantum ventris addixerat seruituti. *Vespera sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi, venit Maria Magdalena, & altera Maria.* Vna venit nomine, quæ nunc alia legitur in diuersa persona. *Venit Maria & alia Maria.* Quo & vna in duabus nominis vnitas figuraret: & mutatam fœminam diuersitas panderet personarum: venit enim, non venerũt, & cum dicit alia, in vtraque eandem mystico designat affatu, vt aliam venisse ante fidem, aliam post fidem redituram esse monstraret. Venit mulier, sed redit Maria: venit quæ intulit mortem, redit quæ genuit vitam: venit Adam quæ deduxit ad inferos, redit quæ ab inferis Christum recepit. *Venit Maria & alia Maria.* Quare: *Videre sepulchrum,* & non CHRISTVM quærere; tantùm videre sepulchrum, reatus sui titulum, facinoris sui triste documentum, suæ cum diabolo præsumptionis, sui quæstus ferale commercium, vt inde recuperaret fidem vnde perpetuum suæ præuaricationis sui sustinebat opprobrium. *Et ecce terræmotus factus est magnus.* Si sic terra tremuit cùm suorum dominus resurgit ad veniam, quemadmodum contramiscet, cùm noxiorum consurget ad pœnam? dicente Propheta: Terra tremuit, & quieuit, cùm resurgeret in iudicium Deus. Et quæ cõserui, hoc est angeli, præsentiam sustinere non valuit, quemadmodum Deum iudicem sustinebit? Ecce hisdem lineis quibus perierat salus humana, reparatur. Prima ad perfidiam mulier, prima procurator ad fidem: prima currit ad interemptorem mortis, quæ prima cucurrerat ad mortis authorem: prima audit ab angelo, quæ prima cum diabolo fuerat collocuta. *Angelus domini descendit de cælo,* Psal. 75.

& acce

& accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Non vt conferret resurrectionem tali operatione, sed vt proderet, dicente domino: Potestatem habeo ponendi animam meam & potestatem habeo
Ioan. 10. iterum sumendi eam. Nobis clausa aperit, nobis occulta refert, nec authorē suum qui iam non erat in sepulchro educit ad lucem, sed conseruos suos qui positi erant in dubitationis obscuro, ad fidem resurrectionis adducit, ipso attestante, cum dicit: *Non est hic, surrexit: Reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Quare non voluit, sed reuoluit? Vt quem perfidia Pharisæorum ad offensam voluerat, & scandalum, angelus ad fidem reuolueret, & salutem, dicente Pro-
Esa. 8. & 28. Rom. 9. Deut. 28. pheta: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petrā scādali. Reuoluitur ergo lapis, vt euolueret mortem, qui vitam clauserat aduolutus, dicente scriptura: Videbitis vitam vestram pendentem coram oculis vestris, & non credetis. *Et sedebat super eum.* Non lassitudinem recreans, sed sacri & vitalis sepulchri se esse præsidem sic demonstrans, & destructam esse mortem cœlestis minister officij tali sessionis suæ declarabat indicio: & esse Deū qui passus est, Deum qui intra nostri corporis est receptus angustias, Deū quem habitu superno sic residens testabatur assertor: & quid plura fratres? sedet, quia ab illo tam venerabili sepulchro nunquam angelus recedit. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes: & facti sunt sicut mortui.* Quos prosternit terror noxios, ad conscios mox recurrit. Sic, sic innocui cùm resurgent, terror, & mors iniustos, & impios possidebit. *Erat autem aspectus eius, sicut fulgur, & vestimenta eius sicut nix.* Quid facit vestis vbi nulla est nuditas? quid indumentum vbi tegendi necessitas non habetur? Sed angelus, fratres, nostrum habitum, nostram

formam

formam, noſtram ſimilitudinem, in reſurrrectione taliter præfigurat, vbi homo ipſa corporis ſui claritate reſtituitur, dicente domino: Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum. *Reſpondens autem angelus, dixit mulieribus: Nolite timere vos, ſcio enim quod Ieſum, qui crucifixus eſt, quæritis.* Mat. 13. Adhuc crucifixum & mortuum requirebant: quarum fidem ſæua Paſſionis procella turbauerat, & tentationis eas ita pondus incuruauerat, vt cœli dominum adhuc quærerent in ſepulchro. *Non eſt hic.* Secundum id quod in loco extirit: hic eſt autem, per hoc quod vbique eſt, & loci capacitate non clauditur. *Venite, videte locum, vbi poſitus erat dominus.* Mulieres vocat angelus ad videndum, vt ſacri corporis locus mundaret oculos, quos diabolo claudente vetitæ arboris macularat aſpectus. Ingrediuntur ſepulchrum, vt conſepultæ domino totam fidei reſurgerent in ſalutem: Si complantati ſumus ſimilitudinis mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus. Rom. 6. *Euntes dicite diſcipulis eius.* Reuertere ad virum mulier iam ſanata, & ſuade fidem quæ perfidiam ſuaſiſti: refer homini dominicæ reſurrectionis indicium, cui ante tentationis & ruinæ conſilium detuliſti.

De ſeptima Chriſti manifeſtatione facta diſcipulis ad mare Tiberiadis. Sermo LXXVIII.

POſt illam terris in expertem, tremendam cœlis, inauditam ſæculis, inferis non ferendam tempeſtatem dominicæ paſſionis, venit ad mare dominus, & diſcipulos ſuos nocturnis in tenebris reperit fluctuantes: fugiente enim Sole quid de ſplendore lunari? quid de ſtellis ad noctis potuit ſolatium remanere? erat enim vna terra, & confuſa caligo, quæ non ſolū viſum corporis, ſed ipſū mētis cæcabat obtutū.

nec sinebat littus fidei, portum salutis petere, vel re-
Ioan. 21. petere nauigantes. *Mane, inquit Euangelista, iam facto, stetit Iesus in littore, non tamen cognouerunt discipuli, quia Iesus est.* Creatoris iniuriam tota fugerat creatura: necem domini sui mundus cuitare contendit: sciens ad totam domum vindictam pertẽdere, in qua fuerit seruorum scelere dominator occisus. Hinc est, quod suis se deserentibus fundamentis, terra tremuit: Sol ne videret, aufugit: dies ne interesset, abscessit: petræ, quia non valebant discedere per naturam, nouum scinduntur per vulnus: facinus tantum sono, quia voce non poterant accusantes: infernus vbi ad se penetrare ipsum Iudicem vidit, victus, & eiulans, quos tenebat, amisit: hinc est quod redditæ corporibus suis animæ resurrecturos mortuos, quos mundus putauerat deperiisse, viuentibus nunciarunt. Ergo taliter cùm mundi compago tota confuso ordine fluctuaret, & ad primordiales tenebras, atque antiquum chaos crederet se authoris sui morte deuolutam, subito resurrectionis suæ lumine dominus diem reducit, & orbem totum pristinum reformat in corpus, vt quem sibi taliter viderat esse compassum, suam secum suscitaret ad gloriam, dicente Euangelista. *Mane iam facto.* Id est, transacta nocte dominicæ passionis. *Stetit Iesus in littore.* Vt in antiquum terminum reuocaret vniuersa, firmaret dubia, iactata compesceret, turbata componeret, & statione sua ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant, stabiliret, quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium, qui ad sui diffugerat authoris iniuriam. *Mane autem facto, stetit Iesus in littore.* Vt ecclesiam præcipuè, in qua discipuli amaris tunc fluctibus iactabantur, ad fidã fidei suæ reduceret stationem: denique quia eos fidei virtute repererat destitutos,

ſtitutos, & à virili robore inuenerat perdeiectos, arguit tales pueros nuncupando, cùm dicit: *Pueri, nunquid pulmentarium habetis?* Ibi enim erat Petrus, qui negauerat: Thomas, qui dubitauerat: Iohannes, qui fugerat: non ergo vt fortiſſimos milites, ſed pueros compellat vt timidos: & quos idoneos necdum deprehendit ad prælium, vt teneros inuitat ad menſam, dicendo: *Pueri nunquid habetis pulmentarium?* Vt humanitas ad gratiam, panis ad fiduciam, pulmentum reuocaret ad fidem: corpus enim reſurrexiſſe non crederent, niſi eum toto hominis ordine cernerent manducantem. Hinc eſt quòd petit eſcas ſaturitas tota rerum, panis ipſe manducat, quia non ille cibum, ſed ſuorum ſemper eſurit charitatem. *Pueri, nunquid habetis pulmentarium? reſponderunt ei, non.* Et quid habebant, qui Chriſtum iam ſecum poſitum non habebant, qui coram ſtantem dominum ſuis adhuc oculis non videbant? *Non enim cognouerunt diſcipuli quòd Ieſus eſt. Dicit eis, mittite in dexteram partem nauis rete, & inuenietis.* Reuocat ad dexteram, quos turbo paſſionis egerat, & redegerat ad ſiniſtram. *Miſerunt, inquit, & non poterant illud trahere à multitudine piſcium.* Miſerant in dexteram, miſerant in virilem partem, ſed vt pueri adhuc trahere non valebant, ſenſerunt tamen ex ipſo pondere, ſenſerunt piſces veniſſe ad iubentis imperium, non humanæ artis incurriſſe capturam. *Diſcipulus autem ille, qui diligebatur ab Ieſu, ait, Dominus eſt.* Primus qui diligitur videt, quia ſemper amoris oculus acutius intuetur, & ſemper viuacius qui diligitur ſentit, *Petrus vt audiuit.* Quæ res illam Petri ſic tardauerat mentem, vt ab alio audiret dominum, qui cæteris conſueuerat nunciare? Vbi eſt illud ipſius ſingulare? Tu es Chriſtus filius Dei viui: vbi eſt? In domo aufugerat Caiphæ

Mat. 26. Ioan. 20. Mar. 14.

Mat. 16. & 26.

Principis Iudæorum, tardius suum dominum videbat, qui vocem facilè ancillæ susurrantis audiuit. *Vt audiuit, inquit, quia dominus est, tunica se præcinxit, erat enim nudus.* Mirum, fratres, cum comprehenderetur dominus, Ioannes abiecit sindonem, & Petrus inuentus est nudus, quia Ioannem texit fuga: Petrum negatio sic nudauit. Mirum fratres, & verè mirum, quia qui in naui nudatus est, in mare se demergit indutus: quia innocentia nunquam nuda est, & reatus semper refugit ad velamen, denique sicut Adam, ita & nunc Petrus post culpam suam gestit tegere nuditatem, qui fuerant ambo vtique ante culpam sancta nuditate vestiti. *Tunica se præcinxit, & misit se in mare.* Vt mare dilueret, quod negatio taliter sordidauerat. *Misit se in mare.* Vt esset primus in reditu, qui acceperat in ordine principatum. *Et tunica se præcinxit.* Qui præcingendus erat martyrij passione, dicente domino: Alius te præcinget, & ducet quo tu non vis. *Alij autem discipuli nauigio venerunt: non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis, trahentes rete piscium.* Alij nauigio perueniunt, & capturam piscium trahunt, vt Ecclesiam sæculi iactatam procellis, & eos quos Euangelico reti ad supernam lucem rapiunt, & eleuant de profundo, ad dominum secum fideli labore perducant. *Non, inquit, longè erant à terra.* Non erat longe à terra viuentium, quos præsentium finis proximos esse fecerat iam futuris. *Sed quasi cubitis ducentis.* Ex Iudæis & gentibus centenarium numerum duplicat, qui duorum vitam, salutemque iungit populorum. Reliquam partem lectionis sequenti sermone, Domino iuuante, tractabimus.

Mar. 14.

Gen. 3.

Ioan. 21.

De

De resurrectione Christi, Sermo LXXIX.

QVoniam Matthæi & Marci super dominicam resurrectionem iam cucurrimus lectionis, modò quid hinc intonuerit Lucas beatissimus, exquiramus. *Vna, inquit, sabbathi valde diluculo venerunt ad monumentum mulieres: portantes quæ parauerant aromata.* Luc. 24. Sæpè diximus quæ circa resurrectionem Christi gesta sunt, gesta esse resurrectionis nostræ in formam, hinc est quod Euangelistæ sermone plus mystico, quàm nouo factorum Christi seriem proloquuntur, *Vna, inquit, sabbathi.* Bene vna, quia resurrectionis dies alteram nescit, lucis æternæ mater noctis tẽpus ignorat, perpetuus dies perpetuo illucescit, resurgentium lux mori non potest, lux quæ noctem delet, nescit extingui. *Venerunt, inquit, ad monumentum portantes quæ parauerant aromata: & inuenerunt lapidem reuolutum à monumento: & intrantes non inuenerunt corpus domini Iesu.* Quid est, quòd quæ antè de monumento fugerant, nunc audaces redeunt ad sepulchrum, intrepidæ pauidum redeunt ad funus, sepulchri tristitiam confidenter inuadunt, & non inuenientes dominum, constanter quærunt, constantius immorantur: neo illud paueſcunt, quòd monumento nox addita, dum tenebras generat, addit timorem? Fratres, mulier mali causa, peccati author, via mortis, sepulchri titulus, inferni ianua, lamenti necessitas tota, ob hoc nascuntur lachrymis, mancipantur mœroribus, gemitibus addicuntur, & in lamentis tantum fortes sunt, quantum viribus inueniuntur infirmæ, & quantum imparatæ sunt ad labores, tantum ad lachrymas sunt paratæ: hinc est quòd lachrymis arma vincunt, regna fletibus inclinant, lamẽtis totam fortitudinem virorum frangunt. Non est

ergo mirum, si ad lachrymas, ad funus, ad sepulchrũ, ad obsequium dominici corporis fœminæ ardentiores Apostolis hîc videntur, vbi mulier prima currit ad lachrymas, quæ prima cucurrit ad lapsum: præcedit ad sepulchrum, quæ præcessit ad mortem; fit resurrectionis nuncia, quæ fuit mortis interpres, & quæ viro porrexerat interitus tanti nuncium, viris ipsa porrigit magnæ salutis auditum, vt compenset fidei nuncio, quod perfidiæ ademit auditu. Non est hîc præposterus ordo, sed mysticus, non postponuntur Apostoli fœminis, sed ad maiora seruantur, fœminæ obsequium Christi suscipiunt, apostoli Christi suscipiunt passiones: illæ portant aromata, isti flagella: illæ intrant sepulchrum, isti carcerem: illæ ad obsequium festinant, isti peruolant ad catenas: infundunt illæ oleum, isti sanguinem fundunt: mortem stupent illæ, suscipiunt hi mortes: & quid multa? resident illæ domi, ad acies isti tendunt, vt deuoti milites probent aduersis fidem, virtutem laboribus, iniuriis patientiam, periculis mortem, vulneribus tolerantiam, deuotionem pœnis, viscerum laceratione constantiam: mulieres ergo ferunt pro Christo lachrymas: Apostoli diabolo superato, & victis hostibus, Christo & victoriam referunt, & triumphum.

Luc. 24. Verum quòd apostoli resurrexisse dominum mulieribus nunciantibus, aut non credidisse, aut deliramentum iudicasse referuntur, grauiter nemo arguat, altè dubitat, qui altius credit: decipi non potest, qui non est facilis auditui, ignauus nimis est, qui post exemplum inuenitur incautus, rudis miles ad aciem concurrit, qui causam belli nescit, vim bellatoris ignorat: peritia est, non est segnities, cùm sensim miles veteranus incedit. Sic Adam nouus citò cecidit, dum citò credidit, & dum facilè dat aures ad mulie-

ris au-

ris auditum,se, suósque posteros pessimo addixit inimico:at veteranus Petrus fœminam non facilè audit, fœminis nunciantibus credit tardè, & vt veteranus deliberat,ne vt puer incurrat:denique vbi duo ex discipulis,qui post resurrectionem Christum meruerunt itineris habere collegam, reuersi, nunciabant dominum se vidisse. Apostoli quod audiunt non delirum iudicant, sed virile, dant aures, ora figunt, aperiunt oculos,corda pandunt,& quæ dicuntur sic commendant sensibus,vt post cunctationis æstus sitienter bibant auditum fidei de flumine,quod collegarum lingua fundebat. Sicut ardorem sitis frigida pocula restinguunt & refrigerant,ita mentis auditus lætior fit post mœrorem. Fratres, quis causas capere dominicæ natiuitatis potest?Dominicæ resurrectionis negocium existimare quis meretur? Ista cogitare,capere, existimare, nisi qui ab ipso Deo acceperit, non valebit:quòd creator rerum fœmineo creatur partu,quòd mundi Dominus in seruitute videtur humana, quòd pastor omnium pastu indiget,reis quòd addicitur,qui absoluit vniuersos, quòd punitur vita sæculi, quòd mortuorum moritur suscitator, quòd claudens omnia sepulchro clauditur, quòd supernorum dominus apud inferos inuenitur; qui ergo ista capere potest, apostolorum cunctationes,trepidationes,timores,fugas, latebras profunde iudicans, non miratur. Ergo fratres quod apostoli dubitant, quod ista tam tardè tanta credulitate suscipiunt, non miremur nos qui hucusque non credimus,sed oremus,vt de his tantum sentire mereamur, quantum dederit ille, qui diuina hominem sentire largitur. Quod remansit de serie lectionis, Deo iuuante, proximo sermone perscrutabimur.

De Christi resurrectione, & secunda manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus,
Sermo LXXX.

SErmone proximo, quia primam partem perstrinximus lectionis, hodie quæ sunt in sequentibus
Mat. 28. audiamus. *Respondens, inquit, angelus dixit mulieribus, nolite timere vos, scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis non est hic: surrexit enim sicut dixit, venite, videte locum, vbi positus erat dominus.* Putásne Petri, Ioannis discipulorum omnium absentia vtitur, castigatur ignauia, quòd resurgenti Christo mulieres primæ solæ peruigiles ardenter occurrant, ipsa etiam virilis portio sic notatur, vt ad resurrectionis gloriam muliebris præcurrat infirmitas? Absit fratres, est istud causa, non casus: mysterium, non euentus: ordo, non culpa: nam mulier hîc virum sequitur, non præcedit: vbi vir resurgit in Christo. Sentias ergo Petrum non mulieribus cessisse, sed Christo: non ancillæ, sed domino: sacramento, non somno: ordini, non timori: denique iam vir erat in Christo, quando ad mulieres angelus venit, vt quantùm præcellit Deus Angelum, tantùm vir mulierem præcederet in honore. *Nolite timere vos.* Quia bonos amor possidet, malos pauor: & impios timor terret, pios solatur affectio. *Nolite timere vos.* Hoc est dicere, timeat Iudæus, qui tradidit: Pilatus, qui addixit: qui illusit, miles: quæ crucifixit, impietas: crudelitas, amara pocula quæ propinauit: sæuitia, quæ obsedit sepultum: perfidia, quæ emit mendacium: fidem quæ vendidit: inhumanitas, quæ dominum suum resurrexisse dolet, non dolet occidisse: vos autem gaudere conuenit, non timere: quia resurrexit quem quærebatis mortuum, viuit quem lugebatis occisum.

Scio

Scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis. Hoc est, quid quæritis viuentem cum mortuis? vitam quid quæritis in sepulchro? Ite potius ad occursum viuentis: & iam nolite concurrere ad morientis obsequium: *Scio quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis: non est hic.* Sic dixit angelus, qui aperuit ob hoc sepulchrum, non vt inde exiret Christus, qui ibi iam non erat, sed vt ibi Christum iam non esse monstraret. *Surrexit sicut dixit.* Gemina virtus est, & redire à mortuis, & futura præscire. *Venite, videte locum, vbi positus erat Dominus.* Venite mulieres, venite, videte vbi Adam posuistis vos: vbi sepelistis hominem: vbi virum vestro consilio contrusistis, per quod feciſtis pro seruis ipsis dominum sic iacere: & intelligite erga vos tantam magnitudinem veniæ, quanta fuit domino iniuriæ magnitudo. *Venite, videte locum, vbi positus erat dominus.* Virtus angelica esse dominum qui crucifixus est, confitetur: & infirmitas humana discutit, vtrum sit dominus qui resurgit? Christus sic humanas susceptit passiones, vt totum quod diuinitatis est, non amittat *Et euntes cito, dicite discipulis eius, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Neque hic mulieribus apostoli postponuntur, sed mulier absoluitur à reatu, dum portat vitæ, portat resurrectionis auditum, quæ auditum mortis portauerat, & ruinæ. *Et exeuntes, inquit, cito de monumento cum timore & gaudio magno.* Mulieres intrant sepulchrum, vt fierent sepulturæ participes, socię passionis exeunt de sepulchro, vt ante fide surgerent, quam resurgerent carne. *Exeuntes cum timore & gaudio magno.* Et vbi est nolite timere. Quia timor non ablatus est, sed mutatus: timor abscesserat de reatu, sed de seruitio manebat: malus timor culpæ, bonus reuerętiæ timor: Adam datum perdiderant, ne perde-

rent ipsum redditum, pertimescebant. *Cum timore &*
Psal. 2. *gaudio magno.* Scriptum est: Seruite domino cum timore, & exultate ei cum tremore. *Cum timore & gau-*
Psal. 18. *dio magno.* Quia timor domini sanctus permanet in sæculum sæculi. In sanctitate ergo manet, qui Dei permanet in timore. *Currebant nunciare discipulis eius, & ecce occurrit eis Iesus dicens, auete.* Fideliter currentibus, occurrit Christus, vt quod fide crediderant, agnoscerent visu: & firmaret præsentia, quas adhuc trepidas habebat auditus. *Occurrit eis Iesus, dicens, auete.* Occurrit vt dominus, salutat vt parens: affectu animat, seruat timore: salutat, vt per amorem seruiant, non fugiant per timorem. *At illæ accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Haberi se voluit, qui passus est se teneri. *Accesserunt, & tenuerunt pedes eius,* Vt scirent in capite Christi virum esse, se esse in pedibus Christi: & datum sibi virum sequi, non præire per Christum. *Dicit eis, nolite timere.* Quod dixerat angelus, dicit & dominus: vt quas firmauerat angelus, Christus rederet firmiores. *Sed ite, dicite fratribus meis, vt eant in Galilæam, ibi me videbunt.* Resurgent à mortuis, Christus resumpsit hominem, non reliquit: vocat ergo fratres, quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres, quos patris sui adoptauit in filios: vocat frarres, quos benignus hæres sibi prestitit cohæredes. Sed resurgente Christo impietas qualiter resurgat audite. *Ecce venerunt quidam de custodib. in ciuitatem: & nunciauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. At illi congregati cum senioribus consilio accepto, pecuniã copiosam dederunt militibus dicentes: dicite, quia venerunt nocte discipuli eius, & furati sunt eum dormientib. nobis.* Qui dant pecuniam, non perdenda comparãt, sed seruandã: Iudęi vendẽte Iuda emerũt, vt perderent Christũ: nunc pecuniã copiosam, vt se, legem, templum,

templum,patriam perderent,effuderunt.Viri sanguinum,& dolosi, statuunt precium falsitatis, perfidiæ conficiunt instrumentum,cõmercio crudeli fraudem fidei,veritatis latrocinium nundinantur: corrũpunt milites,vt furtum vocent, quod erat resurrectionis arcanum.*Venerunt discipuli eius nocte, & furati sunt eũ.* Non contenti interfeciſſe magistrum,quomodo discipulos possent perdere moliuntur: discipulorum crimen esse faciunt virtutem magistri. *Venerunt nocte discipuli eius,& furati sunt eum.*Planè amiserunt milites,perdiderunt Iudæi, sed discipuli magistrũ suum, non furto,sed fide: virtute, non fraude: sanctitate, non crimine:viuum non mortuum sustulerunt:hinc est,quod in Galilæam vt eum possint videre,mittũtur, quia Deus in loco perfidię non videtur. Quod autem dixit: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Quid ipse in se sibi dederit, hoc declarat:probante Apostolo,cum dicit:Deus erat in Christo mũdum reconcilians sibi. Filius Dei virginis filio,Deus homini,diuinitas carni contulit, quod semper cum patre possedit,& spiritu. Et ideo ait:*Ite baptizate omnes gentes in nomine patris,& filij,& Spiritus sancti.* Vt omnes gentes potestas vna, eadémque recrearet ad salutem,quas crearat ad vitam.*Et ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* Est semper nobiscum,qui cum patre est semper: & veniet nobis per hoc quod assumpsit ex nobis. Et quid plura fratres?quod nascitur,quod patitur,quod resurgit, quod accipit, non est, non est necessitatis suæ,nostræ est hoc salutis. 1.Cor. 5.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis, cum Thomas abesset, Sermo LXXXI.

DVm rebellis Iudæa creatorem suum debellare contendit,

contendit, & in authoris sui necem leuat impias manus, terris abstulit pacem, concordiam rerum soluit elementorum, sic fœdus rupit, vt mundum totũ ad chaos reuocaret antiquum: denique diem fugat, noctẽ inuadit, lucem tenebris, cœlum rebus aufert, facit tremere terram, miscet mortuos viuis, inferos, superósque confundit, & dissipato ordine in creatoris iniuriam pacificum nil penitus, amicum penitus nil reliquit. Hinc est, quod reuersus ab inferis Christus, vt rebus pacem reddat, exclamat, *Pax vobis. Dum hæc loquuntur, inquit, discipuli, Iesus stetit in medio eorum, & dicit eis, Pax vobis.* Bene addidit vobis, quia iam terra steterat, dies redierat, Sol recurrerat, & ordinem suum compago mundi redditum iam tenebat. Discipulis autem manebat adhuc bellum: & collidebat eos acriter fidei, perfidiæque conflictus: non sic terram, sicut discipulorum cordi turbo concusserat passionis: & ideo animos eorũ credulitatis & incredulitatis acies pertinaci dimicatione vastabat: insistebant mentibus eorum cogitationum cateruæ: & excursibus desperationis ac spei, robusta licet pectora, rumpebantur. Inter miracula innumerosa signorũ Christi, & multimoda passionis eius genera, inter deitatis insignia, & imbecilla carnis, inter mortis damna, & dona vitæ, discipulorum sensus mentésque ferebantur: nunc spiritus eorum tollebatur ad cœlum, nunc eorum animæ collidebãtur in terram, & in intimis eorum tali procella sæuiente, portum quietis nullum, nullam stationem pacis poterant inuenire. Hoc videns scrutator pectorum Christus, qui iubet ventis, procellis imperat, & solo nutu tempestates tranquillitate commutat, mox eos sua pace confirmat, dicens, *Pax vobis, ego sum, nolite timere.* Ego sum crucifixus ille, mortuus, sepultus.

Luc. 24.

Ego

Ego sum, Per me Deus, per vos homo. *Ego sum*, Non spiritus in figura carnis, sed ipsa veritas in carne. *Ego sum.* Ego ex mortuis sum viuus: ex inferis sum supernus. *Ego sum.* Quem mors fugit, inferna tremuerunt: tartarus Deum confessus est cum pauescit. *Nolite timere.* Petre, quod negaueris, quod fugeris tu Ioannes, quod deseruistis omnes, quod infidelibus de me totis cogitationibus iudicastis, quod adhuc non creditis, me videntes. *Nolite timere, ego sum.* Qui vos per gratiam vocaui, elegi per veniam, pietate sustinui: charitate portaui, & modo vos sola bonitate suscipio: quia culpas videre nescit pater cum filium recipit, suos affectio cum resumit. *Conturbati, inquit, & conterriti existimabant se spiritum videre.* Quare? quia clausis ostiis intrauerat Dominus. Discipuli ergo consternati mœroris somno, dabant Christo non quod potest diuina virtus, sed quod natura recipit humana. *Putabant se spiritum videre.* Namque spiritus hominis in vtero septa transit, penetrat muros, vt clauso corpore intret corpus incluſum: sic anima quando dat vitæ finem, à corporis dulci contubernio cum recedit, domorũ claustris, mundanis obstaculis non tenetur: substantia cœlestis terrenis ergastulis nescit includi, iuxta illud Spiritus nescis vnde veniat, aut quo vadat. Discipuli ergo post resurrectionem clausis ostiis Domino ingresso reportasse eum soliditatem corporis non credebant: in imaginem carnis solam rediisse animam suspicantes, vt dormientibus solent corporeæ imagines apparere. *Existimabant se, inquit, spiritum videre.* Ergo, sicut diximus, in discipulis non sedabantur cogitationum bella, non sedabantur, sed magis magisque cogitationum bella crescebãt: & tumultus mentium ipsis etiam visionibus augebatur: &

Mat. 26. *Mar. 14.*

Ioan. 20.

Ioan. 3.

vnde

vnde resurrectionis asserebatur fides, inde totius cunctationis scrupulus nascebatur. Quod venerat, erat res: quod clausis ostiis intrauerat, fides non erat: non erat fides, sed virtus erat: humanum non erat, sed homo erat: vt esset verum corpus in deitatis potentia, non inanis carnis species in resurrectionis iniuriam. Ergo ad comprimendos ex hoc nascentes conflictus cogitationum, respondit Christus, *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra?* Bene ascendunt, non descendunt: quia depressæ carnis pondere cogitationes humanæ ad altum Dei mysterium conantur ascendere, & conatibus in ipsis fraguntur, ruunt, deponuntur ad terram, nisi ille iuuerit, qui donat homini cogitare diuina. *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes.* Videte, hoc est dicere, vigilate, quare? quia non est somnium quod videtis. *Videte manus meas & pedes.* Quia grauatis oculis caput adhuc respicere non potestis, videte carnis vulnera: quia Dei opera non videtis: considerate inimicorum titulos, quia Dei adhuc non consideraſtis insignia; palpate, vt vel manus fidem faciat, quia videns oculus, sic cæcatur: oculus non videt, videat tactus: digiti vestri intrent vestigia clauorum, manus vestræ alta vulneris exquirant, aperite manuum foramina, sulcate latus, renouate vulnera, quia negare non possum discipulis ad fidem, quod inimicis in pœnam sæuientibus non negaui: palpate, palpate, & vsque ad ossa inquisitores ardui peruenite: vt vel ossa carnis astruant veritatem, & me esse ipsum vel vulnera seruata testentur. Rogo quare me resurrexisse non creditis, qui innumeros mortuos sub vestris oculis suscitaui? Nisi forte virtus quæ aliis affuit, mihi defuit: iuxta illam vocem quæ

mihi

mihi pendenti insultauit in cruce, dicens, Alios saluos fecit, seipsum saluũ facere non potest: si rex Israel est, descendat de cruce, & credemus ei. Et quid est maius, excussis clauis descendere de cruce, aut ab inferis calcata morte conscendere? Ecce & meipsum saluum feci, & ruptis inferni vinculis ad superna cõscendi: & tamen neque apud vos fidem meæ deitatis inueni. Aut forte triduana mors abnegat fidem credendi. Nonne quatriduanum Lazarum iam fœtentem vobis coram vocauit ab inferis vox mea? mea iussio reuocauit ad vitam? Et si seruus quatriduanus surgit, cur triduanus dominus non resurgit? *Adhuc autem illis non credentibus præ gaudio & mirantibus.* Votiua gaudia & cum data fuerint, vix creduntur: optata cum perueniant, dant stuporem: hinc est quod Apostoli resurrectionem Christi celeriorem quam sperauerant, admirantur: & quod credunt tardius, non est perfidiæ, sed amoris, scrutantes enim taliter fidem non abnegant, sed requirunt: & dum intendunt altius verum esse quod intuentur, exoptant. Fratres, discipulos ad ista tardos, stupidos ad tanta, non perfidiæ timor, sed causæ præstitit magnitudo, visa non videre, nescire scita, credita non credere, non incredulitas facit, sed miraculum singulare. Fratres, ad virtutes natura est nimis infans, quæ nisi per Deum creuerit, capere matura non potest, non valet perfecta sentire. Deus ergo quod per nos non possumus, ipse nos capere per se, & sentire concedat. *Matt. 26.* *Ioan. 11.*

De Christi resurrectione, & quarta manif statione facta duobus euntibus in castellum.

Sermo LXXXII.

QVoniam Matthæus sanctus iam nobis quæ de resur

resurrectione domini cognouerat, salutariter indicauit, hodie, quid etiam beatus referat Marcus audia-

Mar. 16. mus. *Et cum transisset, inquit, sabbathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.* Mulieres hoc loco fœminea deuotione discurrunt, quæ non vt viuenti fidem; sed vt mortuo vnguenta deferunt ad sepulchrum, & sepulto parant mœroris obsequia, non resurgenti diuinorum gaudia triumphorum. Mortem Christus, vt mors moreretur, accepit: Christus dum occiditur illud quod omnes occidebat, occidit: sepulchrum Christus infernum patefacturus intrauit. Soluta ergo lege tartari, & inferni carcere destructo, & ipso mortis imperio perẽpto; iam Christus nõ est vngendus vt mortuus, sed adorandus vt victor. Mulieres pernoctant, vigilant, insomnes agunt, obscura penetrant erumpentis auroræ: vnde etiam lucem dubiam non minus cordis videntur sustinere, quam corporis. *Et valdè mane, inquit, vna sabbathorum, veniunt ab monumentum orto iam sole.* Si valde mane, quomodo orto iam sole? Sic nescit Euangelista quid dicat? Euangelista quid dicat scit, sed quid audiat, qui non didicerit nescit, non est erroris ista relatio: veritatis est: nec lapsum patitur sermonis humani, sed rei gestæ cœlitus aperit veritatem. dixerat: Ab ho-

Mat. 25. ra sexta, vsque ad horam nonam tenebræ factæ sunt: ergo Sol qui præter horam vt domino compateretur, abscesserat, claritate cum resurgeret Dominus ante tempus occurrit: & qui vt uo commoreretur áuctor, ipsam meridianam suam mortificauerat claritatem, vt consurgeret auctori suo, euictis tenebris antelucanus erupit. *Valdè mane.* Quia tunc sol vt mane faceret, manicauit: & qui ante noctẽ fugerat, nunc ipse noctem præuenit fugaturus, vt reddat luci nox

horas,

horas, quas terror dominicæ passionis inuaserat. *Dicebant, inquit, adinuicem. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti?* Ab ostio monumenti, an cordis? à sepulchro, an ab oculis? Mulieres, obseratum est pectus, oculi sunt clausi: & ideo patefacti sepulchri gloriam non videtis, oleum non corpori dominico, sed lucernæ cordis vestri, si videre desideratis, infundite, vt luce fidei pateat, quod clauditur incredulitatis obscuro. *Et respicientes, inquit, viderunt lapidem reuolutum: erat quippe magnus valde.* Plane magnus, & magnus valde, & plus iam magnus merito, quam forma, qui creatoris mundi corpus & claudere, & operire suffecit. *Et introeuntes monumentum, viderunt iuuenem sedentem à dextris, coopertum stola candida.* Introierunt sepulchrum, vt consepultæ Christo, Christo consurgerent de sepulchro: & impleretur illud Apostoli, Consepulti estis ei in baptismo, in quo & resurrexistis. *Colos. 2.* Vident iuuenem, vt cernerent nostræ resurrectionis ætatem: vident iuuenem, quia nescit resurrectio senectutem, neque ætates recipit æterna perfectio. Homo vbi nescit nasci, mori nescit: & vbi nasci, morique nescit, ibi ætatum nec admittit detrimentum, nec indiget incrementis. Vident iuuenem sedentem à dextris, quia resurrectio recipit nil sinistrum. Vias, inquit, quæ à dextris sunt, nouit Dominus. Et, Tunc statuet iustos ad dexteram suam. *Prou. 2. Iuxta LXX.* Orate fratres, vt & nos moriamur vitiis, sepeliamur temporalibus pompis, vt æternitati resurgamus in Christo, & à dextris positi mereamur audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. *Mat. 25.* *Coopertum stola candida.* Stola ista non ex mortali vellere, sed ex virtute vitali: splendens cœlesti lumine, non colore terreno: & clara creatoris munere, non arte fullonis,

Psal. 103. Matt. 13. lonis, dicente Propheta: Amictus lumen sicut vestimentum: & de iustis. Tunc iusti fulgebunt sicut Sol. Terreni terrenis velati sunt vestimentis: & ideo sicut nouitate splendent, ita vetustate sordescunt; cœlestes verò amictu cœlestis luminis ambiuntur: & à terreno squalore suspensi, nec fœdantur vetustate vnquam, nec vllis sordibus obscurantur, sed vestes quas semel dederit resurrectio, perpetuo lumine vestiuntur. *At illæ exeuntes de monumento, fugerunt: inuaserat enim illas tremor & pauor.* Angelus sedet in monumento, de monumento fugiunt mulieres: quia ille de cœlesti substantia confidit, turbantur istæ de conditione terrena. Sepulchrum qui mori non potest timere nescit: mulieres autem & de facto tremunt, & sepulchrum sicut mortales adhuc mortaliter expauescunt: hinc est quod nemini quicquam dicunt. *Et nemini quicquam dixerunt.* Quia mulieribus audire, non loqui datum est: discere da-

1. Cor. 4. tum est, non docere: dicente Apostolo: Mulieres in Ecclesia taceant. Denique eadem Maria postea & vadit, & nunciat, sed iam non fœminam, sed Ecclesiam gestans: vt ibi sicut fœmina taceat, hic vt Ecclesia enunciet & loquatur. *Post hæc, inquit, duobus ex his ambulantibus ostensus est.* Quare non tribus, quare non quatuor, sed duobus? Quia duobus populis, id est, Gentibus & Iudæis resurrectionis fides hic prædicanda monstratur: vnde sicut diximus, probatur in duabus fœminis, aut in discipulis duobus Ecclesiam vnam figurari. *Ostensus est in alia effigie.* Nemo putet Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse, vt qui in vulnere erat ipse, alter esset in vultu: sed mutatur effigies, dum efficitur ex mortali immortalis, & ex corruptibili incorruptibilis: vt hoc sit mutasse substantiam, non mutasse personam,

sonam,& acquisiuisse vultus gloriam,non vultus notitiam perdidisse. Et ne festiuus sermo aut fugiat, aut transuolet quæstiones, quod sequitur proximo sermone, Domino reuelante, innotescamus.

De noua Christi manifestatione facta,recumbentibus vndecim discipulis,Sermo LXXXIII.

HOdie beatus Euangelista sic retulit Apostolos in ipso crucis tempore mensis deditos,inhiantes epulis, conuiuiis occupatos,Dominicæ passionis oblitos. *Recumbentibus,inquit,illis vndecim,apparuit Dominus.* Recumbentibus, vbi?ad sepulchrum Domini, mox ad mensam serui? Hæc est seruorum fides? hæc discipulorum charitas? hic Petri ardor?hæc est Ioannis de ipso Christi pectore assumpta dilectio? hæc est tanto tempore, tantis donis, virtutibus tantis,affectio conquisita, vt in ipso articulo passionis,calente adhuc morte, recenti adhuc funere, exultantibus inimicis, insultante Iudæa tota, discipuli toto tori cultu, totaque discumbentium voluptate prandere- rent? Moysi mortuo assistunt Angeli, agit sepulchri *Deut.34.* curam Deus ipse: Iudaica castra sistuntur, dissimulatur iter,horrida eremistatio duratur,indicitur triginta dierum planctus,& longo lamentationis obsequio seruile funus honoratur, & Christus verus vnus Dominus,creator rerum,redemptor omnium, post illam tragicam passionem, post mortem,& mortem crucis, triduanus à discipulis lachrymas non meretur? Terra tremit, turbatur tartarus, scinduntur saxa, monumenta dissiliunt, Sol fugit, dies sepelitur, fit nox totum, & soli discipuli alto sigmate, choro vno,toto otio, deliciis securi epulantur: & hoc fratres reuersus ab inferis ipse sic magister inuenit. *Recumbentibus ergo illis vndecim, apparuit dominus, & exprobrauit*

incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Ad hæc Petre fidelis, Petre deuotissime quid dicemus? *Recumbentibus illis.* Nunquid prandentibus? Fratres, hoc non erat discumbere, sed iacere: nec conuiuij erat chorus ille, doloris erat ille conuentus: ibi panis non erat gaudij, sed mœroris: ibi crucis felle, non vini dulcedine pocula miscebantur. *Erant, inquit, clausi propter metum Iudæorum.* Si metuentes, si clausi, certe non prandentes, & si non prandentes, non erat domus illa, sed carcer: illud sigma non erat, sed sepulchrum: tunc tota ad discipulos, pœna dominicæ transierat passionis, & non solum lateribus eorum, sed & cordibus doloris lancea tota figebatur: tunc tristitiæ clauis affixæ manus eorum, pedesque tenebantur: tunc illis acetum, tũc fel amaritudo Iudaica propinabat, tunc illis Sol occidit, dies fugit: tunc illorum mentes animasque nox profundissima possidebat: tũc illos in perfidiæ scopulos, in naufragium fidei cogitationum tentatio sæuissima collidebat: tunc desperatio, quæ est inter omnia mala peior, & in aduersis venit semper extrema; funereis illos sternebat sepulchris: vnde sicut diximus, non discumbentes, non epulantes eos dominus, sed iacentes inuenit, sed sepultos: & ideo exprobrat incredulitatem eorum, quia tãtum crediderant desperationi, vt resurrectioni prædictæ à domino nil crederent, à seruis non crederent nunciatæ: atque in se nihil fidei relinquerent & salutis, sed sæculo mortui, sepulti mundo, vnam domum illam, vnum sibi esse omnes crederent iam sepulchrum. Hinc est quod eos dominus videns exemisse se mundo, ad mundum reuocat, remittit in mundum, dicens: *Ite in mundum vniuersum, prædicate Euãgelium vniuersæ creaturæ.* Venite in mundum,

Ioan. 20.

mundum, vt qui putatis vos in vno omnes domicilio iam iacere, ſubiacere vobis omnem mundum repente videatis. *Venite in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium vniuerſæ creaturæ.* Hoc eſt dicere, eſtote vos ſpes omnibus, qui vobiſipſis deſperationis cauſa fuiſtis: & incredulitas veſtra quanta ſit, tunc probate, cum videritis auditui veſtro mundum credere, qui credere veſtro viſui non potuiſtis: & cordis veſtri quanta ſit duritia tunc ſcitote, cum ſenſeritis, non viſo me, orbe toto gentes ferociſſimas me fateri, quem poſitum veſtris in oculis vos negaſtis. Videbitis in terra diuiſos clauſos inſulis, pendentes rupib. ſolitudine remotos, Magnorum ſciolos, Græcorum querulos, Romanorum peritos, fidem fide ſola quęrere, quam manu, digito, ſulcatis meis vulneribus vos quęſiſtis. Sed quia meę paſſionis, meę mortis, meę reſurrectionis vos mitto teſtes, altius vos iſta perſcrutatos eſſe concedo, dummodo cunctatio veſtra fiat eis, qui vobis credituri ſunt firmamẽtum. *Qui crediderit, inquit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Fratres, quod eſt anima corpori, hoc eſt baptiſmati fides: hinc eſt quod qui generatur ex fonte, ex fide viuit: Iuſtus, inquit, ex fide viuet. Moritur ergo omnis quicunque fuerit ſine fide. *Qui crediderit.* Quia trinitas Deus vnus eſt, quia in patre & filio & Spiritu ſancto vna eſt tota æqualitate maieſtas, quia deitas Trinitate diuiſa eſt, non eſt vnitate confuſa, ſed deitate vna eſt, eſt trina perſonis: quia Deus trinitatis nomen eſt, quia pater & filius non cenſendi ſunt ordine, ſed æſtimandi ſunt charitate: quod Spiritus ſanctus non eſt habendus inferior, plus, minuſue, non vt exterior habendus eſt plus, minuſue, quia neſcit exteriora diuinitas: quia Chriſtus ſic vt homo factus eſt, vt quod Deꝰ eſt permaneret: ſic eſt mortuus, vt mortuos, totis Rom. 1.

sæculis sua resuscitaret ex morte: quod non sibi resurrexit ille, sed nobis: quod nos cœlo intulit, dum se sustulit cœlo: quod sedet ad authoritatem Iudicis, non ad requiem fatigati: quod veniet non loco, qui vbique est ad mouendum: neque vt mundum suum teneat, qui totum possidet mundum, sed vt mundus iam semper visionem sui mereatur authoris. Credat homo etiam peccatorum remissionem, quia cœlestis regio cum sit latissima, non capit peccatorem: neque de suorum desperet homo magnitudine peccatorum, quia si est quod Deus donare non potest, omnipotens non est. Credat & carnis resurrectionem, vt sit homo ipse, vt accipiat ipse qui peccat, pœnam: ipse præmium, qui laborat. Credat æternam vitam, ne locum habeat mors secunda. Quod autem de humanis corporibus dæmones, id est, hostes effugantur antiqui, quòd ex vno ore varius effunditur sermo linguarum; quòd tacti per Christum nesciũt sua venena serpẽtes, quòd venenata pocula bibẽtes nõ valẽt nocere per Christũ, quod morbi corporũ fugantur Christũ prædicantis ad tactum, est fratres summũ credulitatis indicium. *Signa, inquit, credentes hæc sequentur, In nomine meo dæmonia eiicient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, & si quid mortiferum biberint, non nocebit eis, super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Homo ergo esto tibi per fidem medicus, ne cogaris extraneis medicis tuo dispendio subiacere, & carè quòd gratis possides, comparare. Orate fratres, vt & in præsenti medicinam semper fidei sentiamus: & in expectatione Christi positi in aduentu eius securi de nostra conscientia gloriemur.

De

De quinta Christi manifestatione facta discipulis cum abesset Thomas, deque sexta cum adesset,

Sermo LXXXIV.

Diebus quadraginta, quibus post resurrectionem suam Dominus diuerso modo refertur, & creditur suis apparuisse discipulis, haud immerito sermone ipsis lectionibus, ipsis deseruit & nititur sacramentis, vt Dominicæ passionis mœrorem multiplici resurrectionis indicio perfectum vestræ charitatis conuertat in gaudium: & qui antè per virtutem suam nostro resurrexit in corpore, nunc etiam per fidem nostris resurgat in cordibus. *Et cum esset sero die illa vna sabbathorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum.* Cum esset sero erat plus mœrore, quàm tempore: sero est mœroris & tristitiæ nubilo mentibus obscuratis. *Sero erat.* Quia & si crepusculum dederat aliquod resurrectionis indicium, necdum tamen eis dominus refulserat plena sui luminis claritate. *Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum.* Magnitudo terroris & facinoris tanto turbine discipulorum domum simul & corda concluserat: & ita totum luminis abdicarat ingressum, vt magis, magísque mœrore sensibus occupatis cæca noctis augeretur offusio. Nullæ noctis tenebræ caligini mœroris & formidinis comparantur: quia nullo possunt aut consolationis, aut consilij lumine temperari. Audi prophetam, Timor & tremor venerunt super me, & operuerunt me tenebræ. *Et cum fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus, & stetit in medio eorum.* Rogo cur dubitatur clausi corporis arcanum, & obseratum tota integri

Ioan. 20.

Psal. 54.

integritate domicilium virginale absoluta diuinitas potuisse penetrare, quæ post resurrectionem corporis nostri crassata mysterio, foribus ingreditur & egreditur clausis: talique indicio se totius creaturæ demonstrat auctorem, cui non obsistit, cui deseruit ad omnia creatura? Sed si conceptum, partumque virginitas excusare suo nescit creatori, si ingressum, egressumque clausa ianua creatori suo non potest denegare, quemadmodum lapis monumenti quamuis magnus, quamuis Iudaica malitia signatus, resurgenti poterat obsistere saluatori? Sed sicut virginitas & ianua claustris suis fidem faciunt deitatis: ita reuolutus lapis fidem resurrectionis affirmat, qui nullum resolutus domino suo præparauit egressum, sed nocte fidei præstat & admittit ingressum. *Venit Iesus, & stetit in medio eorum: & dicit eis, pax vobis.* Discipulorū corda fidei & dubitationis, desperationis & spei, defectus, & magnanimitatis, continui conflictus prælia sustinebant: talium ergo cogitationum bella inspector præuidens, secretorum pacem primitus se videntibus reddit, vt qui taliter ablatus materiam reliquerat confligendi, redditus oculis eorum causam totam certaminis amputaret. *Gauisi sunt, inquit, discipuli, viso Domino.* Gauisi sunt, quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestatis obscura, tantum est acceptius gaudium post mœrorem. *Dicit eis iterum, pax vobis.* Quid repetitæ pacis largitas ista manifestat, nisi quia quietem, quam sensibus indixerat singulorum, vult etiam inter eos repetitæ pacis donatione seruari, quos vtique non modica habituros esse nouerat in posterum de sua cunctatione certamina: dum vnus se in fide perstitisse iactaret, dubitasse alter mœreret. Vt ergo & arrogantis iactantiam, tumorémque resecaret, & eius qui infirmatus

matus fuerat, sanaret, & excluderet passiones, causæ non discipulis quicquid acciderat pius moderator asscribens, imperio pacis suæ bella nascitura compressit: ne alter alteri improperaret, quod ipse, cui totum debebatur, donauerat in futuro. Petrus negat, Mat. 26. Ioannes fugit, Thomas dubitat, cuncti relinquunt: Mar. 14. quibus nisi pacem suam Christus dedisset: & Petrus qui primus erat omnium, putaretur inferior, & sequens indebite forsitan tolleretur aduersus primũ. *Sicut misit me pater, sic & ego mitto vos.* Missi sermo non minorat filium, sed declarat: quia non mittentis potestatem hic, sed missi voluit intelligi charitatem: cùm dicit, *Sicut misit me pater.* Non dominus, sed pater. Sic & ego mitto vos. Non authoritate adhuc iubentis, sed toto diligentis affectu: mitto vos ad tolerantiam famis, ad onera vinculorum, ad squallorem carceris, ad perferenda omnia genera pœnarum, ab subleuandum cunctis execrabile mortis iugum, quæ omnia charitas vtique humanis mentibus imperat, non potestas. *Quorum remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Dedit potestatem remittendi peccata, qui insufflatione sua infudit ipsum cordibus eorum, & largitus est remissorem. *Hæc cum dixisset, insufflauit eis, dicens: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Vbi sunt qui per homines hominibus remitti peccata non posse præscribunt? qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant? qui languoribus curam, vulneribus crudeli Spiritu subtrahunt, negantque medicinam? qui peccatoribus remittendi & redeundi desperatione impia resultant? Remittit Petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus sacerdotibus hanc à Deo concessam amplectitur potestatem:

qui post negationem nisi pœnitentiam reperisset, A-
Mat. 26. postolatus gloriam & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus per pœnitentiam rediit, quis sine pœnitentia subsistit? *Thomas autem cum audisset à condiscipulis suis, quod vidissent Dominum, respondit: Nisi videro figuram clauorum, & misero manum meam in latus eius, non credam.* Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur tã piè patientem, tam durè discutit resurgentem? cur ea vulnera, quæ manus infixit impia, deuota dextera sic resulcat? cur latus quod impij militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorum furoribus irrogatos, famulãtis curiositas renouat immitis? cur tormentis dominum, cur pœnis Deus, cur cœlestem Medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit? Cecidit potestas diaboli, patefactus est carcer inferni, disrupta sunt vincula mortuorum, moriente Domino sunt euulsa monumenta, & resurgente Domino tota mortis est mutata conditio, ab ipso Domini sacratissimo sepulchro lapis reuolutus est, linteamina resoluta sunt, & resurgentis ad gloriam mors fugit, vita rediit, caro amplius casum nescitura, surrexit: & cur tibi solus Thoma, sola vulnera præsentari ad indicium fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cum aliis abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset. Nulla pietatis monumenta, nulla dominicæ resurrectionis inueniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcares Iudaica crudelitate exarata sic viscera? Quæsiuit fratres, pietas ista, exegit ista deuotio, vt resurrexisse dominum nec in ipsa inposterum dubitaret impietas: sed Thomas nõ solum cordis sui, sed omniũ hominum cũrabat incertum: & prędicaturus hæc in gẽtibus, quemadmodũ tãtę fidei astrueret sacramẽtum

executor

executor strenuus perquirebat. Certè prophetia magis, quam cunctatio fuit. Nam cur talia peteret, nisi à Domino ad indicium resurrectionis suæ seruata sola vulnera prophetali spiritu cognouisset? Denique sponte præstitit cæteris, quod iste tardius implorat. *Venit, inquit, Iesus, & stetit in medio, & ostendit eis manus & latus.* Nam qui ingressus fuerat clausis ostiis, & merito à discipulis spiritus esse putabatur: non aliter ipsum se, nisi ipsa corporis passione, ipsis vulnerum notis, taliter dubitantibus, poterant approbare. *Denique venit & dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Vt effundant toto orbe, iterum te aperiente, hæc vulnera fidem, quæ aquam in lauacrum, sanguinem in omniũ precium iam fuderunt. *Respondit Thomas & dixit: Dominus meus & Deus meus.* Veniant & audiant hæretici: &, sicut dixit Dominus, non sint increduli, sed fideles: Ecce non solum corpus humanum, sed per pœnalis corporis passiones; Deum & Dominum esse Christum, Thoma vociferante, manifestant. Et verè Deus est, qui viuit ex morte, resurgit ex vulnere: qui talia & tanta cum susceperit, viuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

In illud Ioannis, Iam die festo mediante.

Sermo LXXXV.

ETsi aliquavidétur occulta sui profũditate mysterij, nulla tamen est Ecclesiastici cultus infructuosa solennitas, diuina festiuitas non pro nostris est voluntatibus consecranda, sed pro suis est percolenda virtutibus: Christianus animus quæ sunt traditione Patrum, & ipsis roborata temporibus, nescit in desperationem deducere, sed venerari

ea

ea toto desiderat deuotionis eloquio. *Iam die festo, ait, mediante, ascendit Dominus in templum.* Quod templum? Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Ascendit hodie Dominus nostri pectoris in templum, qui tam clementer nostri corporis descendit in formam: quod autem ascensus Dei fit in humani cordis excelso: beatus Propheta asserit, cum decantat, Beatus vir cuius est auxilium abs te Domine, ascensus tui in corde eius. *Iam die festo mediante, ascendit Dominus in templum.* Merito die festo mediante ascendit Dominus in templum, quia nobis erat perfectum diem festum præstaturus è cœlo: quicquid sublime, quicquid ad cœlum tendens in cordibus habebatur humanis, vsque ad infernum Dominicæ pondus incuruauerat passionis. Id namque est, quod Christus quadraginta diebus residet & remoratur in terris: &, si dici fas est, patris occursum differt, patris suspendit amplexum, donec totum se releuet, & reformet suæ ascensionis in gloriam. In cuius ergo templo hic non ascenderit Christus, cœlum non ascendet ille cum Christo. *Ascendit in templum, & docebat, & mirabantur Iudæi, dicentes, Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* Bene mirantur Christum, quòd non didicerit scire, quando ipsi probantur, quæ didicerint & doceant, legis præcepta nescire: dicente Domino: Tu es Doctor in Israël, & hæc ignoras? Mirantur Iudæi iam rebelles, nolunt credere: mirari norunt; detrectant sapere, nescire possunt. *Mirabantur Iudæi, dicentes, Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* Quid Virgo peperit derogas, non miraris: quòd Deus nostro sentitur & operatur in corpore abrogas, non fateris: quòd cæcus videt, surdus audit, claudus currit, surgit mortuus, & tota Christus arcana Dei loquitur, non miraris? hoc solum quòd

1. Cor. 3.

Psal. 85.

Act. 1.

Ioan. 3.

sciat

sciat cùm non didicerit, hoc miraris? Hic est ipse qui non didicit literas, sed donauit: hic est qui sensum condidit per quem literæ finguntur: Peritus legis, auctor omnium cur literas non didicerit, admiratur? Deus vtique adest origo cunctorum, qui facit esse quod non fuit: cùm non didicerit, docet. *Deesse videntur non pauca.*

De annunciatione & conceptione diui Ioannis Baptistæ, Sermo LXXXVI.

MVndanus sermo, vt humano profertur ex sensu, humanis seruit & obsecundat ingeniis: Diuinus verò sermo in potestate dantis est, non dicentis. Audistis quemadmodum Zacharias ille summi sacerdotij splendor dum exorat, obmutuit: tacuit pater vocis, Ego, inquit, vox clamantis in deserto, genitor clamoris obmutuit: & egressus silentium retulit, qui responsa relaturus intrauerat. Videtis ergo, quia silentium meum quod antea contristauit vos, venit de antiquo pontificali vsu non de nouitatis incursu. Ille vbi sensit linguæ suæ vincula sui ianuam clausisse sermonis, imperauit nutu, ne quis causas taciturnitatis inquireret, quia cœleste mysterium dicere non didicerat, qui didicerat scire: sed hoc ad tempus, quia sacerdotis differtur sermo, non aufertur: reconditur, non negatur: mysterio suspenditur, non fugatur: denique Zacharias ipse quòd tacet, non est pœna, sed signum: non est terrena debilitas, sed cœleste secretum: Deus qui loqui dat, tacere facit: & imperat silentium, qui inserit verbum: dominatur diuinus sermo, non seruit, quia Deus verbum: & ideo non cum iubetur, loquitur, sed cùm iubet: non cùm exigitur, sed cùm donat: non cùm cogitur, sed cùm *Ioan. 1.*

cùm venit. Vnde fratres : & cùm venit, audite, & cùm non venit, sustinete, & cùm se donat, accipite,& cùm se negat,orate:quia hoc Doctor accipit, quod meretur auditor. Ergo tam nobis, quam mihi præteritus suspensus est sermo, vt profluuium mulieris, & verecundi vulneris causam, & illius pudorem sic nostra verecundia celaret : vt quod illa tacuit, etiam nostro silentio clauderetur: sed cœptum reuertamur ad verbum. Hierosolymitanus fons abundat, cùm impellit Angelus, non cùm sitit hauritor, sic sacerdotis sermo exuberat : quando dat Deus, non cùm perorat sacerdos. Hinc est quòd Zacharias ipse qui prophetias loquebatur populis, tacet sibi, vt nos ingrati Deo non simus:si nos semel tacere voluit,quibus semper inoffensum largitus est verbũ.Ille non dedignatur à filio verbum recipere,cui dederat lucem : & vos filij orate nobis vocem,vt possitis audire sermonem: Reparate gaudium meum, vt assuetam possitis lætitiam possidere, & implere illud Apost. Quis est qui me lætificet,nisi qui contristatur ex me? Veniat ergo,veniat in medium beatus Zacharias qui nos tacens pio consolatur exemplo & silentio suo nos de nostro non sinit tristes esse silentio. Veniat, veniat præcursor verbi, sacerdotij speculum, sanctitatis exemplum, Euangelistarum Princeps, clausula Prophetarum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ, Sacerdos quidam nomine Zacharias.* Dum dicitur sub quo Rege quis Sacerdos sit, temperantur mala : adest semper in mœrore solatium, nec consolator deest, cui imminet persecutor. *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias.* Vsque ad Herodem Iudaicæ Genti sacerdotalis sanctitas, senum grauitas,patrum pietas præsidebat:

Mat. 9.

Ioan. 5.

2. Cor. 2.

Luc. 1.

ius

ius erat lex diuina,ambitio nil ibi,nil temeritas,præsumptio nil valebat : quia gerebatur totum diuino ordine,non humano : sed Herodes veniens ex Gente aliena inuasit regnum, violauit sacerdotium, confudit ordinem,mutauit mores , spreuit senes, infecit iuuenes, tribus miscuit, deleuit stemmata , corrupit genus,tulit quicquid erat & diuinæ & humanæ funditus disciplinæ. Sed hoc quid ad Zachariam sanctum?Ne quid ergo tale & in ipso Zacharia crederetur admissum:Euangelista cogitur sic referre, *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia.* Quia vsque ad ipsum ab atauis, auis , patribus , transfusum genus mansit sacerdotij tempus legis , sacrificij omnis seruata est disciplina , eo quod impietatem Regis , iniquitatem temporis , ambitionis rabiem , temeritatis furorem, sacerdotis & meritum superauit & vita. Sed quid sequatur , audiamus : *Factum est vt incensum poneret, ingressus in templum Domini : & omnis multitudo populi orabat foris in hora incensi.* In hora incensi fratres, iam Sol Iudaico occumbebat in templo , vt in Ecclesia matutinus exurgeret , & Iudaicæ doctrinæ instabat vesper : quia Euangelij imminebat aurora: legis obscurabatur dies, vt totus reluceret in gratia. Hinc est quod Zacharias in hora incensi , hoc est in extremo tempore legalium cæremoniarum prophetali Spiritu incensum infert : offert preces , desideria ingerit, vota commendat , tempus admonet, promissa repetit , exigit Christum. *Et omnis multitudo orabat foris.* Vt ergo populus, qui stabat foris , intromitteretur,exorat:quia quos lex adducit ad ianuã, gratia intromittit in templum. *Apparuit , inquit , ei Angelus Domini,stans à dextris altaris incensi, & videns Zacharias,turbatus est,& pauor cecidit super eũ.* Ergo nõ

est mi

est mirum si turbatur sacerdos, si stupet doctor, si paueſcit antistes, si tacet minima, cùm videt maxima: si deserit verba, cùm signa cõspicit. Et ne solus Zacha-
Abac. 3. charias timuisse videatur, audi alium Prophetam dicentem: Domine, audiui auditum tuum & timui, consideraui opera tua & expaui. Qui cum Deo loquitur expaueſcit? vnde loquatur Angelus ignorat? & quid tenemus? Vnde sacerdos taceat, iam dicamus. *Et respondens ei Angelus, dixit: Ego sum Gabriel, qui asto ante conspectum Dei, & missus sum ad te hæc loqui, & hæc tibi euangelizare: & ecce eris tacens, nec poteris loqui.* Quæ tacentis culpa, si imperat silẽtium vis iubentis? Ergo & nos tãtilli qui tacuimus, quod tacuimus habetote non obliuionis fuisse, sed tẽporis: diuini negotij, non rationis humanæ. Ergo triſtes nõ simus, quia donante Deo, silentiũ momenti continuato sermone pẽsabitur, & modicum quid triſtitiæ noſtræ magnum vertetur in gaudium. Gratias ago Deo meo, qui mihi in amoris lucrum vertit damnum sermonis: nam quanta sit in me charitas veſtra, pallor prodidit: teſtatus est clamor, oſtenderunt lachrymę, oratio effusa monſtrauit.

De eisdem, Sermo LXXXVII.

SIcut nimio dolore, & infirmitate lõga luminibus obſcuratis, nisi sensim refusa fuerit, fit inimica lux: certè cùm solis sit cõdita lux oculis, solis sit oculis lux amica, per quos vtique reliquo corpori vel traditur, vel negatur: ita diurno perfidiæ morbo contenebratis mentibus, nisi paulatim fuerit fidei claritas reſtituta, subito ipso fidei splendore magis perfidiæ craſſeſcit caligo, longo vsu aut producitur, aut obtenditur semper natura. Hinc est quod Dominus tetro infidelitatis nubilo cordibus iam cæcatis, vt

tis, vt irradiaret partus virginei sacramentum, desperatæ & annosæ sterilitatis antè præmisit conceptum: vt qui videbat post senectutem longam arida membra reuiuiscere, & transacto curriculo iam vitæ veteranæ in primam reflorescere pubertatem, atque ipsam naturam in occiduam ætatem ad nascentis serui insignia suscitari, pudicitiæ florem, pudoris titulum, castitatis insigne, virginitatis claustra manere post partum crederet, posse auctore ipso ex vtero procedente seruari. Et vt præfationi nostræ ac similitudini, quam de oculis sumpsimus vetusto languore defessis: ipsa de qua loquimur modo, adsit, & astipuletur auctoritas, ac probet oculos hominum nocti malè assuetos, obscuratos, promotos sensim reuocatos ad lucem: in Ioanne Dominus accendit sui luminis, & præmisit lucernam, vt degustato lumine in se iam diuini Solis iubar ipsum præferrent, ipsam deitatis caperent claritatem. Iuxta illud quod dictum est de Ioanne, Ille erat lucerna ardens & lucens: vt ille densas noctis placido lumine aperiret tenebras, ipse noctis nescium diem iam desiderantibus, ad lucē perpetem redonaret. Hinc est quod & Magos adhuc noctis incolas, & totis obstupescentes oculis, tenui er micas stella assuefacit ad lucem, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum. Et re vera fratres, congruit, quia totius anni metas temporum quadriga percurrit, ac nobis Domini nostri natalitia festa reuocat, & gaudia iam reducit. Nunc de Ioannis ortu, de partu sterilis iam loquamur, vt compendio credulitatis isto, ad illud vbi partus est sine partu, vbi creatur author ipse procreantis, vbi nascitur ipsa origo generantis, inter hyemales, ac nubilus & nebulis dubias luces, lucerna præuia, stella duce peruenire possimus.

Ioan. 5.

Mat. 2.

Luc. 1. *Fuit, inquit Euangelista, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius Elizabeth: & non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis: & processissent ambo in diebus suis.* Sterilitas senectute exaggeratur extrema: & ab spe generandi totum subducitur quicquid est corporis & naturæ: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruentum est temporis & ætatis, quo trãsacto calore vitali mortale frigus sterilis iam viscera possidebat: vt genitor ipse cognosceret inde iam per hominem non posse nasci hominem, vnde abscesserant res humanæ. Sic, sic fratres, duris hominum præcordiis credulitas asseritur, & inseritur fides: & tunc totum diuinum creditur, cum fuerit nil humanum. *Sorte exiit vt incensum poneret Zacharias ingressus in templum Domini.* Bene dixit, ingressus in templum, nõ ingressus templum: quia ipse erat Dei familiarius templum, portans in sui pectoris puritate tota legis arcana: & apponens non tam thuris, quam puræ supplicationis incensum. Gratius nãque Deus in suo, quam in hominis operæ requiescit: & nõ tam libenter odoratur Arabicæ arboris guttam, quàm synceri cordis & pectoris sanctitatem. *Apparuit ei Angelus Domini, inquit, stans à dextris altaris incensi.* Dicere suffecerat, apparuit Angelus, quid magnopere à dextris altaris? Vt esse in sanctis Angelis auditor intelligas nil siniſtrum, dicẽte scriptura, Vias quæ à dextris sunt, nouit dominus. *Apparuit ei Angelus.* Cum iam defecerat totus homo, vt antè Ioannes nasceretur ex sterili, quam Christus nasceretur ex Virgine, dictum est de Ioanne: Ecce ego mitto Angelum meum. Felix, quæ vt in Deum cresceret, in senibus sic defecit natura: felix, quæ sterilitatis damna virginea fœcunditate mutauit: felix, quæ vno concepit in partu, quicquid in toto orbe confunde-

Prou. 4. Iuxta LXX.

Mat. 11.

re deplo

re deplorabat: felix, quæ facta est vitalium germinans mater, quæ erat antè origo miseranda mortalium, ad dolores pariens cum dolore, ad gemitus edens cum gemitu, ad pericula producens hominem cum periculo generãtis,& in ipso ortu occasum nuncians per lamenta & lachrymas:semper deuorãs partus suos, sciens se tãtis mœroribus generare morituros. Pascebatur ergo sterilitate magis natura, ne ipsa fœcunditate grauius desæuiret, fletus potius editura, quam pignora: quæ vtique lachrymis, mœrore,gemitu, tanto tempore suum quærebat & interpellabat authorem: intelligens hoc sibi accidisse per culpam, non esse ab authore piissimo institutũ,cum crearetur. Hinc est ℣ Dominus cõditor ipse naturæ viã virginei cõceptus,virginei partus,inuisibili vestigio & ignoto calle pertrãsit,& iter humani ortus diuino gressu ambulat, non humano,vt nascendo ipsam naturã à seruitute mortis, cui taliter addicta fuerat,primũ liberaret:& fonte purgato supernã riuulis redderet puritatẽ.Merito Ioannes in vtero exultat,qui originis suę libertatẽ ante nosse,quã esse meruit,ante meruit sentire, quàm viuere. In hora incẽsi per Angelũ aperitur sterilitas,cõceptus iubetur,promittitur partus,&inter sacraria natiuitas sacra procuratur:hinc est, quod adhuc in vtero cũ membrorum compage penè cõcepta in Ioanne est prophetia:ante nutu Dei loquitur, quã perueniat ad vocis officium. Verum ne dum profunda & mira latissimæ lectionis breuiato cupimus sermone concludere, quæ maximè dicenda sunt transeam: proxime, si Deo placuerit, de sequentibus differemus.

De eiſdem, Sermo LXXXVIII.

SEmper debere anxium est fratres, semper triste

fœnoris vinculis alligari : sed me, quem vobis mea sæpè facit promissio debitorem, satis sibi de talis debiti natura & obligatione blanditur, qui dat, non accipit, qui promittit : & qui dando debet, sibi magis ipsum facit obnoxium creditorem: atque vbi qui credidit debet, & qui debet credidit, ibi necessitudinis, non necessitatis probatur esse contractus : & in tali fœnore animæ non oneris, sed honoris prædulcis currit vsura. Posteaquam Zachariæ sacerdoti apparuisse Angelum Domini euangelicus sermo descripsit, adiecit dicens : *Et turbatus est Zacharias videns, &* Luc. 1. *timor irruit super eum.* Si de iudicis potestate solicitus est, qui semper de apparitoris turbatur & contremiscit aduentu: & mandati meritum de persona venientis æstimat, & metitur : & quamuis bene concitus pauet, donec causas venientis agnoscat & intelligat qualitatem : quid faciet, quo pauore trepidabit, cum potestatem supernam senserit hominis imbecilla natura, cum respexerit homo Angelum, & diuinæ sedis ministrum viderit ? Caro nunquam de sua conscientia est secura : sicut Zacharias ipse, de quo loquimur nunc comprobauit: qui in ipso tempore placationis offendit : qui dum credit, dubitat, dicente Angelo, quia non credidisti verbis meis ; dum postulata promeretur, incurrit, condemnatur, munera ipsa cum suscipit : qui vocem, cum vocem percipit, tunc amittit. Hinc est quod Angelus antequam mandata pandat, dona tradat, referat impetrata, metum discutit, fugat timorem, confortat animos ancipiti cogitatione turbatos, vt mens quæ migrauerat à se nimio pauoris excessu, in semetipsam reuersa beneficiorum tantam sentiret & caperet largitatem, dicens: *Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium,*

&

& vocabis nomen eius Ioannem. Putasne sacerdos tantus sic est populi, sic vniuersitatis oblitus, vt de conceptu veteranæ coniugis, de partu desperatæ sterilis rogaret, vt sibi soli legatus omnium tunc adesset, vt aduocatus omnium pro se singulariter oraret, vt tantum Pontificatus officium intra domesticas arctaret curas, inter familiares clauderet & occuparet angustias, & incensum totius plebis in solum desiderium proprij pignoris addiceret veteranus antistes, ac tali desiderio grandæuus, & ipsum tempus iam respiciens, ad partum succenderetur intempestiuum? Absit fratres, absit, vt hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspicetur. Et quidem Angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens: *Exaudita est deprecatio tua, & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium.* Si Angelus ad petita respondit, sacerdos pro solo pignore supplicauit, si pro omnibus egit supplicatio sacerdotis, cur Angelus de solo pignore retulit impetrata? Quid tenemus, quid diu suspendimus animos auditorum? quam non sibi soli, sed omnibus affuerit iste venerandus antistes, quam responderit Angelus vniuersis, quam Deus prospexerit in vno isto germine sacerdotis, quem genitoribus vtique, & ipsi ob hoc delegerat naturæ, vt eum daret vniuersitati, largiretur seculis, populis condonaret, & fieret sacramenti filius inter sacraria delatus, inter sacramenta concessus, esset antistes de venerãdo generatus antistite, esset Angelus ore Angeli sancta delatus in viscera, esset vox Christi. Ego vox clamantis in deserto. esset vox Christi, ad Christum sua reseruatus ad tempora, esset præco Iudicis præsentiam clamaturus: esset pœnitentia populos Christi vocaturus ad veniam: quam sacerdos ergo iste iam sui nescius, iam sibi mortuus, extraneus con-

Ioan. 1.

iugi, ſoboli iam negatus egerit omnibus, omnibus impetrarit mox Angelo referente diſcamus. *Et multi, inquit, in natiuitate eius gaudebunt.* Non eſt vnigenitus qui eſt cunctorum creatus ad gaudium. *Erit enim magnus coram Domino.* Qui coram Deo magnus eſt, quãtus ſit penes homines quis probauit? *Et vinum & ſiceram non bibet.* Qui natus eſt ſancto de corpore ſacerdotis, & ſumma ſenectute, ab omnibus vitiis defæcato, atque exempto iuuentutis incendiis, vinum neſcit, ignorat ſiceram, quæ pariunt luxus ebrietatis & vitia: & tota diſſipant morum decora, ornamenta virtutum. *Et vinum & ſiceram non bibet, ſed Spiritu ſancto replebitur adhuc in vtero matris ſuæ.*

Epheſ. 5. Iuxta illud Apoſtoli: Fratres nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed repleamini Spiritu ſancto. *Et Spiritu ſancto replebitur adhuc in vtero matris ſuæ.* Beatus Ioannes, qui ante Dei ſpiritu meruit intonare, quam hominis vagiret in fletu: beatus, qui ante diuina poſſidere meruit, quam ſortiretur humana: beatus, qui ante meruit cœlum ſcire, quam terram: beatus, qui antequam videret præſentia, futura meruit nunciare: beatus, qui ante Deum capere potuit, quam ſuo ipſe caperetur à corpore: beatus, & ſingulariter eſt beatus, qui antequam ſaperet quærere, meritum conquiſiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiam per laborem, ſed ad labores ipſius gratiæ dignatione deſcendit. *Et multos, inquit, filiorum conuertet.* Ad quem? Dicat Angelus, vt quia blaſphemat, quia negat hæreticus, contumeſcat: dicat Angelus, vt audiat fidelis, & gaudeat: credat hæreticus, & recurrat. *Conuertet.* Ad quem? *Ad Dominum Deum,*

Baruc. 3. *inquit, ipſorum.* Quis eſt hic Deus? De quo Propheta dicit, Hic eſt Deus noſter, & non eſt alius abſque eo qui inuenit omnẽ viam diſciplinæ, & dedit eã Iacob puero

puero suo,& Israël dilecto suo. Quando dedit? Tunc vtique quando legalibus in tabulis totius vitæ regulam, totam disciplinæ descripsit & normam. Attentus esto auditor,vt scias quis est hic Deus noster,absque quo alius non est. Quis est?Post hæc in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est. Quis est alius visus in terra nisi Christus, qui nostra est conuersatus in carne? Et quis est alius conuersatus cum hominibus, nisi ille qui cum hominibus humano est commoratus in corpore? Et si hic est Deus noster,& non alius absque eo, hæretice cum hunc non habueris,quem habebis? Non est alius, inquit, absque eo: & hunc non dicis,ergo vbi est pater? Propheta dicit. Non est alius absque eo, & vbi est? In filio vtique, quia præter filium non est pater. Ego in patre, dicit, Ioan.14. & pater in me est. Vnde & Propheta nō dixit,non est alius, sed non est alius absq; eo:hoc est dicere,est:sed in ipso est. Sed dicis,& si in ipso est, quomodo est alius? Hæretice, sic est alius persona, vt sit ipse substantia: sic est ipse substantia, vt nulla sit confusio Trinitatis:sic est vnitas Trinitatis, vt nulla sit in deitate distantia:sic in se est,& sine se tota Trinitas non est,vt insit in patre,& filio,& Spiritu sancto,personalitas diffinita,non separata diuinitas. *Et ipse præcedet ante illum.* Ante quem? Ante Christum, qui est Deus ipsorum, Deus noster, Deus omnium, Deus absque quo alius non est. *In virtute Eliæ.* Nemo cum hoc audit,μετεμψύχωσιν imputet:hic spiritum dicit illum, quē per diuinam gratiam meruit, non quem carnis est consecutus ad vitam: & virtutem dicit illam, quam de supernis habuit: non illam, quam propter corporis adeptus est firmitatem. Ioannes ergo Eliæ venit in spiritu, & in eius virtute graditur, qui totum victu,vestitu,honore,castitate,abstinētia,& omnibus

Id est, eos qui animarum demigrationem asserunt.

Eliam virtutibus repræsentat, & Christum. *Præparet Domino plebem perfectam.* Quam in vobis Deus, & Dominus noster præparare & confirmare dignetur in gloriam nominis sui.

De eisdem, Sermo LXXXIX.

Gen. 5. iuxta LXX.

OMnia quæ à Deo creata sunt nobis bona sunt, & bona valdè: dicente scriptura: Et vidit Deus omnia quæcunque fecit, & ecce valde bona. Ergo omnia quæ à Deo creata sunt, bona sunt, & valde bona: sed inter vitia, virtutésque media sic habentur, vt ex ipsis, & periti doctrinæ materiam sumant, & erroris causam inueniant imperiti. Sapientes namque creatorem creaturæ contemplatione cognoscunt: stulti verò dum creaturas ipsas Deos existimant, sapere nequeunt creatorem. Hinc est quod Solem, Lunam, Stellas, aurum, lapides, ligna, Deos sibi fecerunt Gentiles, quæ Christiani addicta suæ sapiunt seruituti. Nec mirum sic esse mediam creaturam, quando ipse creator omnium Christus est fidelibus in salutem, infidelibus in ruinam, Euange-

Luc 1. lista dicente, Hic positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Apostoli etiam aliis habentur in mortem, aliis habentur in vitam: Paulo probante,

2. Cor. 2. cum dicit: Quibusdam sumus odor mortis in mortem, quibusdam autem odor vitæ in vitam. Ergo & Euangelicæ lectiones fiunt bonis intelligentiæ salutaris, malis verò erroris occasio. Antehac Euangelista beatissimus, cum referret Ioannem Baptistam Herodis adstrictum vinculis, adulteriis Herodiadis extinctum, truncatum in præmium saltatricis, sensimus aliquos fuisse permotos, cur Deus sacrilegæ sanctum,

Infra sermone 127. adulteræ virginem, Angelum addixerit saltatrici. Fratres, virtutes Ioānis, Herodis crimina abūdanter alio

sermone

sermone tractabimus:nunc eloquamur quæ vinculorum causa,carceris,quæ necessitas, quæ mortis vtilitas fuerit in Ioanne. Ioannes non potuit mori communi sorte, qui natus est priuilegio singulari: cum Christus Deus nasceretur in carne, Ioannes angelus est generatus in terris,vt ita officia terrena officiis se cœlestibus miscerent,sicut humanis se diuina miscebant, & in terra Deo Angelus, Domino ordo cœlestis obsequij non deesset. Sed audiamus ordinem nascentis Ioannis,vt causas mortis eius inuenire possimus. *Fuit,inquit,in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia,& vxor eius de filiabus Aaron,& nomen eius Elisabeth:Erant autem ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Oratores magni & excellentes ingenio, quoties illustrium virorum parant narrare virtutes, auos, atauosque commemorant, vt ad honorem præsentium accedat dignitas antiquorum, & laus patrum filiorum redundet ad gbriam. Maior est innata gloria, quam quæsita: præcidit quod venit ab origine,quod sequitur ex labore gloriam beatius est habere,quam quærere:hinc est, quod Euangelista vt extollat Ioannis gloriam, Zachariæ patris, Elizabeth matris genus dicit, auos memorat,scribit merita, loquitur titulos, gradus digerit, vitam pandit, dilatat insignia, prædicat sanctitatem. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ.* Tempus memorat Regis nefandi, qui sacrum sacerdotij violauit mœrorem: confundit ordinem, statum soluit, abstulit institutum. Et hoc accedit ad meritum Zachariæ: quia cum in omnes pene Herodes ausus suæ temeritatis extenderit, ausus sit nihil in iste virtutibus sit huius oppressus, vt sacerdotis immaculata successio ad gloriã germinis seruaretur.

Et vxor eius de filiabus *Aaron*. Aaron primus Pontifex in lege fuit sacerdotij origo: propterea merito prætermissis omnibus eius filia dicitur, cuius in se memoria prætulit sanctitatem, quam tanti generis pia custos glorioſissime transfudit in filium. Sed huius matris laudes Euangelista describit, *Erant, inquit, ambo iusti ante Deum*. Est noua felicitas, est coniugium singulare, quando manet in duobus mens vna, vna sanctitas in duobus, constabat mente, quod distabat in sexu: & in moribus erat vnũ quod geminabat aspectus: & virtutib. reddebat pares, impares dederat quos natura. *Erant, inquit, iusti ambo ante Deũ*. Placere iudiciis humanis, coram hominibus esse iustum, est virtutis humanæ, maximi est & laboris: ante Deum qui scrutatur corda, cogitationes discutit, videt mentium motus, esse iustum humani laboris non est, muneris est diuini. Si magnus est qui non peccat in carne, quantus est, qui corde non peccat? Ioannes ergo supra carnem est natus de istis, qui ante Deum nec corde, nec corpore peccauerunt. Adiecit Euangelista, dicens, *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela*. Incedentes, incedit qui non stat in triuiis peccatorum: qui peregrinum se hoc sentit in seculo: qui aspera virtutum intrat intrepidus mansiones: qui montis iustificationum, mandatorum colles indefessus viator ascendit: vt præsentia parentis Dei, patriæ cœlestis beatitudine perfruatur. *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus*. Hi in omnibus, in quibus nemo vel pauci. In omnibus mandatis & iustificationibus. Quis fumi nescius cupiditatum trãsit incendia quis vitæ lubricum nũquam lapsus euadit? per vitiorum gurgites quis impollutus incedit? carnis negotia, vitæ causas, actus mundi quis peragit, & non exit in querela,

querela,cum nasci ipsum plenum sit & lachrymis & querelis ? Namque parturiens queritur ex dolore, & natus in lachrymas queritur ex natura : sed in Zacharia & Elizabeth reatus occidit, periit querela, omnis est amputata causatio, quia in illis parabatur vnde tota sanctitas nasceretur : sed hoc ex ipsa iam lectione luceat. *Et non erat eis,inquit,filius,eo quod esset Elizabeth sterilis.* Sterilitas ista non erat maledicta, sed mystica,in qua partus non ablatus est, sed dilatus:neque erat pignori clausa, sed tempori colebatur tempore,virtute ferebatur,maturabatur ætate, senectute crescebat,vt in filio singulari tota fœcunditas pensaretur, quando in vno nascebatur numerositas congesta virtutum. Beata sterilitas quæ vnum seruabatur ad partum : & expectabat Ioannem, cui quia prima omnia debebantur,primogeniti dignitas non periret. *Et ambo processerant in diebus suis.* Processerãt non decesserant:vixit in sanctis ętas,non defecit,sed processit. Aut quid illis deficit, quibus accedũt semper incrementa virtutũ ? Ergo in Zacharia & Elisabeth stupet sexus,frigescit caro, membra sopiuntur, tempus præterit,ætas transit, abolescit totum quicquid est & humani ordinis,& negotij coniugalis,vt diuino munere, non partu ex hominibus Angelus nasceretur. Promiseramus de ortu Ioannis causas mortis eius expromere, sed quia nos hodie longius sermo protraxit, & ad probationem rei satis nobis necessaria sunt quæ sequuntur,quæ modo dicta sunt, ortus eius deputentur ad gloriam:nosque ingrati nõ simus vobis,qui differimus debitum,non negamus: nã debitoribus dilatio crescit ad gratiam creditoris. Expectate ergo quod promittit debitor,& expectate securi,quia promissa negari nequeunt,quando sterilitam largiter negata soluuntur.

De

De eisdem, Sermo XC.

ERigi nos sanctorum lapsibus, sanctorum trepidatione fundari, cunctatio nos hodie Zachariæ docuit sacerdotis: qui cum non credit Dei promissa, sed discutit, & opera diuina non fide percipit, sed humana ratione disquirit, infidelitatis culpam longa silentij condemnatione persoluit: audierat ab Angelo: *Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium. Qui tunc respondit: Vnde hoc sciam? Ego enim sum senex, & vxor mea processit in diebus suis.* Nonne quantum senectute longa spem posteritatis amiserat, tantũ longo vitæ vsu fuerat edoctus, quod Deus impossibile nil haberet? Legerat tanti temporis sacerdos, sciebat veteranus Pontifex lege naturam, non authorem naturæ posse constringi: & tempus homini posse, suo non posse præscribere conditori: nouerat de Abrahæ & Saræ emortuis extrema senectute corporibus, & à patris, matrísque nomine famosissima sterilitate summotis, Isaac ad totam fœcunditatem Israelitici germinis erupisse, cui non obfuit tantum defuisse naturam, quantum nasci profuit authoris beneficio non naturæ: didicerat Rebeccæ & Annæ effœtis diu, diu naturæ suffragio destitutis, dedisse Deum quod sterilitas abnegauerat: edoctus ergo tantis, quid est quod dicit? *Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum: & vxor mea processit in diebus suis.* Fratres, satis ad Deum trepida, satis ad diuinas virtutes hominis est imbecilla natura: nec talem se in causa inuenit, qualem se æstimat ante causam: & satis se ignorat ante, quam se rebus probet, & experiatur exemplis, petit cœlum, petit alta, scrutatur superna, mouet cœlum, pulsat cœlum: sed cum cœlum mouerit, cœli pondera non poterit sustinere,

Luc. 1.

Gen. 12.

Gen 25.

2. Reg. 1.

sustinere, ambit fidei subire verticem, ardet cœlum sua penetrare virtute: sed æthereas in vias vbi incedere humanis gressibus inchoat, & cum suam deorsum respicit ad naturâ, non tantum fidit de præteritis, quantum trepidat de ruina. Sic B. Petrus cum per *Mat.* 14
æquora diuinos imitatur incessus, & nouus viator molle iter duris gressibus calcat, ante de lapsu supplicat, quam gaudeat de donato. Sic nunc Zacharias, qui cum diu fleret diabolum posse regnare mortem culpa hominis vnius: nasci homines ad labores, ad gemitus, ad pericula, optare licet ærumnosa, moritura: nec posse pignora promereri, stare inter acies criminum, obsideri vitiorum cateruis, infirmitatum quati, & quassari semper impulsu: videre eminus vexilla virtutum, spem legis, gratiæ libertatem, nec tamen illuc quenquam propriis posse viribus peruenire, velle bona, & non facere crimina odisse, nec vincere: debere iam misereri Deum: debere iam taliter subuenire captiuis. Pontifex ergo iste cum Dei aures continua & tali querela, tali lamentatione pulsaret, Deus sic pia, sic iusta poscenti, ex germine ipsius responsionis suæ sumpsit, & instituit mirabile documentum: quo crederet posse Deum dare vitam mortuis, salutem reddere desperatis, si senectuti mortuæ sobolem, si sterilitati dedisset filium desperatæ, sicut Euangelicus aperit sermo, cum dicit: *Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium.* Redemptionis huius nuncium, huius salutis præuium: qui Deum non sicut tu voce audiat, non gemitibus flectat, non ad impetrandum nostra ille sicut tu suffragia requirat, sed ipse in nostro ordine constitutus, & Angelico honore fultus, Deum satis ab omnibus desideratum, nec vlli vnquam cognitum: etiam ipsis Angelis

gelis inuisum, manu teneat, amplectatur gremio,& iam conspicuum mundo vllis felicibus tradat:palmis beatissimis assignet humanis oculis peruidendũ,Deũ cognitum faciat vniuersis,perducat dominum ad cõsortia seruulorum,miseat reis Iudicem, censorem in se testetur noxiorum suscepisse personam, ac si probet condemnationis humanæ sentẽtiam cessaturam, quando ipse agitur,ipse currit per veniam, qui reos erat daturus ad pœnam. Vt luceat hoc mysterium pietatis immensæ, Zacharia tuus filius suum dominum pœnitentiæ demergit in baptisma, in remissionem diluit peccatorum, quia voluit fons dilui, cognitor suscipere veniam,Iudex ipse suam subire sententiam, ne damnaret reos,ne vindictam proferret in noxios,ascendit crucem, degustat mortem, sepulturam patitur, intrat infernum, qui puniri voluit, ne puniret, qui amari magis voluit quam timeri. Quod vbi Zacharias fratres, audiuit, tantum se meruisse suis precibus sacramentum, rei ipsius consideratione territus, sacramenti ipsius æstimatione turbatus, nec se mereri tantum credidit, & Deum dubitauit ad hæc talia, & tanta descendere:hinc est quod dicit,*Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum, & vxor mea processit in diebus suis.* Hoc est dicere, quomodo me habere filium ratio non permittit humana, ita nasci & mori Deum maiestas non sinit sempiterna. Cui Angelus veniabiliter non credenti pœnam signi tantum dedit,non perfidiæ,cautelæ est tarde de Deo humilia credere, de Deo tardius contumelioſa sentire : adiecit Angelus, dicens: *Ego sum Gabriel.* Vt ex nomine tanto, & ex merito ministri tanti,Pontifex promissionis fidem pensaret, & crederet qualitatem. *Ego sum Gabriel, qui asto ante Deum,& missus sum loqui ad te.* Dũ dicit nomẽ,designat meritum:

meritum : cum se refert astare , se missum refert: seruitutem fatetur , ne prærogatiua nominis debitum celaret obsequium. *Ego sum , inquit , Gabriel , qui asto ante Deum , & missus sum loqui ad te : & hæc tibi nunciare.* Verè magnus Dominus , & sapientiæ eius non est numerus : infirmantem curat de vulnere, nutantem de vltione confirmat , de supplicio fidei perficit argumentum , dicendo , *Et ecce eris tacens: & non poteris loqui.* Vt ex te & in te credendi regulam consequaris: & vernaculo exemplo Deum posse credas facere quod promittit : nam cum vult tuæ vocis organum claudit : & cum vult tui aperire oris officium, profecto potest: & cum vult fœcundam ex sterili facere , ex fœcunda sterilem cum promittit , potest: cum vult largiri partus officia, obsequia naturæ cum vult , prævalet denegare. Egit ergo Angelus , vt tali documento Pontifex eruditus non dicat amplius, Vnde hoc sciam ? Qui totius creaturæ indicio potuit approbare, quod Deus, qui cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt , ex nihilo legerat substitisse, credere debuit , quod potuit ex aliquo facere, quod vult: & desperato reddere, quod promittit: & qui totũ fecit ex eo quod nõ erat , ex eo quod est quicquid vult facere, nõ laborat. *Et erat plebs expectãs Zachariã: & mirabantur quod tardaret in templo. Egressus autẽ Zacharias non poterat loqui ad illos : & cognouerunt, inquit, quod visionem vidisset in templo. Ille autem erat innuẽs illis & permansit mutus.* Egreditur Pontifex gestans in ore sterilitatis indicium , portans in pectore conceptionis figuram, vt cum mater pareret filium, daret filius vocem , tunc verbi pater ederet sacramẽtum, & ante natus daret patri veniam , quam dilueret crimina vetusta populorum : & quia qui non credidit , tacuit: merito Propheta, quia credidit, gloriatur, dicẽdo. Credidi, Psal. 146.

Psal.115 Credidi,propter quod locutus sum. Fratres,dat verbum fides:negat infidelitas verbum. Si nos ergo fratres,sicut dixi,sanctorum lapsus erigit, firmat trepidatio beatorum: nihil vnquam Deo esse impossibile iudicemus,neque inquiramus quemadmodum facturus sit,quod promittit,cuius voluisse,fecisse est,cuius dedisse,est promisisse.

De eisdem,Sermo XCI.

AVrum de terra legere qui nouerunt, vbi diuitem sẽserint venam,ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt: & nos quia in sancto Zacharia cælestem nouimus latere thesaurum, in ipso totum quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est,occupemus:quatenus commune lucrum fit, quod
Luc.1. fuerit communi labore quæsitum. *Fuit, inquit,in diebus Herodis Regis Iudææ sacerdos quidam nomine Zacharias,ex vice Abia.* Hoc iam diximus, *Et vxor eius de filiabus Aaron.* Sic cœpit Euangelista, vt coniuge sacerdotis seruata sacerdotalis stemmatis generositas monstraretur. *Erant,inquit, ambo iusti ante Deum.* Ambo iusti, quia in ambobus erat vna iustitia. *Ambo iusti.* Quia constabat inter eos non de diligentia, sed de sanctitate coniugium. *Ambo iusti.* Quia sexu dispares, pares meritis habebantur. *Ambo iusti.* Quia vt erat in duobus vna caro, sic erat in duobus vnus Spiritus. Imitentur coniuges,vt quos coniungit affectatio, iungat & virtus. *Erant, inquit, iusti ambo ante*
Psal.142. *Deum.* Ambo iusti ante Deum. Et vbi est illud. Non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens? Ante homines fortè quis putetur iustus, quia homines vt culpas corporum norunt, sic vitia mentis ignorant: ante Deum verò,cui pectoris claustra patent, quem cogitationum secreta non latent, quis innocens habetur,

betur, & iustus? Est ne homo qui corde non peccet, non cogitatione delinquat, non offendat dubitatione, non lapsum trepidationis incurrat? Moyses dubitat, Aaron deuiat, Petrus negat, & quis iustus? Et quomodo ambo iusti ante Deum? *Ante Deum*, sed semper. *Ambo iusti apud Deum.* Non labore, sed gratia. Audi Apostolum, Iustificati gratis per gratiam ipsius. Et iterum: Non ex vobis, Dei donum est; non ex operibus, ne quis glorietur. Et iterum, Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Euangelista ergo sic refert, non quid non habuerit, sed quid acceperit: non quid quæsitum sit, sed quid donatum. *Erant, inquit, ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Dei sine querela.* Incedentes dixit, vt eos ostenderet cucurrisse virtutibus, non stetisse: & ambulasse in via Iustitiæ, non sedisse: nec remansisse in itinere mandatorum, sed ad mandatorum plenitudinem peruenisse. *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Dei sine querela.* Beati fratres, quos culpa non percutit, non vulnerat crimen: sed beatiores isti, quos tetigit nec querela. *Sine querela.* Si pueritia, si adolescentia, si iuuentus, sine querela extitit, vbi tota querela est, qualis horum senectus? Si tale initium, qualis finis? Ascendisse iustificationum vertices, colles mandatorum, nec in aliquo titubasse, est gratiæ singularis, est vnicæ felicitatis insigne. *Et non erat, inquit, illis filius, eò quod esset Elizabeth sterilis.* Non dixit non erant illis filij, sed non erat illis filius, quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus. Audi Dominum dicentem, Non surrexit maior in natis mulierum Ioanne Baptista *Eò quòd esset Elizabeth sterilis.* Sterilis corpore, sed fœcunda virtutibus: tarda soboli, sed non tarda Deo: non germini

Num. 20
Exod. 32.
Matt. 26.
Rom. 3.
Ephes. 2.
1. *Cor.* 4.
Matt. 13.

clausa, sed tempori: non negata pignori, sed seruata mysterio. *Et ambo, inquit, processerant in diebus suis.* Processerant: sic describitur sacramentum senectutis, quæ nondum decidit meritis, non ætate deficit, sed procedit: nec sentit detrimenta corporis, quæ sumit augmenta virtutis. Fratres, Elizabeth sanctæ partus non ablatus est, sed dilatus, donec transiret tempus carnis, passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanum confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitium, meatus metatoris Christi, Angeli domicilium, aula Spiritus sancti,
1. Cor. 3. Dei templum. Nescitis, inquit Apostolus, quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Denique vbi tota corporis sedata querela est, & in totum facti sunt sine querela, mox sterilitas fugit, reuiuiscit senectus, fides concipit, parit castitas, nascitur maior homine, par Angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanum patris, filij nuncius, signifer superni Regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio Gentium, & vt propriè dicã, legis & gratiæ fibula, quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in pectore. Euangelista ergo virtutes patris, matrísque describit, vt ex generatorum tantis meritis dignitas germinis nosceretur: & probaretur maior homine, qui in ortu suo excedebat legem natiuitatis humanæ. Sed si processurus est, iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi: surgat nouus Lucifer, quia iubar iam veri Solis erumpit: det vocem præco, quia adest iudex: clamet tuba, quia venit Rex: & quia processurus est Deus, Angelus iam præcedat. Verum, quia quod supra homines est, homo referre non sufficit, virtutes nascentis Angeli Angelus iam loquatur. *Dixit Angelus ad Za-*

chariam, ne timeas Zacharia: exaudita est deprecatio tua, ecce Elizabeth vxor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius Ioannem: & erit tibi gaudium & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram Domino: & vinum & siceram non bibet: & Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum ipsorum, & ipse præcedet ante illum in Spiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Vacat humanus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando angelico præconio Ioannis profertur gloria, virtus insonat, laus collaudatur: nec est quod illi adiiciat homo, cui Deus contulit totum. *Spiritu sancto, inquit, replebitur adhuc ex vtero matris suæ.* Videtis quemadmodum Ioannes antè peruenit ad cœlum, quàm tangeret terram: antè accepit diuinum Spiritum, quàm haberet humanum: ante suscepit diuina munera, quam corporis membra: antè cœpit viuere Deo, quam sibi: imò antè vixit ille Deo, quam Deus viueret illi: iuxta illud Apostoli: Viuo autem iam non ego, viuit vero in me Christus. *Galat. 2.* Sexto mense suæ matris exultat in vtero, & in vterum Virginis venisse nunciat Christum. Feruens nuncius, qui ante gestiuit nunciare, quam viuere: impatiens dux, qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad Regem: ante rapuit arma, quam membra: ante aciem petiit, quam lucem: & vt vinceret mundum, vicit antè naturam, ipse sine visceribus viscera matris exuscitat: & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam, Ioannes antequam Christum præcederet, se præcessit, patris, matris, filij corda, vnus atque idem implet Spiritus sanctus: vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicæ cantilena.

Nec mirum fratres, semper ortus regios honorat festiuitas, dulcis gratificat symphonia. Et nos Fratres, natiuitatem Christi glorificemus canticis, honoremus muneribus: quia mentitur fidei, si quod facit Magus, non facit Christianus.

De eisdem, Sermo XCII.

SEnsim nos sermo Euangelicus ad altiora promouet, ad superna extollit. Nec mirum fratres, si
4. Reg. Eliam currus ætherius euexit ad cœlum, cum quotidie ista Euangeliorum quadrigis, hominum genus cœli perferat & transmittat ad regnum. Ecce iam nos ipsa fratres, de partu sterilis ad Virginis partum, & à Ioannis ortu, ad ortum nostri fecit proximos Saluatoris. Sed quod supereſt adhuc de Zacharia Pontifice patientiùs audiamus, vt ad cunabula nostri Regis regali itinere peruenire possimus: qui ob hoc cœlestis quadrigæ fidam conscendimus sessionem, vt solicitas & arduas compẽdiorum semitas vitaremus. Sic enim lectum est: *Et factum est vt impleti sunt dies officij eius, abiit in domum suam.* Ita vni templo astabat tribus tota: parebant millia sacerdotum, propter quod ipsa obseruatio Pontificalis officij erat diuisa per plurimos, dispensata per tempora, distributa per vices, ne aut ordinem sacerdotij multitudo confusa turbaret: aut alter legẽdo iugiter alteri debitum negaret officium. *Post hæc autem Elizabeth vxor eius.* Erat illis coniugij facultas, erat illis licentia donata generandi, quibus inerat adhuc legis adolescentia, instabat adhuc religionis infantia. Lex fratres, illicita prohibuit, licita non negauit: intra donum tenuit, supra donum conferre nil potuit: naturam rexit, supra naturam hominem non erexit. Lex fidei ianua, gratiæ nuncia, Euangelij præuia, pædagogus religionis infantiæ,

fantiæ,remisit in sacerdotio legalis coniugij castitatem,vt in Pontificatu gratiæ venturam perpetuæ virtutis gloriam nunciaret. Secundum hanc ergo indulgentiam Elizabeth annositate iam mortua, sanctum reuiuiscit in partum: & arida, atque exarata rugis membra medullis vitalibus in viscera fœcunda viridantur: ipsum quoque tempus, ipsum quo desiderat reuocatur ad corpus: & vetustate nimia domus veteri dilapsa, in faciem nouam repente reparatur:stuper ordo, deficit consuetudo, miratur ipsa natura, & ex apparatu mansionis hospitis meritum,dignitásque innotescit. Verum Ioannes in generali habitaculo satis se miratus est esse peregrinum,qui se exclusum tempore, abdicatum natura, receptum se in eo authoris beneficio didicit, non parentis. *Et celabat se mensibus quinque, dicens, quia sic mihi fecit Dominus.* Bene totum feciſſe Dominum confitetur, quæ sibi collatum per hominem nil videbat. Et occultabat se mensibus quinque:quia etsi erat diuini muneris,sui tamen temporis non erat quod habebat.*Celabat se mẽsibus quinque.*Erubescit anus fœta,verecundatur vetula primi partus,& puerperã senectus abscondit extrema,ne sterilitatis opprobriũ risus fœcundę senectutis augeret.Quod autem risui subiacet senilis & veterana conceptio,persimilis huius sterilitatis & ętatis Sara probat,quæ sibi cùm reddi partum, donari filium, cui iam vita prope deerat domino promittente cognosceret,& ipsa de suo partu risit:& quod risui posset esse omnibus prægnans, & onerata canicies, ipsius germinis testatur ex nomine, dicente scriptura. Et vocauit nomen filij sui Isaac. Quod interpretari risum docuit, adiiciens, Risum mihi fecit dominus. Hinc est quòd Elizabeth sacrum vult celare mysterium, dicendo,*Quia sic mihi fecit Dominus.* Vt modo

Gen. 18.

Gen. 21.

conceptus fatiget verecundia, quam diu negati partus ærumna afflixit: pater tacet ex pœna, ex verecundia mater celat. O quanta silentio vox nascitur: O quanta taciturnitate tuba sæculis inclamatura generatur: O quod secretum diuini Iudicis dat præconem: *Quia sic mihi fecit Dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.* Honor coniugij, matrimonij dignitas, est procreatio dulcium liberorum: satis enim graue est, & satis triste, & virginitatis carere præmio, & filiorum solatia non habere, sustinere onera matrimonij, & ad fructum matrimonij non venire. Hinc est, quod gaudet à se ablatum sterilitatis opprobrium, dicendo, *Quia sic mihi fecit Dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.* Quia hoc apud homines miserum computatur, apud Deum verò reatus nullus est, vbi parentis culpa nulla est, sed iudiciũ denegantis. Certè si hoc affert aliqua corporalis infirmitas, necessitas in causa est, non voluntas. Sed iam nunc omnis ignaua carnis intelligentia sit remota, tota corporei sensus abiiciatur infirmitas: & quæcunque est ingenij humani omnis excludatur intentio, fidei pateant oculi, cordis referentur aures, mentis currat & incurrat incessus: vt peruenire ad mysterium Virginei conceptus, ad sacramentum partus Virginei penetrare possimus: adiuuante Domino Iesu Christo, qui ex ea genitus nunc in cœlestia regna cum Deo patre, & Spiritu sancto viuit per infinita sæcula sæculorum. Amen.

De ea quæ vnxit Dominum vnguento,
Sermo XCIII.

AD prandium, & ad Pharisæi prandium venisse Christum solicitus forsitan miretur auditor.

Pharisæi

Phariſæi domum Chriſtus intrauit, non accepturus Iudaicos cibos, ſed diuinam miſericordiam largiturus: neque accubuit pocula ſaporata melle, floribus odorata ſumpturus, ſed pœnitentis lachrymas ex ipſis oculorum fontibus potaturus: Deus delinquentium gemitus eſurit, ſitit lachrymas peccatorum. *Rogabat, inquit, Dominum quidam Phariſæus, vt manducaret cum illo: & ingreſſus domum Phariſæi, diſcubuit: & ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd accumberet Dominus in domo Phariſæi: attulit alabaſtrum vnguenti, & ſtans retro ſecus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes eius, & vngebat vnguento.* Videtis quia ad Phariſæi menſam venit Chriſtus, non vt carnalibus repleretur eſcis, ſed vt in carne negotium cœleſte monſtraret: neque vt probaret poſita humanitus ante ſe, ſed poſt ſe geſta diuinitus approbaret. Chriſtum namque ſemper agnoſcimus per humanos actus diuinas exercuiſſe virtutes: dum noua, & præter vſus mortalium cuncta eſſe quæ ab eo etiam corporaliter geſta ſunt, comprobantur. Phariſæus ad manducandum vocat Chriſtum: quid ibi quærit mulier non vocata? Clauſtra domus non prorumpit extraneus, conuiuij ſecretum non præſumit non inuitatus intrare, cibos paratos relaxandis mentibus poſt laborem perturbare non audet arbiter luxurioſus: & quid eſt quod hæc mulier ignota, imò male nota, onuſta luctibus, plena lachrymis, clamoſa planctu, neſcio ianitore, nullo conſcio, ipſo ignorante paſtore, domus aditus percurrit omnes, tranſit totas miniſteriorum cateruas, ipſum conuiuij peruolat ad ſecretum, & facit domum lætitiæ, domum lamentationis & planctus? Fratres, non rogata venit illa, ſed iuſſa: intrauit exhibita, non præſumens: ipſe

sic fecit eam sisti sibi, qui illam cœlesti sententia iussit absolui. Denique dum Pharisæus veste clarus, primus in sigmate, in ipsis oculis Christi tumens, epulis homini, non Deo placiturus, festiuus infunditur, venit mulier, & venit retro: quia reus animus post tergum stat ad veniam: quia per culpam nouit se vultus fiduciam perdidisse: venit satisfactura Deo, non homini placitura cùm venit: venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura conuiuium: denique & pœnitentiæ ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris infert, potum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias deitatis totas, totam pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulam: & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpè percutit, facit placitura Deo cymbala personare: dumque taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiæ copias sic reportat. *Ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Exaggerat Euangelista mulieris facinus vt accumulet indulgentiam largitoris. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate peccauerat, quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis: sicque iam non peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hæc cognouit, quod nisi ab illo solo ciuitatis peccatum non posset auferri, qui solus mundi venerat abolere peccatum. *Et vt cognouit, quia accumberet Dominus in domo Pharisæi.* Non ad stantem, non ad sedentem audet venire peccatrix: Deus cùm stat, corripit: cùm sedet, iudicat: prostratis coniacet, cùm decumbit. *Vt cognouit quod accumberet Dominus in domo Pharisæi.* Inclinem ad miserandum supernam didicit maiestatem: & ideo credidit, quod esset ad veniam sibi promptus, qui Pharisæi venerat tam promptus ad mensam.

mensam. *Attulit alabastrum vnguenti.* Portauit oleum, quia medicinam lethali vulneri à superno Medico perquirebat. *Stans retrosecus pedes eius.* Ad pedes tendit semper citam veniam qui requirit. Et bene stans, quia iam cadere non potest, qui ad pedes Christi meruit peruenire. *Stans retro secus pedes eius.* Vt Christi vestigiis innixa percurreret per viam vitæ, quæ per viá cucurrerat mortis. *Lachrymis rigabat pedes eius.* En mutatur ordo rerum, pluuiam terræ cælum dat semper: ecce nunc rigat terra cœlum: imò super cœlos, & vsque ad ipsum dominum imber humanarum prosilit lachrymarum: vt iuxta Psalmistam & de aquis fletuum cantetur illlud, Et aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini. *Lachrymis rigabat pedes eius.* O quanta vis in lachrymis peccatorum, rigant cœlum, terram diluunt, extinguunt gehennam, delent in omne facinus lata diuina promulgatione sententiam. *Et capillis capitis sui tergebat.* Dominicos pedes lauat lachrymis, crinibus tergit, vacat ab excusatione paupertas, inhumanitas veniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. *Et capillis capitis sui tergebat.* In peccatricis caput purgandis criminibus refluebat vnda, vt sua fonte mulier in nouum baptisma suorum diluere t illuuiem peccatorum. *Et capillis capitis sui tergebat.* Vt iuxta Psalmistam, Verticẽ capilli, ex quo ambulauerat in delictis suis, in sanctitatẽ tali verteret seruitute. *Et osculabatur pedes eius.* Præcesserant interuenientes lachrymæ, vt oscula deuota sequerentur, quia lachrymæ satisfactionis sunt documentum: oscula sunt reconciliationis indicia. *Et vngebat vnguento.* Mulierẽ super caput Domini fudisse oleum: alio Euangelista referẽte cognouimus: nõ est ergo q̃ facit hæc mulier mollis & carnalis obsequij, sed plenæ humanitatis

Psa. 148.

Psal. 67.

Mat. 26.

est sacramentum:quia in capite Christi Deus est, in pedibus Euangelizantium pacem. Orate fratres, vt & nos in vnguine Domini commereamur aliquatenus computari,& vngamur vnguento quod pedibus funditur Saluatoris; quia sicut oblatio est, cum offertur vnguentum:ita Chrisma perfectum est,de dominicis vestigiis cum redundat. Cuius autem mulier ista typum præferat, vel quam magnum præfiguret arcanum, donante Deo, tunc dicemus, quando ea quæ sunt in sequentibus exponentur.

De eodem, Sermo XCIV.

QVoniam sermone proximo partem primam hodiernæ percurrimus lectionis,admirati pariter sumus quo feruore,qua fide, quali ausu, quanta obsequij nouitate,peccatrix mulier ipsius vestigia contigerit Saluatoris; modo quid Pharisæus tacens dixerit,quid Christus,cui loquuntur tacita, responderit,audiamus. *Videns,inquit, Pharisæus, qui vocauerat eum,ait intra se,dicens:Hic si esset Propheta, sciret vtique, quæ & qualis est mulier quæ tangit eum.* Pharisæe,quod conspicis,non est ignorantia,sed potestas: est diuini iudicij, non erroris humani. Pharisæe, erras, nescire magis potuit si fuisset Propheta:quia prophetia non est humani arbitrij,muneris est diuini:vnde Propheta scit non quantum vult,sed quantum dederit ille, qui tribuit prophetiam.*Hic si esset Propheta,sciret vtique,quæ & qualis est mulier quæ tangit eum.* Mulieris malæ tactus vrit male conscium: parem polluit,suspectum notat, hominem malæ voluntatis infamat: cæterum peccatrix fit bona, fit sancta, fit innocens, cùm tetigerit veniæ largitorem. Stercora contingunt, sed non inquinant Solem: medicum cùm tangit vulnera, putredo non polluit:iudicem quamuis

uis tangat reus, non poteſt maculare cum ſupplicat: ſic peccator cùm Dominum tangit, non Dominum ſordidat: ſed ipſe & peccato caret omni, & rapit ſubitò ſanctitatem. Probat hoc mulier in profluuio ſanguinis conſtituta, quæ vt tangit fimbriam Domini, non fimbriam polluit, ſed ipſa mox inquinamento vetuſtæ caruit paſſionis. *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique, quæ & qualis eſt mulier, quæ tangit eum.* Phariſæus Chriſtum Prophetam crederet, ſi expoſita oculis, nota populis ſi videret. Quid putas crediturus erit, cum mox eum mentis ſuæ arbitrum, cordis ſui iudicem, teſtem conſcientiæ ſuæ, cogitationum ſuarum didicerit cognitorem? Putáſne vel tunc fatebitur Deum, quem modò poſt virtutes tantas iudicat nec Magiſtrum? *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtique quæ, & qualis eſt mulier, quæ tangit eum.* Mulier habebat vulnus, ſciebat illud, & ideo taliter tanti vulneris Medicum perquirebat: Phariſæus perfidiæ morbo ſaucius, ſuperbiæ flamma febriens, per phreneſim ſe neſciebat inſanum. Hinc eſt quòd Chriſtus illuc primum curam vertit, vbi ignota ſæuiebat infirmitas: vt cœleſtis Medicus vno medicamine duos curaret ægrotos. *Videns Phariſæus qui vocauerat eum, ait intra ſe, dicens.* Cui, quia intra ſe cogitauerat Phariſæus, Chriſtus publica voce reſpondit: & dum Phariſæi cordis patefecit arcanum, ipsũ fuiſſe totius prophetiæ demonſtrat auctorem. *Reſpondens, inquit, Ieſus, ait: Simon, habeo tibi aliquid dicere.* Tibi, cui opus eſt medicina, & neſcis quærere medicinam: tibi, qui Deum Magiſtrum vocas, & Dei deſeris diſciplinam: ignoras quoniam Magiſtro magnam facit iniuriam, qui ſe diſcipulum fatetur eius, cuius non ſequitur inſtitutum? Nam ſicut diſcipuli probitas laus eſt magiſtri, ita magiſtri vituperatio

peratio discipulus nescius disciplinam. *Simon, habeo tibi aliquid dicere. Respondit, Magister, dic.* Iterum, Magister dic, & non Deus dic, Iam iam Deum senties, quem vocas Magistrum. *Duo (inquit) debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque: quis ergo amplius diligit? Respondens Simon dixit: Æstimo quod is cui plus donauit. Et Dominus, recte iudicasti.* Audistis quemadmodum cœlestis creditor totum debitum charitate compensat, & ad incrementum totius fœnoris amoris solius exigit, & requirit vsuram. Plectendus debitor, qui dilectione sola suam negligit redimere cautionē. Vis scire homo, quid Deo debeas? Quod factus es, Dei creditum est: quod es rationis capax, Dei fœnus est: quod discretionem mali, boníve possides, accepisti: & quod viuendi normam acceperis per chirographum legis stipulanti Deo spopondisse te non potes diffiteri. Sed dum te per vitia carnis in lutum instar suis demergis, & quadrupedum more viuens qua præditus es ratione priuaris, & in gurgite criminum boni, malive perdita discretione confundis, & diuinæ legis substantiam dissipas, mundana voluntate captiuus, factus es glorioſi fœnoris debitor luctuosus: cui deficientibus virtutum lucris criminum multiplicatur vsura. Sed licet in hac re cecideris, licet fueris in ista deuolutus, vide ne desperes: homo remansit tibi vnde piissimo satis facias creditori. Absolui vis? Ama,
Ioan. 4. charitas cooperiet multitudinem peccatorum. Negationis crimine quid peius? & tamen Petrus amore solo valuit hoc delere, probante domino, cum di-
Ioan. 21. cit: Petre amas me? Inter omnia Dei præcepta amor obtinet principatum. Diliges dominum Deum tuum
Mat. 22. ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota

mente

mente tua, & ex tota virtute tua. Ama ergo homo Deum, & ama totus: vt possis omnia sine labore vincere peccata. Teneræ militiæ, delicati conflictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam, sicut ex sequentibus eluceſcit. *Conuersus, inquit, ad mulierem, dixit Simoni.* Quid est quod conuersus ad mulierem, Simoni loquitur Christus? Quia cum pœnitentem respicit, arguit oblatrantem. *Dixit Simoni, vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis capitis sui tersit: osculum mihi non dedisti, hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos: oleo caput meum non vnxisti, hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propterea dico tibi: dimittũtur illi peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus dimittitur, minus diligit.* Probatum est, quia dilectio delet & abluit vniuersa peccata. Quid est autem quod dixit, *Cui minus dimittitur, minus diligit?* Ergo ad peccandum satis est, vt maior charitas comparetur? Absit. Charitas de præteritis subuenit, nõ liberat de futuris: charitas nescit peccare cum diligit: charitas non est charitas, si delinquit: charitas Dei custos est sanctitatis. Fratres, si nos esse peccatores nouimus, & esse nolumus peccatores, pedibus Christi demus lachrymas, spargamus capillos, figamus oscula, pietatis oleum tota deuotione fundamus: vt dicatur nobis: dimittuntur vobis peccata multa, quia dilexistis multum. Imitemur hanc mulierem, quam conspicimus non solum caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem peruenisse. Quæ sit autem hæc mulier, quia hodiernus sermo charitatis nos distulit, sicut iam promisimus, in sequentibus Deo auctore pandemus.

De

De eodem, Sermo XCV.

OMnia quæ à Christo corporaliter gesta referũtur, sic subnixa sunt historica veritate, vt plena semper sacramentis cœlestibus approbentur. Et quia quod erat in facie lectionis iam perstrinximus sermone repetito: orate vt sicut promisimus, interna eius Spiritu sancto reuelante, pandamus. Inhonora est dictio quæ Dei facta humana tantum expositione depromit. *Rogauit, inquit, dominum quidam Pharisæus, vt manducaret cum illo.* Pharisæus fratres, catholicus dicitur Iudæorum: nam & resurrectionem credit, & à Sadducæo resurrectionem negante dissentit: hinc est quod rogat Christum, id est, resurrectionis auctorem, vt manducet cum illo: quia qui conuiuit Christo, mori nescit, vtique viuit semper. *Rogabat dominum, vt manducaret cum illo.* Rogas Pharisæe, vt manduces cum illo, crede, esto Christianus, & manducas ex illo. Ego sum, inquit, panis qui de cœlo descendi. Semper Deus maiora tribuit quam rogatur: nam se manducandum dedit, qui rogabatur vt manducandi secum fiduciam largiretur, & tamen si hoc dedit, vt illud quod postulatus est, non negaret: Nonne promittit hoc & sponte discipulis suis? Vos qui perseueraſtis mecum, manducabitis & bibetis in mensa mea in regno meo. Christiane, qui se tibi hic manducandum dedit, quid suum tibi denegare poterit in futurum? Et qui tantum tibi viaticum parauit ad victum, quid in illa tibi mansione perpetua non parauit? Manducabitis in mensa mea in regno meo. Audisti Dei conuiuium, solicitus non sis de qualitate conuiuij. Qui peruenire regis meretur ad mensam, manducauit quicquid regni dominatio possidet & potestas: sic qui ad cõuiuiũ

Luc. 7.

Ioan. 6.

Luc. 22.

vene

venerit creatoris, habebit in deliciis suis quicquid continetur in creatura. Sed ad cœpta redeamus. *Et ingressus domum Pharisæi.* Quam domum? Nempe synagogam ingressus accubuit. In synagoga fratres, tunc accubuit, quando occubuit Christus: sed corpus suum Ecclesiæ transmisit ad mẽsam, vt esset cœlestis caro manducaturis gentibus ad salutem. Nisi manducaueritis carnem filij hominis,&biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quemadmodum autem manducetur caro Christi, quomodo bibatur & sanguis eius, norunt illi, qui sunt sacramentis cœlestibus instituti. *Ecce, inquit, mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Quæ mulier? Ecclesia sine dubio. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate qua? Illa de qua dixerat Propheta: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Et alibi: Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate,& iniquitas & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis eius vsura & dolus. In ciuitate ergo perfidiæ septa muris, superbiæ turribus communita, distincta iniquitatum plateis, obserata contradictionum portis, depicta doli fucis, indurata silicibus vsurarum, negociorum doloribus aggrauata, infamata lupanaribus, id est, idolorum templis, mulier hæc, id est Ecclesia, grauissimum trahebat reatum ex tanta præcedentium colluuie peccatorum. Sed vbi audiuit venisse Christum ad domum Pharisæi, id est, ad synagogam: ibi, hoc est, ad Iudaicum Pascha, passionis suæ mysteria tradidisse, aperuisse sui corporis & sanguinis sacramentum, manifestasse nostræ redemptionis arcanum, scribas velut pessimos despiciens genitores. (Væ vobis legisperitis, qui tulistis clauem scientiæ) irruptis contradictionum foribus, contempto ipso chori Pharisaici principatu, ardens, anhelãs, æstuans ad totum legalis

Ioan. 6.

Esai. 1.
Psal. 54.

Luc. 11.

con

conuiuij penetrale peruenit: ibique reperit Christum inter amoris epulas & dulcia pocula traditum, Iudaicam occubuisse per fraudem: iuxta illud Prophe-
Psal. 15. tæ: Quoniam si inimicus exprobrasset mihi, supportassem vtique: & si is qui oderat me, super mala locutus fuisset, abscondissem me vtique ab eo: tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo domini ambulauimus cum consensu. *Vt cognouit accubuisse dominum in domo Pharisæi.* Id est, in synagoga omni dolo, tota fraude addictum, passum, crucifixum & sepultum: tamen à feruore fidei tanta ista non retardatur iniuria, sed portat vnguentum, portat Christiani chrismatis oleum: & quia Christi facie videre non meruit corporalem, stat retro non loco, sed tempore inhæret eius vestigiis, vt sequatur: & iã desiderij plus, quam conscientiæ lachrymas fundit: vt quem abeuntem videre non meruit, mereatur videre redeuntem. Lachrymas ergo ad pedes domini profluo amore perfundit, dum pedes Euangelizantium regnum eius bonorum operum manibus tenet, lauat lachrymis charitatis, confessionis labiis osculatur: & totum misericordiæ profundit vnguentum, donec conuersus ad eam: quid est conuersus? hoc est, reuersus, dicat Simoni, dicat Pharisæis, dicat negantibus, dicat populo Iudæorum. Intraui do-
Mat. 25. mum vestram, aquam pedibus meis non dedistis. Et hæc quando dicet? Quãdo venerit in maiestate patris sui, & segregabit iustos ab iniustis, quasi pastor qui segregat oues ab hœdis: & dicet, Esuriui, & non dedistis mihi cibum, sitiui, & non dedistis mihi potum: hospes fui, & non suscepistis me. Hoc est dicere, aquam pedibus meis non dedistis: hæc autem, dum meorum pedes lauat, pedes vngit, pedes osculatur,

fecit

fecit seruis, quod vos domino nō feciſtis: fecit pedibus, quod capiti vos negaſtis: impēdit minimis, quod vos veſtro denegaſtis auctori. Tunc dicet ad Eccleſiam, Dimittuntur tibi peccata multa, quia dilexiſti multum. Quia tunc erit remiſſio peccatorum, quando tolletur materia tota peccandi, quando corruptio induet incorruptionem, quando mortalitas immortalitatem conſequetur: quando peccati caro, caro totius efficietur ſanctitatis: quando terrena ſeruitus cœleſti dominatione mutabitur, quando militia humana diuinum promouebitur ad regnum. Orate fratres, vt & nos in parte eccleſiæ cōſtituti ad ea quæ numerauimus, peruenire mereamur: auctore ipſo Chriſto, cui eſt honor & gloria vna cum Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum, Amen.

De parabola zizaniorum, Sermo XCVI.

SI dicta vel facta Chriſti paſſim carnalibus ſenſibus ſubiicerentur, torpeſceret animus meus, vacaret, dormiret ingenium, cor tabeſceret extingueretur quicquid humani vigoris eſt & caloris. *Propoſuit, inquit, illis parabolam.* Sicut in lapide friget ignis, latet ignis in ferro: ipſe tamen ignis ferri ac lapidis colliſione flammatur, ſic obſcurum verbum verbi ac ſenſus collatione reſplendet. Certè ſi myſtica non eſſent inter infidelem, fidelemque, inter impium atque pium, diſcretio non maneret: & eſſet deuotus, ſicut contumax; iners, ſicut qui laborat, peruigil, vt ille qui dormit: nunc vero cum petit anima, mens pulſat, quærit ſenſus, ſperat pieta, fides exigit, meretur intentio, apparet & ſudantis fructus, & pœna deſidis, & iuſtitia largitoris ſimul, quia plus accepta ſapiunt, quam poſſeſſa: inuenta magis, quam ſubiecta delectant. Hinc eſt quod doctrinā ſuam Chriſtus *Mat. 13.*

parabolis velat, tegit figuris, sacramentis operit, reddit obscuram mysteriis. *Proposuit, inquit, illis parabolã.* Illis, hoc est, non suis, sed extraneis, inimicis vtique, non amicis: spectantibus ad calumniam, non audientibus ad salutem. *Ideo in parabolis, inquit, loquor eis, quia videntes, non vident: & audientes, non audiunt, neq; intelligunt.* Quare? Quia qui calũniatur præterita, videre præsentia nó meretur: neque dignus est agnoscere gratiam, qui legem ne cognosceretur, abscondit. Luc. 11. Væ vobis, inquit, legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant, prohibuistis. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens: Simile est regnum cœlorum homini.* Et quid offendit Christus, si in similitudinem hominum factus est, vt pereunti humano generi subueniret? Scandalizat dominus, si, vt manumittat seruos, inueniatur in habitu seruitutis? quando quicquid est maiestatis futuræ, quicquid aduentus & regni, ecce homini comparatur. *Simile est, inquit, regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Audistis quemadmodum sator mundi rerum principia bona seuit, nec vllum malum ab originis processit auctore: ab inimico superseminatum est malum, malum non est à Gen. 1. rerũ parente procreatum. Et vidit Deus, inquit, omnia quæcunq; fecit, & ecce bonũ valde. Bona, & valde bona: nam quem Deus faciens vocauit mundũ, inficiens reddidit inimicus immundum: & hominem quem Deus in paradiso deliciarum collocauit ad vitam, inimicus in hac laboris vita detraxit ad mortem: & affectum quem carni Deus inseruit per naturam, inimicus in parricidium per inuidiam commutauit. Gen. 4. Cain probat hoc qui primus germano sanguine terram

terram tinxit : & in exitiũ fraternũ mortis dignus extitit dedicator. Sic ex discordia nata mors semper humanam scindit, & separat charitatem. Et quia longum est ire per singula, vel paucis aperire compellimur, inimicus qualiter bonis mala, virtutibus vitia, vitalibus mortalia, nostram semper superseuerit ad ruinam. Nonne ex vno homine Deus omnem repleuit terram, & semine ex vno pius sator totum genus hominum tantam multiplicauit ad messem? Sed inimicus mox homines in vnum redegit omnes : & superseminando mala quod bene satum fuerat, deleuit diluuio, non rigauit. Sic legem diuinis & veracibus satam præceptis, humanis & mendacibus fucauit inuentis : vt de sacerdote fieret persecutor, de doctore deprauator existeret, de defensore legis redderetur inimicus. Sic creaturas ad agnitionem conditas creatoris, vt nescirentur Deus, deos esse mentitus est. Hinc sapientes sæculi fecit stultos, speculatores mũdi docuit nihil videre, professores scientiæ fecit scientiam non habere, exquisitores rerum omnium dimisit ignaros. Sic Euangelicam segetem satam cœlesti semine hæretica zizania superseminando confudit inimicus : vt in fasciculos fidei gehennæ fasciculos faceret, ne triticum fieret cœlestium horreorum. Et quid plura? Posteaquam est ipse in dæmonem conuersus ex Angelo, ne qua creatura in suo statu consisteret, arte, dolis, machinis, fraude contendit. Sed iam præsentis parabolæ verba pandamus *Simile est regnum cœlorum homini.* Cui? vtique Christo. *Qui seminauit bonum semen.* Quia in ipso rerum semine nescit malum, conditio creatoris. *In agro suo.* Hoc est, in mundo : dicente ipso domino, Ager hic mundus est. *Cum autem dormierunt homines.* Id est, sancti Patres, Patriarchæ, Prophetæ,

Apostoli, Martyres, in sopore mortis temporaliter dormientes, quia sanctorum mors somnus est: peccatorum vero mors est, quia in inferno pœnæ viuũt, vitæ pereunt peccatores. *Veniens inimicus eius.* Id est, diabolus. *Superseminauit zizania.* Superseminauit, non seminauit: Præcedunt creatoris bona, mala diaboli post sequuntur: vt malum quod est ex diabolo, sit accidens, non natura. *Superseminauit zizania in medio tritici.* Quia diabolus hæreses inter fideles: inter sanctos, peccatum: inter pacificos, lites: inter simplices, dolos: inter innocentes, nequitiam gratis serere consueuit: nõ vt acquirat zizania, sed vt triticum perdat: nec vt reos capiat, sed vt adimat innocentes. Hostis plus ducem, quam militem petit: nec obsidet mortuos, sed impugnat viuentes, sic diabolus non peccatores quærit capere, quos possidet subiugatos, sed vt iustos capiat, sic laborat. *Superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Quia diabolus impellit quidem viribus ad ruinam, sed posteaquam prostrauerit, delinquit: diabolus non quærit hominem, sed hominis interitum quærit. Fratres, ille malis nostris gaudet, turget ruinis nostris, nostris vulneribus conualescit, nostrum sanguinem sitit, nostra saturatur ex carne, nostris viuit ex mortibus. Diabolus hominem non vult habere, sed perdere. Quare? Quia ad cœlum vnde ille cecidit, non vult, non fert, non patitur hominem peruenire. Et quia nos sermo trahit longius hodie, reliqua differamus, vt & communem reuelemus laborem, & quæ dicenda sunt, plenius exequamur. Deus autem noster & mihi dicendi gratiam, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.

De eadem, Sermo XCVII.

QVia festiuus antehac sermo vt communem tempera

temperaret laborem, ad totum parabolæ prætereuntis non valuit peruenire secretum, nunc reliqua, domino reuelante, pandamus. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens: Simile est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Mat. 13. Cum autem dormirent homines, insidiator in noctibus latitat: in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes, fortis conflictum petit, prouocat palam spectantibus omnibus, & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis indicium est dormientibus irruisse. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius.* Malus nunquam non stultus. Quid hic egit inimicus? Esto, quod dormierint serui, nunquid & dominus dormiebat? Esto, quod oculos seruorum sopor clauserit post laborem: nunquid & dominantis oculos vlla vicerat lassitudo? Inimice, lucis refuga, vigilasti, laborasti, sed non latuisti: nam dormientibus seruis dominus ipse te videt: desertor cœli præueneisti, fecisti, sed non profecisti. Deo perire non potest, quod ipse custodit: fraudis auctor in dominum non committis, sed in seruos, dum facis vt negligentiæ illorum quod tuæ fraudis est, ascribatur. Ille, ille te videt, qui totius & fraudis testis est & laboris. Manent ergo laboris sui fructus benefacientem, manent & nequitiæ suæ pœnæ fraudantem, illi triticum ad horreum cœleste portabunt, tu mihi zizaniorum tuorum portabis fasciculos ad gehennam. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Vt quid? Vt periret dominica messis, & hoc ad lucrum quid pertinebat inimici? nisi quod inuidiæ spiritus hominum damnum suum computat lucrum: & quod perierit hominibus, hoc se æstimat acquisiuisse?

Sed diabolus hoc ideo, vt diximus, tenebris celantibus est molitus, vt adulteratæ messis noxa redundaret ad seruos,& hinc pœnam sumerent, vnde sperauerant palmam. Denique vigilantes serui præ timore,ista cur euenerint, expauescunt: hoc metuentes, ne zizaniorum germina ad illorum redirent offensam, quorum conscientia praeter iactum boni seminis nil habebat. Hinc est quod auditum sui domini præuenerunt, ne securi de innocentia, reatum de silentio sustinerent: cum vocatur innocens ad reatum, dum purgari æstuat, vrget & stimulat cognitorem. *Cum autem creuisset herba & fructum fecisset, tunc, inquit, apparuerunt & Zizania.* Quod latet in herba, manifestatur in spica: & quod celatur in gramine, aperitur in fructu, sic quos credentes putamus pares, fide dispares inuenimus, sic iudicij prodit messis, quod Ecclesiæ germen occultat. Iuxta illud dictum dominicum: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Flores multi, multitudinem fructuum pollicentur, sed examinati ventorum flabris ad fructum pauciſſimi perseuerant, sic credentes in Christo multi Ecclesiæ videntur in pace, vbi autem persecutionis procella perflauerit, pauci martyrij reperiuntur in fructu. Sed Euphemia sancta plus soluit in fructu, quam promisit in flore, quæ manente virginitatis flore, copiosum martyrij peruenit ad fructum. *Accesserunt, inquit, serui patris familias, dicentes ei.* Accesserunt fratres, mente non corpore: non loco, sed fide: dixerunt non clamore vocis, sed cordis tacito cum dolore. *Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo?* Seminasti, non seminauimus: nos quod per te facimus, tibi semper nostro assignamus auctori, & tu in iis, quæ nobis faciendo præcipis,ipse operator assistis. Ergo si nos operis tui

Mat.7.

facis

facis esse pro tua dignatione consortes, non nobis solis quod zizania nascuntur, ascribas, Domine, aut tecum nos munit innocentia, aut nobiscum te reatus attingit, nos nostro operi non potuimus inuidere, magnis sudoribus offensam non potuimus non parare: tu quod vis, vnde vis, quando vis, habes: nos præter tuam gratiam nil habemus, per quam stamus, viuimus, mouemur & sumus: & sine qua iacemus, defi- *Act. 17.*
cimus & perimus. Ergo nos hæc nobis sic laborauimus, vt perirent? Sed quis hoc fecerit, qui solus non *Ps. 120.*
dormis nobis dormientibus, tu vidisti: & si tu vidisti iuste Iudex, (factum quis scit) ille qui vigilat, non ille qui dormit, ergo tu prode eum, vt nos quos sic anxios conspicis, facias sic securos. *Ait Dominus, inimicus homo hoc fecit.* Inimicus homo hoc fecit: & tu quare hoc cum videres domine, permisisti? Quare? Quia timere fraudes non potest, cui nil potest deperire: & quia plus est mystica discernere, quam prohibere mysterium: maius est reparare perdita, quam illæsa reseruare, simul quia oportet zizania esse, vt qui probati sunt manifesti fiant. *Serui autem dixerunt ei, Vis imus & colligimus zizania*: Sic deuoti serui inde- *1. Cor. 1.*
fessum promittunt laborem: nec patiuntur dominicæ messis videre, vel temporaliter fœditatem, sed dominus quem tempora non fatigant, & quando vult potest abolere suæ messis iniuriam, vetat dicendo. *Non.* Et quare prohibuerit mox reuelat. *Ne forte colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum.* Sic imperiti erant cultores, sic operis nescij, sic discretionis scientiam non habentes, vt euellentes zizania eradicarent & triticum? Vbi sunt Prophetæ per DEI spiritum prophetantes? Vbi Petrus cui *Mat. 10.*
pater reuelat? Vbi Paulus in quo operatur & loquitur *Gal. 2.*
Christus? Vbi omnes sancti, plane sancti, sed serui,

1.Cor.13. tantum scientes, quantum singulis scientiarum largitor indulsit? Sed dicis, hic occultum nil erat, nil erat ibi occultum, quando aliud videbatur in specie, aliud habebatur in flore: & quod hodie erat zizania, cras in triticum vertebatur: sic hodie habetur hæreticus, qui crastina sit fidelis, & qui ad præsens peccator cernitur, ad futurum iustus assistit. Hinc est etiam quod auctor vtraque referebat ad messem, id est, vsque ad iudicium diuinæ patientiæ suæ: & nostræ pœnitentiæ tempus, vt qui se de malo commutarit ad bonum, dominicum deputetur in triticum cœlestibus horreis aggregandus, qui se de fideli fecerit infidelem, gehennæ deputetur incendio. Et quid plura? Si zizaniis non Dei patientia subueniret: nec Matthæum de Publicano Euangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum Ecclesia possideret. Denique Ananias eradicare triticum tunc quærebat,
Act. 9. quando ad Saulum missus. De Paulo talia querebatur, Domine, quanta mala fecit sanctis tuis: hoc est, eradica zizania: quid ad lupum ouis? quid ad contumacem deuotus? quid ad persecutorem talis prædicator missus? Sed cum Ananias videret Saulum, Paulum Dominus tunc videbat: cum Ananias persecutorem diceret, tunc Dominus prædicatorem sciebat: & cum ille eum zizania iudicaret inferni, Christus eum vas electionis, triticum in cœlesti horreo iam ponebat. Vade, inquit, quia vas electionis est mihi.

Desit fortasse quippiam.

De parabola grani sinapis,
Sermo XCVIII.

AVdistis hodie fratres, quemadmodũ grano sinapis tota regni cœlestis cõparatã est magnitudo.

Et

Et quid est quod potestatẽ tãtam, sic parua, sic minima, imo minimorum minima similitudo concludit? Sic enim ait Dominus, *Cui simile est Regnum Dei? & cui simile æstimabo illud?* Cum dicit, Cui est simile, quasi quærentis indicat & producit affectum. Et ille solus verbum, scientiæ fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit, ingenium dilatat, in inuenienda similitudine nunc laborat? Sed quid inuenerit audiamus. *Simile est, inquit, regnum cœlorum grano sinapis.* Quærens in cœlo & in terra, nil inuenit nisi granum sinapis, in quo potentiam totam supernæ dominationis includat: & illud regnum singularitate potens, & æternitate felix, diuinitate fulgens, diffusum toto cœlo, tota terra dilatatum, in grani sinapis coarctat & concludit angustias? *Simile est regnum cœlorum grano sinapis.* Spes ista est credentium tota? Expectatio ista est fidelium summa? Ista est felicitas virginum longis continentiæ laboribus comparata? Ista est gloria martyrum totius effusione sanguinis conquisita? Hoc est, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit? Hoc est, quod ineffabili sacramento diligentibus Deum promittit Apostolus esse præparatum? Fratres, non facile dominicis moueamur in dictis: nam si infirmum Dei fortius est hominibus, & stultum Dei sapientius est hominibus: hoc minimum Dei tota magnitudine mundi magnificentius inuenitur, si modo hoc granum sinapis nos sic nostris seminemus in mentibus, vt intelligentiæ magnam nobis in arborem crescat: & sensus altitudine tota leuetur ad cœlum, ac totos scientiarum diffundatur in ramos: atque ita ora nostra feruentia viuido fructus sui sapore succendat, & ita igne seminis sui toto nobis ardeat, & flammetur in pectore: atque

Luc. 13.

1. Cor. 2.

1. Cor. 1.

noſtræ ignorantiæ totum nobis auferat ſua deguſtatione faſtidium. *Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis, quod acceptum homo miſit in hortum ſuum, & creuit, & factum eſt in arborem magnam, & volucres cœli requieuerunt in ramis eius.* Grani ſinapis, ſicut dicit, inſtar eſt regnum Dei, quod de ſupernis affertur verbo, ſuſcipitur auditu, fide ſeritur, credulitate radicatur, ſpe creſcit, confeſſione diffunditur, virtute tenditur, & dilatatur in ramos, ad quos vocat aues cæli, id eſt, ſpirituales ſenſus, atque in ipſis eas quieta ſuſcipit manſione. Veniat hæreticus, veniat, quia redeuntibus Eccleſiæ ſemper pateſcit ingreſſus, veniat, audiat, & pietati dominicæ iam deſinat oblatrare. Si cœleſtis regni maieſtas omnis ad grani ſinapis ſimilitudinem venit, quid quæritur, quòd Deus ad hominem, dominus ſerui deſcēdit in formam? Sic enim venit hæretice, vt tibi totum per fidem creſceret, cui iam totum defecerat per naturam. *Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis.* Sed ſinapis reuertamur ad granum: ſic tota regni ſumma manet, & conſiſtit in regno cœlorum. Chriſtus eſt regnum cœlorum, qui velut granum ſinapis in hortum virginei corporis miſſus, orbe toto crucis in arborem creuit, ac tantum dedit fructus ſui ſaporem, cum teritur paſſione, vt quicquid eſt vitale, ſuo ſaporaret & condiret attactu. Nam ſicut in integritate grani ſinapis virtus habetur occulta, apparet verò virtus eius vehementiſſimè, ſi teratur: ita Chriſtus corpore teri voluit, qui ſuam noluit latere virtutem. Et nos fratres teramus iſtud granum ſinapis, vt eius vim in hac ſimilitudine ſentiamus. Chriſtus Rex, quia tota ipſe eſt origo regnandi: Chriſtus regnum, quia in ipſo eſt regni ſui tota maieſtas: Chriſtus homo, quia totus homo reparatur in Chriſto: Chriſtus granum ſinapis,

vnde

vnde magnitudo tota Dei, tota hominis exiguitate minoratur. Et quid plura? Omnia ipse factus est, vt in se repararet omnes. Christus homo accepit granum sinapis, hoc est, regnum Dei accepit homo Christus, quod habuit semper Deus Christus: misit in hortum suum sponsam. Huius horti sæpè meminit in Canticis Canticorum, dicendo, Hortus clausus: hortus est Euangelij vomere orbe toto diffusa cultura, clausus stimulis disciplinæ, ab omni pessimo gramine Apostolico labore purgatus, fidelium plantariis, liliis virginum, rosis martyrum, confessorum viriditate amœnus, fragrãs floribus sempiternis. Hoc itaque granum sinapis in hortum suum misit Christus, id est, promissione regni sui, quod radicatũ est in Patriarchis, natũ est in Prophetis, creuit, in Apostolis, in Ecclesia fecit arborem magnam: multiplices dedit in donationibus ramos, quos enumerat Apostolus, dicendo: Alij datus est sermo sapientiæ, 1. Co. 12.
alij verbum scientiæ, alij cura sanitatum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio Spirituum, alij genera linguarum. Audistis fratres; istud granum sinapis in arborem quam prorupit, audistis quas fundauit radices, audistis quales, quantosque se iam diffuderit, & secauerit in ramos, in quibus cœli, non aeris aues, in pennis sapientiæ, & prudentiæ volatu, fidei securitate requiescant. Et tu audi, si vis terrenas bestias non timere, si vis euitare aues rapaces, voraces vultures, hoc est, aues aëreas, quæ sunt omnes nequitiæ spirituales, eleuare à terra, terrena deserere, sume alas columbæ Psal. 67.
propheticæ deargentatas, sume pennas diuini solis fulgore radiatas, euola in specie auri, vt in tantis, & talibus ramis iam nullis laqueis attentanda requiescas semper, & de volatu tali valida, & de tanta

mansione secura. De similitudine sequenti, sequenti verbo, domino docente, declarabimus.

De parabola fermenti, Sermo XCIX.

BEne cucurrit hodiernæ series lectionis, vt Euangelica mulier, mater nostra acciperet à domino fermentum, per quod nobis hodie hoc templum tãtam sanctitatis exigeretur & surgeret in massam. Sic
Luc. 1. enim cœpit Dominus: *Cui simile æstimabo regnum Dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Bonus dominus, amator suorum Christus, regni sui similitudines iterat, variat comparationes, quas non de occulto sumit, non captat de cœlestibus, sed profert de quotidiano vsu, de communi conuersatione proponit, vt ad omne genus hominum perueniat, quod est omnibus profuturum, iuxta illud Prophe-
Psal. 48. tæ: Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis otbem, quique terrigenæ, & filij hominum, simul diues & pauper. Si quid de diuinitatis occulto, si quid de secreto regali, si quid de penetralibus diuitum afferret in medium, hoc nesciret pauper, non caperet mediocritas, notum simplicitas non haberet, nunc verò loquitur nota diuiti, vsitata pauperi, omnibus vitæ ipsius necessitate vernacula, quia homo in Dei vocatione quæritur, non discernitur in eius vocatione persona. Sed lectam similitudinem replicemus. *Cui simile, inquit, æstimabo regnum Dei?* Sic dicendo appendit animos auditorum, & attonitos reddit stupore toto, quid regno Dei, quid imperio diuino valeat cõparari: atque illis mente per multa & magna peruagantibus, cœli dominus in hospitio pauperis, in manu panicoctricis mulieris regni sui inuenit, & format exẽplum, dicendo:

do: *Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus, donec fermentatum est totum.* Antè regnum suum grano sinapis comparabat, nunc illud efficit simile fermento. Antè sinapis granum memorat accepisse virum, mulierem nunc asserit accepisse fermentum: dicit antè exiguum semen virum seuisse in magnæ arboris incrementum, mulierem modò fermentum breue ad profectum totius massæ abscondisse manifestat. Verè, sicut dixit Apostolus Paulus, Neque vir sine muliere, neque mulier sine viro in Domino. Ad vnum regnum diuersum sexum varia similitudo perducit: neque virum separat à muliere vocatio Christiana, quos Deus coniungit, natura sociat, & mira similitudine similes reddit habitus, forma componit, & facit Deus, vt si homo vnus, duo: duo, vnus: alter, ipse homo in copula coniugali: ne sit aut singularitas destituta, aut confusa coniunctio. Sed quare has similitudines regni sui Dominus per virum producit & fœminam? Quare maiestatem tantam tam vilibus, tam disparibus format exemplis? Fratres, pretiosum latet in hac vilitate mysterium, dicente Apostolo, Mysterium hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Comparationibus istis humani generis negocium geritur principale: per virum & mulierem mundi causa seculis tractata finitur: Adam primus homo, mulier prima Eua ab arbore scientiæ boni & mali, ad Euangelici sinapis ardorem deducuntur, vt oculos quos illecebrosa arbor aperiendo clauserat, sinapis arbor grani sui collyrio & acritudine ipsa dum claudit, aperiret, vt ora quæ venenosæ arboris gustus infecerat, salutaris arbor flammeo gustus sui sapore sanaret, & ista arbor igneo

2. Cor. 11.

Ephe. 5.

Gen. 3.

igneo pastu suo conscientiam toto conuersationis suæ ardore succenderet, quam frigidam illa toto iam rigore perfecerat. Neque hic iam vel agit, vel cõfunditur, nuditas, vbi hominem totum tegit venia: fidei facit calere vestitus: sed hoc per granũ sinapis quod acceperat vir, confertur fœminæ. Quid verò per fermentum, quod accepit mulier, conferatur homini, solicitius perscrutemur. *Simile est, inquit, regnum Dei fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ mensuris tribus.* Res de vsu geritur: vir in agro sinapis arborem serit, domi mulier fermẽtum procurat, & panes præparat alimoniæ: quia virũ foris expectat labor, intus mulierem domestica cura constringit. Hinc est quod Sara sterilis, & anus ex ista præparatione fermenti, & ex tribus mensuris, tres subcinericios panes dominicæ hospitalitati offert, mystico & apponit obsequio, vt sterilitas mundi tota senectute concluſa, in mensuris tribus, hoc est, in æqualitate patris, & filij, & Spiritus sancti, fermentum fidei collocaret, & Domino suo tres panes poneret confessione trinitatis: atque pro munere hoc totam Christiani germinis fœcundaretur ad prolem. Sed ad proposita redeamus. Mulier accepit à Deo fermentum fidei, quæ acceperat à diabolo perfidiæ fermentum: abscondit in mensuris tribus, hoc est in tribus hominum temporibus, quod est ab Adam vsque ad Noe, à Noe vsque ad Moysen, à Moyse vsque ad Christum: vt mulier quæ corruperat fermento mortis in Adam, totam massam generis humani, fermento resurrectionis, totam carnis nostræ massam redintegraret in Christo: vt mulier quæ confecerat panem gemitus & sudoris, panẽ vitæ coqueret, & saluris: & esset omnium viuẽtium mater vera per Christum, quæ erat in Adam mater omnium mortuorum.

Gen. 18.

Ob

Ob hoc namque Christus nasci voluit, vt sicut per Euam venit ad omnes mors, ita per Mariam rediret omnibus vita. Quæ Maria huius fermenti implet typum, similitudinem præfert, consignat figuram, dum de supernis suscipit fermentum verbi: & humanam carnem in aluo Virginis, imò in alueo Virginis cœlestem totam conspersit in massam. Sed quid allegorici sensus in hac similitudine maneat, iam prodamus. Mulier quæ accepit fermentum, Ecclesia est: fermentum quod accepit, cœlestis doctrinæ est sacramentum: mensuræ tres in quibus perhibetur abscondisse fermentum Lex, Prophetæ, Euangelia, vbi diuinus sensus mystico absconditur & celatur in verbo, vt fidelem non lateat, lateat infidelem. Quod autem dixit: *Donec fermentatum est totum.* Illud est quod Apostolus dicit: Ex parte scimus, & ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est, cessabunt quæ ex parte sunt. In conspersione scientia nunc diuina est, aspergit sensus, leuat corda, incrementat ingenia, & doctrinarum more ad sapientiæ cœlestis dilatat, suscitat, diffundit augmentum, fermentatur totum quando aduenientе Christo. 1. Cor. 15.

Deest finis.

De Syrophœnissa siue Cananæa, Sermo C.

HOdie beatus Marcus cùm Syrophœnissæ mulieris commendat prudentiam, fidem refert, credulitatis extollit ardorem, solicitis auditoribus non paruam generat quæstionem, dicendo: *Et inde surgens dominus abiit in partes Tyri & Sydonis, & ingressus domum, neminem scire voluit, & non potuit latere.* Voluit, & non potuit: velle, & non posse, non est diuinæ maiestatis, est infirmitatis humanæ. Scriptum est enim: Omnia quæcũque voluit Dominus fecit in cœlo, Marc. 7. Psal. 134

cœlo,& in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Et
Rom.9. Apostolus. Voluntati eius quis resistit? Succumbit necessitati quæ non libera & absoluta voluntas. Le-
Mar.8. prosus dicit ad Dominum, Si vis,potes me mundare: & Euangelista dicit. Voluit & non potuit. Quid ait beatus Marcus? Numquid extollenda ita est mulieris fides, vt inclinetur Domini possibilitas, & voluntas? Aut est tanta sagacitas fidei, vt nolente Deo
Marc. 5. diuinum valeat inuestigare secretum? Tale mihi videtur & illud esse, cùm Dominus Hemorrhoissæ fidem in suæ virtutis vult prodere ac probare documento,interrogando: Quis me tetigit? Cui discipuli dicunt: Turbæ te comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Discipulis videbatur, quòd omnes tangerent dominum solo corpore comprimentes: & tali carnali incessu omnes similiter iungerẽtur:similiter ille, qui aliter senserat,&aliter inquirebat,peruenisse mulierem ad maiestatem suam,ad suam penetrasse virtutem,mente non corpore,nõ communi tactu,sed fide, ista sciebat. Vnde clamat nõ homo,sed Deus:non caro,sed Spiritus. Quis me tetigit?vt eum proderet virtus operis, quem tunc humanitas occultabat. Sed quid sit voluit, & quid sit non potuit, euidentiùs in-
Gen.2. quiramus. Promissionis suæ memor Christus Israeli-
Psal.131. tici populi primũ venerat ad salutẽ,vt quod Abrahæ promiserat, & semini eius Dauid, eiusque posteris, fidele redderet persolutum: sed quia indignos se sua perfidia præstiterunt, obtinuit, rapuit, traxit fides gentium, quod infidelitas spreuit & perdidit Iudæo-
Mat.15. rum. Audi ipsum dicentem: Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israel: sed oues luporum contagione iam rabidæ, & ipsis bestiis propria feritate sęuiores,laniare,&violare suũ sẽper voluere pastorẽ: atque ideo velle suum Christus implere non poterat,

non

non impossibilitate sua, sed nequitia perditorum, & quod aliis detulerat, aliis conferre cogebatur, dicente ipso: Regnum cœlorum vim patitur, & qui vim faciunt, diripiunt illud. Vim fecit fides gentium, vt raperet hæreditatem patris: ipsam hæreditatem totam diriperet filiorum, sicut euidentius præsenti lectione monstratur. *Mulier enim statim vt audiuit de eo cuius habebat filia Spiritum immundum, intrauit, & procidit ante pedes eius, erat autem gentilis Syrophœnissa genere: & rogabat eum, vt dæmonium eiceret de filia eius, qui dixit illi, Sine prius satiari filios: non enim est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus.* Non dixit, non est bonum mittere canibus, sed non est bonum tollere filiis, & mittere canibus: quia dare panem canibus, etsi humanitatis non est, humanæ tamen est rationis. Canis dormientibus dominis nocte & custos & peruigil prodit extraneum, turbat furem, occurrit latroni, vt curam releuet, & solicitudinem seruulorum. Veruntamen quomodo tulit panem filiis, quibus toties & taliter obtulit, tribuit, ingessit? Sed illi oblatum, conculcare ad scelus, non ad vitam sumere sunt conati: & tamen comminutum & conculcatum à filiis, canis tota fide, toto desiderio lambere festinauit. Hinc est quòd sic respondit: *Vtique domine: nam & catelli sub mensa comedunt de micis puerorum.* Merito quæ se canem confessa est, in hominem commutatur: & iuste conuertuntur in canes, qui se filios esse noluerunt: merito adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad mensam, quæ se sub mensa laudabili & prouida humilitate dejecit: iustè toto nunc epulatur micas ex pane, quæ suis meritis se intellexit, & confessa est vix mereri. Et quid plura? Hinc est, quod propter iustitiam suam dominus, nec Iudæis dare potuit, nec gentibus denegare. Mat. 11.

In illud Lucæ, Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. deque morte contemnenda, Sermo CI.

AVdistis fratres, quemadmodum milites suos Christus regia exhortatione cõpellat, vt despectu mortis interfectores corporis non paueſcant: denique eos in amicorum iura transcribit, qui studio triumphi, qui amore libertatis, sanguinem cum gaudio, & sine trepidatione fuderint, sic enim ait. *Vobis autem dico amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant: Ostendam autem vobis quem timeatis: timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vobis autem dico amicis meis ne terreamini: quia libertatem probat virtus, metus indicat seruitutem: nam liber ad gloriam, seruus natus est ad timorem: merito ergo ad Dei amicitias sublimatur, qui propter Deum humanas despicit mortes, nescit timores. Si amicos morum facit imitatio, morum similitudo coniungit, conuenienter eos amicos vocat Christus, quos imitatione sua mundi iacula, & ipsam mortis formidinem conspicit, & præuidet calcaturos. *Vobis autem dico.* Id est, non omnibus, sed amicis. *Vobis autem dico.* Quos mors absoluit ista, non finit. *Vobis dico.* Quos corporis resolutio promouet ad melius, non transducit ad pœnam. *Vobis dico.* Quibus morte vita inchoatur, non finitur. *Vobis dico.* Quorum mors preciosa fit non sui qualitate, sed causa: dum vitæ magis lucra inuenit, quàm vitæ perdat vsuram. Sed audiamus, quid dicat amicis suis. *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Audiant qui de bono mortis veterum vetusta volumina detriuerunt, nihil tamen inde capere virtutis, aut

Luc. 12.

consolatio

consolationis aliquid inuenire valuerunt. Quia & si totis eloquentiæ viribus ad tolerantiam mortis armarunt animos, siccarunt lachrymas, suspiria sustulerunt, negauerunt gemitus, incluserunt dolores: nihil tamen aut de spe certa, aut de perpetua vita, aut de vera suis lectoribus salute conquisierunt. Quis homini, quis sapienti dicat? Mori naturæ est: necesse est deperire. Nobis vixerunt veteres, viuimus non futuris: nemo sibi, quod non potest tolli velle, virtutis est: suscipe voluntarius ad quod vrgeris inuitus: mors antequam veniat non est, cum autem venerit, venisse nescitur. Nec ergo amisisse te doleas, quod cum amiseris non dolebis. Sed hæc talia cùm dixerint, dicunt totum de sententia non de vita. Quia vnde, & quando, & quomodo tibi, & per quem mors venerit, nescierunt: nobis autem author vitæ prodidit mortis authorem: Deus namque vitam fecit, diabolus machinatus est in vitam, diuino eloquio sic prodente Deus mortem non fecit, inuidia autem diaboli mors introiuit, in orbem terrarum. Sed dicis, quare Deus opere diaboli opus suum passus est deperire? O homo, si interrogata scire velles, vacares paululum, dares animum, aperires aures, vt negotium principale arbiter ipse tu tam curiosus agnosceres: sed tu occupatus aliis semper, tibi nunquam, quare nescias rerum causas, negocia tota sæculorum, iudiciorum profundum, & impenetrabile secretum, deses & ociosus accusas. Nonne vt apices literarum, vt elementa cognosceres, addictus magistro, scholis affixus, totus patiens laboris & pœnæ, nec domum noueras, nec parentes? Quam vtile tibi est ad quod tibi magister addicitur, ingeritur schola, & tibi pœnis tuis, labore suo doctor supplicat, vt ista velis scire, vt talia & tanta digneris

Sapien. 1.
Sapien. 2.

audire. Probant hoc Apostoli,& maximè Paulus,qui vapulando docuit, non cædendo, vt eximius magister quot sunt homini mores, tot ferret & exciperet passiones. Et nos ea in puncto temporis rerum principia, causas sæculi dicamus, quia iubemur : & quomodo nos iubemur ? & tu audis non quomodo debes : & nos ista seruitus, necessitas talis excusat : te libertas tanta, voluntas talis, indubitanter accusat: quod dicimus,officij nostri est:quod minus dicimus, est fastidij tui. Quæris homo, cur non mortem Deus mox cum ipso extinxit authore, & lethale virus sua prouidentia tunc non prouidit, ne ad totius orbis & præcipuè ad suæ imaginis perniciem perueniret ? Cœlum quod tu vides homo firmatum aere toto portat aquas multas, nec portatur ab aliquo ipsum, quia sola illud appendit iussio, sola sustinet vis præcepti, diuino eloquio sic prodente. Qui extendit cœlum sicut pellem:qui tingit in aquis superiora eius. Terra quæ tanto calcatur pondere, atque onere montium, ac mole solidatur, supernatat liquido fundamento, dicente Propheta : Qui fundauit terram super aquas : vt quod stat, mandati sit, non naturæ. Ipse,inquit, dixit, & facta sunt : ipse mandauit, & creata sunt, vt quod stat, sit diuini operis, non rationis humanæ. Mare quod tanto commotionis suæ vertice fertur, & eleuatur ad nubes, frænant tenues arenæ, vt videamus potestatem non pulueri cedere, sed præcepto. Omnia quæ in eis sunt, mouentur, ac viuunt solo iussu facta, iterum sola iussione soluenda confirmat Propheta, cùm dicit: Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli : ipsi peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent, & velut opertorium mutabis eos, & mutabuntur.

*Psal.*101.

*Psal.*135.

*Psal.*148.

tur. Quomodo? Vt tempori vetustas, non creatori pereat creatura. Sed tu iam nos quicunque quæris, euagatus es, dicis: quia cum tu quæris, quare Deus mortem in destructionem sui plasmatis permiserit permanere, nos cœlum, terram, mare ex nihilo facta, & soluenda iterum ex nihilo longo sermone descripsimus, tibi magis ac magis disquirendi materiam conquisiuimus. Dicis: Ego quæsiui cur homo pereat, tu & ipsa elementa peritura firmasti, vt de generalitate pereundi solatium, non quietem de ratione, fessis mortalium sensibus prouideres, quasi non doloris sit perire cœlum, solui terram, & totam rerum faciem iure mortalitatis aboleri. Dicis, rogo quid pulchrius cœlo? quid splendidius sole? quid ornatius stellis? quid luna gratius? quid salubrius terra? quid vtilius mari? aut quæ in istis vetustas? quæ sicut nata, vel facta sunt perseuerant, quod vtique gratius esset ista stare, quam perdere. Homo, forsitan esset iucundius, sed non vtilius: nam istis stantibus tu nutasti: istis lucentibus cæcatus es, ne videres: cœli claritas stupefecit sensus tuos, oculos tuos sol splendore cæcauit: nam decore deceptus horum, horum opificem tu negasti, istos rectores mundi, istos confessus es Deos, quos tuæ Deus verus subiecerat seruituti, necesse est ergo solui cuncta, nouari omnia, vt vel tunc facta credas, cum videris esse reparata.

Nec nos æstimes euagatos, quos in argumentum tuæ intelligentiæ totam percurrisse conspicis creaturam.

Homo quando te autor tuus fecit ex puluere, non vidisti: nam si te vidisses factum, nunquam te moriturum sic defleuisses, vidisti te perfectum, vidisti te viuentem, vidisti te decorum, authori tuo

te ſimilem iam vidiſti : vnde eſſes, qualis eſſes, quia nec naſcentem,nec morientem videras,neſciebas?

Hinc eſt, quòd naturæ dediſti totum, tibi te, Deo nihil : propterea Deus per naturam redegit te , permiſit ex nihilo in puluerem reuocari , vt quid fueris ſic videas , & reſurrecturus agas gratias , qui factus, qui creatus ingratiſſimus extitiſti. Non timeamus ergo fratres , ſicut dixit dominus , eos qui occidunt corpus,quia iſtam vitam non perimunt,ſed deſtruũt, dum de temporali faciunt ſempiternam. Quid plura fratres?Permiſit tunc mori,qui poterat ſuſcitare , qui viuificare ſufficit permiſit occidi;cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum.Amen.

De Centurione , Sermo C I I.

CHriſtus in corpore noſtro manens, quod omnes non ſuſcitauit mortuos , omnes non ſanauit ægrotos,credamus hoc non poteſtati defuiſſe,ſed tempori. Tũc orbem totum toto virtutis ſuæ fulgore radiaſſet,& ſuſtuliſſet tempus fidei:& nihil ſecundi aduentus ſui reſeruaſſet ad gloriam. Nec verò ſic virtutum ſuarum temperauit inſignia , vt & diuinitatis ſuæ manifeſtaret indicium & credendi documentum pleniſſimum largiretur , & excuſationem callidæ infidelitatis auferret,ſicut hodie Centurio,cuius Euan-
Luc.7. geliſta Lucas meminit,fide ſua,prouidentiaque monſtrauit,*Centurionis,ait, cuiuſdam ſeruus male habens moriebatur , qui illi erat precioſus.* Centurio hîc Romanus erat: ſed plus erat hic ipſe fructu centeſimo Chriſtianus.Et Deo magis militabat iſte,quàm ſæculo:& in humano bello fortis , fortior in diuino pacis cuſtodia permanebat. *Cuius ſeruus male habens moriebatur , qui illi precioſus erat.* Seruus erat qui precio taxabatur. Quæramus ergo quis eſt iſte ſeruus,

qui

qui illi erat precioſus. Si dominabitur anima, corpus ſeruit: & homini nil corpore precioſius. Hic ſeruus Centurionis iſtius precioſus infirmabatur ad mortem: ergo Centurio rogabat vt Chriſtus ſolus mortali corpori largiendo vitam perpetem ſubueniret. *Cum audiſſet, inquit, de Ieſu, miſit ad eum ſeniores Iudæorum.* Gentilis Iudæos ad Chriſtum mittit, & in lege poſitis, qui ſine lege erat, legis demonſtrat authorem. Nemo ergo miretur ſi Gentilis, hoc eſt Chriſtianus, aut vocat, aut ducit, aut perducit ad Chriſtum. *Miſit ad eum ſeniores Iudæorum, rogans eum vt veniret, & ſaluaret ſeruum eius. At illi cum veniſſent ad Ieſum, rogabant eum ſolicite dicentes: Dignus eſt vt hoc illi præſtes: diligit enim gentem noſtram, & ſynagogam ipſe ædificauit nobis.* Iudæi rogant pro Gentili, qui pro ſe non rogant: & agunt ſatis pro ſalute alieni ſerui, qui pro ſalute ſuorum nihil agunt filiorum, aiunt. *Dignus eſt vt hoc illi præſtes.* Si dignus eſt qui audit, credit, mittit ad Chriſtum: ad Chriſtum qui venit, videt, & non credit, quam probatur indignus? *Diligit enim gentem noſtram.* Ille diligit gentem veſtram, quam ſic Chriſto ſupplicem facit: ſed vos audiſtis eam, quam ſic Chriſto redditis contumacem. Aut quomodo Chriſtianus non diligit gentem veſtram, qui dum Chriſtum fatetur ex gente veſtra, quicquid gentis veſtræ eſt, cœleſtem tollit & extollit ad gloriam. *Diligit enim gentem noſtram, & ſynagogam ipſe ædificauit nobis.* Audiſtis quia ſemper diruta eſt ſynagoga, & iacet iugiter in cæmentis, nec cœleſtem ſurgit in fabricam, niſi eam in Eccleſiæ culmen Chriſtianus fabricator inſtruxerit, *Ieſus, inquit, ibat cum illis.* Sed illi non ibant cum Ieſu, cum quo mente non ibant: nec cum illo erant, qui ſeiuncti corde, corpore videbantur adiuncti. *Et cum iam non longè eſſet.* A quo? A gentili.

Quantum Iudæi se seiungebant à Christo, Christus tamen gentibus iungebatur. *Et cum longe iam non esset, misit ad eum Centurio amicos.* Qui ante miserat Iudæos, nunc amicos mittit: vt Iudæos sic dicendo iudicet inimicos: probante hoc Apostolo cum dicit:
Rom. 11. Inimici propter vos: Iudæi dum credidisse gentes, inuident, quicquid erat & legis & gratiæ perdiderunt. *Misit ad eum amicos.* Audi ad Apostolos dominum
Ioan. 15. dicentem: Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Sicut fides seruos promouet in amicos, ita perfidia filios in pœnalem redigit seruitutem. *Misit ad eum amicos, dicens: Domine, noli vexari.* Quare? *Quia non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Videtis quia Christus ducebat magis Iudæos quam adduceretur à Iudæis, vt audirent esse penes Centurionem diuinitatis reuerentiam, penes Gentilem legis cultum, penes militem stipendium gratiæ, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano Christianum calorem, in terreno pectore cœleste secretum, & notitiam tuam dominationis supernæ in tota sæculi seruitute. *Domine, noli te vexare.* Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore? quid te conficis labore terreno? & viæ longitudine te fatigas? quid peregrinaris locis qui es vbique totus? atque intra te totam tenes & possides creaturam. *Domine, noli te vexare, non sum dignus vt intres sub tectũ meum.* Fratres, quod est tectum, quod hominem aut dignum facit, aut reddit indignum: quo diuinum inuitet, aut repellat accessum? Fratres, hoc tectum corpus est, quod tegit animam, quod operit sensum spiritus, quod cordis domicilium velat, quod libertatem mentis à cœlesti visione secludit. Sub hoc ergo tecto Centurio indignum ducit intrare Christum, hoc est, in corpus humanum diuinam succedere maiestatem. *Non sum dignus vt intres sub te-*

ctum

ctum meum. Sed Deus qui quod humanum est, cum vult facit esse diuinum,& quod nostrę carnis est cum dignatur suum commutat in spiritum, nec habitare carnem, nec tectum nostri corporis dedignatur intrare. *Propter quod,inquit,& meipsum indignum arbitratus sum venire ad te.* Hoc est vtrunque deuoti, quia & ad se Deum venire indignum ducit,& se accedere ad eum scit esse non dignum. Quis intrat ad Iudicem non vocatus? quis non iussus ingreditur ad Regem? quanto magis ad Deum non venit quis non vocatus? Quos vocauit,inquit,eos & iustificauit. Centurio ergo non refugit aduentum domini,Christi præsentiam non recusat,sed agit,vt vocantis sit gratia, non sit temeritas præsumentis. Nam Deus quid possit,humano suggerit & informat exemplo dicendo: *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus,habens sub me milites:& dico huic vade,& vadit:& alij veni,& venit: & seruo meo fac hoc,& facit.* Hoc est, si ego, qui sum sub potestate cõstitutus,imperio verbi solo facio mihi parere subiectos: quomodo tu qui nulli subiaces,& cuius omnia subiacent potestati, verbo non potes iubente curare? sanitatem mittere? mandare virtutes? Aut verbo reficere non potes, quod verbo fecisti? Dixit, inquit, & facta sunt: mandauit & creata sunt. Aut aliquid ex aliquo reparare non sufficis, cuncta ex nihilo qui parasti? *Dic ergo verbo, & sanabitur puer meus.* Impleuit illud,quod Propheta de Deo cecinit: Misit verbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de corruptela eorum. Fratres, Centurio iste dicendo: *Non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Christiani populi gerit figuram, qui Christi præsentiam corporalem se iudicat non mereri: sed solo verbo, nuncio, auditu, fidei tantum, totas domini audit, credit, respicit in sua sanitate virtutes. Nam quod di-

Rom.8.

Psa.148.

Psa.103.

cit: *Dico huic vade,& vadit:& alij veni,& venit:& seruo meo fac hoc,& facit.* Iudæorum repulsam, vocationem gentium,Christiani populi obedientiam sic demonstrat. *Dico huic.* Hoc est, Iudæo, qui non credidit. *Vade, & vadit:& alij.* Hoc est, Gentili,quia credidit. *Veni,& venit:& seruo meo.* Hoc est,Christiano, *Fac hoc,& facit.* Oremus fratres,vt mereamur Christiani non nomine tantum esse,sed fide:&vt quæ iubentur,non audiamus tantum, sed faciamus audita. Quia sicut deuoti serui est fecisse iussa,ita iussa contumacis est non fecisse. *Dic ergo verbo, & sanabitur puer meus.Quo audito,inquit,Iesus miratus est.* Creator mirabilium miratur:aurium conditor quasi qui non audita nesciat, sic stupet audita: sed dum Gentilem sic credidisse mirator,incredulitatem corripit Iudęorum: denique, *Sequentibus se turbis dicit.* In morte manentes arguens sic Iudæos. *Amen dico vobis,nec in Israel tantam fidem inueni.* Verum est fratres:fides sola viuit, & viuet in gentibus: signa & virtutes lassant,& nihil proficiunt in Iudæis.

De filio viduæ excitato à mortuis,déque corporum resurrectione, Sermo CIII.

Luc. 7. HOdie beatus Euangelista, quia viduæ matris vnicum iam funeris vinculis illigatum, lamentabili impositum iam feretro, prosequentibus turbis euntem iam carceris ad sepulchrum, per Christum vitæ redditum nunciauit,omnium concussit corda, mouit mentes,stupefecit auditum. Sed hoc Gentes mirentur, Iudæi stupeant, mundus paueſcat: nos autem, qui omnes à sæculis mortuos ad vnam vocem Christi sepulchris excitandos credimus, cur miramur? Exurgent,inquit Isaias, mortui, & resurgent qui in monumentis sunt. Et dominus; Veniet

Esa.26. Iuxta LXX. Ioan.5. 1.Cor.15

hora

hora quando mortui audient vocem filij Dei:& qui audierint viuent. Ad hæc Apostolus : In momento, in ictu oculi,in nouissima tuba : canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Quæ est ista tuba,quæ inferis infert bellum , sepulchri resoluit moles , intonat mortuis vitam , resurgentibus in lucem perpetem dat triumphum ? Quæ est ? Illa quam superius dominus dixit: Mortui audient vocem filij Dei. Tuba non quæ arctato spiritu per concauum cornu ligni, vel æris tristem bellantibus dat mugitum : sed quæ de corde patris , ore filij , vitalem simul & inferis & superis dat clamorē. Et in nouissima tuba: tuba quæ in principio mundum vocauit ex nihilo, ipsa in nouissimo mundum reuocabit ex perdito: & quæ initio hominem suscitauit ex limo , ipsa in fine hominem resuscitabit ex puluere. Fratres , sic credimus , quia tuba , diuinæ vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa , distinxit mundum , suspendit cœlum , fundauit terram , mare vinxit , mersit infernos, dedit ordinum vices , iussit rerum continuam seruitutem , ac ne vacuus horreret orbis, aptauit habitatores , habitacula sic discreuit, in cœlo posuit angelos solo spiritu viuentes , in terra constituit vitas varias terrenorum : in aëre dedit animas aligeras peruolare:in aquis tam pusilla quam magna fecit,vt viueret animantium multitudo,ac miro modo sic ex disiunctis partibus iunxit compagem mundi, vt nec commixtio discreta confunderet, nec discretio rerum inscinderet vnitatem. Hinc est, quod diei ac noctis copula sic diuisa est, vt ex quiete labor, requies ex labore constaret.Hinc Sol & Luna vicissim mundi circumeunt metas , vt Sol geminata luce amplificet claritatem diei : & Luna lumine suppari ex toto cæca noctis tempora

non

non relinquat. Hinc ſtellæ ſuo curſu varios mutant ortus, vt noctibus & ſignent tempora, & viantibus dent ducatum. Hinc tempora eundo veniunt, eſſe incipiunt dum deſiſtunt. Hinc ſemina naſcuntur, creſcunt, adoleſcunt, iuueneſcunt, ſeneſcunt, decidunt, moriuntur, & iterum vitalibus ſepulta ſulcis, reſoluta putredine, ſalutari ex morte in vitam ſuam redeunt: de corruptione propria ſuſcitantur in forma. Et ſi hoc fratres Dei vox, tuba Chriſti, per dies, per menſes, per tempora, per annos vocat, reuocat, ducit, reducit, præcipit eſſe, facit non eſſe, dat morti, vitæ reddit, quare quod in omnibus ſemper facit, ſemel facere non poſſit in nobis? Aut in nobis ſolis virtus diuina laſſeſcit, propter quos ſolos totum quod prędictum eſt, Dei eſt operata maieſtas? Homo, ſi tibi omnia ſua ex morte reuiuiſcunt, cur tu Deo tua non reuiuiſcas ex morte? Aut te in ſolo Dei creatura deperit, propter quem ſubſiſtit, agitur, mutatur, innouatur tota quotidie creatura? Fratres, hæc dico non ſignorum Chriſti cupiens exinanire virtutes, ſed hortor vt vnius reſurgentis exemplo ad fidem reſurrectionis omnium concitentur, & credamus quod crux noſtri corporis ſit aratrũ, fides, ſemẽ, ſulcus, ſepulchrũ, reſolutio, germẽ, expectatio; tẽpus, vt cũ Ver dominici aduẽtus arriſerit, corporũ noſtrorũ matura tunc viriditas vitalẽ reſurgat in meſſem, neſcituram iam finem, neſcituram caniciẽ, non paſſuram falces, nec flagella ſenſuram. Quia depoſitis in morte vetuſtatis paleis nouum glorioſi corporis conſurgit in fructum. Si ad vnius viduæ lachrymas temporales ſic motus eſt Chriſtus, vt occurreret in via, vt ex oculis ſtillantia dolorum fluenta reſtingueret, vt recurreret mortem, reduceret hominem, reſuſcitaret corpus, vitam reduceret, planctum verteret in gaudium

dium, & exequias lugubres in festiuitatem natalitiam commutaret, & feretro datum, matri viuum redderet ex morte, quid modo faciet quando inardescet viribus suis ad Ecclesiæ suæ lachrymas diuturnas, ad sponsæ suæ sanguineos sudores? Nam per supplicantem Ecclesiam lachrymas fundit iuges, per martyres sacrum sanguinem sudat, donec vnicum suum, hoc est populum Christianum, quem tot ad mortem ferunt tempora, occurrés Christus de mortali feretro perpetuæ vitæ reddat in supernæ matris gaudium sempiternum. Verum quia nascentis Christi venit tempus, & miraculum cœleste iam radiat paritura virginitas, atque ortum diuini Regis nobis non stella iam nunciat, sed ipse Solis ascensus, adoraturi occurramus omnes: & muneribus sacris Deū, Regémque virgineo processisse fateamur ex templo: offeramus munera, quia nascenti Regi semper publica paratur oblatio, offeramus munera, quia indeuotus satis est vacuus adorator. Hoc probat Magus, qui onustus auro, succensus thure, sacratus myrrha, Christi cunabulis inclinatur. Quale est, si quod fecit Magus, non faciat Christianus? Quale est, si ad gaudium nascentis Christi fleat pauper, captiuus gemat, hospes lamentetur, eiulet peregrinus? Festa cœlestia Iudæus decimis semper honorauit, Christianus quid de se sentit, si vel centesimis non honorat? Fratres, ne quis me hoc dicere existimet declamantis studio, non dolentis affectu. Doleo, certe doleo, quando lego Christi cunabula Magos rigasse auro: & video altare corporis Christi Christianos vacuum reliquisse: & in tempore hoc præsertim, quando se pauperum fames vastat: quando se fundit turba lamentabilis captiuorum. Nō habeo nemo dicat, quando Deus ex eo quod habes, nō

Mat. 2.

ex

ex eo quod non habes, quærit: quãdo duo æra viduæ in acceptum dignanter ascribit. Deuoti simus creatori, vt nobis deuota sit creatura. Proximorum nostrorum sustentemus angustias, vt à nostris liberemur angustiis. Repleamus altare Dei, vt nostra horrea repleat fructuum plenitudo. Certe si nõ damus: quia non accipimus, non queramur. Ipse autem Deus noster donet vobis tam præsentia, quã futura bona, per Dominum nostrum Iesum Christum: cui est omnis honor & perpetua gloria, vna cũ Spiritu sancto, nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum, Amen.

De diuite, cuius ager ferax, Sermo CIV.

QVotiens diues iste venit in medium, quem tot sæculis, orbe toto, die omni, clamor diuinæ vocis accusat, totiens diuitiarum fallax fugatur illecebra, totiens cupiditatum furens flamma restinguitur, auaritiæ totiens rabies vesana mitigatur. Sic
Luc. 12. namque hodiè cœpit dominus Iesus. *Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se dicens: Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc cõgregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea: & dicam animæ meæ: Anima, habes bona multa posita in annos multos, requiesce: manduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem parasti, cuius erunt?* Miserum, quem vbertas sterilem, abundantia anxium, inhumanum copia, diuitiæ fecere mendicum. Humanus ager inhumanum dominum sustinebat: & quod terra fundebat largiter, concludebat & congregabat anguste: vt esset alienorum custos, qui esse suorum noluit prorogator, ingratus Deo, sibi nequã: hostis pauperum, diuitũ nota, carcer naturæ. *Hominis cuiusdam*

cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se. Quasi posſit extra se quiſpiam cogitare, ſed intra ſe iſte cogitabat, qui in corde ſuo impietatis conſilio recepto nil pietatis ſibi, miſericordiæ nil reliquit. *Cogitabat intra ſe, dicens*: Digno conſiliario ſe vſus, qui mali animi non poterat habere ſolatium, non poterat habere collegam. *Et cogitabat intra ſe, dicens*: Mens impia cum pietate certabat, & patiebatur inteſtinum bellum, qui miſericordiæ pacem perdiderat, & quietem. *Et cogitabat intra ſe, dicens: Quid faciam?* Interrogantis vox eſt: & quem putas interrogabat iſte? Erat in illo alter, quia ad eius penetralia iam Diabolus poſſeſſor inſederat: & qui intrauerat in cor Iudæ, mentis eius tenebat arcanum. *Quid faciam? quod non habeo?* Audiſtis quomodo non habet diues? Ecce clamat: *Non habeo.* Verum eſt, quia non habet ſemper, qui quærit ſemper: & non habet vbi congreget, qui vt congreget ſic requirit. Sed audiamus quid ei reſponderit conſiliarius internus. *Deſtruam horrea mea.* Euidenter apparuit qui latebat: quia à deſtructione incipit ſemper inimicus: Agit, agit, vt quæ habes deſtruas, & quæ concupieris non reformes. Miſer diues ignarus de præſentibus, diſputas ſtultiſſime, de futuris.

Deſunt nonnulla. Præſens vbi eſt ſedes animæ tranſtuliſſes: at nunc catenæ horreorum tuorum ſtrinxerunt fauces pauperum: vinxerunt hoſpitum colla, eſurientium viſcera contriuerunt: vnde pauperum te præcedunt gemitus, & ſequuntur, accuſant te hoſpitum luridi vultus: te turba impetit plangens perentium: vt addictus à ſuperno Iudice ſatietatem pœnarum capias, qui horreorum tuorum ſeras negando cæteris tibimet concluſiſti. Cogitabat intra ſe diues, merito illi taliter reſpondit, qui ſcit cogitationes

homi

Psal. 93: hominum quoniam vanæ sunt. *Stulte hac nocte repetunt animã tuam à te, quæ autem parasti, cuius erunt?* Bene stulte, quia ibi totum de carne fuerat, nil de corde: Bene stulte, quia migraturæ mox animæ condita satis longa præparabat. *Hac nocte à te repetunt animam tuam.* Conuenienter hac nocte, quia fugiens misericordiæ lucem, auaritiæ tenebris se manciparat, dicendo: *Manduca, bibe, epulare.* Quod autem bibentes filij noctis sint, non diei, Apostolus sic de-

1 Thes. 5. clarat: Et qui inebriantur, nocte ebrij sunt: per obscura fertur, assumitur per tenebras, qui vitæ subsidium suorum mandauit & condidit horreorum. *Repetunt animam tuam à te.* Quare non dixit, qui dederat, repetit: sed repetunt? Quia sanctorum Deus repetit animas, & reducit: tartarei ministri repetunt & pertrahunt animas impiorum. *Et cogitabat intra se, dicens: Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea, & dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos multos, manduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte repetunt animam tuam, quæ autem parasti cuius erunt?* Vnde iste dies sic præuentus est, vt magis cogitata perderet, quã

Psal. 145 parata: & impletum est illud Prophetæ, Exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Cogitauit iste quid post se relinqueret, non quid præmitteret ante

Rom. 1. se: vnde iuxta Apostolum, Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: æstimantes se esse sapientes, stulti facti sunt. Cui dicitur stulte, & excitatus de somno præsentis vitæ in illa perpetuitate nihil inuenit in manibus suis: sicut

Psalm. 75 dixit Psalmista: Dormierunt somnum suum: & nihil

inue

inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Vigila ergo dives in opere bono, in malo dormi: vt non sit manus tua pauperi vacua, vt tibi plena sit semper. Quia dives quantum largiter profundit, tantum largiter redundat in rebus. Esto ergo dives in misericordia, si semper esse vis dives: & tunc erunt horrea tua maiora, tunc plena, si non fuerint largitate vacua, cupiditate inclusa.

De muliere quæ habebat spiritum infirmitatis,
Sermo CV.

HOdie cura Christi, & diuinæ virtutis dedit mirabile documentum, & diabolicæ fraudis nudauit astutiam, & absoluit mulierem longo & obscuro vulnere sauciatam: sicut ait Euangelista: *Erat Iesus docens in synagoga sabbathis, & mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Iesus, vocauit illam, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.* Habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata: patebat vulnus, sed auctor vulneris non patebat: languorem videbant cuncti, sed languoris materiam non videbant: erat in aperto pœna, sed in ipsa pœna carnifex latebat inclusus: corpus aspiciebatur incuruum, sed non aspiciebatur incurui corporis pondus: in medio ciuium portabat mulier hostem suum, sed hostem ciues vt propellerent, non videbant. Ars nequissimi spiritus, corporis necessitas credebatur, vt prædo callidus teneret captiuam dolo, quam tenere viribus non valebat. Diabolus nihil esset, si essent solicitiores homines & cautiores. Aut quid in homine vnquam præualuit ille virtute, nisi arte, mendacio, insidiis, fraude, dolo, nequitia, *Luc.* 13.

vitiorum miniſterio,furore criminum ? Ille voluntates hominum ſemper explorat, & bonas quidem voluntates refugit:malis autem voluntatibus obſecundat, vt ſit miniſter ſcelerum, criminum leno,paraſitus ipſe vitiorum. Et quia poteſtate non poteſt: dominatur turpiſſimis mentibus, turpiſſima ſeruitute. Sic mendacio decepit Euam, ſic cupiditate laqueauit Iudam : ſic Iudæos cæcauit inuidia, ſic Gentes idolorum caligauit errore, ſic confudit populos pompa rerum,ſic paruulos vanitate ne ſana ſaperent, occupauit. Denique quid circa præſentem mulierem molitus ſit, audiamus. *Et ecce, inquit, mulier; quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata: nec omnino poterat ſurſum reſpicere.* Videtis quia hæc mulier depreſſa nequiſſimi ſpiritus onere ſuſpirabat, qui ſemper oneribus peccatorum deprimit homines, & inclinat ad terram: ne cælum videant, ne aſpera ſapiant, ne Deum aſpectent, ne ad libertatem ſuam per ſuum reuertantur authorem:ſed inclinato capite, defixis oculis, prono vultu, captiui ſub iugo ſemper hoſtis teneantur antiqui. Sic premebatur Publicanus ille, qui oculos ſuos ad cœlum tollere non valèbat,ſed percutiebat peccati conſcium pectus, & quia negandi locus non erat, locum miſericordiæ perquirebat, dicendo, Deus propitius eſto mihi peccatori. Hoc ſuſtinens Propheta beatiſſimus ſic canebat, Iniquitates meæ ſuperpoſuerunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Et vt ſui operis aperiret auctorem, alibi ſic profatur, Verticem capilli perambulantium in delictis ſuis : quia qui non reſiſtunt delictis,ſed perambulant in eis, eorum diabolus & equitat, & percurrit in verticem : vt qui ad mala ſuo vadunt ſtudio, ad peiora diaboli ducantur impulſu : Apoſtolo dicente,

Gen. 3.
Mar. 14.
Mar. 15.
Luc. 18.
Pſal. 27.
Pſal. 63.

Tanquam

Tanquam euntes ducebamini. Sed quid in hac historia spiritualis intelligentiæ maneat, perscrutemur. 1. Cor. 12.
Et ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quæ est ista cuius infirmitatis etiam tempora describuntur? Quæ est ista, cui ferre de terra, sed inclinare, aut languor calidus sic studebat? Quæ est? Hæc quæ modo est sanctorum genitrix Ecclesia sancta filiorum, quam, sicut dicit Apostolus, spiritus aeris huius, spiritus dissidentiæ, spiritus erroris, spiritali vexabat incommodo, atque ita ponderibus diuersis pronam dabat & deponebat ad terram, vt ad cœlum nunquam subleuaretur aspectu. Sed quid est quod hæc quæ Ecclesiæ typum portat, in synagoga sic reperitur incurua? Quid est? Quia dum fugit gentium sacrilegia, & declinat sarcinas idolorum, grauiora incurrit, & portauit pondera synagogæ, probante Domino, cum dicit: Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui alligatis onera grauia, & imponitis super humeros hominum: Ipsi autem nec vel minimo digito ea vultis mouere. Vnde & beatus Petrus: Nunc ergo quid tentatis Deum, inquit, imponere iugum super ceruices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? Hinc est quod Christus ab his oneribus homines cupiens alleuiare, clamat: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tollite iugum meum super vos, quia suaue est. Cum dicit omnes, & Iudæos vtique vocat, & Gentes. Sed quare per decem & octo annos mulieris huius trahitur ægritudo? Quia nisi decalogus legis ogdoadis veniisset ad gratiam, nunquam sancta Ecclesia, nunquam mulier hæc ad plenitudinem temporis, ad diem salutis, ad tempus aeceptum, ad sui saluatoris

Ephe. 6.

Luc. 11.

Mat. 13.

Act. 15.

Matt. 11.

præsentiam peruenisset. Hanc autem mulierem gessisse Ecclesiæ sic figuram ipsius qualitas curationis assignat. *Vocauit, inquit, ad se illam, & imposuit illi manus.* Sic curare semper Ecclesiam satis nouit, qui fieri Christianus meruit, & quotidie fieri conspicit Christianos. Namque vt incuruus peccatis erigatur Gentilis ad cœlum, prius à Gentili per impositionem manuum, nequam spiritus effugatur. Nam qui solo verbo fugarat dæmones, & infirmitates omnes sola sanauerat iussione: quare super hanc mulierem suas imponit manus? Quare circa istam curandi ordinem nouat, nisi quia iam tunc in vna sanat omnes: imò quia non ante suscipit Ecclesiam, nisi eam per impositionē manuum suarum purget à diabolo, & faciat Christianam: & amplius faciendorum Christianorum curam præsentis curæ formet & instituat sacramento: Sed Archisynagogus indignatur, quare Christus sabbathis curet, hodieque Iudæus in Ecclesiæ cura zeli furore torquetur: dum cœlestes sensus intelligentia terrena præuoluit, ac putat sabbathum iumentis, non hominibus consecratum, qui periclitanti boui, vel asino sabbatho festiuus occurrit, hominique morienti sabbatho pietatis quicquam, miserationis quicquam, non indulget. Et hoc facit excors, vt in pectore violet sabbathum: & in homine ipsam violet sanctitatem, ac sic Deo Dei lege præscribit: & obseruando sabbathum, Deo sabbathum sic refundit, quod Deus Iudæo pro
Psal. 77. labore terreno, & opere carnis clementer indulsit. Et conuersi sunt in arcum peruersum, qui in dominum legis, legis præcepta rectissima sic retorquent. Iudæe, qui te ab humanis, vt vel vno die, vel sabbatho, saluti tuæ curatione cessares. *Deest quippiam.* Et tu Christiane, diem Domino dominicum serua, si vis illum

lum videre domini diem, si vis quicquid est dominicum, per dominum possidere.

De ficu quæ fructum non protulit, Sermo CVI.

SIcut peritus magister ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos, discipulorum sensus vario genere doctrinæ pulsat, suscitat, accendit ingenium: ita dominus similitudinibus variis, diuersis comparationibus, populorum pigros, tardosque animos ad euangelicum conuocat & inuitat auditum: namque hodie sic cœpit: *Arborem fici habebat quidam* Luc. 13. *plantatam in vinea sua, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit: dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce tres anni sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: succide eam, vt quid & terram occupat? At ille respondens, ait illi, Domine, dimitte illam etiam hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora. & siquidem fecerit fructum: sin autem in futuro succides illam. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua.* Rogo quid tam planum, quid tam lucidum, quid tam commune, quid rusticis sit vernaculum, quid proprium sit peritis, quàm propositæ similitudinis forma? Quæ de generali vsu veniens omnes & verbo instruit & conuertit exemplo. Infructuosa arbor intricat cespitem, necat spatia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damno, afficit tædio possidentem: ac sic excidere istam lucrum est, est istam commodum non habere. Sic homo vtique qui naturæ donum, munus animæ, rationis beneficium, excellentiam sensus, iudicium mentis, artis industriam, culturæ bonum, per steriles atque inopes actus reuertit, occupat, margit, auctori fructum, cultori gratiam negat, sicut arbor è terra, sic iste è vita meretur excidi. Et sicut infœcunda arbor si fue-

rit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis viribus vmbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus sic fœcundis: ita homo defes, ignauus, si præsit populis, non sibi soli fit noxius, sed multis: dum sequentes se suo vitiat & perdit exemplo. Sed hanc similitudinem quare dominus dixerit, audiamus: Arbor ficus, brumali tempore transacto, dum grossos producit in florem, & simulat suum suis floribus fructum, decipit incautos, illudit ignaros. Namque mox proiicit grossos, pigrum proficit & prorumpit in germen; & fit posterior cæteris fructu, quæ videbatur cæteras antisse. Meritò ergo à domino synagoga arbori fici comparatur, quæ calefacta tempore legali temporaliter ecclesiastici fructus floruit in figura: Patriarcharum namque radice solidata, sacerdotali exaltata culmine, Propheticis dilatata ramis, Iudaicæ obseruationis repleta grossis florebat, tunc spe sola fructum datura per Christum, imò ipsum Christum
Psal. 131. datura post fructum, dicente Psalmista: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Vnde sancti scientes hæc, spem fructus ex flore capiebant, & solabantur præsentia de futuris: videntes iam iamque succedere æterna mortalibus, perpetua caducis, Legi gratiam, Synagogæ Ecclesiam, cælestia terrenis, humanis diuina, omnibus Christum: quem quia venturum longa patientia sustinebant, venisse fideli gaudio sunt gauisi. Ex istis erat Simeon ille, cui promissum erat vt non videret mortem, donec videret Christum domini, quem in vlnas
Luc. 2. habens, talem prorupit in vocem: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace, Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Ignari verò dum fiduciam gerunt in lege tota,

neque

neque sunt de Christi expectatione soliciti, neque susc ipere Christum, neque agnoscere meruerunt: & ita sunt legalibus decepti flosculis, sicut nescios grossis suis decipit ficus. Hinc est quòd Dominus aduentus sui tempora scire cupientes mittit ad ficum, dicens: Videte ficulneam, & omnes arbores cum producunt iam fructum: scitis quia propè est æstas, ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote, quia propè est regnum Dei. Videtis quia ficus non signat præsētia, sed indicat sic futura. Sed iā per ordinē propositum prosequamur exēplum. *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua.* Synagoga est arbor ficus, possessor arboris Christus, vinea in qua refertur plantata arbor ista, Israëliticus est populus: Isaia Propheta sic dicente: Vinea domini sabbaoth domus Israël est. *Venit, inquit, quærens fructum in illa, & non inuenit.* Venit Christus, & in synagoga fructum fidei reperit nullum: quia tota dolis erat inumbrata perfidiæ. Ad ficulneam venit Christus, ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpā, dicente Geneseos libro: Et cognouerūt quia nudi sunt: & cōsuerunt folia fici, & fecerunt sibi succinctoria. Venit ergo ad ficum Christus vt inueniret Adam, vt nudum tegeret pio suo corporis indumento: cuius ficus non valebat, sed stimulabat pudorē: cuius ficus ista, id est synagoga, circumcisionibus suis nudabat patrem verecundi corporis, non tegebat. *Venit, inquit, quærens fructum, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eam.* Cultor vineæ, qui infructuosam ficum iubetur excidere, est præsul synagogæ angelus, qui sterilitatem, quia non potest excusare, inducias impetrat supplicādo. Sed illud prætereundū non est quod dixit, *Ecce anni tres sunt.* Tres anni, tria

Luc. 21.

Isa. 5.

Gen. 3.

sunt tempora per quæ Christus ad synagogam fructum quæsiturus aduenit, id est, per Legem, per Prophetas, per ipsam sui præsentiam corporalem, vt infructuosa ficus, quæ iam diuinitati fructus velut non necessariós denegabat, vel homini, vel esurienti, vel manducaturo Christo cibos necessarios non negaret. Sed nunc quid cultor vineæ responderit, audiamus, *Domine, dimitte illam & hoc anno.* Cultor vineæ, concedi adhuc Euangelici temporis pre-
Isa. 61. catur annum, de quo Isaias dicit: Prædicare annum domini acceptum, & diem retributionis. Vt quid? *Vsque dum fodiam circa illam.* Vult eam Apostolico vomere perfodere, quia legalis cultri non valuit sentire culturam. *Et mittam stercora.* Tantæ radici necessaria, quæ pro tanta pinguedine cespitis sancti tota cœlesti imbre non meruit esse fœcunda. Ficus sterilis, synagoga misera miseratione gentium stercoratur: vt vilissimis adiuta fomentis redeat ad fructum, quæ tanto & precioso vbere decessit ad fructum, quæ si post hæc in eadem sterilitate permanserit, iam non cultoris falce, sed ipsius dominantis securi desperata & inutilis succidetur. Et ideo non dixit in futuro succidã
Mat. 3. eam, sed succcides eam: iuxta illud Ioannis: Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quia post Euangelici cultum temporis infructuosas arbores securus iudicij succidet, & nouissimum suscipiet & cremabit incendium.

In diuum Petrum Episcopum, Sermo CVI.

LIcèt fandi sterilitas silentium mihi indicere videatur, loqui tamen vehementia cogit & sanctitas imperantis. Præstantius est enim imperium prodere eloquium, quam officiosum negare sermonem.

Quis

Quis ergo tanti viri adhortationem recuſet, cui è cœlo contigit & Apoſtolici vocabulum, & ſummi priuilegium ſacerdotis? Neque enim abſque diuino iudicio fuiſſe credendum eſt, quod prima illa viuendi rudis infantia tanti nominis adepta eſt dignitatem? Quem tunc affuiſſe, niſi Deum ipſum putamus, cum neſcij parentes de futuris meritis iudicarent? Petrum enim vocari in aliis appellatio nominis eſt, in hoc prærogatiua virtutis. Verè beatus Petrus immobile fundamentum ſalutis, talem ſe exhibet in ſacerdotio, quales videri volunt, qui ſacerdotium concupiſcunt. Quemadmodum igitur ſanctitatis regulam diſciplinis monaſterialibus imbutus exercet. Pallent ora ieiuniis, macies corpus attenuat, elecmoſyna pro delictis ſupplicat, lachrymæ peccata baptizant. Sed ne fortè hoc deuoti populi turba miraretur, ſolet Petrus flere, cum in eum Chriſtus intendit. Nec quiſquam in Apoſtolo imbrem irrigui luctus accuſet: Iucundæ ſunt lachrymæ, quæ gaudium immortalitatis emerunt. Ipſe eſt ergo cuſtos fidei, petra Eccleſiæ, ianitorque cœlorum. Ipſe eſt Apoſtolicus piſcator electus, qui ad ſe turbas errorum fluctibus merſas hamo ſanctitatis inuitat, & doctrinæ ſuæ reti concludit ad fidem hominum multitudinem copioſam. Eſt etiam ipſe beatiſſimus & apoſtolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes calamo diuini ſermonis attingit. Iure igitur venerabilis Dei ſacerdos olim Apoſtoli nactus vocabulum, nunc adeptus & meritum, ſerit in populos præcepta iuſtitiæ, & manifeſta luce reſerat ſacrorum voluminū myſticas quęſtiones: tantúmque eſt in cœleſtibus magiſterium diſciplinis, vt qui conuertitur, ipſi abſolutionem debeat: qui non corrigitur ſibi reatum. Omnis vndique ad eum ex diuerſis regionū partibus viſédi ſtudio turba

Mat. 26.

Mar. 16.

Luc. 5.

concurrit. Quicunque inuias ſolitudines, aut latentes eremi latebras incolebant, mirabilem Petrum magis veniunt videre, quàm ſeculum: Datum eſt illis aliquando diſcere, difficilius quidem, ſed glorioſius, mundo preſente luctari: & aduerſus inſtructas delinquentes turbas aciem quandam diſponere ſanctitatis. Quanta enim in mundo poſitis poſt certamen palma eſt, ſi in ſolitudine conſtitutis ſine luctamine coronæ debentur? Vnde fratres, Quoniam beatiſſimus Petrus omnia quæ ſunt diuinæ virtutis, prædicationis vos ſuæ doctrina inſtruit, pariter & exemplis edocet, deprecemur dominum Deum noſtrum, vt æuo longiſſimo doctrinæ cæleſtis vos ſermone lætificet.

In verba Apoſtoli, Obſecro vos per miſericordiam Dei, & cætera, Sermo CVIII.

Rom. 12. MIra pietas, quæ vt precetur, vt largiatur, exorat. Hodie namque beatus Apoſtolus non humana petens, ſed diuina conferens, ſic precatur: *Obſecro, inquit, vos, per miſericordiam Dei.* Medicus auſtera remedia cum recipere perſuadet ægrotos, agit precibus, non cõpellit imperio: ſciens infirmitatis, non voluntatis eſſe, quod ſalutaria reſpuit, quoties profutura repellit infirmus. Et filium pater non poteſtate, ſed amore ad rigorem pertrahit diſciplinæ, non ignorans quàm ſit aſpera immaturis ſenſibus diſciplina. Et ſi corporalis infirmitas ad curam precibus ſic mouetur, ſic puerilis animus vix ad prudentiam ducitur blandimentis, quid mirum ſi Apoſtolus, qui ſemper eſt & medicus & pater, humanas mentes morbis carnalibus ſauciatas, vt ad remedia diuina ſubrigat, ſic precatur: *Obſecro, inquit, vos, per miſericrodiam Dei.* Nouum genus obſecrationis inducit.

cit. Quare non per virtutem? quare non per maiestatem, non per gloriam Dei, sed per misericordiam Dei? Quia per ipsam solã & Paulus crimẽ persecutoris euasit, & Apostolatus tanti indeptus est dignitatem: sicut ipse fatetur, dicens: Quia prius fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam Dei consecutus sum. 1. Tim. 1. Et iterum. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus in hunc mundum venit peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, sed misericordiam sum consecutus, ad exemplum omnium, qui credituri sunt illi in vitam æternam. *Obsecro, inquit, vos per misericordiam Dei.* Rogat Paulus, imo per Paulum rogat Deus, quia plus amari vult, quàm timeri. Rogat Deus, quia non tam dominus esse vult quam pater. Rogat Deus per misericordiam, ne vindicet per rigorem. Audi rogantem dominum: Tota die, inquit, Esa. 56. expandi manus meas. Nonne qui expandit manus ipso habitu rogat? Expandi manus meas. Ad quem? Ad populũ. Et ad quem populum? Non tantum non credentem, sed contradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, vt patrem se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi & aliter rogantem Deum, Populo meus quid feci tibi, Mich. 6. aut quid contristaui te? Nonne dicit? si diuinitas ignota est, vel caro sit nota. Videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod Dei est, timetis, quare vel quod vestrum est, non amatis? Si dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? Sed fortè vos passionis meæ, quam feciſtis., magnitudo confundit. Nolite.* Crux hæc non meus, sed mortis est aculeus. Claui isti non mihi infigũt dolorẽ, sed vestrã

mihi

mihi infigunt altius charitatem. Vulnera hæc non educunt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introducunt. Extensio corporis mei vos dilatat in gremium, non meam crescit in pœnam. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum prorogatur in precium. Venite ergo, redite, & vel sic probate patrem, quem videtis pro malis bona, pro iniuriis amorem, pro vulneribus tantis tantam reddere charitatem. Sed iã quid obsecret Apostolus, audiamus: *Obsecro, inquit, vos, vt exhibeatis corpora vestra.* Apostolus rogando sic omnes homines ad sacerdotale fastigium prouexit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiã viuam.* O inauditum Christiani pontificatus officium quando homo sibi ipse est & hostia & sacerdos: quãdo homo non extrinsecus, quod Deo est immolaturus, inquirit: quando homo secum, & in se, & quod pro se est, Deo sacrificaturus apportat: quando & eadem manet hostia, idem permanet & sacerdos: quando hostia mactatur & viuit, sacerdos nescit occidere, qui litabit. Mirum sacrificium, vbi corpus sine corpore, sine sanguine sanguis offertur. *Obsecro, inquit, vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Fratres, hoc sacrificium Christi descendit ex forma qui corpus suum pro vita sæculi vitaliter immolauit: & verè corpus suum fecit hostiam viuam, quia viuit occisus. In tali ergo victima mors expenditur, hostia permanet, viuit hostia, mors punitur. Hinc martyres morte nascuntur, fine inchoant, occisione viuũt, & in cælis lucent, qui in terris putabantur extincti. *Obsecro, inquit, vos fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam.* Hoc est illud quod Propheta cecinit, *Psal. 39.* Sacrificium & oblationem noluisti, corpus autẽ perfeciſti mihi. Esto homo, esto & da sacrificium: & sacerdos,

cerdos,non amittas quod tibi diuina dedit & concessit auctoritas, induere sanctitatis stolam,præcingere baltheum castitatis, sit in velamento capitis tui Christus: Crux in frontis tui munimine perseueret, pectori tuo appone diuinæ scientiæ sacramentum,in odorem thymiama semper orationis accende, arripe gladium Spiritus, altare cor tuum pone: & sic corpus tuum admoue Dei securus ad victimam, Deus fidem,non mortem quærit: votum, non sanguinem sitit:placatur voluntate,non nece. Hoc probat Deus ad hostiam Abrahæ sancti filium cùm poposcit. Nam quid aliud Abraham quam corpus suum immolabat in filio? Quid aliud Deus quàm fidem requirebat in patre, qui filium sicut offerri iussit, sic non permisit occidi? Tali ergo homo confirmatus exemplo, offer corpus tuum, & non solum macta, sed etiam seca per omnia virtutum membra. Quia toties tibi vitiorum artes moriuntur, quoties à te Deo viscera fuerint immolata virtutum. Offer fidem,vt perfidia sit punita:immola ieiunium, vt voracitas cesset:sacrifica castitatem,vt moriatur libido; impone pietatem,vt deponatur impietas; inuita misericordiam, vt auaritia deleatur, & vt consumatur stultitia, semper sanctitatem conuenit immolare:sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit sauciata. Viuit corpus tuum homo, viuit,quoties à te Deo virtutum vita vitiorum mortibus immolatur. Non potest mori qui vitali gladio meretur occidi. Ipse autem Deus noster,qui est via,veritas & vita;& à morte nos liberet,&perducat ad vitã. *Gen. 22.*

In eadem, Sermo CIX.

QVoniam præcedens sermo tantum primordia cogit apostolicæ lectionis,nunc de his quæ sequuntur,

quuntur,quod Dominus inſpirat audiamus,ſic enim
Rom. 12. cœpit:*Obſecro,inquit,vos,per miſericordiã Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiã viuã.* Nunquid Apoſtolus ſic dicendo, ſola corpora digna diuinis hoſtiis probat? & animas velut reprobas aut tacet, aut præterit,aut relinquit? Nonne anima de cœlo eſt,corpus è terra? hoc regitur,regit illa?illa dominatur,hoc ſeruit? hoc viuit,viuificat illa?illa manet,hoc deficit? hoc ætates patitur,illa neſcit? & ad extremum mors, quæ tantum dominatur in corpus, nec anima præſente contingit? Et quid eſt quod tacetur anima, & ſolum corpus ad Dei hoſtiam ſic vocatur? Fratres,hic Apoſtolus honorat corpus, non minorat animam. Nam corpus quod capiunt peccata,quod delicta vinciunt, quod deprimunt crimina, quod vitia corrumpunt, quod deiiciunt paſſiones: hoc Apoſtolus cupit ſoluere, liberare ſtudet, laborat attollere, expirare contendit,vt corpus ad originem animæ conſcendat, non anima deſcendat corporis ad naturam: & corpus animam comitetur ad cœlum, non anima corpus ſequatur ad terram. Audi ſcripturam, dicentem, anima qualibus & quantis corporis aggra-
Sap. 5. uetur, Corpus quod corrumpitur aggrauat animam: & deprimit terrena cogitatio ſenſum multa cogitantem. Ergo non deponi animam, ſed corpus Apoſtolus vult leuari:& animam & corpus,id eſt hominem totum, ad hoſtiam ſanctam, ad placitum Deo ſacrificium vult venire. Quod autem & anima ſit Dei
Pſal. 50. ſacrificium, Pſalmiſta declarat, dicens, Sacrificium Deo Spiritus contribulatus. *Vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuam, ſanctam, placentem Deo.* Quia non homo ex eo quod viuit,placet:ſed placet ex eo,quod bene viuit: nec ex eo fit homo hoſtia ſi ſe Deo offerat,ſed ſi ſanctè offerat Deo. Quãtũ enim immaculata

victima

victima placat Deum, tantū Deū victima, si maculata fuerit, exacerbat. Audi dicentē Deū, Non offeras mihi claudū, nō luscū, nō mortis contagione pollutum, sed maturum sine macula. Hinc est quod Apostolus viuam Deo petit hostiam. Ergo fratres, si nos ipsius propitiationis incensum.

Desunt nonnulla. Probat hoc Cain, qui cum Deo parua à quo totum perceperat ingratus Pontifex sic diuisit, vt quod erat pessimum, hoc adoleret altari: quod erat optimum, in suam reseruaret offensam: denique cum sua suo male cùm patitur auctore, se suosque posteros & à vita, & ab humano genere perdiuisit. Ergo Abel sequamur ad præmium, non Cain comitemur ad pœnam. Abel agnum portans ad Dei sacrificium, sicut agnus assumitur: Cain gestans sibi stipulam, fomentum sibi per quod exureretur, inuenit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem Deo, rationabile obsequium vestrum* Quantum placat obsequium quod ratione subnixum est, tantum quod rationem non habet, exacerbat. Rationabile obsequium, quod non præsumptione turbatur, non temeritate confunditur, non violatur illicitis, non simulatione fucatur. Ad obsequium Regis militaris statio contremiscit: humana dominatio exigit solicitam seruitutem, ad arbitrium iubentis timor obedientis inuigilat: quia & cauta deuotio præmium iustæ remunerationis acquirit, & temeritatis pœnam præsumptrix seruitus non euadit. Quis non vocatus ad aulæ regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis insulis nomen dignitatis inuadit? Et si hæc penes homines solicita, cautaque sunt, si ratione constant, si conualescunt ordine, si tremore seruantur: quanto pene Deum magis Gen. 4.

cauta

cauta est deuotio, magis tremenda seruitus, magis solicitus cultus, vt diuinum ratione præstet obsequiũ? *Rationale, inquit, obsequium vestrum.* Obsequium ratione calens, feruor est. furor est, quod ratione non frænatur. Hinc Iudaicus populus Deum dum sibi præter rationem quærit, Deum cui cum ratione seruiebat, amisit. Hinc filij Aaron dum rationis sunt immemores, dum præsumunt terrenos ignes diuinis ignibus admouere, flammam sacrificij salutaris in pœnale sibi incendium commutarunt. Hinc Saul tremens regali vertice, dum putat sibi, & de sacerdotio quid licere, regnum quod acceperat, altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legẽ sine legis ratione excolit, legis interemit auctorem. Hinc Gentilis dum Deorum populis, & deorum monstris nescius rationis obsequitur, ad Dei qui vnus & verus est, peruenire non meruit seruitutem. Hinc Arrius patri se putat obsequi filium blasphemando: & dum filio dat initiũ, patri finem miserandus imponit. Hinc Photinus dum coæternum patri filium negat, pater vt pater non semper fuerit elaborat. Hinc omnes hæreses dum feruntur ad diuinitatis iniuriam, dum Trinitatem mẽtiuntur vocabulis, blasphemiis obsequuntur. Nos autem fratres, & corpora nostra aptemus in viuam Dei hostiam, obsequium nostrũ rationabile procuremus, vt sit fides vera, pura conscientia, mens sobria, spes firma, cor mũdum, caro casta, sanctus sensus, pius animus, tuta ratio, casta charitas, larga misericordia, vita sancta, verecundus habitus, & ad omne Christi obsequium humilitas nostrum semper comitetur incessum.

Exod. 32.

Leu. 10.

1. Reg. 15.

In verba

In verba eiusdem, Non est autem scriptum propter Abraham tantum, &c. Sermo C X.

BEatus Apostolus primis & nouissimis, id est, Iudæis & Græcis, fidei vexillum vnicum, semper & singulare erigit ad salutem: quod quisquis habere non meruerit & tenere, cœlestium possidere non poterit gloriam triumphorum. Solum est fratres, quod contra perfidiam dimicantibus aciem dirigit, Regem indicat, cõnectit socios, impiumque hostem, sola sui visione terrificat. Sic enim hodie cœpit, *Non est autem scriptum propter Abraham tantum, quod reputatum est illi ad iustitiam: sed & propter nos credentes in eum: qui suscitauit Iesum Dominũ nostrum à mortuis.* Rom. 4. Videtis fratres, quia dum priores futura, dum præterita credunt posteri, sic vno itinere fidei vtrique perueniunt ad salutem: dum illi venturum Christum, nos iam venisse profitemur, illi vsque ad mortem more hominis descensurum mirãtur & credunt, nos esse mortuum, & resurrexisse gloriamur. Et quid plura fratres? Ideo salus hæc tam antecedentium, quam sequentium oculis est negata, vt tota esset in fide. Quod autem dixit, *Qui suscitauit Iesum Dominum nostrum à mortuis.* Ne quis ab alio credat, ipse sui factor & resuscitator est corporis, qui dixit, Potestatem habeo; onẽdi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, neque.n. ab alio resurrectio suscitari, neque ab alio viuificari vita potuit: nec eadem negare sibi, quod erat omnibus collatura. Quia nec fõs sitit, nec panis esurit, nec Sol indiget luce, nec requies ipsa lassescit. *Qui traditus est, inquit, propter delicta nostra: & resurrexit propter iustificationem nostram.* Ioan. 10. Traditus propter delicta, non vt ea quæ non poterat mori, vita puniretur, sed vt delicta quæ nos à vita

exultauerant,ſola delerentur. *Et reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.* Manente condemnatione iuſtificari nō poteſt condēnatus : nos ergo quos primi culpa ſic parentis addixerat, vt mors obnoxios ſibi iure retineret,Chriſtus cęleſtis & verus parēs ſoluta mortis cōdemnatione per mortem propriā reſurrectione iuſtificat:vt non reus pereat,ſed reatus:ipſáq;pœna,i. mors,quę reos fuerat iuſſa percellere,merito deficiat, & ſuæ amittat inſulas poteſtatis.Cur innocētem,cur ipſum iudicem crudelis & impia eſt auſa contingere? *Rom.5.* & ideo addidit. *Iuſtificati igitur ex fide pacem habeamus ad Deū.*Hoc eſt dicere,deſinat,deſinat mater diſsēſionū,hoſtis quietis,pacis inimica contentio,nō extollatur Iudęus per legē,Gentilis nō ſuperbiat per naturā, Phiiloſophus ab opinionibus ſuis ſpumoſis & inanib. detumeſcat:nemo de meritis,nemo de operibus glorietur:quia vitam quam prævaricatio prima ſuſtulerat , & elongauerat à nobis furioſa contentio , reſtituit & reddidit pax diuina. *Pacem habeamus ad Deum,per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.*Terra non rebellet in cælos, caro non inſurgat in ſpiritum : ſed ſupernæ pacis humilis perpetem iungatur ad gloriam. *Per quem acceſſum habemus.* Quia nobis ipſe factus eſt via,*Fide in gratiam iſtam.*Dux vitæ iſtius fides eſt fratres. *In quo ſtamus , & gloriamur in ſpe gloriæ filiorum Dei.* Stamus certe fide,non corpore:& in ſpe, non in re iam præcepta gloriamur.*Non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus ſcientes quod tribulatio patientiam operatur,patientia autem probationem:probatio autem ſpem,ſpes vero non cōfundit.*Ecce quibus ætatibus iuſtus perfectum roboratur in virum:in tribulatione, pvtiētia,probatione,ſpe.Tribulatio fratres,velut prima iuſti viri concutit & conturbat infantiam : ſed cum inuenerit iſta patientem, ad maiora adoleſcentē

iam

iam bonæ indolis tunc erudit. *Tribulatio patientiam operatur.* Patientia est fratres, quæ Christi iuuenem aptum probat esse virtutibus. *Spes vero non confundit.* Spes est quæ virum perficit,& ad mensuram Christi plenitudinis indefessa producit. Perfectæ virtutis est, quod in re non teneas spei robore possidere. *Quia Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum,qui natus est nobis.* Et vt diffusæ in nos diuinæ charitatis ostenderet qualitatem, adiecit: *Vt quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus,secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis: quia adhuc cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Si Christus genus hominum sic dilexit, vt daret pro impiis & peccatoribus mortem suam:iustis eum qui credimus largiturum,quam vitam suam,regnum suum,gloriam suam?Ex te suscepit mortẽ, quam impiis impenderet super terram: reseruat tibi, quod in se,& per se semper possidet,& possidet in cœlo. Dicamus ergo cum Propheta:Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam.Hoc est,& ego moriar pro illo. Et quid simile? Ille sponte pro impio & peccatore: ego vix pro iusto & bono: ego vix,quia me ad mortem non tam voluntas,quam necessitas ducit.Audi ipsum decentem ad Petrum: Cum autem senueris,præcinget te alius,& ducet quo tu non vis. In aduersis fratres, necessitas voluntati non potest comparari: acquiescere necessitatis est, velle virtutis. Volẽti mors ipsa subiecta est, quia semper dominata est mors nolenti. Et tamen fratres, quia diuinæ charitatis nil simile potest homo redhibere, det quod potest: quia secundum quod habet, acceptus est. Deficiat

Psal. 115

Ioan. 21.

ad gloriam, moriatur ad vitam, pereat ad salutem. Gloriemur fratres, de noua istius commutatione commercij: quia mors quę erat inter homines reparatio tota pietatis, per Christum diuinæ commendatio est facta charitatis.

In verba eiusdem, Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, &c.

Sermo C X I.

Rom. 5. PRæsens fratres, Apostoli lectio cum dicit, per vnum hominem mundum totum suscepisse sententiam: non ad perorandum nos, sed ad flendum renouato & intimo dolore compellit. Si enim eximij vates singularis populi, & vnius vrbis, ac solius nonnunquam hominis diu lamentauere discrimen, quæ mens non totis tenebris obscuretur, quos sensus non tota hebetudo confundat, quos oculos non redigat in fontes, & fluenta lachrymarum, quando vnius lapsus extitit ruina cunctorum, & vnius culpa omnium defluxit ad pœnam, ac parentis vitium vniuerso generi exitium ferale præparauit, dicente Apostolo: *Propterea sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors.* Miserunt me, ipse qui erat causa bonorum omnium, ianua factus est hic malorum. *Peccatum in hunc mundum intrauit.* In hunc mundum: miraris eum posteris obfuisse, qui facinore suo damnauerit mundum? Sed dicis, quomodo intrauit, per quem intrauit, quomodo? Per culpam. Per quem? Per hominem. Et quid? Peccatum natura, an substantia? Nec natura est, nec substantia, sed accidens: & aduersa est hæc potestas quæ videtur in opere, sentitur in pœna, impugnat animam, vulnerat mentem, ipsam violat, confunditque naturã. Et quid plura fratres? Hoc est peccatum

catum naturę,quod est fumus oculis,quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara salsedo. Vtique purus & lucidus est oculus per naturam, sed per fumi conturbatur & obscuratur iniuriam. At corpus membrorum partibus, & sensibus suis per hoc quod est à Deo conditum,viget:sed vbi vis febrium cœperit,& procella dominari,totum efficitur imbecillum: tunc amaritudo oris, tunc oculorum caligo,tũc gressuum nutabunda vestigia, tunc inimica aura, tunc chari graues, tunc ipsa obsequia videntur ociosa. Et fontes quantum grati sunt per suam dulcedinem & naturam, tantum efficiuntur ingrati, cum aliquod vitium ex accessione susceperint.Sed ad cœpta redeamus.*Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit,& per peccatum mors.*Ecce fratres, ianua, per hominem peccatum, & per peccatum intrasse videmur in mortem. Peccatum,ô crudelis fera,& non vno capite in hominum genus sæuire contenta:quam fidemve trino ore tota humani stirpis germinatam precioſa deuorantem, trino ore fratres,peccatum capit,mors deuorat, deglutit infernus.Et quo,sicut diximus, fonte lachrymarum talis nobis plane deflendus est parens,qui nos tantarum miseriarum reliquit hæredes, qui non solum collata bona perdidit, sed omnes posteros suos tã feris creditoribus obnoxios sic reliquit? O dura hæreditas ac crudelis: O miseri, quibus nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos hæredes. Audi quod sequitur. *Et ita in omnes homines mors transiuit.* Sed ne iniustũ forte videatur,cur per vnum in omnes,quia omnes per vnũ:per eum te detestaris esse dãnatum,per quem te editum esse gloriaris in lucem. Sed dicis,si generi debeo,quod natus sum, nunquid & crimini, vt ante me reum faciat natura, quam culpa? Huic quæstioni tuæ mox qui sequitur

Apostoli sermo respondit dicendo. *In quo omnes peccauerunt.* Si in illo omnes peccauerunt, merito per illum omnes susceperе supplicium. *Sicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors: & ita omnes homines pertransiuit, in quo omnes peccauerunt.* Siue in homine, siue in peccato: per illum, & in illo omnes peccauerunt. Non ergo peccatum versum est in naturam, sed dum peccatum mortem ingerit, pœnam sibi debitam exigit per naturam. Deus naturam ita fecerat, vt homines crearet ad vitam: quæ tamen dum morti nolens generat, illa se peccato fatetur obnoxiam, cuius pœnæ deseruit in vita. Nam quis ista sentiat fratres, quod extingui velit natura partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & condolet, amissam suspirat & desiderat suscipere libertatem. Sed per quem receperit, Ioannes primus signanter ostendit, qui viso
Ioan. 1. Christo proclamat & vociferatur, dicens: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi, peccatum mundi hoc est fratres, quod per vnum hominem Apostolus intrasse testatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatum quod nos graui pondere deprimebat ad tartarum, à Christo sublatum est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parentis addixerat, secundi & diuini parentis gratia à pœna reuocauit ad vitam. Saluari ergo sine Christo homo non poterat: quia totius mundi peccatum ante ipsius permanebat aduentum. Sed tu quod per Christum iustificaris, amplecteris: & quod per Adam damnatus es, tu refutas: & alterius tibi pœnam obfuisse conquereris, qui tibi conspicis alterius subuenisse iustitiam: Nunquid non in semine tota arbor? Vitium ergo seminis, vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquam eam ad repa-

randum

randum in se author ipse suscepisset. Ad vitam eam creatam credis, qui adhuc eam per authorem dubitas esse reparatam? *Vsque ad legem enim, inquit, peccatum erat in mundo.* Vsque ad legem cùm audis, vsque ad finem legis, hoc est, vsque ad aduentum Domini nostri Iesu Christi accipe. *Quia peccatum non imputabatur, ait, cum lex non esset.* Et quando lex non fuit, quæ cum ipso homine cœpit? si lex non fuisset, Adam præuaritor vtique non fuisset: sicut idem aperit Apostolus; cũ dixit, *Sed regnauit mors ab Adam, vsque ad Moysen.* Vtrique legem acceperant: sed Adam mox præuaricatus est, vt accepit: Moyses præuaricatoribus promulgauit acceptam dicente Apostolo, Lex præuaricationum causa posita est. Regnauit ergo mors per legem, quia grauius præuaricatores, quam peccatores, & non tantum parentis vitio, sed suo iam lapsos facinore, sæua deuorauit. *Sed regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ.* Quia non tantum magnos, sed deuorabat & paruulos: & non tantum noxios, sed & deuastabat innoxios, innoxios dico à culpa propria non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda conditio, quia eius parẽtis soluebat pœnã, cuius vix vitam degustarat infantulus: & luebat peccatum mundi qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quod per vnum, & vnius delicto mors regnauit, si omnes per vnum absolui desideramus, & esse per Christum: quia qui viuit, Christo debet, non sibi: & Adam quod moritur, id debebit. *Galat. 3.*

In verba eiusdem, Si enim vnius delicto mors regnauit, per vnum, &c. Sermo CXII.

SI quis poculum aquæ frigidæ sitienti porrigit viatori,

viatori, aliquantum quidem animum recreat æstuantis: & humanitati plane succurrit, non tamen pænitus sitim extinguit: ita & magnum diuinæ scientiæ desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad præsens festinationi deseruit, & tempori. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuis est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligentiam posse diuinam? Date ergo veniam fratres, si intra punctum temporis & horæ vnius vix momentum obscura lucidare, clausa reserare, firmare dubia, profunda contingere, tot sæculorum ineffabile sacramentum per omnem modum aperire non possum: & eloqui, si vel caute æmulis, secure filiis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valemus. Verum quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium totus infudit, nec quicquam catholicis mentibus reliquit ambiguum, cum dicit: *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum.* Declamandi studium seponentes, tota simplicitate ipsis apostolicis eloquiis innitemur: vt verum scire cupientibus nulla sermone nostro generetur obscuritas: *Si enim vnius delicto, vt dicit, mors regnauit per vnum.* Quare mortem ab vno, & primo homine esse posteris acquisitam insinuare, & approbare euangelica laborat authoritas? Et quamuis sufficiat illa sententia, quæ dicit, Deus mortem non fecit: quare eam tam trucem, tam crudelem, tam immitem nonnulli à Deo velint esse conditam, scire non possum. Nemo sine piaculo æstimat tam pium, tam bonum Deum, mortem creare potuisse: cuius vniuersus mundus dolore continuo, gemitu, lachrymis, accusat, & detestatur authorem. Si mors etiam penes homines est criminum pœna, quo ausu concreata homini, & pœnæ ante creditur innocenti

Rom. 5.

Sap. 1.

nocenti Deo insita esse, quam vita? Sed audiamus Apostolum: *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Christum dominum nostrum.* Ecce vnum, & vnum: Adam & Christus. Per illum peccatum regnauit in mortem: per istum gratia regnauit in vitam. Denique duo hæc principia vitæ, & mortis, absolutionis, & pœnæ, desideratæ libertatis, & damnationis extremæ, is qui sequitur, sermo Apostoli aperit & declarat. *Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* Per vnum & vnum, aut mors regnat, aut vita conceditur. Quid hic ergo addere sermo possit interpretis? quibus adiunges silentium, omnis æmulorum succumbit intentio. *Per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* Sicut fonti fluuius, sic fructus semini: ita origini deseruit, aut addicta, aut erepta posteritas: sicut ex his quæ adiecit Apostolus pleniùs approbatur. *Sicut enim vnius hominis inobedientia peccatores constituti sunt multi, ita vnius obedientia iusti constituentur multi.* Sit homo peccator, vt sit Deus iustus, quia reatus redundat ad iudicem, si pœna percellit innoxium. Et ideo dixit: *Sicut per vnius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi.* Vt scirent se eius culpæ fuisse participes, cuius pœnæ socios se esse persentiunt. Sed iam quid lex profuerit attestante Apostolo, audiant legis amatores. *Lex autem, inquit, subintrauit, vt abundaret delictum.* Ecce, vt Apostolus dicit. Non imminutionem delictorum Lex fecit esse, sed copiam: non per se fratres, sed per eum qui legem per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis *Rom. 3.*

hebetat oculos,quæ ſolis à Deo creata eſt oculis,ſed oculorum infirmitas lucis totam ſuſtinere non poteſt,& ferre claritatem, ita & lex fratres , quæ per ſe ſatis iuſta erat,& ſatis ſancta,dum ab homine fragili ſeueram exigit diſciplinam, magis magiſque onerauit & prodidit delinquentem. Et hoc quare fratres? Vt per gratiam & veniam conditoris rediret ad vitã, qui per tumorem & ignorantiam, cum male innocentia gloriaretur,in debitum parentis deducebatur & pœnam.Morbus igitur latebat occultus:per quem omnium ſecreta medullarum,& venarum meatus in ipſorum vitalium tendebant exitium , & quandam σύληψιν in omnibus generabant internis. Venit lex quæ & vulnus proderet,& tandem vetuſto languori ſupernum aduenire Medicum nunciaret. Venit lex quæ mandatorum fomentis in cutem produceret, quod in altum lethaliter ſæuiebat. Venit lex vt gladio præceptorum velut apoſtema longi tẽporis aperiret : & collectam diu ſaniem ſalutaris ſubinde ſiccaret effuſio. Nec tamen per ſe, fratres , aut vulnus claudere , aut ægrotanti perfectam addere valebat ipſa ſanitatem. Quod vbi vidit ægrotus , & tandem ſtatum ſuum miſerandus agnouit, cœpit tendere feſtinus ad Medicum : vt quod per legem proditum, & per ipſam diu fuerat ampliatum, tanti Medici peritia curaretur,& gratia. Ampliatum vulnus dicimus fratres,quia poſt inciſionem,putredo,fœtor, horror, vexatio,ipſi vulneri abſciſione generatur : & fide per curam deterior miſerandi facies ipſa languoris, quam fuerat ignoranti periculum cum lateret. Venit ergo Medicus : & iam feſſo curis , & curationum vexationibus perdefeſſo ſolius verbi authoritate ſubuenit. Sicut Centurio ille confitetur,cum dicit:Dic verbo,& ſanabitur puer meus.Et impleretur illud

Id eſt idẽ iudicium hoc eſt omnia interiora ſimiliter erant affecta.

Mat.8. Pſ. 100.

illud Propheticum;Misit verbum suum, & sanauit eos. Et ideo sequitur: *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia.* Ac si diceret, vbi dilatatum est vulnus,supereffusa est sanitas. Nemo ergo ingratus sit legi,quia quem ægrotantem & iacentem inuenerat,leuauit,fouit,& vt saluti traderet,ipsum vsque ad Medicum salubri exultatione perduxit,vt sicut dixit Apostolus; *Quemadmodum regnauit peccatum in mortẽ, ita gratia regnet in vitam æternam, per Iesum Christum dominum nostrum.* Gratia in vitam, peccatum regnat in mortem.Recta fides non mortem, non interitum hominis, authori Deo,deputat,sed salutem.Mors sit hominis,sic peccati,vt vita creata, & reddita solum credatur esse per Christum.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato,vt gratia abundet,&c. Sermo CXIII.

BEatus Apostolus quando interrogat,quando manifesta perquirit,eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia diuina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt suffragia criminum, vnde assumere debuerant documenta virtutum. Sic enim hodie cœpit:*Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Superius dixerat fratres: Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia: & ideo ita exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, imperitis se velut interrogatione participat: vt quæ sunt prudentiæ cœlestis plena eruditione respondeat. Si enim ibi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato,vt gratia abundet?* Si prona est delinquentibus pietas,si gratia copiosa peccantibus, si iniustis amica largitas est diuina,certè si futura bona malis Rom. 6.

malis præsentibus acquiruntur, quid nobis virtutum iter arduum, quid durus obtinendæ iustitiæ labor, quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus? Augeantur humana facinora, vt bonitas cœlestis exuberet: faciamus mala vt dixit, vt veniant bona: permaneamus in peccato, vt gratia abundet. Ad hæc fratres, idem qui interrogat Apostolus, ipse respon-
Rom. 3. dit: *Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?* Cum dicit, absit, taliter intelligentiam insipientium execratus est, & sensum: siquidem medicus non vulneri, sed curæ proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli congaudet ille sanitati: ita & Deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit magnitudinem, vigoremque medicinæ: & nec peccato, sed homini largitus est gratiam, nec ad multiplicanda, sed ad delenda delicta imbrem suæ pietatis effudit. Nemo, nemo sic de ægritudine gratuletur, vt velit in vulnere permanere. Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper curari æstuat, nec vnquam desiderat hic sanari, & ita Dei gratiam suis cupit exuberare peccatis, vt sibi cupiat peccata cumulari. Miser qui tali voto reus esse contendit per veniam. Fugienda fratres, dementia ista est, fugienda: quæ etiam post curam captiua tenetur amore morborum: recidiua enim lethalis est sæpius ægritudo. Quod autem dixit: *Qui enim mortui sumus peccato.* Præsentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos nos dixit esse peccato, non nobis, iam in toto mortuum dixit esse peccatum: quia & si peccatum ipsum actu operis sanctis & fidelibus est defunctum, viuit tamen, & adhuc in nostram desæuit mortem: tunc autem peccatum ipsum morietur in nobis, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem: & mortale hoc induerit immortalitatem

tem, & factus fuerit sermo qui scriptus est: vbi est mors aculeus tuus? vbi est inferne victoria tua? Aculeus autem mortis peccatum est: viuit autem peccato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscentiis famulatur: & stimulis miserandus inseruit, qui obsecundat vitiis, qui criminibus infœlici & continua captiuitate succumbit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturæ: & morbo, qui est accidens, vtitur velut opere & beneficio conditoris. Et ideo ad arguendum talium ignorantiam addidit, dicens: *An nescitis, quia quicunque in Christo Iesu baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum triduana Domini sepultura trina demersione figuratur in baptismo: & resurrexisse cum Christo: & si necdum corpore, vitæ iam nouitate congaudeant: sitque totus homo virtutum domicilium, qui receptaculum fuerat ante vitiorum. *Vt sicut dixit, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriã patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus:* Christus quicquid suarum virtutum est, refert ad gloriam patris: & homo, cuius suum nihil est, sibi vendicare, quod per Christum resurrexit, elaborat: Quod autem dixit: *In nouitate vitæ ambulemus.* Quæ superius diximus, illa confirmat: vt si necdum hoc corpore, vita tamen iam totus immutatus incedat: intelligat se, & dominetur elementis, qui elementis hactenus per ignorantiam seruiebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter furabatur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiam licentias corporales: & qui innocentiam hactenus impiè moliebatur extinguere, pro innocentia gloriosius ipse moriatur. Et quid plura? Si ex vetere homine iam nouus effectus est, vitiorum gurgitẽ in fontẽ

commu

commutet ipse virtutum. Vsque ad finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc demõstrat, illum posse cum Christo viuere, illum regnare cum Christo, qui resurgentis Christi innocentiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatem, quũ dicit: *Vt destruatur corpus peccati.* Destruatur fratres, actu, non substantia: opere non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire, qui ait: *Existimate vos mortuos esse peccato: viuere autem Deo.* Et supernæ libertati fratres, restituere hominem tota pietate cõtendit, qui dicit: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Et iterum: *Peccatum vobis non dominetur.* Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non prouocet, non titillet: sed non regnet, non dominetur, confligat ad vincentis gloriam; dimicet & decidat ad triumphum victoris: & tandem se doleat impia peccati dominatio à seruis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrannus ingemiscat subiectum se suorum pedibus captiuorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat, se veteranus hostis peruenisse deplorat.

In verba eiusdem: Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia, & cætera. Sermo C X I V.

SIcut peregrinanti reditus ad propria dulcis semper charus est, & vernaculæ domus vestibula sunt gratiosa post tempus: ita mihi post interualla sermonis ad Apostolicarum seriem lectionum suauior est recursus. Si quidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos sæpè necessitas religiosa compellit: quia sic doctrinæ ordo moderandus est, vt non modo aliud impediatur ex alio. * Vnde quid hodie beatus Apostolus dixerit, audiamus: Quid ergo ait? *Peccauimus, quia*

Rom. 6.

non

non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit. Hæc interrogatio fratres, eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiæ beneficio nescium sentire virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit contumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatum pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit obstinatos. Et cum legem tempus excluserit, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudæe quid habes quod non perdidisti? Si autem perdidisti, quid gloriaris quasi nō perdideris? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificium, vbi incensum, vbi purificationes tuæ, vbi solennitatum tuarum non omittenda deuotio? Sed vt sis Iudæus merito circumcideris, quia bonis omnibus abscissus es supradictis. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quoties maledictus est, qui nihil ex omnibus probabitur effeciſſe? *Peccauimus, ait, quia non sumus sub lege, sed sub gratia?* Ac si diceret fratres: Peccauimus, quia in cura non permansimus iam sanati? Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati? Infelix æger, qui post curam non vult curare tormentum. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis quærit & expectat arbitrium? Nam cum ex humore frigido semper ignis succendatur in corpore, & rigor nimius dum membra vexat & concutit, acrius ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augēdam flammā quæ suis semper æstuat, & anhelat in venis, dari sibi aquam frigidam impatienter expectat, nescius quod tunc calor calore restinguitur, frigore nutritur incendium. Lex ergo dum hominis semper expectat, & sustinet voluntatē, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere

legalibus

legalibus præualet obedire mandatis: cultorem suum lex non absoluit à peccati vinculo, sed crimine præuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens: *Nescitis quod cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem siue obeditionis ad vitam?* Quid est fratres, quod cum de lege loqueremur, hominem prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortem, siue obeditionis ad vitam.* Quia superius dixerat, peccatum vobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt peccati, deprimuntur, & incuruantur imperio: nec poterunt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autem ago Deo, dixit, quia fuistis serui peccati.* Sic gratias agit, quasi qui congaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, non quia antè serui fuimus domini tam crudelis, sed quia ei iam non sumus subiugati, sicut ex sequentibus id ipsum manifestat expressius, dicens: *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis: liberati autem à peccato, serui estis iustitiæ.* Obaudiuimus fratres, beneficio vocantis, non nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ.* In quam? In Euangelij nempe: vbi nouo libertatis genere non est omissa seruitus, sed mutata: quia melior est deuota famulatio, quam vaga & præsumpta libertas. *Serui facti estis iustitiæ.* Hæc seruitus fratres, non obligat, sed absoluit: non onerat, sed honorat, abstergit seruitutis maculam, non inurit. Quid hîc rogo non diuinum est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi fugatur conditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt propriè ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis mucrone

prosser

prosternitur? Quod autem dixit: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immũditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.* Magnitudinem pietatis ostendit, cum Euangelicam doctrinam ad tam humilia & penè verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantum, quantum immunditiæ, quantum iniquitati, iustitiæ tantum imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tantum gloriæ, quantum turpitudini hominem cupit esse subiectũ, sed vtinam vel tantum. Et quando tantum Deo, quantum mundo, quando tantum cœlo, quantum terræ, quando tantum virtuti, quantum vitiis fragilitas humana famulatur? Totus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. Illecebræ temporalis vim beatus Apostolus vno sermone humanis conscientiis conuenienter aptauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitiæ voluntate, pudicitiæ ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiaque, turpitudini, vitiisque dederunt. Parua aut fortè nulla exigit, qui cupit deuicta proprietate concedere: & adimit excusationem qui possibilia sibi, & vsitata præcipit vt repensari debere pro maximis. Da ergo homo Deo tantum, quantum carni, vitiisque tribuisti. Et quid est, quod ante vitiis, non Deo debeas teipsum, quod à te Deus tuo tantum vtique amore perquirit? Sequitur: *Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ: nunc autẽ liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Ante serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti: contumax tu nunc tempus tuæ libertatis

oſtende: peccatum te antè mentiebatur liberum, quem tenebat miſerandè captiuum: nunc gratia te vocat ſeruum, quem vt verè faceret eſſe liberum, Dei ipſius adoptauit in filium. Impleta eſt ergo Chriſti ſententia, qua dic[illegible] Qui vult eſſe Dominus, ſit ſeruus. Beata eſt hæc ſeruit[illegible], quæ dominationem generat ſempiternam. Illa enim libertas fructum pœnæ & confuſionem nobis intulit non ferendam, ſicut dicit: *Quem enim fructum habuiſtis tunc in his, quæ nunc erubeſcitis? nam finis illorum mors eſt.* Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus ſeruitutem, vt mors ſimul, & vitam finiat, & inchoet pœnam, & qui Chriſto ſeruiunt fratres, illuſa morte cum ſtipẽdiis, ſanctitatis perpetuam trãſferuntur ad vitam: finis enim Chriſti nõ ſuſcipit finẽ: quia non interficit hominem finis iſte, ſed perficit.

Mat. 20.

In verba eiuſdem, An ignoratis fratres, ſcientibus enim legem loquor, & cætera.
Sermo C XV.

POſteaquam Dauidicam citharam ſpiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tangentes, amicos veſtros & corda permulſimus: intonantis quoque Euangelij ad ſuſcitandos ſenſus veſtros principia metuenda præbuimus: ad Apoſtolicum magiſterium mox credidimus eſſe remeandum, vt tripartitus ordo ſermonis Eccleſiaſticæ doctrinæ ſalutiferam teneat & præbeat diſciplinam. Nam & cantilena à continuo labore relaxat animos, & Euangelica authoritas mentes reparat & exuſcitat ad laborem, & Apoſtolicus vigor tramite recto remoueri, & noſtros non ſinit ſenſus euagari. Hanc beati Apoſtoli per ordinem ſequi hodie reperimus lectionem, *An ignoratis fratres, inquit, ſcientibus enim legem loquor,*

Rom. 7.

quia

quia lex dominator homini quanto tempore viuit. Et inducit similitudinem. *Nam quæ sub viro est mulier, viuente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri. igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.* Videtis, fratres, beati Apostoli magnum cœlestis magisterij documentum, quēadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit præteriisse, totámque eius prærogatiuam miro cōiugij exinaniuit exemplo. Et merito lex carnali coniugio comparatur, quæ non obtinuit cum synagoga spirituale consortium. Nam cum accepisset eam ad obseruantiam disciplinæ, ad sancti germinis fœcunditatem, ad augmentum pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reuerendumque secretum, ad mysticam thori cœlestis vnitatem, repetit in ea totius meretricationis illuuiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non compta moribus, non monilibus ornata virtutum, non incessu grauis, non verè illo flammeo virginalis verecundiæ operta velamento: sed lasciua oculis, soluta gressibus, præuenta illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cum vir tantus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul à sua societate propelleret, atque toto execraretur iudicio grauitatis: illa nec despecta erubuit, nec contempta se correxit, nec resipuit sic repulsa, sed tota præceps ad idolorum lupanaria conuolauit, & maluit subire fornicationis infamiam, atque adulterij crimen incurrere, quàm malè placiti habitus turpitudinem non habere. Vnde & meritò eam beatus Prophera deplorat, dicens: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Cuius adulteria quoque Ezechiel sanctus toto penè volumine præscribit. Hinc *Esa. 1.* *Ioan. 8.*

est fratres, quod cum in Euangelio à Scribis & Doctoribus legis apud dominum ista accusaretur adultera, auertit faciem suam dominus, & declinauit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres, in puluere scribere veniam quam dare in carne sententiam. Hāc Apostolus adulteram ad Christi nititur reuocare consortium, nec patitur pristini lapsus timore tardari, quæ viuente viro merito extitit adultera, quia fuit cum alio viro, nunc verò non deserit legem, quæ ad legis recurrit auctorem: sed moritur legi legalibus addicta sententiis, vt viuat gratiæ, & resurgat per veniam, quæ fuerat interempta, & mortificata per legem. Denique cùm eam à maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, non virum, insequentibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi, nec mandatum præterit, sed mandato deficit ille, qui labitur à mandato. Audi quod sequitur. *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi.* Nunquid dixit, mortua est vobis lex? *Et vos mortificati estis legi.* Et bene addidit, *Per corpus Christi.* Quia lex reum astringit, arctat obnoxium, punit & interficit criminosum. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est & eruditus, fœliciter moritur legi, vt innocentiæ viuat & gratiæ. *Vt sitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est: cum nostram corruptionem in incorruptionem mutauit, & mortalitatem, immortalitatis trāsuexit ad gloriam. *Vt fructificemus, ait, Deo.* Cōsortes cœlestis naturæ per Christum non tertæ, sed Deo: non morti, sed vitæ, & Deo fructum asserit deferri, non carni. *Cum enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti.* Cum dicit: Cum essemus, præteritum tempus indicat:

indicat:dum in sola carne positi, imo magis expositi, quæ carnis sunt tantum sapere,facere , velle cogebamur , iuxta illud Apostoli. Qui in carne sunt , Deo placere non possunt. *Cum enim essemus , inquit,in carne, passiones peccatorum , quæ per legem erant.* Dicam sicut dictum est à Domino : Si lumen quod in te est tenebræ sunt,ipsæ tenebræ quantæ ? Si per legem passiones peccatorum membris dominantur humanis, quid ipsæ per se faciunt passiones,quæ nascenti mox homini infœliciter & pœnaliter obsecundant ? Cum taliter nascentem , generatum taliter angores deprimunt , vrgent pericula, afficiunt pœnæ , passiones sunt , fratres , per quas infirmatur infantia , pueritia trahitur , adolescentia insanit , iuuentus & senectus multis luctibus cumulantur , ipsæ sunt quæ totam hominis vitam inimico conturbante comitantur ad lapsum,quas lex dū prohiberet,admonuit , dū discuteret,ampliauit:dū accusaret,reddidit charioresi & quæ per ignorantiam latebant,fecit esse per sciētiā notiores. Et sicut per falcem spinæ magis dum succiduntur accrescunt : ita dum resecantur per legem, pullulant passiones : quia intrinsecus velut in radice carnis fixæ solidantur. Lex intrinsecus culturam fidei habet satis iustam , nec proficit , vnde ad frugem mortis ipsum cespitem humanæ carnis sua excitatione perducit. *Passiones , inquit,peccatorum,quæ per legem erant, operabantur in membris nostris , vt fructificaremus morti.* Instrumentum quod ad vitam erat , ad frugem mortis sibi in nobis vendicant passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiam , à lege mortis absoluimur , & Spiritum sanctum percipimus intrinsecus debellatorem , victoremque vitiorum , vt passiones forinsecus excluſæ pulsent, tentent , prouocent , sed concidant ad nostrorum

Rom. 8.

Mat. 6.

gloriam triumphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cum dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit *. Ergo seruiamus in nouitate Spiritus à carnis seruitute iam liberi, quia vera dominatio est famulatus dominicæ sanctitatis, nam & vetus homo, & vetus litera totam corrupit & perdidit disciplinam.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit, &c.
Sermo CXVI.

QVoties diuerso genere, sed voce consona mystica resonat cantilena, mira dulcedine pascit & delectat auditum: ita cum vario modo, sed vno Spiritu, eodemque sensu diuina & cœlestis doctrina depromitur, libentius & cum suauitate maxima Euangelicæ scientiæ pandit & aperit sacramentum. Et ideo post Propheticam melodiam, & virtutum Christi stupenda miracula, ad Apostolicarum redeamus ordinem lectionum. Talis ergo hodiernæ extitit continentia lectionis. *Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui, nisi per legem: nam concupiscentiam non sciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.* Audistis fratres, quo morbo sine Christo laborauerit humana conditio, quam captiua sine gratia fuerit humana fragilitas: quæ lege, quæ mandatis nō prohibebatur, sed armabatur ad crimina: quæ ob hoc audiebat, ob hoc cognoscebat, non vt vinceret peccata, sed faceret. *Peccatum non cognoui, nisi per legem.* Vitia non nosse felicitatis est, nosse periculi, vicisse virtutis est. Rex nobilis & fortis, hostibus suis longius occurrit: & ita præuenit ingruentium dolos, vt deiici nequeat fides militum, ciuium nequeat conturbari constantia: sic

Rom. 7.

sic modo generosus animus per Christi gratiam corporis sui transgreditur miserandas angustias, & ita totus delicta præuenit, proculcat vitia, & crimina tota internecione prosternit, vt nequeant fucis sensus fallere, dolis ingenium deprauare, tumultuantibus misero imbecilla corda dissoluere ardore, sanguinibus fumantes occasiones incendere, vario passionum genere membra naturaliter infirma vexare. Quod ignis aridæ segeti, hoc vitia corpori sunt humana, quæ sola securius separatione vincuntur, necantur ignorantia, & nescita fœliciter euanescunt. Nam si ad mentem & sensus peruenerint, si cõtigerint animos, si semel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur & exaltatur incendium: & nisi vnda cœlestis corda rigauerit, mentes infuderit, membra madefecerit, totum quod est roboris humani, subditur & redigitur in fauillam. *Lex inquit, peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem.* Ac si diceret: Aurum auaritia non est, sed auaritiam non cognoui, nisi per aurum. Vinum ebrietas non est, sed ebrietatem non cognoui, nisi per vinum. Pulchritudo corporis non est concupiscentia, sed formæ decus concupiscentiæ me rapuit & perduxit ad lapsum. Sic ergo ipsa per se mala non sunt, quæ à Deo ad vtilitatem, ad salutem, ad gratiam sunt creata, sed per ea delinquendi datur occasio. Ergo auaritia aurum accusat, ebrius vinum, lasciuus aut lepidus, formæ vult esse quod contigit ad ruinam. Ita & lex quæ à Deo data fuerat ad salutem, quæ erat per se cœlestis & sancta, facta est per hominẽ miseri hominis ad ruinam: sicut ex sequentibus probat Apostolus, qui dicit: *Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bonum*: Quod ergo bonum erat, non intulit mortem, sed peccatum, quod

principaliter intulerat mortem, quod fragilem, quod imbecillem, quod humanam naturam pronam fecerat ad lapsus & vitia. Quod latebat, & hostiliter humano grassabatur in corpore, lex reprehendit, lex prodidit, dum admonet hominem de innocentia, de sanctitate, de iustitia, de virtute, de fide: dum arguit de vitiis, de delictis, de criminibus. Sed homo audire quidem cœpit virtutes, cœpit velle, sed non attigit: cœpit detestari, sed sequi vitia: odisse delicta, sed facere: horrere crimina, sed implere: vnde tarde se seruum captiuum, se male rabiei sensit addictum, & cœpit clamare: *Infœlix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius?* Cui respõdetur. *Gratiã Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Quo audito cœpit libertatem quærere per auctorem, salutẽ per veniã, vitam per solam sperare gratiam. Nam diu ignorauerat vnde esset difficilis innocentia, vnde laboriosa iustitia, anxia sanctitas, virtus ardua, fides tota periculis plena, vnde sic tantas copias haberent delicta: vnde crimina dum succiduntur, increscunt: virtutes deficiunt, dum coluntur. Lex aperuit, docuit, lex tota luce monstrauit, crimina per peccatum, virtutes per Deum in humanis sensibus, in humana mente dominari: nec posse antè superari delicta, quam delictorum fuerit auctor extinctus, quod est peccatũ, quod Chri-
Ioan. 1. stus abstulit: attestante Ioanne, cum dicit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine lege enim, inquit, peccatum mortuum erat, ego autem viuebam sine lege aliquando, sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit: & ego mortuus sum. & inuentum est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem: nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Peccatum mortuum erat, non quia non erat, sed quia ignorabatur, & proprie dictum est: *Peccatum reuixit.*

uixit. Quia erat sepultum in ignorantia nostra, non mandatum, sed peccatum per mandatum reuixit, dum facit præuaricari qui fuerat ante peccator; dum reum perficit etiam contumacem, desertorem excitat & rebellem. Vnde merito homo iam tunc se exclamat mortuum, quando se vnde & quare, & per quem moreretur, agnouit. Peccatum, fratres, quam crudelis tyrannus sit, iam videmus. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Quia argumentum salutis tetendit in laqueum, quia curam fecit esse languorẽ: quia instrumentũ sanitatis exitiale mutauit in vulnus: quia vitã ipsam in gladium lethalem conuertit. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Vt qui sibi iam quòd esset occisus, quod prouideret iam mortuus: nam quis poterat subuenire occiso nisi Christus, qui vitam reparauit occisus? qui talionẽ morti reddidit per mortẽ mortem peremit: atque eam prodidit contumacem, quæ incubare iussa pœnis reorum, attentare ausa est ipsum iudicem, inuadere ipsum innocentiæ præsumpsit auctorem: vnde merito mors, mors tua est, & in me non ego viuo, sed viuit, agit, regnat, imperat Christus.

In verba eiusdem, Factus est primus homo Adam in animam viuentem, &c. Sermo CXVI.

DVos homines beatus Apostolus hodie retulit humano generi dedisse principium. Adam videlicet, & Christum duos homines pares corpore, sed merito dispares, compage membrorum tota veritate persimiles, sed ipso sui principio tota dissimiles veritate. *Factus est, inquit, primus homo Adam in animam viuentem: nouissimus Adam in Spiritũ viuificantem.* Ille primus ab isto nouissimo factus est, à quo est & animam consecutus, vt viueret, hic est ipso se figuratus auctore, qui 1. Cor. 15.

vitam non expectaret ab altera, sed ipse vitam solus omnibus largiretur: ille vilissimo plasmatur ex limo, ex vtero precioso Virginis hic procedit: in illo terra mutatur in carnem, in isto caro promouetur in Deũ. Et quid plura? Hinc est Adam, qui suam tunc in illo cum fingeret imaginem collocauit. Hinc est, quod eius & personã susc ipit & nomẽ recepit, ne sibi quod ad suam imaginem fecerat, deperiret. Primus Adam, nouissimus Adã: ille primus habet initiũ, hic nouissimus nõ habet finẽ. Quia hic nouissimus verè ipse est primus, ipso dicente: Ego primus, & ego nouissimus.
Esa. 48. Ego sum primus, est sine initio. Ego nouissimus, vtique sine fine. *Sed non prius, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale.* Prius vtique terra, quàm fructus: sed non tam precioſa terra, quàm fructus: illa gemitus exigit & labores, hic substantiam largitur & vitam. Merito Propheta de tali fructu gloriatur, dicens: Terra nostra dedit fructum suum.
Psal. 84. Quem fructum? Illũm nempe, de quo alibi dicit: De
Psal 131. fructu ventris tui ponam super sedem tuam. *Primus homo, ait, de terra terrenus: Secundus homo, de cœlo cœlestis.* Vbi sunt, qui conceptum Virginis, Virginis partum, mulierum partubus existimant exæquandum, cũ illud de terra sit, hoc de cœlo? hoc diuinæ virtutis sit, illud infirmitatis humanæ? illud sit in corpore passionis, hoc totum sit in tranquillitate diuini spiritus? humani corporis in quiete? Sanguis siluit, caro stupuit, soporata sunt membra, & aula Virginis tota est in cœlesti cõmoratione suspensa, donec auctor carnis, carnis sumeret indumentũ: & fieret homo cœlestis, qui non solum terram redderet homini, sed homini donaret cœlum. Virgo concipit, Virgo parturit, Virgo permanet. Ergo virtutis est caro conscia, nõ doloris, quæ magis pariendo integritatis augmenta

augmenta ſuſcipit,damna pudoris ignorat,teſtis potius ſui partus exiſtit; quæ nullas partus pertulit paſſiones, & Sacramentis cœleſtibus interfuiſſe ſe noua mater miratur, quæ naſcentis ordinem intelligit humanæ conſuetudinis nil habere. Si Deum ſic naſci magnus fatetur munere, fatetur dum adorat, aduertite quid ſentire,quid credere debeat Chriſtianus. Sed quod ſequitur audiamus. *Qualis terrenus, tales & terreni:& qualis cœleſtis,tales & cœleſtes.* Quemadmodum non nati taliter, tales poterunt inueniri, non manendo quod nati ſunt, & quod renati ſunt, permanendo? Hinc eſt fratres, quod virgineum fontis vterum cœleſtis ſpiritus arcana luminis ſui admixtione fœcundat: vt quos origo limoſæ ſtirpis profuderat ſub miſera conditione terrenos, cœleſtes pariat,& ad ſimilitudinem ſui perducat auctoris. Ergo iam renati,iam reformati ad noſtri imaginē creatoris,quod præcipit Apoſtolus,impleamus. *Igitur ſicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœleſtis.* Fuerit neceſſitas quod de terra concreti cœleſtia aſpirare nequiuimus: quod de concupiſcentia nati, concupiſcentiam non valuimus euitare:quod illecebris dominantibus acquiſiti, coacti ſumus illecebrarum turpitudinem ſuſtinere:quod ſæculi huius habitaculo recepti, captiui fuimus malis,ad inſtar noſtri domini,ſicut diximus,iam renati,quos vtique concepit virgo, viuificauit ſpiritus, portauit pudor, genuit integritas, nutriuit innocentia, edocuit ſanctitas,virtus exercuit, Deus adoptauit in filios, imaginem totam tota ſimilitudine noſtri portemus auctoris: non maieſtate qua ſolus eſt,ſed innocentia,ſimplicitate, manſuetudine, patientia, humilitate,miſericordia, concordia, qua dignatus eſt nobis fieri & eſſe communis. Ceſſet vitiorum pruritus

ritus pestifer, delictorum lethalia blandimenta vincantur : execrandus furor : criminum comprimatur origo, discutiatur à sensibus caligo tota pompæ sæcularis,abiiciatur à mentibus mundanæ cupiditatis illusio : appetatur paupertas Christi quæ diuitias in cœ'estibus possidet sempiternas , tota sanctitas animæ custodiatur & corporis , vt non magnitudine, sed actu imago creatoris nostri portetur & clarescat in nobis. Affirmat quod diximus, Apostolus , cum dicit : *Hoc autem dico fratres,quia caro & sanguis regnũ Dei possidere non possunt.* Ecce quomodo carnis resurrectio prædicatur, quia ibi caro possidebitur à spiritu,non caro spiritum possidebit , sicut ex sequentib. eluceſcit. *Neque corruptio incorruptionem possidebit.* Vides, quia non caro deperit, sed corruptio : non homo, sed culpa : non persona,sed crimen:vt homo in Deo, & coram Deo viuens,finem se delictorum tandem gaudeat consecutum.De resurrectione proprius sermo proferendus est fratres, quia transcursim , & in ipso verbi fine,non conuenit dici de eo,quod nos ad æterna tempora , perpetuam transmittat ad vitam.

In verba eiusdem , Notum autem vobis facio fratres, Euangelium,&c.de morte. Sermo C XVIII.

QVoniam tota spes fidei Christianæ in resurrectione constituta est mortuorum,ne quisquam de ea ausus sit dubitare : beati Pauli asserentis eam auctoritate, rebus,exemplis,latissimam recitari vobis fecimus hodie lectionem , ad quam sermo noster quod adiicere possit , non potuit inuenire. Sed quia nostri officij vestra charitas semper exigit seruitutem,repetere hæc eadem,inculcare vehementius

hæc

hæc ipsa, resurrectionis ipsius ardore gestimus. Fratres semper de resurrectione libet dicere, iugiter de resurrectione delectat audire, quia mori nunquam libet, viuere semper delectat. Resonet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostrę mentis transmittatur auditum: vt mors quæ nostros semper obsidet sensus, cum terrore suo, cum lamentis suis à nostris sensibus effugetur. Quia sic agricola fructus vberes, & exsatiatas epulas cantat, vt imminentem vomeris laborem non sentiat & sudorem. Sic nauta portus modulatur & lucra, ne vndarum ruinas, nec maris discrimina pertimescat. Sic miles ne vulnera metuat, vt gladios non pertimescat, prædas personat & triumphos. Vnde resurrectionem m nte, ore, oculis, spectet, cantet, cogitet Christianus: t totam mortis possit despicere & calcare formidinem. Mors est fratres, desperationis domina, incredulitatis mater, germana corruptionis, inferni parens, diaboli coniunx, omnium malorum Regina, quæ omne genus hominum tali ordine inexplebili impugnat: vt primum susurratricem suam desperationem præmittat talia suadentem. Homo, cur tua perdis tempora? Ecce domina mors tua venit animam tuam in nihilum redigens, carnem tuam putredine, ossa tua vetustate consumens: vt te qui non fuisti antequam nascereris, faciat non esse post mortem. Redde ergo debita ante mortem, moriturus cito, tibi, ætatibus tuis: da lusibus infantiam, da deliciis adolescentiam, da voluptatibus iuuentutem, da senectutem mihi, ne sine causa de spe cogites desperatus. Post istam mittit incredulitatem suam filiam, sic minantem. Quasi non moriturus, quasi euasurus mortem, sic de vita disponis. Homo, te decipit fides, tu fidei credis, quæ vt tollat præsentia,

futura

futura promittit,& vt auferat quæ sunt ante mortẽ, nescio quæ inuisibilia pollicetur esse post mortem. Quis inde venit, aut quis sapiens credit tot sæculis promissa nec reddita? O si mãduces & bibas,manduca & bibe, cras enim morieris. Tertiam germanam nequitiæ suæ corruptionem tali dirigit cum furore, vt aspectus hominum inuadat, attrahat, occupet, per sepulchra extremos ostendens carceres, suos iacere ibi demonstrat immobiliter vinculatos: & vt homines sensus hominis horrore toto, toto pauore conturbet, effundit putredinem, eructat saniem, spargit fœtores: atque ad vnum corpus hominis innumeros carnifices ob se vermes dedisse proclamat. Quare non desperationi, quare non incredulitati crederent Christiani? Hæc sunt mortis bella, his ducibus, his consiliis, tali conflictu captiuat, vastat, interficit omnes quos natura præsentem perducit ad vitam, ducit Reges, trahit populos, gentes impellit, non diuitiis redimi, non flecti precib. non lachrymis molliri, non viribus vnquam potuit ista superari. Errauere fratres, qui de bono mortis scribere sunt conati. Et quid mirum? tunc se mundi sapientes magnos æstimant & præclaros, si id quod est summum malum, hoc esse summum bonum simplicibus persuaserint: merito scriptura de istis dicit,

Esa. 22.

Esa. 5. Væ qui dicunt bonum malum,& malum bonum. Væ qui ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Et re vera quem non isti fallerent, quem non cæcare potuerunt, qui viuere malum, mori bonum, incautis credere perfecerunt? Sed hæc fratres, veritas submouet, lux fugat, impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonum vitæ reddit, malũ mortis prodit, damnat, excludit. Sic.n. cæpit Apostolus: *Notum autem vobis facio fratres, Euangelium, quod*

1. Co. 15.

prædicaui

prædicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundam scripturas. Dei largitas victurum, non morituru ditat: Aut cui bonum accipit, si non erit ipse qui accipit. *In quo & statis.* Stat vtiq; qui semper viuit, quia moriturus semper iacet. *In quo & saluamini.* Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui sẽper viuit. *Qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis.* Non solum, fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solum natum credidit vt periret. Homo quid tibi oritur quod non occidat? quid tibi quod occiderit, non resurgit? Dies mane oritur: & iterum resurgit in mane: sero sepelitur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si Deo non credis, si non acquiescis legi, si non consentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis resurrectionem tuam tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Certe si ista longe sunt inferiora, quæ in tuis manibus sunt, & de morte tuo opere suscitantur, te posse Dei opere doceant suscitati. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridum sine sensu, sine motu: duc sulcum, fodi terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspice quemadmodũ morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cũ peruenerit ad totũ, quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebat: tunc subito reuiuiscit in germine in herba pubescit, iuuenescit in caule, matureſcit in fruge, & ad illã torã ipsam, quam

1. Co. 15.

quam tu periisse deflebas, speciem resurgit & formam; vt te homo triticum non tam doceat manducare, quam sapere: non tam cogat laborare, quam credere. Reliqua nos taceamus, quia & vnde, & quando & quomodo, & per quem mors venerit, beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe fidem, quia gratis datur: crede resurrectionem, quia qui promittit illam, precium non requirit.

In verba eiusdem, Nescitis quod hi qui in stadio currunt, &c. Sermo C X I X.

BEatus Apostolus Paulus non solum per doctrinam legis, sed seculi huius exemplo ad coronam nos gloriæ cœlestis hortatur. Sic enim inter cætera
1. Cor. 9. ait, vt audiuit dilectio vestra, *Nescitis, inquit, quod hi qui in stadio currunt: omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium?* Et addidit: *Sic, inquit, currite, vt comprehendatis.* Secundum terrenum exemplum, multi quidem, vt ait Apostolus, in stadio currunt, sed vnus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis, multi quidem currũt, sed vnus accipit coronam. Currunt Iudæi per legem, currunt Philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationem, currunt catholici per veram fidei prædicationem, sed de his omnibus vnus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tendit ad Christum, vt ad palmam immortalitatis, coronamque perueniat. Quapropter & Iudæi, & Philosophi, & hæretici in vacuum currunt, qui non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per obseruationem legis, qui Christum Dominum legis ignorant? Currunt & Philosophi per inanem

sapientiam

sapientiam seculi,sed superfluus & vacuus cursus ipsorum est, qui veram Christi sapientiam nescium. Vera enim sapientia Dei Christus est,quę non ornatur verbis, nec luculenta oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & hæretici per venenatam fidei sui assertionem,currunt per ieiunia,currunt per eleemosynam,sed peruenire ad coronam nequeunt: quia nō currunt:falsa enim fides eorum verę fidei gratiam accipere non meretur.Manifestat hoc Apostolus alio loco,cum dicit.Et si distribuero omnem substantiam meam pauperibus, & si tradidero corpus meum igni vt ardeat, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Non enim habet charitatem Christi, qui Christo non fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus,dicendo,*Sic currite,vt comprehendatis.* Currere ergo debemus fideli cursu in fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, vt ad coronam æternæ vitæ peruenire possimus. Denique quemadmodum nobis currendum est: idem Apostolus cōsequenter ostendit,dicendo. *Omnis, inquit,qui in agone contendit, ab omnibus continens est: & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptibilem.* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coronam promissæ immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia,sub tanta castitate,vt etiam propria coniugia non requirāt:nec aliter se vincere posse sperāt,nisi corpus suum castum, pudicumque seruauerint. Et post tantum laborem quid aliud quam paruam, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt:Si ergo pro corrupibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quanto magis nos omnem laborem sustinere debemus, quibus præmium cœleste, & æternæ 1.Cor.13.

gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandum non leui certamine: certamus enim contra spiritualia nequitiæ, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra malitiam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot vitiorum victores fuerimus. Magnus itaque agon iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino: spectamur ab angelis eius: in terra vincimus, sed præmium virtutis in cœlestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi, non solum vitia peccatorum, sed ipsam mortem vicerunt, & præmia immortalitatis susceperunt. In hoc agone primo Dominus & Saluator noster, & certauit & vicit, vt nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniicimus in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes pectora vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, vt possit germinare quod satum est. Deus autem visitatione sua, rore suæ vos pietatis infundat: & det incrementum seminibus nostris, quo possitis in collectis manipulis meritorum ad fructum centesimum peruenire.

In verba eiusdem, Nolite configurari huic sæculo, &c.

Sermo C X X.

CHristus Apostolos sal esse hodie patefecit, dicendo: Vos estis sal terræ. Ne quis ergo impatienter ferat, si beati Pauli verba vt grana diuini solis terimus: quatenus altius soporati sensus intelligentiã condire possimus. Grana enim salis integra saliunt, quatenus in medullis ipsa subtilius attenuata descendant

Mat. 5.

descendant: sic sermo Apostoli communiter lectus præbet simplicem sensum, profundam scientiam præstat, lectione sedula iteratur ad illa quæ ante perscrutati sumus. Hodie dicit beatus Apostolus, *Nolite configurari huic seculo.* Rom. 12. Putasne beatus Paulus Apostolus dicendo sic, elementorum figuris ne configuremur obsistit? neve simus, vt Persarum Reges, qui subiecta nunc pedibus suis sphæra, vt polum se calcare vices mentiuntur: nunc radiato capite ne sint homines, solis residen in figura: nunc impositis sibi cornibus, quasi viros se esse dõleant, effœminantur in Lunam: nunc varias velut siderum sumunt formas, vt hominis perdant figuram, & nihil supernæ claritatis acquirant. Sed ista licet de seculi vanitate descendant, & à sapientibus tam fugienda sint quam ridenda: tamen Apostolus cum dicit, *Nolite configurari huic seculo.* Seculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat institutum, castigat voluntates, luxuriam condemnat, & totam vanitatum secularium pompam propellit, effugat, excludit à mentibus Christianis. Sed hoc modo strictim commonet, quod est in principio huius epistolæ latius executus: vbi figuram sęculi in vitiis sic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurratores, detractores, Deo odibiles, contumelioso, erectos, superbos, inuentores malorum, parentib. non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, sine misericordia, qui cum iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solum qui faciunt illa, sed & consentiunt facientibus. Fratres, audistis formam seculi, didicistis speciem, vidistis figuram: si tamen formam & non informe monstrum,

vbi confusione criminum tota rerum facies est delecta : vbi peccatorum connubio tota mundi figura est dissoluta, vbi delictorum morbis imago ipsa ablata est conditoris, vbi homo in vitiis est sepultus, vbi corrupti corpõris scatent scelera, vbi homo hominis est sepulchrum, vbi in homine non homo cernitur, sed cadauer. Apostolus ergo huic formæ nos prohibet esse conformes : & configurari nos huic vetat figuræ : huic similitudini consimiles non esse esse permittit, sed ad formam Dei reformat, ad similitudinem reuocat Christi, & totam reducit ad imaginem conditoris, dicens : *Sed reformamini in nouitate sensus vestri.* Hoc est, sitis per Christum sensibus innouati, abiecta seculi huius figura : & tota inueteratæ imaginis deformitate proiecta, formam vestram in formam vestri reducite Saluatoris: vt nouitas sensuum vestrorum in vestris actibus eluceſcat, & cœlestis homo cœlesti habitu iam gradiatur in terra. Qualiter autem componat formam noui hominis, iam patefcat. *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem habent actum; sic multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam quæ data est nobis differentes.* Agit, agit vt corpus quod collocat in cœlesti actu, in superna vita, in moribus sanctitatis, membrorum consensu, & copulatione consistat : neque pes oculi ministerium, neque oculus pedis officium peruerso tumore confundat : sed vt sanctitatis membra donis contenta sint largitoris, & credant suum esse membra omnia, quod vnum fecerit membrum : quia minorari nescit membrum vnum, quod totum honoratur in corpus. Hinc est quod Apostol. actus membris membra actibus hc depingit. *Siue qui docet in doctrina,*

qui

qui exhortatur in exhortatione, qui tribuit in simplicitate, qui præest in solicitudine, qui miseretur in hilaritate. Charitas sine simulatione, odientes malum, adhærentes bono, inuicem honore præuenientes, inuicem benigni, solicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino seruientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, orationi instantes, memoriis sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes: benedicite, & nolite maledicere: gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus: prouidentes bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vindicantes vosmetipsos, sed date locum iræ. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: noli vinci, sed vince in bono malum.

Superius fratres, Apostolus patefecit membra vitiorum: reuelauit modo nobis membra virtutum: vt cœleste corpus tantis solidatum membris, neruis talibus roboratum, posset facile mundi bella prosternere, diaboli superare conflictus. Et ita viuens, vt Apostolus docuit, non prosternit mundum? non proterit carnem? non diabolum vincit? non æquatur Angelis? non maior est cœlo? Plane maior cœlo, quia cœlum non mouetur sponte, non voluntate agit, non iudicio facit quicquam, sed sola necessitate seruit semper, quia semel iussum est seruire: impollutum se non viribus, non labore custodit: vnde cum non sit obnoxium pœnæ, sic tamen nec consistit ad præmium: at homo ex terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exuperat passiones, transcendit cœlum, ad ipsam deitatis peruolat sedem: & sic fit maior cœlo, meritis supergreditur Angelos, non natura. Probat hoc Apostolus

Paulus,qui dum satis terram vincit, & intrauit cœlum, & transiuit aliud, & vsque ad tertium meruit peruenire. Et iuste, nam primus conscendere debet cœlos, qui sic & verbo & exemplo homines penetrare docuit cœlos:Erit,erit maior cœlo,qui vixerit, sicut docuit Paulus,erit clarior Sole,qui sic virtutum radiis toto orbe splendet,vt fuscari se nulla vitiorum nocte permittat. Erit,erit iste lucidior Luna, qui tenebras has non tenuato lumine temperat, sed totam sæculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec sicut Luna quotidiana lucis detrimenta persentit,sed iugi factorum lampade in superni luminis claritate persistit:nec iste sicut illa menstruo interpollatur obscuro, sed in claritate Dei continua permanebit.Et si magna est illa quod mitigat noctem,quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De stellis taceo, quia quot cœlum stellis, tot sancti virtutibus
Mat 5. *Phil. 2.* eluceſcunt:dicente Domino:Vos estis lux mundi,lucete sicut luminaria in mundo. Ad summum. Cœ-
Mat. 24. lum,Sol,Luna,Stellæ, (Deo dicente) transibunt: iustus autem in claritate Dei continua permanebit. Velim fratres, de singulo Apostoli verbo proferre singulas dictiones, sed quia & frequentata lectio fastidium generat audienti, & nos diutius non possumus Euangelicas tacere virtutes:gratum sit charitati vestræ quod compendioso sermone præsentem clausimus lectionem:Deus autem noster,& quæ diximus, & quæ tacuimus,ipse sanctis vestris sensibus insinuare dignetur.

De diuite & Lazaro, Sermo CXXI.

AVdistis fratres, hodie & paupertatis finem, & diuitiarum, qualis sit exitus cognouistis:dicen-
Luc. 10. te Domino, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura*

purpura & byſſo,& quotidie epulabatur ſplendidè : & erat quidam mendicus nomine Lazarus, hulceribus plenus, qui iacebat ad ianuam eius , cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis , & nemo illi dabat : ſed & canes veniebant & lingebant hulcera eius. Factum eſt autem,inquit , vt moreretur pauper , & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Dines autem mortuus eſt,& ſepultus in inferno. En fratres, quàm rerum lamentanda mutatio: pauperem portant Angeli:diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis, totam vitam diuitis vicit: & elatio ſola pauperis totam diuitis pompam tranſcendit,& gloriam. Quare ſic ſepultura decipit oculos? quare ſic exequiarum pompa mentitur?in obſequium diuitis migrat hic tota ciuitas cum funus effertur: pauper vadit ſolus:pauperem duorum portat miſeratio baiulorum, nec quatuor vt mortuo , ſed duo ſub vno vecte , quaſi proiiciendo oneri portitores addicuntur inuiti : Merito ei mox angelica officia, merito diuina deputantur obſequia,cui tam crudeliter negata ſunt ipſa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba ſeruorum : feretrum pauperis præcedit Angelorum pſallentium multitudo. In marmoreo tumulo & curata veſte iacet diuitis corpus incluſum : pauperis caro naturali quieſcit in limo : & materiali ſitu vermium morſus neſcit : præuenit putredines & fœtores. Sed requiramus fratres , quæ diuitis culpa , quod crimen, quod ſcelus eum ſuppliciis addixit inferni : & ante iudicium damnationis eius,elogium tot ſeculis fecit, ipſo iudice referente,cantari,dicente Domino. *Homo quidam erat dives,& induebatur purpura & byſſo,& epulabatur quotidie ſplendidè : & erat quidam mendicus nomine Lazarus,qui iacebat ad ianuam diuitis, & cupiebat ſaturari de micis,quæ cadebant de menſa diuitis.* Nunquid

per se tantum diuitiæ criminosæ sunt? aut solæ, & per se penes Deum damnandæ sunt vestes? & tantum per se puniendæ sunt epulæ, vt non solum careant præmio bonorum, sed omnium malorum ferant & mereantur exitium? Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hulcera tam sacrata, vt Angelorum manibus Abrahæ sancti rapiantur ad gremium? Et mirum fratres, quod Abraham quondam diues nunc
Gen. 30. diuitem spernit: dicente scriptura: Erat autem Abraham diues valde, & eum quem habuit in bonis præsentibus parem, nunc reprobat & patitur esse pœnalem: præsertim cum neque pauperis huius bona, neque mala diuitis illius prodiderit sermo diuinus. Cur ergo nunc Abraham ambit pauperem, diuitem refugit & refutat? Aut quemadmodum hunc Abraham innocentem habuere diuitiæ, hunc fecere diuitiæ criminosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorum, hunc in omnium malorum barathrum deputarunt? Verum ne propositus sermo vestrum diu fatiget animum, suspendat auditum, acceleranda nobis est huius solutio quæstionis. Abraham fratres, non sibi, sed pauperi diues fuit, & opes non habere, sed prorogare gestiuit magis magísque in sinu pauperis, quam in horreis recondere suas studuit facultates, sicut toto vitæ eius ordine
Gen. 18. perdoceetur. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit, sicque ne peregrinus peregrinum se esse sentiret: sub tentorio manens ipse, sine tecto aduenam manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse
Gen. 14. suscepit, extorris patria, domicilij nescius, ipse & Dominus omnium fuit, & patria, sciens se non incubatorem, sed dispensatorem diuinæ positum largitatis, vt vindicaret oppressos, absolueret captiuos, eriperet iam, iamque morituros, ipsum se morti nouus bellá-

tor

tor addicit, apud quem pietas in alterum vita sua charior fuit. Abraham susceptо hospiti astitit, non assedit: & fuit iste non conuiua hospitis, sed minister: Abraham viso peregrino, Dominum se esse nesciuit, ipse allator prandij, ad coquinam satis delicatam sollicitus addixit vxorem: & qui se, suaque omnia famulis suis credit ac committit, committere vix audet hospitem coniugi quàm probatæ. Et quid plura fratres? Huius denique humanitas sic sancta sanctis est semper manibus præparata, vt inuitaret apud illum ipsum Deum, & compelleret hospitari. Ille ad Abraham, ille ad requiem pauperum, ille ad hospitum receptaculum venit, qui se in hospite & paupere receptum fatebitur in futuro, cum dicet: Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui & dedistis mihi bibere: hospes fui, & suscepistis me. *Factum est autem, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ.* Non immerito fratres, sua tunc omnes sanctos suscipit in requie, & in ipsa cælesti beatitudine fungitur dispensatoris officio: qui dum semper hic suscepit peregrinos & pauperes, ipsum cum Angelis suscipere Deum, ipsum sub tentorio suo videre hospitem meruit, quem semper habuit largitorem. Et reuera fratres, parum se beatum credidit, si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio. Et solis donis frueretur diuinis, qui hic humana bona crudelem se credidit quicquam si negaret. Abraham fratres, venientibus longè semper occurrit, prætereũtes etiam prece vocat: nolentes magna cum supplicatione suam compellit ad mensam: prima, & saginata de gregibus hospitibus semper apponit: suis & coniugis suæ manibus factos calentes semper offert panes, quos frigidos & hesternos esse vtique iugis humanitas non sinebat. At iste alter diues, imò diuitiarũ *Mat. 25.*

captiuus, seruus opum, & ipsis censibus compedibus, tantum pompæ immobile sepulchrum, in quo pietatis totus vtique & visus defecerat, & auditus, non iam personam, non pauperem, sed ipsam misericordiam despicit ad ianuam suam Lazaro sic iacente. Purpura, byssо, delicatis vestibus, epulis blandis ferrea viscera crudelis anima nutriebat: quem Deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quam ipsum pietatis conflatorium eius proiecit ad ianuam: conflatorium dixi, propter ferrea viscera. Impiis ergo oculis mendicus Lazarus ingeritur, admouetur, & vt diues dare possit, magis magisque diuitis census cumulatur: sed diues adamante durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis conferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat. Item Deus vt non taceret, vt clamaret, vt admoneret diuitem, vt panem se quærere tantum ieiunus pauper ostendat, vt vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperi fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* Aut diues variis crapulatus ferculis indigeriem suã ructabat ad cœlum, ne vocem pauperis humi & taliter iacentis, audiret. Itemque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamantis, ad aperiendum cor diuitis totũ corpus pauperis, vulneribus aperit, vt in admonendo diuite tot essent pauperis ora, quot vulnera, soluuntur viscera, hulcera producuntur, hiatus vulnerum dilatatur, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenã pietatis: vt quem vox esurientis nõ mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries commoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire

sentire contemnit. Quærit adhuc Deus quemadmodum diues à sua obstinatione soluatur. Soluit pauperi manus à suis artubus, vti nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres, humanitatis ordo mutatur: fit humana mendicitas, vt cupiditas prodatur inhumana. Diues pauperē nec cadentibus de mēsa micis pascit: & Lazarus pauper, quia aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Miser diues, si panem non dedisti, quare vel canes abigere noluisti? Sed mitiores te canes tui, imo tu sæuior canibus tuis: nam te sæuiente illi parcunt, qui non ad morsum dentes, sed linguas ad obsequium sic producunt, vt in modum spongiæ non vexent vulnera, sed detergant. Diues in canibus tuis famem pietas vicit: in te impietatem saturitas non euicit. Nam quod canes hoc studio facile curantur, vsus ipse qui semper est in oculis, probat. Nam canes lambendo semper curant vulnera sua: canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa grauiter accusante natura. Verum est, verum est, quod diues cum nec micas dare potest, semper auarus eget. Differendus est sermo fratres, quia & dicendi tempus absumpsimus: & lectionis loca, quæ nobis tractanda sunt, maximè subsequuntur.

De eisdem, Sermo CXXII.

DEberet fratres, sermo noster hodie sancti Andreæ, in quantum sufficit, referre virtutes: sed quia de diuite illo, & Lazaro Euangelico paupere, quod supereſt nos diximus reddituros, & B. Andreæ Apostolatus, & Martyrij sui prærogatiua sufficit, & abundat ad gloriam. Si placet, nos quæ promisimus, quæ debemus, ipso Domino reddente soluamus.

Scientes

Scientes namque quod & dicenti & audienti semper generet lassitudo fastidium, superiore tractatu maximam partem propositæ distulimus lectionis: vt reparatis animorum viribus salutaris verbi sequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Post illa enim
Luc. 16. quæ diximus, hæc sequuntur. *Et eleuans oculos cum esset in tormentis, Abraham vidit à longe, & Lazarum in sinu eius.* Et eleuans oculos suos. serò diues sursum leuat oculos suos, quos semper depressit in terram. Dives, quos oculos leuas, ipsi sunt accusatores tui: quos oculos leuas, ipsi non placant iudicem, sed inflammant: non reportant veniam, sed reatum: & exigũt pœnarum cumulum, non solamen. Quo oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quo respicis diues? Ibi est Lazarus, ibi est impietatis tuæ proditor, testis criminis, crudelitatis assertor. *Et clamauit, inquit, pater Abraham miserere mei.* Modo cognoscis patrem, & modo tibi patrem se esse nescit, quem in Lazaro patrem sic spreuisti: modo tibi iustus occurrit, qui tunc, vt tibi pius esset, diu Lazarum passus est cruciari. Infelix quem sic ipsa origo arguit, quem sic ipse lucis author addicit: infœlix cui in iudicio pro magnitudine criminis, non misereri genitor, non pater ignoscere, nõ affectio potuit subuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, sed crimine, non censu, non substantia, sed reatu. Quid clamas? quid postulas? Hoc loco iam non geritur postulatio, sed controuersia, vbi è diuerso consistit ipse qui passus est: sed agentium diuersus est locus: hic agit de proximo, ille de longè: hic de sinu suggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de pœna. Sed quid dicis diues? *Pater Abraham miserere mei.* Benè diceres, si Lazarus in sinu residens ipsum pectus iudicis nõ teneret: bene diceres: si

Lazarus

Lazarus iustissimi cognitoris tota non possideret arcana. Gratis rogat iudicem, quem sic innocens confessor accusat: & frustra sibi credit iudicē posse subuenire, quando ore iudicis pronunciat ipse tanta qui pertulit. *Miserere mei, & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum sic crudelis? *Lazarum mitte.* Quò? Ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimum chaos, ad tormentorum stridorem, de sancta quiete, de tanto silentio beatorum. *Et mitte Lazarum.* Vt video, quod agit diues, non est nouelli doloris, sed liuoris antiqui: & cœlo magis incenditur, quàm gehenna. Est graue illis malum, est illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre felices. Adhuc diuitem malitia non deserit, quem iam possidet pœna: qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult deduci. Ad cruciatus tui stratū diues pius Abraham Lazarum mittere non potest, quem tu ad mensam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis versæ sunt vices: vides eius gloriam, cuius supplicium sic spreuisti: videt ille cruciatus tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare sibi mitti Lazarum sic deplorat. *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Erras diues, hæc flamma non tam linguæ, quàm mētis est: non tam linguæ, quàm cordis est: & adhuc iste conscientiæ calor est, non illud extremum quid te manet & expectat incendium. Nam si te iam nouissimi iudicij totus ignis ambiret, & illius desperatæ damnationis sententia iam teneret, nunquam leuares oculos, nunquam patrem colloqui, nunquam pro te rogare, nunquam præsumeres interuenire pro fratribus. Certè si te iam possidet totus ignis inferni, si te gehennæ flamma complectitur, quare

solius linguæ æstibus desideras subueniri ? Nisi quia cum pectus tuum anhelat flamma sui criminis & reatus, magis lingua vritur, ardet, æstuat, quæ insultauit pauperi, quæ misericordiam denegauit: hæc præcedit ad iudicium: hæc antea deguſtat & patitur cruciatus, hæc de toto corpore prima sentit ardorem, quæ cum prima hic varios deliciarum cibos,& odorata deguſtaret pocula, mandare pietatem noluit: fieri misericordiam non præcepit, sed & ipsa cum alij facerent, derogabat. Ipse est qui induebatur purpura & byſſo. Quid est diues? ab æstu byſſus non defendit? purpura non resistit inferno ? Remanserunt ista, deseruerunt ista,& ipse nunc nudus sudas, æstuas, qui aliquando insultabas æstibus artificiosa nuditate vestitus. *Et mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Quid est diues? vbi sunt torrentes torcularium tuorum? vbi sunt horrea ad famem pauperis non minus cupiditatibus dilatata, quam copiis? vbi sunt vina ad inopiam pauperis annositatibus, & ipsa temporum obliuione seruata? vbi sunt effusiones, lapsus, flumina ministeriorum tuorum? Ista omnia tibi periere, non crimini, qui sitis extremi digiti guttam, quã si vel solam dedisses pauperi, nõ sitires. Immisericordẽ te gutta & mica reddidit inhumanũ, in quibus totus pauperis & victus cõsistit & vita. Velim scire diues si vel ipse tibi in pœna positus ignoscis: quia ad hæc mala non venisses, si de tantis horreis micam, guttam de tantis torcularibus tunc dedisses. Parum est quod caro eget, quod natura exigit, quod sufficit vitæ: auaritia causa est, quod homo magna & multa recondit non sibi, sed aliis, ad suum plane præsentem, vel posterum cruciatum. Sed dicis diues, Ego & si vinum negaui, aquam peto, quam communem cunctis animantibus author ipse

ipse omnium præstitit & natura. Puto dives, quod & aquam pauperi tu negasti: cui ne ingrederetur ianuam tuam, ne ad tuum puteum peruenire t, canes quam plurimos obiecisti. Quid est autem quod dicis? *Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti in aqua.* Et non deferat aquam? ergo iuxta te est aqua: & si iuxta est, quare de proximo non sumis? quare? quia vinctæ sunt manus tuæ merito dives, quia solutis debilitate Lazari manibus subuenire tempsisti. Debet homo, debet debilibus sua membra partiri: quæ cum Iob non daret, sed redderet, sic dicebat. Ego fui oculus cæcorum, pes autem claudorum: ego eram pater inualidorum. Homo si non habes nummum, da pauperi manum, quia maiorem misericordiam facit, qui ad mensam suam manu pauperem debilem ducit. Ipsum se pauperi dedit, qui se aptauit in obsequium pauperis, aptauit in pauperis seruitutem. Iterum fratres, præsentis verbi plenitudinem differamus, vt tertia auditione quam sententiam ab Abraham beatissimo pertulerit dives, proloquamur. *Iob. 29. iuxta LXX.*

De eisdem, Sermo CXXIII.

INuerecundi debitoris est, aut differre credita, aut promissa denegare: honesti sine mora, & mox vtraque dissoluere. Promisimus vt omne quod restat de illo diuite redderemus, qui cum in Lazarum visus sit immitis, in se magis sæuus extitit, & crudelis. Hactenus quid dives ad Abraham locutus fuerit, & sanctus Euangelista, & noster sermo, in quantum potuit declarauit. Dictum est. *Et eleuans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & clamans dixit: Pater Abrahã miserere mei, & mitte Lazarũ, vt intinga extremũ digiti sui in aqua, & refrigeret linguã meã, quia crucior* *Luc. 16.*

crucior in hac flãma. Cui nunc respõdit Abrahã, Fili recepisti bona in vita tua. O mira pietas, adhuc vocat filiũ, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit. O singularis bonitas, adhuc vocat filium, quem vidit inferni vernulã, pœnarum sobolem, extremum mancipiũ iam gehennæ. Sed vocat filium, vt magis magisque filij probetur impietas: quãdo cũ tali etiã paterni sermonis pietas perseuerat. Tu vocas patrem, ego voco filium: vt te grauiter doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filiũ, vt amarius doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filiũ, vt amarius doleas perdidisse te quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuisse, doloris non est tanti, quãti habita mœroris est perdidisse: voco filium, vt intelligas iudicij esse, quod pateris, non furoris: voco filium, vt in me mea patientia, & in te tua maneat pœna. Sed iste fratres intelligit se non esse filium, qui fatetur, & pensat de suo merito, quod tam pij patris perdidit de natura. Qui tunc vtique respondisset generi, si pius, si hospitalis, si misericors, in pauperem si fuisset humanus. Qui genitoris opera non facit, negat genus, domino sic docente: Si filij Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. Ille fidem generis probat, cui tãtus paterni operis assertor assistit. Sed quid dicit Abraham, *Fili, recepisti bona in vita tua.* Si tantum diuitis huius istud est crimen, quia recepit bona, quantum reus qui inuadit indebita? Si tantum criminosus qui sua claudit, qui non largitur accepta, quàm pœnalis est qui & suis incubat, & aliena peruadit? Fratres, demus nostra, si tamen nostra, demus tamen quæ putamus nostra, vitemus aliena, declinemus extranea, certè si cui aliquid tulimus, tota celeritate reddamus: ne hic relinquentes omnia, illuc censu pauperes, crimine diuites, ad istum diuitem perducamur.

Ioan. 8.

Discat

Discat tamen dives quia recepit bona, non accepit: Videtis fratres, quia Abrahæ sancti verbo istius diuitis animus proditur, sensus arguitur, intellectus punitur, qui non sibi data, sed reddita credidit quæcunque domino largiente possedit. Intelligite quo sẽsu incesserit, quo corde ambulauerit, qui Deum sibi credidit debitorem, & dominum suum male dives vsuris suis addixit obnoxium, ignorans quia dominus & si pauper incesit in terra, dives tamẽ ascendit in cœlum: & dedit ille, non accepit in fœnore, qui dedit vni quinque talenta, alij duo, alij vnum: vnde & promittit se exacturum, non redditurum vsuram, cum dicit ad seruum: Serue nequam & piger, dedisses pecuniam meam, & ego venissem, & exegissem eam vtique cum vsuris. Hinc autem plus impius dives iste, quia non in alium pius extitit: qui & si recepit bona, non pro bonis mala, sed pro malis bona recepit indignus. Sed transeamus ad Lazarum, & quæramus quid est quod dicit; *Et Lazarus similiter recepit mala.* Et id sufficiat ad meritum, abundet ad gloriam, si non fecit bona, sed recepit mala: plane beatus est fratres, qui se à Deo accipere bona, mala recipere, fideliter credit. Beatus qui Deo semper reddit debita: certè si non potest, vel dimitti sibi debita tota humilitate deposcat, ipso Domino sic docente. Dicite: Dimitte nobis debita nostra. Beatus qui Deo debita, & cum non intelligit se contraxisse, persoluit, altius Propheta instituente cum dicit: Quæ non rapui tunc exoluebam. Beatus qui se apud Deum semper vt excuset, accusat, scriptura taliter admonente: Iustus in primordio sermonis sui accusator existit. Et si iustus, quare se iustus accusat? quia: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Homo coram homine de iustitia, de

Mat. 18.

Matth. 6. *Psal.* 68. *Prou.* 18. *Iuxta* LXX. *Psal.* 142.

innocentia,de merito forsitan glorietur: coram Deo qui se de innocentia iactat, de sua iustitia gloriatur,
Luc. 18. homo non est. Hinc est, quod ille Pharisæus cum non orat, sed iustitias suas computat, imputat, ructat, iniustus & publicano deterior abscedit. Sed accedamus ad reliqua. *Nunc autem hic consolatur, ait, tu vero cruciaris.* Videtis fratres, intelligitis fratres, quia iustos ex his quæ dicta sunt,& si discretio locorum, vna tamen & inferni adhuc regio continebat: atque eos & si chaos iam magni,nondum tamen cœlestis habitatio separabat: & si diuidebat illos hiatus tristis, nondum tamen deputata superius angelis al-
Gen. 3. titudo. Flammea romphæa (sicut Legislator refert) Paradisi voluebatur in ianua, ne illuc homini pateret accessus: æreis ianuis, & ferreis vectibus portæ inferi obseratæ claudebantur, ne animabus, quæ illuc iactatæ fuerant de supernis, vllus pateret egressus. Nam & chirographum paterni debiti, quod morti singulos adiiciebat, stylo culpæ, & reatus ipsius atramento tenebatur ascriptum, & ad sobolis noxam multa temporum currebat vsura:nec erat idoneus qui Paradisum introiret, flammam extingueret, diuinitus institutam, aut aperiret ianuas inferni cælitus obseratas, aut solueret chirographum, quod in arca legali Dei præcepto tenebatur inclusum. Hinc est, quod ipse dominus primi hominis,id est,contumacis serui, exaltator aduenit: ipse dominus qui obserauit Paradisum, qui clausit infernum, ad terras & inferos tota potestate descendit,vt accẽsa extingueret,clausa protinus aperiret,protoplasti facinus aboleret. Hinc est, quod arietem suæ crucis portat aggressurus infernum, vt conterat & confringat ipsas tartari ianuas ære munitas, & ferro. De latere fundit aquam, vt Paradisi viam temperet, ignem ex

parte

parte sanctorum extinguat inferni, totum chirographum debiti diluat,& soluat antiquum: & patiendo hoc remittat ipse, quod ipse intulit imperando. Agnoscite fratres,lætamini fratres,post triũphũ Christi sanctorum custodiam dissolutam, & in sanctos vltra inferni nil deberi:quando Christus vt iustos,non iniustos absolueret,ad inferos vsque penetrauit. Intelligamus fratres, quantum Christus profuerit, imo quam sine Christo in nullo fuerit salus, cum præter istam corporum solutionẽ, sãctorum quoque animæ apud inferos tenebãtur astrictæ. Beat⁹ ergo Lazarus, qui totum Deo debuit,vt crimini nil deberet.Beatus qui hic recepit tot mala, vt ibi bona omnia possideret.Et adiecit Abraham,dicens, *Neque hinc ad vos trãsire neque huc trãsmeare quis potest.* Terret fratres,terret nimis huius vocis auditus,quæ ostẽdit post mortem, & semel apud inferos pœnali custodiæ deputatos ad sanctorum quietem non posse transferri, nisi Christi gratia iam redempti, ab hac desperatione sanctæ Ecclesiæ intercessione soluantur: vt quod sententia negat,Ecclesia mereamur,præstet gratia.Hic tamen dives rogat adhuc,& dicit: *Pater Abraham.* Adhuc vocat patrem, qui meritis suis & patrem & patriam sic amisit. *Pater Abraham.* Hic miser & in pœna mentitur. *Pater Abraham, mitte eum in domum patris mei.* Si verè hunc patrem vocat,cuius domum pãtris alterius tunc requirit? nisi fortè eum se in absentia habere patrem credit, quem in præsenti se taliter conspicit perdidisse: & sic sibi credit eius patris domum eius gratia custodiri, cuius ibi negari sibi finum videt, videt requiem pernegari. *Pater Abraham, mitte eum.* Quem? Nempe Lazarum. Vbi? *In domum Patris mei.* Modo, & tardè, dives Lazarum ad domum patris sui non misericors, sed miserandus inuitat,

quem toto tempore substantiæ miseratione suis incumbentem ianuis non recepit: & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire, quem prima petitione ad suos douocare non potuit cruciatus. Antè dixit; *Mitte ad me.* Modo dicit. *Mitte ad fratres meos.* Dolet, agit infelix, ne videat felicem, quem aliquando putauerat infœlicem. *Mitte ad fratres meos.* Vbi? *In domum patris mei.* Vt quid? *Habeo enim, inquit, quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Cui pius, qui sibi sic impius? Impudenter præsumit aliis impetrare pœnitentiam, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil prouidit. *Mitte Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres.* Et putas quod quinque fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tanto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nil profecit? Merito ei respondit Abraham: *Habent Moysen & Prophetas, audiant illos.* Sine Lazarum tantos requiescere post labores, & tu defle tuas quas tuo merito sustines pœnas. Deus autem fratribus tuis, & omnibus, non pro tuo consilio, sed pro suo munere olim prospexit ad salutem, dedit per Moysen legem, Prophetiam largitus est per Eliam: audiant ergo illos, ne tuos sentiant cruciatus. *Respondit dives: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei.* Cui respondit Abraham: *Si Moysi & Eliæ non credunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.* Nihil tam verum fratres, qui de cœlo loquenti per legem, de cœlo venienti Christo credere noluit, iam non merebitur credere ab inferis reuertenti. Ipse Christus fratres, Deus & Dominus noster ad Moysen est locutus de cœlo, ipse in terra terreno est locutus in corpore, ipse cum terreno corpore ab inferis est reuersus: & tamen referenti quæ bona

in cœlis,

in cœlis, quæ sint apud inferos mala, fratres diuitis illius, qui Iudaicis intelliguntur in populis, credere tota obstinatione noluerunt. Verum fratres, quia nos, qui sit diues, aut quis Lazarus pauper, & qui sint quinque diuitis fratres, dicere nunc tempus excludit: nec quid in hac historia spiritualis intelligentiæ lateat, aperire permittit: edocti per Christum, quid apud ipsum iustos maneat, quid apud inferos expectet iniustos, agamus, curamus verbo, opere, misericordia, vt & superna bona apprehẽdere, & mala perterriti, vitare & declinare possimus.

De eisdem, Sermo CXXIV.

QVoties nobis à Deo diues ingeritur purpuratus, quoties vulneratus pauper apponitur, toties nobis misericordiæ σκώμμα panditur, toties nobis stadium pietatis aperitur: vt de spectaculo cælesti possimus attendere, quam breui quantumuis pauper ad palmam, diues peruenit ad ruinam. *Homo, inquit, erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendidè, & erat quidam mẽdicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis.* Induebatur diues purpura, pauper liuore: diues byssо, pauper squallore: auro diues, pauper fœtore: diues plumeo decumbebat in sigmate, iacebat durissima pauper in terra: diues ructabat epulas, sanie pauper anhelabat: fundebat vina diues, pauper lachrymas: exsatiatus diues proiiciebat panes, micas pauper esuriens non habebat: pascebat oblatrantes pauperem diues ferculis suis, pauper vulneribus suis saturabat diuitis canes. Ac ne plurimis, ad diuitem bona omnia, ad pauperem mala omnia perlegimus proueniisse, neque tamen pauperem fregerunt aduersa, aut diuiti omnia secunda

Id est, cauea ludorum.

Luc. 16.

profuerunt, imo pauperem prouexit ad Philosophiam paupertas,ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam, necessitas ad voluntatem,fames ad ieiunium,sitis ad tolerantiam,ad vitam mors,ad præmiũ pœna, ad cœlum terra, egestas ad regnum, & diuitem sic extulit purpura ad superbiam, byssus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, vnguenta ad marcorem, ad cæcitatem splendor,sublimitas ad ruinam. Ergo neque prospera ignauos erigunt, neque fortes aduersa prosternunt,quia neque diuitiæ,neque paupertates, sed animus aut ducit gratos ad præmium, aut ad pœnam deducit ingratos. Ianuæ diuitis pauper apponit hulceribus plenus:ac fit hoc non humano casu, iudicio fit diuino, vt diuitis & pauperis conflictus esset in terra,spectaculum maneret in cœlo. Diues totus indutus diuitiarum stabat armis:& contra pauper iacebat ipsa vestitus in carne: nisi forte lorica erat illi vnum totius corporis vulnus.Diues morabatur seruorum choris,pauper exutus cute dolorum stimulis agebatur. Iaciebat impietatis tela diues, clypeum miserationis Lazarus opponebat.crudelitatem suam, diues pauperis vibrabat in vulnus, frustabatur diuiti sontem animam totus corpore deferente migrauit,& calcata carne in spiritum totus armiger supernus ascendit ne vbi posset ferre diuitis credulitas inueniret. Ob hoc.n.egerat Deus,vt diues pauperis,pauper diuitis in oculis semper essent,quatenus vicissim sibi ambo curam de vario languore præstarẽt.Ægrotabat pauper corpore,mente diues.Hinc est, quod differebatur cura pauperis, diues sumeret de vulnere medicinam, de gemitu compunctionem, de lachrymis pœnitentiam, de patientia exemplum, de fame misericordiam,de siti sensum. Ad summam, cœleste de terrena

terrena cõpassione consortium, certe vt tantis diues bonis fultus Deo gratus esset, quando gratus Deo pauper in malis omnibus, vidente diuite, permanebat. Merito ergo portabatur ab Angelis qui iacebat; qui lugebat, Abrahæ consolabatur in gremio: & viuit Deo semper, qui se sibi viuere nec sciuit in mũdo. *Factum est, inquit, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahæ. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.* Miser accepit ante animæ quã corporis sepulturam: nec ante quieti corporis, quam pœnali traditus est sepulchro: vt viuat pœnæ semper, cum sit semel mortuus vitæ. *Et sepultus est in inferno: & vidit Abraham de longe, & Lazarum in sinu eius.* Immutatio quanta rerum: quo descendit diues? quo pauper ascendit? Respicit ibi sursum quem despexerat hic deorsum: & videt eum de inferno in sinu Abrahæ, quem iacentem se coram superbo de stigmate non videbat. *Pater Abraham, miserere mei.* Stultè petit à patre misericordiam, quam negauerat fratri. *Miserere mei.* Quid illi cum misericordia, cui iam totum in pœnam? Aut quæ illi supplicatio apud patrem poterit subuenire, cui in sinu patris residet accusator? Pectus patris Lazarus tenet, & totam sancti cordis pulsat æquitatem, quatenus se filij patrem boni, mali iudicem seruet. *Pater Abraham, miserere mei: & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Mitte Lazarum, vt ipse qui cruciatus mei causa est, iam refrigerij minister extremam digiti sui solamẽ modo ipse porrigat, cui ego iacenti manus meæ totius solatiũ tunc negaui. *Et mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguã meam.* Sitit itaq; guttã, qui vini lacus cũ pauper sitiret, effudit: & stilla digiti extremi credit gehennæ flãmas

extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non extinxit incendia. Sed hanc sibi guttam ad refrigerium dari petit, ad ardorē pauperis quam negarat. Ista gutta est diues, quæ te facit crudelem, ista gutta est quæ os Lazari à te negata siccauit: quia ad refrigerium corporis & gutta sufficit, & mica. *Cupiens, inquit, saturari de micis, quæ cadebant de mensa.* Spargebatur panis, fundebatur vinum, & quod ad extremam vitam pauperis negabatur, hoc totam diuiti peribat ad pompam. *Et mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meam.* Lingua in capite, caput mali, ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem latrat, misericordiam carpit: & merito prima est in gehenna, in cruciatu præuia, dux pœnarum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat vt iuberet. Et quamuis series lectionis & me compellat dicere, & vos inuitet audire, qui sit purpuratus diues, qui sit Lazarus pauper, qui sint quinque fratres diuitis, quomodo ante diem iudicij diues cruciatus sentiat gehennæ, sed dolor reuocat ad dicendum. Et si est sub terra tartari carcer, si est κάυσις ardens, si est inferus sine fine crucians, si est apparitor istis, quæ nos ad ista rapiat post sæculi labores: quid stupemus? vbi sumus? quis est iste qui nos eludit somnus? quæ est ista quæ nos tenet obliuio lethalis? quare non omnibus contemptis euadendi à malis talibus nobis sola sit cura, ne viuentes mundo, ne aliis currentes, ad tantas, tales, tam crudeles subito rapiamur pœnas? Et si est ascendendi possibilitas ad superna, si est facultas viuendi in cœlestibus, si est Abrahæ sinus bonis omnibus ad requiem præparatus, si est Lazarus in sinu patris tanti, imo quia dubium non est, vbi & loca, & personæ, & nomina describuntur: quare non cœlo mutamus terram? quare

Id est, cōbustio.

non

non caducis emimus æterna? quare non perituris manentia comparamus? vt & supplicia deuitemus inferni: & hæc quæ audire desideramus anguste, late videre, habere & tenere possimus.

De villico iniquo, Sermo CXXV.

OMnium quidem ciborum sal salubre est condimentum, si mensura non desit: alioqui sine modo & ipsum perit, & quod salierit perdit: amarat enim nimietas quod poterat condire mensura. Sic qui in nobis est sensus, si teneat modum, dat saporem, intellectum parit, prudentiam generat, cor dilatat, auget ingenium, maturat dicenda, audienda componit, fitque sibi dulcis, fit degustantibus tota dulcedinis plenitudo: & plane erit ille melleus sensus, qui ore profert nil amarum. Hoc præmisimus, vt sit nobis in Euangelicis sensibus nostri sensus constringenda mensura: quatenus vitalem cibum, diuinum pastum, cœlestem saporem non violet, sed cautissima nobis sobrietate custodiat, iuxta illud Apostoli: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Sed iam quid dominus dixerit, audiamus; *Homo quidam erat diues.* Et quis erat homo iste, nisi Christus? Quis diues, nisi ipse qui in paupertate nostra totas creaturæ diuitias possidebat? *Homo quidam erat diues.* Hoc Iudæis sæpius inculcabat, vt intelligerent quod inesset locuples deitas, cui erat humana paupertas. *Erat diues.* Erat in maiestate sua diues, qui oculis Iudæorum erat pauper. Et quomodo diues non erat, cui ministrabant angeli? virtutes parebant? elementa seruiebant? & quæ non erant, fiebant iussa, vocata veniebant. *Homo quidam erat diues: & habebat villicum.* Quem nisi hominem, cui ad colendum mundum tota fuerat commissa possessio: *Homo quidã*

Rom. 12.

Luc. 16.

erat diues,& habebat villicum:& hic diffamatus est apud illum. Quasi non præscierit, quasi non præuiderit, cui occulta nota sunt, cuius oculis etiam illa nuda sunt quæ teguntur. *Et hic diffamatus est apud illum.* Ergo ille famæ credidit? fama nunciante cognouit? Absit: Sed quia illa quæ nouerat, quæ pietate velabat, quærere tunc cœpit quando accusabat terra.

Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat de terra: clamabat terra, clamabat cœlum, dolebant Angeli, quãdo iam

Luc. 16. tota seculi fama loquebatur. *Et hic diffamatus est apud illum quod dissipasset substantiam eius.* Filius iunior ante istius hominis lectus est substantiam dissipasse, nunc ipsius bona villicus dissipasse perhibetur. Sicut idem Deus & homo Christus, idem paterfamilias, & pater; sic hunc eundem esse & villicum constat, & filium: est hic causarum diuersitas, est mutatio nominum: non est varietas personarum. *Et diffamatus est apud illum, quod dissipasset bona ipsius, & vocauit eum.* Vocauit per Euangelium. *Et ait illi.* Et quid per Euãgelium non agit? Per quod mores arguit, occulta nudat, conscientiam pandit, commissa castigat, dinumerat mala, & in his præsistenti minatur pœnam, quamuis conuerso veniam repromittit. *Et vocauit eum: & ait illi: Quid hic audio de te?* Cognita velut audita imputat: quia in reum non vult accelerare sententiam: & conuictum penes se, velut accusatum conuenit, qui iudicium gestit venia sic præire. *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare.* Tam piis tam seuera cur iungit? cur ante à villicatione submonet, quam rationem agnoscat? *Redde rationẽ, iam enim nõ poteris villicare.* Rationem modo instar hominis expetit: modo sicut Deus instantia denunciat, & futura. *Redde rationem: iam enim non poteris villicare.* Rationem petit, non vt exigat,

exigat,sed relaxet:petit,vt petatur:petit hic, ne petat ibi:petit in seculo,ne petat in iudicio : petit cito, ne pœnarum tempus , tempus satisfactionis excludat. *Redde rationem villicationis tuæ,iam enim non poteris villicare.* Quare ? Quia venit finis vitæ , tempus mortis,iam te apparitio superna constringit, iam iudiciũ vocat. Festina ergo,ne satisfactionis tempus perdas, qui tempus operis perdidisti. *Redde rationem.* Hoc est dicere , compone rationem,compone tua, ne reddas mea : compones autem,si iam desines dissipare:priora debita suscepi ego,cum te suscepi : solui ego cum te absolui:ego cognitor pro te cognitori audiendus astiti:iudicium intraui iudex,rei mei reus factus sum à pœnalibus suscepi pœnas , à damnatis sententiam non refugi,mortis perditor morrem excepi,penetraui inferos destructor inferni, vt te per ista non modo subducerem tuæ pœnæ , sed & meæ consortem facerem dignitatis. Age ergo , vt te quem tempus tuæ villicationis exclusit , perpetuitas meæ donationis includat. Sed villicus quid responderit iam perscrutemur. *Ait,inquit,intra se,quid faciam?* Quid faciam modo , semper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tempus ademit. *Ait,inquit,intra se.* Quærit , inquit, intra se consilium , qui foris, vnde sibi iam succurreret, non habebat. *Ait intra se.* Pungit cor suum, stimulat mentem suam , & omnia vexat interna,vt à se pœnitentiam,quam pro se dare possit , extorqueat. *Fodere non valeo.* Non vires isti, sed tempora defecerãt ad laborem. *Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Confusionem futuri iudicij pertimescit , in quo iam non pœnitendi tempus est, sed pœnarum , & vbi reus plus de conscientia , quam de gehennæ erubescit incendio. *Mendicare erubesco.* Et quis non erubescit in cœlestibus mendicare ? Miser

ſer quem temporalitas habuit diuitem, mendicũ ſempiternitas poſſidebit: & habebit hũc nudum tartarus, quem locupletem ſuſcipere cœlum potuit, & tenere. Præſens figura tendit ad populum, ſed bonum nobis, bonum nimis, ſi ad nos illa aptemus ſinguli, ſi ad nos iſta referamus, qui in terra nos debemus ſentire villicos, dominos non putare: prorogationis temporariæ miniſterium ſuſcepiſſe, non inueniſſe ius perpetuum poſſidendi: cauere ne ad patremfamilias fama verſæ ſubſtantiæ nos prȩcedat, iuxta illud Apo-
Tim. 5. ſtoli: Quorundam peccata manifeſta ſunt, præcedentia ad iudicium: quoſdam autem & ſubſequuntur. Non peruenit ad ſtatutum terminum vitæ, qui villicationis amittit tempus: quem ſonarit credita diſſipaſſe. Hinc, hinc eſt immaturus exitus, hinc eſt ante diem mors, hinc eſt vocatio amara, hinc eſt ſeipſa acerbior redhibitio, ſicut Propheta lamentatur,
Pſal. 54. clamans: Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos. Sed vtinam, quando nos de vocatione commonet ægritudo, quando febris à villicatione inclementer excludit, quando vis doloris ad reddendam villicationem properare compellit, præſentis villici factum, ſenſumque ſequeremur, conuerteremur ad animæ conſilium, ad compunctionem cordis, ad mentis pœnitentiam, ad miſericordiæ ſuffragium, ad pietatis patrocinium, ad confeſſionis aduocationem, certe peteremus dominicorum chirographa debitorum, & ſi non tota, vel media, ſicut iſte villicus ad noſtram veniam ſolueremus: vt qui bona credita diſſipando iniquitatis vocamur villici, in nouiſſimis pia fraude ipſius laudem iudicis conſequamur. *Et laudauit, inquit, villicum iniquitatis.* Et quia Euangelici factum villici non paruam generat quæſtionem, qui reus de multis vnam

legitur

legitur placuisse per fraudē: quare placuerit sic, vel quis sit iste, sequenti per Deum plenius sermone pandemus.

De eodem, Sermo CXXVI.

QVam sit commodum, quam lucrosum debitorū nodos soluere, cautionum vincla laxare, præsentis villici nos edocet & informat exemplum: quī dum chirographorū cumulos pio moderatur assensu, nō modo euasit certissimas discussionis angustias, sed etiam discussoris laudem mansuram sæculis cōquisiuit. Et nos fratres, quod de præsēti lectione vobis fecit promissio me debere, auditu piissimo temperate: ne me vósque simul oneret seuera discussio, quos intelligētia poterit benigne reuelare. Vnde quæ supersunt lectionis iam sequamur: & cōsilium villicus quod inuenerit audiamus. *Ait, inquit, intra se:* Luc. 16. *Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationē? fodere non valeo: mendicare erubesco: scio quid faciā. Conuocatis itaque singulis debitorib. domini sui, dicebat primo: Quantū debes domino meo? At ille dixit: Cētum cados olei. Dixitq; illi: Accipe cautionem tuā & sede cito, scribe quinquaginta. Deinde dixit alij: Tu vero quantū debes? Qui ait: Centū coros tritici: Et ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset.* Vel nūc liquet in euāgelicis lectionibus obscuratas mysteriis diuinis, supernis velatas sēsi b° cōtineri, quāplurimas quęstiones, nec facile humano intellectui subiacere, quod ore Christi de cœlestibus profertur arcanis. *Et laudauit, inquit, dominus villicū iniquitatis, quod prudēter fecisset.* Rogo quid hoc loco mundanus capit animus? quid hic communis capit & recipit auditus? vbi inter villicum & dominicos debitores versuræ fraudis laudatur inuentio: vbi de-

bitoris

bitoris honestas tollitur, aufertur pudor, violatur innocentia, verecundia tota sepelitur: vbi villicus reddendæ rationis tempore plus ardet in fraude, quam tempore villicationis anhelauit in luxu: in articulo discussionis ipsum dominicum plus in dispendium sæuit, quam diebus suæ fudit & disperdidit actionis: & qui ante substantiã vacuauerat dissipando, vacuando chirographa quod remanserat plus euertit: nec curat vnde possit sarcire ꝙ deerat, sed ꝙ remãsit quẽadmodũ in orare possit excogitat. *Dicebat debitori, Quãtum debes Domino meo?* Non dicebat, quantum debes mihi. Conueniebat conscientiam, testabatur debitoris animum: sic dicendo. Et quid est quod sine respectu domini debitor ad tantam fraudem villico conspirauerat? *Quantum debes domino meo? Dicit ille, Centum cados olei. Accipe cautionem tuam, & scribe quinquaginta.* Ad tantam fraudem villicus conspirabat, & agebat vt totam fidem perderet, dum mediat cautionem. *Quantum debes Domino meo?* Sciebãt ambo quia præsens erat vbique, & semper supernus creditor: nec poterat fraude præueniri, sed neque in oculis dominicis desinit, semel cœperit qui furari. Esto tamen sit humani moris, vt debitor quærat compendia fraudulenta, & villicus sibi consulat: sic furando Dominus iterum quare probat fraudem? furta collaudat? prædicat falsitatem? Quod est nequitia, prudentiam dicit: & hoc pium iudicat, quod multis pessimum falsitatis præstat exemplum? Sapiat ita carnalibus sensibus, spiritualibus quod est diuini luminis iam lucescat. Iterata est parabola per villicum, quæ fuerat iuniorem prælibata per filium. Villicus iniquitatis à mammona iniquo gentium populus nuncupatur. Facite vobis, inquit, amicos de mammona iniquitatis, qui relicto creatore totum se mammonæ tradiderat seruituti.

Quis-

Quisquis est ab huius mammonæ captiuitate liber, & pecuniæ iam crudeli pondere non grauatur, consistat in specula cœlesti, & inde despectet mammonam mundo, & mundanis tyrannico furore dominantem. Imperat gentibus, iubet regnis, bella mandat, comparat bellatores, sanguinem vendit, agit mortes, prodit patrias, vrbes destruit, subdit populos, arces vrget, vexat ciues, foro præsidet, ius delet, fas, nefasque confundit, & ad mortes vsque tendendo fidem tentat, violat veritatem, famam carpit, honestatem dissipat, soluit affectus, innocentiam tollit, pietatem sepelit, necessitudinem scindit, amicitiam subruit. Et quid plura? Hoc est in mammona, dominus iniquitatis, qui iniquè humanis & corporibus dominatur & mentibus. Huius ergo mammonæ villicus, hoc est gentilis populus dissipatæ taliter substantiæ reus à Domino per Euangelium conuenitur, vt reddat rationem villicationis suæ, id est, naturalis boni. Cui tunc dicitur, *Iam non poteris villicare.* Quando ei finis seculi nunciatur. Credit denique iuxta Apostolum figuram præterire mundi, transire tempora villicationis humanæ: & intra se, in se reuersus, quid facere deberet, interrogat. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam?* Ingemuit cor, doluit mens, respondit fides, credulitas dedit consilium salutare, vt villicus ad verum dominum iam rediret: & erogando mammonam sæuum dominum suæ victor subderet seruituti, vt fieret salutis occasio, quod perditionis extiterat instrumentum. Pergit ergo villicus gentilis quondam iam Christianus, ad primum debitorem Domini sui. Quem? Iudæum interrogat debitorem: quid quãtumque interrogat, quasi nesciat modum debiti: portitor cautionis nouerat iam per Euangelium, sed interrogando 1. Cor. 7.

gando confessionem taliter requirebat, denique & qualitatem & quantitatem debiti confitetur, dicens: *Centum cados olei.* Quare non argenti, vel auri pondus: quare non centum decem, aut nonaginta, sed centum? Vt & de debito, & de numero cœleste luceat sacramentum. Debebat Iudæus oleum, quod chirographo legis ad vngendos Reges, Prophetas, & Sacerdotes, Christiani chrismatis acceperat in figuram, donec ad ipsum Regum & Prophetarum, & Sacerdotum Principem perueniret, cui tota reddenda & infundenda erat centenaria chrismatis plenitudo. Sed quia contra cautionis fidem debitor, ne debitum redderet, occidit impius creditorem: legalis ipsa cautio peruenit ad Gentes, hoc est lex: vt Iudæus conuictus per Gentilem, quia debitum conuertit in crimen, pœnitentiæ soluat vsuram. Vides ergo quia villicus non fraudem, sed pœnitentiam suadet: solicitat ad acquirendam misericordiam, non impellit ad falsum, cum dicit: *Accipe cautionem tuam: sede cito, & scribe quinquaginta.* Quinquagesimum numerum ad misericordiam pertinere Dauid pandit, cum psalmum quinquagesimum cãtat, clamans: Miserere mei Deus secũdum magnã misericordiam tuã. Quinquagesimus numerus patefecit misericordiã, dum quinquagesimum annum, qui est iubileus, lex debitorum omnium, omnium contractuum delere, & soluere ligamenta perscribit. Villicus ergo agit iste, vt per misericordiam Christi idoneus sit Iudæus, qui per cautionem legis insolubilibus confusus debitis tenebatur. Debet Iudæus oleum, qui iuxta Apostolum, feracis in se oliuæ pinguedinem incredulitatis sterilitate siccauerat. Vnde & Euangelicæ fidei calore iam tota redit in ramos, Christiano totam reuiuiscit in gratiam. *Deinde alij dicebat: Tu vero quantum debes?*

Psal. 50.
Leuit. 25

Rom. 11.

Qui

Qui ait: Centum coros tritici. Posteaquam granum tritici, quod est Christus, satum est in terra nostræ carnis, & ad vbertatem supernam per dominicam fœcundatum est sepulturam, factum est vt homo cẽtesimũ fructum suo tam debeat authori: Nisi, inquit, granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Videns ergo villicus satis prouidet, cum dicit: *Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta.* Quia sicut quinquagesimus misericordiam confert, ita octogesimus totam fidem præfigurat & gratiam Hic est numerus, in quo decalogum legis esse, & ogdoadem gratiæ satis gnarus legis, satis studiosus Euangelij lector intelligit. Itaque villicus cũ dicit, scribe octoginta, id agit, vt per gratiã soluat, quod reddere non poterat per naturam. Bene ergo iste villicus meruit laudem domini sui, qui in chirographis non fraudem molitus est, sed salutem: quod autem dixit: *Prudentiores sunt filij sæculi in generatione sua quàm filij lucis.* Ita intelligendum est, quia qui erant filij sæculi quondam, id est, gentiles, nunc electi sunt Dei: & qui erant filij Dei, hoc est Iudæi, nunc in filiis sæculi sunt relicti, *in generatione sua.* Qua renati sunt, nõ qua nati sunt. Scribantur hæc inquit, in generatione altera. Altera hæc est generatio quærentium dominum. Deus autem scientiæ & illuminationis illuminet corda vestra, & totã scientiæ suæ plenitudinem in vestræ mentis infundat arcanum.

Ioan. 12.

Ps. 101.

Psal. 23.

De collatione diui Ioannis Baptistæ, Sermo CXXVII.

Qui falso diui Chrysostomi titulo editus est.

HOdie nobis Ioannis virtus Herodis veritas dum refertur, concussa sunt viscera, corda tremue-

runt, caligauit visus, intellectus hebuit, aufugit auditus. Aut quid constat in sensibus humanis, quando perdidit virtutum magnitudinem criminum magnitudo. *Herodes, inquit, tenuit Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Ioannes virtutum schola, magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitiæ titulus, castitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei disciplina; Ioannes maior homine, par angelis, legis summa, Euangelij sanctio, Apostolorum vox, silentium Prophetarum, lucerna mundi, præco iudicis, præcursor Christi, metator domini, Dei testis, totius medius Trinitatis, datur incestui, traditur adulteræ, addicitur saltatrici. Merito ergo concussa sunt viscera, corda tremuerunt. At Herodes, ipse est qui prophanauit templum, Sacerdotium sustulit, confudit ordinem, temerauit regnum, corrupit quicquid erat religionis: quod vitæ, quod legis, quod morum, quod fidei, quod disciplinæ, perdidit & confudit. Herodes sicarius in ciues, in nobiles latro, populator in socios, in domesticos prædo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida, inebrians cruore terram, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quod Ioannis sanguinem pium ingenti poculo crudelitatis absorbuit, sed ipsa lectio iam loquatur. *Herodes, inquit, tenuit Ioannem, & alligauit eum.* Qui vincula soluerat peccatorum, peccatoris vinculis alligatur, vt vincta venia locum veniæ non relinquat. *Alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, tu adulterium facis, & in carcerem vadit Ioannes? Sic iudicas sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis innocentiæ persecutor? Rogo vbi rerum facies? vbi fama? vbi pudor? Vbi existimatio publici cognitoris? certè vbi Deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex?

Mat. 14.

vbi

vbi ipsius iura naturæ ? Simul omnia sunt Herodes te agente,te iudicante,te iubente confusa. *Tenuit,inquit,Ioannem,& alligauit eum,& posuit in carcere.* Herodes,te causa petit,te arguunt vincula,te carcer accusat,te diuulgat producta in publicum Ioannis iniuria : causam custodiæ qui requirit , inuenit in te quod puniat, & in Ioanne quod doleat. Ioannes orbi notus,fama virtutis cognitus,celebratissimus sanctitate, dũ trahit ad se suæ inquisitores iniuriæ,facit vt tuus cunctis innotescat incestus : agit vt te habeat confusio publica , quem corrigere non potuit secreta correctio. Herodem Ioannes monitis , non accusatione pulsabat : corrigere voluit , non perire: sed Herodes facibus libidinis ardens perire maluit, quam redire : & vxorem fratris illicite possidere. Captiuis criminum , innocentiæ inimicis , odiosa sit semper libertas , virtus contraria vitiosis , sacrilegis exosa sanctitas , inimica castitas impudicis, corruptis integritas pœna,luxuriosis aduersa frugalitas , crudelibus misericordia, pietas impiis,iniustis iustitia non ferenda : probat hoc Euangelista cum dicit,*Dicebat enim illi Ioannes,non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit : malos qui monet , offendit , incurrit odium qui arguit criminosos. Dicebat Ioannes quod erat legis,quod iustitiæ, quod salutis: certe quod erat non odij , sed amoris : ecce qualem consecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens inquit,occidere eum,timuit populum.* Facile deuiat à iustitia, qui in causis non Deum , sed hominem pertimescit.Hic timor peccandi facultatem differre potest , auferre non potest voluntatem : vnde etiam quod suspenderit à crimine, auditores reddit ad crimen,& æstuat animo quousq; perficiat,quod cogitat

malum. Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem. *Die, inquit, natalis Herodis saltauit Herodiadis filia in medio triclinio, & placuit Herodi: vnde iureiurando pollicitus est dare ei quodcunq; postulasset ab eo. At illa præmonita à matre sua, da mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ.* Hæc est mulieris antiqua malitia, quæ Adã eiecit de Paradisi deliciis: hæc cœlestes homines fecit esse terrenos: hæc humanum genus misit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum: hoc malum quod homines ducit ad mortem: hoc malum fugit Elias Propheta: & cuius lingua clauis facta est cæli tanquam reus, fugit à facie mulieris, hæc inuenit verum laborem & pressuram, quæ nunc occidit Ioannem Baptistam, deiicit pueritiam, perdit iuuẽtutem, illicit & inquietat emortuam senectutem. *Præmonita à matre sua, da mihi, inquit, in disco caput Ioannis Baptistæ.* De matris pectore dans rugitum noua belua, contempta corporis præda, caput ipsum truncatura peruadit. *Et contristatus est Rex, propter iusiurandum tamẽ, & propter discumbentes iussit dari, misitque decollari Ioannem, & allatum est caput eius in disco, & datum est puellæ, & puella dedit matri suæ.* Audistis fratres, quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas. *Et allatum est caput eius in disco.* In arenam vertitur domus, mensa migrat in caucam: fiunt de pransoribus spectatores, furore muratur conuiuium: fit cibus cædes, vinum transit in sanguinem, finis apponitur natali, in ortu exhibetur occasus, conuiuium in homicidium commutatur, organa tragœdiam personant sæcularem, intrat bestia, non puella, quærit amputare, non saltare: discurrit fera, non fœmina,

Gen. 3.

1. Reg. 19.

spargit

spargit iubas per ceruicem,non capillos: membra dilatat anfractibus sæuitiæ crescit augmentis, fit grandis crudelitate, non corpore, & singularis fera vsque dum capiat prædam,fremit ore, dentibus frendit, ferrum non suscipit, sed producit. Verum ne quis existimet declamare nos velle de talibus, nos non declamare volumus,sed clamare,vt festiuitatum gaudia sint cauta vestrarum, nataliumque vestrorum solemnitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris interfit Christus, in facie prandeatur auctoris,honestate conuiuij natura ipsa,quæ vos producit,honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes, familia vestra innocentiæ tripudiet disciplina,luxus absistat, fugetur effusio, saltatricum pestis,lenocinia cantorum,voluptatum fomenta, ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conuiuiis abscindantur: vt præsens gaudium vestrum ad lætitiam perueniat sempiternam. Hodie fratres,sermonem tulimus,non in Herodem tantum, sed etiam in Herodiadem: quia satis auditor intelligit,quanta sit fœlicitas martyris,quando miseriã persecutoris audierit:scire tamen nos conuenit, quia & Ioannes de morte sua natus est,& de natali suo mortuus est Herodes.

In diuum Apollinarem Episcopum & Martyrem, Sermo CXXVIII.

BEatus Apollinaris primo Sacerdotio solus hanc Ecclesiam Rauennatem vernaculo atque inclyto Martyrij honore decorauit. Merito Apollinaris, quia iuxta mandatum Dei sui hic perdidit animam suam, vt eam inueniret in vitam sempiternam. Beatus qui ita cursum consummauit, fidem seruauit, vt verè primus à credentibus suo reperiretur in loco.

Nec eum quisquam confessoris vocabulo minorem credat esse, quam Martyrem, quem Dei nutu quotidianum, & multiplicem reuersum, conspicit ad agonem. Audi Paulum dicentem: Quotidie morior. Semel mori parum est eum, qui potest regi suo gloriosam sæpe de hostibus referre victoriam. Non tam mors quam fides & deuotio Martyrem facit, & sicut virtutis est in acie, in conflictu, pro re amata succumbere, ita perfectæ virtutis est, diu agere & consummare certamina. Non ideo persecutus est Martyrem; quia non intulit mortem, sed probauit Martyrem: quia non elicuit fidem, iniecit tela quæ potuit, & omnia armorum suorum genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi ductoris mouere mentem potuit, aut temerare constantiam. Summum est fratres, pro domino præsentem vitam, si necesse sit, contemnere, sed glorioſum est etiam cum vita mundum suo temnere & conculcare cum Principe. Festinabat Christus ad Martyrem, Martyr suum festinabat ad Regem. Bene diximus festinabat, iuxta illud Prophetæ: Exurge in occursum mihi, & vide. Sed vt propugnatorem suum sibi Ecclesia sancta retineret, Christo vehementer occurrit, vt vincenti iustitiæ reseruaret coronam, & sibi belli tempore præliatoris sui præsentiam condonaret. Fundebat sæpè confessor sanguinem suum, suisque vulneribus fide mentis suæ testabatur auctorem. Cœlum suspiciens carnem despiciebat & terram. Vicit tamen, tenuit, à suo desiderio retardari Martyrem tenera adhuc Ecclesiæ impetrauit infantia. Infantiam dico fratres, quæ totum semper obtinet, quæ plus lachrymis, quam virium ratione contendit. Neque enim tantum vultus & sudor fortium, quantum possunt lachrymæ paruulorum: quia ibi corpora, hic corda franguntur:

1. Cor. 15.

Psal. 18.

franguntur: ibi mentis iudicia vix mouentur, hic tota pietas inclinata descendit. Et quid plura fratres? Egit, egit Ecclesia sancta mater, vt nusquam à suo separaretur antistite. Ecce viuit, ecce vt bonus pastor suo medius assistit in grege, nec vnquam separatur Spiritu, qui corpore præcessit ad tempus, præcessit dico habitu: cæterum ipsa inter nos corporis sui habitatione quiescit. Extinctus est diabolus, persecutor occubuit: ecce regnat & viuit, qui pro rege suo desiderauit occidi, qui viuit & regnat cum patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæculorum sæcula.

In diuum Cyprianum Martyrem, Sermo C X X I X.

QVoniam hodie Deo in natali sancti Cypriani Martyris conuenimus, in quo miro certamine de diabolo triumphauit: & quia nobis virtutum suarum glorioſum reliquit exemplum: ideo exultare nos conuenit & lætari. Natalem ergo sanctorum cum auditis chariſſimi, nolite putare illum dici, quo nascuntur in terram de carne, sed de terra in cœlum, de labore ad requiem, de tentationibus ad quietem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, sed fortes & stabiles & æternas, de mundanis risibus ad coronam & gloriam. Tales natales digne martyrum celebrantur. Cum ergo huiusmodi festiuitas agitur, noli æstimare chariſſime, quod in solis prandiis & profusioribus epulis natales martyrum celebrentur: sed imitandum tibi proponitur, quod in memoria martyris celebras. Aspice ergo chariſſime, alacritatem populi circumstantis. In hac enim die aliquando turba astitit impiorum, cum sanctus Cyprianus iussu tyranni feriretur, turbæ erant malorum expectantium chori, nunc multitudo fidelium

ad collætandum deuota confluxit : tunc turba sæuientum,nunc exultantium:tunc desperatorum,nunc sperantium. Idcirco ergo natales martyrum annua lætitia celebrantur, vt quod semel actum est,per omne æuum in memoria maneat deuotorum. Gesta res est chariſſime,ne te diceres ignorare, celebrantur annua,ne dicas,oblitus sum. Ad hæc ergo imitanda vos animate chariſſimi , hanc magnanimitatis gratiam concupiscite : hoc petite dari vobis,quod ille meruit adipisci. Omnes enim cœlestia cupientes terrenorum bonorum laqueis irretiri non possunt , quia conuersationem suam in cœlestibus statuerunt. Sicut ait
Philip. 3. Sanctus Apostolus : Nostra autem conuersatio in cœlis. Dirigatur ergo cordis nostri desiderium ad habitationem cœlestem , vbi quum dispersus fuerit pauperibus thesaurus vester , illic erit & cor vestrum. Thesaurus autem bonorum omnium Christus est,qui vos cum Patre & Filio & Spiritu sancto donis cœlestibus , & nunc , & in æternum cumulare & replere dignetur.

In consecratione Episcopi,Sermo CXXX.

Sicut magnæ promissionis longa expectatio accendit animum , mentem fatigat , ita sensus omnes, & interna ipse viscerum suscitat optatus promissionis effectus. Hinc est quod hodie , sicut dixit Isaias,
Isa. 52. Ecclesia mater sancta festiua , tota gaudens & compta processit,induit se tunicam iucunditatis suæ,& sicut sponsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit & decorauit ornatu : vt cœlum stellis fulget luminibus , & terra vernat floribus suis : & vt hortus producit germina sua, ita producit lætitia in conspe-
Psal. 44. ctu omnium filiorū suorum. Quia iuxta pollicitationem Dauid:Hodie pro patre natus est ei filius, qui

eam

eam non pondere inclinet, non auctoritate deterreat, non commotione sollicitet, non asperitate conturbet, sed fideli sustentet obsequio: cura peruigili faciat persecuram, solicitudo labore necessaria procuret, familiam blanda institutione componat, hospitibus occurrat, parentibus seruiat, regibus obtemperet, potestatibus collaboret, det senibus reuerentiam, pueris gratiam, fratribus amorem, paruulis impendat affectum, liberam per Christum cunctis exhibeat seruitutem. Dauid dixit, Audi filia, & vide. Ego dicam, Audi mater & vide, pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Sint prudentia senes, grauitate patres, charitate filij, virtute iuuenes, dulcedine soboles, innocentia infantes, malitia paruuli, quæ mundi sunt nescientes: totam regni Dei præsentiam possidentes: attestante Domino, cum dicit: Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cœlorum. Tales generat perpetuæ virginitatis copula, tales generat cœlestis vitæ coniũctio, sexus nescia, cõceptus conscia, gnara partus, corruptionis ignara, pudore integra, integritate clausa, casta pignoribus, fœcũditate diffusa. Hæc tam pia mater dum vnius germinis sui hodie natalitia festa celebrat, sinus aperit, extendit amplexus, emittit vocem, diuinis cantat in canticis, vt omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad congaudendum sibi gremio charitatis includat. Adest ipsa etiam mater Christiani perennis, & fidelis imperi, quæ dum fidé, opere misericordiæ, sanctitate in honorẽ Trinitatis beatam sectatur & imitatur Ecclesiam procreare, amplecti, possidere, augustam meruit Trinitatem. Sic remunerat Trinitatem: sic remunerat Trinitas in sui amore & ardore feruentes, ista meruit, vt daret sibi honorem, gauderet quod sibi fecit ei de gratia religionem consimilem. Ista meruit vt genitricis dignitas per genitricem

Psal. 44.

Mat. 19.

tricem redundaret in posteros. Orate fratres, vt Christiani Principes, quia pia deuotione dignantur nostris occurrere gaudiis, nostris solennitatibus interesse, ipsos quoque pari gratia omnium sacerdotum longo in tempore obsecratio deuota commendet.

In illud Ioannis, Si quis sermonem meum seruauerit, &c. Sermo CXXXI.

SÆpe diximus, quod Deus corporeis oculis non videtur, quod diuinitas non clauditur mente carnali, quod humana ratio rerum non capit conditorem, sed Deum sola fides attingit, credulitas sentit tota, nec quantus est, sed quia est, hominis quantuscunque est intuetur aspectus. Denique Moyses, qui de seruo in amicum, de homine promouetur in Deum, Dei faciem quærit, sed non inuenit: petit, sed non accipit: & vt posteriora tantum Dei videat, admonetur: quatenus homo Deum quærat sequi, non præcedere: neque ante Deum quæ sint quærere præsumat, sed quod per Deum sint omnia adorator agnoscat. Crebro Deus hominibus formam hominis demonstrat, & magnitudinem suam tantam breuem nostri operis colligit in figuram, vt præsentiam diuinam possit infirmus noster oculus intueri, angustus noster recipere possit aspectus. Sic ad Abraham Deus venit in hominis forma, succedit hospitis in figura, & lasciuiatoris in morem accepit pedibus suis aquam: sed & inuitatus ad mensam vituli, & panis appositione saturatur: & ita se totus humano credit & committit obsequio, vt ipso tactu, visu, verum hominem videatur explere, & hoc eo tempore, quo verus Deus sterilitati extremæ senis desperatæ patefactis visceribus in partum sobolem largiturus aduenit. Sic Iacob vianti conuiator occurrit, & ita se humano collegio

Gen. 18.

Gen. 32.

collegio ſocium præbet, vt prouocanti homini Deus totus in luctum inferatur, & tunc videbatur neruis aut lacertis vincere, quando victor cœleſtia dat dona, munera dat diuina. Sic Iſaias Deum regali habitu ſe- *Iſaiæ 6.*
dere conſpexit, vt agnoſceret niſi à Deo rege regantur reges, ipſos cum ſint homines, nihil regere poſſe rectores. Sic Daniel Deum patrem, crine niueo, ſene- *Dan. 7.*
ctute reuerenda, antiquitate terribilem, ſeptum angelis, ignitum ſede, ad iudicandum reſidere conſpicit. Sic ipſum filium Dei in hominis filio venientem cum cœli nubibus intuetur, vt ignotum antè tantis perfidis Chriſtum, fidelibus notum ſemper fuiſſe cognoſcat. Si toties Deus ab hominibus in figura hominis, videtur: quid eſt quod Iudæus modo hominem videns Chriſtum ſic exaſperatur? niſi forte figura, honor, veritas, putatur iniuria. Retulit Euan- *Ioan. 10.*
geliſta hodie Chriſtum dixiſſe: *Si quis ſermonem meum ſeruauerit, non videbit mortem in æternum.* Ad quod verbum reſponderunt Iudæi: *Nunc cognouimus quia dæmonium habes: Abraham pater noſter mortuus eſt & Prophetæ: & tu dicis: Si quis ſermonem meum ſeruauerit, non guſtabit mortem in æternum. Nunquid tu maior es patre noſtro Abraham? Quem teipſum facis?* Omnes perfidia qualiter excepit. O qualiter oculos claudit liuor, quãtum iudicium cordis nequitia præiudicata confundit: ô quam durè amputat obſtinatio rationem: ſenſus humanus peruerſus audire non poteſt, quod ſemel ſtatuit odiſſe, malis bonitas exoſa, iuſtitia iniuſtis inimica. Hinc eſt quòd homines mendaces cognoſcere nequeunt veritatem, iudex animus inuenire verum non poteſt inter nuncia falſitatum. Quod vult, non quod eſt, audit ſemper, qui decreuit errare. Dixerat Chriſtus: *Si quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum.* Iudæus non diſcutit audita,

inter

interpretari sibi dicta non quærit: quod ipse impossibile æstimat, exigit vt ille astruat qui promittit, sed mox de conceptu mentis blasphemiam parturit, serit iniurias, maledicta diffundit, & auctoritatem dicentis ita contumeliis vacuare nititur, vt & æterna dare posse mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subiacere: *Nunc scimus: quoniam dæmonium habes.* Dæmon mali auctor, mala promittit, non bona: occidere, non viuificare consueuit: nec vult æternos esse homines, quos nec temporales esse permittit. Ergo non est dæmon, sed Deus est Christus, qui redonat quam donauerat vitam: & verbo suo æternos facit homines, quos diabolus persuasione sua fecerat temporales, *Abraham, inquit, mortuus est & Prophetæ, & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Audiat fidelis, vt fide reuelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre non potest, qui semet incredulitatis demersit obscuro: dixit Christus: *Mortem non videbit.* Obstinatio tua Iudæe, merito dicere falsitatem quærit. Abraham & Prophetæ verbum audientes tenaciter seruauerunt, sed tamen mortui sunt, sed nô in æternum. Ergo cum dicit: *Mortem non videbit.* Et addidit: *In æternum.* Resurrectionem promittit, non temporaliter negat esse morituros. Iudæe, quos mors in præsenti seculo faciebat non esse, hoc resurrectio perpetuos reficit in futurum. Audi apertius hoc dicentem. Omnis qui crediderit, non morietur in æternum, sed transibit de morte ad vitam. Quomodo non moritur? Quia de morte transit ad vitam. Moritur ergo, moritur omnis qui nascitur de conditione mortali, sed viuit, & in æternum viuit omnis qui renascitur de generatione vitali. Sed dico, qui potuit auferre mortem: quare hominem voluit transire

Ioan. 11. & 5.

transire per mortem? gratior enim Medicus, qui anticipat morbos, quam qui morbis ingerit seram, & non sine dolore medicinam. Iudæe feciſſet, & hoc Medicus Chriſtus, ſi medico ægrotus non fuiſſet ingratus. Ille & vitam dedit, & homini mortem venire prædixit: ſed ille qui aduerſa non ſenſerat, proſpera ſeruare neſciuit. Bona quam ſint bona, ſcire, niſi malorum cognitione, non poſſumus. Ergo magnificabitur Chriſtus, qui & antè inhabitam vitam dedit, & perditam modo reddit: & homo plus gnarus vitæ erit ſibi cautior, erit plus gratus auctori. *Nunquid maior es, inquit, patre noſtro Abraham?* Plane maior & tanto maior, quantum ſeruo dominus, quantum Deus homine, quantū factura factor, quantum viuificans mortuo, quantum ſuſcitando ſuſcitatus. *Reſpondit, Abraham exultauit vt videret diem meum, vidit & gauiſus eſt.* Ille vt oſtenderet viuere Abraham, dixit, illum vidiſſe diem ſuum, id eſt, diem quo mundo natus eſt Chriſtus. Dierum conditor non tenetur die, temporis auctor tempora neſcit: ſed Chriſtus propter hominem homo natus, & diem ſuſcepit & tempus. *Abraham exultauit, vt videret diem meum.* Si Moyſes & Elias in monte occurrunt, vt promiſſum conſpicerent Chriſtum: quomodo nec Abraham occurrit ad partum Virginis, vt promiſſam benedictionem in gentibus, id eſt, in ſemine ſuo, patientiſſimus expectator intenderet? *Amen, amen, dico, inquit, vobis, quia ante Abraham ego ſum.* Si omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: & hic eſt cui pater dixit: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: quomodo Abraham non vidit? Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Angelus & Deus, vt diuerſa eſt ſubſtantia, ſic imago. Ergo non niſi ad filium *Gen. 1.*

loquitur

loquitur pater, cum dicit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostrã, quibus est imago eadem, eademq; substantia. *Tulerunt lapides vt mitterent in illum.* Et ædificantes turrem vt altius caderẽt, ipsi sibi lapides prouiderunt, & isti lapides non vt Deum occiderent: sed se vnde occiderent, miserabiles attulerunt. *Iesus abscondit se.* Non timens, sed ignoscens, Deus peccatorem cum fugit, parcit: Deus rebellem non vult perdere, cum declinat.

De vnitate fidelium, Sermo CXXXII.

SI perfecta omnia, si robusta, si nullius indigna gigneret & proferret natura, profecto aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret, aurum obscuraretur in terra, gemma occultaretur in lapide: vtraque tamen inuenit, purgat, distinguit, elimat opifex disciplina: & ars eadem vsque ad murenulæ preciosæ speciem, gratiamque perducit: & quod terra naturæ largo de fonte producit, aut asperatur sensibus, aut agresti luxuria dominante syluescit, nisi illud ad cultum suum solers agricolæ reuocet industria: & ne longius euagemur, vno & vernaculo ea in quibus nitimur, asseramus exemplo. In cunabulis iam natus homo in homine est, sed latet: est corpus, & nõ est: membra videntur, & non sunt: viuunt quæ non vigent sensu: inclinatur pietas, desudat industria, ars laborat: & vt plenius dicam, quot membra hominis, tot magisteria, vt hominem perficiant, elaborant. Et quid plura? cuncta quæ natura generat vel producit, pietas nutrit, industria excolit, ars decorat. Et quid mirum fratres, si Deus, qui pati propter hominem voluit, vt hominis honoraret industriam, in rebus præsentibus infirmari voluit & naturam? Hinc est quod sensus in litera latet, occultatur diuinum in

huma

humano sermone mysterium: vt quæ credentibus adhuc futura iam patent, perfidis & non credentibus obscurentur, ac sic infidelium pœna fidelium redundet ad gloriam. Non enim parui est cruciatus visa non cernere, audita nescire, salutifera velut noxia declinare, virtutes quasi vitia sic cauere: dicente ipso domino: In parabolis loquor, vt videntes non videant, & audientes non audiant. Et ad fideles: Vobis autem datum est nosse mysterium Dei. Nulli ergo fratres simplicitate sua aut communis aut vilis sermo Euangelicus habeatur, præsertim cum ipsa præmia Euangelicæ lectionis nihil bene petentibus, & pie cupientibus prædixerit denegandum, dicendo. *Quia si duo ex vobis conuenerint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.* Audistis quantum possit, & prævaleat sanctæ petitionis assensus: non dixit illud aut illud, sed totum se promittit quicquid vnitas postulationis cõcupierit præstaturum, cum dicit: *De omni re quamcunque petierint, fiet illis.* Salua tamen ea cautela & reuerentia, vt à Deo, quæ Deo digna sunt, postulentur: qui enim mala à Deo postulat, Deum mali iudicat & sentit authorem: & quia vilia & indigna precatur, præstantis potestatem & potẽtiam degener petitor ignorat. Nõ ergo impia, sed pia: non terrena, sed cœlestia: non illecebris, sed virtuti congrua: non digna odiis, sed apta concordiæ, à tali semper exoranda sunt largitore. Vbi sunt qui præsumunt Ecclesiæ conuentum posse contemni, & solitarias preces venerandæ congregationi autumãt anteferri: si duobus vel tribus simul positis medium se futurũ & omnia se promittit quę postulatus fuerit præstaturum? Qui nil negat am paucis, quid in conciliis & congregatione sanctorum poscẽtibus denegabit? Sic credẽs Propheta hoc

Mat. 4. *Luc. 8.* *Mat. 13.* *Matt. 5.* *Mat. 18.*

adeptum

Psal. 110 adeptum se gloriatur, cum dicit: Confitebor tibi domine in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione. Toto corde confitetur, qui totum sibi in consilio sanctorum, quod poposcerit, audet esse præstandum. Sed nonnulli sub specie fidei contemptus sui excusare nituntur ignauiam, vt neglecto venerandi cœtus & congregationis ardore: illud se tempus orationi deputasse confingant, quod domesticis dederint & impenderint curis, & dum propriis desideriis mancipantur, diuina contemnunt & despiciunt instituta. Isti sunt qui corpus Christi dissipant, membra dispergunt: nec ad decorem suum patiuntur formam dominici habitus peruenire: quam Pro-

Psal. 44. pheta cum videret in spiritu, sic canebat: Speciosus forma præ filiis hominum. Habent quidem singula membra proprium sui munus officij, quod tamen tunc implere poterunt, si connexa sibi & compaginata perfecti corporis perueniant ad decorem. Hoc ergo interest inter cõgregationis plenitudinem glorioſam, & separationis præsumptam de ignorantia, aut negligentia vanitatẽ: quod in salute & honore integri corporis, species est vnitas membrorum: & in separatione viscerũ est fœda, lethalis & horrenda pernicies. Homo, quid aliud te docuit in tuo corpore, aut sit diuisa cõiunctio, aut tã cõiuncta diuisio, nisi vt ex multis vnus, & vnus in multis viueres? Est membrorum commercio salutaris, precioſus oculus, sed si perseuerat in corpore: alioqui vbi corpori defuerit, sibi nõ aderit: debẽt illi mẽbra omnia suæ lucis obsequiũ: sed & ipse oculus sentit corpori se debere quod lux est, qui vtique cum omnibus mẽbris ministratũ mẽbrorũ, puideat, cutulsus à corpore nec sibi videt. Quisquis ille est qui se putat esse aliquid, tali institutus exemplo maneat in Ecclesia, vt sit aliquid: alioqui vbi

defue

defuerit illi, sibi esse mox desinit. Quod qui plenius nosse desiderat: Apostoli de corpore Christi loquentis perlegat instituta: quia nos illa percurrere sermonis breuitas amica non patitur. Lex est data non vni, sed omnib. Christus non pro vno, nec ad vnum, sed ad omnes, & pro omnibus venit: vt redintegraret omnes in vnum; solum bonum, solum iucundum Propheta futuri præscius, sic proclamat: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Quia Deo non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum congregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli operirentur aduentum, dominica sunt præceptione commoniti. Fratres, amittit diuina munera, perdit gratiæ largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stulte sibi sufficiens, sic præter Ecclesiam vitam quærit: quam in ipsa tantum esse Propheta testatur, dicendo: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: quia illic mandauit dominus benedictionem & vitam vsque in sæculum.

1. Cor. 12.

Psal. 132.

Actor. 2.

Actor. 1.

Psal. 132.

In diuum Andream Apostolum, Sermo CXXXIII.

BEatus Andreas merito natus hodie creditur, quando non ad præsentem vitam materno est effusus ex vtero, sed conceptu fidei, martyrij partu, cœlestem noscitur generatus ad gloriam. Quando non eum materna cunabula susceperе vagientem, sed superna triumphantem secreta receperunt: quando non infirmum lactis pastum genitricis trahit ex pectore, sed pro Rege suo deuotissimus miles virtutis sanguinem fudit. Viuit, quia mortem cœlestis militiæ bellator occidit. Sequitur hic moriendo domino

æstuans & anhelans, ac toto virtutis gradu dominicis incumbit hærere vestigiis, nec eum cursus faciat disparem fratri, quem natura similem, vocatio socium, parem gratia ipsa perfecerat. Ad vnam vocem domini sicut ille patrem, patriam, censum reliquit: laboribus, opprobriis, itineribus, contumeliis, vigiliis, Christi indefesse germani societate donauit: solum est quod tempore dominicæ passionis fugit, sed neque hoc impar, quia fugit: negare autem si aliqua putatur culpa, non est grauius fugere, quam negare: sed tacenda sunt alia: æquauit fratres venia, quos sic discreuerat culpa. Et secutus, vt deuotio perprobauit, quos metus improbauerat antecedens. Nam crucem quam refugerant, postea coniunctis viribus ardenter inuadunt, vt vnde reatum sumpserant, inde conscenderent cœlum, inde præmium sumerent, & coronam. Petrus namque crucem, arborem cõscendit Andreas: vt qui Christo compati gestiebant, in semetipsis figuram, formamque ipsius exprimerent passionis: & redempti ligno consummarentur ad palmam. Sic Andreas noster & si cedit ordini, præmio tamen non cedit, & labori.

In diuam Felicitatem Martyrem. Sermo C X X X I V.

QVoniam varios martyrum, multipliceſq; triumphos, quos persecutoris crudelitas toties illusa cumulauit, tempus nos dinumerare non patitur, ad illam tota nostri sermonis confugit oratio, quæ meruit filios tot habere, quot dies mundus accepit. Vere mater luminum, fons dierum: quæ septenario coruſco germinis sui toto orbe splendet. Beata quæ non solum pro lege patitur, sed ipsius legis heptalismũ meruit mater sancta generare: heptalismum fratres, qui non vnius & temporalis tabernaculi illustrarent

ret arcanum,sed Ecclesiam sempiternam sacro illuminaret incenso. Fœlix, quæ meruit portare tot virtutum pignora,quot illa arca præceptorum volumina sacrata gestauit: & vt illa verbo, ita hæc doceret exemplo. Iam tũc eos fratres,martyres genuit, quãdo eos partus sui septenario numero consecrauit,& mystico. Huc,huc sanctus Paul⁹ veniat,qui adhuc parturit donec Christus formetur in homine. Ecce mulier iterum,atque iterum parturit,donec in virtutem mutetur infirmitas, caro transcendat in spiritum, terra transferatur in cœlum. Ardebat,anhelabat,vt eos vno die sacros martyres pareret, quo vix paruulos per annorum curricula generabat. Ecce mulier,ecce mater: quam vita filiorum fecit anxiam,mors securam. Beata,cui in futura gloria tot astant cãdelabra, quot germina. Beata, quæ tot præmisit ad regnum:beatior, quæ suum in sæculo nil amisit. Discurrebat lætior inter confossa cadauera,quam inter cunabula chara filiorum,quia internis oculis tot cernebat brauia,quot vulnera:quot tormenta, tot præmia: quot victimas, tot coronas. Et quid plura fratres? Non est, non est vera mater,quæ nescit filios sic amare. *Exod. 25:* *Gal. 4.*

In diuum Laurentium, Sermo CXXXV.

HOdiernus dies baptismi martyris Laurentij corona illustratur: cuius egregij martyris merita nulla pars Romani orbis ignorat: Passus est in ipso capite gentium,i. in ipsa vrbe Romana. Ibi enim diaconus ministrauit:& in ipso iuuentutis suæ flore decorem iuuentutis suæ sanguine purpurauit. Passio eius insignis est,multumque mirabilis:hanc breuiter, Domino adiuuante, narrabo. Illo tunc Archidiacono beatus Sixtus erat Episcopus, cuius triumphus martyrij ante triduum fuit. Cum ergo sanctus

Laurentius Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequeretur, fide fultus, tristis affectu, non quia ille patiebatur, sed quia ab illo ipse deserebatur, respexit venerabilis senex venerabilem iuuenem, & ait illi: Noli esse tristis fili, post triduum me sequeris. Tunc ille ebibita Prophetia, iam corde paratissimus, ex spiritu ebrius, certum sperauit futurum, quod prædixerat ille qui nouerat. Deinde apprehensus est adductus: & quoniam erat Archidiaconus, apud illum esse vtique credebantur opes Ecclesiæ, quas desiderabat persecutor, non tam auarus, quam furiosus. Oderat quem occidebat: sed amabat apud eum quod ille contemnebat. Erat autem sanctus Laurentius pauper opibus, diues moribus: non se negauit Ecclesiæ habere diuitias, sed vt eas ostenderet, tridui dilationem petiit, deinde mandauit congregari agmina pauperum. Tunc deinde ipso die coronæ suæ præsentatus examini, tanquam demonstraturus quod ille quærebat, demonstrauit quod habebat. Tunc ait persecutor: Vbi sunt Ecclesiæ facultates? At ille manum extendens in pauperes: Hæ sunt, inquit, Ecclesiæ facultates. Verum dixit, sed amarum. Quid autem mirum, si veritas auxit odium? Irrisum se dolens crudelis tyrannus & auarus inimicus, qui forte mitiorem pœnam cogitauerat, ferro interficere venerabilem iuuenem, parari flammas præcepit. Plus ardebat, quam vrebat: vrebat in carne, ardebat in corde. Supplicium eius tanto erat grauius, quanto interius. Tũc oblata est torrenda, & vt verius dicam, assanda martyrio nobilis illa Laurentij craticula: astrictus est ferro: sed ille craticulam supplicij, lectum quietis putabat: supplicium dixi, secundum animum punientis, non secundum conscientiam patientis. Nullũ est enim

enim supplicium damnati, vbi non est pœna peccati. Itaque beatissimus martyr ostendens quam quiete iaceret in illo ignito ferro, ait circunstantibus: iam me versate, & si vna pars cocta est, vorate. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solum non arsit, sed & consolabatur ardentem. Quare fides consolabatur ardentem? Quia fidelem tenebat promittentẽ. Vt fides non deficeret, vt spes non auerteretur, vt charitas inter pœnas igneas corporales plus accẽderetur, Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget potentiæ suæ quod non dat nisi Deus. Merito Apostolus alloquens martyres, vt in epistola eius hodie cum legeretur, audistis: Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum vt credatis in eum, sed etiam vt patiamini pro eo. Ergo martyrum merita velut Dei dona laudemus, amemus, oremus, subinferamus voluntatem nostram. Voluntas enim sequitur, non præuenit. Sed tamen non deest charitas, si nõ desit voluntas: ipsa enim ardens voluntas vocatur charitas. Quis est qui timeat volens? quis est qui amet nolens? ferueat oratio, & festum Martyris celebretur: sed vt non sit inanis qui celebrat, imitemur. *Philip. 1.*

In Adelphum Episcopum, Sermo CXXXVI.

HAbet hoc Adelphi antistitis sanctus animus, & plena pietate dignatio, vt diues pauperis inter hospitium, pauperis se ponat ad mẽsam, & humilibus se faciat esse communem, quem diuitiæ, potestas, honor fecit & reddidit singularẽ. Inter maximas enim virtutes numeranda est ista voluntas, quę contempto obsequij sui fastu despecta magnificæ domus reuerẽtia, calcato etiam suæ fastigio potestatis, & abiecta opum suarum interna conscientia, vnde tumor maximus humanis semper dominatur in mentibus, ad

viliſſimas inopis ſe inclinauit anguſtias, vt ſuo pauperem contubernio ſublimaret. Beatus plane iſte animus, & ab omni morbo arrogantiæ remotus, qui ad hoc pauperis diuerſorium primus intrauit: vt ante humanitatis debitor, quam largitor exiſteret. Imitari Deum euidenter iſte geſtiuit, qui ante humana in corpore ſuſcepit obſequia, quam beneficia homini diuina concederet, quod pontificem Dei ſummi præſentem Adelphum feciſſe conſpicimus: qui cum ſit verbo diues, ſcientia copioſus, magnus ingenio, loco primus, egeni ſenſus, & mediocris eloquij noſtri audientiam concupiuit: illius Prophetæ inſtar, qui illius viduæ victum eſuriuit extremum, & paruulorum eius ſua fame vexauit anguſtias, nouum differens ſua petitione miniſterium, vt petendo tribueret, eſuriendo ſaturaret, & exhauriendo, deficientibus horreum diuina largitate cumularet. Et nos filioli, quod habuimus, dediſſe non pœnitet: quia & ſi nos factum conturbauit, ad tempus reuelat, & ſolatur exemplum. Cito ad verbum huius Dei hominis exiguitas ingenij noſtri, vt viduæ illius paſtu, cœleſti proficiet incremento, ac deinceps à repoſito cordis noſtri non vitæ ſubſtantia deficiet, ſed ipſa inopia abolebitur, & defectus. Fœlix vena, quæ ſuo ditatur irriguo, & fluenta putei ſui tota acquirit, atque attrahit libertate. Ecce venit, & ſublimes veſtros animos cœleſtis imber infudit: totoque impetu ſuperni fluminis, quæ in vobis eſt, ciuitatem Dei ſuo rigauit illapſu, vt terra noſtra diuino ore madida centeſimum vſque fœcundetur ad fructum. Aperite ſenſus, corda dilatate, & gremium veſtræ mentis extendite: vt quicquid de cœleſtibus iſte theſaurus vobis largiter effuderit, ad æternam gloriam, & cenſum perpetem poſſidere poſſitis.

3. Reg. 17

De

De prædicatione diui Ioannis Baptistæ,
Sermo CXXXVII.

POsteaquam legis vomere, & iugi cultu exinanita Iudaici cespitis est vbertas, beatus Ioānes gentium conuolans ad desertum, sentes criminum spiritus igne succendens, infructuosas arbores excidens vltionis securi, complanans asperos superbiæ colles, humilitatis conualles erigens exæquando, & planitiem terræ totam (gramine perdito) aptans, nutricibus submittens irrigua Iordanis: ac sic Euangelico semini noualia diffusa præparat, fœcūda componit. *Factum est, inquit, verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Super Ioannem. Quare non ad Ioannem, sed super Ioannem? Quia quod de sursum est, super omnes est. *Factum est verbum Domini super Ioannem.* Quia Ioannes vox est, Deus verbum. *Factum est verbum Domini super Ioannem.* Deus super Ioannem, super seruum dominus, super vocem verbum. Sed dicis mihi: Quid, quod vox præcedit verbum? Præcedit, sed non præcellit: antecedit ad sequentis obsequium, non ad propriæ potestatis iudicium. Vox non est ipsa iudex, sed est nuncia iudicantis: verbum iudicat, vox prætonat, iubentem potestas respicit, non clamantem. Sed hoc fateatur, testetur, asserat vox ipsa præco ipse, qui clamat: Qui post me venit, inquit, fortior me est. Quare? Quia in me terror est, in illo est sententia. *Venit in omnem regionem Iordanis.* Venit ad Iordanem, quia Iudaicas sordes non poterat hydria iam lauare, sed flumen. Sicut scriptum est: Erant, inquit, hydriæ lapideæ secundum purificationem Iudæorum. *Venit ad Iordanem.* Vt pœnitentes potaret aqua, non vino. *Venit in omnem*

Luc. 3. Ioan. 1.

Mat. 3. Ioan. 2.

regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Erat penes Ioannem venia, sed non sine pœnitentia: erat remissio, sed luctibus comparata: erat cura vulneris cum dolore, erat baptisma quod culpam tolleret, conscientiam non * deleret. Et quid plura? Per baptisma Ioannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promouebatur ad gratiam. At vero Christi baptisma, sic regenerat, sic immutat, sic hominem reddit ex vetere nouum, vt præterita nesciat, non recordetur antiqua, qui de terreno cœlestis iam cœlestia possidet, & diuina. Hinc est, quod redeunti post luxuriam filio pater immortalitatis reddit stolam primam, annulum libertatis imponit, occidit vitulum saginatum, aquas pœnitentiæ, gratiæ conuertit in vinum, vt conuiuium gratiæ iam pocula mera satiarent: quatenus conscientiæ dolores, pœnitentiæ gemitus, peccatorum lamenta, sobria dominici calicis aboleret ebrietas: Dicente Propheta: Et calix tuus inebrians, quam præclarus est. Quantum enim terrena ebrietas est deformis, tantum præclara & decora ebrietas est cœlestis. *Dicebat ergo ad turbas, quæ exibant, vt ab illo baptizarentur: Progenies viperarum quis ostendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ: & ne cœperitis dicere, patrem habemus Abrahã; dico.n.vobis, quod potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam .n. securis ad radices arborum posita est. Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Progenies viperarum. Exemplo corripit, comparatione notat, figura prodit, vt iam non mores solum, sed ipsam naturam possit venenosi germinis immutare. *Progenies viperarum.* Quia quos Deus creauerat homines: fecerat filios Abrahæ, malitia peperit, & conuertit in viperas: & quos conditos cœlestis dulcedine pietatis infuderat, hos impietas

* *Alias ostenderet.*

Luc 15.

Psal. 22.

pietas amara fecit lethales vomitus, serpentium virus effundere: & infando crudelitatis auspicio de morte patris concipi, matris de morte generari. *Progenies viperarum.* Soboles ingrata naturæ, cuius ortus est genitoris exitium, cuius vita est mors parentis. *Progenies viperarum.* Vipera conceptus sui tempore, intra os suum receptum caput coniugis refertur abscindere, vt per cruenta oscula non fœtum concipiat illa, sed crimen: ac sic carnifices sceleris sui pariat filios, vindictæ ordine, non naturæ. Nam genimina patris concepta de cæde, sanguinis antequam lactis exigunt nutrimentum, & vltionem petunt, matris namque vterum viperæ dicuntur exscindere, & scelestum conceptus sui domicilium adhuc immaturis visceribus, maturo furore confringere: vt hoc sit illis viuere, matrem suam, matrem quæ illos tales genuit, non videre. Compulsi latius comparationis quam sanctus Ioannes fecerat, typum descripsimus & figuram, vt non maledicti, sed veritatis sit, quod ab illo Iudæi taliter nuncupantur. *Progenies viperarum,* Synagogam fratres, eiusque filios tales fuisse demonstrat: ad quam Christus affectu coniugis cum venisset, dicente Ioanne: Qui sponsam habet sponsus est: inter amplexus & oscula cruenta Iudæ, Christi caput est experitum, & ore petitum, cum dicitur: Crucifige, crucifige. Vnde pignora sanguine concepta, tanto mox ad matris armantur interitum, vt disrupto synagogæ vtero, ad vocem Ioannis concurrerent & regenerarentur ad Dei progeniem. *Progenies viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira?* Quæ est ista ira ventura? Illa quæ non habet finem, quæ hominem non absoluit morte, sed colligat: nec iam veniæ spem habere permittit, quam semel tartari deputarit ad pœnam. Admoniti taliter, cognoscunt & *Ioan. 3.*

genus,& crimen,& ideo reſponderunt,dicentes: *Quid faciemus, vt ſaluemur? Qui reſpondens, ait illis.* Quod dicturus eſt fratres, timeo dicere, ne quot auditores hodie video contemptores, ille tot faciat contumaces. Quid faciam? Dicere timeo, tacere non poſſum: aliud me prohibet pietas, ad aliud impellit vtilitas. Pietas, quæ non auditur, ne dum contemnit, incurrat: vtilitas, ne qui facturus ſit non audiat, & per hoc doctor offendat. Dico fratres, vt & nudus ſe veſtiat, & ego me exuam. *Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat.* Putaſne ſatis petit, qui de duabus tunicis vnã petit? Non ſatis petit: quia non petit gemmam, ſed tunicam: non aurum, ſed panem. Et ſi qui de duabus tunicis non dederit vnam, reus eſt: qualis eſt vnã de plurimis qui negarit? qui ad hoc veſtes ſuas carcerat, & panem claudit, vt pauper fame pereat, frigore conſumatur? Ille veſtes ſepelit, non reponit: non credit diligentiæ, ſed ſepulchris: qui quod negat pauperi, dat tineis: & ipſe veſti-
Eſa. 66. bus ſuis corporis vorator eſt, dicente domino: Vermis eorum non morietur, quia Chriſtum concuſſit pauperis fames, dolor hominis Dei proſiliuit ad viſcera, captiui gemitus ad Chriſti penetrauit interna, inopis contemptus ad creatoris ſui redũdauit iniuriam, pro-
Mat. 25. fitente ipſo, cum dicit: Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare, nudus fui, & non veſtiſtis me. *Venerunt & Publicani dicentes: Quid faciemus?* Audiant Publicani: *Nihil amplius quam conſtitutum eſt vobis, petatis.* Prodidit quæ res reum faciat publicanum, ne amplius petatis. Qui plus petit, fraudis exactor eſt, non tributi: cogitet quam Deo reus eſt, qui defeſſum & depreſſum publicat: magis ac magis ſua fraude deprimit & fatigat: & ad debita vix ſufficienti ſuperimponit, & auget indebita: *Venerunt & milites, dicentes.* Audiant & mi-

lites

lites quid etiã militibus interrogantibus, respondérit hic magister: *Et nos quid faciemus? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniemini: contenti estote stipendiis vestris.* Verus miles est, qui non concutit, sed defendit: qui calumniam non ingerit, sed repellit: qui currit ad Regis stipendia, non ciuis currit ad prædam. Beatus Ioannes sic diuina docuit, vt non turbaret humana, instituit rempublicam, non dimouit: probauit à Deo ordinata esse quæ docuit, posse facere & seruare iustitiam. Quid sit autem inter baptisma Ioannis, & Christi baptisma, quia latius explanandum est, nunc tacemus.

De pace, Sermo CXXXVIII.

MElius quidem fuerat, fratres charissimi, si pater, ac magister noster communis imperitiam nostram latere permitteret, nec publicaret penuriam, quæ in nobis hactenus velamento propriæ verecundiæ tegitur. Melius fuerat, vt qui tam copiose abundat in spiritualibus doctrinæ diuitiis, de nauicula pauperis nequaquam tenuis verbi vectigal exigeret. Quis enim aut egenus diuitibus, aut peregrinus ciuibus, aut agrestis & ignarus studiosis conferat? Tamen quoniam iussis parere cogimur, eadem nos humilitatis ratio, quæ excusare videtur, ad dicendũ cogit: cogit ad obediendum. Quid igitur est ô religiosa plebs domini, quod vobis quamuis pauperes, quamuis ineruditissimi, attamen decenter offerimus? Pacem sine dubio, quam dominus noster Iesus Christus ingredientes nos offerre omni domui iubet: vnde & nos in principio salutationis nostræ pacem vobis à domino exorauimus: quæ & habenda semper est, & semper oranda, non illa infida, & instabilis huius mũdi pax, quę vel pro cõmodis quæritur, vel pro timore *Luc. 10.*

serua

Phil. 4. seruatur: sed pax Christi, quæ secundum sententiam Apostoli Pauli, superat omnem mentem, & credentium corda custodit. Pax, quæ charitatis fœcundis nutritur vberibus. Pax, alumna fidei: colũna iustitię. Pax, futuræ spei pignus idoneum. Pax, quæ pręsentes sociat, absentes inuitat. Pax quæ terrena cœlestibus & diuinis humana conciliat: sic enim dicit Apostolus: Quod Dominus noster Iesus Christus pacificauit per sanguinem suum, nõ solum quæ in terris sũt, sed quæ in cœlis. Hæc ergo vobis chariſſimi, pro viribus pauperis viatici peregrinus viator exposuit, expectans magis vnà vobiscum apud mensam potentis magistri affluentibus, & copiosis dapibus saginari. Deus autem pacis, qui cœlestibus terrena communiter, concedat nobis eadem sapere in alterutrum: & plena vnanimitate gaudere, per Christum Dominum nostrum, per quem est Deo patri omnipotenti gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Coloss. 1.

De remittendo fratri delicto. Sermo CXXXIX.

SIcut in terra latet aurum, ita diuinus sensus vobis celatur humanis: & ideo quoties dominica nobis eloquia panduntur, mens euigilet, animus intendat, vt intellectus possit scientiæ cælestis intrare secretum. Quare dominus hodie sic cœperit, audiamus. *Attendite, inquit, vobis.* Quid sibi ista nouitas elocutionis? Quo ista tendit admonitio præter vsum? *Attendite, inquit, vobis.* Ille attendit sibi, qui non alienis actibus importunis, impudens, curiosus intendit. *Attẽdite, inquit, vobis.* Vagus oculus, in lasciuus tuitus, improbus aspectus, suas nõ respicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapsus: sua cœcus ad crimina, ad aliena errata perlucet: malorum suorum nescius, alienorum est accusator & testis: suum tepidus ad reatum,

Luc. 17.

reatum,ad alterius & innocentis flammatur, & excandeſcit examen.Et ne multis,ſicut dixit dominus: Oculus in ſe trabem non videns,videt in alio feſtucam. Nonne oculus præuaricationis eſt author? Et vidit, inquit, mulier, quod bonum eſſet lignum ad manducandum, & quod gratum oculis ad videndum. Mortis ianua,inuidiæ fax,liuoris caminus, toto cupiditatis incendio velocius per aliena percurrit,quam currit ignis arida & terrena per gramina. Dei eſt quod oculus in orbem ſic apertus arctatur anguſtiſſimus in pupillã, quatenus moderate viſum videat,non inuideat:præuideat, nõ proripiat:proſpiciat,non deſpiciat;oculus ſit animæ feneſtra,ſpeculũ ſit mentis,ſit lumen corporis, membrorum dux ſit, non introitus vitiorum. Sed ad præfata redeamus. *Attendite,inquit,vobis.* Vobis,nõ dixit tibi,quia quicquid alij attenderit homo, attendit ſibi: & quanti videbit ipſe alteri, videbit alter ipſi:ſicut ex ſequentibus eluceſcit *Si peccauerit,inquit,in te frater tuus, increpa illum: & ſi pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Age homo,mandante Deo,dimitte,dimitte peccata: eſto miſericors ad delicta: in te commiſſorum tu remiſſor eſto peccatorum: tu modò ne perdas in te diuinæ infulas poteſtatis: quicquid in alio tu non remiſeris,tibi in alio tu negabis. *Si peccauerit in te frater tuus,inquit,increpa illum.* Increpa vt iudex:vt frater remitte:quia iuncta libertati charitas, charitati mixta libertas,& terrorem comprimit, & ſuſcitat fratrem: fratrem frater eſt in febre cum lædit: eſt in fide proximo cum delinquit: eſt ſui neſcius: eſt humanitatis extraneus: huic qui per compaſſionem non ſubuenit,hunc qui per patientiam non curat, nõ perveniam ſanat,ſanus non eſt,ægrotat, infirmatur,viſcera non habet, & ab humano ſenſu mõſtratur alienus.

Mat. 7.
Gen. 3.

nus. Furit frater, ascribe ægritudini, tu illum iuua vt frater: ascribe tu quod sic geritur febri, & fratri non poteris imputare commissum: dabisque tu prudenter infirmitati culpam, fratri veniam, vt illius sanitas ad tuam gloriam recurrat, illius venia tuum redundet ad præmium. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: si pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Nemo ista audiens censuram sibi remittentis assumat, & imponat fratri delinquenti vana præsumptione personam: ac sic durum putet remittere delicta. Se peccatorem, peccaturum se homo cogitet: & tunc incipit amare veniam, non amare vindictam. Audis tu quia remittere debeas: & quia tibi remitti debeat, nó audis. Peccabis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit: & erit tibi iudex, qui tibi erat reus antè, & reddet tibi veniam, si dedisti: si non dedisti; aut negabit veniam: aut si dederit, imputabit amplius, quam donabit. Remitte peccanti, remitte pœnitenti, vt cum tu peccaueris, repensetur in venia non donetur. Bona semper venia, sed tunc dulcissima cum debetur. Vicit pœnam, iudicem præuenit, euasit iudicium, qui remittendo ante sibi veniam, quàm delinqueret iam prouidit. *Etsi septies, inquit, in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens: pœnitet me, dimittes illi.* Quare veniam lege constringit, angustias numero, fine concludit, quàm sic pulsat per misericordiam, per gratiam sic relaxat? Si septies, si octies, vincit numerus gratiam? bonitati calculus obsistit; & addicit una culpa pœnæ, quem commissa septem veniæ iam dederunt? Absit. Nam sicut fœlix ille qui septies remisit, ita fœlicior est iste septuagies septies qui remisit. Petrus mandati immemor huius
Mat. 18. interrogat dominum, dicens: Si peccauerit in me frater meus, quoties remittam illi? Septies? Respõdit Dominus:

Dominus:Nō ſolū ſepties,ſed ſeptuagies ſepties.Præſcriptus ergo numerus non anguſtat veniam,ſed dilatat,& quod præcepto finit, ſine fine relinquit arbitrio,vt ſi quantum iuſſerit remiſeris, tantum ſit obedientiæ,ſit præmij. Verum ſeptimus numerus, qui numerus videtur paruus, inuenitur ampliſſimus ſacramento:nam ſeptimus numerus per dies gradiēs ſabbathum facit,quod benedixit dominus, & deputauit ad requiem tam ſui operis, quam laboris humani.Septimus numerus per ogdoadas currens, ſic ſeptem ſeptemplicat ſeptimanas,vt Pentecoſten nobis impletam myſterij ſolennitate concludat,totumque Sancti Spiritus imbrem in eccleſiaſticam ſegetē cœleſti ſonitu tunc effundat. Septimus numerus cū per menſes properat, ſeptimi menſis feſta conſecrat tota nobis ieiunij ſanctitate.Septimus numerus cum vadit per annos, ſeptimanas facit: facit annum qui requiem dat terræ,nexus omnes fraternæ obligationis abſoluit. Septimus numerus annorum cum circuit ſeptimanas, annum quinquageſimum, qui Iubilæus vocatur, ad plenitudinem totam veniæ & remiſſionis adducit: vt tollatur ſeruitus, redeat libertas: vt cautionum documenta & monumenta rumpantur:reſurgat debitor, debitum ſit ſepultum, redeat vt ager pauperis, vt pereat diuitis totus de cupiditate contractus. Et ſi ſeptimus numerus ſeptemplicatus per dies, per menſes, per annos: totum contulit remiſſionis & veniæ, ſeptemplicatus ſeptuagies ſepties. Septimus numerus quid afferre poſſit, Chriſtianus æſtimet, & aduertat auditor. Tunc verè ceſſabit crediti contractus, & debiti, tunc verè abolebitur tota conditio ſeruitutis,tunc illa,illa veniet ſine fine libertas, tunc æternus ager victurus ſemper remeabit. Venit, veniet

remiſſio

remissio tunc vera, quando abolebitur etiam necessitas ipsa peccandi: quando pereunte immunditia verè mundus iam vocabitur mundus: quando redeunte vita mors non erit: quando regnante Christo diabolus iam peribit. Orate fratres, & vt nobis dominus augeat fidem, quatenus hæc bona credere, videre, & tenere possimus.

De annuntiatione diuæ Mariæ Virginis, Sermo CXL.

SAtis modo sit oculorum nostrorum pura acies, vt possit in diuini ortus intendere claritatem: nam si nascentis iubar Solis oculorum nostrorum vix suffert sanitas tota, vel puritas, quanta interni visus est præparanda synceritas, vt splendorem lui ferre possit orientis & radiantis authoris? *In sexto autem mense missus est, inquit, Angelus Gabriel in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.* Locum, tempus, personam, sanctus Euangelista designat, vt relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur indiciis. *Missus est, inquit, Angelus ad Virginem desponsatam.* Ad virginem DEVS aligerum portitorem mittit: nam dat arrham, dotem suscipit, qui fert gratiam: fidem refert, & tradit munera virtutis, qui mox virginei consensus resoluit sponsionem. Petuolat ad sponsam festinus interpres, vt à Dei sponsa humanæ desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat ab Ioseph virginem, sed reddat Christo, cui est in vtero pignorata cum fieret. Christus ergo suam sponsam recipit, non præripit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi totam iungit in vno corpore creaturam. Sed quid egerit Angelus audiamus: *Ingressus est ad eam, dicit: Aue gratia plena: dominus tecum.* In hac

Luc. 2.

voce

voce oblatio est,oblatio muneris,non simplex salutationis officium. *Aue.*Hoc est accipe gratiam.Ne trepides, ne sis solicita de natura. *Gratia plena.* Quia in aliis gratia, in te tota gratiæ pariter veniet plenitudo. *Dominus tecum.* Quid est in te dominus? Quia ad te non visitandi studio venit, sed in te nouo nascendi illabitur sacramento. Adiecit cõgrue.*Benedicta tu in mulieribus.* Quia in quibus Eua maledicta puniebat viscera,tunc in illis gaudet, honoratur, suspicitur Maria benedicta.Et facta est vere nunc mater viuentium per gratiam,quæ mater extitit morientium per naturam. *Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius.* Quid est quod personam videt & de sermone turbatur? Quia venerat Angelus blandus in specie, fortis in bello: mitis in habitu,in sermone tetribilis:humana proferens, diuina repromittens.Vnde & Virginẽ, quã leuiter visus sollicitauerat, nimium turbauit auditus:& quam missi præsentia parum mouerat, concussit toto pondere mittentis authoritas. Et quid plura? Mox sensit in se supernum suscipi Iudicem, vbi ante iam cœlestem vidit, & contemplata est metatorem.Quamuis enim blando motu,affectu pio Virginem sibi Deus in matrem, seruam sibi verteret dominus in parentem: turbata sunt tamen viscera,mens refugit,ipsa est tremefacta conditio;cum Deus,quem tota creatura non capit, totum se intra pectus recepit, & condidit humanum. *Et cogitabat,ait,Virgo,quæ esset ista salutatio.* Aduertat vestra charitas, vt diximus, consensisse Virginem salutationi non verborum,sed rerum, & vocem fuisse non communis obsequij, sed supernæ vim totã fuisse virtutis.Cogitat ergo Virgo,quia cito respondere est facilitatis humanæ, cogitare vero ponderis est maximi,& iudicij permaturi.Quantus sit Deus sa-

tis ignorat ille, qui huius Virginis mentẽ non ſtupet, animum non miratur, pauet cœlum, tremunt angeli, creatura non ſuſtinet, natura non ſufficit, & vna puella ſic Deum in ſui pectoris capit, recipit, oblectat hoſpitio, vt pacem terris, cælis gloriam, ſalutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœleſtibus parentelam, ipſius Dei cum carne commercium, pro ipſa domus exigat penſione, pro ipſius vteri mercede conPſal. 126 quirat, & impleat illud Prophetæ: Ecce hæreditas Domini, filij merces fructus ventris. Sed iam ſe concludat ſermo, vt de partu Virginis, donante Deo, & indulgente tempore, gratius proloquamur.

De incarnatione Chriſti, Sermo C XL I.

QVantum ſecretum cubiculi ſit regalis, quali reuerentia, quo tremore locus habeatur, vbi ipſa Principis requieſcit poteſtas, quam nulli extraneo, immundo nemini, nulli infideli pateat illuc, & permittatur acceſſus, quam munda, quam caſta, quam fidelia, ibidem præſtolentur obſequia, imperialis aulæ manifeſtis docetur inſignibus. Quis ad ipſas palatij fores vilis, quis propinquat indignus? Certè ad thalamum ſponſi niſi ſatis proximus, niſi ſatis intimus, niſi bonæ conſcientiæ, niſi laudabilis famæ, niſi probabilis vitæ nullus admittitur. Intra thalamum vero ipſum virginem Deus capit ſolã: ſuſcipitur ſola virginitas illibata. Vnde, ô homo, his admonitus exemplis, æſtima quis ſis, quantus ſis, qualis ſis, & tunc demum cogita, vtrum poſſis Dominicæ natiuitatis penetrare ſecretum, vtrum merearis ad illius pectoris cubiculum peruenire: vbi tota ſuperni Regis, tota diuinitatis requieſcit maieſtas, vtrum debeas humanis oculis, corporeis ſenſibus, conceptum virginis temerarius diſcuſſor attendere: vtrum poſſis ipſas

Dei

Dei manus operantes sanctum sibi corporis templum intra aluum genitricis audax, & curiosus arbiter intueri: conspectibus tuis absconditum sæculis nudare mysterium, reuelare tibi ipsis Angelis inuisibile sacramentum: & ita cælesti fabricæ præsidere, vt deprehendas liquido tu quomodo Deus penetrale clausæ carnis intrauerit: quemadmodum sacri corporis in illo venerabili vtero præter Virginis conscientiam lineamenta pinxerit: quomodo præter concipientis sensum mansura sæculis ossa solidauerit: qualiter præter hominis ordinem, hominis veram produxerit formam: quemadmodum præter carnis solicitudinem totam carnis assumpserit veritatem: qua ratione præter naturam nostræ carnis integram susceperit qualitatem: & si ad hæc tibi liber non perpatuerit accessus, iam Deus ex carne nunc assumere non potuit, quod in principio assumpsit ex limo? Imo quia totum Deo est possibile, & tibi ne ad minima quidem operum Dei possibile est peruenire, conceptum Virginis noli discutere, sed crede: Deum voluisse nasci piè senti, quia facis iniuriam si requiris, magnum dominicæ natiuitatis sacramentum fide percipe, quia ne minima quidem operum Dei assequi poteris sine fide, dicente scriptura: Omnia opera eius in fide. *Psal. 32.* Sed tu hic totum vis de ratione constare, vbi totum consistit ex fide: quod tamen non sine ratione subsistit, sed ratione Dei, non tua homo. Quid tam rationabile, nisi vt Deus quicquid voluerit, possit? Qui quod vult non potest, Deus non est. Quæ ergo mandat Deus, exequitur Angelus, implet Spiritus, efficit virtus, Virgo credit, natura suscipit, cæli narrant, annunciat firmamentum, ostendunt steliæ, magi prædicant, pastores adorant, pecora cognoscunt, attestante Prophe a: Cognouit bos possessorem suum, & asinus *Isa. 1.*

præsepe domini sui. Tu homo, si non mox cum Angelis, agnosce vel tardissime cum iumentis: ne dum moraris, ipsis iumentis, quibus ante comparatus fueras, postponaris. Ecce iumenta adulantur caudis, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & motu quo possunt authorem suum fatentur contra naturam in tuam venisse naturam: & tu cum Iudæis discutis, carpis, qui excluserunt à diuersoriis suis dominum suum, quem iumenta suis in præsepibus susceperunt. Vnde si tandem vel Angelis espium præstaturus auditum, quæ ab Angelo dicenda sunt, si non fœliciter vel dignanter admitte: quod nos hodie differre, & sequenti referre sermone sancti fratres, satis vobis necessarius sermo compellit.

De annunciatione diuæ Mariæ Virginis, Sermo CXLII.

AVdistis hodie fratres charissimi, Angelum cum muliere de hominis reparatione tractantem. Audistis agi, vt homo cursibus eisdem, quibus dilapsus fuerat ad mortem, rediret ad vitam. Agit, agit cum Maria angelus de salute, quia cum Eua Angelus egerat de ruina. Audistis Angelum de carnis nostræ limo templum diuinæ maiestatis arte ineffabili constructem. Audistis in terris Deum, in cœlis hominem sacramento incomprehensibili collocari. Audistis inaudita ratione in vno corpore, Deum, hominemque misceri. Audistis fragilem nostræ carnis naturam ad portandam totam deitatis gloriam Angelica exhortatione roborari. Denique ne tanto ponderi cœlestis fabricæ in Maria subtilis nostri corporis arena succumberet, & in Virgine totius generis humani portatura fructum virga tenuis frangeretur, fugatura metum vox Angeli, mox præ-
Luc. 1. cessit, dicēs: *Ne timeas Maria.* Ante causam dignitatis

virginis

virginis annũciatur ex nomine: nam Maria Hebræo sermone, Latinè domina nuncupatur: vocat ergo Angelus dominam, vt dominatoris genitricem trepidatio deserat seruitutis, quam nasci, & vocari dominam ipsa sui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam.* Verum est, quia qui inuenit gratiam, nescit timere. *Inuenisti gratiam.* Apud quẽ? *Apud Deum.* Beata quæ inter homines audire sola meruit præ omnibus. *Inuenisti gratiam.* Quãtam? quantam superius dixerat. Plenam. Et verè plenam, quæ largo imbre totam funderet & infunderet creaturam. *Inuenisti enim gratiam apud Deum.* Hæc cum dicit, & ipse Angelus miratur, aut fœminam tantum, aut omnes homines vitam meruisse per fœminam, stupet Angelus totum Deum venire intra virginalis vteri angustias, cui tota simul angusta est creatura. Hinc est quod remoratur Angelus, hinc est quod Virginem vocat de merito, de gratia compellat, vix causam prodit audienti, sane vt sensum promoueat, vix longa trepidatione componit. Aestimate fratres, qua reuerentia, quo tremore nos tanto interesse deceat & conueniat sacramento, quando ipse Angelus non sine metu discutit audientis. *Ecce concipies in vtero.* Bene concipies, quod caro nescit, conditio non habet, non admittit natura. *Ecce concipies in vtero.* Quis ante ad fructum peruenit, quã terræ laborem sentiat, & sudorem? Quis ante poma carpit, quam plantæ suam tribuat & impẽdat industriã? Quis præter viam ad vllam peruenit mansionem? Quis præter naturam naturæ suscipit incrementum? Beata ergo, & verè beata Maria, quæ præter generandi curas, præter materni doloris fastidia, tantam germinis peruenit ad gloriam. Beata, quæ diuinum pignus sic suo suscepit & seruauit in pectore, vt illud

tota corporis externa nesciret. Beata, quæ quod de supernis Angelo referente susceperat, sic menti suæ solæ commisit & credidit. Intra domum Virginis negotium cœleste sic geritur, vt manentibus claustris ipsa domus septa non sentiant. *Concipies & paries filium.* Quis ingreditur & egreditur, & introitus sui, & exitus nulla vestigia relinquit, diuinus habitator est, non humanus: & qui conceptu suo virginem seruat, & ortu suo relinquit virginem, non terrenus homo est, sed cœlestis. Nostræ ergo carnis ordo secedat, hic sibi natura nostra nil vindicet, vbi ad diuinam progeniem cœlestis ordo diuinam instituitur in naturam. Conceptus & partus sermo audientis animum non fatiget, nec leuiter censum moueat Christiani, vbi ad cœlestem progeniem virtutis Dei diuina peraguntur insignia. *Concipies & paries filium.* Non dixit tibi, dixit tuum. Quare? Quia sanctum vocabitur filius Dei. Virgo te gratia matrem præstitit, non natura: genitricem te dici pietas voluit, quam non sinebat integritas: in tuo conceptu, in tuo partu creuit pudor, aucta est castitas, integritas roborata est, est solidata virginitas, omnes perseuerauere virtutes. Virgo si tibi salua sunt omnia, quid dedisti? Si virgo, quomodo mater? Si spousa, genitrix quomodo? Ille quo tibi aucta sunt omnia nil minuit virgo. Virgo cõcipitur ex te auctor tuus, tua ex te oritur origo, in tuo germine est genitor tuus, in tua carne est Deus tuus, & ipse lucem mundi per te cepit, qui lucem mundo dedit. Monita ergo per Angelum virgo, ne præsumas hunc vocare filium tuum, sed mox vt genueris, inuoca saluatorem: quia virginitas non sibi parit filium, sed parit pignus auctoris, & integritas suum gestat dominum, non alumnum, dicente Angelo, *Et vocabis nomen eius Iesum.*

Quod

Quod saluator Latino vocabulo nuncupatur. *Dixit autem Maria ad Angelum, Quomodo fiet istud?* Ecce Maria interrogat: & si qui interrogat, dubitat, cur solus Zacharias velut querulus percunctator incurrit? Quia pectorum cognitor non verba, sed corda peruidit: non quid dixerint, sed quid senserint, iudicauit: erat enim interrogantiũ causa dissimilis, species perdiuisa, hæc contra naturam credidit, ille dubitat pro natura: hæc integræ rei ordinem quærit, ille quæ Deus iubet fieri non posse perscribit: ille impellentibus exemplis non accedit ad fidem, hæc sine exemplo percurrit ad fidem: hæc miratur de partu virginis, ille de conceptu disputat coniugali. Merito ergo hæc loquitur, hæc Deum suo cognoscit & confitetur in corpore, ille tacet, donec Ioannem quem negabat conuictus proprio redderet ex corpore. *Quomodo fiet istud?* Quare? *Quia virum non cognosco.* Mulier, quem virum quæris? quem tu in Paradiso perdidisti? Redde virum mulier, redde depositum Dei, redde ex te quem perdidisti per te: prætermitte naturæ ordinem, recognosce ordinem creatoris. Ille ex te assumet & faciet virum, qui in principio te fecit & assumpsit ex viro: ne quæras virum, cesset opus hominis, quia ad reparationem hominis sufficit ars diuina. Hinc est quod Deus ipse ad te venit, quia te pœnituit ad hominem peruenisse. Nec iam caro ad carnem. *Sed Spiritus sanctus superueniet in te.* Quia quod de carne natum est, caro est: & quod de Spiritu, spiritus est: qui ergo de Spiritu nascitur, sine controuersia Deus est, quia Spiritus est Deus. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Obumbrat Dei virtus, ne portatura Deum fragilitas humana succumbat. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* Aestus nostri corporis nescit,

Ioan. 3. Ioan. 4.

quam diuinæ protegit vmbra virtutis : nec ſecretum mundanæ habitationis inquirit, quæ ſe ſeptam ſuperni ſplendoris circumſpicit velamento. *Propterea quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei.* Nemo hic communiter accipiat ſanctum ſed illa ſingularitate qua clamatur in cœleſtibus: Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus Sabaoth. Mittitur autem Maria ad Elizabeth, virgo ad ſterilem, infans ad anum, vt certamine pio ſumant ambæ, percipiant pariter, altera de nouitate fidem, altera de neceſſitate virtutem. His auditis, reſpondit Maria : *Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Quæ vocatur ab Angelo domina, ipſa ſe cognoſcit, & confitetur ancillam. Quia deuotus animus inſulis beneficiorum creſcit ad obſequium : augetur ad gratiam, non ad arrogantiam proſilit, non ad ſuperbiam pertumeſcit. *Fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Quæ credit verbo, merito concipit verbum. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum : & ad totam rem peruenit, quæ ſecretum fidei conſentit auditu. Quantum peccat hæreticus, qui poſt cauſam non credit, cum tantum hanc credidiſſe conſpicit ante cauſam.

Iſa. 6.

Ioan. 1.

De eadem, Sermo CXLIII.

DEbetur quidem vobis natalitius ſermo, ſed ineffabile natiuitatis dominicæ ſacramentum credere magis conuenit, quam referre. Virgo peperit. Quod natura non habet, & vſus neſcit, ignorat ratio, mens non capit, pauet cœlum, ſtupet terra, creatura miratur, quomodo ſermo narrabit humanus? Denique Euangeliſta conceptum Virginis, Virginis partum ſicut humano ſermone pandit, ita diuino claudit arcano: & hoc facit, vt homo quod credere iuſſus eſt, diſcutere non præſumat. Quis attingit arcanum Dei? partum

partum Virginis? rerum causas? sæculorum negocium? commercium diuinitatis & carnis? hominem Deumque vnum Deum? Euangelista sic ait. *Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen erat Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, & nomen virginis Maria.* Missus est Angelus à Deo, vbi mediator est Angelus, humana cesset opinio: vbi cœlestis est nuncius, interpretatio terrena pellatur. Curiositas humana torpescat, vbi supernus habetur interpres. *Missus est Angelus à Deo.* Qui audit attentius, quia à Deo missus sit, deitatis refugit perscrutari secretum. Quod per Angelum Deus mandat, ille meretur scire, qui timet scire. Audi dominum dicentem: Super quem respiciam, nisi super humilem & mansuetum, & trementem verba mea? Humilem & mansuetum, quantum mansuetus est ille qui iussis obtemperat: immansuetus tantum est ille qui iussa discutit. *Missus est Angelus ad Virginem.* Quia semper est Angelis cognata virginitas. In carne præter carnem viuere non terrena vita est, sed cœlestis. Et si vultis scire angelicam gloriam, acquirere maius est, quam habere: esse Angelum fœlicitatis est, virginem esse virtutis: virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura. Angelus ergo & virgo, diuinum agũt officium, non humanum. *Ingressus, inquit, Angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Aue gratia plena, dominus tecum: videtis quibus est virgo oppignorata muneribus. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Aue, hoc est accipe. Quid? Virtutes munerum, non pudoris. *Aue gratia plena.* Hæc est gratia, quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Hanc gratiam detulit angelus, accepit virgo salutem sæculis redditura. *Aue gratia plena.* Quia singu-

Luc. 1.

Isa. 66. Iuxta LXX.

lis gratia se est largita per partes. Mariæ vero simul
Ioan. 1. se totam dedit gratiæ plenitudo. Omnes, inquit Euã-
Psal. 71. gelista, de plenitudine eius accepimus. Vnde & Dauid dicit: Descendit sicut pluuia in vellus. Vellus cum sit de corpore, nescit corporis passiones: sic virginitas cum sit in carne, vitia carnis ignorat: cælestis ergo imber virgineum in vellus placido se fudit illapsu, & tota diuinitatis vnda bibulo se nostræ carnis celauit in vellere, donec per patibulum crucis expressum ter-
Psal. 78. ris omnibus in pluuiam salutis effunderet. Et sicut stillicidia stillantia super terram, vt vitalibus partita stillicidiis tempora fidei rigarent germine, non necarent. *Aue gratia plena, dominus tecũ.* Missus est Angelus à Deo & quid dicit? Dominus tecum. Ergo erat cum virgine, qui ad virginem miserat. Præcessit nuncium suum Deus, sed à Deo non recessit: teneri locis non potest, qui omnibus habetur in locis: & totus vbique est, sine quo nihil est totum. *Benedicta tu inter mulieres.* Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis possidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta, quæ & superni conceptus meruit gratiam, & sustulit integritatis coronam. Verè benedicta quæ & diuini germinis suscepit gloriam, & Regina totius extitit castitatis. Verè benedicta, quæ fuit maior cælo, fortior terra, orbe latior: nam Deum quem mundus non capit, sola cepit. Portauit eum, qui portat orbem: genuit genitorem suum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sed videamus quid ait Euangelista, *Maria, inquit, vt vidit Angelum, turbata est in sermone eius.* Turbata est caro, concussa sunt viscera, mens tremuit, tota cordis obstupuit altitudo: quia in ingressu Angeli virgo sensit diuinitatis ingressum. Turbatur humani corporis templum, & carnalis domicilij mouebantur angustiæ, cum se in virgineo pectore

tota

tota Dei conderet magnitudo: Sed si placet, priusquam fidei Christianæ penetremus arcanum, loquamur ad eos qui partum virginis, qui magnum pietatis sacramentum, qui reparationem salutis humanæ referunt ad diuinitatis iniuriam. Venit ad virginem Deus, hoc est, ad opus suum opifex, creator ad creaturam suam. Quando ad opificis honorem operis restauratio non redundat? Quando honor non deputatur ad gloriam, si factor facturam suam reparet? Ne amittat quis opus suum, nonne cum veterascit reuocat? & cum cadit, erigit? & cum destruitur, in melius non reformat? Ergo quod in partu virginis agitur, non est creatoris iniuria, sed salus est creaturæ. Si Deus fecit hominem, quis arguit cur refecit? & quod ex limo formasse digne creditur, quare ex carne reformasse iudicatur indignum? Quid pretiosius caro aut limus? Ergo reparationis nostræ quanto pretiosior materia, tanto maior est gloria. Aut quando Deus non in vtero plasmator est hominis? Audi Iob: Manus tuæ fecerunt & finxerunt me. Et post: Vt caseum coagulasti me: ossibus & neruis inseruisti me, vitam & misericordiam dedisti mihi. Et Dauid: Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Et ad Hieremiam Deus: Priusquam esses in vtero, noui te, & in vulua sanctificaui te. Si ergo parentis in aluo Iob lineamenta depinxit, si matris in vtero Dauid membra compegit, si Hieremiam genitricis sanctificauit in vulua, si Ioannem sterilis in vtero repleuit Spiritu sancto: quid mirum modo, si virginis habitauit in vtero, qui mulierem hominis sumpsit ex latere? Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero, qui virginem viri formauit ex corpore: ac perinde homo quæ tibi videntur noua, Deo habentur antiqua. Sed dicis: Quæ nascendi necessitas

Ioan. 1.

Iob. 10.

Psal. 138.

Hier. 1.

Deo,

Deo,cui ſuppetit faciendi poteſtas ? Quæ ? Vt ipſam naturam naſcendo reficeret, quam fecerat operãdo: quia quæ facta fuerat vt generaret ad vitam,ipſa generabat ad mortem.Per peccatum primi hominis natura lethale vulnus accepit,& cœpit eſſe origo mortis,quæ erat initium vitæ. Hoc ergo negotium natiuitatis quod naſci compulit Chriſtum , vt naturæ curam natiuitas daret auctoris,& naturæ curatio eſſet viuificatio filiorum.

De eadem, Sermo CXLIV.

DE natiuitate Chriſti nos comperendinare ſermonem altitudo rei facit,& cogit myſterij magnitudo.Virgo peperit? quis loquetur ? Verbum caro factum eſt?quis narrabit: Si verbum Dei infantiæ dat vagitum:homo imperfectus quomodo clamabit in verbo? Quantam ſtella magis nocte dedit quærentibus lucem,tantam doctoris ſermo ortus dominici præbet audientibus claritatem:vt Chriſtum inueniſſe gaudeant , diſcurrere non præſumant,honorent muneribus infantiam non minorent. Sed orate fratres,vt qui noſtro ſenſim creuit in corpore , paulatim noſtro creſcere dignetur in verbo. Euangeliſta hodie angelum retulit ſic locutum. *Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud Deum.* Ne timeas Maria,quare?Quia inueniſti gratiam.Timet non qui inuenit,ſed qui perdit.Inuenit, inuenit hæc cõcipiẽdo ſuperni germinis gratiã, quæ pariẽdo nõ perdidit virginitatis inſignia. *Ne timeas Maria.* Quid timet, quæ ſecuritatẽ rerum cõcipit,parit gaudia ſæculorũ? Timor non eſt,vbi diuinũ eſt negocium,non humanum:vbi virtutis conſcientia eſt, non pudoris.Quid timet, quæ ſuſcepit eum, quem timent omnia quæ timentur? Quid timet, cui iudex cauſæ eſt aſſertor, inte

Luc. 1.

integritas testis innocentiæ? *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.* Quod erat in principio apud Deum, verbum Deus intra se virgo reperit, & factum est magnum Deitatis templum, quæ erat pusillum humanitatis hospitium, & quem non capiebat pusillitas humani corporis, cœpit virginalis uteri magnitudo. *Ecce, inquit, concipies in utero.* Propter reuerentiam dixisse suffecerat: concipies quod exaggerat, in utero quid est? Vt conceptus esset veritas, non figura: vt partus esset proprietas non imago, vt sicut de Deo vero Deus verus natus est, sic de vero conceptu veritas humani corporis nasceretur. In ortu Christi fratres, humani corporis iniuria sublata est, non natura: nec est creatura deleta, sed culpa damnata. Est ergo hæresis, quæ Christum aerium corpus assumpsisse mentitur: nec habuisse carnem, sed hominem stimulasse confingit. *Concipies, inquit, in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Quod Hebraicè Iesus, Græce σωτὴρ, hoc dicitur Latine Saluator. Merito ergo virgini salua sunt omnia, quæ omnium genuit saluatorem. *Et vocabis nomen eius Iesum*: Quia in hoc nomine deitatis tota adoratur Maiestas: omnes qui commorantur in cœlis, uniuersi qui habitant terram, cuncti qui in profundo tenentur inferni, huic prosternuntur nomini, hunc adorant. Audi Apostolum dicentem: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorum. Hoc nomen quod dedit cæcis visum, auditum surdis, claudis cursum, sermonē mutis, vitam mortuis, totamque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effugauit. Et si nomen tantum est, quanta potestas? Sed quis est iste qui vocatur hoc nomine? Iam dicat Angelus. *Et filius altissimi vocabitur.* Videtis quia quod concipit Virgo,

Ioan. 1.

Phil. 1.

Virgo,non terrenum germen est, sed cœleste. Virgo peperit,sed Deus susceptit filium.Ergo qui de hac natiuitate humano modo disputat, ad omnem tendit tanti genitoris iniuriam.*Et dabit,inquit, ei dominus sedem Dauid patris sui.* Hinc hæreticus generat perfidiæ suæ nebulas: hinc sibi fingit erroris materiam. Ecce,inquit,non ego dico,sed Angelus,dabit illi Dominus Deus,nunquid non maior est qui dat,quã qui accipit?& qui accipit,antequam acciperet,non habebat.Sed nos ista fratres,audiamus non vt perfidi,sed vt fideles: & sit nobis argumentum fidei,quod illis est erroris occasio.*Dabit illi Dominus Deus.* Quid dat, aut cui dat? vtique Deus homini dat,diuinitas carni.

Ioan. 1. *Dabit illi Dominus Deus.* Quis Deus? vtique Verbum quod erat in principio semper Deus. Cui dat? quod

1. Cor. 5: caro factum est,& habitauit in nobis. Audi Apostolum dicentem,Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Sibi vtique non alij: Hic ergo Deus,qui in Christo erat,regnum sibi dabat in Christo:& conferebat susceptocorpori,quod semper sua diuinitate possederat: sicut exipso Angeli probatur eloquio. *Dabit illi dominus Deus sedem Dauid patris sui.* Vides, quia quando accipit,Dauid filius dicitur:quãdo dat,

Ioan. 16. Dei filius nuncupatur, ipse dixit:Omnia quæ habet pater,mea sunt.Et quæ necessitas accipiendi, vbi est habendi potestas? Ait, omnia quæ habet pater, mea sunt.Quis accipit,quæ sua sunt? Aut in gratia dantis est,si accipientis est quod donatur?Fatemur quia accepit,sed iste qui natus est, qui susceptit carnem, qui susceptit infantiam,qui cunabula pertulit, qui susceptit ætates, qui laborem sustinuit, qui famem sensit, qui sitim passus est,qui tota iniuriarũ genera non refugit, qui ascendit crucem, qui subiit mortem, qui intrauit sepulchrũ:hæretice,huic quod accepit ascribe.

be. Aut putas quod honoré à Deo dedignatur accipere, qui ab hominib. tantas acccepit iniurias? Aut existimas quod conferri sibi regnum à patre fastidit, qui ab inimicis pœnas, mortemque suscepit? Hæretice, quod est iniurię, quod infátiæ, quod ętatis, quod téporis, quod dati, quod accepti, quod minorationis, quod mortis, si intellexeris non esse diuinitatis, sed corporis, tu nullam filio irrogabis iniuriam, nullam tu facies in Trinitate distantiam. Sed reuertamur ad nos, & quæ sunt nostra iam loquamur. *Dabit illi, inquit, dominus Deus sedem Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Qui in cœlo semper consedit patri, nunc sedem Dauid accepit in terra: qui regnauit sibi semper, modo nobis in domo Iacob regnum sortitus est æternum. Gaudeamus fratres, quia qui sibi regnauit regnaturus est nobis: gaudeamus, quia venit regnaturus in terra, vt nos cum illo regnare possimus in cœlo. Audi Apostolum: Si compatimur, & conregnabimus. Nobis natus est, nobis vtique regnum venit donaturus: ipso promittente, cum dicit: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Vobis dixit, non mihi. Veniet, vt sit nobiscum semper: vt nostris sit semper in oculis, qui nunc tantum nostris habetur in cordibus. Veniet, vt quibus est gloria de regno, sit de familiaritate fiducia. *Et regni eius non erit finis.* Qui eius aduentum credis, gaude, quia regnum sine fine promisit: vbi est sine successore militia, vbi sunt perpetuæ dignitates. Sed quid est quod permansura non ambiunt, qui ambiunt transitura? Quid est? Quid est quod caducos honores auro comparant, & nolunt gratis accipere sempiternos? Fratres, hic parãtur officia, hic decernuntur loca, hic honores designantur,

2. Tim. 2.

Mat. 25.

hic

hic qui non de Euangelij fide acceperit codicillos, ibi æternarum infulas non habebit dignitatum. Ergo si delectat militia, si volumus semper militare, arripiamus arma Christi, vigilemus, sobrij simus, vincamus diabolum, prosternamus vitia, vt possimus accipere præmia pariter, & coronas ab ipso Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre regnat nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De generatione Christi, Sermo CXLV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodam nobis beatus Euangelista generationis Christi retulit sacramentum. *Christi, inquit, generatio sic erat: Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto: Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.* Et quomodo iustus, qui conceptum sponsæ duxit non discutere? Suspecti non exquirit causam pudoris, coniugij famam nō vindicat, sed requirit? *Voluit occulte dimittere eam.* Hoc pio magis videtur conuenire, quam iusto, sed humano iudicio, non diuino. Penes Deum neque pietas sine iustitia est, neque sine pietate iustitia: cælesti sensu sine bonitate æquitas, sine æquitate bonitas non habetur. Virtutes si separatæ fuerint, dilabuntur, æquitas sine bonitate sæuitia est, & iustitia sine pietate crudelitas. Ioseph ergo merito iustus, quia pius: & pius, quia iustus. Denique dum pietatem cogitat crudelitate caruit: dum causam tēperat, iudicium custodiuit, dum vindictam differt, crimen euasit: dum refugit accusatorem, fugit sententiam. Æstuabat animus sanctus negocij nouitate perculsus, stabat sponsa præ

Mat. 1.

sa prægnans,sed virgo:stabat plena pignore,sed non vacua pudore: stabat de conceptu solicita, sed de integritate secura: stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis exclusa. Sponsus quid faceret ad ista? Accusaret de crimine? Sed erat ipse innocentiæ testis. Culpam diceret? Sed erat ipse custus pudoris. Vrgeret adulterium? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere,quia non poterat vel foris prodere,vel intus quod euenerat,continere.Cogitat dimittere,& dicit Deo totum,quia quod homini diceret,non habebat. Et nos fratres,quoties res turbat, fallit species,facit color negotij interna nescire, declinemus iudicium, subtrahamus vindictam,sententiam fugiamus, dicamus Deo totum, nedum facile innocentum forte gestimus in pœnam, ipsi nobis noxiam sentẽtiã proferamus,dicente Domino: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Certe si nos tacuerimus, clamabit Deus: respondebit Angelus,qui Ioseph,ne innocentiam desereret,sic præuenit, *Ioseph, inquit, fili Dauid,noli timere accipere Mariam coniugem tuam:quod enim in ea natum est,de Spiritu sancto est.Pariet autem filium,& vocabis nomen eius Iesum:ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Ioseph fili Dauid:Videtis fratres,in persona genus vocari,videtis in vno totam prosapiam nuncupari, videtis in Ioseph seriem Dauidici stemmatis iam citari, *Ioseph fili Dauid.* Tricesima octaua generatione natus, quomodo Dauid filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcanum, fides promissionis impletur, superna conceptio cœlestis partus virginea iam signatur in carne? *Ioseph fili Dauid.* Tali voce ad Dauid prolata fuerat promissio Dei patris. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum,

Mat.1.

Psal.131.

de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.
Psa. 105. Quod factum quidem tali gloriatur in cantico: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. De fructu vẽtris tui, bene fructus ventris tui, bene de vtero: quia cœlestis hospes, supernus habitator, sic in vteri descendit hospitium, vt corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, vt virginalis ianua non pateret & impleret illud quod cantatur in Can-
Cant. 5. tico Canticorum: Hortus clausus soror mea sponsa: hortus clausus, fons signatus. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Sponsæ causa sponsus ne timeat admonetur: & vere pius animus dum compatitur, plus paueſcit. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Ne qui de conscientia securus sis, de sacramenti cognitione succumbas. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Quam vides virtus est ista, non crimen: hic non humanus lapsus est, sed est diuinus illapsus: hic præmium est, non reatus: hic incrementum cœli est, non corporis detrimentum: hic non est proditio personæ, iudicis est secretum: hic palma cognitoris est, non supplicij pœna, hic hominis furtum non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ. Et ideo noli timere, quia quæ vitam parturit, non meretur occidi, *Ioseph fili Dauid, noli timere Mariam coniugem tuam accipere.* Sponsam vocari coniugem legis est hoc diuinæ, sicut ergo manente virginitate mater est, ita coniunx dicitur pudore permanente. *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum*
Id est, hominem parientem, Christiparam, Deiparam. *est, de Spiritu sancto est.* Veniant, audiant, qui requirunt, quis sit quem Maria genuit. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Veniant, audiant, qui Græco turbine Latinam nubilare nisi sunt puritatem, ἀνθρωποτόκον, χριστοτόκον: vt θεοτόκον tollerẽt, blasphemãtes. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Et quod de Spiritu sancto

cto natum est, spiritus est, quia Deus spiritus est: Quid ergo requiris, quis est qui de Spiritu sancto natus est, cum tibi quia Deus est, Deus ipse respondeat? cum te Ioannes increpet, qui dicit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, & verbum Deus caro factū est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius. Ioannes vidit gloriam, respicit infidelis iniuriam. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Et vidimus gloriam eius; cuius eius? qui natus est de Spiritu sancto, eius qui verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Virgo concepit: sed de spiritu: virgo parturit, sed eum quem prædixit Isaias. Ecce virgo in vtero accipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Nobiscum Deus, cum illis homo. Et maledictus homo, qui spem ponit in homine. Audiant qui requirunt, quis est qui natus est de Maria? *Paries filium, inquit Angelus, & vocabis nomen eius Iesum.* Quare Iesum? Apostolus dicit: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum: & tu quis sit Iesus, dolosus cognitor nūc requiris? Omnis iam lingua confitetur? quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris, & tu adhuc inquiris, quis est Iesus. *Paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum.* Non alterius saluum faciet. Vnde? *A peccatis eorum.* Esse Deum, qui peccata donat, si Christianis non credis, crede infidelissime vel Iudæis dicentibus: Cum sis homo, facis teipsum Deum. Quis potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Illi eum negabant Deum, qui eum peccata dimittere non credebant: tu ab eo peccata dimitti credis, & Deum dubitas confiteri? Verbum caro factum est, vt hominis caro promoue-

Ioan. 3. & 4.
Ioan. 1.
Isai. 7. Mat. 1.
Hie. 17.
Phil. 2.
Ioan. 10. Mar. 2.

retur in gloriam Dei, non vt Deus in carnis verteretur iniuriam, ſicut dicit Apoſtolus: Qui ſe iungit
1. Cor. 6. Domino, vnus ſpiritus eſt. Et quomodo non, quando ſe iungit Deus homini, vnus eſt Deus? Humanæ leges intra triginta annos litigioſas omnes interi-
Chryſologi ætas. munt quęſtiones, & Chriſtus circa quingentos annos natiuitatis ſuæ cauſas præſtat: ortus ſui lites patitur: ſtatus ſui ſuſtinet quæſtiones? Hæretice, deſine iudicare iudicem tuum, & adora in cœlis Deum, quem
Mat. 2. Deum magus adorauit in terris.

De eadem, Sermo C X L V I.

QVoties tranſcurſis anni metis dies dominicæ natiuitatis aduentat, & virginei partus fulgor toto orbe diffunditur flammeo coruſco, voluntatis non pauoris eſt quod tacemus. Quæ mens in ipſo ortu diuini regis obiicere ſe præſumat? Solis radij cum erumpunt, viſus hebetatur humanus, radiante Deo, quomodo non totus animorum ſauciatur aſpectus? Reparatis ergo ſenſibus noui luminis poſt ſtuporem, tempus eſt quo, iam nobis per carnem ipſius diuinitatis viſu generationis Chriſti cõtemplemur arcana. *Chriſti, inquit Euangeliſta? generatio ſic erat.* Fratres, ſi volumus intelligere quæ dicuntur, diuina verba modis non penſemus humanis: ſeponendus eſt humanus ſenſus, vbi totum quod dicitur eſt, diuinum. Sic Chriſtus quod naſcitur, non eſt conſuetudo, ſed ſignum: non eſt natura, ſed virtus: non ordo eſt, ſed poteſtas: & eſt cœleſte miraculum, ratio non humana. Hic mundana ſcientia quid capiet? hic carnis intelligentia quid requiret? *Chriſti, inquit, generatio ſic erat.* Non dixit ſic facta eſt, ſed ſic erat: quia Chriſti generatio erat apud patrem, quando generabatur ex matre. Quod erat, ſemper erat: quod factũ eſt, hoc reddebatur:

tur:erat Deus,reddebatur homo ; ex vtero nos ſuſcepit ille,qui nos plaſmauerat ex luto. *Cum deſponſata eſſet mater eius Maria.* Suffecerat dixiſſe,cum deſponſata eſſet Maria. Quid ſibi vult ſponſa mater ? ſi mater,non ſponſa:ſi ſponſa, non adhuc mater. *Cum deſponſata eſſet Maria mater eius.* Virginitate ſponſa, fœcunditate mater : mater viri neſcia , partus conſcia. Aut quomodo non ante conceptum mater, quæ poſt partum virgo mater ? Aut genitrix quando non quæ ſæculorum generauit authorem ? principium dedit rebus ? natura virgo mater ſemper nouerca corruptio.Eſt ergo muneris muneris virginalis, vt regeneret per Deum virgo , quod per Deũ virgo generauit: DEVS & integritas eſt cœleſte conſortium , virginitas iũcta Chriſto copula eſt perfecta virtutis.Quod Virgo concipit,eſt honor Spiritus, non onus eſt carnis:quod parturit Virgo,ſecretum eſt Dei,non eſt miniſterium coniugale:quod naſcitur Chriſtus , diuinæ maieſtatis eſt,non eſt imbecillitatis humanæ:eſt gloria deitatis tota,vbi nulla carnis ſentitur iniuria.*Cum eſſet deſponſata mater eius Maria Ioſeph ,antequam conuenirẽt,inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto.* Quid eſt quod ad ſponſam, & non ad liberã cœleſtis innocentiæ deſtinatur arcanum?Quid eſt q; ſic zelo ſponſi ſponſæ periculum comparatur?Quid eſt quod virtus tanta putatur crimen, ſalus certa diſcrimen?Quid eſt quod inter innocentes taliter laboret pudor,verecundia ſuccumbit,fatigatur caſtitas,ſauciatur fides, extat accuſatio , vrget cauſa, facultas tota excuſatione auferetur ? Quis excuſat ſponſam , quam conceptus accuſat ? Aut quid proficiet defenſor externus, quando facti teſtis internus aſſiſtit ? Quid tenemus fratres ? Non apices,non literæ , non ſyllabæ, non verbum,non nomina, non perſonæ in Euangelio diuinis

vacua sunt figuris. Sponsa quæritur, vt iam tunc
Osee 2. Ecclesia Christi sponsa signetur: iuxta illud Osee Prophetæ: Sponsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia & miserationibus, & desponsabo te
Ioan. 3. mihi in fide. Hinc Ioannes ait: Qui habet sponsam,
2. Cor. 11. sponsus est. Et Beatus Paulus: Sponsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Verè sponsa, quæ virginali partu nouam Christi regignit infantiam. Procurator Ioseph sponsus, vt iste in illo Ioseph Christi figuram impleat passionis: Ioseph Prophetalibus somniis incurrit zelum, Christus propheticis visionibus susceptit inuidiam: Ioseph missus in lacum mortis, viuus emergit à lacu, Christus mortis sepulchro datus, viuus remeat à sepulchro: Ioseph venundatus est, precio taxatus est Christus: Ioseph transdùcitur in AEgyptum, ad AEgyptum fugatur Christus: Ioseph esurientibus populis panem copiosè subministrat, Christus cœli pane manentes orbe toto exsaturat nationes. Sic lucet, cur Ioseph iste cœlestis sponsi typum prætulerit, portauerit imaginem, ambulauerit in figuram. Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, aquarum appellauit Maria. Nonne
Gen. 1. hæc exeuntem populum de AEgypto concepit vno vtero, vt emergeret cœlestis in nouam creaturam re-
1. Cor. 11. nata progenies? Iuxta illud Apostoli: Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari. Et vt semper Maria humanæ præuia sit salutis, populum quem vnda generatrix emisit in lucem, ipsa iure præcessit in Cantico, Maria, inquit, soror Aaron sumens tympanum in manu sua, dixit: Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est. No-
Exo. 15 men hoc prophetiæ germanum est, hoc renascẽtibus salutare,

salutare, hoc virginitatis insigne, hoc pudicitiæ decus, hoc indicium castitatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: merito ergo matris Christi nomen est hoc maternum. Diximus quare mater sponsa, quare Ioseph sponsus, quare Mariæ maternum nomen, vt totum circa ortum Christi fuisse mysticum panderemus: tunc quare sponsa quæsita sit ad partum Christi, aliis prodamus ex causis. Prædixerat Isaias & Virginem parere Deum cœli, Regem terræ, orbis Dominum, reparatorem mundi, mortificatorem mortis, redditorem vitæ, perpetuitatis authorem, hoc quam esset mundanis triste, terribile regibus, pauendum Iudæis, ipse dominicæ natiuitatis probauit euentus. Namque vbi natum Christum nunciantibus magis audiuit Iudæa, Herodes didicit, mox perdere Iudæi, Herodes occidere molitus est Christum, & dum successorem sibi timent, omnium perdere conati sunt saluatorem: denique quia ipsum inuenire nequierunt, delent patriam: lac miscent sanguini, coæuos eius parricidali furore collidunt: laniant innocentiæ socios, quia culpæ participes inuenire non poterant, quos punirent: Et si iam nato Christo hæc faciunt, concepto Christo tanta feritas quid fecisset? Hinc est quod prouidetur sponsus, prouidetur maritalis species, vt celet miraculum, vt tegat signum, vt velet Virginis partum, vt crimini non det locum, vt furentis insidias sic eludat. Christus quamuis morti deditus in vtero si fuisset extinctus, mors præceps quod nostræ saluti venerat, abstulisset. Et quia locus iste multa nobis conferre poterit si dicatur, prælibasse nos hodie fratres dominicum sufficiat sacramentum.

Isaiæ 7.

Matth. 2.

De incarnationis Sacramento, Sermo CXLVII.

DOminum Christum fratres, quæ res fecerit terreni corporis inire commercium, intrare humanæ carnis angustias, habitare virginalis vteri mansionem, quia ante hac audire cœpimus, hodie plenius audiamus. Vos mihi vita, vos mihi salus, vos mihi gloria: & ideo non patior nescire vos, quod Deus mihi dederit scire. Deum sciuit Euangelista cum dicit, Deum nemo vidit vnquam. Ergo Deum quem sciebat, agnoscebat, sentiebat: quia videre non poterat creatura, ferebatur seruitute dura, triste exhibebat obse¡uium pro inuisibili maiestate, obsederat pauor omnia, timor soluerat vniuersa, cuncta concusserat terror, in cœlo diuinus splendor prostrauerat Angelos, in terra tonitrua & fulmina corda mortalium quassabant. Sic minus pauor amorem dominantis excluſit, Angelos fugauit ad terras, homines traxit ad idola, mundum vanis erroribus occupauit: fecit omnes creatorem fugere, colere creaturas. Amare non potest, qui satis timet: hinc est, quod mundus perire maluit, quam timere: pauore mors ipsa leuior. Denique Cain vbi parricidali cœpit terrore vexari, mortem petit, requiem credit si periret. Et quid dicam Cain? Elias ille vbi sensit toto se timore aspergi, repetebat quam fugerat mortem, melius existimans morti succumbere, quàm timori. Petrus quoque dominicæ virtutis timore turbatus, Christum vt à se discederet, supplicabat. Discede, inquit, à me, quia homo peccator sum. Hoc dicebat, quia quicquid erat amoris & fidei, pondus pauoris extinxerat, sic timor nisi amore fuerit temperatus, quamuis deuotam seruitutem efficit contumacem. Videns

Ioan. 1.

Gen. 4.

3. Re 19.

Luc. 5.

ergo

ergo Deus mundum labefactari timore, continuo agit vt cum amore reuocet, inuitet gratia, charitate teneat, & constringat affectu. Hinc est, quod inueteratam malis terram abluit vlciscente diluuio, & Noe noui sæculi vocat parentem, blando sermone compellat, dat familiarem fiduciam, pie de præsentibus instruit, consolatur per gratiam de futuris, & iam non iussis, sed participato labore vna in arca claudit totius sæculi partum, vt societatis amor timorem seruitutis auferret, & seruaretur amore communi quod fuerat communi labore saluatum. Hinc est, quod Abraham vocat de gentibus, auget nomine, patrem fidei facit, comitatur via, inter exteros seruat, ditat rebus, honorat triumphis, promissis oppignorat, eripit iniuriis, hospitalitati blanditur, mirificat germine desperato, vt tot repletus bonis, tanta diuinæ illectus dulcedine charitatis, Deum diligere disceret, non timere: amando colere, non pauendo. Hinc est, quod Iacob fugientem solatur in somnis, redeuntem pro certamine prouocat, luctatoris constringit amplexu, vt amaret patrem certaminis, non timeret. Hinc est, quod Moysen patria voce vocat, paterna alloquitur charitate, vt sit plebis suæ liberator inuitat. Et quid plura? Deum facit: dedit eum in Deum Pharaonis: Deum facit, munit signis, armat virtutibus, iussis bella expugnat, militem ipso verbo vincere tribuit, præceptis triumphare concedit, atque per omnes virtutum coronas ad amicitiam suam promouet, cœlestis regni præstat esse participem, & vt ipse sit legislator induiget, totum tamen vt amaret, accepit: denique tantum esset Dei amore succensus, vt ipse ardenter diligeret, & alios vt diligerent, sic moneret: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota virtute

Gen.7.

Gen. 12.

Gen. 28.

Exod.3.

Exod.20.

tua. Quicquid est cordis, quicquid mentis, quicquid virtutis humanæ, ita Dei amore voluit possideri, vt hominis mundanus non haberet quod violaret affectus. Sed per hæc quæ memorauimus, vbi humana corda flamma diuinæ charitatis accendit, & humanis sensibus amoris Dei tota se fundit ebrietas, saucia mente cœperunt Deum carnalibus velle oculis intueri. Deum quem mundus non capit, angustus quomodo capere poterat humanus aspectus? Quid erit, quid debeat, quid possit, non respicit ius amoris. Amor ignorat iudicium, ratione caret, mũdum nescit. Amor non accipit de impossibilitate solatium, non recipit de difficultate remedium. Amor nisi ad desiderata peruaserit, necat amantem: & ideo vadit quo ducitur, non quo debeat. Amor parit desiderium: gliscit ardore, ardor ad inconcessa pertendit. Et quid plura? Amor quod amat non potest non videre: hinc est quod omnes sancti omnia quę meruerant praua duxerunt, si dominum non viderent. Et reuera fratres, quomodo pro beneficiis reddet obsequium, si beneficiorum non videat largitorem? Aut quomodo credit à Deo se amari, cuius non meretur aspectum? Hinc est quod amor qui cupit videre Deum, & si non habet iudicium, habet tamen studium pietatis. Hinc est quod
Exod. 33. Moyses audet dicere: Si inueni gratiam coram te, o-
Psal. 79. stende mihi faciem tuam. Hinc est quod alius dicit: Ostende faciem tuam. Denique & ipsi gentiles ob hoc simulachra finxerunt, vt in ipsis erroribus oculis cernerent quod colebant. Sciens ergo Deus visendi se desiderio cruciari, lassarique mortales, vnde se visibilem faceret hoc elegit, quod esset & terrenis magnum, & non minimum supernis. Nam quod in terra à Deo sibi simile factũ est, in cœlo poterat honorificum non haberi? Faciamus, inquit, hominem ad
Gen. 1. imagi

imaginem, & similitudinẽ nostram. Perfecta deuotio hoc debet imagini, quod debet & Regi. Si de cœlo sumpsisset Angelum, nihilominus inuisibilis haberetur, si de terra minus homine, & diuinitatis esset iniuria, & deiecisset hominem, non leuasset. Nemo ergo chariſſimi, Dei credat iniuriam, si Deus ad homines per hominem venit, & assumpsit ex nobis, vt videretur à nobis, qui viuit, & regnat Deus nunc, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De eodem, Sermo CXLVIII.

HOdie fratres, hesternum debemus redhibere sermonem: hodie dominicę natiuitatis lætitiam debemus iterare, quando concipit Virgo, Virgo parit, manet Virgo: non est consuetudo, sed signum: non est ratio, sed virtus: auctor est, non natura: non est commune, sed solum: diuinum est, non humanum. Cesset ergo inanis Philosophiæ labor, nasci Christum non fuit necessitas, sed potestas: fuit honor, iniuria non fuit: sacramentum pietatis fuit, deitatis non fuit detrimentum: fuit reparatio salutis humanæ, imminutio substantiæ non fuit hoc diuinæ. Qui non nascendo ex intacto limo fecit hominem, nascendo ipse hominem de corpore fecit intacto: manus quæ in nostrum plasma lutum dignanter assumpsit, ad reparationem nostram dignanter assumpsit & carnem. Ergo quod creator in creatura sua, quod Deus inuenitur in carne, creaturæ honor est, non est creatoris iniuria. Sed hoc contumeliam credit, qui credit lutum precioſius esse quam carnem. Fortasse pœnitet de luti iniuria in honorem carnis, in hominis gloriam se mutatum? Homo quare tibi tam vilis es, qui tam precioſus es Deo? Quare sic honoratus à Deo teipsum taliter inhonoras? Quare quæris,

vnde

vnde factus sis, & ad quid factus sis, non requiris? Nonne tota ista quam vides tibi facta est mundi domus? Tibi infusa lux circunfusas remouet tenebras, tibi est temperata nox, tibi dimensus est dies, tibi cœlum, solis, lunæ, stellarum vario fulgore radiatum est: tibi terra floribus, nemoribus, fructibus est depicta: tibi creata est in aëre, in campis, in aqua speciosa cõtinens mirabilis animãtium multitudo, ne gaudiũ noui sæculi tristis solitudo confunderet. Hinc est, quod fecit te esse de terra, vt esses tu dominus terrenorum, & esses ipsis in ipsius substantiæ communione communis: nec tamen te terrenum terrestribus sic æquauit, vt non etiam cœlestibus animatum te cælitus exæquaret, & vt esset tibi cum Deo ratio communis, corpus commune cum iumentis, dedit tibi animam de cœlo, dedit tibi corpus de terra, vt in te nexa cœli, terræque concordia seruaretur. Adhuc tamen quid adiiciat ad honorem tuum tuus creator excogitat: in te imaginem suam ponit, vt terris inuisibilem conditorem visibilis imago præsentem poneret: & in terrenis dedit tibi vices suas, vt non fraudaretur domini vicario mundi tam larga possessio. Et si ista ita sunt: quare modo putatur iniuria, quando Deus quod per se fecit in te, in se clementer excepit, & in homine se vere videri voluit, in quo ante imaginario voluit se videri, dedítque vt proprietas esset ipse, qui ante vt similitudo esset acceperat? concepit Virgo, Virgo peperit, non te conceptus turbet, partus te non confundat auditus, quando virginitas quicquid est humani pudoris excusat. Aut quæ ibi verecundiæ læsio, vbi init Deitas cum amica sibi semper integritate consortium, vbi est interpres Angelus, fides pronuba, desponsatio castitas, donatio virtus, iudex conscientia, causa

Gen. 1.

causa Deus, conceptus integritas, virginitas partus, virgo mater? Nemo ergo iudicet humano modo quod diuino geritur sacramento, nemo mysterium cœleste discutiat ratione terrena, nemo ex vsu tractet nouitatis arcanũ, nemo quod singulare est, metiatur exẽplo, nemo contumeliã de pietate cõponat, nemo periculũ subeat de salute. Certe qui scire desiderat altiora, recurrat ad legẽ, per legẽ legis scientiam quærat: auctoris factũ auctoritate cognoscat. Auctoris lex refert, quod Deus hominẽ propriam creauit ad vitam, quod homini terram iussit proferre fructus spontanea seruitute, quod bestias, pecudes, armenta, humanæ iussit potestati subiacere, non arti, vt homo laboris nescius, doloris ignarus, beatus delicias possideret. Sed omnia hæc ne haberet homo, Angelus, qui inter primos habebatur, inuidit, maluitque in diabolum commutari, ne hominem plenum gloria sic videret. Denique hoc liuore succensus aggreditur dolis fœminam, virginemque vt vetitum degustaret pomum inducit: inducta Virgo inducit Virginem mox maritum, deiecit vitæ statum, mortis cibum, peccati pabulum, dum ministrat, & ipsa fit totius materia ruinæ, quæ facta fuerat ad solatium singulare. Hinc peccatum primum, hinc origo mortis, hinc labor, hinc dolor, hinc gemitus, hinc amara nostræ conditio seruitutis. Namque homo ante dominus omnium in omnium deiectus est seruitutem: & timet omnes qui timebatur ab omnibus: & vix arte valet, qui potestate regnabat. Hinc est fratres, hinc est, quod Christi talis est ordo nascentis: ad Virginem diabolus venerat, venit Angelus ad Mariam: vt quod malus deiecerat Angelus, bonus Angelus alleuaret. Perfidiam suasit ille, hic fidẽ: suasori credidit illa, ista credit authori. Nascitur Chri-

Gen. 2.

Gen. 3.

stus,

stus, vt nascendo corruptam redintegret naturam: infantiam suscepit ille, patitur nutrimenta, percurrit ætates, vt vnam perfectam, manentem, quam ipse fecerat, instauraret ætatem: portat hominem, ne iam cadere homo possit: quem terrenum fecerat, fecit esse cœlestem: animatum humano Spiritu, Spiritum viuificat in diuinum, & sic eum totum tollit in Deũ, vt in eo quod peccati, quod mortis, quod laboris, quod doloris, quod terræ est, nil relinquat: præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre viuit, & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, nunc, & semper, & per immortalia sæcula sæculorum, Amen.

De natiuitate Christi, Sermo CXLIX.

Quem quidam D. Seueriani Episcopi putant, sed falso.

Luc. 10. IN aduentu domini & saluatoris nostri, atque in præsentia eius corporali Angeli ducentes choros cælestes euangelizabant pastoribus, dicentes: *Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* Ab ipsis ergo sanctis Angelis etiam nos mutuati vocem, annunciamus vobis gaudium magnum. Hodie enim Ecclesia in pace est, & hæretici in ira: hodie Ecclesiæ nauis in portu est, & hæreticorum furor iactatur in fluctibus: hodie fratres, pastores Ecclesiæ in securitate, & hæretici in perturbatione sunt: hodie oues domini in tuto, & lupi insaniunt: hodie vinea domini in abundantia, & operarij iniquitatis in indigentia: hodie populus Christi charissimi, exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt: hodie dilectissimi Christus in lætitia, & diabolus in luctu: hodie Angeli in exultatione, & dæmones in confusione. Et quid plura dicere? Hodie Christus

qui

qui est Rex pacis, cum sua pace procedens fugauit omne dissidium, dissẽsiones depulit, discordiam perturbauit, & sicut cœlum splendor Solis, ita Ecclesiam fulgore pacis illuminat. *Quia natus est vobis hodie, ait, saluator mundi.* O quam desiderabile nomen pacis: quam religionis Christianæ stabile fundamentum, & altaris dominici cœlestis ornatus. Et quid dignum possumus de pace proloqui? Pax nomen est ipsius Christi, sicut & Apostolus dicit: Quia Christus est pax nostra, qui fecit vtraque vnum: quæ non sententiis, neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant. Verum sicut procedente Rege, & plateæ mũdantur: & omnis ciuitas diuersis floribus & ornatibus coronatur, vt nihil sit, quod minus dignum vultui regis appareat: ita & nunc procedente Christo Rege pacis, omne quod triste est, auferatur à medio: & illucescente veritate fugetur mendacium, fugiat discordia, resplendeat cõcordia. Et sicut frequẽter fieri videmus, vbi regnum, vel fratrum tabulę depinguntur, vt inter vtrosque vnanimitatis declarentur insignia, artifex pictor fœmineo habitu post tergum vtriusque concordiam statuit, quæ brachiis suis vtrumque complectens indicet: quod hi qui videntur corporibus separati, sententiis & voluntate conueniant, ita nunc pax domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum vnis iungentibus docet, in quo sine dubio completur sermo Propheticus; qui ait: Et erit consilium pacificum inter vtrosque. Et hesterno quidem pater noster communis Euangelico pacis sermone præfatus est, hodie vero nos verba pacis expromimus: ipse nos hesternos resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vlnisque patentibus

Ephe. 2.

Zach. 6.

ad

ad eum cum muneribus pacis occurrimus. Iam bella destructa sunt. Omnia pulchritudo pacis obtinuit, nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum turma, nunc in cœlestibus lætitia, & in Angelis exultatio, quibus specialius familiaris est pax: hanc enim etiam cœlestes admirantur virtutes, apud quas fons eius habetur perennis: ex quo etiam terreni guttis quibusdam exinde distillantibus irrorantur. Et ideo etiamsi in terris pax laudatur a sanctis, laudis eius splendor redundat in cœlum: laudant etiam cœlestes angeli, & dicunt: *Gloria in altissimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Videtis fratres, quomodo cœlestes omnes, terrestres inuicem sibi munera pacis mittunt, cœlestes angeli pacem terris annunciant, sancti in terris Christum, qui est pax nostra, collaudant in cœlestibus positum, & mysticis choris conclamant. *Hosiah anna in excelsis.* Dicamus ergo & nos cum Angelis: Gloria in altissimis Deo, qui humiliauit diabolum, & exaltauit Christum suum. Gloria in altissimis Deo, qui discordiam fugauit, & pacem statuit. Videte fratres, vocem Angelicam exultantem. Gloria in excelsis Deo: & in terra pax. Dico enim vobis artem diaboli, cuius neque vos ignoratis astutias. Vidit satanas firmitatem fidei, stabilitatemque: vidit eam pietate dogmatum septam: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem: & ideo pro omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, vt inscinderet concordiam, vt conuelleret charitatem, vt disrumperet pacem, sed pax semper sit nobiscum.

De fuga Christi in Ægyptum, Sermo CL.

SI conceptum Virginis, Virginis partum sermo nō aperit, sensus non recipit, non capit mēs humana, Deum,

Deum fugisse vt hominem quis loquatur: *Apparuit, inquit, Angelus Domini in somnis Ioseph, dicens: Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Si pietatis esse diximus, quod natus est Christus, Christus quod fugisse legitur: quid dicemus? Forte sicut natum diximus, vt repararet naturam: dicamus, vt fugaces reuocaret, aufugit. Et reuera si vt reuocet errantem ouem in montibus ipse errat, quomodo ipse non fugit fugientes populos vt reducat? *Accipe puerũ & matrẽ eius, & fuge in Ægyptum.* Quid est quod sic cœlestis causa tristatur, vt humanus se confundat auditus, lassetur animus, laboret intelligentia, sensus hebetetur, fides nutet, spes titubet, credulitas ipsa succumbat? *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Persequente homine, Deus fugit: sæuiente terra, cœlum trepidat, volitante puluere, pauore turbantur angeli, & pauor patris filio fugiente monstratur. *Accipe puerum & matrem eius & fuge in Ægyptum.* Dauid persequenti Saul, ad Iudæam confugit: recepit vicinia, domus vnius viduæ Eliæ sufficit ad latebras, Christo fugiente locus deest, prouincia deficit, non subuenit patria. Dum migrat, non vicinæ gentes, non finitimæ sufficiunt regiones: sed Ægypti tristem locum, extorrem habitu, lingua, moribus barbarum procuratur exilium. *Accipe puerum & matrẽ eius, & fuge in Ægyptũ.* Si rerũ refugium fugit, auxilium latescit omnium, si formidat fortitudo cunctorum, si se vniuersorum defensio nõ defensat, quare humana notatur fuga, arguitur trepidatio, formido culpatur? Quare vocatur in crimen Petrus qui negat, Ioannes qui expauescit, & fugit: discipuli omnes, quia deserunt per pauorem? Et ista fratres, esto facta sint, quare literis mandantur, quare referuntur in libris, quare recitantur sæculis, quare quotidianis

Matth 2.

Mat. 18.

1. Reg. 21. & 22.

1. Re. 17.

Mat. 26.

Mar. 14.

lectionibus innoteſcunt, quare omnes panduntur in gentes, nunquid vt diuinum timorem lingua, locus, ætas, tempus, vniuerſa cognoſcant? Sicut enim cum virtutes leguntur, animos erigunt ad profectum, ita deponunt animos cum recitantur infirma. Quid ſibi vult ergo Euangeliſta, quod hæc ſcribit ad memoriam ſempiternam? Deuoti militis eſt regis ſui tacere fugam, referre conſtantiam: virtutes loqui, timores ſilere, aperire fortia, infirma reticere: aduerſa delere, prædicare victorias, quo & hoſtium frangere auſus poſſit, & ſociorum excitare virtutem. Euangeliſta igitur referendo talia, videtur excitaſſe hæreticorum latratus, & defenſionem fidelibus ſuſtuliſſe. *Tolle, ait, puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Mandatur fuga, non profectio, imponitur neceſſitas, non voluntas, inducit Angelus latentem peregrinationem, non liberum commeatum, vt via, quæ eſt per ſe moleſta, ſemper eſſet moleſtior per timorem. Ergo ob quam cauſam hæc nobis ſcripta ſint, iam tempus eſt vt quæramus. *Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Bellicoſus quod in bello fugit artis eſt, non timoris, Deus quando fugit hominem, Sacramenti eſt, non pauoris: potens quando ſe ſubducit infirmo, inſequentem non pauet, ſed foris producit, vult.n. in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoſte victoriam: occultum ſe non patitur inire conflictum, qui mandare ſuum ſæculis vult triumphum. Secreta victoria, virtúſque latens exemplum poſteris non relinquunt. Hinc eſt, quod Chriſtus fugit, vt cedat tempori, non Herodi: neque enim mortem fugit, qui venerat de hoſte reportare victoriam: neque humanas inſidias expaueſcit, qui totas venerat diabolicæ fraudis aperire verſutias: neque tunc timuit, quando infans,

infans, & secundum hominem timere nescivit: & secundum Deum potuit non timere. Christus fratres, si mactatus in illo grege lactentium tunc fuisset, mors ei casus fuerat, non voluntas, non virtus fuerat, sed infirmitas, necessitas fuerat, non potestas, & innocentiæ fuisset præmium, maiestatis gloria non fuisset. Certe vbi esset, quod à Deo dictum est: Non coques agnum in lacte matris suæ? *Futurum est, inquit, vt Herodes quærat puerum.* Herodes quærebat, sed quærebat diabolus per Herodem, qui videbat sibi magos quos habebat in erroribus suis principes aufugisse, Christus si vinctus pannis, si sub matris vberibus occupatus, si tacens lingua, si latens opere, si gressus nullus: diaboli signiferos, hoc est magos, in duces fidelissimos commutauit, perfectæ ætatis Christus quid posset facere diabolus iam videbat: & ideo mouebat Iudæos, instigabat Herodem, vt Christi suspectam sibi præueniret infantiam, vt futura virtutis eius anticiparet insignia, vt peremptorium sibi, nobis victoriosissimum vexillum crucis callidus machinator auferret. Sentiebat diabolus, sentiebat quod Christus doctrinis, virtutibus, vitã mox repararet, & mũdũ totũ, qui adhuc vagiẽs, ipsum q̃ erat mundani verticis, occuparet, iuxta illud Prophetæ: Priusquam sciat puer vocare patrẽ aut matrẽ, accipiet & virtutẽ Damasci, & spolia Samariæ. Et vt ipsis probantibus Iudæis, cum dicunt: Videtis quia nihil proficimus, ecce mũdus totus post ipsum vadit: Christus se in carne venturum, ascensurum per ætatem gradus, annunciaturum gloriam cœlestis regni, prædicaturum fidei doctrinam, & imperio verbi solo fugaturum dæmones, daturum cæcis visum, claudis cursum, mutis verbum, auditum surdis, peccatoribus remissionem, mortuis vitã, per legem promiserat, & per Prophetas,

Exo. 23. & 34.

Esa. 8.

Ioan. 12.

vnde hæc Christus impleturus vir, infans mortem distulit, non fugit. Denique fugam eius non de periculi metu, sed de Prophetiæ venisse mysterio Euangelista asserit, sic dicendo. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Et post: *Vt impleretur quod dictum est à Domino per Prophetam dicentem: Ex Ægypto vocaui filium meum.* Christus ergo fugit, vt staret legis veritas, Prophetiæ fides, Psalmistæ testimonium, dicente ipso domino: Necesse erat impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Christus fugit nobis, non sibi: Christus fugit, vt dispensata temporibus sacramenta seruaret: Christus fugit, vt futuris virtutibus, & perfidis materiam tolleret excusandi: & credituris fidei fiduciam largiretur, quia in persecutione melius est fugere, quã negare. Denique Petrus, quia fugere noluit, abnegauit: Ioannes ne abnegaret, aufugit.

Osee 11. Luc. 24. Mat. 14.

De eadem, Sermo CLI.

HOdierna lectio mouit corda, concussit viscera, stupere fecit auditum. *Ecce, inquit, Angelus domini apparuit Ioseph in somnis, dicens: Surge, accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Cui nascenti virginitas non resistit, non obuiat ratio, contradicit natura, potestas quæ, quæ vis, quod discrimen præualeret, vt compelleretur ad fugam. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Reuerentius diceret, vade in Ægyptum, vt esset profectio, non fuga: voluntas, non necessitas: iudicium, non metus: humanum saltem, si non diuinum: at nunc mandatur fuga, mandatur cœlitus, mandatur per Angelum, vt videatur cœlum timor ante tenuisse, quam terram. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* In Ægyptum, fuge à tuis ad extraneos, ad sacrilegos à sanctis,

Matth. 2.

sanctis, à templo tuo ad dæmonum fana: ad idolorum patriam è regione sanctorum. Sic Iudææ non sufficit latitudo, sic angustatur sæculi diffusa possessio, non capit secretum templi, sacerdotum turba non suscipit, non abscondit numerositas inuestigabilis cognatorum, vt ad deitatis latebras profana Ægyptum conducatur, sic res vrget, si non vacat intueri verecundiam virginis, laborem matris, sexus pudorem, periculum in Ioseph, longinquitatis fatigationem, exitium totius domus, & quod his durius, Iudæos peregrinaturos in Gentibus: quibus nec ipsa est communio, imo est profundum legis transgressione naufragium. O quam durum est peregrinatio etiam inter ciues, fratresque sapit quid sit sua domus, qui sentit alienam, & vbi est illud: Domine, refugium factus es nobis? Et, Deus noster refugium & virtus? Si refugium fugit, si timet virtus, si præsidiũ migrat, quæ vita, quæ spes, quæ securitas, quod munimen. Eliæ contra insidias liberi Regis, vidua vna sufficit: Christo contra Herodis captiui minas Iudæa tota non sufficit. Elias missos ad se cœlesti igne consumit, Christus sola fuga fit saluus? Hucusque fugæ Christi querimonias exaggerasse sufficiat. Fratres, quod fugit Christus, fuit mysterij, non timoris: fuit liberatio, non periculum creatoris: diuinæ virtutis fuit, non fuit fragilitatis humanæ: non fugit propter authoris mortem, sed fugit propter sæculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Christus totam causam nostræ salutis occiderat, si se paruulũ permisisset occidi. Christus venerat, vt quos præceptis docuerat, firmaret exemplis: & ipse faceret quæ facienda mandauerat: & visu probaret possibilia, quæ impossibilia videbantur auditu. Venerat vt mundo notitiam suæ deitatis infunderet: & humani

Psal. 89. *Psal.* 45. *3. Re.* 17. *4. Reg.* 1.

generis ignorantiam auferret. Venerat vt pigra mortalium corda ad fidem virtutibus excitaret. Venerat diabolum publico superare conflictu: vt ab omnibus & diuino vinceretur iussu,& humano prosterneretur exemplo. Venerat præsentiæ suę promissa persoluere, vt quibus scire se dederat, concederet se videre. Venerat,vt veniret Iudæus de contemptu legis. Venerat introducere ad fidem gentes. Venerat eligere Apostolos doctores orbis, eosque cælestibus implere doctrinis, munire virtutibus,armare signis, vt signis edomarent feros, sanarent virtutibus infirmos, doctrinis dociles edocerent: & ad summum, venerat mortem perdere moriendo, penetrando inferna dissoluere, resurgendo sepulchra reserare, ascendendo ad cœlos cœlestibus donare terrenos. Omnia hæc vtique periissent nobis, si Christus cum esset in cunabulis, non fugisset. Sed auditor dicas, cum posset aliter, quare tantis, quare talibus summisit iniuriis? Quare? Primum, quia neque sine homine poterat saluari homo: neque sine humanis iniuriis iniuriæ humanæ poterant amputari: causam suam facit, qui alterius vult cauere: qui non compatitur, amputare non potest passiones. Christus nos in se suscepit, vt se daret nobis: pertulit passiones nostras, vt nostras tolleret passiones. Hinc est, quod Christus fugit, vt nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehensus debet tenere constantiam,non comprehensus debet fugere persequentem: vt & persecutori indulgeat resipiscendi tempus, & sibi tempus non auferat supplicandi, dicente domino:Si vos persecuti fuerint in hac ciuitate, fugite in aliam. Persecutorem qui prouocat,facit: corrigit qui declinat. Fugere debemus ergo, prouocare non debemus, si saluari persecutores nostros volumus, pro quibus

Mat. 10.

quibus præceptum est nos orare. Orate, inquit, pro persequentibus vos. Orandum est, fugiendum est, vt & ille qui per ignorantiam furit, sanetur, & ille qui patietur, de patientia palmam subeat, non subeat de temeritate discrimen. Fratres, si Paulum Martyres non fugissent, Paulum non fecissent. Hoc faciendum docuit Christus: hoc nobis reliquit exemplum, vt fugiente domino fugere indignum non putet seruus. Et alia est causa quod fugit Christus, quod infans tẽpus suæ distulit passionis, quod crucem supra tricesimum annum vitæ corporalis ascendit: vt qui ad vitam perfectum hominem fecerat, perfectam repararet in vitam: & qualem terris dederat, talem redderet cœlo. Et quod ad Ægyptum fugit, aliam procedit ad causam. Fugit ad Ægyptum, vt perfidiam Iudæorum per fidem gentium castigaret: nam dominum suum quem Iudæa fugauerat, Ægyptus obsequẽter accepit, vt Ecclesiam Synagogæ, Iudæis Gentes anteponendas in fide suam panderet per figuram. Mat. 15.

De infantium nece, Sermo CLII.

Qui non recte tamen D. Seueriani titulo circumfertur.

ZElus quo tendat, quo prosiliat liuor, inuidia quo feratur, Herodiana hodie patefecit immanitas: quæ dum temporalis regni æmulatur angustias, æterni regis ortum molitur extinguere, sicut ait Euangelista: *Tunc Herodes videns, quia illusus esset à magis, iratus est valde: & mittens, occidit omnes pueros qui erant in Bethlehẽ & in omnibus finibus eius.* Videns, quia illusus esset à Magis: dolet impietas se illusam, dilatã se crudelitas furit, fremit dolositas se deceptam, & in se fraus reuersa, colliditur. Herodes stridet cadens ipse in laqueum quem tetẽdit, hinc iniquitatem quam Mat. 2.

condiderat, euaginat: de fide perfidiæ sumit arma: terreno quærit furore, quem natum cælitus non credit: ad sinus matrum militum cogit castra, inter vbera arcem pietatis oppugnat, in teneris vberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat ante mortem sentire, quam vitam, tenebras ingerit intrantibus lucem. Sic ait magister mali, minister doli, iræ artifex, inuentor sceleris, impietatis auctor, pietatis prædo, inimicus innocentiæ, hostis naturæ, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi: quem Christus non vt euaderet, sed ne videret, aufugit. In altum tendens, cedit ab alto: cœlum pulsans, intrat profundum: in se vadit, qui vadit in Deum: se occidit, qui vitam conatur occidere: quia capi non potest perditione salus, occisione vita, æternitas fine. O ambitio quam cæca semper? O quam semper præsumptio pessima? O quam perdit concessa, qui inconcessa captat? Herodes obsidens terrenum regnum, impugnat cœleste, terrenis inhians, irruit in diuina: ipsamque pietatem tota impietate sectatur. Audierat natum Regem, quæsierat vbi, quando, vnde, & ad quid: at qualiter debuerat, non quæsiuit: quia apud illum peccandi amor, amor innocentiæ non manebat. Destinatus ad scelus, ad piaculum promptus, paratus ad crimen, causas innocentiæ non requirit, ius abrogat, confundit fas, nefasque: cui nequitia est sodalis, cui odiosa est æquitas, iniquitas semper est amica, qui cædibus viuit, qui se munit sanguine, qui crudelitatem sectatur, cui de timore stat totum, de amore nil constat. Herodes tunc cæcus sic Christum gladiis quærit, inuestigat cruore, crudelitate rimatur, successorem timens, incessit in authorem: peremit innocentes, volens innocentiam deperire. Rector populi, morum custos, disciplinæ censor, iustitiæ indagator,

æquitatis

æquitatis defensor, seruator innocentiæ, ampliator populi, innocentis causam facit innocentium crimen, munus nati natorum vertit in pœnam, authoris ortum, orientem mandat occasum negocium saluantis, saluandorum iubet esse discrimen. Iudex audientes vocat, interrogat loquentes, negantes arguit, vrget reos, percellit noxios, conscios corripit, addicit complices, sententiæ dat detectos. Infantes quid? Quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nil audierunt aures, manus nil fecerunt, & quibus actus nullus est, vnde culpa? Sumpserunt mortem qui viuere nescierunt, non tempus affuit, non excusauit ætas, silentium non defendit, quibus apud Herodem solum quod nati sunt, hoc fuit crimen, & reuera, quomodo non rederent naturæ creditum, à quibus causa exigebatur authoris? Infœlix homo, qui sibi ad accusationem parauit omnia: ad excusandum spacium non reliquit, sed totum parauit ad pœnam. Qui excusabit quem pulsat innocentia, infantia impetit, lac vt sanguis accusat? Hoc contra Herodem. At Christus futurorum præscius, conscius secretorum, cogitationum iudex, mentium perscrutator, quare deseruit quos sciebat quærendos esse propter se, & propter se nouerat occidendos? Natus Rex, & Rex cœlestis quare neglexit milites innocentiæ suæ, coæraneum sibi quare contempsit exercitum, quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, vt regem solum quæsiturus hostis totum graſſaretur in militem? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed prouexit: quibus dedit ante triumphare, quam viuere: quos fecit capere sine concertatione victoriam, quos donauit coronis antequam membris, quos voluit virtutibus vitia præterire, ante cœlum possidere, quam terram, nec ante humanis inserere quam diuinis. Præmisit ergo

Christus suos milites, non amisit: recepit suas acies, non reliquit. Beati, quos martyrio natos vidimus esse, non sæculo. Beati, qui labores in requiem, in refrigerium dolores, mœrores in gaudium commutarunt. Viuunt, viuunt, qui verè viuunt, qui pro Christo merentur occidi. Beati ventres qui portauerunt tales, beata vbera quæ se talibus infuderunt: beatæ lachrymæ quæ pro talibus fusæ flentibus gratiam baptismatis contulerunt. Nam diuerso modo, dono vno, in lachrymis suis matres, & sui filij suo sanguine baptizantur. In martyrio filiorum passæ sunt matres, nam gladius filiorum pertransiens membra ad matrum corda peruenit, & necesse est vt sint præmij consortes, quæ fuerunt sociæ passionis. Arridebat paruulus occisori, gladio adiocabatur infantulus, nutricis loco attendebat lactans percussoris horrorem, nescia lucis ætas moritura gaudebat: infans filius omnem hominem non hostem respicit, sed parentem. Matres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris, & ideo non martyrij gaudio, martyrij lachrymas quæ fuderunt. Hoc loco attendat auditor, attendat vt intelligat martyrium non constare per meritum: sed venire per gratiam. In paruulis quæ voluntas, quod arbitrium, vbi captiua fuit & ipsa natura? De martyrio ergo debemus totum Deo, nil nobis. Vincere diabolum, corpus tradere, contemnere viscera, tormenta expendere, lassare tortorem, capere de iniuriis gloriam, de morte vitam, non est virtutis humanæ, muneris est diuini. Ad martyrium qui sua virtute currit per Christum non peruenit ad coronam: sed ipse nos cœleste perducat ad pabulum, qui nostro dignatus est iacere in stabulo, Iesus Christus Nazarenus dominus noster, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 79.

De

De eadem, Sermo CLIII.

FRatres, humani sensus non est virginei partus aperire mysterium, quod natura non habet, authoris est, non naturæ, est opus superni spiritus, quod sentire non potest caro: vbi non est humanitatis iudicium, ibi deitatis est signum, dicente Propheta: Ipse dominus Deus dabit vobis signum. Ecce Virgo in vtero accipiet. Vbi nil est terreni vsus, est ibi cœlestis ordinis totũ, ꝙ de mũdo non est, mundano intellectui nõ potest subiacere. Cõceptus qui virginẽ seruat, partus virginẽ qui relinquit, diuinũ est quod generat, non humanum: Deus graditur, vbi vestigium nullatenus humani transitus inuenitur, consuetudo deficit, miracula cum geruntur, consuetudines non respiciunt signa, singularitas non admittit exemplum, sicut hodierna pandit lectio, quæ diuina narrat prælia paruulorum. Coorta Regi cohors sua magis præmori quam commori tota gestit: Christo dicati milites cœperunt ante militare, quam viuere; ante pugnare, quam ludere: fundere ante sanguinem, quam lactis vbera perpotare: ardentes animæ moras corporis non tulerunt, à gremio ad furentes hostium cuneos peruolantes, anticipant virtutibus blandimenta, vulneribus oscula, vnguenta ferro, vt cœlum possint ante inhabitare, quam terram: præmia spiritus ante portare quam carnem; ante referre triumphos Deo, quam perferre hominum nutrimenta. Verè, verè fratres, isti sunt gratiæ martyres, confitentur tacentes, nescientes pugnant, vincunt insci, moriuntur inconsci, ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes. Ergo sicut virginitas corruptionis nescia contulit honorem matri, sic infantia passionis ignara martyrij palmas

rapuit

rapuit & coronas. Sed quid dicemus quod Rex ipſe qui ſtare debuit, fugit ſolus,& fugit monente patre? Fugere iſtud eſt amoris intimi,non timoris ignauiæ. Si ſtetiſſet Chriſtus,haberet eos ſynagoga filios, hos Eccleſia martyres non haberet.

In diuum Stephanum protomartyrem, Sermo C L I V.

SIcut dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur,ita nomina ipſa ſæpe ſanctorũ merita indicant, teſtantur inſignia. Ita Abraham,quod fide credidit, nominis adiectione monſtrauit:quando ex Abram Abraham diuinitus nuncupatur: vt dilatandus genere, nomine ante dilataretur, dicente domino: Et non vocabitur amplius nomen tuum Abram,ſed Abraham erit nomen tuum,quia patrem multarum gentium poſui te.Sic coniunx ſancta eius cum de ſterili fit fœcunda, ex Sarai vocitata eſt Sarah, vt & ipſa ante creſcat nomine,quam creſcat pignore,& quia promittente domino riſum credidit,ſi vetula conciperet exarata iam rugis,ſi pareret deſperata iam fœcũditas, ſi ſterilitas iam penes ſenectutis extrema prægnans fieret, riſum mox quod genuit, nuncupauit: & hoc aptauit in nomine, quod ſenſu paſſa eſt cum rideret,& vocauit nomen eius Iſaac, quod interpretatur riſus. Sic Iacob, qui in vtero cœpit ante luctari, quam viuere: ante viribus ſuperare, quam membris: etiam inter viſcera materna ipſa ſupplantatoris eſt vocabulũ conſecutus,eo quod antequam naſceretur, noſcitur diuinitus reprobatum ſupplantaſſe germanum. Et quia longum eſt ire per ſingula: ſicut Petrus à petra nomen adeptus eſt, quia primus meruit Eccleſiam fidei firmitate fundare:ita Stephanus vocatus eſt à corona, quia primus meruit

Gen. 17.

Gen 21.
Gen. 25.

meruit pro Christi nomine subire conflictum, primus meruit sanguine militum Christi martyrium dedicare. Petrus Apostolici sui chori vetustum teneat principatum, aperiat intrantib. regnum cœlorũ, reos potestate vinciat, pœnitentes clementer absoluat: Stephanus est martyrũ primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro domini sui adhuc calente sanguine, sanguinem suum auidus bellator effudit. Et quia cruore proprio tinctam sibi ipse purpuram conquisiuit: merito à rege suo consecutus est, post coronam, qui iam cum nasceretur nomen sortitus est à corona: vere quem præsciuit & prędestinauit, ipsum nunc martyrij primum vocauit ad gloriã.

De Calendis Ianuariis, quæ varia gentium superstitione polluebantur, Sermo CLV.

VBi nostram Christus piè natus est ad salutem, mox diabolus diuinæ bonitati numerosa genuit, & pernicioſa portenta, vt ridiculum de religione componeret, in sacrilegiũ verteret sanctitatẽ, de honore Dei Deo pararet iniuriam. Hinc est fratres, hinc est quod hodie Gẽtiles Deos suos fœditatibus exquisitis, excogitato dedecore, & ipsa turpitudine turpiores Deos suos vidẽdos trahũt, distrahunt, pertrahũt, quos faciunt nõ vidẽdos. Quæ vanitas, qualis dementia, quãta cæcitas, fateri deos, & eos ludibriis infœlicibus infamare? Irrisores sunt, cultores non sunt, qui deos quos venerantur, illudunt: iniuriis afficiunt, non honorant, qui deos à quibus se formatos existimant, sic deformant, confundunt, non glorificant, qui eos de ipsa confusione componunt. Vere, sicut ait Apostolus, quia nõ probauerunt Deũ habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, *Rom. 1.*

vt

vt faciant ea quæ non conueniunt; quando eis quibus humana abrogant, dant diuina: quando eos iudicant dignos cœlo, quando ipsos faciunt terra ipsa non dignos, verè dati sunt in reprobum sensum, & non est hoc iudicij diuini, est hoc sapientiæ Dei, vt ipsi sint iniuriarum Dei vindices, qui iniuriæ probãtur auctores. Quę ira, quæ vltio, sic in Deum de idolis exequeretur offẽsam, vt eos quos vetustas aris, incenso, victimis, gemmis, auro deos esse mẽtita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos iudicaret, & eorũ vitam, mores, actus, ipsis eorum signaret in vultibus, ac doceret tales fugiendos esse potius quam colendos? Defleamus, fratres, & eos qui talia sunt secuti, & nos euasisse talia cœlitus gaudeamus. Quorum formant adul teria in simulachris, quorum fornicationes imaginib. mandant, quorũ titulãt incęsta picturis, quorum crudelitates commendãt libris, quorũ parricidia tradunt sæculis, quorum impietates personant tragœdiis, quorũ obscœna ludũt, hos qua dementia deos crederẽt, nisi quia criminũ desiderio, amore scelerum possidentur, criminum deos exoptãt habere criminosos? Qui peccare cupit, peccatorum colit & veneratur auctores. Hinc est quod Veneri adulter inseruit, hinc est quod se Marti crudelis addicit. Hæc diximus, fratres, vt proderemus causam: quare facientes hodie quæ talia sustinemus, faciant Gentiles deos suos, & faciant tales qui videntibus & horrori sint & pudori: faciant vt eos aliquando & ipsi qui faciunt, horreant & relinquant, & Christiani glorientur à talibus se liberatos esse per Christum, si modo non eorum ex spectaculis polluantur, si eorum non inquinent thura tactu, si huiusmodi fugiãt de assensione discrimen: quia factis semper est æ-
Rom. 1. qualis assensus, Apostolo probante, cum dicit: Non
solum

solum qui faciunt ea, sed etiam qui consentiunt facientibus. Et si tanta est de assensione damnatio, quis satis lugeat eos, qui simulachra faciunt semetipsos. Nonne isti amiserunt imaginem Dei, similitudinem perdiderunt Christi, exuti sunt indumentum, qui se simulachrorum formis sacrilegiis formauerunt? Sed dicit aliquis, non sunt hæc sacrilegiorum studia, vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiam, non vetustatis errorem: esse hoc anni principium, non gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit, de sacrilegio quis iocatur, piaculum quis dicit risum? Satis se decipit, qui sic sentit: tyrannus est, tyranni habitum qui præsumit. Qui se Deum facit, Deo vero contradictor existit: imaginem Dei portare noluit, qui idoli voluerit portare personam: qui iocari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo iocatur impune. Si qua sunt ergo viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemplatio humanitatis, si qua nos habet fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad perditionem currũt, rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara, festini sunt in gehennam. Abstrahat ergo pater filium, seruum dominus parens parentẽ, ciuem ciuis, homo hominem, Christianos omnes qui se bestiis comparârunt, exæquarunt iumentis, aptauerunt pecudibus, dæmonibus formauerunt. Et ille qui liberat, inuenit præmium: qui negligit, acquirit offensam. Beatus qui suę vitæ custos est, & prouisor est salutis alienæ,

---

De Epiphania & Magis, Sermo CLVI.

QVoties salutaribus succis contra lethales morbos

bos antidotum temperat peritia ; præcauta medicorum, si præter artem, præter medicinam, præter tempus accipere præsumat ægrotus, fit periculi causa quod prouisum est ad salutem, sic Dei verbum si præter magisterium, præter doctrinam, præter dogma fidei, scire temerarius præsumat auditor : quod est vitæ materia, fit perditionis occasio. Curandum est fratres, ne per audiendi imperitiam, quod ad profectum nobis diuinitus scriptum est, ad animarum veniat detrimentum. Putásne Chaldęos siderum scrutatores, errantes per astra magos, cœli negotia in tenebris noctium perquirentes, nascendi, moriendi causas stellarum cursibus ascribentes, bona, malave hominum de arbitrio luminarium firmantes, Euangelista hodie ortum Christi absconditum sæculis stella duce docuit inueniſſe? Absit. Sic sentit mundus, sic gentiles intelligunt, sic facit species lectionis: cæterum sermo Euangelicus non humana loquitur, sed diuina : non vsitata, sed noua : non arte fallentia, sed veritate subnixa : non oculis alludentia, sed cordibus infixa : non coniecturis nutantia, sed auctoritate firmata : à Deo venientia, non à fato, non collecta numeris, sed virtutibus acquisita.

Mat. 2. *Cum natus esset Iesus, inquit, in Bethleem Iudæ, in diebus Herodis regis: Ecce magi ab Oriente venerũt Hierosolymã, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Cũ nascitur Iesus, oritur origo rerum, generatur largitor generis, nascitur auctor naturæ, vt repararet naturã, genus redderet, originem recrearet. Adam primus homo, pater generis, origo generationis, naturę bonum, libertatem generis & germinis vitam sic perdidit, dum deliquit, vt malum naturæ, seruitutem generis, germinis mortem successio lamentanda portaret.

Hinc

Hinc est quod Christus nascendo naturam reddidit, tulit moriendo mortem, vitam reuocat dum resurgit: & qui homini animam dederat de cœlo, inde hominem fecit & carne constare, ne terrena labes cœlestem sensum rursum carnis demergat in lapsum, dicente Apostolo: Primus homo de terra, terrenus: secundus homo de cœlo, cœlestis: qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cœlestis, tales & cœlestes. Et Ioannes Euangelista: Omnis qui ex Deo natus est, nō peccat, sed generatio Dei seruat illum. Hinc est ergo quod nascitur Christus, vt iacentes in terreno germine cœlestem tolleret ad naturam. *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ* Bethlehem fratres, Hebraice domus panis vocatur. His ergo vocabulis Iudæ signatur domus, genus vocatur, vt promissionis fides, vt prophetiæ veritas impleatur, dicente Iacob: Iuda te laudabunt fratres tui, manus tuæ supra dorsum inimicorum tuorum, adorabūt te filij patris tui. Et post: Non deficiet Princeps ex Iuda, nec Dux ex femoribus eius donec veniat cui reposita sunt, & ipse expectatio gentium. Vnde & Dauid, Iuda Rex meus. *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis.* Quid est quod tempore Regis nefandi Deus descendit ad terras, miscetur diuinitas carni, fit terreno corpori cœlesti commercium? Quid est & quando non verus Rex expulsurus tyrannum, vindicaturus patriam, instauraturus orbem, libertatem redditurus aduentat? Herodes refuga gentis Iudaicæ inuasit regnum, libertatem sustulit, prophanauit sancta, confudit ordinem: quicquid disciplinæ, quicquid cultus est, aboleuit: merito ergo genti sanctæ, quia humana desunt, diuina succurrunt, & adest Deus ipse, cui homo non erat qui adesset. Sic iterum Christus veniet, vt Antichristum subruat, liberetur orbis, Paradisi

Colos. 1.

Ioan. 3.

Gen. 49. Iuxta LXX.

Psal. 53.

patria reddatur, mundi perpetuetur libertas, sæculi seruitus tota tollatur. *Ecce magi ab Oriente venerunt.* Ab Oriente ad orientem veniunt magi, vt susciperet venientes, ipse qui iusserat vt venirent: quando enim Deum magus, nisi Deo iubente perquireret, quando regem cœli nisi reuelante Deo Astrologus inuenisset, quando vnum Deum sine Deo Chaldæus adoraret in terra, qui in cœlo Diis totidem, quot sideribus seruiebat? Plus cœleste de magis, quã de stella signum est, quod Iudæi Regem, quod legis authorem magus scit, nescit Iudæus: Chaldæa defert, non defert Iudæa: Hierosolyma auersatur & refugit, Syria sequitur & adorat. *Ecce magi ab Oriente venerunt, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellam eius.* Et quid tamen est quod videtur? Vere sicut dixit Apostolus: Cum esset diues, pauper factus est: cum esset in deitate sua diues, nostra fit pauper in carne: & habere cœpit stellam vnam, totam qui fecit,
1. Cor. 8. habet & continet creaturam. *Vidimus stellam eius.* Aliquando videt magus: qui habet stellam, non habetur à stella: nec ipse agitur cursu stellæ, sed ipse stellæ agit cursum: cuius per cœlum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, vt magorum seruiat, & mittatur ad gressum: nam ambulante mago, stella ambulat, sedente mago, stat stella: mago dormiente excubat, excubat stella: sic sentit magus, vt quibus viandi par conditio est, par sit necessitas seruiendi: & stellam iam non Deum credit, sed iudicat esse conseruam, quam cernit taliter suis obsequiis mancipatam. *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Dicendo vbi est, qui natus est Rex Iudæorum, non interrogant, sed insultant, quando scientes interrogant, nescientes non ignorant, sed negligentes arguunt,

increpant

increpant desides, malos produnt, contumaces verberant, seruum domino non occurrisse causantur. Nam quid ab hominibus quærunt, qui per Deum nouerant quod quærebant? Vt quid illis ad hoc humanæ demonstrationis officium, quibus ad hoc cœli sydera seruiebát? Quo illis lucerna templi, quibus cœli sidus mirabile perlucebat? *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum*? Hoc est dicere: Cur Rex Iudæorum in præsepe iacet, & non decumbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squallet in pannis? Cur latet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur? Acceperunt iumenta in præsepe, quem in domo sua recipere vos spreuistis. Agnouit, sicut scripum est, bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: tu autem Israel tuum dominum non quæsisti. *Vidimus stellam eius.* Apparuit stella non volens, sed iussa: non cœli nutu, sed diuinitatis impulsu: non lege siderum, sed nouitate signorum: non cœli climate, sed virtute nascentis: non ab arte, sed à Deo: non Astrologi scientia, sed præscientia conditoris: non Arithmetica ratione, sed sanctione diuina, superna procuratione, non curiositate Chaldæa, non arte magica, sed Iudaica prophetia. Sic vbi vidit magus humanas periisse curas, suas defecisse artes, mundanæ sapientiæ exinanitos labores, omnium sudores obriguisse sectarum, totius Philosophiæ thesauros esse vacuatos, fugisse paganam noctem, opinionum nebulas concidisse, ipsas dæmonum detulisse vmbras, stellam non vt cometam in circunfuso crine occultare quod nunciat, obscurare quod lucet, sic dicit: Fas est, vt & te nouo radio, signifero lumine, splendore certo radiare videam, illic natum regem, præter mundi legem, præter carnis ordinem, præter humanam monstres naturam. Sic deposito Isai. 1.

errore, sequitur, currit, peruenit, inuenit, gaudet, procidit, adorat: quia non per stellam, non per artem, sed per Deum, Deum se inuenisse, humana miratur in carne. Ergo fratres, lectione præsenti non est firmamatus error magicus, sed solutus. Sed sufficiant ista hodie, vt per Deum quæ sunt in sequentibus clare eluceſcant.

De eisdem, Sermo CLVII.

DOminicæ festiuitates causas suas suis vocabulis eloquuntur: nam sicut nascendo Christus diem dedit natalem, & resurgendo resurrectionis diem dedit, sic lumine signorum diem suæ illuminationis ostendit. Qui enim nascendo ante humano corpore se velauit, postea operando ipse se cœlesti reuelauit arcano: post Deus ipse apparuit trino modo, qui homo in partu paruit singularis. Merito ergo solennitas præsens epiphaniæ vocabulo nuncupatur, in qua illuxit deitas, quæ nostra nobis obscurabatur in carne. Ista est fratres, ista est festiuitas, quæ concepta tempore diuerso peperit tria deitatis insignia. Per epiphaniam magi Christum Dominum muneribus mysticis confitentur, & cultores siderum, noctis incolæ, auctorem lucis densis inueniunt in tenebris: vt sit hoc authoris gratia, non sit hoc industria sic quærentis, non sit stellæ, sed Dei: sit creatoris donum, non sit beneficium creaturæ, non sit humanæ artis, muneris sit diuini. *Ecce magi, inquit, ab Oriente venerunt, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Vidimus stellam eius. Et quid non eius? Stella eius est, non ille stellæ. *Stellam eius.* Quæ accepit esse, sed non dedit, stellam cuius ortum tenebat auctor, non quæ ortum tenebat auctoris. *Stellam eius.* Ve-

Mat. 2.

nientem

nientem non à geneſi,ſed à genitore:mandato, non fato: non à computatore, ſed ab auctore: non quæ daret ortum, ſed quæ ſuſtineret occaſum. Stellam non legiferam,ſed ſigniferam: ferentem non dierum ordinem, ſed noctium lumen. Stella hæc miniſtra viæ, non vitæ: comes magorum, non cognata Chriſti: non dominantis domina, ſed ancillula ſeruorum. Sed dicit aliquis: Quare magi? Quare per ſtellam, ſi cum ſtellis cum origine nulla cauſa eſt, nulla ratio cum naturâ? Quare magi? Quare ſtella? Vt per Chriſtum ipſa materia terroris ſic fieret ſalutis occaſio: quemadmodum per Chriſtum mortis cauſa, cauſa facta eſt vitæ. Hoſtem proprio mucrone turbare ſingulare eſt inſigne virtutis. Apud magos in culpa,erat ignorantia,non voluntas:& erat in crimine non ſtudium,ſed error. Quærere Deum, & neſcire quærere, neceſſitas magis eſt, quam reatus. Fuit ergo pium, vt & Deus inuenire ſe quærentibus daret, & culpam deputaret errori. Denique Paulus iudicio tali de perſecutore factus eſt prædicator: quia per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat. Hinc eſt quod fides cutrit ad Paulum,perfidia ad ignorantiam recutrit. Sed adhuc dicit auditor:Eſto quod ſtella, non nutu proprio, ſed Dei iuſſu oſtenderet viam quærentibus magis: vnde tanta munerum ſcientia myſticorum, vnde donorum ſacramenta tanta? Non Chaldæa arte, ſed de priſca ſanctorum traditione maiorum, erant iſti de genere Noe,de filiis Abrahæ,qui Chriſtum naſci per Deũ didicerant, non per artem, eumque hominem, Deum, Regem, morituru alto cognouerant ſacramento. Hinc eſt quod apta patrum fidei munera portauerunt: vt aurum Regi, incenſum Deo, morituro myrrham ſcienter offerrent,talique munere & pietati

satisfacerent & honori. Sed de Magis ista sufficiant.

Ioan. 1. Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas saporauit in vinum, vt Christum nuptiis interfuisse virtutis fuerit, non voluptatis, non fuerit humanitatis, sed potestatis: signi fuerit causa, non ventris: ebrietatis non fuerit apparatus, fuerit deitatis ostensio. Denique vbi aqua mutauit naturam, mox patefecit auctorem, & elemẽtorum, creator mutatione reuelatus est creaturæ. Fœlices nuptiæ, fœlices illæ, quibus Christus est præsens, non luxu, sed virtutibus consecrantur. Quid ibi non transiuit in gratiam, vbi aqua transiuit in vinum? Per Epiphaniam Christus Iordanis alueum

Mat. 3. baptisma nostrum consecratus intrauit, vt quos nascendo in terra susceperat, hos renascendo releuaret in cœlum: in se haberet liberos, quos præter se viderat esse captiuos: faceret vitales ipse, quos culpa fecerat esse mortales: perpetuos redderet, quos mors dederat temporales: & quos diabolus exules fecerat terrenorum, hos ipse in cœlestibus sibi faceret

Mat. 3. esse consortes. Hinc est fratres, quod Spiritus sanctus tunc toto se fudit illapsu, quando pater de cœlestibus clamat. Hic est filius meus dilectus: vt quibus in creandis nobis operatio fuerat vna cum filio, vna fieret de nostra reparatione dignatio, sicque Christus diuerso tempore vno eodemque die magorum munere, atque mutatione, atque patris voce Deus trino testimonio nosceretur, fieretque de trina ostensione Christi Epiphaniæ vna & sacrata solennitas.

De eisdem, Sermo CLVIII.

SÆpe quærimus, quare sic mundum Christus intrat, & ventris experiatur angustias, partus patiatur iniuriam, sustineat vincla pannorum, cunabula toleret imbecilla, lachrymis vberum nutrimenta disquirat

disquirat, ætatum gradus, necessitatésque persentiat. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quærere charitatem? Natura docet omnes quid valeat, quid meretur infantia. Infantia quam barbariē non vincit, quam nō feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quem non compescit furorem, quam non potestatem deponit, quem non intelligit rigorem; quam duritiam non resoluit, quid non amoris expostulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? Hoc ita esse sciunt patres: matres sentiunt: probant omnes: viscera humana testantur. Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timeri: & tamen apud malitiam humanam sic blanda, sic pia, sic chara, audire quid proficit infantia. *Audiens, inquit, Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum ipso, & congregans omnes Principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis, vbi Christus nasceretur.* Si Hierosolyma, si Rex, si Scribæ, si Principes sacerdotum ad Christi sic turbantur infantiam: quid isti facerent, Christus perfectum mox in hominem si veniisset, si fultus diuitiis, & multitudine, si cum suspectis, si cum extraneis? Quid nil dant tempori, nil ætati, nil pauperi, nil parenti, sed vt audiunt natum, parant nascenti mortem, innocenti dolos, scelus pio, nudo gladios, soli milites, vagienti necem, pœnam parenti: & vt vis misceatur sanguini, crudelitas acerba cunabulis bella indicit, vbera telis vrget, clypeos illidit gremiis, quatenus humanam, diuinamque sobolem ante sepulchrum faciat intrare quam mundum. Esto quod Herodes Rex amore regni, successoris timore, coactus sit talia moliri: quare Hierosolyma, quare Principes, quare Scribæ? Quare? quia nasci non vult prophanus Deum, seruus dominum, *Mat. 2.*

iudicem reus, rebellis principem, perfidus cognitorem. Hierosolyma varia se contaminatione perfuderat, sacerdotes prophanauerant sancta, & peccata vendentes, in quæstum veniam, pietatémque conuerterant. Scribæ doctrinam cœlestem, scientiam salutarem, vitale magisterium, in suum sensum, in perfidiæ lapsum, in lethale vaniloquium commutarant. Hinc est quod Christum nolunt nasci, viuere timent, quia nouerant se mox ignominiæ dandos, trahendos opprobiis, eiiciendos templo, priuandos Sacerdotio, oblationum munere vacuandos. Semel enim cupiditate flammati, capti pompa, vitiis sauciati, vanitate ebrij, madefacti luxu, quia de correctione nil cogitare poterant, de venia nil sperabant. Bonus villicus quando copiosum fructum continuo labore conquirit, venire dominum suum ad lucrum suum cupit, suum concupiscit ad gaudium: diligens operarius quando opus suscepti laboris impleuerit, vt mercedem percipiat, patrem familias desiderat aduenire: deuotus miles post conflictum, post victoriam, præsentiam regis optat, vt præmiis sudores & vulnera remuneratione compenset, sic ad palmam suam cupit venire Christum, qui bella mundi indefessa virtute prosternit: sic Christum venire non vult, qui superatus illecebris sæculi de pœna trepidat, de venia nil præsumit. Fratres, faciamus bona, declinemus à malis: fugiamus vitia, virtutes sequamur: dissimulemus præsentia, futura cogitemus, nostrum peramus ad regnum, nostram veniamus ad palmam, optemus ad gloriam, tendamus votis omnibus ad coronam. Sed ad illa sermo quæ sunt in sequentibus iam recurrat. *Tunc Herodes, inquit, clam vocatis magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis, & mittens in Bethlehem, dixit: Ite & interrogate*

diligen

diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Occulte vocat magos, quia palam nil audet simulata mens, conscientia dolosa. Occulte vocat magos, quia fur amat noctem, latro in occulto tendit insidias. Diligenter inquirit tempus stellæ, sed cum timet regnum, signum cœli non timet, temporis non pertimescit auctorem. Quid turbaris Herodes? Quid es tantum de successore sollicitus? Cui sidera militant, terreno imperio non tenetur. *Ite, & interrogate diligẽter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi.* Herodes magos adorare iussus est, non deferre: testari venit ille, non prodere: videre illi datum est, tibi non datum est inuenire. *Ite, & interrogate.* Quasi magos semel interrogare non sufficit. Interrogantibus pie datum est sine pietate responsum, salutis nuncius male audientibus conuersus est in ruinam. Contumax seruus audit natum Dominum, sed domino nascenti parat laqueos, non honorem, mortem præparat, vt careat seruitute. Sed quia nec finiri Deus, nec perire salus, nec vita poterat interire, permanet in honore dominus, seruus remansit in crimine: & ad pœnam trahitur, qui ad obsequium venire contempsit: capitur ad sententiam, qui ad gratiam noluit peruenire. *Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi.* Conuenienter dixit, renunciate mihi, quia semper diabolo renunciat, qui peruenire festinat ad Christum, Christianus futurus à sacerdote cum audit, renuncians diabolo, respondet, renuncio. Proprie ergo Herodes à magis ibi renunciare debere dicit, qui se diaboli sciebat terere locum, satanæ nouerat implere personam. *Vt & ego veniens adorem eum.* Vult mentiri, sed non potest veniet, vt ad tormenta curuetur, ad supplicia iaciatur, sternatur ad pœnam, qui adorare

finxerat, vt sæuiret. Sed magi vbi Iudaicæ perfidiæ nubila transierunt: & in Christianæ fidei sereno reuident, quam viderant stellam, ipsa præuia, ipsa duce, ad ortus dominici locum sacratissimum peruenerunt. *Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, Aurum, Thus, & Myrrham.* Aurum Regi, Thus Deo, morituro Myrrham, dominicæ deuotioni offerunt, scientiæ thesauros maximos in posterum creditoris, sic ad sua per innocentiæ viam redeunt, qui iter Herodianæ fraudis calcauerunt in ruinam.

De eisdem, Sermo CLIX.

ANte hos dies, id est, diem octauum Calendarum huius, quo crescere dies cœpit: quia dies verus illuxit, in carne natum dominum Christum Iesum in Euangelio scriptum facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurem legentibus præbuerunt. Israeliticí pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciantibus cognouerunt: hodie in eadem carne manifestatum gentiles magi curiosa sectantes signis indicantibus inuenerunt: illis ortum dominicæ natiuitatis annuncians locuta est vox spiritualium ministrorum, istis stella tanquam lingua cœlorum. Dicunt illi ad quos sæpius Prophetæ missi fuerant. Trãseamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est ad nos: dicunt isti quibus nullus vnquam locutus fuerat Prophetarum, & sciscitantes interrogant: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Accedunt ergo illi de proximo, hi veniunt de longinquo, vtrique tamen ad vnum, eundemque fidei locum, quia deuotione conueniunt: ibique Regem Christum appositum ante duo Prophetica ila iumenta, duorum videlicet populorum, typum, figurámque gestantia

Luc. 1.

Matth. 2.

stantia intuentur, admirantur, agnoscunt. Agnouit enim bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Agnouit enim bos Iudæus iugo legis excusso: agnouit & asinus paganus stultitiæ seritate deposita: ille deserens superfluum obseruationis laborem, hic relinquens vagum superstitionis errorem. Vterque agnouit, quia vterque ad vnum præsepe domini epulaturus accessit, epulaturus non fœnum mortis, sed cibum salutis. Edite, edite pia animalia æternæ vitæ cibaria: & perpetuæ retributionis escam auidis quantum potestis faucibus occupate, non diuidentes in frusta, sed integrum, solidúmque sumentes. Non potest enim edi Christus, & diuidi: integer à credentibus sumitur: integer in ore cordis recipitur. Verbum enim caro factum est, & habitauit in nobis: habitauit, ex quo vterum Virginis dignanter impleuit. *Obtulerunt illi, vt scriptum est, Aurum, Thus, & Myrrham.* Nos fidei Thus longinquæ regionis, nos proximæ confessionis Myrrham boni odoris, nos suaueolentia dona charitatis: tria namque ista offerimus, quando Christum, & regem, & dominum, & hominem confitemur: sed in Spiritu & veritate adoremus Christum, si ei munera fidei & confessionis obtulimus: & nos sicut illi magi qui sunt fidei nostræ duces, crudelitatísque principes, commoniti in somnis, id est, in hac vita, quæ somno est similis, illuso Herode Rege, id est diabolo huius mundi Principe, per aliam viam, id est, per alteram vitam, ad illam nostram patriam reuertamur, de qua per Adam eiecti infœliciter sumus, per Christum vero misericorditer nunc reducti.

Esa. 1.

Ioan. 1.

De eisdem, Sermo CLX.

QVamuis in ipso dominicæ incarnationis sacramento affuerint clara semper diuinitatis insignia:

insignia: Deum tamen venisse in humanum corpus multis modis aperit, & reuelat hodierna solennitas, ne perdat per ignorantiam semper obscuritatibus inuoluta mortalitas, quod tantum tenere meruit, & possidere per gratiam. Nam qui nobis nasci voluit, à nobis noluit ignorari: & ideo sic aperit, ne magnum pietatis sacramentum magni fieret erroris occasio. Hodie magus quem fulgentem quærebat in stellis, in cunis reperit vagientem. Hodie magus clarum miratur in pannis, quem diu in astris patiebatur obscurum. Hodie magus quid vbi videat profundo stupore peruoluit: in terra cælum, in cælo terram, in Deo hominem, in homine Deum, & vniuerso sæculo non capacem concludi corpore perpusillo. Vnde magus, quia scrutari valet, capere non potest, mox adorat; videt enim non sic lucere in cœlo stellas, lunam, solem, qualiter illuxisse carnem contemplatur in terris; videt in vno, eodemque corpore diuinitatis & humanitatis conuenisse commercium. Hic dum credit Deum, sentit Regem; intelligit humani generis amore moriturum, & pauida cogitatione pertractat: quēadmodum posset mori Deus, qualiter possit vitæ restitutor occidi. Ac sic magus cessat arte quærere, quod arte potest inuenire: & quia se in cœlo diu cum astris errantibus videt erasse, gaudet in terra se ad Deum ducatu vnici sideris peruenisse: & deprehendit magus cuncta quæ videntur in cœlo, humanis clara oculis, profundis esse obscurata mysteriis. Iamque videns credere se, & non discutere mysticis muneribus confitetur: Thure Deum, Auro Regem, Myrrha esse moriturum. Thure Deum, Auro regem, vt
Psal. 67. eum diuiti placaret obsequio, quem curioso & importuno incesserat, & offenderat instituto: atque implet illud, quod multi de spadone ex Aethiopia suspicantur.

spicantur. Aethiopia præueniet manus eius Deo. Videt Christum magus Iudæum præueniens manibus suis, quia quando Christum Iudæus Herodi scelere prodebat, tunc magis Deum Christum muneribus fatebatur. Hinc est quod gentilis qui erat nouissimus, factus est primus; quia tunc ex magorum fide est gentium credulitas dedicata, & Iudæorum est notata crudelitas. Hodie Christus Iordanis alueum mũdi peccatum lauaturus intrauit: ad hoc eum venisse Ioannes ipse testatur: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit *Ioan. 1.* peccata mundi. Hodie seruus dominũ, homo Deum, Ioannes Christum tenet: tenet accepturus veniam, non daturus. Hodie sicut ait propheta: Vox domini *Psal. 28.* super aquas. Quæ vox? Hic est filius meus dilectus in *Mat. 3.* quo mihi complacui. Hodie vox Dei super aquas, quia pater Deus vt probaret generis fidem, ipse sui testis filij, ipse assertor assistit. Hic est filius meus dilectus, quia alterum qui testimonium diceret, non habebat: arcanum patris, arbitrum non habebat, testem generatio nescit diuina, diuinitas externam non recipit notionem: ipso filio dicente: Nemo nouit filium, nisi pater, neque patrem quis nouit, nisi filius. Hodie spi- *Mat. 11.* ritus sanctus supernatat aquis in specie columbæ, vt sicut illa columba Noë nunciauerat diluuium discessisse mundi: ita ista indice nosceretur perpetuũ mundi cessasse naufragium, neque sicut illa veteris oliuæ surculum portaret, sed totam in caput parentis noui chrismatis pinguedinẽ fundit, vt impleat illud quod *Gen. 6.* prophera prædixit: Propterea vnxit te Deus Deus *Psal. 44.* tuus oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis. Hodie domin⁹ super aquas. Bene super aquas & nõ subtus aquas: quia Christus baptismati suo nõ seruit, sed imperat sacramẽtis. Hodie Deus maiestate intonuit, & si pater de cœlo intonat, si filius Iordanis insistit fluentis, si

Spiritus

Spiritus sanctus corporaliter apparet de supernis:
Iosue 3. quid est quod Iordanis quis fugit ad præsentiam legalis arcæ,ad totius Trinitatis præsentiam non refugit?Quid est?Quia pietati obsequitur, incipit non esse timori.Hic Trinitas exercet gratiam totam, totam secum loquitur charitatem: ibi elementa corripit,vt seruulos instituat ad timorem. Inter hæc tamen talia, & tanta intrepidus stat Ioannes , quia timere non potest , qui totus ad Dei amorem natus
Ioan. 2. Angelico testimonio comprobatur.Hodie Christus, initium dat signorum cœlestium,dum cõuertit aquas in vinum: vt quem pater voce filium iam probaret, ipse se Deum virtutibus approbaret : qui elementa commutat & naturam fecit ipse:qui contra naturam facere non laborat,aquam transfert in vinum,vt diuinitatis in vigore naturæ nostræ proficiat hebetu-
Mat. 14. do. Nam qui panes quinque fragmento profluo & furtiuo incremento,ad quinque millia hominum tetendit & dilatauit saginam , potuit augmentis succrescentibus ad nuptiarum festa vini ampliare & perpetuare mensuras. Sed aqua in sanguinis erat cõuertenda mysterium,vt mera pocula de vase corporis sui Christus bibentibus propinaret : vt impleret
Psal. 22. illud Prophetæ : Et calix tuus inebrians quã præclarus est.Tribus autem modis hodie Christi deitas est probata,magorum munere,patris testimonio , aquæ mutatione in vinum:quia tribus stare omne verbum
Mat. 18. scripturæ firmauit auctoritas, dicendo : In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Sed quia festiuitas ipsa ad mensam nos domini,&calicis istius lætitiam commonet iam venire , res amplas breui sermone sufficit conclusisse , per dominum nostrum Iesum Christum,qui viuit & regnat,nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum,Amen.

De

De parabola serui ab agro, déque hominis erga Deum gratitudine, Sermo CLXI.

AVdistis fratres, quemadmodum famulatum diuinum dominis exigit humanæ seruitutis exẽplo dicendo: *Quis vestrum habens seruum arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat statim: transi, recumbe, & non dicit ei, para quod cœnem, & præcingere, & ministra mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes? Nunquid gratiam habet seruo illi: quia fecit quæ sibi imperauit? Non puto. Sic & vos, inquit, cum fecerutis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* Luc. 17. Sic & vos. Quid simile? Imo longè dissimile. Tantum debet homo Deo, quantum debet homini homo? Absit. Nam est alter ordo, diuersa causa, dissimilis fides. Deus hominem fecit esse, nasci iussit, dedit viuere, concessit sapere, donauit & tempora, distribuit ætates, concessit ad gloriam, aperuit ad honorem, præfecit animantibus, & toti terræ dominum definita lege & ætate præscripsit: & cum talia, tantáque homini Dei beneficia deperiissent: secunda reparauit tanto maior, quanto diuina: præstantiora tanto, quanto cœlestia. Nam cœli post habitatorem dedit, quem dederat ante incolam terrenorum, vt aduersum nullum illi, nullus incursus, nullusque terrenis irreperet bonis, amplius in hominem non valeret: seruarétque conditio iam certa, quem perdiderat incerta libertas: & esset homo liber omnium sola domini seruiture, cui conditorẽ qua factus est debet, debet originem quod redemptus est, quod emptus est debet vtique seruitutem, dicente Apostolo: Precio empti estis, nolite fieri serui hominũ. 1. Cor. 7. Et Propheta vt cõditorẽ, vt originẽ fateretur, Ego seruus tuus, inquit, & filius ancillæ tuæ. Psa. 115.

Deo

Deo ista, homini quid tali debet homo? Et tamen quærit Deus vel tantum, quia reddere homo Deo nil vult cui debet totum. Sed repetamus lectionem, & oculis nostris similitudinem proponamus ipsam, & quod diximus tunc lucebit, quia nullam Deo, homini totam dependimus seruitutem. *Quis vestrum habens seruum arantem aut pascentem, cui regresso ab agro dicat, statim transi, recumbe: & non dicit ei, para quod cœnem, & præcingere: & ministra mihi donec manducem, & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes?* Quam familiaris, quam vernacula, quam de quotidiano vsu veniens, quam communis est ista doctrina. Si dominus est, qui audit, agnoscit talia se exigere à seruo: si seruus, exhibere se domino ista cognoscit. Seruus namque post vigilias antelucanas, post totius diei varios & duros labores, post trepidãtes, & anxios cõcursus, & parat domino suo cœnam, & cinctus quod parauerat, subministrat: non est elatus, quia fecit, sed cum deuotione singula faciens cõtremiscit: & apponit domino suo cibos multiplices, arte tota totius saporis conditos: ipse autem semicoctam, nec salitam forsitan cœnulam gustaturus: porrigens crebra pocula, varios calices, vina mutat, ad longissimi conuiuij fabulas longiores stat fixus, stat moueri nescius, stat cui lassescere non licet seruituti. Et cum dominus iam partem noctis insomnẽ deducit, peragit inquietem, seruus colligit, curat, accurat, ponit, componit, reponit: & sic in rebus necessariis immoratur, vt nihil cibi, aut parum noctis ad escam reseruet, & soporem. Post hæc omnia nisi peruigilet in crastinum, & dominum præuenerit dormientem, fessus, indefessus manicabit ad verbera, ad præsentem pœnam nihil hesterno ei subuenit de labore, quia quicquid dominus indebite, iracunde, libens, nolens,

nolens, oblitus, cogitãs, sciens, nesciens circa seruum fecerit, iudicium, iustitia, lex est: imperãtis ita subdito ius est, & ad libitum domini vocem non habet conditio seruitutis. Si ergo & seruus sentit quid debeat homini taliter seruiendo, & dominando dominus qualem seruitutem domino dominorum debeat, docetur, & intelligit se magistrũ. Hoc implebat Paulus, qui seruitutis suæ titulos sic scribebat. Vsque ad hanc horãe urimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur. Et alibi: Liuidum facio corpus meũ: & seruituti subiicio. Præbebat vindictam bonus seruus, qui se vsque ad liuorem sic agens iugiter verberabat: nec laxabat fræna corpori, ne per indulgentiam caro laxa a alterius incurreret seruitutem. Sed homo quod à seruo exigis, impende ei qui te dominum fecit. Tu qui semper dormis, & à seruo exigis vigilias indefessas, aliquando vigila tuo domino pro te sine cessatione vigilanti: assiste tuo domino vel momento vno ieiunanti, cui mãducanti tuus seruus semper assistit: remitte seruo innocenti, cui peccanti blanditur dominus tuus: da interim veniam, cui tuus dominus semper ignoscit. Certe si quicquam boni feceris, crede te dominanti soluisse debitum, non beneficium præstitisse. *Cum feceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.* Quando per se homo vtilis ad diuina, qui sic sibi est inutilis ad humana? Cogitet homo cordis mala, carnis vitia, voluptatum fluctus, desideriorum procellas, irarũ scopulos, naufragia criminũ, & tunc quicquid in se est vtile, dabit Deo, sibi quicquid inutile est, deputabit. Sed ad proposita redeamus: vt quare dominus discipulos suos admonuerit, iam patescat. Apostolos suos Christus vt mitteret ad populos vario dolore languentes, dedit illis virtutem

1. Cor. 4.

1. Cor 9.

ſpiritus, poteſtatem ſupernam dedit, dedit gratiam ſanitatum, vnde perambulantes illi reddebant viſum cæcis, claudis curſum, ſurdis auditum, & ne per ſingula vos morer, cunctis male habentibus dabant ſalutem, vnde redeuntes gloriabantur dicentes: Domine, etiam in nomine tuo dæmonia ſubiecta ſunt nobis. Quos dominus temperat, dicens: Nolite gaudere, quia dæmonia ſubiecta ſunt vobis: gaudete autem quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis. Ergo ne per elationem perderent quod conquiſierant per laborē, & deputarēt ſibi quod diuinitus fuerant conſecuti, ad humilitatem, quę mater eſt doctrinę, tali reuocat exēplo: *Quis veſtrum habens ſeruum arantem, aut paſcentem, qui regreſſo ab agro dicat ei, ſtatim tranſi, & recumbe; & nō dicit ei, para quod cœnem, & præcingere, & miniſtra mihi donec manducem & bibam: & poſt hæc tu manducabis & bibes?* Poſt exactos labores, & magna & multa documenta virtutum, Apoſtoli ſatis ſibi vtiles videbantur, ſed verſati in luto carnis, & limo corporis huius, & quod eſſent inutiles, neſciebant. ſed deprehenduntur cum Iudas tradit, Petrus negat, Ioannes fugit, relinquunt omnes, vt ſolus in quo erat & ex quo erat tota vtilitas appareret. Quod autem dixit. *Et poſtea tu manducabis.* Monet diſcipulos vt poſt aſcenſionem ſuam ſtatim copulari ſe domino in illa beatitudine ſuperna geſtirent. Nam denique hic relicturos approbat: & præcingit ad tolerantiam paſſionis, & miniſterij ſui perficit ad laborem. Nam tunc tanto tempore miniſtrarunt Apoſtoli diſcumbenti, quanto tempore inter peccatorum coquinas, & gentium focos, cœnam domini ſuper menſas Eccleſiæ in memoriā perpetem præpararunt. Hanc cœnam qui fidelis eſt nouit, qui neſcit, & ſcire deſiderat, fit fidelis.

Mat. 26. Marc. 14.

De

De eo qui volebat diuidere hæreditatem,
Sermo CLXII.

AVdistis fratres, hodie quid à domino hæres bonorum petierit mundanorum. *Magister, inquit, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Præceps cupiditas, & incauta, mundanæ litis arbitrium credidit ipsum sæculi cognitorem, & eum fieri voluit diuisionis authorem, qui ad restituendam venerat humani generis vnitatem. *Magister dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Hic non magister quæstus est, sed amoris. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Cũ dicit, dic fratri meo, præmisit quod charitatem moneat, quod interpellet naturam, quod pulset affectum. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Non potest dicere fratri, diuide, qui per Prophetam docuit: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. *Dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem.* Quæ maior hæreditas, quæ melior hæreditas quam diuinæ vinculum charitatis? Quia hæreditas aliquando perit, charitas nunquam, dicẽte Apostolo: Charitas nunquã excidit. Sed dicit aliquis, ergo charitas nunquam perit, nunquã violatur? Plane nunquam, quia charitas si est, permanet: si non permanet, non est. Sicut sterilis arbor quæ Vernali tempore cũ tota cãdescit in flore, fructũ non dat illa, sed fallit: ita ista charitas quæ putatur, & non est, occasionum concussa fluctibus, euanescit: ac sic lædit solicitos, & decipit incautos. Sed ad cœpta redeamus. *Magister, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Hæreditas mũdana ante posteris infert iurgia, quam cõfert censum: antequam diuidat facultates, scindit hæredes: antequã debitas tradat singulis portiones, successores ipsos desecat, & mittit in partes. Proinde nõ est hæreditas ista,

Psal. 132.

1. *Cor.* 13.

sed pugna,& hæc nouerca filiorum est, non facultas. Ille ditat filios, qui relinquit filiis pleniſſimam charitatem. At tu quiſquis ille es,qui dominum tali petitione compellas, Dominum prouocas, Dominum producis ad litem, cum quo tibi Apoſtolus hæreditatem docet, & oſtendit eſſe communem. Hæredes, inquit, Dei ſumus, cohæredes autem Chriſti. Hic tibi ſic hæres eſt,hic eſt tibi frater, qui naſcendi ſorte,conditione creſcendi,viuendi ordine,moriẽdi exitu,per omnia tibi voluit ſimilis inueniri.Nam cũ eſſet & ſolus Dei hæres,& filius vnicus per naturam te participem ſibi,te cohæredem ſibi voluit,& fecit eſſe per gratiam:qui eras miſer,& ſubiectus vitimæ ſeruituti. Habebis itaque,& collata poteris fœliciter poſſidere, ſi manſeris in aula patris, ſi fueris in diuina hæreditate communis. Dari non poteſt, diuidi non poteſt ſors diuina,quia cœleſtia & qui dederit non amittit, & qui acceperit ſibi ſingulariter non recondit. Vnde homo qui hunc ad diuiſionem vocas, qui hunc ad diſcuſſionem miſerandus inuitas,quid ab eo partem petis, qui tibi quæſiuit, & contulit totum? Vel expertus ceſſa: & iam pœniteat talia te periiſſe. Nam partem ſubſtantiæ principalis accepiſti: & acceptam peregrinus, vagis, luxurioſus cum luxurioſis heluo perdidiſti. Hinc Paradiſi exul,hinc hæreditaris exors, hinc extorris à vita.Homo dicit tibi Chriſtus,quod à me,& per me conſecutus es,ſine me non poteris poſſidere,quia ſine me qualis fueris,iam vidiſti:hoc ſciẽs pro te patrem ingratè omnium ſic poposci. Pater, quos dediſti mihi,volo vt ibi ego ſum,& illi ſint mecum. Et quia nec hoc tibi ſufficere poterat ad tutelam,nam cum mecum eſſes in Paradiſo, & extra me tu periiſti,adieci,dicens: Pater, ſicut tu in me,& ego in te,ita & iſti nobis vnum ſunt. Ego vt patris bona habeam,

Rom. 8.

Luc. 15.

Ioan. 17.

habeam: processi de patre, à patre penitus non recessi: & ideo tantum te in nobis habere volo, quantum nosipsi sumus, & manemus in nobis. Desine ergo vel superna diuidere, vel de terrenis me audiente litigare, ne quem tenes, & habes hodie largitorem pium, seueriſſimum sentias postmodum cognitorem. Sed iam quid responderit dominus audiamus: *Homo, inquit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Quis me constituit iudicem? Et vbi est illud quod tu dixisti domine, Pater neminem iudicat, sed omne iudicium dedit filio? *Aut diuisorem super vos?* Et quis diuidet iustos ab iniustis, sicut segregat pastor oues ab hœdis? Si tibi iudicium debetur hominis, & per te est totius sæculi celebranda diuisio, quomodo dicis, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos? Est quidem penes Christum, & fuit, atque erit omne iudicium, sed tunc non iudicaturus venerat, sed iudicandus, nec addicturus reos, sed à reis innocens addicendus. In homine agebat Deũ: in seruo dominum, vt esset vernula tẽporis, qui erat & factor & cognitor sæculorum. Merito ergo respondit: *Quis me constituit iudicem, Aut diuisorem super vos?* Et quis eum constitueret iudicem, qui constituit & restituit vniuersa? Christus ad litigatoris arbitrium arbiter esse non poterat, qui totius iudicij summa est & potestas, illi iurgator non inuitatus à patre taliter tu petisti, hæc dicit, sed inuisus astitit, vt adiudicantes, illi fas non sit resilire sententiam. Et quia correcturus venerat, non damnaturus reum, præcepto remouet fomitem iurgiorum, dicendo: *Videte, cauete ab auaritia.* Hoc est dicere, abiiciatur auaritia, & non erit in hæreditate contentio. Auaritia, fratres, parentes negat, germanos diuidit, separat socios, amicitiam soluit, excludit affectum: hanc qui intra se habuerit, erit nullius,

Ioan. 3. Mat. 25.

1. *Tim.* 6. ſuus nō erit. Auaritia, fratres, ſicut dicit Apoſtolus, radix eſt omnium malorū: quę cum radicari cœperit in corde, ſic morum diſſipat ornamenta: ſicut arbor noxia feralibus radicibus nexa ſoluit, & diſſipat monumenta maiorum.

De terrenorum cura deſpicienda, Sermo CLXIII.

BEati quorum corda hodiernus dominici ſermonis penetrauit auditus. Beati quorum mētes promouit ad fidem tanta, & talis promiſſio Saluatoris. Beati qui credulitate cœleſtium mandatorum duris abſoluti ſunt præſentium curis. Tali namque hodie diſcipulos ſuos, imo omnes auditores ſuos, dominus voce compellat. *Nolite ſoliciti eſſe animæ veſtræ, quid manducetis, neque corpori veſtro, quod veſtiamini. Anima plus eſt quam eſca, & corpus plus eſt quam veſtimentum.* Quis ſic ita inuidus bonis ſuis, quis ſic deliciis ſuis inimicus, vt ſpontanea, & cœlitus præparata deſpiciat, & concupiſcat mundanis laboribus & doloribus conquiſita? Degener nimis animus, mens tota ſeruilis eſt, quæ coquorum affatus, ſquallores coquinæ, heſterno horrore fœtentia perquirat obſonia, cui iugiter regius deſeruit, atque adiacet apparatus. Noli ergo homo inania prouidendo gemere, noli laborare caduca præparando, quia prandij tui ſemper, & vbique Deus præparator aſſiſtit. Quis Rex deuotis militibus debitam nō procurat annonam? Quis dominus fidelibus ſeruis iuſta cibaria non miniſtrat? Quis paternon dat panem filiis? Si ergo nobis Deus, & Rex, & Dominus, & Pater eſt, quid negabit? Stipendiis ſuis militans derogat miles Regi, ſuis ſumptibus viuens dominum ſeruus accuſat, pro ſe ſollicitus filius culpat ſuperſtitem patrem. Noli ergo homo exponere Deum pro te taliter cogitando, qui & iuſtitia regnantis,

Luc. 12.

tis,& dominantis ſtudio,& generantis affectu, in ſe totam tui recepit ſollicitudinem, refudit & curam, dicendo: *Nolite ſolliciti eſſe animæ veſtræ quid manducetis.* Sed te forte mellitus imber, & ſingularis cibus Iudaici faſtidij deterret exemplo: nec carnem credis humorum varietate concretam per ſolum Manna ſua voluntate compleri: dicis, Deus corpus ſicut ex diuerſis voluit conſtare membris, ita variatis dapibus voluit & iuſſit enutriri. Superfluus eſt, ô homo, iſte qui te exagitat, timor: nam creatoris ad prandium tota concurrit & aduolat creatura. Vnde ſi te legalis cibi ſingularitas & parcitas terret, inuitet & prouocet Euangelici conuiuij cœleſtis effuſio: quæ in vno ferculo manducaturo Petro totius apponit genera creaturæ. Nam quicquid Noe vector noui ſæculi, ſæculi ſeruauit ad ſemẽ, quicquid in ære volitat & fertur, quicquid gignitur & viuit in terra, quicquid in aquis eſt, & mouetur, hoc vno Petri cœlitꝰ mactatur, & exhibetur ad cœnam. Si ergó vis homo accípere & omnia manducare, deſpice vilia tibi prouidere cellaria. Et nos quidem magnis exemplis tibi ſuperna cogitanti carnalia non defutura probare contendimus: Deum autem pro ſuæ maieſtatis inſignibus de ſuis dubitantem promiſſis ad vilia & extrema remittit exempla: vt te tali examinatione redarguat, quem tanta mutatione non traxit. *Conſiderate, inquit, coruos, quia non ſeminant, neque metunt: quibus non eſt cellarium, neque horreum, & Deus paſcit illos: quanto magis vos pluris eſtis illis?* Dubium merito infidelem ad auem mittit amicam belli, furoris ſociam inſatiatam ſanguine, & in ipſos mortuos ferro grauius ſæuiẽtem. Namque ceſſante gladio carnifex improbiſſimus exanime graſſatur in corpus, laniat, diſſipat, ſpargit, ne quid funeris inuentum quieti miſericors Act. 10.

sepultura commendet. Itaque dominus exemplo tali exaggerat dubitantis insaniam : qui putat Deum hoc piis filiis denegaturum, quod impiis auibus subministrat : & existimant relinquentibus propter se patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victus, subsidia non daturum, qui nascenti indulsit crescere, terminauit corporis incrementum. O miserum, ô tota infœlicitate digniſſimum, cui cum detur regnum, suspirat panem : cum perpetuitate donetur, deflet potum: cum immortalitatis gloria induatur, plangit corporis vestimentum. Genuinæ infœlicitatis conscius fieri non credit se fœlicem: & terreno enutritus in puluere cæli incolam dubitat se futurum. Conuenienter ergo dominus quæ sequuntur, adiecit : *Quis autem vestrum cogitando potest adiicere ad staturam suam cubitum vnum* ? Humanarum mentium cogitationes intimus scrutator exponit: nam omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat : sed cogitare homo hoc potest : hoc per se homo obtinere non potest : ad id credendo peruenit, ad quod peruenire non potest cogitando. Hinc est quod dominus humani conscius desiderij hominem Christi tetendit in formam : vt in mensuram Christi speciositate tota decorus esset, qui in breuitate sua erat ipso erubescẽte deformis, vnde bene subiunxit. *Si ergo neque quod minimum est potestis, de cæteris quid soliciti estis*? Hoc est, quid cogitatione homo maiora præsumis, qui per fidem minora desperas ? Quid vestimento minus, quid maius corporis incremento? Crede ergo tibi à Deo vestitum corporis posse præstari, à quo tibi fides corporis incrementa repromittit. Verum, quia Deus sic humanum diligit genus, vt ipsos quos dominantis iure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento, quos comparatione

fœdiſſi

fœdissimæ auis exasperasse videbatur, ad floris odorati & speciosi nimium hos reducit exemplum. *Considerate, inquit, lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis.* O quantum se superna pietas hominis amore deponit: Nam qui poterat præcepta sua sola authoritate firmare, toto insinuat, & astruit labore doctoris, & qui sufficiebat in sola fide promissionis suæ terminum collocare, auditores ad fidem promissi suasoris perducit exemplo, dubios lilij comparatione confirmat, lilium Salomonis sublimat exemplo: quia ipso domino testante, inter omnes mundi reges Salomon singulari gloria, ornatu vnico, speciosus effulsit: & omnes terræ flores lilium vincit, & præcellit in gratia: tantumque distat ab vniuerso germine lilium, quantum Regem specie, gloria, cunctis constat excellere. Nec à nobis latius lilij describenda est pulchritudo, cuius prærogatiuam dominica testatio reddit singularem: iteranda sunt sanè illa, quæ ad robur fidei nostræ geminato dominus commendauit exemplo: quia Christianus de vita, de regno, de immortalitate certus, de pastus & vestitus non debet necessitate pulsari, cum videat Deum hodie nato, & perituro in crastinum germini tantam vestibus gloriam contulisse: sed sicut aridi tati ista, sicut clibani deputantur incendio, ita mortis, in gehennæ ignibus destinantur, qui præsentia sibi à Deo præstari dubitant, cum futura sibi iam sentiant contributa. *Et vos nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis, & nolite in sublimia tolli: hæc enim omnia gentes mundi quærunt: Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Veruntamen quærite regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.* Cum se patrem nostrum dicit, nostri sibi piam curam comprobat non deesse:

cum nos regnum cæleſte iubet quærere, ſubiicienda monſtrat omnia, nobis quicquid cæleſtis exigit apparatus, indicat affuturum.

In illud Lucæ, Ignem veni mittere in terram, &c.
Sermo CLXIV.

SIcut febrientibus amarus eſt ſemper ſalutaris cibus, ita & ſæpe dominicus ſermo contrarius imperitis: vtriſque tamen aliter, aut ex corporis, aut
Luc. 12. ex mentis infirmitate contingit. Hodie dominus exaſperaſſe nonnullorum videtur auditum, dicendo: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accẽdatur?* Et infra, *Putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non dico vobis, ſed ſeparationem.* Et vbi eſt illud: Ecce
Ioan. 1. agnus Dei? Vbi illud: Sicut ouis ad occiſionem du-
Eſa. 53. ctus eſt, & ſicut agnus coram tondente ſe mutus, ſic
Mat. 1. non aperuit os ſuum? Sed & illud: Dicite filiæ Sion, ecce Rex tuus venit tibi manſuetus? Et quid eſt quod agnus iſte tam durè in prædicatione percutit. Quid ſic arietat in verbo, qui in paſſione tanta patientia tacet, in morte tota humilitate ſuccumbit. Et reuera, fratres, mundum ſuum Chriſtus per omnia mitis & manſuetus intrauit, dum naſcitur noſtro dulcis in germine, dum cunis blandè blãdior ipſe fouetur: dum paruulus in gremio ſe fundit, & reſoluit humano: dum parentis in collo ſtringitur, & ſtringit tota charitatis amplexu: & vt enutriat toto dum nutritur affectu, per omnes ſenſim currit & adoleſcit ætates: pauper agit ſemper, ſolitarius ſemper incedit, quia pauper communis eſt ſemper: pater omnibus ſolitarius ſemper. Et quid eſt quod tantum verbis ſpargit ignem, quod tanta & talia inflammat, & dilatat incendia, dicendo: *Ignem veni mittere in terram?* Quid eſt? Ager quoties longa incuria ſylueſcit, & toto luxuriæ agreſtis

agrestis sordescit horrore, peritissimi cultoris vtique semper aperitur, & purgatur incendio: ac studio benigno cultor ignis apponitur, vt exustis sentibus reueletur prima facies campi, præstetur agricolæ libertas, fiat facilis via vomeri, sit germinis ferax sterilis diu terra, & longa, ac mœsta otia læto lætissima iam repenset in fructu. Ergo vbi Iudaicus cespes continuo aratro legis & iugi cultu effectus ad inopiam, non respondit germini, non labori, sed pro tritico lolium reddidit, protulit pro viribus spinas, Christus ad sata gentium diuini cultus conuertit industriam: ac diu oppressa dumis nationum cupiens noualia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terram, & quicquid naturalis squalefecerat luxus, quicquid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat & consumit incendio: quatenus sola longo exhausta ieiunio ipso suo cinere saginata pinguescerent, & post diuturnam duritiem tenera redderentur & mollia: ac sic Euangelico apta cultro semini redderētur commoda: & fœlici sulco iam redderent tricesimum, sexagesimum, ac centesimum fructum, sed hic ipse cultus non est nouus agricolæ veteri & cœlesti, nam legem pangere, gratiam serere, ignis semper opere consueuit. Daturus legem ignem præmisit in rubo: sed diuinum rubus portauit, non concepit incendium: iam tunc aculeis malitiæ plenum, & ingratum culturæ legis populum præfigurans, & nunc in arua gentium cum destinaret Apostolos, sic eos igneo imbre perfudit, & ignis consedit super eos, vt possent humecta siccare, sicca infundere, decoquere cruda, frigida calefacere, accendere extincta, comburere noxia: & in opere diuerso vno, atque eodem igne ad cœlestem copiam tota percolere deserta terrarum, dicente Propheta: In omnem terram exiuit sonus eorum,

Exod. 3.

Psal. 18.

eorum,& in fines orbis terræ verba eorum.Sed ad illud iam quod sequitur transeamus. *Ignem veni mittere in terram,& quid volo nisi vt accendatur? Sed baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor donec perficiatur?* Vrget aqua ignem:cogitanda est talis,tam diuisa coniunctio.Vrget vnda flammam:multiplicat flãma vndam. Quæ est talis, tam concors ista discordia? Geritur hic, sicut diximus, agricolæ diuini species: plena namque omnia calore germinant,humore nutriuntur.Vnde rerum parens Deus ignis,& aquæ cõmercio nos germinat,nos enutrit,quorum tanto ardet,calet,exæstuat,anhelat affectu.*Baptismo habeo baptizari.*Christus suo baptizatur in sanguine,vt quidquid ex nostra carne susceptit,diluatur,renouetur, & totam suæ diuinæ maiestatis redigatur in formam. Baptizatur Christus suæ baptismate passionis, qui totius peccatum mundi lauit; quod non nisi ab eo qui mundum fecerat,poterat aboleri. *Putatis,ait,quia pacem veni mittere in terram? Non dico vobis,sed separationem.* Quare? Quia coniunctio cœlestis est in ista separatione terrena.Nemo potest connecti terræ, & iungi cœlo. Grata ergo & chara sit ista terrena separatio, quæ nos sic à terrenis separat, vt inserat nos diuinis. *Erunt,inquit,ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duo,& duo in tres:diuidetur pater in filium,& filius in patrem,mater in filiam,& filia in matrem,socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.* Cum quinque dixerit ex vna domo diuidendos numero, nomina sex diuidentur,pater,filius,mater,filia,socrus,nurus: sed quia est ipsa socrus quæ mater est, certum est, quinque tantum personas in his nominibus inueniri.Diuiduntur autem tres in duo, dum in sponso sponsa coniuncta,socrus quæ tertia est, diuisa remanebit in domo. Ergo ista in qua Ecclesia coniungitur Chri-

sto

sto synagoga,quæ mater est,& socrus, permanet suo iam marito perdiuisa.Duo ergo in tres ita diuiduntur,dum de isto Christi & Ecclesiæ consortio altera hæres scinditur,& diuiditur synagoga,vt Christus & Ecclesia diuisi ab hæreticis vno maneant & iungantur in Spiritu.Diuiditur & pater in filium,& filius in patrem,dum Iudaicus populus qui per carnalẽ Christi generationem paternum sortitus est nomen, à Christo filio per inuidiam separatur, pater liuidus in odium vertit affectum, cui filij gloria iugis est pœna; est continuus cruciatus, dicente Apostolo: Rom. 9. Quorum patres,ex quibus est Christus secundũ carnem:qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Diuiditur & mater in filiam: est namque synagoga mater, ex qua per Petrum & cæteros Apostolos nascitur Ecclesia filia, quæ vbi diuini Regis Christi meruit habere consortium,matrem & æmulam pertulit,& nouercam. Et quæ filiæ mater talis, qualis nurui socrus?Hæc namque synagoga mater, vbi Ecclesiam nurum vidit ex gentibus aduenisse, occidit sceleſta filiũ, nurus consortium ne videret: occidit Christum,si vel sic amorem nurus furibunda valeret extinguere,sed ex morte totum resurrexit in Ecclesiæ coniugium Christus:vt probaret charitatem non separari morte,sed crescere.Arguit eos autem dominus,qui faciem cœli,ortus nubium,stellarum cursus, plagas orbis studeant nimia curiositate perquirere, & tempus salutis suæ nullis studiis, nullis indiciis nituntur agnoscere. *Hypocritæ, ait, faciem cœli & terræ nostis probare,& quomodo tempus istud non probatis?* Oculus effusus perdit lumen,quia tota hominis intra pupillam visio continetur,ne ergo studeas videre multa,vt videas temetipsum: ne præsumas excelsa contueri,nec longinqua ambias cõspicere,quia angustus

oculus

oculus non capit multa, non penetrat excelsa, longinqua non perspicit, atque ita videt nihil, qui videre existimat totum. Agnosce ergo diem salutis, tempus acceptum per Christum Iesum dominum nostrum, si vis à te. *Deest finis.*

De consecratione diui Proiecti Episcopi Forocornelienſis, Sermo CLXV.

OMnibus quidem Ecclesiis venerationem debere me profiteor, & fidelissimam seruitutem: sed Cornelienſi Ecclesiæ inseruire peculiarius ipsius nominis amore compellor. Cornelius namque memoriæ beatissimæ vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique fulgens, operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit, ipse me per Euangelium genuit, ipse pius piissime nutriuit, ipse sanctus sancta instituit seruitute, ipse Pontifex sacris obtulit & consecrauit altaribus: & ideo mihi clarum, colendum mirabile Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit, Cornelienſis Ecclesiæ desideriis desideranter occurrere, & Proiectum venerabilem virum amabilibus Pontificem consecrare. Proiectum dixi,
Psal. 21. sed non abiectum: iuxta illud: In te proiectus sum ex vtero: de ventre matris meæ Deus meus es tu. Et verè iste Proiectus ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero iugiter mansit: qui domus suæ nescius, domus Dei esse perstitit habitator: qualiter autem fratres, cunabulis ab ipsis gradus Ecclesiasticæ militiæ conscenderit, & officia, quia dicere mihi
Ioan. 9. longum est, sicut dicit dominus, ætatem habet: ipse pro se loquatur, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat cum Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

De

De quadrageſimali ieiunio, Sermo CLXVI.

HAbet quidem ſimplicitas innocentiæ ſuæ gratiam: habet fidei ſuæ fructum, ſcientiæ præmiũ habere non poteſt, palmam habere non poteſt virtutum. Aliud eſt otio & ſecuritati ſuæ viuere: aliud eſt pro omnibus ferre vigilias & labores. Simplicitas ciuem bonum facit, non facit militem fortem: hinc eſt, quod ille cenſum ſoluit, hic ſtipendia percipit, & honores. Ciuis aut cedit, aut ſuccumbit aduerſis: aduerſa miles ſuſtinet & propellit: ille pugnare non didicit, hic non timere: ille cauet ſemper, hic vincit. Hæc diximus, vt quæ ſit diſtantia monſtraremus, inter eum qui Chriſtianæ fidei ſimpliciter accipit & ſequitur ſacramentum, & inter eum qui ſtudet ipſius fidei & apprehendere ſciẽter, & noſſe myſterium. Ecce Quadrageſimæ ieiunium, quod deuotione ſolenni die craſtino ſuſcipit vniuerſalis Eccleſia: multi putant abſtinentiæ tantum ſtudio, vel nobis traditum, vel pro nobis dominũ peregiſſe, nec altioris intelligentiæ continere myſterium, ſed ſolummodo caſtigandis corporibus, reſecandis vitiis, temperandis mentibus hoc prouiſum. Porro quadragenarius iſte numerus tam ſacratus eſſe à ſæculis, tam myſticus reperitur, vt ſemper efficiendis rebus diuinis, & maximis Dei negociis explicãdis adhibitus lege inuiolabili præſcribatur. Quod vt luceat ad purum copioſiſſimis percurramus exemplis. Cum mundus intra generis humani primordia perdeflenda nefando vitiorum ſquallore ſordeſceret, & totus criminum fœteret horrore, ac penè ipſo iniquitatis ſuæ fumo fuſcare cœli tantam contẽderet claritatem, quadraginta diebus ac noctibus expiaturus terram cœleſtis imber effunditur: vt, quia perire ſibi mundus, quod *Gen. 7.*

factus

factus fuerat, iam debebat, gauderet tali baptismate se renatum: sciretque quod est non se naturæ, sed authoris sui gratiæ, iam debere, ipsámque nostri baptismatis formam terra nostri corporis origo prælibaret, vt quæ ante natos homines producebat ad mortem, hos ad vitam producerer iam renatos. Attendite, fratres, quantus sit quadragenarius numerus iste, qui & tunc cœlum terris aperuit abluendis: & nunc fonte baptismatis orbem totum pandit gentibus innouandis. Merito nos quadraginta diebus per ieiunium currimus, vt perueniamus ad fontem baptismatis & salu-

Exo. 16. tis. Quadraginta annis populum Iudæorum panificus in eremo pauit imber: nec solito ministratu incremẽta germinis produxit è terra: sed ipse terris potius fluxit frumenta, totúmque seruitutis humanę ademit laborem, qui blando rore esurientibus cœlestem prę-

Num. 13. buit & euexit annonam. Quadraginta diebus terram repromissionis exploratio missa diuinitus circùiuit: vt hic sacratus numerus promissas Israeliticum populum euocaret ad terras: qui nos quadragenariis ieiuniorum cursibus euocat, & perducit ad cœlum. Nãque & nostri corporis terram quadraginta diebus explorat nunc, & circuit cœlestis inspectio: vt expugnatis & expulsis vitiorum gentibus, regionem nostri cordis possideat turba virtutum. Et quia nihil

Exo. 24. omittendum est, Moyses ipse dierum quadraginta ieiunio ità humano defæcatus est, & exinanitus à corpore, vt totus diuinitatis mutaretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diu pastus tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta: vnde didicit coram Deo, & cum Deo commorantibus vitæ subsidia non deesse. Et reuera fratres, nescit lassari: mori non potest,

cui

cui panis,cui vita Deus est.Meritò hic talis legẽ sancire meruit,qui totum quicquid in homine lex vrgere poterat, peramisit. Præstiterat hoc Moysi iuge, fortasse ieiunium: sed nondum reddiderat talem, si defuisset quadragenarius numerus hic sacratus.Ieiunium Eliã leuauit ad cœlum,& purificato sic corpori ignei currus addixit obsequium: vt ostenderet gehena,quæ exurit reos:immo cui quam deseruit:sed vt ad hoc perueniat & Elias quadragenarij numeri ante viam mysticã præcurrit.Ezechiel eximius Prophetarum quadraginta dieb⁹ iacẽs latere vno,scientibus legem loquor,captiuitatem futuram dum præfigurat absoluit: quia sacratus numerus iste suscipit iniquitates,vt deleat iniquitates, vt absoluat ingreditur vincula,patitur vt relaxet.Hinc est ergo quod Dominus author à sæculis in hoc numero abscõditi sacramenti intrat ipsum numerum dierum quadraginta ieiunij, vt quod adumbrauerat in famulis ipsa per se iam veritate facta & cœpta perficeret, firmaret tenera, inchoata suppleret, & quæ præceptis instituerat,roboraret exemplo:non enim sufficerat hoc tantum tanti numeri sacramentum imperasse verbis, nisi commendasset & facto. Et tamen fatres, à tempore diluuij sacramenti huius contendimus aperire mysterium, non ausi anteriora contingere, superiora rimari,loqui tacita, tam diu certè reposita proferre: præsertim cum mihi temerarium, & vobis non necessarium videam,causarum tales,tantasque origines perscrutari. Veræ deuotionis est, fidelissimæ seruitutis est,quid fieri velit non quare velit, dominator inquirere.Si ergo quadraginta dierum simplex, purum,æquale,tantis testimoniis, sub tanti numero sacramenti traditũ nobis à domino ieiunium perdocetur:vnde ista varietas,vnde nouitas ista,vnde hebdo-

4. *Reg.* 2.

3. *Re.* 19.

Ezech. 4.

Mat. 4.

madæ nunc resolutæ, nunc rigidæ, nunc indulgentes nimium, nunc seueræ? Vnde intemperati ieiunij vsus iste, qui aut afficiat sine venia, aut remittat ad crapulam? Hoc est, separatim calida, separatim frigida, separatim salis, separatim cibi sui vsibus deputare, & totum vitæ negligere conditorem? Certe qui corporis cibos condiunt, sapienter discant animæ pabulum temperare, ne aut plus salitum, aut penitus insulsum salutaris cibi generet lethale fastidium. Ieiunium sit æquale: &, vt est nobis traditum, seruetur ad corporis & animæ disciplinam. Certe qui ieiunare non potest, non præsumat inducere nouitatem: sed fateatur esse fragilitatis propriæ quod relaxat: & redimat eleemosynis, quod nō potest supplere ieiuniis: quia illius gemitus dominus non requirit, qui pro se gemitus pauperum sic redemit.

Mat. 2.

De diuo Ioanne Baptista prædicante, deque pœnitentia agenda, Sermo CLXVII.

OPportune nobis Ioannes beatissimus ieiunij tempore pœnitentiæ doctor aduenit, doctor dicto, factoque, magister verus: quod verbo asserit, demonstrat exemplo. Magisterium stat de scientia, sed magisterij authoritas constat ex vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis sola est norma doctrinæ: doctrina in dictis scientia est, in factis virtus. Scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtuti: illa, illa diuina est, non humana, Euangelista probante, cum dicit: Quæ cœpit Iesus facere & docere. Præceptor cum docenda facit, & auditu instruit, & informat exemplo. *In diebus, inquit, illis venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.* Pœnitentiam agite, quare non magis gaudete? gaudete

Act. 1.

Mat. 3.

dete magis,quia succedunt humanis diuina, cœlestia terrenis,temporalibus sempiterna,malis bona,secura anxiis, ærumnis beata, mansura perituris. *Pœnitentiam agite.* Pœniteat plane,pœniteat qui diuinis prætulit humana, qui seruire voluit mundo, & dominationem mundi cum mundi domino non habere. Pœniteat qui maluit perire cum diabolo, quam regnare cum Christo. Pœniteat qui virtutum libertatem fugiens,captiuus voluit esse vitiorum. Pœniteat, & satis pœniteat,qui ne vitam teneret, manus tradidit morti. *Appropinquauit enim regnum cœlorum.* Regnum cœlorum,est præmium iustorum, iudicium peccatorum,impiis pœna. Beatus ergo Ioannes, qui pœnitentia iudicium voluit præuenire: peccatores non iudicium voluit habere, sed præmium: impios voluit regnum intrare,non pœnam. Et tunc Ioannes vicinum cecinit regnum cœlorum, quando adhuc puer mundus ætatum conquirebat augmenta. Modo cœlorum regnum quam proximum iam scimus, quando mundus senectute fessus extrema vacuatur viribus, membra deponit, amittit sensus,doloribus vrgetur,curam respuit, vitæ moritur, viuit morbis, defectum clamat, testatur finem. Nos ergo duriores Iudæis, qui fugientem sequimur mundum, qui futurorum temporum obliuiscimur: præsentibus inhiamus, qui in ipso positi iam iudicio non timemus, qui venienti iam domino non ocurrimus, qui volumus manere mortem, resurrectionem nolumus mortuorum, qui seruire volumus, nolumus regnare, vt tantum regnum nostro domino differamus. Vbi est illud: Cum orabitis, dicite, Veniat regnum tuum. Maiori ergo pœnitentia opus est nobis, & pro modo vulneris modus adhibendus est medicinæ. Pœniteamus fratres, pœniteamus cito, quia *Luc. 19.*

nobis spatium temporis iam negatur : iam nobis ipsa hora concluditur : iudicij præsentia iam nobis satisfactionis locum excludit. Currat pœnirentia, sententia ne pręcurrat: quia dominus quod non venit adhuc, quod adhuc expectat, quod moras facit, nos sibi redire desiderat, non perire, quos pietate tali semper est
Ezec. 33. allocutus. Nolo mortem peccatoris, sed vt reuertatur impius à via sua, & viuat. Pœnitentes ergo reuertamur fratres, & ne de arcto temporis pertimescamus : quia auctor temporis nescit arctari : probat
Luc. 23. hoc Euangelicus latro, qui in cruce & in hora mortis rapuit veniam, inuasit vitam, effregit Paradisum, penetrauit ad regnum. Et nos fratres, qui de voluntate meritum non quæsiuimus, acquiramus vel de necessitate virtutem, ne iudicemur iudices nostri simus : pœnitentiam debemus nobis, vt possimus nobis auferre sententiam. Prima est fœlicitas perpetua innocentiæ securitate gaudere, inuiolatam seruare mentis & corporis sanctitatem : nulla immunda mundi inquinamenta sentire, reatus conscientiam non habere, vulnera nescire peccati, gratiam semper possidere virtutum, semper sub spe viuere cœlestium præmiorum, sed si quo forte nostra mens iacu o fuerit confixa peccati, si caro tumescat ex crimine, si vitiorum sanie fragilitas humana corrumpatur: tunc ægris illa quæ non sanis, pœnitentiæ medicina succurrat, ferrum compunctionis accedat, apponatur adustio tunc doloris, adhibeantur suspiriorũ tunc fomenta, tumentis conscientiæ feruor euaporet, tunc reatus hulcera lachrymis abluantur, immunditiam corporis cilicia tunc detergant. Ferat, ferat, amaram pœnitentiæ curam, qui seruare debitam noluit sanitatem. Cui vita sua chara est, dura nulla est cura : medicus non sit ingratus, qui per dolorem

lorem reuocat ad salutem. Qui innocentiæ creditum seruat, pœnitentiæ non soluit vsuram: dominus hoc aperit dicendo: Non est opus sanis medicus: Mat. 9.
sed male habentibus. Et qui male haberent patefecit, iterum dicens: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Reuocat per pœnitentiam Ioannes. Christus per gratiam vocat, hinc est quod Ioannes vestitu, victu, loco, totus pœnitentia formatus incedit. *Venit, inquit, Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ & dicens: Pœnitentiam agite.* Per deserta Iudææ pœnitentiam clamat Ioannes, quæ legis cultum, Prophetarum laborem, fœcunditatem Patrum, frugem Dei sua sterilitate perdebat: vnde ad pœnitentiam merito vocantur disciplinarum deserta non hominum, non locorum: vacat clamor: vbi non assistit auditor. *Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum.* Posuit de caprarum, sed cilicio opus non erat: sed accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habentis recti, nihil gratiæ, nihil decoris: quem natura dedit labori duro, adduxit magno ponderi, extremæ tradidit seruituti, tali pœnitentiæ magister indui debuit vestimento: vt qui à recti detorserant disciplina, & deformes se totos formis reddiderant peccatorum, magnis pœnitentiæ sarcinis subderentur, adiicerentur duris satisfactionis angoribus, suspiria compunctionis laboriosa portarent: vt directi & attenuati in modum acus per angustum pœnitentiæ foramen ampla remissionis intrarent: & impleretur dominicum dictum; Camelum per foramen acus posse Mat. 19.
transire. *Esca autem eius erant locustæ, & mel syluestre.* Locusta castigandis peccatoribus attributa merito pœnitentiæ figuratur in passu, vt de peccati loco exiliens, in pœnitentiæ locum ad cœlum possit pennis veniæ peruolare. Hoc Propheta senserat, qui dicebat. Psa. 108.

Sicut vmbra cum declinat sublatus sum, & excussus sum sicut locustæ, genua mea infirmata sunt præ ieiunio, & caro mea immutata est propter misericordiã. Audis quemadmodum de peccato in pœnitentiam excussus est vt locusta, & curuauit genua vt pœnitentiæ pondera baiularet: & adiicitur mellis cibus, vt amara pœnitentiæ dulcis misericordia temperaret.

De parabola centum ouium, Sermo C L XV I I I.

SIcut profunda maris ingredi, & liquentis viæ calles inuios transmeare artifex viator inuenit: ita de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini sensus penetrare secretum dedit & docuit lex diuina. Hinc est quod ratem nostræ mentis carnis à littore soluentes in pelagus Euangelici sermonis intramus, credentes quod flante Spiritu sancto cœlestis intelligentiæ perueniamus ad portum. Dominus noster hodie spem peccatorum promouit ad veniã, & superborum murmur piissimo compressit exemplo. *Erant, inquit, appropinquantes domino publicani & peccatores, vt audirent illum: & murmurabant Pharisæi & Scribæ dicentes, quia hic peccatores recipit & manducat cum illis.* Non minus inuidi, quam superbi malitiam de dominica bonitate capiebant: de pietate Dei impij reddebantur, fiebant de Christi miseratione crudeles, sumebant de cœlesti curatione languorem, & pœnitentium veniam vertebant iudicis in reatum. *Peccatores recipit, & manducat cum illis.* Sic videt inuidus, sic superbus sentit: auarus sic sapit, intelligit sic malignus. *Peccatores recipit.* Non dicunt suscipit. Quid amiserat, qui recipit? Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem mutat in gratiam, quicunque inuenit quod amisit. *Peccatores recipit.* Recipit peccatores Deus, sed Deus peccatores esse non sinit, quos recipit: peccator

Luc. 15.

Deum

Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat cum propinquat. Pharisæe, Christus peccata non recipit cum recipit peccatorem: quia Deus non criminis sed hominis est receptor. Vnde Pharisæus non quales venerant, sed quales redibant videre debuit peccatores. Certe Paulum quem persecutorem miserant, prædicatorem videant mox rediisse. Sed iam Deus gaudium suum de reditu peccatoris comparatione qua, qua similitudine insinuet, audiamus. *Et ait ad illos parabolam: Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit ex eis vnam, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et cum inuenerit eam, imponit super humeros suos gaudens: & veniens domum conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in cœlis super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.* Semper quidem cum perdita reperimus, nouum capimus cumulum gaudiorum, & est iucundius nobis inuenisse perdita, quam nõ perdidisse seruata. Sed hęc parabola plus diuinæ pietatis, quam consuetudinis humanæ loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora Dei potestatis est, non est cupiditatis humanæ, quia Deus & quæ non sunt, facit esse: & perdita sic sequitur, vt teneat quæ reliquit: & amissa sic inuenit, vt quæ seruata sunt nõ amittat. Ergo non terrenus pastor iste est, sed cœlestis, & parabola hæc tota nõ figurata est laboribus humanis, sed diuinis est obumbrata mysteriis: sicut ex ipso numero mox lucescit, cum dicit: *Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit ex eis vnã.* Quare non quinquaginta, quare non ducentas, sed centum? quare non quatuor, quare non quinque, sed vnam?

Vt ostenderet non ex damno fuisse, sed ex numero plus dolorum. Namque amissio vnius totum dissipauerat centenarium numerum, & totum de dextera redegerat ad sinistram, vt dispendio vnius & sinistra clauderet omnes, & dextera nil haberet. Nonagesimus & nonus numerus, in sinistra latet clausus, constrictus hæret, tenetur oppressus: qui tamen vbi vnus perceperit & senserit augmentum, mox dexteræ transit ad palmam, mox centenarij numeri peruenit ad coronam, & si non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse? Videtis quia per vnius ouis amissionem pastor iste totum gregem cecidisse de dextera, & totum in sinistram doluerat recidisse, & ideo relictis nonaginta nouem, vnam sequitur, vnam quærit, vt inueniret in vna omnes, redintegraret omnes in vna. Sed iam cœlestis parabolæ pandamus secretum. Homo habens oues centum Christus est. Pastor bonus, pastor pius, qui in vna oue, hoc est in Adam, posuerat totum gregem generis humani, hanc inter amœna Paradisi, hanc in regione vitalis pascuæ collocarat: sed illa vocem pastoris oblita dum lupinis vlulatibus credit, & caulas perdidit salutares, & tota lethalibus sauciata vulneribus. Hanc ergo Christus veniens quærere in mundum, in vtero virgineæ regionis inuenit. Venit suæ natiuitatis in carne, & in crucem leuans humeris suæ imposuit passionis, & gaudens toto resurrectionis gaudio per ascensum ad cœlestem tulit & pertulit mansionem. *Et vocauit amicos & vicinos.* Hoc est Angelos. *Dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat.* Cõgratulantur & congaudent Christo Angeli super ouis Dominicæ reditu, nec indignãtur in toto sibi præsidere solio maiestatis, quia de cœlestibus inuidia cum diabolo fuerat iam fugata: nec

pote

poterat per agnum qui peccatum mundi tulerat in ſuperna, amplius inuidiæ penetrare peccatum. Fratres, ille nos quæſiuit in terra, nos illum quæramus in cœlis: ille nos portauit ſuæ diuinitatis ad gloriam, nos illum ſanctitate tota noſtro portemus in corpore. Glorificate, inquit, Apoſtolus, & portate Deum in corpore veſtro. Ille Deum in corpore ſuo portat, qui nullum portat in ſuæ carnis operatione peccatum. 1. Cor. 6.

De parabola drachmæ perditæ, Sermo CLXIX.

PEr omnes Euangelicas lectiones latere myſticos ſenſus & cœleſtis intelligentiæ manere ſecreta, norunt ſoli quicunque diuini ſpiritus gratiam percepere. Ecce poſteaquam paſtor ſupernus perditam centenarij gregis ouem perquiſiuit, inuenit: & angelorum lætitiam totam cœleſte iam retulit ad ouile, mulier Euangelica producitur in figuram, quæ lumine accenſo de decem drachmis vnam drachmam perditam ſic requirit, vt inuenta hac de lucro ſuo, de ſuo gaudio, cauſam pariat cœleſtium gaudiorum, ſic enim dicit: *Aut quæ mulier habens drachmas decem ſi perdiderit drachmam vnam, non accendit lucernam, & euerrit domum, & quærit diligenter, donec inueniat? Et cum inuenerit, conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.* Putaſne mulier iſta, communis eſt, aut habuiſſe eam decem drachmas humano putatur exceſſu, aut vnam caſu creditur perdidiſſe mundano, aut ſimpliciter contigit quod eam nocturno requirit in tempore, aut lucernam de noſtri vſus more ſuccendit, aut conſuetum quod eam perdidit & inuenit intra domum, aut familiare, quod amicas ad lætitiam conuocat & vici- Luc. 15.

nas quas perdens conuocasse non legitur ad mœrorem? Nouum damni genus, & quod drachmam non oblatam patefaciat, sed dilapsam: & quod eam domesticis absconditam tenebris, & non defossam dolis loquatur extraneis. Videtis quàm singulare sit totum, quàm mortem transeat & supergrediatur humanum, quàm diuinum spiret, & redoleat sensum: quàm attollat ad cœlum mentis intellectum, quàm collocet in supernis, quàm cogat superni cordis accendere lucernam, & instar Euangelicæ mulieris per dominicæ lectionis obscura drachmam quærere scientiæ salutaris. Antequam Christus ad ouem veniret errantem, & miserandis discursibus attritam misericordibus humeris subleuaret ad cœlum, & onustus pecore pio inaccessas lupis perueniret ad caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diutinas sustinebat, & non solum drachmam perditam deflebat vnam, sed ipsas nouem drachmas sibi residuas non videbat. Nox ei erat iugis, erat ei profunda & perseuerans caligo, cui lucerna sine diuino igne ad noctis solatium non lucebat: sed postea quam supernus ignis, ignis spiritus sancti flammeo se super Apostolos imbre diffudit, & non minus frigida, quam retra mortalium corda toto ignis sui calore succendit, Mulier, id est Ecclesiam, accendit lucernam suam, id est, internum illum sui cordis obtutum: hoc est, illuminatos, vt inquit Apostolus, oculos cordis vestri. *Ephe. 1.* Accendit ergo lucernam suam, & illam Iudaicam domum ignorantiæ cæcam tenebris euertit Apostolicum post laborem, donec iam de decem drachmis, hoc est decalogo legis drachmam perditam repetiret in Christo. Christus est plenum deitatis numisma, Christus est drachma nostrę redemptionis & precij, Christus est qui & erat in legis decalogo & latebat,

bat, Christus est quem habebat & synagoga, & tenebris impugnantibus nō videbat. Decem drachmas, decem legis diximus verba, ex quibus verbum perdiderat & synagoga vnum. Quod vnum? Illud quod in Ecclesia primus, quia lucerna ardens erat, Ioannes inuenit, dicente domino: Ille erat lucerna ardens: *Ioan. 5.* dicente Euangelista: In principio erat verbum,& ver- *Ioan. 1.* bum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc fuisse in decalogo iam patescat. Audi, inquit, Israel, *Mar. 12.* dominus Deus tuus, Deus vnus est. Hoc synagoga dum non videt in filio, amittit in patre: dum non credit in Christo, Christum lethaliter crucifigit: cui merito per decalogum consequenter dicitur: Non *Exod. 20.* occides. Siquidem dum Iudæus ipsam mandatorum seriem capite detruncat, ante Christi quam legis extitit homicida: vnde & totum corpus retorsit in Christum: Non occides, non mœchaberis, damnata est synagoga, quæ iuncta diis gentium repulit Christum,qui sepositā potestate dominantis,coniugis ad eam descendit affectu. Non furtum facies. Furata est dominicam resurrectionem, quæ precium militibus dedit,vt resurrectionis infoderet & occuleret veritatem.Non falsum testimonium dices. Hæc est quæ conquisiuit falsos testes, vt impleret illud: Exurgen- *Mat. 28.* tes testes iniqui, quæ ignorabam, interrogabant me. *Mat. 26.* Et reuera aliter tradere non poterat veritatis auctorem, quia semper sola impugnat falsitas veritatem. *Psal. 34.* Sic ruit, sic per gradus cadit, qui de scalis labitur & corruit præceptorum. Nam si dominum Deum credidisset vnum, ad hoc ruinarum barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris Ecclesiæ iam sequamur, & ambulantes in lumine dominici vultus Christi perueniamus ad drachmam, atque amicas & vicinas, id est, Ecclesias gentium conuocemus,

ne

ne matrem nostram drachmam suam nesciant inuē-
Psal. 131. nisse, & dicamus cum Propheta: Paraui lucernam Christo meo. Et quid lucerna profuerit audiamus: Ecce audiuimus eam in Ephrata, inuenimus eam in campis syluæ. Introibimus in tabernaculū eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. Ecce quod per distensos campos, & nemora diffusa quærebamus in domino, hoc matris inueniamus ad lucernā. Super hoc lætetur & cœlum, quia in vno peccatore pœnitentiam agente totius Christiani populi claruit pœnitudo, & tota deitatis forma Christi nostram refulsit in drachmam.

De eo quod Christus misit Apostolos curatum varios morbos, Sermo CLXX.

BEatus Marcus hodie cum Galilæa dominum re-
Mar. 6. tulit circumisse castella, ineffabilem circa nos prodidit eius pietatem. *Et circuibat, inquit, Iesus castella in circuitu docens.* Audistis quemadmodum circuit, quemadmodum te, & propter te vbique pietas indefessa perquirit. Et ille qui capit ipse omnia, nec ab vlla capitur ipse creatura, intrat, & tuo angustatur in corpore, tuis in habitaculis se coarctat. Et ille cuius maiestatē vox fidelium quotidiana testatur clamans, Pleni sunt cœli & terra gloria tua: tuis propter te circuit, apparet, videtur, & tenetur in locis. Quo se mouet immobilis plenitudo, quo accedit, vel vnde recedit, quo sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit, & totum te & propter te homo Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat. Habitus suscipit, formas variat, commutat officia: & nūc
Exod. 3. igneus tibi resplendet in rubo, vt perfidia te frigidū fidei calore succendat: nunc elucescit cœlesti flam-
Exod. 13. meus in columna, vt remotis ignorantiæ tuæ tenebris,

bris,per ſolitudines mundi huius viam poſſis ſcientiæ percurrere ſalutaris: nunc idem tibi nubis vertitur in columnam,vt ardentes tuorum temperet æſtus animorum:nunc te vt aquila protegit pennis ſapiẽtiæ,vt cœleſtem prouocet ad volatum:dicente Moyſe : Sicut aquila protegit nidum ſuum, & ſuper pullos ſuos confidit,extendens alas ſuas accepit eos, & ſuſcepit eos ſuper ſcapulas ſuas : dominus ſolus ducebat eos,& non erat cum eis Deus alienus. Nunc ſicut gallina educit,ducit,vocat,recipit, protegit,portat,fouet,ambit, amplectitur : & ſui volatus oblita, ſuæ temporaliter immemor libertatis , tuis in penetralibus,tuo verſatur in puluere,vt te vernaculis, familiaribus, domeſticis alat, erudiat , inſtituat nutrimentis : nunc vt paſtor bonus altiſſimis errantem ſolus requirit in montibus, ſolus inuenit , ſolus ſuis humeris imponit, & ne amplius in terrena paſcua luporum morſibus peruadaris , cœleſtes euehit & perducit ad caulas. Sic,ſicut diximus,habitus ſuſcipit, formas variat,&vt te mutet in melius,ipſe ſua toties mutat & commutat officia. Et quia diu circuierat vt diriperet & deuoraret inimicus:nunc neceſſario circuit vt te vindicet,vt eripiat Chriſtus , dicente ſcriptura:aduerſarius veſter ſicut leo rugiẽs circuit quærens quem deuoret. *Et conuocauit,inquit,duodecim.* Poſt diuturna tempora terræ noctis,auroræ ſuæ deſiderato ſplendore æternus dies Chriſtus noſter reluxit in lucem , qui duodecim ſuas horas in Apoſtolis ſuis duodecim ſignanter aptaret. Hunc diem beatus Pſalmiſta prophetali vidit ſpiritu : cum canebat: Hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Vnde & Apoſtolus,lucis ac diei filios appellat credentes : Vos filij lucis eſtis & diei. *Et conuocauit duodecim.* Duodenarius numerus iſte per quaternarium tripartitam

Deu. 32. Iuxta LXX.

Mat. 23.

Luc. 15.

1. Pet. 5.

Pſal 117.

1. Theſ. 5.

tripartitam nobis monstrat & format quadrigam: per quam trinitas tota toto orbe Apostolicis vehitur & fertur excursibus, vt diabolum mitis bellator expugnet, vt mundi superbiam mansuetus victor inclinet, vt discordias gentium pacificus auferat prælia-tor, vt destructo inferno, hoc est, peccati fouea, diuturno carcere animarum humani generis captiuitatem liberam triumphi sui perducat ad gloriam. Hunc trinitatis currum beatus Psalmista vidit Prophetali
Psal. 67. spiritu, cum dicebat: Ascendisti in altum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in homi-
Mat. 11. nibus. Hunc currum sibi, suo patri & Spiritu sancto, dominus cum diceret, præparat: Tollite iugum meum super vos, quia iugum meum suaue est, & onus meum leue est. Nescit lassescere baiulus misericordiæ, pietatis euector. Duodecim Patriarchas,
Gen. 40. Exo 15. Iosue 4. duodecim distinctos in tribubus, duodecim fontes eremi, duodecim lapides eleuatos ex alueo in figuram, formamque Apostolici numeri fuisse descriptos scrutatori legis relinquamus altius ad probandum: quia nobis cur binos ad prædicandum discipulos miserit, propositæ lectionis series conatur
Mat. 14. aperire. *Et cœpit eos mittere binos & binos.* Binos mittebat, ne destituta singularitas aut negaret, vt Petrus: aut fugeret, vt Ioannes. Cito cadit fragilitas humana, quæ de se superbe confisa socios despicit: nō vult
Eccl. 4. habere collegam, dicente scriptura: Et væ vni cū cediderit, & non est secundus qui erigat eum. Quantum autem alter alterius roboretur auxilio, eadem
Prou. 18. scriptura testatur, cum dicit: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas munita. Et *cœpit eos mittere binos & binos.* Nec mirum fratres, si Trinitas quæ ex duodenario numero tripartitam cōscendit quadrigā, nunc ascendit & bigam: vt duobus nunciis duorum

vocatio

vocatio monstretur & clareat populorum, dicente Apostolo: Nunquid Iudæorum Deus tantum? Nonne & gentium? imò & gentium: & impleatur Isaiæ vaticinium: qui se ascensorem bigæ vidisse testatur, vnde mox cecidisse Babylonẽ clamat; & omnia sculptilia. Quis dubitat fratres, per has bigas Christum salutares inequitasse discursus: cum videat Apostolica prædicatione corruisse templa, idola deperiisse, cessasse pecudum mugitus & victimas, ipsas aras cũ thuris sic fumo iam tota euanuisse per sæcula? Has bigas Abacuc viderat, cum clamaret; Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas. *Et dedit, inquit, eis potestatem spirituũ immundorum.* Hoc est diuinę virtutis insigne: hoc trophęũ singularis triũphi: vt prędę suę prędo ipse, ipsis captiuis suis ipse captiuus, vinctis quondam suis vinctus ipse diabolus nunc tradatur: quatenus eorum subiiciatur imperio, quorum ante fuerat magnificus: seruitute merito dolet, gemit merito, merito stridet, qui se videt hominum sententia, hominum potestate percelli, qui se Deum hominibus longa diu fuerat persuasione mentitus. *Et præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, non in zonis æs.* Homo cum operarios inuitat ad opera, non necessaria victus solum, sed etiam largo fundit epulas apparatu, vt cõuiuium humanitatis effusæ pondus operis superet & laborem. Deum quantum credit inhumanum, qui ad opera eius inuitatus, pera, pane, precio onustus incedit, & anxius, vt aut lassus, aut tardior ad opus operarius infidelis occurrat, aut occurrere fortassis non potuit, præmia promittit ille copiosa: tot chirographis, tot testibus, largam spondet ille mercedem: tu eum neque panem, neque vestimentum impio spiritu æstimas præbiturum?

Rom. 9. Isa. 21.

Abac. 3.

Teipsum

Teipsum cum non esses, dedit esse: & quicquid homo habes dedit ipse, & cum tibi ac tuis voluptatibus viueres, victus necessaria non negauit: hunc suis virtutibus, suis operibus seruienti, non panem, non vestimentum æstimas largiturum? Hoc ipsum quod in pera, quod in zona portas, quis dedit tibi? Quid illi de suo insultaturus occurris? Nouit quia dives es. Cessa homo operibus tuis: sufficit tibi diuina paupertas, depone sarcinas diuitiarum tuarum, onustus non potest per angustam viam ad opus dominicæ messis peruenire, veni expeditus, veni liber ad opera, antequam nudus & expoliatus, infidelis omnibus operarius tapiaris ad pœnam. quia sicut scriptum est: Morientem diuitiæ non sequuntur. Sit tibi pera conscientia tua sit tibi panis vita tua: vt sit verus panis Christus in vita, qui dixit: Ego sum panis. Sit tibi in precium merces tua, quia ille præmium exigit seturus à Christo, qui vt sequereretur Christum, nudus despexit respuens fideliter quod habebat.

Psal. 48.

Ioan. 6.

De discipulis illotis manibus prãdentibus, Sermo CLXXI.

SIcut fulgura cum saxa, montes, arbores, ipsa domorum culmina, terribili collisione dissoluunt, sensus hominum mentesque corripiunt: ita dominus quoties in Pharisæos intonat, suos timore salutari corrigit & emendat: sicut hodie Euangelicus sermo perdocuit, Pharisæos & Scribas vituperasse aliquos discipulorum Domini, eo quod non lotis manibus manducarent. Nemo cum hæc audit, existimet discipulos domini sub specie cõtẽptus incultis & lutulẽtis manibus edere: nec mensæ domini, nec cõuiuij communis seruare & colere honestatẽ: quando istud neque natura patitur, neque hospitalitatis admittit affectio. Quis aquã manibus non offerat mox ad venientis obsequium,

obsequium, quis ad offerentis tristitiam mox recusset, præsertim cum dominus ipse arguat Simonem inuitatus ad mensam? Pedibus meis, inquit, aquam non dedisti? Vult itaque fieri, quod sic exigere perdocetur. Sed Pharisæi non diligentiam corporis in discipulis domini, sed superstitionis suæ baptismata perquirebant, nescientes vnum baptisma, quod dominus non lauandis solum, sed innouandis animabus & corporibus inuenisset: quod non corpus ad cultum vitæ, sed conscientiam dilueret ad salutē. Hoc Propheta precabatur, cum diceret. Amplius lauа me ab iniustitia mea. Id est, quousque me legaliter lauas, & me non lauas? laua me per gratiam semel, quem lauacra legis innumera non lauerunt. Sed hoc aperiat nobis ipse, qui sequitur Euangelicus sermo. *Pharisæi, inquit, & omnes Iudæi nisi crebro lauerunt manus non manducant, tenentes traditionem seniorum, & cum de foro veniunt nisi baptizati fuerint nō manducant, seruantes baptisma calicum & vrceorum ac æramentorum & lectorum.* Pharisæe, quid te mundum credis, cū tua omnia tuo sint polluta cōuiuio? In foro tu de innocentis sanguine disputasti, de rapienda substātia pauperis perquisisti, perscrutatus es qualiter libertatem addiceres seruituti, & cum interiora tua tanto sint confecta crimine: quemadmodum te exterior lauare & mundare sufficiat aqua? corda & corpora nostra mundare hæc poterit, cum fuerit & ipsa Spiritus sancti purificata commercio, vt visibili ministerio inuisibile purificationis nostrę perficiat sacramētum. Sed tu Iudæe, calices, vrceos, æramenta baptizas, quæ motu sensuque carentia per naturam, vt reatum nesciunt, ita non sentiunt: hæc honoras, & te per quem contaminata sunt omnia, non emundas: tuis vsibus, tuis obsequiis hæc mancipata purificas, & te diuinis

Psal. 50.

Mar. 7.

officiis,diuinis mysteriis nõ purificas mancipatũ.Sed nos fratres,non quid Iudæis,sed quid discipulis suis dominus responderit audiamus : *Dicebat autem quod quæ de homine exeũt,illa contaminãt hominẽ.Abintus enim de corde hominũ procedunt cogitationes malæ, adulteria, fornicationes,homicidia,furta,auaritiæ,nequitiæ,dolus, impudicitia,oculus malus,blasphemiæ,superbia,stultitia:omnia hæc mala abintus procedunt & contaminant hominẽ.* Quæ spatia terrarum,quæ magnitudo vrbiũ, quæ latitudo regionum,tantos hostes ferre , tot inimicos capere, tantas sustinere præualet nationes, quot vitia, quot delicta,quot crimina rapiũt humanos sensus, hominum corda patiuntur?Ad vnam ouẽ genera tota,tota feritas bestiarum, quæ magis eo sæuiunt , quo se explere nequeunt , satiari non possunt vnius captione voraci dente prædones:qui plus hinc æstuãt & tabescunt,quod capere nequeunt & vorare: quod ad vnã columbam tot milui,tot aquilę,vultures tot voraces, tantarum currat congeries auium sordidarum. Hanc numerositatem,hanc multitudinem sensérat Prophe-
Psal 39. ta cum caneret:Circundederunt me mala quorũ non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non docuit vt viderem. *Abintus de corde hominum procedunt.* Tolerabilis est hostis cum muros arietat extrinsecus, cum foris positus cedit aliquando conflictu:cui vero est intus inimicus , cuius aduersarius in ipsis penetralibus iam desæuit,iste se intelligit, & sentit oppressum:iste se & captiuum perdit,& deplorat:iste suus expugnator esse non potest:suis esse non potest liberator : alienum requirit auxilium : quærit alterũ defensorem.*Abintus exeunt de corde.* Nouus est hic ordo bellandi : de homine contra hominem gentes exeunt bellaturæ : non contentæ in occulto vincere,prosternere in abdito, quasi quæ famã quærant

rant hominis de ruina. Iudæi qui foris sunt, se & sua forinsecus lauent: nos fratres, ab istis vitiorum sordibus emundemur intrinsecus: has nequitiarum gentes in nostris mentibus Christo propugnante vincamus: has delictorum bestias de nostris cordibus terrore dominici nominis effugemus: has criminum rabies, & voraciſſimas aues à nostris sensibus crucis hasta fortiter propellamus, vt ciuitatis nostræ splendor, templi nostri sanctitas, domus nostræ integer & singularis ornatus, ad habitandum semper in nobis nostrum prouocet, & inuitet auctorem. Illuc vitia redire nequeunt, vbi Christus cum suis virtutibus commoratur.

De inuidia & hypocrisi, Sermo CLXXII.

AVdistis hodie fratres, quemadmodum dum secluſit alios, seipsum ianitor inuidioſus excluſit. *Væ vobis, inquit, legis peritis, quia tuliſtis clauem ſcientiæ, ipſi non introiſtis, & eos qui introibant, prohibuiſtis.* Luc. 11. Audistis ergo quemadmodum dum secluſit alios, seipsum ianitor inuidioſus excluſit. Acceperat claues Phariſæus non vt clauderet, ſed vt intrare desiderantibus aperiret: ſed ne intraret alter, ipse permanere foris maluit per liuorem. Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & prosiliunt læsionem, ſed suos semper amplius inuidia consumit: inuidia suorū carnifex semper extitit, extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem. Quis ibi malorum finis, vbi alterius bonum pœna est, vbi cruciatus est aliena fœlicitas? Malum multiplex, quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt inuidorum. Cum aliis vitiis

animus poterit confligere Christianus, inuidiã quisquis antequam sentiat non fugerit, non euadit. Hæc peritis legis legem suasit non aperire, sed claudere: & salutaris præcepti non commodare doctrinam, sed negare: obseratæ scientiæ fontem, & vitalis fluenti originis suæ secreto diuitias obstruere. Iste velociter fugiendus est morbus: quia quos contigerit, non patitur iam sanari. Inuidia cœlum tentat: ibi enim diabolum fecit ex Angelo: vrit terras, quæ vtique Paradisi nobis amœna flammeo custode seclusit. Reges
Mat. 2. vrget, quia hæc Herodem in coæuos Christi sic compulit desæuire, vt ante lac quam sanguis teneris funderetur ex mẽbris. Charitatẽ violat, nã hæc Cain
Gen. 4. reddidit fratricidam: & innocuam adhuc terram noui sanguinis cruore perfudit. Vastat populos, nãque Iudæos hæc, si dici fas est, si capit sermo, fecit esse deicidas: deicidas diximus, non quo peruenit, sed quo facinus hoc tetendit. In Christo enim Iudæi non hominem tãtum, sed Deum filium Dei conati sunt op-
Mat. 13. primere, necare virtutes, cum dicunt: Hic est hæres, venite occidamus eum, & nostra erit hęreditas eius. Sed quid valet diabolus ad Deum? Inuidia quid valet ad dominicam charitatem? Inuidit diabolus terram, sed donauit cœlum Deus: claues scientiæ Legis-
Mat. 16. peritus sustulit, sed claues cœlestis regni per Petrum largitus est Christus: Ac sic inuidia suis commodis
Luc. 12. est nudata, & homo ditatus est ipsa necessitate damnorũ. Bene ergo in sequentibus dominus adiecit, dicens: *Attendite vobis à fermento Pharisæorum.* Quia in fermento non est moles magnitudinis, sed tumoris, & consperso tali specie inflata est, non ditata, quãtum enim efferbuerit feruentius, tantũ fratris massa turgescit, & totam formam leuitatis implet, & tumoris. Congrue ergo à Domino dictum est: *Attendite*

vobis

vobis à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis. Quid eſt hypocriſis, niſi ſpecies arte compoſita, quæ aliud in re agit, aliud promit in vultum? Hæc penes Phariſæos per ſcientiam tumeſcebat, Apoſtolo ſic dicente: Scientia inflat. Illos namque ſcientia inflabat ad ſuperbiam, non inſtruebat ad vitam: & corrumpebat ad malitiam, non ad prudentiam promouebat. Erat in eorum facie hypocriſis, erat in eorum mente inuidiæ hydrops, erat in pectore ſiticuloſus fons: erat ardens vnda, quæ ſuis magis ac magis inflammabatur fluentis, vt bibentis non extingueret ſitim, ſed augeret incendium. Sic, ſic hypocriſi miniſtrante ſui ſemper inuidia propinat: ab hoc nos morbo ſubtrahit Apoſtolus: Cum nos non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis ſanctum Paſcha domini celebrare compellit. Veritas neſcit tumorem, ſimplicitas hypocriſim prorſus ignorat. In azymis ſynceritatis & veritatis. Hæc ſunt cordis azyma: hæc cœleſti dulcedine confecta, hæc gratiæ ſaporata pinguedine: hæc ſancti Spiritus igne decocta, hæc nos manducantes agnum Dei, agnum qui tollit peccatum mundi, ad noſtrum Paſcha ſolenniter immolamus: quibus Chriſtus ad lætitiam totam, totam eſt natus & immutatus ad gloriam.

1. Cor. 8.

1. Cor. 5.

De diuo Ioanne Baptiſta & Herode, Sermo CLXXIII.

PAſtor bonus peruigiles noctes, dies anxios ducit, ne quid callidus latro, ne quid luporum feritas aſtuta pernicioſum charo gregi, ne quid noxium moliatur. Paſtor bonus, ſicut dominus dixit, animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Sed & oues bonæ paſtoris ſui audiunt attentis auribus vocem, paſtoris ſui ſemper ſequuntur arbitrium, paſtoris ſui totam faciũt

Ioan. 10

voluntatem, ascendunt colles, petunt ardua, mutant sæpe regiones: ac sic apta pascuis, irrigua fluentis, vmbrosa, accommoda, secreta quietis loca penetrant, reperiunt amœnitates, & deliciis perfruuntur. Et vos filioli dominici gregis portio copiosa, niueo & diuino vestita iam vellere, molli fœtu, cœlesti germine perfœcunda, si per nostræ vocis auditum ad loca sæpe salutaria, ad salutaria pascua peruenistis, si per nostri sermonis fluenta animi vestri æstus, vestræ sitis temperastis ardorem, si sub doctrinæ nostræ tegmine aliquanta commoditate recubastis, quæ ordinamus, attendite, quæ dicimus, audite: quæ facimus, approbate: nec pro voluntate vestra, sed pro dispositione nostra prędicationis nostræ percipite rationem, & siue cum dicimus de gradu isto, siue cum de sacerdotali sene pro temporis ratione tractamus, vt oues bonæ, vt chari greges, dilecta pignora, sine fastu impigræ, ac toto fidei cursu conuenite, concurrite, nec vos locorum mutatio tam propinqua, & spatia sic arcta, aut reddant desides, aut faciant murmurantes, quia nec ouis ad caulas peruenit, si pro suo libito peruagetur, nec scientiam discipulus poterit obtinere, si doceri pro sua voluntate contenderit: ægrotus quoque nunquam poterit recipere sanitatem, si pro suo fuerit curatus arbitrio. Sed quia nobis hodie contra lupum furentem sermo est, arrepto pastorali baculo trãseamus ad Euangelicam lectionem. *Audiuit, inquit,*
Mat. 6. *Herodes Rex, manifestum enim factum erat nomen Iesu, & dicebat, quia Ioannes Baptista resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Stultus de mortuo pie credit, quem feraliter persecutus est viuum: Ioannes resurrexit, & tamẽ confitetur ignorans, quia in Christo pro Christo resurgit occisus. Herodes quid egit gladius tuus, crudelitas tua quid profecit, quo processit impietas

impietas tua, si vt ipse dicis, rediit ad virtutes, resurrexit ad opera diuina, qui furore tuo putabatur extinctus? Ioannes resurrexit sicut fateris ipse: non hic persona, sed infirmitas perit: non hic Ioannes, sed mors magis tali morte succubuit: illusa est pœna: carnifex habetur irrisus: ipsa est cognitoris miseri decepta sententia, quæ interemptum non perdidit, sed promouit. *Ioãnes resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Et si hostis legis, per legem tamen ille resurrectionem promissam didicerat mortuorum. Et si resurrecturum Ioannem nouerat, cur insanus occidit? Si ad totius diuinæ virtutis culmen, si ad totum quicquid est potestatis insigne, tali morte sciebat eleuandum: cur se tantæ mortis esse fecit auctorem? Semper febrit impietas: à phreneſi semper crudelitas obtinetur: carere dementia furor nescit: in se namque sæuit, quoties in alterum tendit: se punit dum percellit insontem: sibi lethalis est totus, cum erga iustum crudelis existit. Ecce Ioannes, vt ipse dicis, iam viuit in Christo: ad tuam pœnam redit, qui venit ad omnium cœlesti munere medicinam. *Alij autem dicebant, quia Elias est: alij vero dicebant, quia Propheta est, aut quasi vnus ex Prophetis. Quo audito, Herodes ait: ipse est Ioannes quem ego decollaui, hic resurrexit à mortuis.* Maleuolo quidem, & veraci sensu testis ipse criminis sui, assertor sceleris sui, seu facinoris accusator existit. *Ioannes quem ego decollaui ipse est, hic resurrexit à mortuis.* Verum dicit: nam sicut in Christo sui resurgunt, ita in suis ipse patitur Christus: & sicut honor capitis ad membra pertendit, ita membrorum pœna ad dolorem capitis ad capitis redundat iniuriam. *Ioannes, quem ego decollaui, ipse est.* Iste Rex sapiens, egregius iudex, censor morum, disciplinæ custos, vindex innocentiæ, criminum pœna, quod decollauerit Ioannem dicit, quare

decollauerit tacet : ne poteſtatem regiam tanti facti confunderet turpitudo, ſed Euangeliſta prodit, vt interfectoris dedecus interfecti producat ad gloriam. *Nam ipſe Herodes, inquit, miſit, ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcere propter Herodiadem vxorem Philippi fratris ſui, quia duxerat eam vxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Herodias, quæ vxor eſſet duorum fratrum ſceleris amore contendit, vt affectione violaret affectum, & ſociaretur Herodi Herodias, ne eſſent vel nomine diſſimiles, qui erant ſcelere, moribus, vitaque conſimiles: & iungerentur vocabulo, quos criminum iunxerat turpitudo: hæc ergo Herodias inſidiabatur Ioanni. Herodes adulteræ non vincebat animum, nefas tamen adulteræ differebat. Illa, ne eſſet arguens, arguentis tendebat ad mortem, ille vt placeret inceſtæ, captiuus ipſe iuſtum tantum tenuit, vinxit incluſum, quia innocentem reus facile non poterat dictare ſententiam. *Cum accidiſſet, inquit, opportunus dies, Herodes natalis ſui cœnam fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ, cumque intraſſet filia ipſius Herodiadis, & ſaltaſſet, & placuiſſet Herodi, ſimulque recumbentibus, Rex ait puellæ, Pete à me quod vis, & dabo tibi. Et iurauit illi, quicquid petieris, dabo tibi, etiamſi dimidium regni mei.* Ingratus, inhumanus rex, qui virtuti tantæ, tam glorioſo labori, tam memorabili facto, non totum regnum ſuum, ſed dimidium dedit. Et quare ſibi vel pro parte ſeruauit, qui poſt tãtam domus ſuæ gloriam, poſt tale caſtitatis exemplum eſſe, videri, viuere non debebat? Illa ergo criminis filia, non naturæ, non tam ad matrem, quam ad ipſam ſententiam ſui ſceleris mox currit: vt quæ fluida tota, tota ierat reſoluta, ſæua, & truculenta reuo aret, & vt de ipſis artibus loquar, vt tragœdiam nefandam caneret,

quæ

quæ impleuerat turpissime comœdiam. *At illa egressa dixit matri suæ: Quid petam? Illa vero dixit, caput Ioannis Baptistæ. Et ingressa statim cum festinatione ad Regem petiuit dicens: volo vt protinus des mihi in disco caput Ioannis Baptistæ. Et contristatus est Rex propter iusiurandum, & propter simul recumbentes, noluit eam contristare, & statim Rex misso speculatore, iussit afferri caput eius. Ille autem abiit, & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ.* Sic iudicat mens oppressa crapulis, soluta vino, & toto quodammodo ebrietatis demersa naufragio. *Volo, vt protinus des mihi in disco caput Ioannis.* Serpentis germen caput hominis petit, cui suum caput sententia principali sciebat addictum, dicente Deo: Ipse seruabit caput tuum, & tu illius obseruabis calcaneum. *Gen. 3.* In longum nos trahit prolixitas lectionis, & satis in altum promouit loci ipsius immensa profunditas. Differamus hodie quæ sequūtur, ne dum sermo festinat ad finem, quæ sunt prolixe dicenda transmittat: Id in clausula nostri commendamus eloquij, quod sine causa cucurrerit serpens: nam tota germina serpentis antiqui iste Ioannes noster interemit, & effusione sui sanguinis extinxit occisus.

De decollatione D. Ioan. Bap. Sermo CLXXIV.

HErodianæ cœnæ cruentas epulas, coniugium sic ferale, tunc terra, tunc cœlum, hodie mecum vester horruit & expauit auditus. *Herodes, inquit, natalis sui cœnam fecit.* Bene cœnam, quia non luci, sed tenebris addictus est hic natalis, in quo noctis filius natus est non diei. *Natalis sui, inquit, cœnam fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ.* Quid egit incauta, & cæca semper impietas? Omnes euocat potestates, vt non tam multos conuiuij sui socios, quam innume-

ros criminis sibi testes assumat, & tot habeat facinoris sui arbitros, quot habuit præsides disciplinæ. *Cumque intrasset filia ipsius Herodiadis & saltasset, inquit, & placuisset Herodi.* Respondit suo turpis generi, dum Patri complacet turpiori: de adulterio namque non nisi turpis debuit procreari: quę fractis gressibus, corpore dissoluto, disiuncta compage membrorum, fluentibus ex arte visceribus, tota patri fieret deformitate formosior. Et reuera suam credidit tunc Herodes cum talem vidit: nam putasset alienam, si pudicam vel aliquantulum peruidisset. Serpens tunc latebat in fœmina, quæ reptans gressibus flexuosis lethale toto corpore virus effudit: vt discumbentium mentes furor, venenum corpora sauciaret: homines verterentur in bestias, nec vino iam tales, sed sanguine potarentur: nec pane rabidi, sed carnibus vescerentur humanis. Tales vtique tales reddidit, quibus adhuc fumante sanguine caput in-
Psal. 78. tulit tunc Ioannis, vt illud Psalmistæ canticum probaretur: Dederunt carnes sanctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam. Ecce qui pariunt totis noctibus protracta conuiuia, ecce quid generat quod cum mensura emitur, & sine mensura bibitur vinum: ecce quo præcipitatur caro, cum ad luxuriæ facinus voluptatis inflammatur incendiis. Rogo quid tantis cuneis arctatur? Sufficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestan-
Psal. 61. te Prophera cum dicit: Vt quid irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos tanquam parieti inclinato, & maceriæ impulsæ? Iacebat in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiua, quæ titillante luxuria, & non tam ludente, quam illudente lasciuia, promitteret quicquid turpitudo peteret se daturam. *Pete à me quod vis, inquit, & dabo tibi: & iurauit illi.*

Iurat

Iurat miſer, dum quicquid honeſtatis eſt & virtutis abiurat. *Pete à me quod vis.* Quid peteret luxuria, niſi caſtitatis interitum, pudicitiæ necem, mortem ſibi ſemper contrariæ ſanctitatis? *Volo vt des mihi in diſco caput Ioannis.* Si caput viri eſt, iuxta Apoſtolum, Chriſtus, iam tunc nouello ore antiquiſſimus ſerpens Chriſti domini tendebat ad mortem. *Volo vt des mihi in diſco caput Ioannis.* Iã tunc auidus draco in ſerui capite domini deguſtabat ſitiens paſſionem. *Volo vt des mihi in diſco.* Cur in diſco, cur precioſe geſtas, quem viriliter occidis, niſi quia, Pretioſa in conſpectu domini mors ſanctorum eius? Hoc ipſum quod vis non agis, quomodo ipſa vis: quia agit te ſuperna ratio aliter quam vis: in illo quidem tunc ferali antro, non aula Regis, rabies tunc fera paſtum ſuum credidit, cum caput martyris vidit: totum ſuum ſenſit, cum liquorem ſacri ſanguinis ſitiens, aſpexit: ferculum crudelitatis ſuæ toto ore, totis faucibus contendit, & conatur abſorbere. Sed Ioannes venit in ſublimi poſitus, vt lucerna ſuper candelabrum, tenebras vt fugaret, dicente Domino: Ille erat lucerna ardens & lucens. Venit Ioannes, vt iudex in tribunali reſplendens, vt qui arguit adulterium, exponeret & damnaret homicidam: & qui pie viuens inceſtum vocarat ad pœnitentiam, reſeruauerat ad veniam, homicidium etiam damnaret occiſus. Quam quæſo meretur veniam, qui in morte Ioannis ipſam pœnitentiam tam crudeliter interemit: Gratis cucurriſtis Herodes, Herodias, nomina non affectione ſociata, ſed crimine: qui vocem intercipi poſſe ſtultiſſime credidiſtis. Ego ſum, inquit, vox clamantis in deſerto. Vox occidi non poteſt, ſed magis clamat anguſtiis corporis abſoluta. Sic vox Abel in ſuo iã effuſa ſanguine magis ſonat, magis penetrat, magis

1. Cor. 11.

Pſal. 115.

Ioan. 5.

Ioan. 1.

Gen. 4.

magis pertendit ad cœlum. Sic nunc Ioannes toto orbe clamat, totis sæculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus. Ecce Ioannes Christi capite gloriatur, qui capite putabatur addictus. Ecce eo die, quo tu finisti tuum, ille sibi natalem cœli conquisiuit: quia quando tuus ortus mersit in finem, tunc illius finis ortus est in natalem. Iustus enim tunc inchoat viuere, cum pro Christo meretur occidi, transfertur ista morte vita martyris, non aufertur: morte magis claruit, qui ob hoc mortuus est, vt viueret in æternum. Ecce tu iaces in morte: Ioannes viuit occisus. Tu fucatam murice purpuram perdidisti, Ioannes cruore suo fulgenti purpura semper gloriatur indutus. Tui conuiuæ nunc participes efficiuntur in pœnis, Ioannes cœlesti mensa cum choris vescitur Angelorum. Ille audit cœlestem iugiter symphoniam, tu audis inferni semper gemitum & stridorem. Ille meretricis tuæ, saltatricis tuæ addictus in precium, nunc regno, nunc præmiis cœlestibus honoratur: tu mercedem sententiæ tuæ cum tua filia in tartaro percepisti. Vestimentum Ioseph, cum adulteram fugeret, dereliquit: Ioannes ne videret adulteram, ipsum proiecit & corpus. Ioseph, ne adulterium faceret, libens carcerem suscepit: Ioannes vt argueret adulterium, eremum carcere commutauit. Ioseph somnia dum reuelat, euasit ex morte: Ioānes, vt Dei filium reuelaret, suscepit & mortem. Ioseph dum panem præparat temporalem, ex auro torquem meruit, & honorem: Ioannes, vt ostenderet cœlestem credentibus panem, martyrij torquem meruit ex cruore. Merito in natis mulierum cunctis maior est hic Ioannes: qui non solum adulteras arguit, sed & licita mulierum consortia virginitatis amore calcauit. Et si Ioannes tantus, Ioannes talis, tāta

Gen. 39.

Matt. 11.

eremo

eremo separatus à fœminis fœminarum pericula non euasit, quis est qui inter fœminas viuens euasurum se sine labore maximo, maxima sine cautione confidit, nisi is qui sancto alitur Spiritu? Qui cum genitore, natoque vnà cuncta disponit sæcula per æui omnia spatia.

De Marcellino Episcopo Vicohauentino, & diuæ Mariæ Virginis partu. Sermo CLXXV.

OMnium quidem rerum primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generãtis. Sancta Ecclesia Rauennas vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores. Et hoc egit fratres, vt ordinem partus diuini toto veritatis tramite custodiret: nam posteaquam primogenitum totius creaturæ Virgo mater vt pareret, viam totius patriæ percucurrit, sic virgineus partus, sic primitiuorum est dedicata natiuitas. Et necessario fratres, via generatur in via. Ego sum, inquit, via: vt omnis aditus excluderetur erroris, & viator tandem cœlũ peteret, qui terreni itineris incassum diu sudores pertulerat & labores. *Et factum est in diebus illis, inquit Euangelista: Exiit edictum à Cæsare Augusto, vt profiteretur vniuersus orbis. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam ad ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem eò quod esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnãte. Et factum est in diebus illis, impleti sunt dies vt pareret: & peperit filium suum primogenitum.* Libet hic aliquid de dolore dicere. Edicto Cæsaris, & pagani dominus obtemperaturus occurrit, & decreto beati Petri decreto principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerenter obsistit? Verũ quia neq; prospera aduersis, neque gaudiis miscẽda sut tristia, his omissis hodierni germinis lætitiam

Ioan. 11.

Luc. 2.

lætitiam proloquamur. Habeat modo natus, qui primum natus est primogeniti reuerentiam, teneat & honorem: Marcellinus hodie vernaculi partus totum rapuit & conquisiuit affectum. Circumstant filij, adsunt propinqui, cognatio tota concurrit, familia exultat omnis, & ipsa penetralia domus tripudiant & lætantur: quia videre oculis, suscipere manibus, hodie primum sanctæ genitricis partum, sobolemque meruerunt. Ipsa quoque genitrix sponsa mater & virgo, in ipso sponsi sui thalamo, in ipso coniunctionis suæ cubiculo, genuisse noua gratulatione miratur. Sed neminem turbet, nullum moueat, quod in thalamo ipso spõsa ipsa cernitur peperisse: talis non est de crimine, sed de virginitate cõceptus: quando in tali germine cœlestis partus est, non humanus: nec vllus hic est sinistræ suspicionis locus, vbi ipse sponsus sponsæ suæ testis habetur, & custos. Quicunque sollicitus es de facto, esto de exemplo maximo persecurus: & præcedentis trepidatio ad tuam cautelam proficiat, & munimen. Ioseph ille maritus solo nomine, conscientia sponsus, prægnantem sponsam fluctuans & anxius intuetur: quia neque accusare innocentem, neque prægnantem poterat excusare: tacere tutum non erat, erat loqui periculosum. Admittit non prodit crimina accusator insontis. Erat ipse testimonium castitatis, erat custos pudoris: aliud nouerat, aliud intuebatur, confundebat Virginis fides, actus & vita in biuio, mens iusta & sanctus animus, ancipiti cogitatione torquetur: sentit, sed tantum non potest penetrare sacramentum: quia nec accusare poterat, & defensare penes homines non valebat. Merito mox occurrit angelus: merito responsum subuenit mox diuinum, cui humano deficiente consilio iustitia non defecit. Et quid dicit? *Ioseph fili Dauid, noli timere.*

Qui

Qui nihil fecerat, quid timebat? Timebat, quia & si nullus in facto reatus erat, erat in causa maximus pauor. Sanctus animus quicquid non assequitur, expauescit. Caue ergo homo de partu nostræ matris taliter disputare, cum angelum respondisse sufficiat. *Noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in illa natum est, de Spiritu sancto est.* Fœliciter parturit quæ virginitatis coronam magis, magisque pariendo conquisiuit, & gloriam. Hic vero qui nobis hodie natus est, semper retia tetendit in mare. Nemo ergo miretur si piscatorem Petrus gestiuit habere collegam. Orate ergo fratres, vt piscari mereatur homines, qui hactenus pisces capere hominum laborauit ad vitam.

De cæco, Sermo CLXXVI.

DEus quoties desperatas humanorum curat corporum passiones, deitatis suæ toties potentiam pandit: sed in vna eademque infirmitate, quando ordinem suæ curationis immutat, causas propter quas hoc faciat, facit nos altius perscrutari. Nam iuxta viam sedenti cæco, visum sola restituit iussione: alij à natiuitate cæco nato, non lumini, sed tenebris & cui natura visum inuiderat, atque ipsa quæ parat, & aperit oculos, oculos clauserat, & negarat Christus imponit lutum: & collyrio materiali fingit, facit, procurat oculos, non recurat: vt creante, non medicante manu inde homini suppleret lumina, vnde hominem fecerat totum. Iste vero cæcus, cuius nobis Euangelista Marcus retulit curam, sic nouo sanatur modo, vt omnes compellat exquirere, cur contumax cæcitas moram facere sic præsumit authori: cuius nutu, visu, iussu infirmitates pereunt, redeunt sanitates, vita oritur, mors finitur, stant omnia, cuncta dilabuntur. *Ioan. 9.*

Mar. 8. tur. *Venit, inquit, Iesus Bethsaida, & adducunt ei cæcum, & rogabant eum, vt eum tangeret, & apprehensa manu cæci, eduxit eum foras extra vicum.* Quasi eum curare non potuerit in loco: aut beneficio loci indiguerit, vniuersis qui contulit visum. Hæc est Bethsaida, cuius perfidiam dominus exprobrat, dicens: Væ tibi Chorozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sydone virtutes factæ fuissent quæ in te factæ sunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. Ergo apprehensa manu eius de domo infidelitatis educit, leuat eum de perfidiæ sessione: vt ante fidem, quam oculos daret, ante menti, quam corpori redderet sanitatem, ante præberet humani ducatus obsequium, quam diuinæ virtutis operaretur insigne. Illi rogabant vt vel tangeret eum: sed Christus, qui horrere nescit pauperem, pauperem scit amare, totam dedit pauperi manum, & de ilitati Deus publicam præbuit seruitutem, vt homo non horreat hominem, & videns non videntem videat: & duce manu cæcum lucis faciat nescire orbitatem: ne dicat homo, non habet manus mea quod det pauperi, det ipsam manum pauperi, & plus erit manum pauperi dedisse, quam nummum: iter præbuisse pauperi, quam pauperi panis dedisse fragmentum. *Et eduxit eum foras extra vicum, & expuit in oculos eius.* Dominico sputo vacuas oculorum replet lacunas, diuino ore luciferam dat saliuam, vt sancti roris gutta baptizaret oculos peccatoris, vt aperiat venia, quos clauserat culpa. Nemo ergo dubitet diuino imbre tota arefacta mortalia membra posse reuiuiscere: cum videat parua dominici sputi gutta arentes cæcitate oculos subito sic suscitatos in lucem. Exurgent, inquit Isaias, mortui, & resurgent qui in monumentis sunt, & lætabuntur qui sunt in terra. Quomodo? Ros enim qui abs te est, sanitas

Matt. 11.

Esa. 26.

est

est illis: quod est pluuia sennmini, hoc resurrecturis dominicus imber. *Et imposuit illi manus.* In faciendo, in reparando, in componendo hominem dominicæ manus curatrices hominibus semper adsunt. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmauerunt me. *Et interrogauit eum si aliquid videret.* Interrogat vt homo, operatur vt Deus. Qui videt abdita terrarum, qui cordis intuetur occulta, cui omnia sunt nuda quæ sunt tecta omnibus, in opere suo, in oculis suis videre quærit, laborat scire, alio referente cognoscit? Absit. Sed interrogat vt præsentes scirent, futuri cognoscerent, cæcitatis huius non esse simplicem, sed mysticam curam. Denique non lumen, sed auroram quandam, lucemque erumpentẽ datam sibi adhuc qui curabatur, Domino interrogante, respondit: *Video, inquit, homines vt arbores ambulantes.* Imperfectis oculis grandescunt formæ, turbantur species, res falluntur ipsæ: quia non iam visionem capiunt, sed adhuc vmbram sustinent visionis. Et quare tamen sicut arbores, non vt columnæ, aut aliud quid, neque stantes, sed ambulantes? Quia post curã Christi viderat, quod homines velut arbores transirẽt in hoc sæculo, non manerent: temporalem plantationem germinis humani esse in hac vita mox videt quem curauerit Christus. Iteranda est ergo cura Christi, vt perfecti oculi futura certa, manentia videant, & æterna. *Iterum, inquit, posuit manus super oculos eius, & cœpit videre: & restitutus est, ita vt clare videret omnia, & misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam, & si in vicum introieris, nemini dixeris.* Aperiatur iam spiritualis intelligentia, vt qui sit iste cæcus cognoscamus, & quare non sponte venit, sed ab aliis adducitur, & ducitur manu Christi, & educitur extra vicum, & alibi recipit visum, qui diu apud suos longam sui pertulerat orbitatem: & expuit

Psa. 108.

Psal. 39.

in oculos eius, & iteratur diuinæ manus impositio, & cui videre extra domum datur, quid viderit, quomodo viderit, per quem viderit, suis dicere non donatur. Fratres, cæcus iste est Iudæus, qui in synagoga, hoc est, in perfidiæ domo, & in vico, hoc est, in conuentu malignantium, ignorantiæ cæcitate tenebatur, & sedebat oppressus. Hinc est, quod non veniebat ad Christum, sed venit ad eum Christus, & apprehendit manum eius, vt dono vocantis, non beneficio legis, non proprio curatum se gloriaretur arbitrio. Educit eum foras, vt in Ecclesia lucem fidei videat per libertatem gratiæ, qui sub legis velamine nil videbat. Imponit ei primùm manum, vt videat transire vmbram legis: vt Sacerdotes, Scribas, Pharisæos, & figuram totam Iudaicæ obseruantiæ videat velut arbores præterire: quæ vt nascuntur, virescunt, florescunt, fructificant in tẽpore, sic cum tempore senescunt, pereunt, euanescunt. Iterum imponit ei manum, vt resurgens non iam caduca videat, sed æterna, & videat quicquid est diuini luminis, honoris, & gloriæ: sicut ille magnus ex ipsis Paulus, qui extra vicũ, & in via Iudæus cecidit vt resurgeret Christianus, & cæcatus est in lege vt videret in gratia, sicut ab ipso perhibetur: Nunc videmus in speculo & in ænigmate, tũc autem videbimus facie ad faciem. Tunc quando quod sepultum est in morte, surget in vita, & quicquid satum est in contumelia, surget in gloria.

Act. 9.

4. Cor. 13.

Deuotissimi sanctissimique viri Petri Chrysologi sermones finiunt; Deo Optimo Maximóque auxiliante.